

**Tte Pa'ali
Me' Skëköl tö Se' a**

Nuevo Testamento Bribri



Tte Pa'ali Me' Skëköl tö Se' a

Nuevo Testamento Bri bri de Costa Rica

Primer edición

© 2007, Sociedades Bíblicas Unidas

© 2007, Sociedad Bíblica de Costa Rica

© 2007, Comité Traducción al Bri bri™

Edición electrónica

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc.

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons

Atribución-No Comercial-No Derivadas 3.0 Unported



Eres libre de:

copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra

Bajo las condiciones siguientes:

- **Atribución** — Debes reconocer la autoría de la obra en los términos especificados por el propio autor o licenciatario.
- **No comercial** — No puedes utilizar esta obra para fines comerciales.
- **No Derivadas** — No está permitido que alteres, transformes o generes una obra derivada a partir de esta obra.

Entendiendo que:

- **Renuncia** — Alguna de estas condiciones puede no aplicarse si se obtiene el permiso del titular de los derechos de autor.
- **Otros derechos** — Los derechos siguientes no quedan afectados por la licencia de ninguna manera:
 - Los derechos derivados de *usos legítimos* u otras limitaciones reconocidas por ley no se ven afectados por lo anterior;
 - Los derechos *mORALES* del autor;
 - Derechos que pueden ostentar otras personas sobre la propia obra o su uso, como por ejemplo *derechos de imagen* o de privacidad.
- **Aviso** — Al reutilizar o distribuir la obra, tiene que dejar bien claro los términos de la licencia de esta obra.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Índice

	<i>pag.</i>
Mateo	Jesús Tté Buaë Kit Mateo tö 1
Macros	Jesús Tté Buaë Kit Marcos tö 68
Lucas	Jesús Tté Buaë Kit Lucas tö 109
Juan	Jesús Tté Buaë Kit Juan tö 179
Hechos	Ì o' Jesúss ttekölpa tsá e'pa tö e' pakè 230
Romanos	Yékkuö kit Pablo tö Roma wakpa a 288
1 Corintios	Yékkuö tsá kit Pablo tö Corinto wakpa a 314
2 Corintios	Yékkuö skà kit Pablo tö Corinto wakpa a, i' tå ide böt. 339
Gálatas	Yékkuö kit Pablo tö Galacia wakpa a 355
Efesios	Yékkuö kit Pablo tö Éfeso wakpa a 366
Filipenses	Yékkuö kit Pablo tö Filipos wakpa a. 375
Colosenses	Yékkuö kit Pablo tö Colosas wakpa a 382
1 Tesalonicenses	Yékkuö Tsá Kit Pablo tö Tesalónica wakpa a 389
2 Tesalonicenses	Yékkuö Skà Kit Pablo tö Tesalónica wakpa a, i' tå ide böt. 395
1 Timoteo	Yékkuö tsá kit Pablo tö Timoteo a. 399
2 Timoteo	Yékkuö skà kit Pablo tö Timoteo a, i' tå ide böt 407
Tito	Yékkuö kit Pablo tö Tito a. 413
Filemón	Yékkuö kit Pablo tö Filemón a. 417
Hebreos	Yékkuö kitule hebreowak a 419
Santiago	Yékkuö kit Santiago tö 441
1 Pedro	Yékkuö tsá kit Pedro tö 449
2 Pedro	Yékkuö skà kit Pedro tö, i' tå ide böt 457
1 Juan	Yékkuö tsá kit Juan tö. 462
2 Juan	Yékkuö skà kit Juan tö i' tå ide böt 469
3 Juan	Yékkuö skà kit Juan tö i' tå ide mañat. 471
Judas	Yékkuö kit Judas tö 473
Apocalipsis	Ì kkayë' Jesucristo tö Juan a, e' tté pakè 476
Índice temático	Wes se' sermi buaë yësyësë wes Skëköl kí ikiane es, e' kkachè ie' tö se' a iYékkuö Batse'r e' kí 508
Mapas	· · · · · 528

Jesús Tté Buaë Kit Mateo tö

Mateo

Wëm bak eköl kiè Mateo e' tö yëkkuö i' kit. Ñies ie' kiè Leví. Ie' dör Israel aleripa eköl. Jesús tö ie' ki' ittökataie (Mateo 9.9 saú), erë e' yöki ie' bak kaneblök inuköl patuäge Roma wökirpa a ese shtök. Erë mik Jesús tö ie' ki' ittökataie, eta ie' mineaie Jesús ta.

Ì o' Jesús tö su' Mateo tö iwák wöbla wa, ese tso' kitule yëkkuö i' ki. Ñies ì su' ie' tö ena ì ttsë'itö Jesús tö s'wöbla'weke e' a, ese kit ie' tö.

Ká iaiqäë Skëköl tö iyël tö wëm döraë eköl Israel aleripa tsatkök e' paneke ie'pa tö. S'tsatkökwak e' kiè Mesías hebreoie ena griegoie ikiè Cristo. Se'ie kiè e' mane'wésowé *pairine'bitu idil' wa s'blüie e'*. Mateo tö yëkkuö i' kit bua'ie Israel aleripa a ikkachoie tö s'tsatkökwak ñe' dör Jesús.

Jesucristo yépa bak (Lucas 3.23-38)

1 ¹Jesucristo dör se' blú bak kiè David e' aleri, David dör Abraham aleri. Jesucristo yépa bak kos e'pa wëpa kiè dör i' es:

² Abraham alà dör Isaac, e' alà dör Jacob, e' ala'r dör Judá ena ielpa.
³ Judá ala'r dör Fares ena Zérah, e'pa mì dör Tamar. Fares alà dör Hesrón, e' alà dör Aram. ⁴E' alà dör Aminadab, e' alà dör Nahasón, e' alà dör Salmón. ⁵E' alà dör Booz, e' mì dör Rahab. Booz alà dör Obed, e' mì dör Rut. Obed alà dör Jesé, ⁶E' alà dör se' blú bak David e'.

Se' blú bak David, e' alà dör Salomón, e' mì bak Urías ta qewe. ⁷Salomón alà dör Roboam, e' alà dör Abías, e' alà dör Asá. ⁸E' alà dör Josafat, e' alà dör Joram, e' alà dör Ozías. ⁹E' alà dör Jotam, e' alà dör Acaz, e' alà dör Ezequías. ¹⁰E' alà dör Manasés, e' alà dör Amón, e' alà dör Josías. ¹¹E' ala'r dör Jeconías ena ielpa. E' kewö ska' ta Israel aleripa klö'wélur Babilonia wakpa tö ta itsémirakítö Babilonia.

¹² Israel aleripa aneyalne Babilonia, e' ukuökì ta Jeconías alà kiè Salatiel e' kune. Ie' alà dör Zorobabel, ¹³E' alà dör Abihud, e' alà dör

Eliaquim, E' alà dör Azor. ¹⁴E' alà dör Sadoc, e' alà dör Aquim, e' alà dör Eliud. ¹⁵E' alà dör Eleazar, e' alà dör Matán, e' alà dör Jacob. ¹⁶E' alà dör José, e' dör María wém. María dör Jesús mì. Jesús dör wé pairine'bitu idí' wa s'blúie e!^a

¹⁷Es Abraham kewö ska' dökä David kune', eta Jesús ditsewöalone dökä dabom eyök kí tketökicha (14). Nies David kewö ska' dökä Israel aleripa minetser Babilonia, eta Jesús ditsewöalone dökä dabom eyök kí tketökicha (14). Nies Israel aleripa minetser dökä wé pairine'bitu idí' wa s'blúie e' de, eta Jesús ditsewöalone dökä dabom eyök kí tketökicha (14).

Jesucristo kurke e' biyó yéne (Lucas 2,1-7)

¹⁸I' dör Jesucristo kune' e' pakè: Ie' mì kiè María. E' bakiq busi kam ser wém tq, erë ittè me'bak senukwq wém kiè José e' tq. Kam ie'pa serwa nita, kam ie'pa nì kòwq, eta María buklunekq Wiköl Batse'r diché wa.

¹⁹José dör wém buaë yésyésë, e' kuekq ie' kë éna María jaewakka sulitane wörki. E' kuekq ie' tö ibikeitsé: "Súyö imèat bérë." ²⁰Ie' tso'iq ibikeitsök tq ikapowa tq ikabsuë tö Skéköl biyöchökawak de eköl e' tö ie' a iché: "A José, David aleri, María buklunekq e' dör Wiköl Batse'r diché wa. E' kuekq kë be' suanuk senukwq ie' tq. ²¹Ie' alà kurdaë eköl wák wém. Ikiè mukabö Jesús^b Ie' tö iwakpa tsatkeraë sene sulu nuí yoki, e' kuekq ikiè mukq es." Es Skéköl biyöchökawak tté José tq.

²²E' kos tka es as i yé'atbak Skéköl tö itteköl wa e' wá tkò, e' tö iché:

²³"Busi eköl kë wq wém kaule e' buklurdaka,

e' alà kurdaë wák wém,
ikirdaë Emanuel."^c

(s'kiè e' wá kiane ché: "Skéköl tso' se' tq").

²⁴Mik José tq'nekane, eta ie' tö iwé wes Skéköl biyöchökawak tö ie' a iché es. Ie' ulabatsewq María tq. ²⁵Erë alà kam kur, e' yoki ie'pa kë nì kànnewq. Mik alà kune, eta José tö ikiè mékq Jesús.

Wépa yöule íyi tötkök bëkwö wa esepa de Jesús sauk

2 ¹Jesús kune' ká kiè Belén ate Judea ee. E' kewö ska' tq wém eköl kiè Herodes e' dör ká e' blú. Etq wépa welepa datse ká kamië ate diwö tskirke e' kke, e'pa de Jerusalén. Ie'pa dör íyi tötkök bëkwö wa esepa.
²Ie'pa tö ichaké:

—¿Wé alala kune judiowak blúie e'? Sa' tö ibëkwö su' sa' kaska', e' kuekq sa' de íerö idalöiök.

^a1.16 wé pairine'bitu idí' wa s'blúie: E' dör Mesías si'kuaie. ^b1.21 Jesús: S'kiè e' wá kiane ché S'tsatkökawak. ^c1.23 Isaías 7,14

³Mik Herodes tö ttè e' ttsé, eta e' tö ie' ena Jerusalén wakpa kos tsiriwékarak taië. ⁴E' kuekí ie' tö sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kiétsa seraq tå ichaké ie'pa a:

—¿Ima a' ichè? Wé pairine'bitu idil' wa s'blúie, ¿wé e' kurmi?

⁵Ie'pa tö iutérak:

—Ie' kurdaë Belén ate Judea ee. Skëköl tteköl tö ikitat i' es:

⁶Skëköl tö ichè:

Belen ate Judea, e' wakpa a ye' ichè tö
a' shua blu' kardaka eköl,
e' tö ye' icha dör Israel aleripa e'pa wëttseraë.
E' kuekí a' ká dör ká bua'ie
wes Judea ká bua'ie malepa tso' es.^d

⁷Mik Herodes tö ttè e' ttsé, eta ie' tö wëpa tö íyi tötkéke bëkwö wa ñe'pa kié akir ijchenowä tö mik ie'pa tö bëkwö e' su'mi, kos e' kí ká de.

⁸Ie' tö ie'pa a iché:

—A' yú Belén. Alala e' yuló bua'ie. Mik a' tö ikué, eta ibiyó chô ye' a as ñies ye' mi' idalöiök.

⁹⁻¹⁰Mik blu' tö ttè e' ché one, eta ie'pa míyal. Etä bëkwö su' ie'pa tö ikaska', e' suéne ie'pa tö ñalä wa. E' tö ie'pa ttsé'wéne buaë shute. Wé bëkwö mirwä e' wa ie'pa mi'ke dò wé bëkwö e' wöklö'wéwa ee. Bëkwö e' wöklö'wéwa wé alala e' tso' e' u tsaka. ¹¹E' ukuöki tå ie'pa dewa u a ta ie'pa tö alà ena imì María kué. Ie'pa e' tulewä kuché kí tå idalöierakito. Kalkuöla dérak iwä e' kkoyéttarakito tå orochka ena ì masmas ña'wé ena mirra, ese mérakito alà a. ¹²E' ukuöki tå ie'pa a iyéne kabsuè a tö ie'pa kè minukne Herodes ska!. E' kuekí ie'pa míyalne iká kí ñalä kua'ki wa.

José ena María tkashkar míyal Egipto

¹³Wëpa tö íyi tötkéke bëkwö wa e'pa ponemine, e' ukuöki tå José kabsué tö Skëköl biyöchökwak eköl tö ie' a iché: “Be' e' kókä, María ena ilà klö'ú tå be' tkóshkar Egipto. Blu' Herodes tö alala se yuleraë ttewä, e' kuekí be' e' tsuá senuk ee dò mik ye' tö be' a iché eta.”

¹⁴Etä ie' tj'neka e' kékä tå alà ena María klö'wéítö tå e' nañewe imíyal Egipto. ¹⁵Ee ie'pa sené dò mik Herodes blenewä ekké. E' tka es as itkò wes Skëköl tö iyé! itteköl wa es. Ie' tö iyé!: “Ye' alà tso' Egipto, e' kiéne ye' tö.”^e

Herodes tö kawö mé ala'rla ttökultur

¹⁶Mik Herodes wä ijchenewä tö wëpa tö íyi tötkéke bëkwö wa, e'pa kè wä ie' ttò dalöiène!, eta e' tö ie' uluwéka taië. Belén ena ká tso' ipamik

^d2.6 Miqueas 5.2 ^e2.15 Oseas 11.1

e' a ala'rла wëpa kurke kos, e'pa ttökulur patké ie' tö seraа kám ki duas dò bök e' yoki. Wëpa tö íyi tötkede bekwo wa e'pa tö bekwo su' kos e' ki ká de, e' yé' ie'pa tö Herodes a. E' wa ie' tö ikewö yé'ttsa tö duas döketke bök e' ki. E' kuékí ie' tö ala'rла wëpa kurke e' kewö ulatök, esepa kos ttökulur patké.

¹⁷Es ì yé' Skëköl tteköl kiè Jeremías e' tö, e' wà tka. Ie' tö iyé':

¹⁸“Ká kiè Ramá ee ittsène tö taijé ie'pa iuke aneule kkochöke siarë.

Ee alakölpa dör Raquel aleripa e'pa iuke ila'rla ieitsök.

Ila'rla kos ttélur, e' kuékí ie'pa kë er pablërtä!.”

María ena ilà ena José e' yétsa Egipto biteyalne Israel

¹⁹Blu' Herodes blënewa, e' ukuökí tå José tso' Egipto, e' kabsué tö Skëköl biyöchökwak eköl tö ie' a iché: ²⁰“Wëpa éna alà ttakwa, e'pa blérulunetke. E' kuékí be' e' kóka tå María ena ilà klö'ú tå a' yúshkane Israel.”

²¹Eta José e' kékä tå María ena ilà klö'wéitö tå ie'pa biteyalne Israel.

²²Erë mik ie' wä ijchënewa tö Herodes alà kiè Arquelao e' tso'ne Judea blúie iyé skéie, eta ie' suane senuk ee. Etä ie' kabsué tö Skëköl tö ie' a iché: “A' yúshkane Galilea.” E' kuékí ie'pa míyalne Galilea. ²³Mik ie'pa de Galilea, eta ie'pa míyal senuk ká kiè Nazaret ee. E' tka es as ì yé' Skëköl ttekölpa tö e' wà tkö wé ichéitö: “Ie' kirdaë Nazaret wak.”

Juan S'wösakuökwak tö s'patté

(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28)

3 ¹E' kewö ska' tå Juan S'wösakuökwak de Skëköl ttè pakök ká sir poë wé kë yi serku' ate Judea ee. ²Juan tö ie'pa a icheke: “Ì blúie Skëköl tso' e' kewö dewatke tsinet, e' kuékí a' er mane'ú ie' a.”

³Skëköl tö Juan yé' itteköl Isaías wa i' es:

“Ká sir poë wé kë yi serku' taijé,
ee yile ttöraë aneule, e' tö icheraë:
‘A' er mane'ú Skëköl datse e' yoki,
e' dör wes ñala yuësö yësyësë ie' yoki es.’ ”^f

Es Isaías tö iyé'at.

⁴Juan datsi' yóule kameio köyök wa; ikipamo e' dör iyiawak kkuölit. Ie' chkë dör ditski ena bulali. ⁵Jerusalén wakpa ena ká malepa tso' Judea e' wakpa de taijé ie' ttöke e' ttsök. Nies ká tso' di' Jordán kkömk, e' wakpa de. ⁶Ì sulu kos wambleke ie'pa tö e' chekekarakitö tå Juan tö iwösueke Jordán a.

⁷Erë mik Juan tö isuë tö fariseowakpa ena saduceowakpa de taijé as ie' tö ie'pa wösakuölor eta ie' tö ie'pa a iché: “iA' dör s'kitö'ukwakpa suluë

^f Isaías 40.3

wes tkabè es! ¿Yi tö a' a iché tö a' tkömisshkar Skëköl tö a' we'ikeraë siarë e' ulà a? ⁸A' senú yësyësë, e' wa iwérwami tö moki a' er mane'wétke Skëköl a. ⁹Kè a' tö ibikeitsök tö a' dör Abraham aleripa, e' è kueki Skëköl kè tö a' we'ikepa. Ye' tö a' a iché tö Skëköl kí ikiane, e' tå ie' tö ák ikkë yuèmi Abraham aleripaie. ¹⁰Ie' dör wes kal bikökwak es. Ie' tso'tke kal ultane kè wörtä ese kos bikökök ñia'wèwa bö' a. ¹¹Moki ye' tö a' wöskueke di' a iwà kkachoie tö a' er mane'wétke Skëköl a. Erë ye' itöki idatse eköl, e' tö a' ierawä Wiköl Batse'r a ena bö' a. Ie' dör kékëpa taijë ye' tsata, e' kueki ie' klökkuo è tsëmi e' kè dör ye' siarla e' a. ¹²Ie' tö s'wöpperaë wes iyiwö wöppèsö es. Ibu'bua bleraëitö idichakuö a, erë isulusi uyerawaitö bö' kè wöittawä e' a."

Jesús wösune
(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)

¹³Jesús e' yétsa Galilea demi Jordán di'kka wé Juan tso' ee as e' tö iwöskuò. ¹⁴Kewe tå Juan kè éna ie' wöskuak, ie' tö iché ia:

—Warma be' kawötä ye' wöskuök. ¿Wes be' do ye' ska' as ye' be' wöskuò?

¹⁵Ie' tö iiuté:

—Ì dör yësyësë Skëköl wöa, ese kos kawötä wè se' tö es, e' kueki imuatsö es lñne ta.

Etå Juan tö ie' ttò iuté. ¹⁶Jesús wösune e' e' duékane di' a e' wösha tå ká jaì kkobunane tå ie' isuë tö Skëköl Wiköl bitë ie' kí nuböl sù. ¹⁷Etå ttò ttséne datse ká jaì a e' tö iché: “Së dör ye' alà dalér taijë ye' éna, e' wér buaë shute ye' wa.”

Bé tö Jesús erkiowé
(Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)

4 ¹E' ukuöki tå Skëköl Wiköl tö Jesús tsëmi ká sir poë wé kè yi serku¹ ee as bë tö ie' erkiöy i sulu wamblök. ²Ee ie' sené dökä ká dabom tkëyök (40), kè chkane yës. Ekkë ta ie' dué bli wä. ³Bé debitü ie' ska' ta ichéitö ia:

—Be' dör Skëköl Alà, e'ma ichö ák sekkëpa a tö a' yönú chkeie.

⁴Jesús tö iiuté:

—Au. Skëköl yëkkuö tö iché: ‘Kè se' senuk chkë è mik. E' skéie i kos cheke Skëköl tö e' mik se' serke.’²

⁵E' ukuöki tå bë wä ie' mítser Jerusalén dör ká batse'r ee tå itsémikaitö Skëköl wé kakkeë e' bata kí ⁶tå ichéitö ia:

—Be' dör Skëköl Alà, e'ma be' e' batrőömi döttsa iski. Skëköl yëkkuö tö iché:

¹4.4 Deuteronomio 8.3

‘Skëköl tö ibiyöchökawakpa patkeräe be' kkö'nuk.

Ie'pa tö be' klö'weraka iulà a as be' klò kë tärwa ák kí yës.^h

E' kueki be' e' batrőömi döttsa iski.

⁷Eta Jesús tö iiyté:

—Au. Ñies Skëköl yëkkuö tö ichè: ‘A' kë kawö ta Skëköl dör a' Këköl e' wötsiriük.ⁱ

⁸E' ukuöki ta bé tö ie' tsémi kabata kakkeë a, ta ee' ká kos wes ká tköke ekkë, ñies íyi bua'buaë tso' iki, ese kkachéitö ie' a seraa bet. ⁹Ie' tö iché ia:

—Be' e' tkewa kuchewo kí ye' wörki ye' dalöiök Skëkölle, e' ta ì kos sué be' tö e' meraëyö be' a.

¹⁰Erë Jesús tö ie' iüté:

—A Satanás, Skëköl yëkkuö tö ichè: ‘Skëköl dör a' Këköl, e' è dalöió a' tö Skëkölle, ie' è a a' senú.^j E' kueki be' yûshka.

¹¹Eta bé tö Jesús méat wák mía bánet. Ta Skëköl biyöchökawakpa de Jesús ska' ikimuk.

Kanè mène Jesús a e' tsá wéitö Galilea

(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

¹²Mik Jesús wa ijchenewa tö Juan S'wöskuökawak wötewarakitö s'wöto wé a, eta ie' dene Nazaret ate Galilea ee. ¹³Erë ké ie' ate senuk Nazaret. Ie' mía senuk Cafarnaúm, e' ate batsöri kie Galilea e' kkömic. Cafarnaúm ate zabulónwak ena neftalíwak e'pa ké a. ¹⁴Itka es as ì kit Skëköl ttæköl Isaías tö yëkkuö kí e' wa tkó es. Ie' tö iyél:

¹⁵“Zabulónwak ena neftalíwak,

e'pa serke di' kie Jordán e' wishet batsöri kkömic.

Ie'pa serke Galilea wé ñies pé ké dör judiowak esepa serke ee.

¹⁶Ie'pa serke wes se' serke stui a es e' ké wa Skëköl sule.

Ie'pa dör wes s'duulewa es.

Erë eköl doia, e' tö ie'pa er ñi'wéraë Skëköl tte wa

wes ká olo tö ká ñiwe es.”^k

Es Isaías tö iyél^{at}.

¹⁷E' ukuöki ta Jesús tö s'pattémitke ta ichéitö: “Ì blúie Skëköl tso' e' kewo dewatke tsínet, e' kueki a' er mane'ú ie' a.”

Jesús tö nima klö'ukwakpa döka tké l e'pa kie ittökatapaie

(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

¹⁸Jesús shkörami batsöri kie Galilea e' kkömic, ee ie' tö wëpa sué böл ñi' elpa. Eköl kie Simón, e' kie ñies Pedro. Iéköl kie Andrés. Ie'pa kanè dör

^h4.6 Salmo 91.11-12 ⁱ4.7 Deuteronomio 6.16 ^j4.10 Deuteronomio 6.13

^k4.15-16 Isaías 9.1-2

nima klö'uk. Ie'pa tso' ikla' uyök batsöri a nima klö'woie. ¹⁹Ie' tö ie'pa a iché:

—A' shkő ye' ta. A' yueraëyö s'ditsö klö'uk ye' a ye' ttökataie.

²⁰E' bet ta ie'pa tö ikla' tuléat ta imíyal ie' ta.

²¹E' wi'kie ie' tö wëpa skà sué böl nì elpa kiè Santiago ena Juan, e'pa dör Zebedeo ala'r. Ie'pa tulur kanò a iyé ta kla' wöyüök, ie'pa kiémi ie' tö e' ta. ²²E' wösha ta ie'pa tö ikanò ena iyé méat ta imíyal ie' ta.

Jesús tö s'wöbla'wé taië

(Lucas 6.17-19)

²³Jesús shké Galilea kos a s'wöbla'uk judiowak nì dapa'wo wé kos a. Ì blúie Skéköl tso', e' tté buaë pakekeitö, ñies s'duöke kos, ì dalérke s'mik kos, ese bua'wekeitetö. ²⁴Ie' tté bunekä Siria kos a. E' kueki pë' wä taië iyamipa duöke duè dakkilië wä ese debitü ie' ska!. Welepa a aknama tso', welepa siwa' arke iröirö, welepa kraulewa, esepa kos bua'wéneitö.

²⁵Eta pë' datse Galilea, Decápolis, Jerusalén, Judea ena ká ate Jordán wishedet, e'pa mi'ke taië ie' ta.

Jesús tö ittökatapa wöbla'wé kabata a

5 ¹Mik Jesús tö isué tö pë' dapane taië, eta ie' mía kabata tukir ki ta ee ie' e' tkésér ta ittökatapa de ie' ska!. ²Ie' tö ie'pa wöbla'wémitke ttè i' wa:

Ì wër buaë Skéköl wa

(Lucas 6.20-23)

³ "Wépa morke Skéköl è mik,

esepa tso' ì blúie ie' tso' e' a, e' kueki ayëcha buaë esepa.

⁴ "Wépa eriarke siarë,

esepa er pablérdaë, e' kueki ayëcha buaë esepa.

⁵ "Wépa e' wöökewa diöshet,

esepa a ká i' merdaë, e' kueki ayëcha buaë esepa.

⁶ "Wépa tö sene yësyësë ese kos ieitseke chkè ena di'yè tsata,

esepa ulà a iwà döraë, e' kueki ayëcha buaë esepa.

⁷ "Wépa tö s'malepa sueke er siarë wa,

esepa sueraë Skéköl tö er siarë wa, e' kueki ayëcha buaë esepa.

⁸ "Wépa er maneneë,

esepa tö Skéköl sueraë, e' kueki ayëcha buaë esepa.

⁹ "Wépa tö s'er bua'wekene nì ki,

esepa kieraë Skéköl tö ila'r, e' kueki ayëcha buaë esepa.

¹⁰ "Wépa weirke iserke yësyësë e' kueki,

esepa tso' ì blúie Skéköl tso' e' a, e' kueki ayëcha buaë esepa.

11 “Ayëcha buaë mik pë' tö a' cheke suluë, a' we'ikeke, a' kkateke kachè wa ye' dalermik. 12 Ká jaì a ì buaë merdaë a' a iskéie, e' kuëki mik ese tköke a' ta, eta a' ttse'nú buaë kaneë. Es ñies Skëköl ttekölpa bak a' yoki kewe e'pa weine.

A' dör wës dayë katanoie es
(*Marcos 9.50; Lucas 14.34-35*)

13 “A' dör wës dayë es ká i' wakpa a. Erë dayë kë kke ta'ia, e' ta kë ibuarpaiæne. Kë iià iie bua' ta ikeukemi ñala kí ta pë' dakòlor iki.

A' dör wës bö'wö es

14 “A' dör wës bö'wö es ká i' wakpa a. U tso' taië kabata ki, e' kë blënukwä, e' wëne kämië. 15 Kë yi tö bö'wö tskepakä ta ibléwaitö ö ipatkewaitö kalkuö dikja. E' skéie itkekekaitö kákke sulitane tso' u a esepa wö a ká ñi'woje. 16 Es ñies a' senú buaë yësyësë sulitane wörki as e' saù ie'pa tö ta a! Yé tso' ká jaì a e' kikarka.

Ttè daloiëno kit Moisés tö e' ché Jesús tö

17 “Kë a' tö ibikeitsök tö ye' dë'bitü ì kit Moisés ena Skëköl ttekölpa tö yëkkuö ki, e' wöshtökwa. E' skéie ye' dë'bitü as iwà tkò wes itsö' kitule es. 18 Moki ye' tö a' a ichè tö ttè e' kë watérpattsa etkla wë'ia käm ká jaì ena ká i' erwa e' yoki; ttè e' kos wà tköraë. 19 E' kuëki yi tö ttè e' wele dalosewékewa, eré ttè tsir idir, ena o'ka wöbla'wekeitö idaloseukwa, ese döraë s'ësela imalepa blúie Skëköl tso' esepa dikja. Eré yi tö ttè e' dalöieke ena o'ka wöbla'wekeitö idalöiök, ese döraë këkë taië imalepa blúie Skëköl tso' esepa tsata. 20 E' kuëki ye' tö a' a ichè tö a' kë ser yësyësë tkökä s'wöbla'uk ttè daloiëno wa wakpa ena fariseowakpa tsata, e' ta a' kë döpa ì blúie Skëköl tso' e' a.

S'ulurke ñì kí ese ché Jesús tö
(*Lucas 12.57-59*)

21 “A' wä ittsëule tö iyënebak ká iaijaë a' yépa a: ‘Kë a' kawö ta' s'ttökwa,’ ñies ‘Yi tö s'ttéwä, ese wák kichatérdaë.’ 22 Erë ye' tö a' a ichè tö yi ulunekä iyami ki, ese kichatérdaë. E' kíie ta yi tö iyami ché suluë, ese kichatérdaë. Ñies yi tö iyami kichatétsa, ese ki inuí tso' taië tö ipatkerami bö' kë a.

23 “E' kuëki a' wä ilè mí mè ka' tso' íyi moka Skëköl a e' ki ta ee a' éna ianewä tö a' yami wele wä ilè tté tso' a' ki, 24 e' ta ì mí a' wä mè e' múat ee, kë imar. A' yú a' yami er bua'ukne a' ki. E' ukuöki ta a' yúne ì meke a' tö e' mú.

25 “Yile wä a' mí kkatè s'shulo wé a, e' ta mik a' dami ñala kí ie' ta, eta ishuló ie' ta as ie' kë tö a' mùttsa s'shulökawak ulà a. A' kë tö iwë es,

e' ta s'shülökwak tö a' merattsä s'shkëkipa ulà a ta esepa tö a' wöterawa s'wöto wé a. ²⁶Moki ye' tö a' a ichè tö a' kë döpattsä dò mik a' tö inuí patuëttsä seraä eta.

S'senewäbak dalösewëwëa ese ché Jesús tö

²⁷"A' wa ittsëule tö iyënebak: 'Kè a' kawö ta' s'senewäbak dalösekwa.' ²⁸Erë ye' tö a' a ichè tö yi tö o'ka alaköl sué ta ikkechéitö, e' ta e' wa isenewäbak dalösewëwëaitö ier a.

²⁹"E' kueki a' wöbla bua'kka tö a' keke ì sulu wamblök, e' ta iyöttsa kóumi bánet. A' yese alè kékü a' tö, e' dör bua'ie a' uyewä bö' kë a wa'ñe e' tsäta. ³⁰A' ulà bua'kka tö a' keke ì sulu wamblök, e' ta itöö uyómi bánet. A' yese alè kékü a' tö, e' dör bua'ie a' uyewä bö' kë a wa'ñe e' tsäta.

Se' nì òwa ese ché Jesús tö

(Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18)

³¹"Ñies iyënebak: 'Wëm tö itayë éwa, ese wák kawötä nì owa yëkkuö muk ia.' ³²Erë ye' tö a' a ichè tö wëm tö itayë éwa, kë dör itayë trér kueki, e' ta e' wa ese tö itayë wömettsämi isenewäbak dalösekwa^l Ñies wëm wele senewä tayë ese ta, e' wa e' tö tayë senewäbak dalösewëwa.

S'ttè mè nì a Skëköl wörki ese ché Jesús tö

³³"Ñies a' wa ittsëule tö iyënebak ká iaiäe a' yépa a: 'A' ttè mé Skëköl wörki, eta e' wà ük a' kawötä mokië.' ³⁴Erë ye' tö a' a ichè tö kë a' kawö ta' ttè muk nì a Skëköl wörki ö ilè skà wa. Kè a' kawö ta' ttè muk nì a ká jaï wa, e' dör wé Skëköl tkér s'blúie e' kueki. ³⁵Kè a' kawö ta' ttè muk nì a ká i' wa, e' dör Skëköl klò tkokaje e' kueki. Kè a' kawö ta' ttè muk nì a Jerusalén wa, e' dör Skëköl dör s'blú, e' kë, e' kueki. ³⁶Ñies a' wakpa kë a a' tsä è manenuk saruru ö dalolo, e' kueki a' kë kawö ta' ttè muk nì a i' es: "Ì chéyö e' kë yéne, e' ta ye' wökir töö." ³⁷E' kueki mik a' ttè meke nì a, ta a' tö icheke, "tö", eta e' dör tö; mik a' tö icheke, "au", eta e' dör au. A' tö ì skà chéne bánet, e' ta e' dör suluë.

Se' e' tsatkò s'sulusipa yöki ese ché Jesús tö

(Lucas 6.29-30)

³⁸"A' wa ittsëule tö iyënebak: 'Yi tö o'ka wöbla tskewä, ese wák kawötä wöbla ské tskewä. Yi tö o'ka kà péwä, ese wák kawötä kà ské péwä.'

³⁹Erë ye' tö a' a ichè tö kë a' e' tsatkök pëi sulusipa yöki. E' skéie yi tö a' ppé a' aswö bua'kka ki, e' ta a' aswö etta mü ia ppè. ⁴⁰Yi tö a' kkaté s'shülökwakpa wörki a' paio kiane iki e' kueki, e' ta a' paio mü ia, ñies a'

^l5.32 itayë wömettsämi...e' dalösekwa: Ttè i' wà armi se' éna ñies i' es: "e' ta ie' tso' itayë sauk wes alaköl trërtä! es.

paio kikke mú ia. ⁴¹ Yi tö a' ké idali tsukmi kësik wa dò kilómetro et^m, e' tą ikí tsúmi dò kilómetro böt. ⁴² Yi tö a' a ilè kak kié, e' tą imú ia. Nies yi tö a' a ífyi kié peitule, e' tą ipeitó ia.

S'bolökpa ché Jesús tö
(Lucas 6.27-28; 32-36)

⁴³ “Ñies a' wə ittséule tö iyénebak: ‘S'yamipa daléritsó erë s'bolökpa saú sulu.’ ⁴⁴ Eré ye' tö a' a iché: A' bolökpa daléritsó. Wépa tö a' we'ikeke, esepa kí ikió S'yé a tö ikimú. ⁴⁵ A' tö iweke es, e' tą e' wa a' tso' ikkachök tö moki a' dör a' Yé tso' ká jài a e' ala'r. Ie' tö diba patkeke s'ser buaë ena s'ser sulu esepa kí. Ñies ie' tö kali patkeke s'ser yésyésë ena s'ser sulu esepa kí. ⁴⁶ Wépa tö a' dalérítseke esepa è ské dalérítseke a' tö, e' tą ćwes Skéköl tö i buaë mèmi a' a iskéie? Ñies inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a e'pa tö iweke es. ⁴⁷ A' tö a' yamipa è shke'weke, e' tą ći buaë weke a' tö s'sulusipa tsata? Ñies pë' kè tö Skéköl dalöiè esepa tö iweke es. ⁴⁸ A' senú buaë yésyésë wes Skéköl dör S'yé tso' ká jài a e' ser buaë yésyésë es.

Jesús tö s'wöbla'wé tö wës se' ké s'siarëpa kímuk

6 ¹ “¡A' e' kkö'nú! Mik a' tö i buaë weke s'kímoie, eta kè iwar sulitane wörki as ie'pa tö a' kkeökka. A' tö iwé es, e' tą Skéköl dör S'yé tso' ká jài a, e' kè tö i mepa a' a iskéie.

² “E' kuekí mik a' tö s'siarëpa kimeke, eta kè e' tté psparkä sulitane kukua wës e' ökwakpa es. Ie'pa tö iweke ie'pa nì dapa'wø wé a ena ñala wa as sulitane tö ie'pa kkeökka. Moki ye' tö a' a iché tö pë' tö ie'pa kkeekekä e' è dör ie'pa icha ské. ³ Eré mik a' tö s'siarëpa kimeke, eta a' tö iú bërë, kè ichar yi a. ⁴ Es Skéköl tö i kos tso' blëule ese sueke, e' tö i buaë meraë a' a iskéie.

Jesús tö s'wöbla'wé tö wës se' ké ttök S'yé tą
(Lucas 11.2-4)

⁵ “Mik a' ttöke S'yé tą, eta kè a' ttök sulitane wörki wës e' ökwakpa es. Sulu ie'pa wöbatsö e' duökser ttök S'yé tą ie'pa nì dapa'wø wé a ena wé pë' daparke taijé ká áie ese ska' as ikkearkä. Moki yö iché a' a tö ie'pa icha ské detke iulà a seraa. ⁶ Eré mik a' ttöke S'yé tą, eta a' yúwø a' úshu a, ukkö wötówa ee a' ttö Skéköl dör a' Yé e' tą bërë. A' tö iweke es, e' tą Skéköl tö i kos tso' blëule ese sueke, e' tö i buaë meraë a' a iskéie.

⁷ “Ñies mik a' ttöke S'yé tą, eta kè a' ttök wës pë' kè tö ie' dalöiè e'pa ttöke ie'pa kékölpa tą es. Ie'pa ttöke tté etkè wa taijé batsjè kè wà ta!. Ie'pa tö ibikitseke tö ikékölpa tö ie'pa ttò ttsèmi ie'pa tté taijé e' kueki. ⁸ Kè a'

^m 5.41 E' kewö skà tą Roma ñippökvakpa wə kawö tą' judiowak kök idali tsukmi dò kilómetro etk.

tö iuk wes ie'pa es. Ì kiane a' ki e' jcher Skëköl wä kam a' tö ie' a ikiò e' yoki. ⁹A' ttö ie' ta i' es:

'A Sa' Yé tso' ká jaì a,
as be' dalöiò sa' tö ì ultane tsata.

¹⁰ As be' dò sa' blúie da'aie.

Ì kiane be' ki as e' or ká i' ki
wes iorke ká jaì a es.

¹¹ Chkè kiane sa' ki iñe senoie e' mü sa' a.

¹² Sa' nuì olo'yó sa' ki
wes sa' tö s'malepa ki inuì olo'yeke es.

¹³ Kè sa' marttsa tö ì sulu tö sa' erkiöù,
e' skéie sa' tsatkó yi dör sulu ichökⁿ e' yoki.'

¹⁴ "S'malepa nuì olo'yeke a' tö ie'pa ki, e' ta ñies S'yé tso' ká jaì a, e' tö a' nuì olo'yeraë a' ki. ¹⁵ Erë a' kè tö s'malepa ki inuì olo'yè, e' ta S'yé kè tö a' nuì olo'yepa a' ki.

Jesús s'wöbla'wé tö wes se' ké batsök

¹⁶ "Mik a' batsöke Skëköl a, eta kè a' e' ök siarë wes e' ökwakpa es. Ie'pa e' öke siarëla as s'malepa tö isaù tå ikkeökarakitö ibatsökerak e' kuëki. Moki ye' tö a' a ichè tö ie'pa icha ské detke ie'pa ulà a. ¹⁷ Erë mik a' batsöke, eta a' wöskuöö, a' tsaiklöö, ¹⁸ as s'malepa kè tö isaù tö a' tso' batsök. S'yé kè wërtal e' tö íyi ultane tso' bléule e' sueke. A' batsö ie' è wöa ta ie' tö iské meraë a' a buaë.

Íyi bua'bua blö ká jaì a
(Lucas 12.33-34)

¹⁹⁻²¹ "Wé a' íyi bua'bua tso' bléule ee a' er me'rie. E' kuëki kè a'
tö íyi bua'bua blö ká i' ki. Ká i' ki powak se' íyi sulu'wëkewa, ñies
akblökwakpa tö iekibleke. E' skéie, a' íyi bua'bua e' blö ká jaì a. Ee powak
kè döpa íyi sulu'ukwa ñies akblökwakpa kè döpa íyi ekiblök.

S'wöbla buaë ena s'wöbla suluë

(Lucas 11.34-36)

²² "S'wöbla dör wes bö'wö es s'chkà kos a. E' kuëki s'wöbla dör buaë, e'
ta se' chkà kos e' a ká olo ta' buaë. E' dör wes se' er dör buaë es, ì kos dör
buaë yësyësë ese ki se' er me'rie. ²³ Erë s'wöbla kè dör bua', e' ta s'chkà
kos e' tso' stui a. E' dör wes se' er suluë es, ì sulu kos ese ki se' er me'rie.
Erë se' er buaë e' míane suluë stuiie, e' ta e' dör suluë ichökle.

ⁿ 6.13 Yi dör sulu ichök: E' dör bë kië Satanás e'.

¿Yí dör a' wökir?
(Lucas 16.13)

24 “Wé klöulewá kanè mésoie, ese kawötä iwökir è ttò dalöiök. Ie' wökirpa chópa ból, e'ma ie' kawötä eköl è dalöiök ena ieköl watöksa. Es a' kë a er menukwa Skéköl kí ena inuköl kí ñita.

Kë a' tkinuk ì kí
(Lucas 12.22-31)

25 “E' kueki ye' tö a' a ichè: Ì kiane a' kí señoie chkeie, dil'ie, datsil'ie iie, ese kos kë kí a' tkinuk. S'tso' ttsë'ka e' kë dör chkök ème, ñies s'chkà kë dör datsi' è ioie. 26 Dù saú a' tö. Ie'pa kë tö ì kuatketa' i wöshteta', ie'pa kë tö chkè bleta', erë S'yé tso' ká jaì a e' tö ie'pa tieke. Ie' éna a' dalér taië dù kos tsata'. 27 A' tkirke taië e' kí, e' kë tö a' a kawö kí mepa señoie ekuolö è.

28 “Ì kueki a' tkirke datsi' kí? Ma'ma wörkua bua'buaala ese saú wes italar, kë kaneblöta', kë datsi' yueta!. 29 Eré blu' bak kiè Salomón, e' wa íyi ultane bua'buaë bak taië, erë ye' tö a' a ichè tö ie' datsi' bua'bua kë wér buaë wes ma'ma wér es. 30 Kækö suésö j'ñe, bule ta iñanewa, erë Skéköl tö ikítkeke buaala iwörkua wa. Ie' tö kakö kitkeke es, ie' yita ie' tö a' kianeia erblök buaë ie' milk, esepa paieraë!. 31 E' kueki kë a' tkinuk. Kë a' e' chakök, ‘Ì ñëmi sa' tö?’ ö ‘Ì yëmi sa' tö?’ ö ‘Ì wa sa' e' paiòmi?’ 32 Pë! kë tö Skéköl dalöiè esepa tkirke taië íyi kos ekkë kí. Erë ì kos kiane a' kí e' jchertke a' Yé tso' ká jaì a e' wa. 33 E' kueki ì kos blúie ie' tso' ena ì dör yësyësë ie' a ese kí a' er múwá kewe. A' tö iweke es, e' ta ñies íyi ñekkë kos döraë a' ulà a. 34 Diwö bit ekkë íyi tso' kí tkine e' dör wë! se' a. Bulebök se' tkirmi ì tkòmi ee e' kí, e' kueki kë a' tkinuk iki i' ta.

Kë a' tö s'kichatök
(Lucas 6.37-38; 41-42)

7 1-2 “Ttè wa a' tö s'malepa kichaté e' è wa Skéköl tö a' kichateraë. Wes a' tö s'malepa weke e' sù a' weraë Skéköl tö. E' kueki kë a' s'kichatök as Skéköl kë tö a' kichatò. 3 Kaltak jchela tsir tso' a' yami wöbla a, e' sué a' tö, erë ì kueki kaltak bërie tso' a' wák wöbla a, e' kë suné a' wa?. 4 ¿Wes a' tö ichëmi a' yami a: ‘sýyo be' wöbla a kaltak jchela tsir tso' e' yëttsa’? Erë kaltak bërie tso' a' wöbla a, e' kë suné a' wa? 5 iA' e' öke suluë! Kaltak bërie tso' a' wöbla a e' yötttsa kewe, es a' yami wöbla a kaltak jchela tsir tso' e' wërmi a' a buaë yëttsa.

6 “Ì dör batse'l ese kë tularttsa chichi a dö! ie'pa bitüne a' jchöklor. Ñies a' íyi bua'bua°, ese kë tularttsa köchi a, ie'pa tö iñateraë ikla'tska wa.

[°]7.6 íyi bua'bua: E' dör perla si'kuaie.

Ì kiane a' ki, ese kiō Skëköl a
(Lucas 11.9-13; 6.31)

7-8 “Wépa tö íyi kieke Skëköl a, esepa a imeraë ie' tö; wépa tö íyi yuleke ie' ska! esepa tö ikueraë; wépa tö ie' chakeke, esepa kierawa ie' tö weshke. E' kueki ì kiane a' ki e' kiō ie' a, eta ie' tö a' a imeraë; e' yuló ie' ska!, eta a' tö ikueraë; ie' chakó, eta ie' tö a' kierawa weshke.

9 “Kè a' wéne tö ák mepa ilà a pan kiéitö e' skéie. 10 Nies kè a' tö tkabè mepa a' alà a nima kiéitö e' skéie. 11 A' dör pë! suluë erë e' tö íyi buaë meke a' alà a. iE' yita buaë S'yé tso! ká jài a, e' tö íyi buaë meraë yi tö ie' a ikieke ese a!

12 “A' senú s'malepa ta wes a' ki ikanie tö ie'pa ser a' ta es. Ttè e' a ì kit Moisés ena Skëköl ttekölpa tö yekkuö ki e' kos wöiülewa. E' kueki a' senú es.

Sene michoë wékkö e' dör tsir
(Lucas 13.24)

13 “Sene michoë e' wékkö dör tsir, e' a a' shkówa. S'weir micho e' ñalé ena iwékkö dör shoë; taië s'mi'ke iki. 14 Erë sene michoë e' wékkö dör tsir ena iñalé ki darerëe shka!, wépa tö ikué esepa kè dör taië.

Kal buaë ena kal suluë
(Lucas 6.43-44)

15 “A' e' kkö'nú kachökawakpa e' chò tö ie'pa dör Skëköl ttekölpa esepa yoki. Ie'pa e' ò tö ie'pa dör buaë wes obeja urula es, erë ie'pa er suluë wes iyiwak sulusi es. 16 Wes ie'pa e' wamblöke, e' wa a' tö isuerawä pë! wése idir. iWé a' wa isuule tö uvawö ö higowö e' shteta'sö dika' kicha mik? 17 Kal buaë kos ese wö dör buaë, erë kal sulusi kos ese wö dör suluë. 18 Kal bua'bua kè wörtä! kalwö sulusiie. Nies kal sulusi kè wörtä! kalwö bua'buaie. 19 Kal kos kè wör buaë, ese bikeeke ta iña'wékewa bö' a. 20 Es a' tö kachökawakpa suerawä wes ie'pa e' wamblö e' wa.

Jesús tö icheraë 'kè ye' wä a' suule'
(Lucas 13.25-27)

21 “Wépa tö ye' a icheke: ‘A Skëkëpa, a Skëkëpa’, kè esepa döpawä seraä ì blúie Skëköl tso! e' a. Erë wépa serke wes ye! Yé tso! ká jài a e' ki ikanie es, esepa è dörawa. 22 Aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuí ki e' kewö de, eta taië ie'pa tö ye' a icheraë i' es: ‘A Skëkëpa, be' ttò wa sa! ut Skëköl ttekölje, be' ttò wa sa! tö aknama uya'lur, be' ttò wa ì kè or yi a ese o' sa! tö taië.’ 23 Erë ye' tö ie'pa iüterae: ‘Kè ye' wä a' suule yés. A' e' wamblö suluë. iA' yúshka bánet ye' yoki!'

U yuökwak böł
(Marcos 1.22; Lucas 6.47-49)

24 “E' kueki yi tö ye' ttò ttsé ta iwà iuteke, ese dör wes wëm eköl tö u yué es. E' tö u chkí töbié iskië ká dör ák è ese a. 25 Kal yëne taië, di' pone

tai^{ie}, sérké tka tai^{ie}, e' kos tēne u e' mik, erë u kë anerö, ichkí tuluulewə ák a e' kueki.²⁶ Erë yi tö ye' ttò ttsé, erë kë iwà iuteku^u, ese dör wes wém eköl kë kabikeitsöta^u es. E' tö u yué ttsa^pwö a ta chkí atë jaléjalë.²⁷ Kali yéne tai^{ie}, di^l pone tai^{ie}, sérké tka tai^{ie}, e' kos tēne u e' mik ta ianerö iski ta kë i ta'ia iwa.^u

²⁸ Mik Jesús tté one ta wes ie' tö s'wöbla'weke e' tö sulitane tkiwéwa.^u Ie' tö ie'pa wöbla'weke ttè moki, diché ta' tai^{ie}, ese wa. E' kë dör wes s'wöbla'uk ttè dalöieno wa wakpa s'wöbla'weke es. E' kueki ie'pa wökranewə ittsök.

Wém eköl kiri'weke lepra tö e' bua'wé Jesús tö
(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

8 ¹Mik Jesús biteatkene kabata a, eta tai^{ie} pë! dami ie' itöki; ²e' shua wém debity^u eköl ie' ska' kiri'weke lepra^p tö. Ie' e' tkewä kuchë ki Jesús wörki ta ichéitö:

—A kéképa, be' ki ikiane, e' ta be' a ye' buarmine as ye' batse'rne.

³Jesús tö ikewä ulà wa ta ichéitö ia^u:

—Tö, ye' ki ikiane. Be' dene batse'r.

E' wöshä ta ie' buanene, kë ki lepra kū'ia.⁴ Jesús tö iché ie' a:

—Ittsö, kë ichar yi a. Be' yú e' kkachök sacerdote a. Ì muk Moisés tö a' ka' e' batse'woie, e' tsúmi mè Skéköl a iwà kkachoie tö be' buanene.

Kanè méso eköl bua'wéne Jesús tö
(Lucas 7.1-10; Juan 4.43-54)

⁵Mik Jesús de Cafarnaúm, eta Roma nippökwakpa dökä cien ese wökir de eköl ie' ska' kkochök, ⁶ta ichéitö ia^u:

—A kéképa, ye' kanè méso duladula eköl kirinewə tai^{ie}. Ie' me'r u a ka' ki pa dalérke tai^{ie} kranewə.

⁷Jesús tö iuté:

—Ye' mí ibua'ukne.

⁸Nippökwakpa wökir tö iuté:

—A kéképa, be' döwə ye' u a e' kë dör ye' siarla e' a. Erë ikewö è mü ta ye' kanè méso boardane.⁹ Ye' wökirpa ta^l, e'pa ttò iutök ye' kawötä. Nies ye' dör nippökwakpa tai^{ie} e'pa wökir, ie'pa kawötä ye' ttò iutök. Mik ye' tö eköl a icheke: 'Be' yú', ta imí. Eköl a ye' tö icheke: 'Be' dou', ta ide. Nies ye' tö icheke ye' kanè méso a: 'Íyi ú' ta iwéitö. Ye' iklö'wé tö be' wa kawö ta' íyi ultane tsatä, e' kueki ye' wa ijcher tö be' tö ikewö mé, e' ta ye' kanè méso boardane.

^p8.2 *Lepra*: E' dör duè s'mewöie ese. Judiowak tö iklö'wé tö duè e' tö yi tteke ese dör ñá. Esepa batseketsá bánet kë a kawö ta^l senuk pë! malepa shua. Nies ie'pa kë a kawö ta^l shkökwa Skéköl wé a.

¹⁰ Mik Jesúś tö e' ttsé tā e' tö ie' tkiwéwa. Ichéitö pē' dami ie' itöki e'pa a:

—Moki ye' ichè a' a tö Israel aleripa kos shuq kē ye' wā yi kune erblök ye' mik wēs wēm i' es. ¹¹ Ye' tö a' a ichè tö mik ì blúie Skéköl tso' e' kewō de da'aie, eta pē' kē dör judiowak tso' ká wa'ñe, esepa döraë taië e' tkökser chök se' yépa bak kiè Abraham ena Isaac ena Jacob e'pa tā.

¹² Erë warma wépa e' tulókeser ee esepa uyaardattsā bánet stui kē a. Ee ie'pa iuraë siarë ikà yilitdawā weine kueki.

¹³ Eta Jesúś tö iché nippökawakpa wökir a:

—Be' yú u a tā itkoraë wēs be' erblé ye' mik es.

E' wöshā tā ikanè méso buanene.

Jesúś tö Pedro yàk bua'wéne

(Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39)

¹⁴ Jesúś mía Pedro u a tā ie' isué tö Pedro yàk me'r ka' kí kiri'weke duè dalölö tö. ¹⁵ Ie' tö iké iulà kí tā duè dalölö tö iéwa tā ie' e' kékā tā ilè yuléitö ie' a ñè.

Jesúś tö s'duöke taië esepa bua'wéne

(Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41)

¹⁶ Ká turketke tā taië ie'pa wā pē' a aknama tso' esepa debitü Jesúś ska'. Ittò è wa ie' tö wimblupa ñe' trë'wéyal seraa. Ñies s'kirirke e'pa bua'wéneitö seraa. ¹⁷ E' tka es as ì yé'at Skéköl tteköl kiè Isaías e' tö, e' wā tkò. Ie' iyé'!

“Se' duè kos e' yéttsa ie' tö se' ki,
Se' weirke kos e' mítser ie' wā se' yoki bánet.”^q

Wépa böł e' yuak Jesúś ttökataapaie

(Lucas 9.57-62)

¹⁸ Mik Jesúś tö isué tö pē' dapanekā taië ipamik, eta ie' tö iché ittökataapa a: “Mishka batsöri wishet.” ¹⁹ Eta s'wöbla'ukwak ttè dalöieno wa eköl de ie' ska' tā ichéitö ia:

—A S'wöbla'ukwak, ye' shkak be' tā be' ttökataie ká wa'ñe wé be' mírö ee.

²⁰ Jesúś tö iiyéte:

—Bakli' u tā ñies dúla u tā', erë ye' dör S'ditsö Alà e' kē wā u tā senoie.

²¹ Eta wēm skà dör ie' klé eköl e' tö ie' a iché:

—A kékëpa, kawö mú ña, mik ye' yé blénnewa tā inú wötökwa, e' ukuöki ye' mi'ke be' tā.

^q 8.17 Isaías 53.4

22 Jesúś tö iiuté:

—I' ta be' shkó ye' ta. Wépa dör wes s'duulewə es Skéköl wöa, as esepa tö iyamipa nu blò.

Sérkë wöklö'wé Jesúś tö
(*Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25*)

23 Eta Jesúś e' iéka kanò a ittökatapa ta ta imíyal batsöri ki. **24** Ie'pa mirwaiə e' shua siwə batsineka taië tö di' uyéka taië ta kanò a di' iénekami. Eré ie' kapöme'r. **25** Eta ittökatapa de ie' ska' ta itil'wéka ta ichéitorak ia:

—iA Skékëpa, se' tsatkó! iSe' duölurmi!

26 Ie' tö ie'pa iúté:

—¿l kueki a' suane sekkë? Wësua a' kë erblöku ye' mik bua'ie.

Eta ie' e' kéka ta siwə ena di' yoli uñéitö ta iwöklönewə míane alamië.

27 Ie'pa tkinewə taië ta iñi chakéka:

—¿Yi dör wëm wí? iE' ttò dalöieke siwə tö ena di' tö!

Jesúś tö wëpa ból a aknama tso' e'pa bua'wé
(*Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39*)

28 Mik Jesúś demi batsöri wishet ká kiè Gadara ee ta wëpa ból a aknama tso', e'pa e' yétsa pö ké a de ie' ska'. Ie'pa e' wamblörak suluë e' kueki kë yi shköta fñalə e' wa. **29** Ie'pa tö ichémi aneule:

—Be' dör Skéköl Ala. ¿Iók be' de sa' tsiriù? ¿Be' debitù sa' we'ikök kam sa' kewò dò e' yóki?

30 Ee tsinet köchi iéter taië chkök. **31** Aknamapa tso' taië e'pa kkoché Jesúś a:

—Be' tö sa' uyekettsa, e' ta kawö mü sa' a e' tiukwə köchi tso' taië jaì a.

32 Ie' tö iché ie'pa a:

—A' yúshka ee.

Eta aknamapa kos e' yélur wëpa a ta e' tiélur köchi a. E' bet ta köchi kos poneka tunemirak ká spé mik brutolonemi batsöri a ta ee iduolur.

33 Köchi kkö'nukwakpa tkayalmi. Mik ie'pa de ká kibi ki, eta ie'pa tö i kos tka wëpa a aknamapa bak e'pa ta, e' tté ppéka. **34** Eta ká e' wakpa kos mían Jesúś ska'. Mik ie'pa de, eta ie'pa kkoché ie' a: “Be' e' yóttsə sa' ká a.”

Jesúś tö wëm eköl kraulewə e' bua'wéne
(*Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26*)

9 **1** E' ulkuöki ta Jesúś e' iéka kanò a ta imíane itò wa demi Cafarnaúm wé ie' serke ee. **2** Eta ee ie'pa wä wëm kraulewə eköl mítser Jesúś ska' kalla ki. Mik Jesúś tö isué tö moki ie'pa erblé ie' mik, eta ie' tö iché wëm kirirke e' a:

—A yami, be' er kuú, ì sulu kos wamblébö, e' nuí alone be' ki.

³Eta s'wöbla'uk ttè dalöieno wa wakpa welepa tö ibikeitseke: "Ì ché ie' tö e' wa ie' tso' Skéköl chök suluë." ⁴Erë ì bikeitsök ie'pa tso' e' suéwa Jesúus tö bet. E' kueki ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿ì kueki a' tso' íyi sulu bikeitsök? ⁵Ye' tö wém i' bua'wèmine as ishköne, e' ta' èwes a' tö iklö'wèmi tö ye' kè a inuì olonuk iki? ⁶Ye' dör S'ditsö Alà, sú e' tö a' a ikkachè tö ye' wa kawö ta' ká i' a nuì olo'yoie.

Eta ie' tö iché wém kraulewá e' a:

—Be' e' kóka, be' ka'la kóka ta' be' yúne be' u a.

⁷Eta ie' e' kéka ta' imíane iu a. ⁸Mik e' sué pë' tso' ee e'pa tö, eta ie'pa suane taië. Ie'pa tö isué tö Skéköl tö diché taië mé s'ditsö eköl a, e' kueki ie'pa tö Skéköl kíkéka taië.

Jesús tö Mateo kié ittökataie

(Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)

⁹E' ukuöki ta' Jesúus e' yéttsa ta' imía, e' tö wém sué eköl kié Mateo,^r e' dör inuköl shtökwak Roma wökirpa a. Ie' tkér ikaneblöke e' wé a. Ta' Jesúus tö ie' a iché:

—Be' shkó ye' ta' ye' ttökataie.

Eta ie' e' kéka ta' imía Jesúus ta.

¹⁰E' ukuöki ta' Jesúus de ittökatapa ta' Mateo u a chkök. Ie'pa tulur chkök, e' dalewa inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a esepa taië ena pë' sulusipa skà deyalñak e' tuléser chkök Jesúus ta. ¹¹Mik e' sué fariseowakpa tö, eta ie'pa tö Jesúus ttökatapa a ichaké:

—¿ìlók a' wöbla'ukwak chköke inuköl shtökwakpa ena pë' sulusipa skà ta?

¹²Jesúus tö ittsé ta' ichéitö iarakan:

—Wépa kè kirirkü' esepa kè ki' s'kapeyökwak kiane. Erë wépa kirirke, esepa ki' ikiane. ¹³Skéköl tö iyë' iyëkküö ki: 'Iyiwak jchëule mè ye' a, ese kè kiane ye' ki. Ye' ki ikiane tö a' ñì saù er siarë wa.'^s A' e' yuó ttè e' wa. Ye' kè dë'bitu wépa e' ttsò tö ie'pa ser buaë yésyësë esepa kiök ye' ttökataie; ye' dë'bitu pë' sulusipa kiök ye' ttökataie.

Ì kueki Jesúus ttökatapa kè batsöta'

(Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39)

¹⁴Juan S'wöskuökwak ttökatapa de Jesúus ska' ta' ichakérakitö ie' a:

—Sa' ena fariseowakpa batsöke taië. ¿ì kueki be' ttökatapa kè batsò?

¹⁵Jesúus tö ie'pa iüté:

—Mik s'kiule ulabatsè ese kewö tkö'uk ta' èwes ie'pa eriarmi wém ulabatske e' tso'ia ie'pa ta' e' dalewa? Erë ikewö döraë eta ie' miratser ie'pa yoki. E' je' ta' ie'pa batsöraë.

^r9.9 Mateo: E' dör yékküö i' shtökwak. Ie'pa wöblane e' chök wes q'ka chè es, e' kueki ie' kë wa iyéneye!. ^s9.13 Oseas 6.6

16 “Kè yi tö datsi' këchke wöyüuepawä datsi'tak pa'ali wa. Datsi'tak pa'ali wöklöneka, e' tö datsi' këchkela shukueeke tå ikí jcheeke taië. 17 Nies vino kë terti'lka iyiwak kkuölit yüole ibloie ese këchke a. Itékasö es, e' ta mik ibacha'nebitu, eta ikkuölit këchke jchëemiitö. Es vino ena ikkuölit weirwami éme. E' kueki vino tekekä ikkuölit pa'ali a, es vino ena ikkuölit kè weirpawa.”

Jesús tö Jairo alà busi shke'wékane ñies alaköl eköl bua'wéneitö
(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)

18 Jesús tso'iä ttök, e' dalewa judiowak wökir debitü eköl ie' ska' ta ie' e' tkewä kuchë kí tå ichéitö:

—Ñiköl ye' alà busi blënewä. Erë be' shkó, be' ulà mukä iki tå ishkerdakane.

19 Jesús e' kéka tå imíä ittökatapa tå judiowak wökir itöki. 20-21 E' shua alaköl eköl dewä tsinet Jesús tsí kker. E' du'mi alakölpa duè wä e' kí duas de dabom eyök kí bök (12). Ie' tö ibikeitseke: “Jesús datsi' bata è kewayö, e' ta ye' buanene.” E' kueki idatsi' bata kewaitö. 22 Erë Jesús wötrée tå isuëitö tå ichéitö ia:

—A alà busi, be' er kuú. Be' erblé ye' mik, e' kueki be' buanene.

E' wösha tå ie' buanene buaë.

23 Mik Jesús de Jairo u a, eta ie' tö isuë tå ma'ma bla'ukwakpa detke s'nu blérketke e' kueki, ñies pë' iuke taië. 24 Ie' tö ie'pa a iché:

—A! e' yólur, busila kè du'wä, ikapöme'r è.

Ie'pa tö Jesús jañeitséka taië, 25 erë ie' tö ie'pa ké e' skökmi bánet. E' ukuöki tå ie' dewä weshke tå busila ulà klö'wéwaitö tå busila e' kéka. 26 E' tté buneka ká e' kos a.

Wëpa böl kè wöbla wawër e'pa bua'wéne Jesús tö

27 Jesús e' yétsa ee tå wëpa böl kè wöbla wawër mirwa ie' itöki, e'pa arke:

—iA Jesús, s'blú David bak e' aleri, ^t sa' saú er siarë wa!

28 Mik Jesús de u a, eta ie'pa böl de ie' ska'. Ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿A! tö iklö'wé tö ye' a' buarmine?

Ie'pa tö iiuté:

—A këkëpa, tó, sa' tö iklö'wé.

29 Eta Jesús tö ie'pa wöbla ké tå ichéitö ie'pa a:

—Wes a' erblöke ye' mik es iwà ordaë.

30 Eta ie'pa wöbla buanene. Ta Jesús tö iché ie'pa a:

—Kè a' kàne ichök yi a yës.

^t 9.27 David aleri: Es ie'pa tö wé pairine'bitu idí' wa s'blúie kitulebak tö idatse e' è kië. E' wà kiane chè si'kuaia El Mesías.

³¹ Erë ie'pa míyal tå ñ wé Jesús tö e' paké ie'pa tö ká e' wakpa ultane a.

Wëm kë tto eköl e' bua'wé Jesús tö.

³² Wëpa böl wöbla buanene e'pa míyal, e' bet tå pë' welepa wä wëm kë tto, ese debitü eköl Jesús ska', e' a aknama tso!. ³³ Mik Jesús tö aknama trë'wéshkar, eta wëm ttékane buaë. Pë' tso' ee e'pa tkirulune tå ichérakitö:

—Kë yi wä íyi wíse suule Israel aleripa shua.

³⁴ Erë fariseowakpa tö iché:

—Bé, e' wák diché wa ie' tö ie'pa trë'wéyal.

Jesús tö pë' sué er siarë wa

³⁵ Jesús shköke ká kos tso! Galilea blublu ñies tsitsir e' a. Ie' s'wöbla'wëke judiowak nì dapa'wo wé kos tso' e' a. ñ blúie Skëköl tso' e' tté buaë pakekeitö. Ñies s'kirirke kos, idalérke s'mik kos, e' bua'wekeitö. ³⁶ Ie' tö isué tö ie'pa eriarke siarë, weinetke siarë wes obeja kë kkö'nukwak ta' es, e' kueki ie'pa suétö er siarë wa. ³⁷ Ie' tö iché ittökatapa a:

—Moki, ye' a tå ie'pa dör wes iyiwö tso'tke wë'iàë shtè es, erë ishtökawakpa kë dör taië. ³⁸ E' kueki a' tö ikió kanè wák a tö ishtökawakpa patkő.

Jesús tö ittekölpa tsá e'pa a kawö mé

(Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16)

10

¹ Jesús tö ittökatapa dabom eyök kí böl (12), e'pa kié e' ska' tå kawö méitö ie'pa a wimblupa sulusi trë'woyal ñies s'kirirke duë ultane wä esepa bua'wone.

² Ie'pa ekkëpa dör ñies Jesús ttekölpa tsá, e'pa kiè i' es: kewe dör Simón, e' kiè ñies Pedro ena ie' él kiè Andrés; Santiago ena iël kiè Juan, ie'pa dör Zebedeo ala'r; ³ Felipe ena Bartolomé; Tomás ena Mateo dör inuköl shtökawak Roma wökirpa a e'; Santiago dör Alfeo alà, ena Tadeo; ⁴ Simón Celote ena Judas Iscariote tö Jesús wömekettsa aishkuö tå ibolökpa a e'!

Jesús tö ittökatapa patkémi s'wöbla'uk

(Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6)

⁵ Wëpa dabom eyök kí böl (12), ñe'pa patkémi Jesús tö tå ipattéitö i' es: “Kë a' minuk pë' kë dör judiowak esepa ká a. Ñies kë a' minuk Samaria. ⁶ A' yú Israel aleripa ká a, ie'pa dör wes obeja chöwa es. ⁷ A' yú ipakök tö ñ blúie Skëköl tso' e' kewò dewatke. ⁸ S'kirirke bua'úne, s'duowa shke'úkane, s'kiri'wëke lepra tö, esepa bua'úne as ibatse'rne. Ñies aknamapa yöttsa. E' diché mène a' a éme, e' kueki kë yi ña'war iki.

9-10 “Kè ì tsarmi. A' kè kawö ta' inuköl tsukmi yës. Ñies sku', datsi' skà, klökkuö, shko kéli ese kos kè tsarmi. Kaneblökawak chkòmi ì kanewekeitö e' ské wa, e' kuékì kè ì tsarmi.

11 “Mik a' demi ká tsitsir ö ká blublu a, eta yi tö a' kiéwami er bua' wa ese yulö. Mik a' ikué, eta e' è u a' kapörö a' tso' ee e' dalewa. 12 Mik a' dewa u e' a, eta ie'pa kos serke ee e'pa shke'ú er bua' wa. 13 Ie'pa tö a' kiéwam er bua' wa, e' ta' Skéköl er buaë chöraë ie'pa a. Erë ie'pa kè wä a' kinewa er bua' wa, e' ta' kè Skéköl er buaë chöpa ie'pa a. 14 U wele wakpa ö ká wele wakpa kè wä a' kinewa buaë ö kè éna a' ttò ttsak, e' ta' a' e' yólur u e' a ö ká e' a ta' kápö tso' a' klöttö mik e' ppöö iwà kkachoie ie'pa a tö ie'pa dör Skéköl bolökpa. 15 Moki, ye' tö a' a ichè tö aishkuö ta' mik a' wöchakirketke a' nuù ki, eta ká e' wakpa wömerdattsä weinuk taië Sodoma ena Gomorra wakpa bak senuk suluë e'pa tsata.

Jesús ttökatapa weirdae ie' kuékì

16 “iYe! ttò ttsöö! Ye' tö a' patkekemi pë' shuq wes obejala èmi namu tso' taië, e' shuq es. E' kuékì a' sénú wösh wa wës tkabë es, erë ñies a' sénú bërë wes nuböl es. 17 A' tso' erkì. A' miraë ie'pa wä s'shulökawakpa ulà a, ñies a' burdaë siarë judiowak ñì dapa'wo wé a. 18 Ie'pa wä a' miraë duëser s'wökirpa ena s'blúpa wörki ye' tté kuékì. Es a' tö ye' tté pakeraë ie'pa a, ñies ká ultane wakpa a. 19 Mik ie'pa tö a' méttsa s'shulökawakpa ulà a, eta kè a' tkinuk ì chëmi a' tö e' tsatkoie. E' wöshä ta' Skéköl tö ttè eraë a' er a chè ie'pa a. 20 Es kè a' ttöpa a' wák er wa, e' skéie S'yé Wiköl tö ttè eraë a' er a chè.

21 “Mik e' kewö de, eta welepa tö iël wömerattsa ttèwa, iyé tö ilà wömerattsa, ñies ala'r e' köraka iyé ena imì kkatök as ittòwa. 22 Sulitane tö a' sueraë suluë ye' tté kuékì. Erë a' isie e' tkewa darérëe dökä bata ekkë, e' tsatkérdaë. 23 Mik ie'pa tö a' we'ikeke ká wele ki, eta a' tkóshkar iyöki, a' yú ká kua'ki a. Moki ye' tö a' a ichè tö kam ye' dör S'ditsö Alà e' done, e' yoki a' kè döpa Israel ké kos a.

24 “Wé wöblarke e' kè dör iwöbla'ukwak tsata. Ñies kanè mëso kè dör iwökir tsata. 25 E' dör wë' wé wöblarke e' a tö idò wes iwöbla'ukwak es. Ñies e' dör wë' kanè mëso a tö idò wes iwökir es. U wökir kiérakitö Beelzebú^u ie' yita iyamipa cherarakitö suluë!

Yi yoki se' kè suanuk (Lucas 12.2-7)

26 “E' kuékì kè a' suanuk ie'pa yoki. Kè ì ky' bléulewë a' kè kkayérpa aishkuö ta, ese kos jchedane. 27 I chéyö a' a akir bërë, e' chónë sulitane kukua. Ñies ì kos chéyö bërë asas a' kukuö a, e' chónë aneule sulitane a. 28 Kè a' suanuk yi tö

^u 10.25 Beelzebú: E' dör bë, e' è kiè Satanás.

s'tteta'wqa esepa yoki. Ie'pa tö s'chkkà è ttewqami erë ie'pa kè a s'wiköl duökwa. E' skéie Skéköl yoki a' suanú. Ie' tö s'chkkà ñies s'wiköl ewewam*i* bö' kè a.

29 "Dúla böt tuè tottola inuköl etk woshkila è, erë díla kè arta'wa iski S'yè kè wqa ikewö mène e' tqa. 30 E' yita a' kkö'neraëitö buaë dö' a' tsakö bitö tso' shtaqoule ie' wqa. 31 Ie' a tqa a' tuè taiè tkökka díla tso' taiè ese tsata. E' kueki kè a' suanuk.

Wépa kè jaëne Jesús ki
(Lucas 12.8-9)

32 "Yi e' chò sulitane wörki tö ie' dör ye' ttökata, e' tqa ñies ese cheraëyö ye' Yé tso' kà jaì a e' wörki tö ie' dör ye' ttökata. 33 Erë yi tö iblé s'malepa wörki tö ie' kè dör ye' ttökata, e' tqa ñies ibleraëyö ye' Yé tso' kà jaì a e' wörki tö ie' dör ye' ttökata.

Jesús tté kueki se' ñì blabatsölordaë
(Lucas 12.51-53; 14.26-27)

34 "Kè a' tö ibikeitsök tö ye' dëlbitu as a' ser bërë ñita kà i' ki. Ye' kè dëlbitu as a' ser bërë ñita, e' skéie ye' dëlbitu a' mukka ñippök. 35 Ye' dëlbitu as ilà wém ñippö iyé tqa, as ilà busi ñippö imì tqa ena as iyak ñippö iyak tqa. 36 Es yampi ekka döraë ñì bolökpaie ye' tté kueki.

37 "Yi éna iyé ö imì dalér tkökka ie' éna ye' dalér e' tsata, ese kè döpa ye' ttökataie. Ñies yi éna ilà wém ö ilà busi e' dalér tkökka ie' éna ye' dalér e' tsata, ese kè döpa ye' ttökataie. 38 Yi kè e' chò weinuk dö ittewq krus mik tqa iser wes ye' ttökata es, ese kè döpa ye' ttökataie. 39 Yi e' tsatqak ittewq yoki, ese kè ulà a sene michoë döpa. Erë yi e' mettsq ttewq ye' dalermik, ese ulà a sene michoë döraë.

Wes Skéköl tö iské meraë se' a
(Marcos 9.41)

40 "Yi tö a' kiéwa er bua' wa, e' dör wes ye' kiéwaitö er bua' wa es. Ñies yi tö ye' kiéwa er bua' wa, e' dör wes yi tö ye' patke' e' kiéwaitö er bua' wa es. 41 Yi tö Skéköl tteköl kiéwa er bua' wa Skéköl tteköl idir e' kueki, e' tqa ese a ì meraë Skéköl tö ittekölpa a, ese merdaë ñies. E' sù yi tö s'ser yësyësë ese kiéwa er bua' wa iserke yësyësë e' kueki, e' tqa ese a ì meraë Skéköl tö s'ser yësyësë esepa a, ese merdaë ñies. 42 Yi isie tö di' kakla è mé ye' ttökata ésela a yè, ye' ttökata idir e' kueki, e' tqa moki ye' tö a' a ichè tö ese a iské patordaë buaë."

Juan S'wöskuökawak ttökatapa e'pa de ilè chakök Jesús a
(Lucas 7.18-35)

11 ¹ Mik Jesús tö ittökatapa dabom eyök kì böl (12) e'pa wöbla'wé one, eta ie' míà kà tso' tsinet ese a s'wöbla'uk ena Skéköl tté buaë e' pakök.

²Juan S'wöskuökwak tso' wötëule s'wöto wé a, ee ie' tö ì weke Cristo tö e' tté ttsé. E' kueki ie' tö ittökatapa welepa patké iska!. ³Ie'pa tö ichaké ia: “¿Be' dör wé pairine'bitu idil' wa s'blúie yéule idatse' e' ö yi skà panèiq sa' tö?”

⁴Jesús tö ie'pa iuté: “A' yúne Juan ska' ta ì kos sué a' tö, ì kos ttsé a' tö, e' pakóne ie' a. ⁵Ipakó ie' a tö s'wöbla kë wawér, esepa wöbla wawénene; s'kraulewá kë shko, esepa shkéne; wépa kiri'weke lepra tö, esepa buanene batse'nene; s'kukuö kë wattsér, esepa wattsénene; s'duowá shkenekane; ñies Skéköl tté buaë e' pakane s'siarëpa a. ⁶iYi kë yoki ye' sulune, ayécha buaë ese!”

⁷Mik ie'pa míyalne, eta Jesús tö Juan tté pakémite pe' a, ta iché ie'pa a: “Mik a' dë'rö ká sir poë wé kë yi serku^u ee Juan sauk, eta iima a' erbikò wém wése suèmi a' tö? A' kë dë'rö wém ése, kabikeitsò wì a dià a wes kua'kò wöppè siwa' tö es, ese sauk. ⁸A' kë dë'rö wém ese sauk, e' ta ɺwém wése sauk a' dë'rö? A' kë dë'rö wém e' paiò datsi^u bua'bua wa ese sauk. A' wa ijcher tö wépa e' paiò es esepa serke blu' u a. ⁹Erë ɺwém wése sauk a' dë'rö? A' dë'rö wém dör Skéköl tteköl ese sauk. Ye! tö a' a iché tö moki Juan dör Skéköl tteköl, erë ie' kë dör ese è. Ie' dör Skéköl tteköl tsata. ¹⁰Skéköl yékkuö ki itsö' kitule wé Skéköl tö iché wé pairi'bituitö idil' wa s'blúie e' a:

“Ye' tso'tke ye' tté pakökwak patkök be' yoki kewe be! ñalé yuöök.” Skéköl tté pakökwak e' dör Juan. ¹¹Moki, ye' tö a' a iché tö s'ditsö ultane tso'tke dò ikké ta, e'pa shua kë yi ku^u Juan S'wöskuökwak tsata. Erë ì blúie Skéköl tso' e' a wé dör ésela shuteé e' dör Juan tsata.

¹²“Mik Juan S'wöskuökwak s'tsá pautmi dò ikké ta, wépa blúie Skéköl tso' esepa weirke siaré. Pé' késik sulué esepa éna ie'pa ewakwa. ¹³Kam Juan tö s'pattòmi e' yoki Skéköl ttekölpa kos ena Moisés, e'pa tö iyé'bak tö Skéköl datse se' blúie. ¹⁴A' éna iklö'wak es, e' ta Juan dör Skéköl tteköl kiè Elías yéuletke tö idatskene e!. ¹⁵iA' éna ye' ttö ttsak, e'ma ikukueblö bua'ie!

¹⁶“¿Ima a' chèmi ye' tö? ¿Wes a' dör? A' dör wes tté i' tö iché es: Ala'rla tso' inuk u itoki. Shabötspa arke taië ta icheke iyamipa a: ¹⁷‘Sa! tö pulé bla'wé, erë a' kë klötene'; sa' tö s'eriar ttseittsé, erë a' kë iine!.’ ¹⁸E' wà dör tö Juan de batsöta!, blo' kë yota', ta a' tö iché tö aknama tso' ie' a. ¹⁹E' ukuoki ta ye' dör S'ditsö Alà, e' de kë batsöta!, blo' yetä, ta a' ye' cheke tö ye' chkò taië, ye' blo' yè taië ñies tö ye' dör inuköl shtökawakpa ena pë' sulusipa malepa, esepa siní!. A' tö ye' cheke es, erë isuerasö bulebök ta tö wépa serke wes Skéköl siwé tö iché es esepa dör yësyësé.”

Ká mañat wakpa weirdaë siarë (Lucas 10.13-15)

²⁰Eta ká wépa ki Jesús tö ì kë or yi a ese o' taië ká malepa tsata, e' wakpa kë er maneone Skéköl a. E' kueki ie' tö ie'pa ché tté i' wa: ²¹“A

Corazín wakpa, a Betsaida wakpa, iwëstela ina a' tā. Ì kè or yi a ese o' ye' tö taië a' wörki, erë a' kè er maneone. E' úpa ye' tö Tiro ena Sidón wakpa wörki, e'ma ká iaiqä ie'pa er maneø'bak. Ie'pa tö eriane datsi' ajäë ië'kabak, ñies ie'pa e' tkë'kabak muluchka kí iwà kkachoie tö ie'pa er mane'wé Skéköl a. ²²E' kuékí ye' tö ichè tö aishkuö tā mik a' wöchakirketke a' nuì ki, età a' wömerdattsa weinuk taië shute Tiro ena Sidón wakpa tsatä. ²³A Cafarnaúm wakpa, kë a' tö ibikeitsök tö Skéköl wà a' mi'lmitser ká jaì a. Ie' tö a' patkerami diöshet wé s'wimblu weirke ee. Ì kè or yi a ese wéyö taië a' wörki, erë a' kè er maneone. E' úpa ye' tö Sodoma wakpa suluë wörki, e'ma ie'pa tso'iä dò ikkë tā. ²⁴E' kuékí ye' tö ichè tö aishkuö tā mik a' wöchakirketke a' nuì ki, età a' wömerdattsa weinuk taië shute Sodoma wakpa tsatä.”

A' kos erbilo Jesús mik
(Lucas 10.21-22)

25-26 Età Jesús tö iché: “A ye! Yé, be' dör íyi ultane tso' ká jaì a ena ká i' a e' Kéköl. Ttè buaë blë'wà be' tö pë' wà siwa' jcher iskië ena erbikò taië esepa yoki, erë ikkachébò s'ësepala a. Es be' kí ikiane, e' kuékí be' tö iwé es. E' kuékí be' kikékayö.”

27 Jesús tté iYé tā one tā ichéitö pë' tso' ee e'pa a: “Ye! Yé tö íyi ultane méat ye' ulà a. Ye' dör Skéköl Alà, kë yi wà ijcher moki tö wes ye' dör, e' jcher ye' Yé è wà. Ñies kë yi wà ijcher moki tö wes ye' Yé dör, e' jcher ye' è wà. Ñies wépa a ye' éna ikkachak esepa wà ijchermi. ²⁸A' eriarke taië, weirke siaré íyi ultane dikia wes dali ekkeë dikia s'shtrirwà es. A' shkó ye' ska!, età a' enuraë ye' batamik. ²⁹⁻³⁰Ye' ser bérë, ye' er buaë, e' kuékí a! e' tiuwà ye' ttè dikia. Ttè wa ye' tö a' wöbla'weke, e' kë dör darérëe, e' kë tö a' we'ikepa wes. E' kuékí a' e' wöbla'ú ye' wa tā a' enuraë buaë.”

Jesús ttökatapa tö trigo wöikléen eno diwö a
(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)

12 ¹E' kewö ska' ta, eno diwö a, Jesús dami trigo shua ta ittökatapa dué bli wà. E' kuékí ie'pa tö trigo wöiklérami tā ikatéramirakitö.

²Mik fariseowakpa tö isué, età ie'pa tö iché Jesús a:

—Isaú, be' ttökatapa tso' ì kë kewö ta' wè eno diwö a, ese uk.

³Ie' tö ie'pa iuté:

—Ì o' David tö ká iaiqä ie' kë aritsule a' wà Skéköl yekkuö ki? Etökicha ta ie' ena iklépa dué bli wà. ⁴E' kuékí ie' dewà Skéköl wé a ta pan meule Skéköl a e' klö'wéitö ta' inéitö. Pan e' kë kewö ta' ñè ie' ena iklépa a, sacerdotepa è a ikewö ta' ñè. Erë a' éna iane tö e' kë dör suluë Skéköl wöa. ⁵Ñies ña' kë wà iaritsule ttè dalöiêno kit Moisés tö e' kí tö eré sacerdotepa kaneblöke Skéköl wé a eno diwö a, erë e' kë wa ie'pa tö idalösewéku'wà? ⁶Ye' tö iché a' a tö ñerö se' dur eköl, e' dör Skéköl wé tsatä. ⁷Skéköl tö iyë' iyekkuö ki: 'Iyiwak

jchëule mè ye' a, e' kë kiane ye' ki. Ye' ki ikiane tö a' ñì saù er siarë wa.^wTtè e' wà anúpa a' éna mokië, e'ma kë s'ki ì nuí ta' ese kë kkatepa a' tö. ⁸Ye' dör S'ditsö Alà, e' wà kawö ta' ichök tö ì dör buaë ö ì dör suluë wè eno diwö a.

Jesús tö wëm eköl ulà siulewə e' bua'wéne

(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)

⁹E' ukuöki ta Jesús dewə ie'pa ñì dapa'wo wé a. ¹⁰Eta ee wëm tkér eköl ulà etk siulewa. Ie'pa éna Jesús kkatak ilè ki e' kuék i e' a ichakérakitö:

—¿Ima be' tö ibikeitsè? ¿Kawö meule se' a Moisés ttè a s'bua'wøne eno diwö a ö au?

¹¹Ie' tö ie'pa iuté:

—A' obeja ənemi etö kauk a eno diwö a, e' ta a' miraë iyöksa. ¹²E' yita se' tueta' taië obeja tsata, e' kuék kawö tso' se' a s'kimoie eno diwö a.

¹³Eta ie' tö iché wëm ulà siulewə e' a:

—Be' ulà shuloo.

Ta ie' ulà shulée ta ibuanene buaë wes iulà iët es. ¹⁴Fariseowakpa e' yétsa tå ileritsérakitö “wës sö Jesús ttèwamí?”

Jesús dör Skéköl kanè méso bua'ie e'

¹⁵E' jchenewä Jesús wä, e' kuék ie' mía bánet. Taië pë' dami ie' itöki e'pa shuq ikirirkera e'pa kos bua'wéne ie' tö. ¹⁶Ie' tö iché ie'pa a:

—Kë ye' tté pparka. ¹⁷Ie' tö iché ie'pa a es as iwà tkò wës Skéköl tteköl kië Isaías tö iyë' es, e' tö iyë' i' es:

¹⁸Skéköl tö ichè: “I' dör ye' kanè méso shukit ye' tö, e' dalér taië ye' éna, ie' wér ye' wa buaë shute.

Ye' Wiköl meraëyö ie' a,

ta ie' tö sene yësyësë wà pakeraë ká ultane wakpa a.

¹⁹Ie' serdaë bërë. Kë yi wönaktkepa ie' tö.

Kë ì chepa ie' tö aneule. Kë yi tö ie' ttò ttsepa ñala ki.

²⁰S'weirke siarë, esepa kë kí we'ikepa ie' tö,

Se' kë diché ta'ia esepa kimeraë ie' tö

dò mik ie' e' alörakà ì sulu kos ki sene yësyësë wa eta.

²¹Ká ultane wakpa tö ie' è paneraë e' tsatkoie.”^x

Fariseowakpa tö Jesús kkaté

(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10)

²²Eta ie'pa wa wëm eköl a aknama tso' ese debitu Jesús ska!, e' kë wöbla wawér, kë tto. Jesús tö ibua'wéne ta' iwöbla wawénene ñies ittékané. ²³Ie'pa kos tkirulune iweblok ta' iñi chakérak: “¿A' ichè wí dör s'blú bak David, e' aleri?”

^w 12.7 Oseas 6.6 ^x 12.18-21 Isaías 42.1-4

²⁴Mik ì ché ie'pa tö, e' ttsé fariseowakpa tö, età ie'pa tö iché: “Beelzebú dör bé, e' diché wa ie' tö ie'pa trë'wekeyal.”

²⁵Erë ì bikeitseke ie'pa tö e' suéwaijö, e' kuekjì ie' tö iché ie'pa a:

“S'serke ká etkè kì e' ñì blabatsélör ñippök ñita, kè wöklör, e' ta ie'pa wákpa è ñì eurawa. Ñies ñì yamipa e' kéka ñippök ñita, kè wöklör, e' ta ie'pa mir wa'k ème. ²⁶Es ñies Satanás mú tö iklépa trë'wèyal, e' ta ie' tso' ñippök iwakpa è ta. ²⁷Wes ì blúie ie' tso' e' sermii? ²⁷Ye' tö aknamapa trë'úpayal Beelzebú diché wa, e' ta ñyi diché wa a' klépa tö itrë'wèmiyal? Ie'pa kè a itrënukyal Beelzebú diché wa, e' kuekjì ñwes a' tö ye' kkatèmi tö ye' tö itrë'wèkeyal Beelzebú diché wa? A' wák klépa tö iwà kkacheraë tö a' ttè kè dör moki. ²⁸Ye' tö aknamapa trë'wèyal Skëköl Wiköl diché wa, e' ta e' wà kiane chè tö ì blúie Skëköl tso', e' kewö detke a' a.

²⁹“²⁹Wes yi mi'miwä wém diché taijëy ese u a ie' íyi ekiblök kam ie' tö iwák maúwä e' yöki? Es ème iifyi ekiblérmi.

³⁰“Yi kè a ye' dör bua!, ese dör ye' bolök. Yi kè tö ye' kimè imalepa tsukbitu Skëköl ska!, ese tö ie'pa po'wekemi.

³¹“E' kuekjì ye' tö iché tö ì sulu kos wambleke a' tö ñies Skëköl chè sulu kos e' nuí olo'yèmiitö a' ki. Erë yi tö Wiköl Batse'r ché suluë, e' nuí kè olorpa iki. ³²Ñies yi tö ye' dör S'ditsö Alà, e' ché suluë, e' nuí olo'yèmi Skëköl tö iki. Erë yi tö Wiköl Batse'r ché suluë e' nuí kè olorpa iki j'ñe ta ñies aishkuö ta.

Kal buaë ena kal suluë

(Lucas 6.43-45)

³³“Kal wérkewä iwö ki. Kal buaë, ese wö dör buaë; kal sulu, ese wö dör sulu. ³⁴ia! dör suluë wes tkabè chòk es! A' er dör suluë, ñwes a' ttòimi buaë? Ì bikeitsekesö, e' è chekésö. ³⁵Wém dör buaë ese serke buaë, ttò yësyësë ie' er dör buaë e' kuekjì. Wém dör suluë, ese serke suluë, ttò suluë ie' er dör suluë e' kuekjì. ³⁶Ye' tö a' a iché tö aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuí ki e' kewö de, età ttè sulu chè a' ultane tö shabatshabat e' ki a' wöchakirdaë. ³⁷A' wakpa ttè wa a' shùlirdaë. A' tö ttè buaë cheke, e' ta Skëköl tö icheraë tö kè a' ki ì nuí ta!. Erë a' tö ttè sulu cheke, e' ta ie' tö icheraë tö a' ki nuí tso!”

Fariseowakpa tö ì kè or yi a ese kié suè

(Marcos 8.12; Lucas 11.29-32)

³⁸Età fariseowakpa ena s'wöbla'ük ttè dalöiëno wa wakpa welepa tö iché Jesúz a:

—Ì kè or yi a ese ú sa' a iwà kkachoie tö moki be' patkë'bitu Skëköl tö.

³⁹Ie' tö ie'pa iuté:

^y 12.29 Wém diché taijë: E' wà kiane chè Satanás. Jesúz dör wé dör ie' íyi ekibleke e!.

—A' dör pë' suluë e' kë tö Skéköl dalöiè wës trër wakpa kë tö imaso dalöiè es. A' tö ye' a ikié tö i kë or yi a ese uyo iwà kkachoie tö moki Skéköl tö ye' patke'bìtu. Erë ye' tö ilè wëraë etökicha ème iwà kkachoie e' dör wës ibak Jonás dör Skéköl tteköl e' tå es. ⁴⁰Ie' sene' nima bërie e' shua dökä ká mañat ñiè nañeë, es ñies ye' dör S'ditsö Alà, e' serdaë íyök shua ká mañat ñiè nañeë. ⁴¹Mik Jonás tö Nínive wakpa paut, eta ie'pa er maneo' Skéköl a. Erë iñne tå ye' dur íe e' dör ie' tsata, erë a' kë er mane'ù Skéköl a. E' kueki aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuì ki, eta Nínive wakpa e' körakä ie' wörkä a' kkatök. ⁴²Aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuì ki, eta alaköl datse ká bánet diwö tskirke e' o'milk, bak iká blúie, e' e' körakä ie' wörkä a' kkatök tö a' dör pë' suluë. Ká iaiqäe alaköl e' dë'bìtu datse kämie se' blú bak Salomón wa íyi jcher taië e' ttò kïtsök. Erë iñne tå ye' dur a' shua e' dör Salomón tsata, erë a' kë tö ye' ttò iütè. E' kueki alaköl e' tö a' kkateraë.

Wimblu sulusi dene wëm a (Lucas 11.24-26)

⁴³“Mik wimblu sulusi trëneskar yile a, eta imia ká sir poë wé kë yi ku' ese ska!. Ie' tso' ká yulök senoie erë kë ie' wä ikune. E' kueki ie' ibikeitsè: ⁴⁴‘Ye' míane wé ye' trëneskar ee senuk.’ Mik ie' demine wëm e' a, eta ie' tö isuë tö wëm dör wes u shuirerule buaë maneneë kë a yi ku' es. ⁴⁵Eta ie' mía iyamipa kí yulök dökä kul suluë shute ie' tsata ta ie'pa kos de senuk wëm e' a. Wëm e' míane suluë shute kenet tsata. Es iwamblérdaë a' dör pë' sulusipa e'pa tå.”

Jesús mì ena ielpa debitü ie' weblök (Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)

⁴⁶Jesús ttökeiä pë' tå shua ie' mì ena ielpa ena ikutapa e'pa iëter urki. Ie'pa ttak ie' tå. ⁴⁷Yile tö ibiyö ché ie' a:

—Be' mì ena be' elpa ena be' kutapa e'pa shkò be' weblök.

⁴⁸Erë Jesús iiüté:

—¿Yi dör ye' mì ena ye' elpa ena ye' kutapa?

⁴⁹Eta Jesús tö ie' a ittokatapa kkaché ulà wa tå ichéitö:

—Isaú, ie'pa dör wes ye' mì ena ye' elpa ena ye' kutapa es. ⁵⁰Yi serke wes ye' Yé tso' ká jaì a e' kí ikiane es, esepa dör wës ye' él ena ye' kutà ena ye' mì es.

Të kuatkökawak tté (Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)

13 ¹E' è diwö wa Jesús e' yétsa u a mía batsöri kkömic tå ee ie' e' tkésér. ²Pë' debitü taië ie' ska!, e' kueki ie' e' iéka kanò a tå ee ie' e' tkésér ie'pa wöbla'uk. Ie'pa ultane ate ká sí kí batsöri kkömic. ³Ie'

tö ttè tsakié kleé ie'pa a. E' et dör i' es: "Wëm eköl mía tē kuatkök ppé ululu ème^z ⁴Mik ie' tso' iwö ppök, eta ditsöwö wele anewa ñala ska' ta dù debitü tö ikatéwa. ⁵Ditsöwö wele anewa áklo a wé íyök kë ta' taijë ese ska'. Íyök kë ta' taijë, e' kueki bet ta itskineka. ⁶Erë kë iwí kicha ta' taijë, e' kueki mik diba anekä iki eta isinewa. ⁷Ditsöwö wele anewa dika'chka shua. Dika'chka ena ditsöwö talane ñita, erë dika'chka e' alékä iki. ⁸Erë ditsöwö wele anewa íyök bua'bua ki, e' tskine talane wöne buaë. Wele wöne dökä cien eyök (100) elka elka, wele dabom teryök (60), wele dabom mañayök (30). ⁹iA! éna ye' ttò ttsak, e'ma ikukuebló bua'ie!"

Ì kueki Jesú斯 tö s'wöbla'weke kleaulé
(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)

¹⁰Eta Jesú斯 ttökatapa debitü ie' ska' ta ichakérakitö ia: "Ì kueki be' tö ie'pa wöbla'weke kleaulé?" ¹¹Ie' tö ie'pa iyté: "Ì blúie Skéköl tso' e' tté blëulewa e' kewö meneat a' a wà jchenoie, erë pë' malepa a kë imeneat es. ¹²Yi wà tté e' jcher ese a imerdaë as ie' wà ikí jcher bua'ie. Erë yi kë éna ianak, ese wà i jcher bérerbérë e' yerattsane íyoki. ¹³Ì weke ye' tö e' sueke ie'pa tö, erë ie'pa kë éna iwà a. Ì cheke ye' tö e' ttseke ie'pa tö, erë ie'pa kë tö ittsekuy' er mokí wa, ie'pa kë éna iwà iutak. E' kueki ye' kapaköke ie'pa ta es. ¹⁴⁻¹⁵Es iwà tköke ie'pa ta wes Skéköl tteköl kië Isaías tö iyë! es, e' tö iyë! i' es:

'Ká i' wakpa er mía darérë, kë ì dë'waiia.

Ie'pa kukuöña wötéwà darérë as kë iwattsér, ie'pa tö iwöbla tsimiwéwà as kë iwawér.

Ie'pa tö iwé es as ie'pa kë éna iwà ar, as ie'pa kë er mane'ù ye' ska' ta ye' tö ie'pa bua'wè.

E' kueki ie'pa tö ittséraë je!, erë kë ie'pa éna iwà arpa, ie'pa tö isueraë je!, erë kë ie'pa tö iklö'wepa.'^a

Es Isaías tö iyë!

¹⁶"Erë a' wöbla wawér buaë, a' kukuöña wattsér buaë, e' kueki ayëcha buaë a!. ¹⁷Mokí ye' tö a' a ichè tö Skéköl ttekölpa taijë ena ká iajiae s'bak ser yësyësë e'pa tö ì sué a' tö ena ì ttsé a' tö e' kkeyë! siarë suè ena ttsé, erë ie'pa kë wà isune ittsëne.

Të kuatkökwaK tté e' wà paké Jesú斯 tö
(Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15)

¹⁸"Ittsö, ì kleéyö tē kuatkökwaK tté wa, e' wà pakekeyö a!. ¹⁹Pë' welepa ta itkomi wes ditsöwö arwa ñala ska' es. Esepa tö ì blúie Skéköl tso' e' tté ttsé, erë ie'pa kë éna iwà a. Bé de ta ttè buaë yéttsa ie'pa er

^z 13.3 tē kuatkök ppé ululu: E' kewö ska' ta pë' wöblar tē kuatkök wö ppélur tē kos e' ki.

^a 13.14-15 Isaías 6.9-10

a. 20 Welepa skà tå itkòmi wès ditsöwö ərwa áklo a es. Esepa tö Skëköl ttè ttsé tå iklö'wérakitö ttsé'ne buaë wa. 21 Erë ie'pa kë wì kicha ta' taië, e' kueki ie'pa tö iklö'wé ekuölö è. Mik ie'pa weinemitke Skëköl ttè kueki, eta ie'pa anemine bet. 22 Welepa skà tå itkòmi wès ditsöwö ərwa dika'chka shua es. Esepa tö Skëköl ttè ttsé, erë ie'pa tö íyi tso' ká i' ki ese bikeitseke kibii. Ie'pa er me'rie inuköl ki ena ì tso' ká i' ki tö s'ttsé'weke buaë ese ki. E' kos tö Skëköl ttè kui'wewa ie'pa er a tå kë idë'ttsa buaë wès ikiane es. 23 Erë welepa skà tå itkòmi wès ditsöwö ərwa íyök bua'bua ki es. Esepa je' tö Skëköl ttè ttsé tå iwà ane buaë ie'pa éna tå iwà dettsa buaë wès ikiane es. Ie'pa dör wès íyi kuá wör buaë es wele wöne döka cien eyök (100), wele dabom teryök (60), wele dabom mañayök (30)."

Kakö kuä'ki tkëne trigo shua e' tté

24 Jesús tö ttè skà kleéne ie'pa a i' es: ‘I blúie Skëköl tso' e' tå itköke wès itka wém eköl tö trigowö kuatké iká a e' tå itka es. 25 Nañewe ie'pa kapolur e' dalewa ibolök debitü eköl kakö dör trigo suë ese wö kuatké trigo shua tå iwák mía. 26 Mik trigo wöne, eta iwënewa tö ñies kakö kuä'ki tso'. 27 Ikanè mésopa mía tå iché kanè wák a: ‘A këkëpa, be' tö trigowö bua'bua kuatké be' ká a tå ɺwes e' a kakö kuä'ki tso?’ 28 Ie' tö ie'pa iuté: ‘Ye! bolök wele tö iwamblé ye' ki.’ Ie'pa tö ie' a ichaké: ‘Be' ki ikiane tö sa' mi! kakö ñe' yokulur?’ 29 Erë ie' tö ie'pa iuté: ‘Au, imúat es. A' tö kakö yétsa e' tå trigo yérttsami itå ñies. 30 Imúat as italar ñita dò mik itérketke eta. E' wa ye' tö itökwakpa patkeke kakö tök kewe muë eyök eyök ña'wëwa bö' a. E' ukuöki tå ye' tö trigowö tök patkeke blè wé ye' iyiwö blöke e' wé a.’”

Mostaza wö tté

(Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19)

31 Ttè skà kleéne Jesús tö ie'pa a i' es: “I blúie Skëköl tso' e' dör wès mostaza wö kuatkësö ká a es. 32 E' wö dör tsirlala iyiwö ultane dikia. Erë mik italane tå e' dör íyi kuá tsitsir ultane tsata. E' mía kalie tå dù datse u yuök iulà tsaka.”

Pan wölöwökä tté

(Lucas 13.20-21)

33 Jesús tö ie'pa a ttè skà kleéne i' es: “I blúie Skëköl tso' e' dör wes pan wölöwökä wötué tayë tö harinachka mañayök a es. E' tö harinachka e' kos wölöwékä taië.”

Jesús tö s'wöbla'weke kleaule

(Marcos 4.33-34)

34 Ttè e' kos kleé Jesús tö ie'pa a. Moki ie' kë wa ì pakane ie'pa a kë kleaule. 35 Ie' tö s'wöbla'wé es, e' wa ì yé'bak Skëköl tteköl eköl tö e' wà tka, e' dör i' es:

“Ye' tö s'wöbla'weraë kleaule.

Ttè tso' blëule ká iaqae ká i' yone e'tami,
ese kkacherayö ie'pa a.”^b

Es Skéköl tteköl tö iyë!

Kakö kua'ki tté e' wà paké Jesús tö

³⁶ Etä Jesú斯 e' chéat pë' a tå imíá u a. Ittokatapa de ie' ska' tå iché ie' a: “Kakö kua'ki wakleébö, e' wà pakó sa' a.” ³⁷ Ie' tö ie'pa a iché: “Yi tö trigowö kuatké, e' dör ye' dör S'ditsö Alà e!. ³⁸ Të wé ki ikuatkëne e' dör ká i!. Trigowö e' dör wépa blúie Skéköl tso' esepa. Kakö kua'ki e' dör wépa dör bë icha esepa. ³⁹ Ibolök tö kakö kua'ki kuatké e' dör bë è. Ilir kewö e' dör ká i' erkewatke e' kewö. Itökawakpa e'pa dör Skéköl biyöchökawakpa. ⁴⁰ Wes ie'pa tö kakö kua'ki yétsa uyewa bö' a, es itköraë ká i' erkewatke etä. ⁴¹ E' kewö ska' tå ye' dör S'ditsö Alà e' döraë íyi ultane blúie da'iae. Ye' tö ye' biyöchökawakpa patkeraë wépa tö o'ka keke ì sulu wamblök ena wépa e' wamblò sulu esepa kos shtökka. ⁴² Ie'pa uyerawarakitö bö' taië a, ee iurarak nies ikà yilitdawarak iweir kueki. ⁴³ Erë s'ser yesyësë, esepa dalöburdaë wes diwö es wé S'yé tso' ie'pa blúie ee. iA' éna ye' ttò ttsak, e'ma ikukueblö bua'ie!

Íyi tuè darérëe blëulewa e' tté

⁴⁴ “I blúie Skéköl tso' e' dör wes íyi tuè darérëe ese blëulewa yile ká a es. E' kué wëm eköl tö tå e' tö ie' ttsë'wé buaë. E' kueki ie' tö ibléwanë tå imíá tå ì kos tso' iwæ, e' watuëttsaitö. E' ské wa ie' tö ká e' tué. Es íyi tuè darérëe e' de ie' ulà a.

Ákwöla bua'bua tuè darérëe e' tté

⁴⁵ “Nies ì blúie Skéköl tso' e' dör wes ákwöla bua'bua yuleke íyi wataukwak eköl tö tuè es. ⁴⁶ E' tö ákwöla bua'bua ichök tuè darérëe shute ese kuéwa tå imíá tå ì kos tso' iwæ e' watuëttsaitö. E' ské wa ie' tö ákwöla bua'bua e' tuëttsa.

Kla' tté

⁴⁷ “Nies ì blúie Skéköl tso' e' dör wes kla' uyé wëpa welepa tö dayë a es. E' tö nima klö'wé taië tsakië buaë ena suluë. ⁴⁸ Mik ie'pa tö kla' yéttsa ká sí ki tå ie'pa e' tulésér nima shushtök; ibua'bua iéka kkö a tå isulusi uyémi bánet. ⁴⁹ Es itköraë mik ká i' erkewatke etä. Skéköl biyöchökawakpa bituraë s'shushtök; s'sulusipa michoë bánet, s'ser yesyësë michoë bánet. ⁵⁰ S'sulusipa kos uyerawa Skéköl biyöchökawakpa tö bö' taië e' a, ee ie'pa iuraë siarë, kà yilitdawä iweir kueki.”

^b 13.35 Salmo 78.2

Íyi pa'ali ena íyi këchke e' tté

51 Jesúś tö ittökatapa a ichaké:

—¿Ttè ekké kos wà ane a' éna?

52 Ie'pa iüté:

—Tô.

Ie' tö ie'pa a iché:

—E' kueki mik s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ese eköl e' yué buaë ì blútie Skéköl tso' e' tté wa, eta ie' tö s'wöbla'wèmi buaë ttè këchke wa ñies ttè pa'ali wa. Ie' dör wes u wák wà íyi tso' blëule iblo a es. Ese wà ijcher mik ta ikéchke ö ipa'ali kiane yëttsa s'malepa kimoie.

Nazaret wakpa tö Jesúś watétsa

53 Mik Jesúś ttè kleé one, eta imíá **54** demi Nazaret, e' dör ie' wák ká. Ee ie' tö s'wöbla'wémítke judiowak ñì dapa'wo wé tso' ee e' a. Wes ie' tö ie'pa wöbla'weke e' tö ie'pa tkiwéwa. Ie'pa tö iché ñì a:

—¿Wé ie' e' yué ttè tajé ekké wa? ¿Wes ì kë or yi a ese wé ie' tö buaë? **55** ¿Ie' wí yé kë dör se' íyi yuök kaltak wa e'? ¿Ie' mì kë dör María? ¿Ie' elpa kë dör Santiago, José, Simón ena Judas? **56** ¿Ñies ie' kutapa kë serku se' shuq? Età ì kos weke ie' tö ɬwé e' bite ie' wà?

57 Ie'pa kë éna ie' ttè klö'wak. Erë ie' iché ie'pa a:

—Ká wa'ñe Skéköl tteköl dalöiërta, erë iwák ká kì ena iwák u a ee kë idalöiërta.

58 Ie'pa kë erbléne ie' mik, e' kueki ì kë or yi a ese kë one ie' wà tajé ee.

Juan S'wöskuökwak kötewa

(Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9)

14

1 E' kewö ska' ta Herodes dör Galilea blú, e' tö Jesúś tté ttsé, **2** e' kueki ie' tö iché ikanè mésopa a: “Wém ñe' dör Juan S'wöskuökwak shkenekane e!. E' kueki ie' wà diché tso' ì kë or yi a ese woie.”

3 Herodes tö Juan klö'ukwa patkë' wötë'waitö s'wöto wé a, e' kueki ie' tö Jesúś ché es. Ie' sene' Herodías ta, e' dör ie' él kië Felipe e' alaköl.

4 E' yé! Juan tö ie' a: “Kë be' kawö ta! senuk be' él alaköl ta.” E' kueki Herodes tö Juan wötökwa patkë!

5 Herodes éna Juan ttakwa erë ie' suane pë' yoki, ie'pa tö iklö'wé tö Juan dör Skéköl tteköl e' kueki. **6** Erë mik Herodes tö iduéswö kewö tkö'weke, eta Herodías alà busi e' klöté s'kiule tso' tajé e'pa wörki. E' wér buaë Herodes wa. **7** E' kueki ie' tö iché ie' a yësyësë Skéköl wörki: “Moki ye' tö ichè, ì kië be' tö ye' a, e' meraëyö be' a.” **8** Età ie' tö iché Herodes a wes imì tö ie' a iyé! es:

—Juan S'wöskuökwak ttökwa patkó ta iwökir mú ye' a kulë! a iwà kkachoie tö moki ittéwärakin.

⁹Eta blu' Herodes erianeka taié, ere ie' tó itte métke s'kiule tso' e'pa kukua, e' kueki ie' tó ikéwó mé. ¹⁰Ie' tó Juan kuli' töök patke s'wótó wé a. ¹¹E' ukuöki ta ie'pa wa iwókir debitu kule' a mé busi a ta ie' tó ime imi a.

¹²Juan ttökatapa de ta inú tsémirakito wötewa. E' ukuöki ta ie'pa mía ta ibiyó che Jesús a.

Pe' döka mil skeyöök e' tie Jesús tó
(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

¹³Mik Jesús tó biyó e' ttsé, eta ie' mía kanó ki ekörla bánet wé ke yi serku' ese ska'. Mik pe' wa ijchénewa tó ie' mía, eta ie'pa míyal itóki batsöri kkömic kló wa. ¹⁴Mik Jesús e' yéttsa kanó a, eta pe' tso' taié ipanuk e' suéitó. Ie'pa suéitó er siáre wa. S'kirirke kos demi ie'pa wa e' bua'wéitó. ¹⁵Ká tuirketke, e' kueki ittókatapa de ie' ska' ta ichérakito ie' a:

—Ká de tsáli, ke yi serku' íe. Ie'pa yuómi as ie'pa mi' pe' serke tsinet ee ilé tauk né.

¹⁶Ie' tó ie'pa iúté:

—Ie'pa ke kawöta mi'kyal; ie'pa tió a' tó.

¹⁷Ie'pa tó iiúté:

—Pan skél ena nima bötö e' è tso' sa' wa.

¹⁸Ie' tó iche:

—Itsúbituna.

¹⁹Eta ie' tó pe' ke e' tulökser iski ta'tsi ki. E' ukuöki ta ie' tó pan skél ena nima bötö e' klöwé ta iká sué ka jaá a ta wéstela chéitó Skéköl a. Ta pan blatéitó mé ittókatapa a as ie'pa tó iwatiö pe' a. ²⁰Ie'pa ultane chké de wé!. Ibata ate e' shtérakito iéne döka kkóla dabom eyók ki bök. ²¹Ie'pa chké e'pa döka mil skeyöök (5.000) wépa è, alakölpa ena ala'rla ke shtáne.

Jesús shke di' kí
(Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21)

²²E' ukuöki ta Jesús tó iche ittókatapa a: "A' e' ióka kanó a, a' yúshkatke ye' yóki kewe batsöri wishet." Ie' tó iche pe' malepa a: "A' yúne a' u a." ²³E' ukuöki ta ie' mía ekörla kabata a ttök S'yé ta. Mik ka tuine, eta ie' tso'ia kabata a. ²⁴E' dalewa ittókatapa mirwa batsöri ki demitke elkeé. Siwa! bitsirke taié ie'pa kké wóiá, e' tó di' uyeke taié térke kanó mik. ²⁵Ká ñirketke eta Jesús mía ie'pa ska' shkórami di' kí. ²⁶Ere mik ie'pa tó isué tó ie' shkódatse di' kí, eta e' tó ie'pa tkiwéwa suawé taié ta iánekárak:

—iWimblu datsé se' kker!

²⁷Ere ie' iche ie'pa a:

—iA' er kuú! Ke a' suanuk, ye' idir.

²⁸Eta Pedro tö iché ie' a:

—A Skëkëpa, mokí be' idir, e' ta kawö mú ye' a shkök di' kí dò be' ska!.

²⁹Eta Jesús tö iúté:

—Be' shkó ye' ska!.

Eta Pedro e' yétsa kanò a shkémi di' kí dò Jesús ska!. ³⁰Erë mik ie' isué tö siwa bitsirke dareréë, eta ie' suanéka taié ta iwötunewami di' a ta ianeka taié:

—iA Skëkëpa, ye' tsatkó!

³¹E' bet ta Jesús tö iklö'lwé iulà a ta iché ia:

—iWésua be' erblöke ye' mik bérerbérë! ñl kueki be' ibikeitséka bötböt?

³²Mik ie'pa ból e' iékä kanò a, eta siwa' wöklöne. ³³Ie'pa kós tso' kanò a, e'pa e' tuléser kuchë kí Jesús wörki idalöioie ta ichérakitö:

—iMokí be' dör Skëköl Alà je'!

Jesús tö s'kirirkepa bua'wé Genesaret

(Marcos 6.53-56)

³⁴Itkattsarak batsöri wíshet demirak Genesaret. ³⁵Mik ká e' wakpa tö isué tö Jesús idir, eta ie'pa tö itté ppékä ká e' kós a. Ie'pa wá s'kirirke mi'ke ie' ska' as ibua'ñitö. ³⁶S'kirirke esepa kköchöke ie' a tö ie'pa a ie' datsi' bata è mü kewa. Wépa kós tö iké e'pa buanene.

Ì tö se' ia'wèmi ñáié

(Marcos 7.1-23)

15 ¹Fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiéno wa wakpa serke Jerusalén, e'pa welepa debitu Jesús ska!. Ie'pa tö ie' a ichaké:
²—ñl kueki be' ttökatapa kë tö se' yépa bak e'pa ser e' dalöiè? Ie'pa chkò ulà kë paköule.

³Ie' tö ie'pa iúté:

—ñl kueki Skëköl ttè dalöiéno e' dalösewékewa a' tö a' wakpa ser dalöioie? ⁴Skëköl iyé'at: 'A' yé ena a' mì e'pa dalöiò,'^c ñies ie' tö iyé'at: 'Yí tö iyé ö imì ché suluë ese wák wömerdattsa ttewa.'^d ⁵Erë a' icheke tö se' a iyermi s'yé a ö s'mì a i' es: 'I kós tso' ye' wá a' kímoie, e' meuletke Skëköl a', e' kueki kë ye' a' kímenuk i wa'. ⁶A' tö icheke tö yi isie e' ché, ese wák kë kawötajä iyé ö imì kímu. Es Skëköl ttè dalöiéno ñe' dalösewékewa a' tö a' wakpa ser iútè wa. ⁷iA' e' ò suluë! Buaë Isaías tö a' yé' mik ie' iyé':

⁸ Skëköl tö iché: 'Pé' ikkëpa tö ye' dalöieke kkò è wa,
 erë ie'pa er tso' kamië ye' yoki.

^c 15.4 Éxodo 20.12; Deuteronomio 5.16 ^d 15.4 Éxodo 21.17; Levítico 20.9 ^e 15.5 meuletke Skëköl a: ie'pa tö iché es erë ie'pa ulà a itso'iá, e' wakanewémí ie'pa tö wés ie'pa kí ikiane es.

9 É ichökle ie'pa mi'ke ye' wé a ye' dalöiök.

Ttè wa ie'pa s'wöbla'weke e' dör s'ditsö ttè dalöiëno è.'f

Es Isaías tö iyé'at.

10 E' ukuöki tå ie' tö pë' tso' ee e'pa kié tå ie' iché iaraké:

—A' tö ye' ttò ttsö, iwà anú a' éna. 11 ì neke a' tö ese kë tö a' ia'wepa ñáie Skéköl wöga. Erë ì sulu wambleke a' tö tskirke a' er a' ese je' tö a' ia'weraë ñáie.

12 Etå ittökatapa de ie' ska! tå ie' a ichaké:

—¿Be! wä ijcher tö ì chekebö e' tö fariseowakpa uluwé?

13 Ie' tö ie'pa iuté:

—Fariseowakpa esepa dör wës íyi kuá kë tkënewä ye' Yé tso' ká jaì a e' wä es, e' kueki ie'pa yërdattsä wië. 14 Ie'pa müat es. Ie'pa dör wës s'wöbla kë wawér ese tö o'ka wöbla kë wawér e' ulaiè es, e'pa ból tköaraë kük a.

15 Etå Pedro tö iché ie' a:

—Ttè wakleébö ñe' wä pakö sa' a.

16 Ie' tö iiuté:

—¿Nies a' kë éna iwà aqe? 17 ¿A' kë éna iane tö ì ñekesö ese mi'ke s'ñawi a' e' ukuöki tå iwekettsasö? 18 Erë ì sulu tskirke a' er a' ese tö a' ia'wemi ñáie. 19 ì sulu bikeitseke a' tö, s'ttëwa, senewabak dalösewëwa, trë, akblè, s'kkatè kachè wa ñies ñi chè sulu ese kos tskirke a' er a. 20 Íyi ese tö a' ia'weraë ñáie. Erë a' chkö kë ulà pakoule e' kë tö a' ia'wepa ñáie.

Tayë eköl kë dör judiowak e' erblé Jesús mik

(Marcos 7.24-30)

21 Etå Jesús ena ittökatapa míyal ká kiè Tiro ena Sidón ee. 22 Etå tayë eköl serke ee dör cananwak, e' ardatse taijë Jesús itöki:

—A kékëpa be' dör David aleri, ye' saú er siarë wa. Ye' alà busi kirirke taijë a aknama tso'.

23 Erë Jesús kë wä ie' iutëne yës. Etå ittökatapa kköchë ie' a:

—Tayë ardatse taijë se' itöki, ì kiane ie' kí e' mú ie' a as imi'a.

24 Ie' tö ie'pa iuté:

—Skéköl tö ye' patkë! Israel aleripa è kimuk. E'pa dör wës obeja chöwa siarë es.

25 Etå tayë dewä e' tkewä kuchë kí Jesús wörki tå ichéítö ia:

—Ia kékëpa, ye' kimú!

26 Jesús iiuté:

—Kë idör buaë ala'rla chkë yétsä mè chichi a.

27 Tayë tö iché:

—A kékëpa, e' yëne; erë chkë mulé darke iski e' ñeke chichi tö.

28 Etå Jesús iché ie' a:

^f15.8-9 Isaías 29.13

—A tayë, be' erblé moki ye' mik, e' kuekjì ì kiane be' kij e' de be' ulà a. E' wöshä ta ilà busi buanene.

S'kirirke ese bua'wéne Jesús tö

²⁹Eta Jesús ena ittökatapa biteyalne batsöri kiè Galilea e' kkömk. Eta ie' tkakà kabata tukir ki ta ee ie' e' tkésér. ³⁰Ta pë' de taijë ie' ska!, e'pa wa iduepa de Jesús wörki. Iduepa kë shko, kë wöbla wawér, kë tto, ulà ö klò suluulewà ñies s'kirirke duè ultane wà ese kos bua'wéitö. ³¹Pë' ultane tso' ee isauk e'pa wökrarulune. Ie'pa tö isuë tö kë s'tto esepa ttékane, s'ulà ena s'klò suluulewà esepa buanene, kë s'shko esepa shkéné, ñies kë s'wöbla wawér, esepa wöbla wawëne. E' kuekjì ie'pa tso' Israel aleripa Këköl kikökka taijë.

Wëpa dökä mil tkëyök e' tié Jesús tö

(Marcos 8.1-10)

³²Eta Jesús tö ittökatapa kié ta ichéitö ie'pa a:

—Siarë ye' wa pë' ikkëpa wér. Ie'pa tso' ye' ta e' ki ká de mañatk ta kë ie'pa wà ì ku' ñè. Kë ye' éna ie'pa patkak u a kë chkaule dö' isiwa'arwarak ñala kí.

³³Eta ittökatapa tö iché ia:

—Erë ká i' a kë yi serku!. ¿Wes sa' tö pan kuëmi taijë pë' ekkëpa tioie?

³⁴Ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Kos a' wà pan tso'?

Ie'pa iiuté:

—Sa' wà pan tso' kul (7), ñies nima tso' elkela.

³⁵Eta ie' tö pë' ké e' tulökser iski ³⁶ta pan kul ena nima e' klö'wéitö ta wëstela chéítö Skéköl a ta iblatéitö mé ittökatapa a ta ie'pa tö iwatié pë' a. ³⁷Pë' ultane chkké de wë' ta ibata ate e' iène dökä kkö kul. ³⁸Ichkérak e'pa dökä mil tkëyök (4.000) wëpa è, alakölpa ena ala'rla kë shtane.

³⁹Jesús tö pë' yuéminte ta ie' e' iékä kanò a ta imíá ká kiè Magdala ee.

Fariseowakpa tö ì kë or yi a ese uk ké suë

(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)

16 ¹Fariseowakpa ena saduceowakpa welepa de Jesús ska!. Ie'pa éna ie' tsaiak, e' kuekjì ie'pa tö ikié ie' a tö ì kë or yi a ese úitö iwà kkachoie tö moki ie' patkë'bitu Skéköl tö.

2 Erë ie' tö ie'pa iuté: “Tsáli ta a' tö icheke, ‘Ká tanewà mat bule dìba ardaë buaë’, ³bla'mi ta a' icheke, ‘Ká tanewà mat kàli monekà ttsettseë ta kàli yérdaë.’ A' éna iane buaë mik ta dìba armi mik ta kàli yérmi, eta éwes ì tköke ilñe ta e' kë wà ar a' éna? ⁴A' dör pë' suluë e' kë tö Skéköl dalöiè wes trér wakpa kë tö imaso dalöiè es. A' ye' a ikié tö ì kë or yi a ese uyö iwà kkachoie tö moki Skéköl tö ye' patkë'bitu. Erë ilè weraéyö etökicha ème iwà kkachoie, e' dör wes Jonás ta ibak es.”

Eta ie' tō ie'pa méat ta imía bánet.

Fariseowakpa pan wölöwoka e' pake
(Marcos 8.14-21)

⁵Jesús ena ittökatapa demi batsöri wishet, erë ittökatapa éna ilè chowa tsèmi ñè. ⁶Ie' iché ie'pa a:

—Ye' ttò ttsó. A' e' kkö'l'nú fariseowakpa ena saduceowakpa pan wölöwoka e' yoki.

⁷Ittökatapa iché ñì a:

—iKè se' wà i dé' ñè!

⁸I chök ie'pa tso' e' suéwaitö ta ichéitö ie'pa a:

—¿ì kueki a' tso' ichök ñì a tó kè se' wà i dé' ñè? iKam a' erblò ye' mik mokiè! ⁹¿Kam a' éna iwà ar? Pan skel wadè'yö wèpa döka mil skeyök (5.000) ekkè a, ¿e' chowa a' éna? Eta ¿kkò bik ibata kit a' tò? ¹⁰Nies pan kul wadè'yö wèpa döka mil tkèyök (4.000) ekkè a, ¿e' chowa a' éna? E' ukuòki ta ¿kkò bik ibata kit a' tò? ¹¹¿Wes a' kè éna iane tò ye' kè ku' iñekesò ese chök? A' e' kkö'l'nú fariseowakpa ena saduceowakpa pan wölöwoka ese yoki.

¹²Eta ie'pa éna iane tò Jesús kè ku' pan wölöwoka tso' se' wà ese chök. Ie'pa éna iane tò ttè wa fariseowakpa ena saduceowakpa tò s'wöbla'weke e' chök ie' tso'!

Pedro tò iché tò Jesús dòr wé pairine'bitù idì' wa s'blúie e'
(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)

¹³Mik ie'pa de ká kiè Cesarea Filipo, eta Jesús tò ittökatapa a ichaké:

—Ye' dòr S'ditsö Alà, ¿ima e' cheke pè' tò ye' dòr yi?

¹⁴Ie'pa iiüté:

—Welepa tò icheke tò be' dòr Juan S'wöskuòkwak. Welepa skà tò icheke tò be' dòr Skèköl tteköl bak kiè Elías shkenekane e!. Welepa skà tò icheke tò be' dòr Skèköl tteköl bak kiè Jeremías ö Skèköl ttekölpa skà bak e' wele.

¹⁵Ie' tò ie'pa a ichaké:

—Erë ¿ima a' ichè, ye' dòr yi?

¹⁶Simón Pedro tò iiüté:

—Be' dòr wé pairine'bitù idì' wa sa' blúie e!. Be' dòr Skèköl chòk Alà e!.

¹⁷Jesús iché ie' a:

—A Simón, Jonás alà, ayècha buaë be' dòr. Ì ché be' tò e' kè mène s'ditsö wà be' a, e' mé ye' Yé tso' ká jaì a e' tò be' a. ¹⁸E' kueki ye' be' a ichè tò be' dòr Pedro (kiè e' wà kiane chè ák). Be' dòr wes ák dòr u katabloie es, e' wa ye' ichapa kí döraë taië. Ì kos tso' dò duèwà diché, e' kè e' alòpaka ie'pa kí. ¹⁹Ì blúie Skèköl tso' e' wékkö kòppó kéwò meke ye' tò be' a. Ye' tò kawò meke be' a ye' ttè buaë pakòk as Skèköl dò s'tso'

tai^{je} e' blúie. E' dör wes blu' eköl kanè méso tö blu' wékkö kköppèe as s'döwaia es. Ì kë kewö mène be' wä ká i^l a, ese kë kewö mène Skéköl wä. Nies ì kewö mé be' tö ká i^l a, ese kewö me'bak Skéköl tö.

20 E' ukuöki t^a Jesús kë wä ittökatapa kàne yi a ichök tö ie' dör wé pairine'bitu idí wa s'blúie e'!

Jesús e' biyő ché tö ie' tterawa
(Marcos 8.31-9.1; Lucas 9.22-27)

21 E' ukuöki t^a Jesús tö itsá ché ittökatapa a:

—Ye' kawötä shkökmi Jerusalén, eejudiowak kueblupa ena sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöieno wa wakpa tö ye' we'ikeraë tai^{je}. Ye' tterawa eré e' kⁱ ká de mañat et^a ye' shkerdakane.

22 Pedro tö ie' kiémi bánet t^a iuñémiitö:

—iA Skéköpa, kë e' char! iE' mú kë dör es! iKë e' wamblenuk be' t^a!

23 Eré ie' e' wötrée Pedro kke t^a iché:

—iA Satanás, be' yúshka bánet ye' yoki! Be' tso' ye' wöklö'uk. Be' kë tö íyi sué wes Skéköl tö isu^eke es; be' tö isu^eke wes s'ditsö tö isu^eke es.

24-25 Ie' tö iché ittökatapa a:

—Yi e' tsatkak ittewa yoki, ese kë ulà a sene michoë dòpa. Eré yi e' mettsa ttewa ye' dalermik, ese ulà a idöraë. E' kueki yi e' yuak ye' ttökataie, ese kë kàne tkinukia e' kⁱ. E' skéie ikawötä e' chök dò ittewa wötëulewa krus mik ekké. Es ie' kawötä shkök ye' itoki. 26-27 Ye' dör S'ditsö Alà, e' döraë Skéköl olo t^a tai^{je} e' a, nies Skéköl biyöchökwakpa t^a. Ye' tö sulitane patueraë eköl eköl wes iser es. E' kueki íyi ultane tso' ká i^l a e' de a' ulà a, eré sene michoë kë dë' a' ulà a, e' t^a e' dör ciie bua' a' a? Sene michoë kë patorpa ì wa. 28 Moki ye' tö a' a iché tö a' tso' íe, e'pa welepa tö ye' dör S'ditsö Alà, e' datse blu'ie e' sueraë kám iblérulur e' yoki.

Jesús tö ilo tai^{je} e' kkaché ittökatapa a
(Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-30)

17 1 E' kⁱ ká de teröl, eta Jesús wa Pedro ena Santiago ena Juan dör Santiago ël, e'pa mítser e' t^a ká bata kakkeë ese kⁱ. 2 Ee ie'pa wö shaë ie' manenettsa mía kuä^ki, iwö olobune wes diwö es, nies idatsi' manenettsa mía saruruë wöñarke dalölöe. 3 E' bet t^a ie'pa tö Skéköl ttekölpa bak ká iaijaë kië Moisés ena Elías e'pa sué kapakök ie' t^a. 4 Eta Pedro tö iché ie' a:

—A Skéköpa, buaë se' tso' íe. Be' kⁱ ikiane, e'ma ye' tö úla yuèka mañatkuela; etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Elías a.

5 Ie' ttökeia e' wösha t^a mochka wöñarke dalölöe ese tö ie'pa kitewa. Mochka shua ie'pa tö ttò ttsé tö iché: “Se dör ye' alà dalér tai^{je} ye' éna, e' wér buaë shute ye' wa. Ie' ttò iutó.”

6 Mik e' ttsé ittökatapa tö ta ie'pa suanéka taīe, e' kūeki ie'pa e' télur wöwakköt. **7** Jesús dewa ie'pa o'mik ta ie' tö ie'pa kewa ta ichéitö ie'pa a:

—A' e' kókä; kë a' suanuk.

8 Mik ie'pa tö ká sué, etä ie'pa isué tö kë yi kūia, Jesús è dur.

9 Ie'pa bitetkene wa'l, etä Jesús tö ie'pa a ichè:

—I sué a' tö e' kë pakar yi a dò mik ye' dör S'ditsö Alà, e' ttéwa shkenekane e' ukuöki.

10 Ie'pa tö ie' a ichakè:

—Èl kūeki s'wöbla'uk ttè dalöiêno wa wakpa tö icheke tö Elías kawöta dökne kewe wé pairine'bitu idí' wa s'blúie e' yoki?

11 Ie' tö ie'pa iuté:

—E' yène tö Elías datsekene kewe. Ie' tö ì kos kanewéketke kewe wé pairine'bitu idí' wa s'blúie e' yoki. **12** Erë ye' tö a' a ichè tö ie' dë'bak, erë ie'pa kë éna iane tö ie' idir. Ie'pa tö iwe'ik siarë wes ie'pa kí ikiane es. Es ñies ie'pa tö ye' dör S'ditsö Alà e' we'ikeraë.

13 Ie'pa éna iane tö ie' tso' Juan S'wöskuökwak e' chök.

Duladula eköl tteke aknama tö e' bua'wéne Jesús tö

(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43)

14 Mik Jesús ena ittökatapa demine wé pë' daparke taīe ie' panuk ee, etä wëm de eköl ie' ska' ta ie' e' tkewa kuchë kí Jesús wörki ta ichéitö ia:

15 —A këkëpa, ye' alà saú er siarë wa. Ie' kirirke siarë, wekkë alè ta ilineka, mikle ta ie' anerö bö' a, mikle ta di' a. **16** Kam be' dò etä ye' wa idebitu be' ttökatapa a erë ie'pa kë a ibuarne.

17 Jesús tö iché:

—A pë' kë erblöta' Skéköl mik, a' kë éna ká ane. ¿Mik ye' sermirö a' ta? ¿Kos ye' tö a' dalë' ttsemirö? Kabëla ñe' tsíbitu ña.

18 Etä ie' tö aknama uñe ta itrë'wéshkar duladula a. E' wöshä ta duladula buanene buaë.

19 E' ukuöki ta ittökatapa tté ie' ta bánet. Ie'pa ie' a ichaké:

—Èl kūeki sa' kë a aknama e' trëneshkar?

20 Ie' iché ie'pa a:

—A' kë erblöku' Skéköl mik mokjë e' kūeki, Mokj ye' tö a' a ichè tö a' erblöpa Skéköl mik tsir mostaza wö dör tsirla ekkë, e' ta a' tö ichëmi kabata wì a: 'Be! e' sköttsa yúshka bánet', ta imiraq bánet. A' erblöke mokj Skéköl mik, e'ma kë ì dör darëre a' a wè. **21** g

^g **17.21** Yëkkuö këchke wele tö versículo 21 kí kuötkéka. E' tö iché i' es: *Erë aknama ese yërmittsa ikië S'yé a ena batsè e' è wa.*

Jesús skà e' biyó ché tö itterawa
(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45)

22 Mik Jesús ena ittökatapa nì dapa'wé Galilea, età ie' tö ie'pa a ichè:
—Ye' dör S'ditsö Alà, e' wömerdattsa pë' ulà a, ²³ta ye' tterawärakitö,
erë e' kí ká de mañat ta ye' shkerdakane.
Ttè e' tö ie' ttökatapa eriawé taië.

Inuköl shtike Skéköl wé kanéwoie ese patué Jesús tö

24 Mik Jesús ena ittökatapa de Cafarnaúm, età pë' tö inuköl shtike
Skéköl wé kanéwoie e'pa de Pedro ska' tå ie' a ichaké:
—¿Be' wöbla'ukwak tö inuköl patuekesö Skéköl wé kanéwoie e'
patueta?

25 Pedro tö ie' iüté:

—Tó, ipatueta!

E' ukuöki tå mik Pedro de weshke, età Jesús tté ie' tå kewe tå ichéitö
ie' a:

—A Simón, ¿ima be' ibikeitsè? ¿Yi ña'wëke ká wökirpa tö, iká wakpa
ekka ö pë' kua'ki?

26 Pedro tö iüté:

—Pë' kua'ki.

Jesús tö iché:

—E' yène, e' kueki ila'r kë kawötä ipataük. 27 Erë ipataüsö as ie'pa kë
ulurka se' kí. E' kueki be' yú batsöri kkömk età biklö' uyómi di' a. Età
nima tsá kli'wé be' tö e' kkö shuppoo, ee be' tö inuköl kueraë et. E' tsúmi
ie'pa patuoie, e' dör wë' se' böl nuù patuoie.

Yi dör ibua'ie Skéköl wöa
(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48)

18 ¹E' kewö ska' tå Jesús ttökatapa de ie' ska' tå ie' a ichakérakitö:
—Í blúie Skéköl tso' e' shua' eyi dör ibua'ie imalepa tsata?

²Jesús tö alala kié eköl duéser ie'pa shushaë ³tå ichéitö ie'pa a:

—Moki ye' tö a' a ichè tö a' kë er mane'ù as a' dò wes alala i' es, e' ta
a' kë döpawä ì blúie Skéköl tso' e' a. ⁴Yi er mane'wé tå ie' e' wöéwa wes
alala i' es, ese döraë ibua'ie ì blúie Skéköl tso' e' a. ⁵Yi tö alala i'se kiéwa
ye' ttò wa, ese tö ye' wák kiéwa.

A' tso' wösh wa ì tö s'ké ì sulu wamblök ese yöki
(Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2)

⁶“Yi tö ikképala erblöke ye' mik, esepa eköl kë ì sulu wamblök, esepa
weirdaë tajë shute tkökä ák wawoie muéwá ikulí' a batrëemi dayë a e'
tsata. ⁷Yi tso' taië s'erkiöwoie ì sulu wamblök, e' kueki wéstela ñina ká

i' wakpa tā. Kekraē ì sulu tso' s'erkioýuk, erë yi tö s'ké ì sulu wamblök, wëstela ina esepa tā.

8 “A' ulà ò a' klò tö a' kέ ì sulu wamblök e' tā itóö uyómi bánet. A' döwə sene micho a ulà etkè ö klò etkè, e' dör buaë. E' skéie a' uyèwə bö' ñar michoë e' a ulà bötkë ena klò bötkë e' dör suluë. 9 Ñies s'wöbla tö s'ké ì sulu wamblök, e' tā iyóttṣa uyómi bánet. A' döwə sene micho a wöbla ek è wa, e' dör buaë. E' skéie a' uyèwə bö' ñar michoë e' a wöbla bökë, e' dör suluë.

Obeja chowa e' pakè

(Lucas 15.3-7)

10-11 “A' e' kkö'nú, ikkëpala kë watarttsa. Ye' tö a' a ichè tö Skéköl biyöchökawakpa tso' ie'pa kkö'nuk e'pa tso' kekraë ye' Yé tso' ká jaì a e' wörki ie'pa tté chök.

12 “¿Ima a' tö ibikeitsè? Wëm eköl wä obeja tso' döka cien ta e' etö chowa, e' tā ñi wëmi ie' tö? Obeja döka dabom suliyök kí sulitu (99) e' meraat ie' tö kañika tā imíá obeja chowa e' yulök. 13 Moki ye' tö a' a ichè tö mik ie' tö ikué, eta ie' ttsë'nene buaë tkökä imalepa kë chë'wa e' tö ie' ttsë'wë e' tsata. 14 Es Skéköl dör a' Yé tso' ká jaì a, e' kë kí ikiane tö ikkëpala chöwa ekla wë'ia.

Wes se' kέ er buanukne ñi ki

(Lucas 17.3)

15 “A' yami wele tö ì sulu wamble a' kí, e' tā a' yú ie' ska' tā ì sulu wambleitö e' chö' ie' a, e' shuló a' böl è tö. Ie' tö a' ttò iuté, e' tā a' er buanene ñi ki. 16 Erë ie' kë wä a' ttò iuténe, e' tā a' yamipa tsúmi eköl ö böl, ttè kí a' tö ie' kkatè e' ttekölje as ior wes itsö' kitule es. E' tö ichè, “Ttè kós shulekesö eta ittekölpa kiane böl ö mañal ichoie tö moki idir ö au.” 17 Erë kë ie' wä e'pa ttò ttséne, e' tā ichö' ye' icha erule e' kukua. Ñies kë iwä ie'pa ttò iuténe, e' tā isaú wes pë' kë tö Skéköl dalöiè es ö wes inuköl shtökawakpa Roma wökirpa a e'pa suè es.

18 “Moki ye' tö a' a ichè tö ì cheke a' tö tö e' dör suluë ká i' a, ese cheraë Skéköl tö tö e' dör suluë. Ñies ì cheke a' tö tö e' dör buaë ká i' a, ese cheraë Skéköl tö tö e' dör buaë.

19-20 “Ye' tö ì skà chekene a' a: Wé a' böl ö mañal ñi dapa'wé ye' ttò wa, ee ye' tso' a' tā. E' kueki a' böl er méwə ñikkëe ká i' a ilè kiök ye' Yé tso' ká jaì a e' a, e' tā imeraëitö a' a.”

21 Etä Pedro dewä Jesùs ska' tā ichakéitö:

—A Skékëpa, ñibitökicha ye' yami tö ì sulu wamble ye' kí, e' olo'yèmiyö iki? ¿Moki dò kul ekkë?

22 Ie' iiuté:

—Kè ye' tö be' a ichè kul è. Ye' ichè tö be' kawöta inuì olo'yök iki kekraë bitökicha ekk^h

Blu' er buaë ché ikanè mésø eköl a

23 “Ì chéyö a' a e' wà pakekeyö ttè i' wa. Ì blúie Skéköl tso' e' dör wes blu' eköl éna nuì shulak ikanè mésopa tå es. 24 Ie' tö ie'pa nuì shulémítke etå ikanè mésø eköl debitü ie'pa wå ie' wörki, e' wå nuì tso' taië shuteⁱ 25 Ie' kè a nuì ekkë patorpa, e' kuekj blu' tö ie' ena ilaköl ena ila'r ena ì kos tso' iwa e' watauktsa ké inuì ekkë patuoie. 26 Ikanè mésø e' tkewa kuchë ki blu' wörki tå ikköchë taië ie' a: ‘Be' we'ikèyö, ye' panú bérë tsir, e' wa ye' tö be' patuëttsa seraa.’ 27 Blu' ie' sué er siarë wa, e' kuekj iñarke kos e' olo'yéitö iki seraa tå iémíne bérë.

28 “Erë mik kanè mésø e' mía, etå ie' tö kanè mésø ieköl kué ña'weke ie' tö elkela è^j Ta iklöwéwaitö ikuli' a tuéwå darérëe tå ichéitö ia: ‘iBe' ñarke ye' ulà a, e' pataútsa ñal’ 29 Ta ieköl e' tkewa kuchë ki ie' wörki tå ikköchë taië: ‘Be' we'ikèyö, ye' panú bérë tsir, e' wa yö be' patuëttsa seraa.’ 30 Erë ie' kè wå ieköl kköchöke e' iutene. Ie' tö iwötökwa patké s'wöto wé a dò mik inuì patuëttsaitö seraa etå. 31 Mik kanè mésopa malepa tö itsé, etå e' tö ie'pa eriawé taië. E' kuekj ie'pa mía blu' ska' tå ichéka seraa. 32 Etå blu' tö kanè mésø e' kiök patké tå ichéitö ia: ‘iBe' dör pë' suluë! Ye' tö be' ki be' nuì taië e' olo'ya' seraa be' kköyë! ye' a e' kuekj. 33 Èlì kuekj be' kè wå be' yami suné er siarë wa wes ye' be' su' es?’ 34 Etå blu' ulunekå taië, e' tö ikanè mésø wötökwa patké as iwe'ikò ie'pa tö siarë dò mik inuì patonettsa seraa etå. 35 Es ñies a' yami tö ì sulu wamblé a' ki e' nuì kè olo'yè a' tö iki er mokj wa, e' ta ye' Yé tso' ká jaì a e' tö a' we'ikeraë siarë.”

Se' ñì òwa ese ché Jesús tö

(Mateo 5.31-32; Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

19 ¹Mik Jesús tö ttè ekkë ché one, etå ie' e' yéttsa Galilea mía Judea tå itkattsä Jordán a wishet. ²Taië pë' dami ie' itökì e'pa shua wépa kirirke esepa kos bua'wéito.

³Etå fariseowakpa wélepa de ie' ska' tå ie'pa tö ie' a ichaké itsaioie:
—Wépa a kawö ta' itayë owa íyi ultane kuekj?

⁴Ie' tö ie'pa iuté:

—Ì tso' kitule Skéköl yékuö ki, ¿e' kè suné a' wå? E' tö ichè tö tsawe tå Skéköl tö se' yö' wém ena alaköl. ⁵Ie' tö iyë!: ‘E' kuekj wépa kè serpaia

^h18.22 kekraë bitökicha ekkë: Griegoie e' dör dabom kuryök dökä kuktökicha (70×7).

ⁱ18.24 nuì taië shute: Ttè i' dör inuköl kiè talento e' mil dökä dabop. Iñe ta' e' ské dör dólares dökä millón dökä dabom skeyök (50,000,000) ^j18.28 elkela è: Ttè i' dör inuköl kièdenario ese dökä cien.

iyé ena imì e'pa dapömic, ta iserdawá alaköl ta. Ie'pa ból serdaë ñitaq ta ie'pa mía wés wák eköl è es.^k Es ikiteat 6 e' kueki ie'pa kë ià ból, ie'pa yóne wés wák eköl è es. E' kueki wépa batséwá Skéköl tö esepa kë batsökök yi tö.

7 Eta ie'pa tö ie' a ichaké:

—E' dör es, e' ta cí kueki Moisés tö iyé'at tö wém tö itayé éwa, ese wák kawötä ñì owa yékküö muk ia?

8 Ie' iuté:

—A' er darérë, e' kueki Moisés tö kawö me' a' a' tayé ökwa, erë tsawe ta kë idör es. 9 Ye' tö a' a ichè tö yi tö itayé éwa, kë dör itayé trér kueki, ese tö alaköl skà tséwane, e' ta e' wa isenewabak kewe e' daloséwéaitö.

10 Jesús ttökatapa tö iché ie' a:

—E' dör es e' ta bua' idir sa' a tö kë sa' alaköl tsùwa.

11 Ie' tö ie'pa iuté:

—Ì ché a' tö e' kë dör sulitane a, e' dör wépa a imène esepa è a.

12 Wépa welepa dör kachir ie'pa wák dë'ka es e' kueki. Welepa skà yueke s'kapeyökwakpa tö kachirie. Iskà tso' esepa serke kachirie ì blúie Skéköl tso' e' kané kueki. Wépa sermi es, esepa senú es.

Jesús tö ikié S'yé a ala'rла ki (Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)

13 Pë' wá ala'rla debitü Jesús ska' as ie' ulà mùkä iki ena ikiò S'yé a iki. Erë ittökatapa tö pë' uñélor. 14 Erë ie' tö iché:

—As ala'rla bitü ye' ska!. Wépa dör wés ie'pa es, esepa blúie Skéköl tso', e' kueki kë iwöklö'waria.

15 Eta ie' ulà mékä ie'pa ki, e' ukuöki ta imía bánet.

Inuköl blú eköl tö Jesús a ichaké (Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)

16 Wém eköl debitü Jesús ska' ta ie' a ichaké:

—A S'wöbla'ukwak, cí buaë wémi ye' tö as sene michoë dò ye' ulà a?

17 Ie' tö iiuté:

—¿I kueki be' tö ye' chaké ì dör buaë ese ki? Skéköl eköl è dör buaë. Be' ki sene michoë kiane, e' ta ttè me'atbak ie' tö dalöieno e' dalöio.

18 Ie' tö Jesús a ichaké:

—¿Ttè wéne?

Ie' iiuté:

—Kë a' kawö ta' s'ttökwa, kë a' kawö ta' s'senewabak e' daloséukwa, kë a' kawö ta' akblök, kë a' kawö ta' s'kkatök kachè wa, 19 a' yé ena a' mi dalöio, ñies a' malepa daleritsó wés a' wákpa e' dalér es.^l

^k 19.5 Génesis 2.24 saú. ^l 19.19 Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20; Levítico 19.18

20 Duladula tö ie' a iché:

—Ttè e' kos dalöië'bitu ye' tö iaiqäe. Etä ñì skà kianeia?

21 Ie' iiuté:

—Be' éna ì buaë kos wák seraä, e' ta be' yú ta ì tso' be' wa, e'
wataútsa seraä ta iské múttsa s'siarëpa a. E' ukuökì ta be' shkő ye' ta ye'
ttökataie. Es ta íyi buaë taijë döraë be' ulà a ká jài a.

22 Duladula dör inuköl blú taijë, e' kuékì mik ie' tö e' ttsé etä ie'
erianeka taijë ta imíatke.

23 Etä Jesús tö iché ittökatapa a:

—Mokì ye' tö a' a ichè tö inuköl blúpa a darérëe idir dökwa ì blúie Skéköl
tso' e' a. **24** Iskà chèneoy a' a tö inuköl blúpa a dökwa ì blúie Skéköl tso' e' a
e' dör darérëe tkòka kameio tkòmi datsil' yuo diké ese wöukla a e' tsäta.

25 Mik e' ttsé ie'pa tö, etä ie'pa tkinewa taijë ta ichéitörak:

—E' dör es e'ma ćyi tsatkërmi?

26 Ie'pa webléitö ta ichéitö:

—E' kè onuk s'ditsö a wes, erë Skéköl a íyi ultane ormi.

27 Etä Pedro tö iché ia:

—Sa' tö íyi ultane me'at ta sa' bite be' ta. Ñì dòmi sa' ulà a e' skéie?

28 Ie' tö ie'pa iuté:

—Mokì ye' tö a' a ichè tö mik ká i' manerketkene buaë aishkuö ta, etä
ye' dör S'ditsö Alà e' döraë ká ultane blúie olo ta' taijë. Nies a' dör ye'
ttökatapa, e'pa e' tulöraser blu' kulé dökä dabom eyök kí böt e' ki, Israel
ditsewöpa dökä dabom eyök kí bol e'pa wëttsük. **29** Wépa kos tö iu ö ielpa
ö ikutapa ö iyé ö imì ö ila'r ö iká ese méat ye' tté kuékì, e' ta e'pa ulà a
iské dörane taijë shuteë, nies aishkuö ta sene michoë döraë ie'pa ulà a.
30 Erë lñne ta se' taijë tso' kewe esepa döraë bataie ena se' tso' bataie lñne
ta esepa döraë keweie.

Kanè mésopa patuè e' tté

20 **1** “Ì blúie Skéköl tso' e' ta itköke wes itka wëm eköl ta es. E' mía
bla'mi kanè mésopa yulök ie' uva tso' tkëule e' kanéük. **2** Ie' tö
iché ie'pa a: ‘Ye' tö a' patueke kos s'patörke ká etk ekkë, e' dör denario
etk.’ E' dör buaë ie'pa a ta ie' tö ie'pa patké kaneblök. **3** Diwö de suljitu
(9) etä kanè wák míane kanè mésopa skà yulök etä ee ie' tö isuë tö
wëpa tulur ñala ska' kè ku' kaneblök. **4** Ie' tö ie'pa a iché: ‘A' yú kaneblök
ye' kanè a ta ye' tö a' patueke kos s'patörke mokì ekkë.’ Etä ie'pa mía
kaneblök. **5** Diwö de bata a ta ie' mía kanè mésopa skà yulök etä ie' tö
ie'pa patké kaneblök. Nies tsálí diwö de mañat etä ie' mía kanè mésopa
skà yulök ta ie'pa patkéitö nies kaneblök. **6** Diwö döketke skel etä ie' mía
kanè mésopa skà yulök, ee ie' tö wëpa kué iéter kè ku' kaneblök. Ie' tö
ie'pa a ichaké: ‘Iók a' iéter ñiie íé kè ku' kaneblök?’ **7** Ie'pa tö iiuté: ‘Kè yi
wá sa' a kanè mène.’ Etä ie' tö ie'pa a iché: ‘A' yú kaneblök ye' a.’

⁸“Mik ká tuine, eta kanè wák tö iché ikanè mésopa pataukwak a: ‘Kanè mésopa kió eta ie'pa pataú. Wépa debitü bataie, e'pa pataúmi kewe, ta wépa debitü kewe, e'pa pataú bataie.’ ⁹Etä kanè mésopa debitü kaneblök tsáli diwö skel, e'pa patone kewe. Ie'pa kos patone denario et et. ¹⁰Mik kanè mésopa debitü kaneblök kewe, e'pa patorketke eta ie'pa tö ibikeitsé: ‘Sa! patorke aishet sa' malepa tsata.’ ¹¹Erë ie'pa kos patone denario et et è. ¹²E' tö ie'pa kabewéka ta iché kanè wák a: ‘Wépa ikkëpa debitü bataie kaneblé bérberla è, e' skéie sa' kaneblé ñie, ña'wé diba tö, ñies shtrine taië. Etä Ʉwes be' tö ie'pa patué kos be' tö sa' patué ekké?’ ¹³Erë kanè wák tö ikanè méso eköl iúté: ‘A yami, ye' kè ku' i sulu wamblök be' ta. Se' tté mé ñí a tö ye' be' patuéké denario etk. ¹⁴E' kueki be' inuköl klö'ú tå be' yúshka. Wém debitü kaneblök ibataie ese a ye' éna inuköl mak kos ye' tö be' a imé ekké eta Ʉwes ide? ¹⁵Ye' a kawö tå i wak ye' éna ye' inuköl wa, ese woie. Ye' tö ilè kakmeke yile a, Ʉe' tö be' ukyéweke ye' ki?’

¹⁶“Es s'tso' bataie esepa döraë keweie ena s'tso' keweie esepa döraë bataie.”

Jesús e' biyó chéne tö ie' tterawä pë' tö
(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)

¹⁷Jesús ena ittökatapa dabom eyök kí ból (12), e'pa mirka Jerusalén ta ie' tö ie'pa kié bánet tå ichéítö ia:

¹⁸—Se' mirka Jerusalén i!, eta ee ye' dör S'ditsö Alà, e' merdattsa sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'ük tté dalöiéno wa wakpa ulà a. Ie'pa tö ye' kichateraë. ¹⁹Ye' merattsarakitö pë' kè dör judiowak esepa ulà a. E'pa tö ye' wayueraë pperaë siaré tå ye' tterawarakitö wötüle krus mik. Erë e' ki ká de mañat, eta ye' shkerdakane.

Santiago ena Juan e'pa mì tö kawö kié Jesús a
(Marcos 10.35-45)

²⁰Santiago ena Juan dör Zebedeo ala'r e'pa mì de ie'pa tå Jesús ska' ta ie' tkewa kuché ki iwörki ilè kioie ie' a. ²¹Jesús tö ie' a ichaké:

—Èì kiane be' ki?

Ie' tö iiúté:

—Ye' tö be' a kawö kieke tö mik be' tkénéka s'blúie, eta ye' alà eköl tkówä be' ulà bua'kka, eköl be' ulà bakli'kka s'wëttsük be' tå.

²²Ie' iiúté:

—Èì kieke a' tö e' kè wà jcher a' wå. ɄYe' tka' wayarmi a' a? ɄA' e' ché weinuk wes ye' weirdaë es?

Ie'pa tö iiúté:

—Tô, sa' dirmi.

²³Ie' iché:

—Moki ye' tka' wayeraë a' tö, a' weirdaë wes ye' es. Erë e' tkökser ye' ulà bua'kka ö ye' ulà bakli'kka, e' kè kewö menuk ye' a. E' tso'tke ye' Yé wå kloule yi a imekeitö esepa a.

²⁴Mik ttè e' ttséwa ittökatapa malepa döka dabom eyök (10) e'pa tö, eta ie'pa ulunekä ie'pa böl ñe' ki. ²⁵Erë ie' tö ie'pa ultane kié tå iché iå:

—A' wä ijcher tö pë' kë tö Skëköl dalöiè, esepa wökirpa kos e' alökeka ie'pa ki kekraë, ñies iblúpa tö ie'pa patkeke kësik wa. ²⁶Erë a' kë kàne e' wamblök es. E' skéie, a' isie e' yuak a' wökirie, ese kawöta e' wöökwa imalepa dikia diöshet ikanè mësoie. ²⁷Ñies a' isie e' yuak ibua'ie a' malepa tsata, ese kawöta e' muktsa imalepa a kanè mësoie. ²⁸Ye' dör S'ditsö Alà, e' kë dë'bitu as yi tö ye' kimù. Ye' dë'bitu ie'pa kimuk ena e' muktsa ttewa pë' tso' taië e' nuì skéie. E' kueki a' kawöta e' wöökwa a' malepa kanè mësoie.

Wëpa böl wöbla kë wawér e'pa bua'wé Jesús tö
(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)

²⁹Jesús ena ittökatapa e' yétsa Jericó, e'pa itöki pë' mirwá taië. ³⁰Eta wëpa böl wöbla kë wawér, e'pa tulur ñala ska'. Mik ie'pa tö itsé tö Jesús dami, eta ie'pa tö iché aneule:

—iA këkëpa, s'blú David bak e' aleri, sa' saú er siarë wa!

³¹Pë' tö wëpa e' uñeke as ie'pa siwa'blöwa, erë ie'pa kí anekä taië:

—A këkëpa, David aleri, sa' saú er siarë wa

³²Jesús e' duéser tå wëpa wöbla kë wawér e'pa kiéítö tå ie'pa a ichakéítö:

—¿I kiane a' ki?

³³Ie'pa iiuté:

—A këkëpa, sa' wöbla bua'ú.

³⁴Ie' tö ie'pa sué er siarë wa tå ie'pa wöbla këítö. E' wö shà tå ie'pa wöbla buanene tå imíyal ie' tå.

Jesús demi Jerusalén
(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

21 ¹Mik Jesús ena ittökatapa demi tsinet Jerusalén, ká kiè Betfagé tso' Olivo këbata a ee, eta ie' tö ittökatapa kié böl ²tå ichéítö iarak:

—A' yú wì u wëne eruleë ee. Mik a' demi ee, eta bet tå a' tö burro alaki kueraë etö moulewä ena ilala dur io'mik. E' wötsöö tå itsúbitu ña.

³Yile tö a' a ichaké, e' tå iiutó: 'Skëkëpa ki ikané, e' wa ie' tö imène.'

⁴Itka es as i yë'atbak Skëköl tteköl tö e' wà tkò es. Ie' tö iyë!:

⁵"Ichó Jerusalén wakpa a:

'Ye' ttò ttsö, a' blú datse a' ska' e' tkëulekä burro ki.

Ie' dör pë' bëre kë e' ttsöta'lka.

Ie' datse burro alala ki, e' dör iyiwak tso' dalì oie ese.' ^m

^m 21.5 Zacarías 9.9

Es Skéköl tteköl tö iyë'at.

⁶ Ittökatapa míyal tą iwérakitö węs Jesús tö iché ie'pa a es. ⁷ Ie'pa wa burro alaki ena ilala bitëtsər Jesús a. Ie'pa tö ipaio kikkë méka burro alala ki tą Jesús e' tkéka iki. ⁸ Pë' tso' taië e'pa tö ipaio kikkë shuélor ñala ki, ñies welepa tö kal kò télor shuélor ñala ki Jesús ñalé tsoie. ⁹ Pë' mirwa keweie Jesús yoki ñies itóki, e'pa ulitane arke taië:

—iIe' i' dör se! blú bak David e' aleri, e' kikökäsö! Ayécha buaë ie' datse Skéköl ttò wa. iSkéköl tso' ká jaì a e' kikökäsö!

¹⁰ Mik ie' dewa Jerusalén, eta e' wakpa aláneka taië tą ichaké:

—¿Yí dör ie'?

¹¹ Pë' datse taië ie' tą, e'pa tö iuté:

—E' dör Jesús. Ie' dör Skéköl tteköl datse Nazaret aṭe Galilea e'.

Jesús tö Skéköl wé batse'wé

(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹² Eta Jesús dewa Skéköl wé a. Eta wépa tso' ee íyi tąuk ena íyi watauk e'pa kós trë'wéyal ie' tö. Inuköl mane'uk^o wakpa mesa trélurkaitö. Ñies nuböl wataukwakpa kula' trélurkaitö. ¹³ Ie' iché ie'pa a:

—Skéköl tö iyë'at iyékuö ki: 'Ye' u kirdaë tto ye' tą wé',^p erë a' tö iia'wéka akblo wéie.

¹⁴ Eta s'wöbla kë wawër ena kë s'shko bua' esepa debitü Jesús ska' Skéköl wé a tą ie' tö ie'pa bua'wé. ¹⁵ Ala'rla tso' ee e'pa tö iché aqeule: 'iS'blú bak David, e' aleri kikökäsö!' Mik sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö i wé Jesús tö e' sué, ena ima ala'rla tö ie' ché e' ttsé, eta ie'pa ulunekä taië ¹⁶ tą ichéitörak Jesús a:

—Ì chök ala'rla tso', ie' ttsé be' tö?

Ie' tö ie'pa iuté:

—Tó, e' ttséyö. Erë ima e' chè Skéköl yékuö tö, wësua e' kë suule a' wa. E' tö iché:

'A Skéköl, ala'rla ena bëbëpala tsu'yökeia, esepa kébö e' kikökka.'^q

¹⁷ Eta ie' tö ie'pa méat tą imíá ká kiè Betania ee. Ee ie' kapére.

Higo klò siwéwá Jesús tö

(Marcos 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Bule es bla'mi tą Jesús michone Jerusalén tą ie' mirwa ñala wa tą ie' dué bli wá. ¹⁹ Ie' tö higuera klò ter elka sué tą imíá iwö yulök katè. Erë kë iwö tą', ikò è arwá taië. E' kuékì ie' tö iché kal e' a:

—iKè be' wörpaià yës!

ⁿ 21.9 Salmo 118.26 ^o 21.12 inuköl mane'uk: Judiowak a inuköl tso' wakanewé Skéköl wé è a, e' tuékene ie'pa tö inuköl ese wa. ^p 21.13 Isaías 56.7 ^q 21.16 Salmo 8.3

E' wösha tā higuera klò sinewami. ²⁰ Mik e' sué ittökatapa tö, eta e' tö ie'pa tkiwéwa taië, e' kuekjie'pa tö ie' q̄ ichaké:

—¿Wes higuera klò sinewa bet?

²¹ Ie' tö ie'pa iüté:

—Mokj ye' tö a' q̄ ichè tö a' erblé Skéköl mik moki, k̄ ibikeitsule bötböt, e' ta i wé ye' tö, e' ormi a' q̄ nies. E' k̄jie tā a' tö ichèmi kabata wì a: ‘Be' e' skötttsa íe anúwa dayé a’, e' ta es iwà tköraë. ²² A' erblé Skéköl mik moki, e' ta i kos kié a' tö ie' q̄ e' wà döraë a' ulà a.

¿Yi tö kawö mé Jesús a?

(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

²³ E' ukuöki tā Jesús dewa Skéköl wé a, ee ie' tso' s'wöbla'uk. Eta sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa de ie' ska' tā ichaké ia:

—¿Yi ttò wa be' tö íyi ikkë weke? ¿Yi tö e' kewö mé be' a?

²⁴ Ie' iüté:

—Ñies ye' tö a' q̄ ilè chakeke, e' iüté a' tö, e' ta ye' tö a' q̄ icheke tö yi tö ikewö me' ye' a. ²⁵ ¿Yi tö Juan patkë' s'wöskuök? ¿Skéköl tso' ká jai a e' ö s'ditsö?

Ie'pa ñì iutémi tā ichérakitö: “Se' tö ichèmi tö Skéköl tö kawö mé Juan a, e' ta ie' tö se' iutémi: ‘Eta ñì kuekjie'pa a' k̄ wá ie' ttè klöone?’ ²⁶ Pë' ultane tö iklö'wé tö Juan dör Skéköl tteköl. Se' suane ie'pa yoki, e' kuekjie'pa a' iyénuk tö Juan a kawö me' s'ditsö tö.” ²⁷ E' kuekjie'pa a tö iüté:

—Kè sa' wá ijcher.

Ie' tö ie'pa a iché:

—Es ñies ye' k̄ tö a' q̄ ichepa tö yi tö ye' a kawö mé íyi ikkë woie.

Ala'r bö'l e' tté

²⁸ Jesús tö ie'pa a iché:

—Ttè kleekeyö a' a e' ttsö a' tö. Wém eköl alà dör bö'l wëpa, e' debitü ilà eköl ska' kewa tā ichéitö ia: ‘A alà, be' yú kaneblök iñne ye' uva tso' tkëule e' a.’ ²⁹ Ilà tö iüté: ‘Kè ye' mìne.’ Erë e' ukuöki tā ie' tö ibikeitséne kuaj'ki tā imia. ³⁰ E' ukuöki tā iyé mía ilà ieköl ska' tā ichéitö ia: ‘Be' yú kaneblök ye' uva tso' tkëule e' a.’ Ilà iüté: ‘Ekékë ye' mi'ke.’ Erë ie' k̄ mìne.

Eta Jesús tö ie'pa a ichaké:

³¹⁻³² —¿Ima a' tö ibikeitsé? Ala'r bö'l, ¿e' wéne tö iyé ttò iüté?

Ie'pa tö ie' iüté:

—Wéne a ichéitö kewa e'.

Ie' iché ie'pa a:

—Juan S'wöskuökwak dë'bitü sene yësyësë ñalé kkachök a' a, erë a' k̄ wá ie' ttè klöone. Erë inuköl shtökawakpa Roma wökirpa a ena alakölpa sulusipa, esepa tö ie' ttè klö'wé. E' sué a' tö erë k̄ a' er maneone ie' ttè

klö'woie. E' kueki moki ye' tö a' a ichè tö ie'pa esepa dörawa a' skéie ì blúie Skéköl tso' e' a.

Uva kanéukwakpa sulusipa e' tté
(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)

³³ Iskà kleekeyö a' a, e' ttsö. Kanè wák eköl tö uva kuatké taië ta ikkoiéwaitö buaë, kauk biéítö uva diò tuoie. Ñies úla yuéítö kakkeë uva kkö'noie. E' ukuökì tå ie' tö ipeitét wëpa welepa a as ie'pa tö ipataù ie' a iwörke e' kak wa. E' ukuökì tå ie' mía ká bánet. ³⁴ Mik uvawö aline tso'tke wë'ijàe shtè, etå ie' tö ikanè mésopa wëlepa patkémi ie' icha tsük. ³⁵ Erë kanéukwakpa tö ikanè mésopa klö'wéwa, eköl ppérakítö siarë, eköl ttéwarakítö, eköl shka'wérakítö taië ák wa. ³⁶ Etå kanè wák tö ikanè mésopa skà patkémíne tkökä kuaë ipatké'itö e' tsata. Erë kanéukwakpa tö iwamblé ie'pa ta wës ie'pa tö iwamblé' wëpa dë'rö kuaë e'pa tå es.

³⁷ "Bata ekkë tå ie' tö iwák alà patkémi tå ie' ibikeitsé: 'Ye' alà idir, e' kueki ie'pa tö idalöieraë.' ³⁸ Erë mik ie'pa tö ilà sué, etå ie'pa iché ñì a: 'Ie' wì dör ká i' wak alà, ká i' atdaë ie' ulà a. Ittowasö etå es se' ulà a ká i' atdaë.' ³⁹ E' kueki ie'pa tö iklö'wéwa yétsa bánet tå ittéwarakítö."

⁴⁰ Etå Jesús tö iché:

—Ye' tö a' a ichaké: ¿Ima a' tö ibikeitsé? Mik kanè wák dene etå ñì weraë ie' tö kanéukwakpa e'pa tå?

⁴¹ Ie'pa tö iiuté:

—Ie' tö pë' sulusipa e'pa tteralur er sulu wa tå uva kané meraneitö kanéukwakpa kua'kipa tö ipatueraë buaë mik ikewö döke bit ekkë esepa a.

⁴² Etå ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' tté tso' kitule Skéköl yékküö ki, ¿e' kë suné a' wä? E' tö iché:

‘Ák watë'tsa u yuökwakpa tö

e' yönene ák bua'buaie.

E' kaneq! Skéköl tö,

ta e' tö s'ttsé'weke buaë, s'tkinewa iweblök.’^r

Es Skéköl yékküö tö iyé'at.

⁴³ E' kueki yö iché a' a tö ì blúie Skéköl tso' e' kané mène a' a, erë e' yerattsaítö a' ulà a ta imeraëítö pë' kua'kipa tö iwakaneweraë buaë esepa a. ⁴⁴ Es yi klastkène ák e' mik ese parolordaë ena yi ki ák e' aneka ese yalitdawa idikia. ⁴⁵ Mik sacerdotepa wökirpa ena fariseowakpa tö ì kleé Jesús tö ñe' ttsé, etå ie'pa tö isuëwa tö ie' tso' ie'pa chök. ⁴⁶ E' kueki ie'pa éna ie' klö'wakwa ee. Erë pë' tö iklö'wé tö ie' dör Skéköl tteköl, e' kueki ie'pa suane pë' yoki tå kë ie'pa wä iklöonewa.

^r 21.42 Salmo 118.22-23

Blu' alà ulabatske e' tté
(Lucas 14.15-24)

22 ¹Età Jesùs tö ttè skà kleé ie'pa a i' es: ²‘Ì blúie Skéköl tso' e'
 ta itköke wès itka blu' eköl ta es. E' tö ilà ulabatske e' kewö
 tkö'weke. ³Ie' tö ikanè mésopa patké wépa kiule kos e'pa a ichök: ‘Blu'
 alà ulabatske e' diwö de, a' shkó ikewö tkö'uk.’ Erë ie'pa kë shkak. ⁴E'
 ukuökì tå blu' tö ikanè mésopa kuq'ki skà patkémi e'pa a ichéitö: ‘Ichö
 wépa kiule kos a tö ye' iyiwak bua'buaë e' duotke alinetke, katè è kianeia.
 E' kueki a' shkó ye' alà ulabatske e' kewö tkö'uk.’ Età ie'pa míyal e'
 chök wépa kiule e'pa a. ⁵Erë wépa kiule kos e'pa kë wå blu' ttö iutène.
 Ie'pa eköl mía ikanè ki, eköl mía íyi watauk ⁶tå imalepa tö blu' kanè
 mésopa klö'wéwa tå iwe'ikérakito siarë, ñies welepa ttéwarakito. ⁷Età
 blu' uluneka taië ie'pa ki tå ie' tö iché iñippökvakpa a: ‘A' yú ie'pa kos
 ttökulur, ñies ie'pa u kos ña'líwa.’ ⁸E' ukuökì tå ie' tö iché ikanè mésopa
 a: ‘Íyi ultane tso'tke ye' alà ulabatske e' kewö tkö'woie, erë wépa kiule
 e'pa dör pë' suluë, e' kueki ye' kë tö kawö mepa ie'pa a ye' alà ulabatske
 e' kewö tkö'uk. ⁹E' kueki a' yú bet ñala kibi kos ese ki tå pë' kos sué a' tö
 e'pa a ishkeñú kawö tkö'uk ye' ta.’ ¹⁰Età ikanè mésopa míyal ñala kos ki
 tå pë' kos kué ie'pa tö, pë' buaë ena pë' suluë, esepa dapa'wéka wé ie'pa
 tso' ikewö tkö'uk e' wé a. Es iwé wà iéne taië.

¹¹“Erë mik blu' de wépa dapane e'pa sauk, eta wém eköl suéitö kë e'
 paiëule wès ikawötä e' paiök ulabatsè kewö tkö'wo es. ¹²E' kueki blu' tö
 ie' a iché: ‘A yami, ¿wes be' dewa? Be' kë e' paiëule ulabatsè kewö tkö'wo
 ese datsi' wa.’ Erë wém e' kë wå blu' iutène yes. ¹³Età blu' tö iché ichkò
 watiökwakpa a: ‘Wém i' ulà ena iklö moýwa a' tö tå iuyóttsa bánet stui
 kë a, ee ie' iuraë siarë, ikà blardaë iweir taië e' kueki.’ ¹⁴Ttè e' pakéyö a'
 a e' wà dör i' es. S'tso' taië kiule as Skéköl klö'urakito iblúie, erë wépa
 shukitbakitö esepa kë dör taië.”

S'wökirpa patauk, e' tté
(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

¹⁵E' ukuökì tå fariseowakpa míyal tå ittéarak ñita: “ilè chakösö Jesùs
 a as ie' tö ilè sulu chò ikkatoie.” ¹⁶E' kueki ie'pa tò iklépa welepa ena
 Herodes klépa welepa patkémi ie' a ichakök. ie'pa tò ie' a iché:

—A s'wöbla'ukwak, sa' wå ijcher tö kekraé be' ttö mokië. Be' tö
 sulitane sueke ñikkëë. Ima pë' tö be' cheke e' kë ki be' tkine. E' kueki be'
 tö s'wöbla'weke yësyësë Skéköl ñalé tté wa. ¹⁷E' kueki ichö' sa' a, ñima be'
 tö ibikeitsè? Roma wökir kibi patuësö ñe' dör buaë ö kë idör buaë?

¹⁸Ie' tö isuëwà tö ie'pa tso' ie' chakök er sulu wa, e' kueki ie' iiuté i' es:
 —A' e' ò suluë, ñi kueki a' tso' ye' ma'uk tsaië? ¹⁹Inuköl tso' a' wå
 Roma wökir patuogie, e' kkachö' ye' a et.

Ta ie'pa w_a inuköl wöshki ese debitui_a et. ²⁰Et_a ie' tö ie'pa a ichaké:
—¿Yi diököl ena yi kiè me'rka*q* iki?

²¹Ie'pa iiuté:

—Roma wökir kibi.

Et_a ie' tö ie'pa a iché:

—E'ma kos Roma wökir kibi icha, ese m_ú ie' a, ta kos Skëköl icha ese
m_ú ie' a.

²²Mik ie'pa tö e' ttsé, et_a ie'pa tkinew_a. Ie'pa tö iméat ta imíyal.

¿S'duolur e' shkermikane ö au?

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

²³E' è diwö wa, saduceowakpa welepa de Jesús ska!. E' wakpa tö
iklö'wé tö s'duowa e'pa k_e shkenukkane. Ie'pa tö ie' a ichaké:

²⁴—A s'wöbla'ukwak, Moisés tö se' a iyé'at tö wëm blënewä k_e alà ate,
e' ta ie' el kawötä ischö' tsukw_a as ilà k_koka iël blënewä, e' a. ²⁵Etökicha
sa' shuq wëpa bak dökä kul n_i elpa. Ikibi alaköl tséwa, erë iblënewä k_e alà
ate. E' ukuöki t_a ie' itök_i iël tö ischö' tséwa, ²⁶erë ñies e' blënewä k_e alà
ate. Es itka iël skà t_a ñies imalepa kos e'pa ta. Ie'pa kul blérulune k_e alà
ate yés. ²⁷Bata ekké t_a ñies ilaköl blënewä. ²⁸Wëpa kul e'pa bak alaköl
eköl è t_a. Mik s'duowa e'pa shkenekane, eta qwéne dòmi ie' wëm chókie?

²⁹Ie' tö ie'pa iut_e:

—A' k_e w_a Skëköl yekkuö suule, ñies ie' diché k_e jcher a' wa, e' kueki
a' wöq k_a chowa. ³⁰Mik s'duolur e'pa shkenekane, eta wëpa ena alakölpa
k_e serpawai_a ñita. E'pa míyal w_{es} Skëköl biyöchökawakpa tso' k_a ja*q* a k_e
serta'w_a ñita es. ³¹¿A' ki kiane jcheno tö moki s'duowa e'pa shkerdakane?
I yé! Skëköl tö a' a iyékkuö ki ce' k_e aritsule a' w_a? Ie' tö iyé! Moisés a:
³²‘Ye' dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Kéköl.’^s Ie' k_e dör s'duowa e'pa
Kéköl. Ile' dör s'ttsé'ka e'pa Kéköl! E' kueki se' w_a ijcher tö s'duowa e'pa
shkerdakane.

³³Mik pë' tö ttè wa Jesús tö s'wöbla'wëke ñe' ttsé, et_a ie'pa tkirulune.

¿Skëköl ttè dalöiëno e' isie dör ikibiie?

(Marcos 12.28-34)

³⁴Mik fariseowakpa w_a ijchenewä tö Jesús tö saduceowakpa
siwa'blöwéwa ttè moki wa, ³⁵eta ie'pa eköl dör s'wöbla'ukwak ttè
dalöiëno wa, e' tö ie' a ilè chaké itsaioie:

³⁶—A S'wöbla'ukwak, Skëköl ttè dalöiëno ¿e' wéne dör ibua'ie imalepa
tsata?

^s22.32 Ye' dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Kéköl: Mik ttè e' ché Skëköl tö Moisés a, eta
Abraham, Isaac ena Jacob e'pa blérulunebak k_a iaiaqë. W_{es} ie' tö ichè, e' w_a kiane chè tö
ie'pa tso' ttsé'ka Skëköl t_a. Éxodo 3.6 saú.

³⁷Ie' iiuté:

—‘Kéké dör a' Kéköl, e' daléritsó a' er kos wa, a' wák kos wa ena a' erbikè kos wa.’ ³⁸Ttè e' dör ibua'ie ttè dalöiëno malepa kos tsatá. ³⁹Eré e' itökí ttè skà tso!, e' dör wès iet ñe! es, e' tö ichè: ‘A' malepa daléritsó wès a' wákpa e' dalér es.’ ⁴⁰Ttè dalöiëno kos kitbak Moisés tö ena Skéköl ttekölpa tö yékkuo kí, e' wöiënnewá ttè böt ñe! è a.

¿Wé pairine'bitú idí' wa s'blúie e' dör yi aleri?

(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹Fariseowakpa daparkeia, ⁴²e' dalewa Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿Ima a' tö wé pairine'bitú idí' wa s'blúie e' chè, tö yi aleri idir? Ie'pa ie' iuté:

—E' dör s'blú bak kiè David e' aleri.

⁴³Eta ie' iché ie'pa a:

—E' dör es, e' ta ñwes David tö iki! ie' Kéköl? David tö iyé! Skéköl Wiköl wa i' es:

⁴⁴‘Skéköl tö iché ye' Kéköl a:

Be' e' tkóser ye' ulà bua'kka dalöiëno taijé,
dò mik ye' tö be' bolökpa mérö be' klò dikiá eta.’⁴⁵

⁴⁵Ie' dör David aleri, e' ta ñwes e' kièmi David tö ie' Kéköl?

⁴⁶Kè yi a ie' iuteneia yés. E' ukuöki ta kè yi kësik dëlkaiá ie' a ì skà chakök.

Fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kkaté Jesús tö

(Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

23 ¹E' ukuöki ta Jesús tö iché ittökatapa a ena s'tso' taijé e' kukua:
²S'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa a kawö mène ttè dalöiëno me'atbak Moisés tö e' wà pakök se' a. ³E' kueki ì kos dalöiök a' ké ie'pa tö e' dalöiò. Eré ì dalöiök ie'pa tö a' ké ese kë dalöieta! ie'pa wákpa tö. E' kueki kë ie'pa waköwar a' tö. ⁴Ie'pa tö ttè dalöiëno taijé darëréë ese meke s'malepa a wà dalöiè. E' dör wes dalì ekkeë iè s'kí es, eré ie'pa kë tö iketa'wà iulatska è wa s'kimoie. ⁵Í kos weke ie'pa tö e' dör s'ditsö è wò wa e' oie tö ie'pa dör pë' buaë. Skéköl ttè wele kitule datsi'tak ki, ese muëke ie'pa tö iwötsa' kí ena iulà kí e' kitkoie. Ñies ie'pa wöbatsö idatsi' kitkök datsi'tak batsibatsi chalala buaala ese wa. ⁶Wé ie'pa kawö tkö'uke ñies ñì dapa'wo wé a ese ska' kula' tso' skékëpa dalöiërtä! taijé esepa a, ese kí ie'pa wöbatsö e' tkökser. ⁷Ñies ie'pa kí ikiar tö pë' tö ie'pa shke'wè wès kékëpa dalöiërtä! taijé ese shke'wè es wé pë' tso' taijé e'pa wöwá. Ie'pa wöbatsö tö pë' tö ie'pa kiè 's'wöbla'ukwak'.

⁸“Eré a' ultane dör ñies è, e' kueki kë a' ñì kiök 's'wöbla'ukwak.' A' wöbla'ukwak e' dör eköl ème e' kueki kë a' ñì kiök es. ⁹Ñies a' ultane yé

^{22.44} Salmo 110.1

dör eköl ème, e' dör Skéköl tso' ká jaì a e'. E' kueki kè yi kiar ká i' a 'S'yé.' 10 Nies a' wökir dör eköl ème, e' dör wé pairine'bitu idí' wa s'blúie e'. E' kueki kè a' ñi kiök 's'wökir.' 11-12 Yi e' ttséka taië, esepa wöardawa; erë yi e' wöéwa diöshet, esepa kikardakä. E' kueki wé dör ibua'ie a' shuä ese kawöta e' wöökwa kanè mësoie imalepa kimuk.

13-14 "iA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! iA' e' ò suluë! I blúie Skéköl tso' e' wékkö wötekewa a' tö s'malepa yoki as kë ie'pa döwä. A' kè mi'lwa, ñies wépa shkakwa esepa wöklö'weke a' tö.

15 "iA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! iA' e' ò suluë! A' shköke ká kos ekkë kí s'yulök as ie' yuò a' ttökataie. Mik a' ikué, eta iyué a' tö i sulu wamblökwak taië tkökä a' wákpa tsata. Es ie' weirdae siarë bö' ké a wes a' es.

16 "iA' dör wes sulaiökwakpa wöbla kë wawér es! iWëstela ina a' ta! A' icheke: 'Yi tö ttè mé Skéköl wé wa, ese kë kawöta iiutök kröröe. Erë yi tö ttè mé orochka tso' wötëule Skéköl wé mik e' wa, e' ta e' wà kawöta iutè.' 17 iA' kè er ta! iA' dör wes s'wöbla kë wawér es! Ì dör ibua'ie, orochka tso' Skéköl wé mik e' ö Skéköl wé tö orochka batse'wé e'? 18 Nies a' tö icheke: 'Yi tö ttè mé ká' tso' íyi mokä Skéköl a' e' wa, e' ta ese kë kawöta iiutök kröröe. Erë yi tö ttè mé íyi me'rka ka' ñe' kí e' wa, e' ta e' wà kawöta iutè.' 19 iA' dör wes s'wöbla kë wawér es! Ì dör ibua'ie, íyi me'rka ka' ñe' kí e' ö ka' tö ibatse'wé e'? 20 Yi tö ttè mé ká' ñe' wa, ese kë kú' ttè muk ká' ñe' è wa, ñies ie' tso' ttè muk kos i tso' iki e' wa. 21 Yi tö ttè mé Skéköl wé wa, ese kë kú' ttè muk Skéköl wé è wa. Nies ie' tso' ttè muk Skéköl serke ee e' wa. 22 Yi tö ttè mé ká jaì wa ese tso' ñies ttè muk Skéköl kulé wa. Nies itso' ttè muk Skéköl wák tkér ikulé kí e' wa.

23 "iA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! iA' e' ò suluë! Käkola tso' iëno chkè a' kië menta ena anís ena comino ese kos tsá meke a' tö Skéköl a. E' dör buaë erë ttè dalöiëno e' bua'ie kë dalöiè a' tö. E' dör sene yësyësë, ena ñi saù er siarë wa ena erblö Skéköl mik mokj kë ilo'yetä!. Nies e' kos dalöiök a' kawöta. 24 iA' dör wes sulaiökwakpa wöbla kë wawér es! E' dör wes a' tö schö'wak wöppée tá a, erë kameio maléwá a' tö wa'ñe, kë ittsë'ne a' wa.

25 "iA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! iA' e' ò suluë! A' dör wes a' tka' kos pa skueke a' tö ikikke è es. A' wér buaë erë a' er suluë. A' dör akblökwakpa. A' kí s'yamipa íyi kos kianettsa a' è a. 26 iA fariseowakpa, a' dör wes s'wöbla kë wawér es! Tka' ttò skuöö kewe, es ñies ikikké pa sune.

27 "iA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! iA' e' ò suluë! A' dör wes pö pateule saruruë es. Ese wér buaë ikikke, erë ishuä s'nu diché tso' taië, e' dör ñá suluë. 28 A' dör wes pö ese es, a' e' ò tö a' dör pë' buaë yësyësë, erë a' er dör suluë. A' dör e' ökwakpa.

29 “iA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! iA' e' ò suluë! A' tö Skëköl ttekölpa bak ká iqiaë e'pa pö yuekene pa'ali. Nies ì yuë a' tö as s'ser yësyësë bak e'pa kë chöwa a' éna, ese kitkeke a' dör buaë. 30 E' dalewa a' icheke: ‘Sa' tköpa sa' yépa bak ká iqiaë e'pa kewö ska' ta, e'ma kë sa' wä ie'pa sini'kune Skëköl ttekölpa ttökulur.’ 31 Mik e' cheke a' tö, eta a' e' chökeka tö a' dör wëpa tö Skëköl ttekölpa kötulur, e'pa aleripa. 32 Wes a' mir e' wa iwënewa tö ì sulu wamblë'mi a' yépa tö ese kí wambleraë a' tö dò ibatae.

33 “iA' dör suluë wes tkabè es, wes tkabè ichók es! ¿Wes a' tkömishkar kë wömerpattsa weinuk bö' kë a? 34 Itsó, ye' tö Skëköl ttekölpa ena s'pattökawakpa ena s'wöbla'ukwakpa ye' ttè wa, esepa patkeraë a' a. Erë a' tö ie'pa welepa tterawa, welepa skà wöterawa a' tö krus mik ttèwa, welepa skà pperaë siarë a' tö ttsa'bata daloie wa a' ñì dapa'wø wé a. Ie'pa yuleraë a' tö iwe'ikeraë a' tö ká wa'ñe. 35 E' kueki s'ser yësyësë kötulur a' yépa tö mik Abel kötwa Caín tö dökä mik Zácarías dör Berequías alà e' kötwa a' yépa tö ka' tso' íyi moka Skëköl a' ena ie' wé e' shusha, e' nuí kos kierane ie' tö a' a. 36 Moki ye' tö a' a ichè tö s'ser yësyësë kos kötulur a' yépa tö, e' nuí kí a' ena wëpa dör wes a' es esepa weirdaë siarë.

Jesús eriane Jerusalén wakpa dalermik (Lucas 13.34-35)

37 iA Jerusalén wakpa, Skëköl ttekölpa kos ttekewa a' tö kekraë! Nies ittè pakökawakpa patkeke ie' tö a' a, e'pa ttekewa a' tö ák wa. iWekkë ye' erkië tö ye' mú a' dapa'wè e' ska' wes dakro mitchke tö ila'rla dapa'wè ipik dikia es, erë kë a' kí ikiane yé! 38 Ye' ttò ttsó, Skëköl kë tö a' ká kkö'nepaia. 39 Ye' tö a' a ichè tö i'tami a' kë tö ye' suepaia dò mik ye' dene eta. E' kewö ska' ta a' tö ye' cheraë: ‘iAyëcha buaë yi datse Skëköl ttò wa e'!’

Jesús tö iché tö Skëköl wé olordawa (Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6)

24 ¹Jesús e' yétsa Skëköl wé a ta imia ta ittokatapa de ie' ska' ta Skëköl wé ena u bua'bua skà tso' ipamik, e' kkaché ie'pa tö ie' a.
²Erë ie' iché:

—Moki ye' tö a' a ichè tö u kos tso' bua'buaë sué a' tö íe, e' olordawa seraa, iékwö è kë atpa ñì bata kí.

¿I wa sö isuëmi tö ká i' erkewatke? (Marcos 13.3-23; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

³E' ukuöki ta ie'pa míyal kabata kiè Olivo ee. Jesús e' tkéser ta ittokatapa de ie' ska' ta ie' è a ichaké:

—Ichó sa' a cmik íyi ekkë wamblérmi? ¿I wa sö isuëmi tö be' dotkene, nies tö ká i' erkewatke?

4-5 Ie' tö ie'pa iuté:

—Taię pē' datse e' chök tö ie'pa dör ye'. Ichrerarakitö: ‘Ye' dör wé pairine'bitu idı' wa s'blúie e', ta pē' kiterarakitö taię. E' kueki a' tso' wösh wa as kę yi tö a' kitöl'ù. ⁶Ká taię wakpa nippöke taię wì a dià a e' biyő ttseraë a' tö. E' wake! tköraë erë ká i' erwami e' kianeia. E' kueki kę a' tkinuk e' wa. ⁷Ká kua'ki kua'ki wakpa nippöraë ñita. Ñies í tö ká wöti'weraë ká wa'ñe. Ñies ká tseë wakpa tteraë bli tö taię. ⁸Erë íyi ekkë kos dör erpa s'tsá weirketke kám ye' done e' yoki ese. E' dör wes alaköl alà kurketke ta ikirir es.

⁹“A' merdattsa we'ikè. A' ttelurdaë pē' tö. Sulitane tö a' sueraë suluë ye' tté kueki. ¹⁰E' kewö ska' ta wépa erble ye' mik, esepa taię tö ye' wateratssa. Ie'pa ní sauraë suluë, ñies welepa tö ieltépa wömeratssa ibolökpa ulà a. ¹¹Kachökwakpa e' chò tö ie'pa dör Skéköl ttekölpa esepa döraë taię. Ie'pa tö s'kitöl'weraë taię. ¹²Ì sulu kí wamblérdaë taię shute, e' kueki s'kibiie kę tö imalepa dalérítsepaia. ¹³Erë yi e' tkewä darerëe döka bata ekkë, esepa tsatkérdaë. ¹⁴Ì blúie Skéköl tso' e' tté buaë pakardaë ká wa'ñe as ká ultane wakpa wá ijcher, e' ukuöki ta ká i' erdawa.

¹⁵“Skéköl tteköl bak kiè Daniel, e' tö ikit iyekkuö ki tö ì sulusi tö ì dör batse'r e' ia'wé ñáie, e' dörawa Skéköl wé a iia'ukka ñáie, (yi tso' yekkuö i' sauk, e' éna iwà anú). Mik e' sué a' tö, ¹⁶eta wépa serke Judea e'pa tköyalmi kabata a; ¹⁷yi tso' u bata ki" esepa tkóshkar kę dökwanë weshke iifyi tsukmi. ¹⁸Ñies yi tso' kaneblök kañika esepa kę dökwanë weshke idatsi' yoktsa. ¹⁹E' kewö ska' ta alakölpa alà kurketke ena alakölpa tsu' muke ilà a iwéstela ina esepa ta! ²⁰⁻²¹S'ditsö weirdaë taię shute. Mik ká i' yone dö ikkë ta kę s'we'ikule ekkë, ñies kę s'weirpa aishkuö ta ekkë. E' kueki ikiö Skéköl a as kę iwamblér a' ta yuëdiö késka' ö eno diwö a. ²²E' kewö kę wööpawa Skéköl tö, e'ma kę yi isie atukia ttsë'ka. Erë e' kewö wöerawaitö, wépa shukitbakitö esepa dalermik.

²³⁻²⁴“Kachökwakpa e' köraka e' chök tö ie'pa dör wé pairine'bitu idı' wa s'blúie e' ö Skéköl tteköl wele. E'pa tö ì kę or yi a ese weraë s'kitöl'woie tö ie'pa tté dör mokię. Dö wépa shukit Skéköl tö, esepa mú kitërmi, e'ma ikiterdaë. E' kueki yile tö a' a icheke: ‘Isaú, wé pairine'bitu idı' wa s'blúie e' dur íe', ö ‘Isaú, ie' dur wìe', e' ta kę a' tö iklö'war. ²⁵Ittsö, íyi ekkë biyő chékeyö a' a keweie. ²⁶E' kueki mik ie'pa tö icheke a' a: ‘Isaú, wé pairine'bitu idı' wa s'blúie e' tso' ká wé kę yi serku' ee', eta a' kę minuk isauk. Mik ie'pa tö icheke a' a: ‘Isaú, ie' tso' íe blëulewa', eta kę a' tö iklö'war. ²⁷Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene, eta sulitane tö isueraë wes alá wöñar tö ká olo ppée ká wa'ñe e' suësö es. ²⁸Sulitane wá ijcher tö wé ölö' daparke taię, ee ilè nu tär. Es ñies mik ye' dene, eta sulitane wa ijcherdaë.

^u 24.17 u bata ki: E' kewö ska' ta ie'pa u tsabata dör kkueie, e' ki ie'pa shköke.

Jesús dörane olo tā' tajē
(Marcos 13.24-37; Lucas 17.26-30, 34-36; 21.25-33)

29 “S'weine e' kēwō tka, e' bet diwō wötuirdaä, ñies si'wō kē wöñarpaia. Bëkwö darolordaä ena ì kos tso' ká jài a e' wötirdaä. 30 Eta sultane tö íyi sueraë ká jài a iwà kkachoe tö ye' dör S'ditsö Alà, e' datsene bet. Ká ultane wakpa suardaä tajē e' yoki, ie'pa iuraë tajē ta bet ie'pa tö isueraë tö ye' datsé kashuk a mò a diché tā' tajē olo tā' tajē. 31 Duk blardaä tajē ta ye' biyöchökawakpa patkeramiyö wépa shukitbakyö, esepa dapa'ukkä ek tsiní ème. Ie'pa tö iyuleraë ká wa'ñe dò wé ká i' bata erkerö ee ena wé ká jài bata erkerö ee.

32 “A' e' wöbla'ú ttè ikkë wa iwà saú higo klò wa: Mik iulatska tso' ulölöla ena erpa iköyök tskirdoka, eta a' wa ijcher tö duas dewatke tsinet. 33 Es ñies mik a' tö isué tö íyi ekkë wamblérke, eta a' wa ijchenú tö ye' datskene, e' diwō dewatke tsinet. 34 Moki ye' tö a' a ichè tö íyi ekkë wamblérdaä wépa dör wes a' es esepa kám erwa e' yoki. 35 Kashuk ena ká i' erdawa, erë ye' ttè michoë e' kë erpawa yës.

36 “Erë e' kēwö e' diwō kë jcher yi wa. Skéköl biyöchökawakpa tso' ká jài a, e'pa kë wa ijcher, ñies ye' dör Skéköl Alà e' kë wa ijcher. S'yé è wa ijcher.

37 “Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene eta e' kēwö dör wes Noé késka' es. 38 E' késka' tā kám di' tajē tkò e' yoki, ie'pa tso' chkök, di'yök, senukwá wes kékraë es dò mik Noé dewa ikanò bërie e' a eta. 39 Erë ie'pa kë ku' ipanuk yës eta di' dettsa tajē ie'pa kí, e' tö ie'pa ultane ttélur. Es itköraë mik ye' dör S'ditsö Alà e' dene eta. 40 E' kēwö ska' tā wém böl tso' kaneblök ese eköl mira iwà tā ieköl atdaä. 41 Alakölpa böl tulur ák wawök, ese eköl mira iwà tā ieköl atdaä.

42 “E' kueki a' tso' erkji. A' kë wa ijcher tö diwō wekké a' Kéköl dörane. 43 A' wa ijcher buaë tö u wák mú wa ijcher tö wekké akblökwak datse, e'ma kë ikapopawa iyoki, kë itö kawö mepa yi a dökwä iifyi ekiblök. 44 Es ñies ye' dör S'ditsö Alà, e' datskene mik a' kë ku' ye' panuk eta, wes akblökwak es. E' kueki a' tso' erkji.

Kanè méso buaë ena kanè méso suluë e' tté
(Lucas 12.41-48)

45 “Kanè méso yësyësë kabikeitsò buaë, ese merakä iwökir tö imalepa kuebluie ie'pa tiök kekraë mik kë iku' e' dalewa. 46 Iwökir dene tā ikuéítö iwakanéuk wes iyeneia es, e' tā ayécha e' dör buaë ie' a. 47 Moki ye' tö a' a ichè tö kanè méso ese merakaitö ie' wa íyi tso' kos e' kuebluie. 48 Erë kanè méso ñe' dör suluë tö ibikeitsé tö kë iwökir döpane bet. 49 E' kueki ie' tö imalepa ppémi. Ñies ie' chkémi, blo' yémi bloblopa ta. 50 Erë idiwö ena ikewö kë wa ie' ku' ipanuk, eta iwökir dörane 51 tā iwe'ikeraitö siarë

wömerattsa weinuk e' ökwakpa tā. Ie'pa iurarak siarë, ikà blardaë iweir kueki.

Busipala dökä dabop e' tté

25 ¹“Ì blúie Skëköl tso' e' tā itköraë wēs itka ulabatsè a es. Busipala dökä dabop e' e' yélur ibö'wöla wa wém ulabatsöke, e' ñaletsük. ²Busipa skel e'pa dör kabikeitsötä! buaë esepa, erë imalepa skel kë dör es. ³Wépa kë kabikeitsötä! buaë e'pa wā ibö'wöla è mí, kë wā bö'wö diò kí mìnë. ⁴Erë wépa kabikeitsötä!, e'pa wā ibö'wöla mí, ñies idio kí mírak iwā. ⁵Erë wém ulabatsöke, e' kë dë! bet, iwötkénéka e' kueki. E' dalewa busipa shtrine tā ikapolur. ⁶Ká shaböts tā ie'pa tö ittsé tö iärkerak: ‘iWém ulabatsöke, e' datse! iA' yú ñaletsük!’ ⁷Eta busipa kos e' kéka tā ibö'wöla wötskémirakitö. ⁸Eta busipa kë kabikeitsötä! e'pa tö iché imalepa a: ‘A’ bö'wö diò kakmú sa' a as sa' bö'wöla kë wöitwā.’ ⁹Erë ie'pa iüté: ‘Au, sa' tö imé a! a, e' tā kë idöpaka se' ultane ki. E' kueki a' yú a! icha tauk wé iwatorke ee.’ ¹⁰Eta ie'pa míyal bö'wö diò tauk. E' dalewa wém ulabatsöke e' de, eta wépa wā bö'wö diò kí mí e'pa dewa wém ulabatsöke e' tā iulabatso wé a tā iwékkö wötënewa. ¹¹E' ukuöki tā busipa malepa debitü tā ichakeke u'rki: ‘iA kékëpa, a kékëpa, ukkó kköppöö sa! a!’ ¹²Erë wém ulabatsöke e' tö ie'pa iüté: ‘Moki ye! tö a' a iché tö kë ye! wā a' suule.’

¹³“Ye! tö a' a iché tö a' kë wā ijcher ì kewö, ì diwö ye! dömine e' kueki a! tso' erki.

Inuköl mène wakanewè e' tté

(Lucas 19.11-27)

¹⁴“Ñies ì blúie Skëköl tso' e' tā itköraë wes itka wém eköl mi'keä kamië ká kuä'ki a ese tā es. Ie' tö ikanè mésopa kié tā iché ie'pa a: ‘Ye! inuköl wakaneú ye! a buaë as ikí klör.’ ¹⁵Ikanè méso eköl a ie' tö inuköl kië talento' ese mé mil skel (5.000). Iëköl a ie' imé mil böt (2.000). Eta iskà a ie' tö imé mil et è (1.000). Ie' tö ie'pa a imé kos ie'pa a iwakaneor ekkë. E' ukuöki tā ie' mía. ¹⁶Wéne a imène mil skel, e' tö iwakanewé buaë. Ie' tö ikí klö'wé mil dökä skel. ¹⁷Es ñies wéne a imène mil böt, e' tö ikí klö'wé mil dökä böt. ¹⁸Erë wéne a imène mil et, e' mía tā fyök biéítö e' a itö iwökir inuköl wötéwa.

¹⁹“Ká de taië eta ie'pa wökir dene e' tö ie'pa kié isuoie tö kos ie'pa tö inuköl kí klö'wé. ²⁰Wéne a imène mil skel, e' de kewe iwökir ska!. Ie' wā inuköl kí debitü mil dökä skel. Ie' iché iwökir a: ‘A kékëpa, be' tö ye! a inuköl me' mil skel, e' kí klö'wéyö mil dökä skel.’ ²¹Iwökir tö iché ie' a: ‘E' dör buaë, be' dör kanè méso buaë yësyësë. Inuköl elkela me'yö be'

^v 25.15 *talento*: E' dör ie'pa inuköl kië denario e' mil teröl (6.000). Denario et e' dör s'kaneblö ká et e' ské ekkë.

a e' wakanewé be' tö yësyësë. E' kueki ye' tö íyi skà meraë be' a taië wakanewè. Be' shkòwà ttsë'nú buaë ye' ta.' ²²E' ukuökì tå wéne a imène mil böt e' de tå ichéitö: 'A kékëpa, be' tö ye' a inuköl me' mil böt, e' kí klö'wéyö mil dökä böt.' ²³Iwökir tö ie' a iché: 'E' dör buaë, be' dör kanè méso buaë yësyësë. Inuköl elkela me'yö be' a e' wakanewé be' tö yësyësë. E' kueki ye' tö íyi skà meraë be' a taië wakanewè. Be' shkòwà ttsë'nú buaë ye' ta.'

²⁴"Erë kanè méso a imène mil et, mik e' de, eta ie' tö iché iwökir a: 'A kékëpa, ye' wa ijcher tö be' dör wëm er darërëe ese. Be' tö íyi wöshteké wé kè be' wà ikuatkëne ee. Ñies i kè dör be' icha ese klö'wékewà be' dör. ²⁵E' kueki ye' suane be' yöki dö' ye' tö be' inuköl chowëwa. E' kueki be' inuköl blé ye' tö íyök a. I' be' inuköl dene ye' wa be' a.' ²⁶Eta iwökir tö iiüté: 'Be' dör kanè méso suluë, bikér taië ese. Be' iché tö ye' tö íyi wöshteké wé kè ye' wà ikuatkëne ee ena i kè dör ye' icha ese klö'wékewayö, ²⁷e' ta be' tö ye' inuköl blöpa inuköl bló wé a as ee ikí klör. Be' ikaneúpa es, e'ma ye' dene eta ye' inuköl ena ikí klöne, e' de ye' ulà a.' ²⁸⁻²⁹Eta ie' tö iché: 'Wé wà ífyi tso' e' a ikí merdaë. Erë wé kè wa i ku', i tso' e' wà elkela e' yerattsä iyöki. E' kueki inuköl me'yö ie' a, e' yötttsä ie' ulà a ta imú wé wà itsö' dökä 10.000 e' a. ³⁰Eta kanè méso suluë i' e' uyötttsä stui ké a, ee pë' suluë iurarak siarë ikà blardaë iweir kueki.'

Jesús tö ká ultane wakpa shuleraë

³¹"Ye' dör S'ditsö Alà, e' dörane s'blúie olo ta' taië ye' biyöchökawakpa kos ta. Mik ye' dene, eta ye' e' tkörakä blu' kulé kí ká ultane wakpa shulök. ³²Ie'pa dapardaë ye' wörki ta ye' tö ie'pa blabatseraë wës iyiwak kkö'nukwak tö obeja ena chibo blabatsë es. ³³S'ser yësyësë esepa dör wës obeja es, ie'pa merawa ye' tö ye' ulà bua'kka. S'ser suluë esepa dör wës chibo es, ie'pa merawa ye' tö ye' ulà bakli'kka. ³⁴⁻³⁶Eta ye' tö icheraë wépa tso' ye' ulà bua'kka e'pa a: 'Ye' dör a' blú. Ye' yé er bua' ché a' a. Mik ye' du' bli wà, eta a' tö ye' dë'; mik ye' bak ersinuk, eta a' tö ye' a di' me'; a' kè wà ye' s'uule, erë a' tö ye' kiéwà buaë a' u a. Ye' bak datsi' kè ta', eta a' tö ye' a datsi' kakme'; ye' bak duök siarë, eta a' dë' ye' kimuk; ye' bak wötëulewà s'wöto wé a, eta a' dë' ye' s'auk. E' kueki a' shkòwà i blúie ye' tso' e' a, e' kos yöulebak a' a kam ká i' yör e' yöki.' ³⁷Erë s'ser yësyësë e'pa tö ye' a ichakeraë: 'A Skékëpa, sa' kè wà ijcher. ¿Mik sa' tö be' s'u' tö be' tteke bli tö, e' dë' sa' tö? ¿Mik sa' tö be' s'u' tö be' tteke ersi tö, e' a di' me' sa' tö? ³⁸¿Mik be' dë'bitu' sa' u a, kè s'uule sa' wà, e' ki'wà buaë sa' tö? ¿Mik sa' tö be' s'u' datsi' kè ta', e' a datsi' kakme' sa' tö? ³⁹¿Mik sa' tö be' s'u' tö be' duöke ö be' wötëulewà s'wöto wé a, e' s'auk sa' dë?' ⁴⁰Eta ye' tö ie'pa iüterae: 'Moki ye' tö a' a iché tö mik a' tö íyi ekkë buaë o' ye' yamipa siarë ikkëpa a, eta e' dör wës a' tö ye' wák a iwë es.'

⁴¹⁻⁴³ “E' ukuöki ta ye' tö icheraë wépa tso' ye' ulà bakli'kka e'pa a:
 ‘Ye' du' bli wa, erë a' kè wá ye' dëne; ye' bak ersinuk, erë a' kè wá ye'
 a' di' mène. Ye' dë' a' ska', kè suule a' wá, erë a' kè wá ye' kinewá a' u
 a; ye' bak datsi' kè ta', erë a' kè wá datsi' mène ye' a; ye' bak duök ena
 wötëulewá s'wöto wé a, erë a' kè dë' ye' sauk. E' kuekjí a' wömeuletsabak
 weinuk siarë. A' e' sköttsa ye' yoki. A' yúshka bö' ñar michoë yóule bë
 ena iklépa we'ikoe e' a.’ ⁴⁴ Erë ie'pa tö ye' a ichakeraë: ‘A Skéképa, e' kè
 jcher sa' wa. ¿Mik sa' tö be' su' tö be' duöke bli wa? ¿Mik sa' tö be' su' tö
 be' ersine? ¿Mik be' dë' sa' u a? ¿Mik sa' tö be' su' datsi' kè ta'? ¿Mik sa'
 tö be' su' duöke ö wötëulewá s'wöto wé a? ¿Mik sa' kè wá be' kímené?’
⁴⁵ Etä ye' tö ie'pa iüterä: ‘Moki ye' tö a' a ichè tö mik a' kè wá íyi ekké
 one s'siarëpa ikkëpa a, etä e' dör wes kè a' wa ye' wák a ione es.’ ⁴⁶ S'ser
 suluë esepa michoë weinuk, erë s'ser yësyësë esepa ser michoë buaë ye'
 ta.”

Judiowak wökirpa tö Jesús aleritsé klö'wëwá
(Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

26 ¹Mik Jesús tö s'wöbla'wé kós e' one, etä ie' tö iché ittökatapa a:
²—A' wá ijcher tö böiki se' tö Se' Yépa Yérulune Egípto e'
 kewö tkö'wëke. E' kewö ska' ta, ye' dör S'ditsö Alà, e' wömerdattsa ttèwa
 wötëulewá krus mik.

³E' kewö ska' ta sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa nì
 dapa'wé sacerdote kibi kiè Caifás, e' u a. ⁴Ee ie'pa tö Jesús aleritsé
 kitö'wé iklö'wowa ttèwa. ⁵Erë ie'pa iché nì a:

—Kè sö iwambłe Se' Yépa Yérulune Egípto e' kewö tkö'wëkesö e' a as
 pë' kè shutirkä taijë.

Kiò masmas tékä alaköl eköl tö Jesús ki
(Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8)

⁶Jesús tso' Betania, Simón kiri'ük lepra bak, e' u a. ⁷Ie' tkériä mesa
 ki chkök. Etä alaköl eköl de ie' ska', e' wá kiò masmas tuë darérëe
 ese debitu, e' mí ie' wá iukkuö yóule ák bua'bua wa ese a. Etä kiò e'
 tékaijö Jesús wökir ki. ⁸Erë mik e' sué ittökatapa tö, etä ie'pa uluneka
 ta iché:

—¿Iók kiò se we'ikéwa ie' tö éanas? ⁹Iwatormittsa inuköl taijë skéie
 s'siarëpa kjimoie.

¹⁰E' ttsé Jesús tö ta ie' tö iché ie'pa a:

—¿Iók a' tso' alaköl i' tsiriük? Íyi buaë wéítö ye' a. ¹¹S'siarëpa tso'
 kekraë a' shuä, erë ye' kè kú' kekraë a' ta. ¹²Kiò tékaijö ye' ki ye'
 kanéwoie kám ye' nu wötérwá e' yoki. ¹³Moki ye' a' a ichè tö ká wa'ñe wé
 Skéköl ttè buaë pakarke, ee ipakardaë ñies tö ie' tö i buaë o' ye' a. Es e'
 kè chöpawa yi éna.

Judas tö Jesús watké
(Marcos 14. 10-11; Lucas 22.3-6)

1⁴ Jesúś ttökatapa dabom eyök kí ból, e'pa eköl dör Judas Iscariote, e'
 míá sacerdotepa wökirpa ska' 1⁵ tā ie' tö iché ie'pa a:
 —¿Kos a' tö ye' patuèmi Jesúś wömottsa a' a?
 Etá ie'pa tö inukölchka wöshki mé ie' a dökä dabom mañayök (30).
 1⁶ E'tāmi ie' tö kawö yulémi bua'iewa Jesúś wömottsa.

Jesúś tö Judiowak Yépa Yérulune Egípto e' kewö bata tkö'wé
(Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

1⁷ Kawö kiè Pan Kè Yöule Iwölöwoká Wa^w e' kewö tsá diwö dewatke.
 Etá Jesúś ttökatapa de ie' ska' tā ie' a ichaké:
 —¿Wé be' kí ikiane tö sa' tö Se' Yépa Yérulune Egípto kewö tkö'wékesö
 e' chiké kanewé?
 1⁸ Ie' tö ie'pa iuté:
 —A' yú Jerusalén, wém yé! ye' tö a' a e' u a tā ichó ie' a: 'S'wöbla'ukwak be' a
 ichök kí: Ie' kewö dökewatke. Ie' datse be' u a kawö tkö'wékesö e' tkö'uk sa' tā.
 1⁹ Ie'pa tö iwé wes ie' tö ie'pa a iché es tā ee ie'pa tö ichiké kanewé.
 2⁰ Mik katuinetke, eta ie' tkér mesa kí chikök ittökatapa dabom eyök kí
 ból e'pa tā. 2¹ Ie'pa chiköke, e' dalewa ie' tö iché ie'pa a:
 —Moki ye' tö a' a iché tö a' eköl tö ye' wömerattsa.
 2² Ie'pa erianeká taié tā ichakémi ie' a eköl eköl:
 —A Skéképa, ¿ye' alé idir?
 2³ Ie' tö ie'pa iuté:
 —A' tso' ye' tā pan nuuk tka' etkè a ñè, e' eköl ye' wömerattsa. 2⁴ Ye'
 dör S'ditsö Alà, e' tā itköraë wes itsö' kitule Skéköl yékuö kí es. Eré
 wéstela ina yi ye' wömekettsa, e' tā. Buaë idir wém e' a tö kí ikunúpa.
 2⁵ Etá Judas tö iwömekettsa, e' tö ie' a ichaké:
 —A S'wöbla'ukwak, ¿ye' alé idir?
 Ie' iiuté:
 —Be' wák e' chéka.
 2⁶ Ie'pa tsol'iä chikök, e' shuä pan klö'wéitö tā e' kí wéstela chéitö Skéköl
 a tā iblatéitö tā iwà tié ie'pa a tā ichéitö:
 —Pan se dör ye' chikà, e' ñú a' tö.
 2⁷⁻²⁸ E' ukuöki tā tka' a vino tso', e' klö'wéitö tā e' kí wéstela chéitö
 Skéköl a tā iméítö ie'pa a tā ichéitö:
 —Vino se dör ye' pé. Ye' tterawa e' pé tärdaë, e' wa ttè pa'ali me'
 Skéköl tö e' wà de. Ye' ttewa, e' wa s'tso' taié e'pa nuù olo'yarmi. E' kueki

^w 26.17 Kawö kiè Pan Kè Yöule Iwölöwoká Wa: Kawö e' tkö'wéke Israel aleripa dò ká kul, e'
 diwö tsá kièrakítöSe' Yépa Yérulune Egípto e' kewö.

a' ulitane tö ikak yó. 29 Ye' tö a' a ichè tö vino kè yepaiayö dò mik ì blúie ye' Yé tso' e' kewö de da'aie, eta iskà yeraneyö a' ta.

Pedro tö icheraë tö ie' kè wá Jesús suule
(Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

30 Eta ie'pa tö Skéköl ttseittsé, e' ukuöki ta ie'pa míyal Olivo kóbata a.
 31 Jesús tö iché ie'pa a:

—I' nañewe a' ulitane tköyaldaë. A' ye' meraat ekörla. E' dör wes itsö' kitule Skéköl yekkuö ki es, e' tö iché: 'Obeja kkö'nukwak ttewaraëyö ta obeja pordami wí a dià a.'^x 32 Erë mik ye' ttewá shkenekane, e' ukuöki ta ye' miraë Galilea a' yoki kewe.

33 Pedro tö ie' a iché:
 —Erë ie'pa ultane be' memiat ekörla, erë ye' kë tö be' mepaat.
 34 Ie' tö iiuté:
 —Moki ye' iché be' a tö i' nañewe, kam dakro ar, e' yoki be' icheraë mañatökicha tö be' kë wá ye' suule.
 35 Pedro tö ie' a iché:
 —Erë ye' ttémiwarakitö be' ta, erë kë ye' ichepa tö kë ye' wá be' suule. Eta ie'pa ultane ttöke es ème.

Jesús tté S'yé ta Getsemaní
(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)

36 E' ukuöki ta Jesús mía ittokatapa ta ká kiè Getsemaní ee. Ie' tö iché ie'pa a:
 —A' atë tulur íe, e' dalewa ye' mía wishke ttök S'yé ta.
 37 Eta ie' wa Pedro ena Zebedeo ala'r böл, e'pa mítser e' ta. Eta ie'
 erianemi chkenewamí taië. 38 Ie' tö iché ie'pa a:
 —Ye' eriane taië ttsëskua ye' ttewamaitö ekkë. A' e' tsúat íe ye' ta, kë a'
 kapökwa.
 39 Ie' mía wishke ta ie' e' kékutér wöwakköt iski ta ikiéitö Skéköl a i' es:
 "A yéwö, ì tköraë ye' ta e' dör wes íyi bacha'bachaë yèwasö es. E' mú ulà
 a ye' yermitta, e'ma ye' yóttsa iulà a. Erë kë iwar wes ye' ki ikiane es, iú
 wes be' ki ikiane es."

40 E' ukuöki ta ie' dene wé ittokatapa tulur ee ta ie'pa kuéitö kapòtulur
 ta ichéitö Pedro a:

—A' kë wá kapewa wöklöne dò hora ek è ye' ta? 41 Kë a' kapökwa. A'
 ikiö Skéköl a as ì sulu tö a' erkiöweke ese kë e' alòka a' ki. Moki a' éna ì
 buaë wák, erë a' diché kë dë'ka iwà uk, e' kueki a' a darérëe idir.

42 Eta ie' skà míane wishke ttökne S'yé ta ta ichéitö: "A yéwö, ì tköraë
 ye' ta e' mú ulà a ye' yermitta, e'ma ye' yóttsa iulà a. Erë iú wes be' ki
 ikiane es."

^x 26.31 Zacarías 13.7

⁴³Mik ie' dene, et_a ie'pa kuéneitö kapòtulur; ie'pa wöbla surirkewa kapè w_a e' kueki. ⁴⁴Ie' skà míane w_ishk_e ttök S'yé t_a, i' ta idare mañatökicha. Et_a itténe wes itté kuaé es. ⁴⁵E' ukuöki t_a ie' dene w_e ie' tö ittökatapa mañal méat ee t_a ie' tö iché ie'pa a:

—¿A! kapòtuluria enukeia? Ye! dör S'ditsö Alà, e' diwö dekatke mètsa pë' sulusipa ulà a. ⁴⁶A! e' kóka, yi tö ye' wömekettsa, e' dotke i' t_a. Mishka ie' panuk.

Jesús klö'wéw_a ibolökpa tö

(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴⁷Jesús tso'i_a ttök, e' dalewa ittökatapa dabom eyök k_i böl (12), e'pa eköl kiè Judas, e' debitü pë' t_a tai_e. E' wakpa debitü tabè k_i ena kal wölö k_i. Ie'pa patkë'mi sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa tö. ⁴⁸Judas dör iwömétsa e' tö ie'pa a iyë'bak: "Wé shk_e'wekeyö wöalattsè wa, e' dör ie', iklö'w_a a' tö." ⁴⁹Et_a ie' de Jesús ska' t_a iché ia:

—iA S'wöbla'ukwak!

T_a iwöalattséwaitö. ⁵⁰Jesús tö iché ie' a:

—A yami, i' uk be' de, e' ú.

Et_a pë' datse Judas t_a e'pa de Jesús ska' t_a iklö'wéw_arakitö.

⁵¹Et_a ie'pa iéter ee Jesús t_a e'pa eköl tö itabè yétsa t_a e' wa sacerdote kibi e' kanè méso kukuöña tétsa. ⁵²Jesús tö iché ie' a:

—Wépa nippöke tabè wa, esepa dörak_a tabè kkö a. E' kueki be' tabè blöwane ikuölit a. ⁵³¿Be' k_e wa ijcher tö ye' k_i ikiane, e'ma ye' tö ikiemi ye' Yé a t_a ie' tö ibiyöchökawka tajé dök_a 70.000 e' patkëmi ye' tsatkök?

⁵⁴Eré ye' tö ikié es, e' t_a ɬw_es Skéköl yékköö k_i its_a kitule e' w_a tkömi?

E' tö ichè tö i sulué tköke ye' t_a e' kawötä tkök es.

⁵⁵Et_a ie' tö ichaké pë' ekképa a:

—¿I kueki a' bite ye' klö'ukw_a tabè k_i kal wölö k_i w_es akblökwakpa klö'wéw_a es? Kekraé ye' bak e' tkökser Skéköl wé a s'wöbla'uk, eré a' k_e wa ye' klönewa. ⁵⁶Eré i tköke i' e' dör as iw_a tkö w_es Skéköl ttekölpa tö ikitatbak Skéköl yékköö k_i es.

E' wösha t_a ie' ttökatapa kos tkayalmi tö iméat ekörla.

Jesús demi ie'pa w_a Caifás wörki

(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55,63-71; Juan 18.12-14,19-24)

⁵⁷Et_a pë' tö Jesús klö'wéw_a e'pa tö ie' tsémi sacerdote kibi kiè Caifás e' u a. Ee s'wöbla'uk ttè dalöiено wa wakpa ena judiowak kueblupa kos daparke. ⁵⁸Eré Pedro datse ie'pa itök_i k_amië dött_a sacerdote kibi e' u pamik, ee ie' e' tséat tkér Skéköl wé shk_ekipa t_a isauk tö i tkömi.

⁵⁹Et_a sacerdotepa wökirpa ena judiowak wökirpa malepa tö ttè yuleke Jesús kkatoie as ie'pa tö iwömùttsa ttèw_a. ⁶⁰Tai_e pë' de ie' kkatök kachè wa, eré k_e yi w_a ie' kkaténe w_e ie' wömottsa ttèw_a. Bata ekké ta idebitu böл ikitatök kachè wa, ⁶¹e'pa tö iché:

—Wëm se tö iyë' tö ie' a Skëköl wé olorwami, e' yuèkamíneitö ká mañat shúa.

62 Sacerdote kibi e' kékä tå ichaké Jesús a:

—¿Kè be' ie'pa iuteku! yës? ¿Ñe' ie'pa be' kkateke, e' dör ì?

63 Erë Jesús siwa'bléwá ie'pa yöki. Eta sacerdote kibi tö ichaké ie' a:

—Ichó sa' a yësyësé Skëköl chök e' wörki tö ¿be' dör ie' Alà? ¿Be' dör wé pairine'bitu idí' wa sa' blúie e'?

64 Ie' iiuté:

—Wes be' iché es idir. Ye' tö iché a' a tö ye' dör S'ditsö Alà, e' sueraë a' tö tkérkä Skëköl diché ta' taië íyí ultane tsata e' ulà bua'kka dalöiërtä taië. Nies ye' datskene kashuk a mò a e' sueraë a' tö.

65 Eta sacerdote kibi e' datsi' jchée ikkachoie tö ilunekä tå ichéitö:

—Ì ché ie' tö, e' wa ie' tso! Skëköl chök suluë. ¿lie se' ki ikitötökawpa kí kiarmiiä? Ttè suluë chéitö, e' ttsétkesö. 66 ¿Ima a' tö ibikeitsè?

Ie'pa tö iiuté:

—Ie' wák iane iwiie, e' kueki ikawöta ttewa.

67 Eta ie'pa wirituöke Jesús wö kí tå itekerakito taië. Welepa tö ippé iwö kí 68 tå icherakito:

—Be' dör wé pairine'bitu idí' wa s'blúie e', e'ma sa' a ichóka ñyi tö be' ppé?

Pedro tö iblé tö kë ie' wá Jesús súule

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18,25-27)

69 Pedro tkériä sacerdote kibi e' u pamik tå alaköl kaneblöke u e' a, ese de eköl ie' ska' tå ichéitö ia:

—Be' ñies dör Jesús Galilea wak e' klé eköl.

70 Erë ie' tö iblé sulitane tso' e'pa kukua. Ie' tö iché:

—Ye' kë éna iane tö ì chök be' tso'!

71 Ie' mía ukkó tkér kañikä ee tå alaköl skà tö isuë e' tö iché imalepa a:

—Ie' i' dör Jesús Nazaret wak e' klé eköl.

72 Etökichane Pedro tö iskà ché:

—¡Ye' iché Skëköl wörki tö ye' kë wá wëm e' súule!

73 E' kuölö tå wépa tso' ee e'pa debitu ie' ska' tå ichéitö:

—Mokí be' dör ie'pa èltë wak, be' ttò ie'pa ttò ttsëë.

74 Eta ie' iché:

—Skëköl wörki yö iché tö iwëm e' kë súule ye' wá! Kë idör es, e'ma as ye' kichatér.

E' woshäe dakro qne, 75 tå ì yë' Jesús tö ie' a e' anewä ie' éna, e' dör i': 'Kam dakro ar, e' yöki be' tö icheraë mañatökicha tö be' kë wa ye' súule.' Eta ie' e' yétsa mía kañika tå ee ie' ié taië siarë.

Jesús mítser Pilato wörki

(Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32)

27 ¹Mik ká ñine, eta sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa kos ñì dapa'wéka ileritsök tö “¿wes sö Jesúss ttewami?” ²Ie'pa wa imítser moulewá mé Pilato a. Pilato tké'ká Roma wökir kibi tö Israel aleripa kék wökirie.

Judas e' ttéwa

³Judas tö Jesúss watot'tsabak, mik e' wa ijchenewa tö moki Jesúss wömenettsa ttéwa, eta e' tö ie' eriawéne taié. E' kuekjie' mía sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa ska! ta inuköl mène ie' a mañayök (30), e' méneitö ie'pa a. ⁴Ie' iché ie'pa a:

—Ì sulu wambléyö. Wém kék kí ì sulu nuí ta', ese wöméttsayö ttéwa.

Erë ie'pa tö ie' iuté:

—iE' kék kí sa! tkine! iE' wérke be' wöki!

⁵Eta ie' inuköl e' uyémíne Skéköl wé shúa ta imíá e' kuli' skéka ta, es ie' e' ttéwa.

—Eta sacerdotepa wökirpa tö inuköl e' shtéka ta ichérakitö:

—Inuköl i' dör s'kötulewá ské, e' kuekjie' ná idir. Kék iienukwá inuköl tso' Skéköl a ífyi kanéwoie ese a.

⁷E' kuekjie'pa tté mé ñí a tö kák taútsasö iwa yuè pöie pë' datse kák bánet blénewá íe, esepa nu blóie. Eta kák kié Skáuchka Yuökwak Ké e' tué ie'pa tö. ⁸Ie'pa tö kák e' tué s'kötulewá ese ské wa, e' kuekjie' dò ikké ta kák e' kié Kák Tone S'kötulewá Ské Wa. ⁹Íyi ekké kos tka wes Skéköl tteköl kié Jeremías tö iyé'atbak es. Ie' tö iyé!: “Israel aleripa tö iské méka inukölchka wöshki döká dabom mañayök (30), ekké klö'wé ie'pa tö, ¹⁰ta e' wa ie'pa tö kák kié Skáuchka Yuökwak Ké e' tué wes Skéköl tö ye' a iyé' es.”^y

Es Jeremías tö iyé'at.

Pilato tö Jesúss a ichaké

(Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5; Juan 18.33-38)

¹¹Jesúss mítser ie'pa wa Pilato dör kák e' wökir e' ska! ta e' tö ie' a ichaké:

—¿Be' dör judiowak blú?

Ie' iuté:

—Tö, wes be' iché, e'ma es idir.

¹²Sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa tö ie' kkateke Pilato a, erë Jesúss kék wa ie'pa iuténe yés. ¹³E' kuekjie' Pilato tö ie' a ichaké:

^y 27.9-10 Jeremías 19.1-13; 32.6-9

—Ie'pa tö be' kkateke tajë kë ttsëne be' wa?

¹⁴Erë ie' kë wa iiutëne yës, e' tö Pilato tkiwéwa darërëe.

Jesús méttsa ttèwa Pilato tö

(Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

¹⁵Judiowak Yépa Yérulune Egipto, e' kewö wa Pilato wöblar s'wötëulewá s'wöto wé a ese yöktsa eköl émine wé kiane pë' ki e!

¹⁶E' kewö ska' tå wém tso' wötëule eköl kiè Barrabás kkekaulekä tajë judiowak shua. ¹⁷E' kueki mik ie'pa e' dapa'wé tajë, eta Pilato tö ie'pa a ichaké:

—¿S'wötëulewá wéne kiane a' ki tö ye' tö iyèttsane a' a: Barrabás ö Jesú斯 kiekerakitö wé pairine'bitu idí wa s'blúie e'?

¹⁸Ie' tö isuéwa tö ukyëne wa sacerdotea wökirpa tö Jesú斯 me'ttsa ie' ulà a. E' kueki ie' tö ie'pa a ichaké es.

¹⁹Ie' tkérkai a s'shulo kulé ki, eta ilaköl tö ichök patké ie' a: "Nañewe ye' tö Jesú斯 kébisué, e' tö ye' tsiriwétkä tajë, e' kueki be' kë e' tiuk wém ser yësyësë e' tå."

²⁰Erë sacerdotea wökirpa ena judiowak kueblupa tö pë' ultane dakijñé tå ichérakitö: "Ikió Pilato a tö Barrabás ómine erë Jesú斯 ttówa."

²¹Pilato tö ie'pa a iskà chakéne:

—Wépa böl i', wé kiane a' ki tö ye' tö ièmíne?

Ie'pa iiuté:

—iBarrabás ómine!

²²Ie' tö ie'pa a ichaké:

—Eta ¿wës Jesú斯 kiekerakitö wé pairine'bitu idí wa s'blúie e' wëmiyö? Ie'pa iiuté:

—iIttòwa wötëulewá krus mik!

²³Ie' tö ichaké ie'pa a:

—¿ì kueki? ¿ì sulu wambléítö?

Erë ie'pa kí arke:

—iWötòwá krus mik!

²⁴Ie' tö isué tö ie' kë a Jesú斯 tsatkënu wës, pë' kí arkekä tajë, e' kueki ie' tö di' tsuk patké tå iulà skué ie'pa ultane wörkí iwà kkachoie tö ie' kë iane iwiie. Ie' iché:

—Wëm i' patkeraëyö ttèwa erë e' nuí kë ku' ye' ki. E' nuí ardaë a' ultane ki.

²⁵Etä ie'pa ultane iiuté:

—Sa' ena sa' ala'r kos as e' ki inuí ar.

²⁶Etä Barrabás émi ie' tö. E' ukuökí tå ie' tö Jesú斯 ppök patké tsa' bata daloie wa, tå imétsaitö iñippökawka ulà a wötëwá krus mik.

²⁷Etä Pilato ñippökawka wa Jesú斯 mítser s'wökirpa wé kiè Pretorio e' pamik tå ee ie'pa tö ñippökawka malepa kos kiétsa dapa'wé ek tsiní

Jesús pamik. ²⁸Ie'pa tö Jesús datsi' yétsa tā datsi' mat daloshdalosh ese wa ipaiérakitö blu'ie. ²⁹Nies dika'kicha yué wöshkiie, e' tkékarakitö iwökir kī blu'ie. Kuaköl wölö mérakitö ie' a iulà bua'kka węs blu' es. E' ukuöki tā ie'pa e' tkewa kuché kī ie' wörki iwayuoie tā ichérakitö:

—iBe' dör judiowak blú! iBe' kikökka sa' tso'!

³⁰Nies ie'pa wiritué iki taië, tā kuaköl wölö a'tser iulà a, e' yétsarakitö, e' wa ippérakitö taië iwökir kī. ³¹Mik iwayué one, eta datsi' mat daloshdalosh, e' yétsarakitö tā iwák datsi' iéknerakitö iki tā imítserak iwa wötewa krus mik.

Jesús wötene krus mik

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

³²Mik ñippökwakpa wā Jesús dami e'pa e' yelur ee, eta wäm eköl kué ie'pa tö ñala kī kiè Simón, e' dör Cirene wak. Ie' ké ie'pa tö Jesús krus tsukmi.

³³Mik ie'pa de kā kiè Gólgota ee (Gólgota wā kiane chè s'wökirdiche), ³⁴eta ie'pa tö vino shūtuule kapöli bacha'bachaë wa, ese mé Jesús a yè. Erë mik ie' tö ipattse, eta ie' kē wā iyanewa.

³⁵Mik ie'pa tö iwöté krus mik one, e' ukuöki tā ie'pa iné ñi ma'woie suè tö węs ie'pa tö ie' datsi' blatem i ñi a. ³⁶E' ukuöki tā ie'pa e' tuluésér ikk'nuq as kē yi itsatkò. ³⁷Kaltak kī itso' kitule tö ichè: "I' dör Jesús dör judiowak blú e", e' batséwärakitö ie' wökir tsakä. E' kit ie'pa tö iwà kkachoie tö i nuí kī ie' wötewa krus mik.

³⁸Eta ñies wépa böl akblökwakpa wötewärakitö krus mik, eköl iulà bua'kka, eköl iulà bakli'kka. ³⁹Pé' tköke ee e'pa tö icheke sulu, iwökir wötiukerak iwöqa, es ichekerakitö:

⁴⁰—iBe' se tö Skéköl wé tkekettsa, tā kā mañatk è tā be' tö iyuékane! Mokí be' dör Skéköl Alà, e'ma be' e' tsatkó, be' e' ówa krus se mik.

⁴¹Es ñies sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk tté dalöieno wa wakpa ena judiowak kueblupa, e'pa tö ie' wayueke. Ie'pa ñi a ichöke:

⁴²—Q'kapa tsatkitö erë ie' wák kē a e' tsatkér. Mokí ie' dör Israel aleripa blú, e'ma as ie' e' ówa krus wí mik, e' iarma tā sa' erblömi ie' mik. ⁴³¿Ie' kē wā sa' a iyéne tö ie' dör Skéköl Alà? iIe' erblöke Skéköl mik e' kī kiane, e'ma as e' tö itsatkò!

⁴⁴Dò ñies akblökwakpa böl wötewlewä krus mik ie' o'mik, e'pa tö ie' cheke sulu.

Jesús duowa

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

⁴⁵Mik diwö de bata a, eta kā mía ttettseë kā wa'ñe, dò tsáli diwö de mañat ekké. ⁴⁶E' wöshä tā Jesús aneka taië tā ichè: "Elí, Elí, clemá sabactani?" (e' wā kiane chè: A ye' Kéköl, a ye' Kéköl, ciók be' ye' we'ikétsa?)

47 Mik welepa tso' ee, e'pa tö ttè e' ttsé ta ichérakitö:

—Wém wí tso' Skéköl tteköl bak kiè Elías, e' kiök.

48 Eta ie'pa eköl túnemi tö suiyök nuwéka vino shkoshkö wa, e' tkéka kuaköl bata kí tå itkewá ie' kkò mik as ikuyöötö. **49** Erë imalepa tö iché ie' a:

—Imúat bér, ipanusö sué tö Elías datse itsatkök.

50 Eta ie' skà anene taié tå iwiköl émiitö. Es iduowa. **51** E' wöshä ta Skéköl wé a ie'pa wä datsi' buririë ese shukuar u blatoie e' jchénane kákke döttsa iski. Nies ká wöti'nekä tå ák blublu tskiro lone. **52** Eta pö kköburolone tå s'batse'rpa blérulune, esepa taié shkenekane **53** e' yélur ipö a. Ie' du'wá shkenekane, e' ukuöki tå ie'pa de Jerusalén dör ká batse'r ee, tå taié pë' tö ie'pa sué.

54 Roma nippökawak eköl dör capitán ena imalepa tso' ie' tå Jesús kkö'nuk, mik e'pa tö ká wöti'ne ena i kos tka ee e' sué, eta ie'pa tkirulune tå iché nì a:

—Mokí wém wí dör Skéköl Alà je!.

55 Nies alakölpa manetwå Galilea Jesús tå ikimuk, e'pa tso'ñiak taié ie' kí sau kámië. **56** E'pa eköl dör María Magdala wak, ieköl dör María dör Santiago ena José e'pa mì, ieköl dör Zebedeo ala'r, e'pa mì.

Jesús nu wötene pö a

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

57 Wém eköl tso' kiè José Arimatea wak, e' dör inuköl blú, nies ie' dör Jesús klé eköl. Mik ká tuirketke, **58** eta ie' mía Pilato ska' Jesús nu kiök. Pilato tö imuk ké ie' a. **59** Ie' wä imítser patréwa datsi' ukuö bua'bua saruru maneneë ese wa. **60** E' ukuöki tå ie' tö ibléwå ákuk bine pa'alí iwák nu blóie e' a. Ie' tö ák bërie trémi dò pö kkò mik, e' wa iwötewå. E' ukuöki tå imía. **61** Erë María Magdala wak ena Maríia skà, e'pa ate tulur pö kkò wöshä.

Jesús nu bléne e' kkö'né Shkëkipa tö

62 E' bule es e' dör eno diwö, eta sacerdote pa wökirpa ena fariseowakpa míyal nítä ttök Pilato tå. **63** Ie'pa iché ia:

—A kékëpa, sa' éna ianewå tö mik kachökawak e' bak ttsé'ka, eta ie' tó iyé! tö ie' duowa e' kí ká de mañat eta ishkerdakane. **64** E' kuékí sa' tó bel' a ikié tö pö kkö'nuk patkó döka ká mañat dö' ittökatapa dò inú ekiblökwa tå i' ukuöki tå ichénerakitö sulitane a tö ishkenekane. E' wérakitö es, e' tå e' dör kaché taié shute tkökä ikache kewe e' tsata.

65 Pilato tö iché ie'pa a:

—Se a' wä nippökawakpa tso', a' yú ikkö'nuk bua'iewa kos a' a ikkö'narmi ekkë.

66 Eta ie'pa mía pö a tå íyi batséwarakitö pö kkò mik as kë yi mi'wajia ee. Ie'pa tö nippökawakpa méat pö kkö'nuk, eta iwákpa míyal.

Jesús shkenekane*(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)***28**

¹Eno diwö tka, e' bule es e' dör domingo e' ñirketke tā María Magdala wak ena María skà, e'pa míyal Jesúś pō sauk. ²E' wösħa tā Skéköl biyöchökawak eköl tso' ká jài a e' de, eta í tka darerëe. Ie' mía pō a tā ák bastkér e' tréuitó bánet tā ie' e' tkésér iki. ³Ie' wöñarke dalolöe wes alá wöñar es, idatsi' damiwā saruruë wes suiyök es. ⁴Mik nippökawakpa tö e' sué, eta ie'pa tkirulune painékarak siwa' arulune suane è wā, ate wes s'duowā es. ⁵Eta Skéköl biyöchökawak tö iché alakölpa a:

—Kè a' suanuk. Ye' wā ijcher tö a' tso' Jesúś kötewā krus mik, e' nu yulök. ⁶⁻⁷Eré ye' de a' a ichök tö kè iku' íe, ishkenekane wes ie' tö iyé'atbak es. A' shkkó wé ie'pa tö inú me'wā e' tö weblök. E' ukuöki ta a' yú bet ibiyóchök ittokatapa a: 'Ie' shkenekane, e' mir a' yoki kewe Galilea, ee a' tö isueraë.'

Jesús e' kkaché alakölpa a

⁸Eta alakölpa míyal shkalaläe. Ie'pa suane eré ñies ie'pa ttsé'ne buaë. Ie'pa tunemirak ibiyó muk Jesúś ttökatapa a. ⁹E' wösħa tā Jesúś de dur ie'pa wörki ta ie'pa shke'wéitö. Ie'pa dewā ie' ska' tā ie'pa e' tuléwā kuchë ki tā iklö paklö'wéwarakitö tā idalöierakitö. ¹⁰Ie' tö iché ie'pa a:

—Kè a' suanuk. A' yú ichök ye' ttökatapa a tö a' yú Galilea tā ee a' tö ye' sueraë.

Nippökawakpa patoule kachök

¹¹Alakölpa míyal, e' dalewa nippökawakpa tso' pō kkö'nuk e'pa welepa míyal Jerusalén tā i kos tka e' pakérakitö seraq sacerdotepa wökirpa a. ¹²Sacerdotepa wökirpa míyal ttök judiowak kueblupa ta. Ie'pa ttè mé ñi a: "Sú sö nippökawakpa patuè inuköl tajé wa qas ie'pa ichò wes se' ki ikiane es." ¹³Ie'pa tö iché nippökawakpa a:

—A' ichò tö nañewe a' kapolur e' dalewa Jesúś ttökatapa debitü e' wā inú mítser. ¹⁴A' wökir kibi wā ijchenewa, e' tā sa' ttöraë ie' tā a' tsatkoie. Es kè i tköpa a' tā.

¹⁵Eta inippökawakpa tö inuköl e' klö'wé tā ichérakitö wes ie'pa ké ichök es. Dò iñe tā kachè e' pakekeiajudiowak tö.

Jesús tö ittokatapa patké ie' ttè pakök ká ultane wakpa a*(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)*

¹⁶Eta Jesúś ttökatapa dabom eyök kí eköl (11), e'pa míyal Galilea kabata a wé ie' tö ie'pa a iyé' ee. ¹⁷Mik ie'pa tö isué, eta ie'pa tö idalöié, eré ie'pa welepa tö ibikeitséka bötböt. ¹⁸Ie' de ie'pa ska' tā ichéitö:

—Skëköl tö ye' tkë'kä fyi ultane wökirie ká jaì a ena ká i' a. ¹⁹E' kuekjí a' yú ká ultane a s'yuök ye' ttökatapaie. Ie'pa wösruó S'yé ena ye' dör ilà ena Wiköl Batse'r e' ttò wa. ²⁰Nies ttè kos wà dalöiök a' ka' ye' tö, e' wa ie'pa wöbla'ú as ñies ie'pa tö iwà dalöiò. Ye' ser michoë a' ta kekraë. Eré ká i' enewatke, erë ye' kë tö a' mepaat a' wakpa è.

Jesús Tté Buaë Kit San Marcos tö

Marcos

Yi tö yékuö i' kit e' kiè Marcos. Ñies ie' kiè Juan Marcos. Ie' kë dör Jesú斯 ttekölpa tsá dabom eyök kí ból e'pa eköl. Erë wele tö ibikeitsè tö ie' dör Pedro klé. E' kuekí pë' taië tö ibikeitsè tö Pedro tö ie' kime' yékuö i' shtök. Ñies ie'pa ibikeitsè tö Marcos bak senuk Jerusalén, e' kuekí i o' Jesú斯 tö ena i yë'itö e' ane buaë ie' éna.

Jesú斯 dör Skéköl alà e' dë'bitü ká i' kí e' tö íyi buaë o' taië sulitane a ie'pa wörki. E' kit Marcos tö yékuö i' kí. Ie' kí ikiane tö sulitane wá ijcherwa. Ñies wés Jesú斯 weine taië ena iwöténewa krus mik e' paké ie' tö taië. Jesú斯 weine taië ena idu'wa, e' ukuöki ishkenekane, e' kuekí idiché ta' taië tkòka se' bolök Satanás tsata. I'ñe ta kekræ ie' tso' se' kímoie, e' kiane Marcos kí tö se' wá ijcher. E' kuekí ie' tö yékuö i' kit.

Marcos i' tté tso' kitule Hechos 12.12, 25; 13.5, 13; 15.36-39 ena 2 Timoteo 4.11 e' kí. Eré kë s'wá ijcher yésyésë tö mik ie' tö yékuö i' kit, eré se' taië tö ibikeitsè tö ikitítö Jesú斯 kune' e' kí duas de dabom skeyök (50) ena dabom kuryök (70) e' shu' ulat.

Juan s'wöskuök tö s'patté
(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)

1 ¹Jesucristo dör Skéköl Alà, e' tté buaë dör i' es.

²Ká iaiqä Skéköl tteköl kiè Isaías e' tö ikitat yékuö kí, e' ichè i' es:

Skéköl tö ichè: “Ye' tso'tke ye' ttè pakökwak patkök be' yöki kewe,
be' ñalé yuök.”^a

³Ká sir poë wé kë yi sérku' ee ie' ttöraë aneule:
‘A' er mane'ú Skéköl datse e' yöki,
e' dör wés ñala yuësö yésyésë ie' yöki es.’ ”^b

^a Malaquías 3.1 ^b Isaías 40.3

Es Isaías tö iyë'at.

⁴ Es Juan S'wösukuökwak tso' ká sir poë wé kè yi serku' ee, e' tö s'pattémi i' es: "A' er mane'ú Skéköl a' as a' nuù olo'yöötö a' ki ta' a' e' wösukuölor iwà kkachoie." ⁵ Jerusalén wakpa ena ká malepa tso' Judea e' wakpa kos döke ie' ttöke e' ttsök. Ie'pa e' wamblö sulu kos e' chekekarakitö ta Juan tö iwöskuekelor di' kiè Jordán e' a.

⁶ Juan datsi' yüole kameio köyök wa; ikipamo yüole iyiwak kkuölit wa. Ie' chkè dör ditski ena bulali. ⁷ Ttè pakeke ie' tö ie'pa a' i' es: "Ye' itöki idatse eköl, e' dör kékëpa taië ye' tsata, e' kueki ie' klökküö kicha è kè wötsenanuk ye' siarla e' a. ⁸ Ye' tö a' wösukuëke di' a, erë ie' tö a' ierawa Wiköl Batse'r a."

Juan tö Jesús wösukué
(Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹ E' kewö ska' ta Jesús e' yétsa Nazaret ate Galilea ee, e' de Jordán ta ee Juan tö ie' wösukué. ¹⁰ Mik ie' wösune e' e' duékane di' a, e' wöshä ta ie' isuë tö ká jaì kkobunane ta Skéköl Wiköl bitë ie' ki nuböl sù. ¹¹ Etä ttö ttsëne datse ká jaì a, e' tö ichè: "Be' dör ye' alà dalér taië ye' éna, e' wér ye' wa buaë shute."

Satanás tö Jesús erkiowé ì sulu wamblök
(Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13)

¹² E' ukuöki ta Skéköl Wiköl tö Jesús kë shkökmi ká sir poë wé kè yi serku' ee. ¹³ Ee iyiwak sulusi tso' taië. Ee ie' sené ká dabom tkéyök (40), e' dalewa Satanás tö ie' erkiowé ì sulu wamblök. Skéköl biyöchökwakpa tö ie' kímé.

Jesús tö ie' kanè wawémitke Galilea
(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)

¹⁴ Juan klö'wéwärakitö wötewä s'wöto wé a, e' ukuöki ta Jesús mía Galilea Skéköl ttè buaë e' pakök. ¹⁵ Ie' s'patteke i' es: "I blúie Skéköl tso' e' kewö dewatke tsinet. E' kueki a' er mane'ú ie' a ta ie' ttè buaë e' klö'ú."

Jesús tö nima klö'ukwakpa dökä tkël e'pa kié
(Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11)

¹⁶ Mik Jesús shkörami batsöri kiè Galilea e' kkömkik, etä wëpa ból suétiö. E'pa dör Simón ena iël Andrés. Ie'pa dör nima klö'ukwakpa. Ie'pa tso' ikla' uyök batsöri a nima klö'woie.

¹⁷ Jesúis tö ie'pa a' iché:

—A' shkó ye' ta. A' yueraëyö s'ditsö klö'uk ye' a ye' ttökataie.

¹⁸ E' bet ta ie'pa tö ikla' tuléat ta míyal ie' ta.

¹⁹E' wi'kie Jesús tö Santiago ena iël kiè Juan e'pa sué. Ie'pa dör Zebedeo ala'r. Ie'pa tultur kanò a ikla' wöyuök. ²⁰E' wösha tå Jesús tö ikiémirak e' ta. Eta ie'pa tö iyé méat ikanè mésopa tå kanò shua tå imíyal Jesús ta.

Jesús tö aknama trë'wéshkar wëm eköl a
(Lucas 4.31-37)

²¹Ie'pa demi ká kiè Cafarnaúm ee. Eno diwö a Jesús tkawa judiowak ñì dapa'wo wé a tå ie' tö s'wöbla'wémitke. ²²Ie' tö s'wöbla'weke ttè moki diché tå taië ese wa. E' kè dör wës s'wöbla'uk ttè dalöiено wa wakpa tö s'wöbla'weke es. E' kueki e' tö wëpa tso' itsök e'pa tkiwewa. ²³Eta ee wëm eköl tso' e' a wimblu sulusi tso' e' tö iché aneule:

²⁴—A Jesús Nazaret wak, ¿iie be' tso' sa' tsiriük? ¿Be' debitü sa' eukwa? Ye' wä be' suule. Ye' wä ijcher tö be' dör batse'r patkë'bitü Skéköl tö e'.

²⁵Jesús tö wimblu e' uñé:

—iBe' siwa'blówa, be' e' yóttsa wëm se a!

²⁶Wimblu sulusi tö wëm siwa' éwa tå ianekå taië tå ie' yétsa ia.

²⁷Sulitane tkinewa iweblok tå iñi chakérak:

—¿Wí dör i? iLe' s'wöbla'weke ttè pa'ali wa ena diché wa dò wimblupa sulusi kéito e' yoktsa tå ittò iutérakitö ekké!

²⁸E' bet tå ie' tté bunekå Galilea kos a.

Jesús tö Simón yàk bua'wéne
(Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39)

²⁹Mik ie'pa e' yélur ñì dapa'wo wé a tå Jesús mía Simón ena Andrés e'pa u a. Santiago ena Juan mí ie' tå. ³⁰Ee Simón yàk me'r ka' ki kiri'weke duè dalölö tö, e' ché ie'pa tö Jesús a. ³¹Eta ie' e' skéwa tå iklö'wéítö iulà a tå ikímé e' tkökser. E' bet tå duè dalölö ie' éwa tå ie' e' kékå ilè yulök ie'pa a ñè.

Jesús tö taië s'kirirke esepa bua'wéne
(Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41)

³²Ká tuine diwö míwatke tå s'kirirke ena wépa a aknama tso' esepa kos debitürak iwä Jesús ska!.^c ³³Ká e' wakpa kos e' dapa'wéka ukkö a. ³⁴Eta ie' tö duè ultane bua'wéne pë' tso' taië e'pa a. Ñies aknamapa taië trë'wéyalitö. Eré aknamapa wä ijcher yi dör ie', e' kueki ie' kè wä kawö mène ie'pa a ttök.

^c 1.32 Diwö e' dör eno diwö, e' kueki s'kirirke kos kè dë' ie'pa wa Jesús ska' ñiwe. Ie'pa kè a kawö tå kaneblkö eno diwö a. Ie'pa a tå íyi ö yile tsémi e' dör kanè. E' kueki ie'pa tö s'kirirke tsémi Jesús ska' diwö míwatke e' ukuöki, ekké eno diwö erkerö e' kueki.

**Jesús tö Skëköl ttè paké judiowak ñì dapa'wo wé a
(Lucas 4.42-44)**

35 Ká ñirketke ià ttsettseë, tå Jesús e' kékä mía bánet wé kë yi ku' ese ska! ttök S'yé ta. 36 Etå Simón ena iwapipea míyal ie' yulök. 37 Mik ikuéwarakitö, etå ie'pa ie' a iché:

—Sulitane tso' be' yulök.

38 Erë ie' tö ie'pa iuté:

—Mishka ká tso' tsinet tsinet ese a. Ñies ee ye' ké Skëköl ttè pakök, eseie ye' dëlbitu.

39 Es Jesús shké ká tso' Galilea e' kos a ttè pakök judiowak ñì dapa'wo wé kos a, ñies aknama trë'luky whole.

Wém eköl kiri'weke lepra tö e' bua'wéne Jesús tö

(Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16)

40 Wém eköl kiri'weke lepra tö, e' e' skéwå Jesús o'mik tå ie' e' tkéwå kuché kí tå iché ià:

—Be' kí ikiane, e' tå be' a ye' buarmine as ye' batse'rne.

41 Jesús tö ie' sué er siarë wa tå ikéwaitö ulà wa tå iché:

—Tó, ye' kí ikiane. Be' dene batse'r.

42 E' wösha tå wém buanene batse'nene. 43-44 E' ukuöki Jesús tö ie' a iché:

—Ye' ttò ttsó, ì tka be' tå e' kë char yi a. Be' yú e' kkachök sacerdote a. Ì muk Moisés tö a' ka' e' batse'woie e' tsúmi mè Skëköl a iwà kkachoie.

45 Erë wém mía tå ie' e' kékä ì tka itå e' pakök sulitane a. E' kueki Jesús kë a e' kkayenuk wé pë' tso' taië ese ska!. Ie' kawötå e' tsukat kañikå wé kë pë' ku' ese ska!, erë ká wa'ñe wakpa datse ie' ska!

Wém eköl kraulewå e' bua'wéne Jesús tö

(Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26)

2 1 Ká wekké alè kuöki tå Jesús dene Cafarnaúm. Mik pë' wa ijchenewa tö ie' tkér u a, 2 etå taië ie'pa e' dapa'wé ie' ska! kë chë'kaiå weshke, kë chë'kaiå ukkö a ekkë. Ie' tso' Skëköl ttè pakök ie'pa a. 3 E' dalewa wépa dökä tkél wå wém kraulewå kë karkå debity eköl ká'la ki. 4 Erë taië s'tso!, e' kueki kë wes ie'pa tkòmi weshke Jesús ska!. E' kueki ie' tsaka u tsabata jchée^d ie'pa tö tå iduè émirakitö enaë e' a dötsa iski. 5 Mik Jesús tö isué tö mokí ie'pa erblé ie' mik, etå ie' iché ikirirke e' a:

—A alà, ì sulu kos wamblébö, e' nuí olone be' kí.

6 Erë s'wöbla'ük ttè dalöiено wa wakpa welepa tulur ee, e'pa ibikeitsè: 7 “Ì kueki wém wí ttò es? Skëköl è a se' nuí olo'yarmi. Ì ché ie' tö e' wa

^d 2.4 u tsabata jchée: Ie'pa u tsabata dör kkueie, e' kí ie'pa shköke.

ie' tso' Skëköl chök suluë." 8 Erë ì bikeitsök ie'pa tso' e' suéwa Jesús tö bet. E' kuekjí ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿ì kuekjí a' tö ibikeitseke es? 9 Ye' tö s'kraulewá dió bua'wémíne as ishköne, e' ta ɔwes a' tö iklö'wémí tö ye' kë a inuì olonuk iki? 10 Ye' dör S'ditsö Alà, sú e' tö a' a ikkachè tö ye' wá kawö ta' ká i' a nuì olo'yoie.

Etä ie' tö iché wém kraulewá e' a:

11—Be' e' kóka, be' kálla kóka ta be' yúne u a.

12 Bet ta ie' e' kéka, ika'la kéka, ta imíá sulitane wörki. E' tö ie'pa kos tkiwéwa ta ie'pa tö Skëköl kikéka taié ta ichérakitö:

—Kè se' wá íyi wíse suule yés.

Jesús tö Leví kié ittökataie
(Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32)

13 E' ukuöki ta Jesús míane batsöri kkömic ta pë' e' dapa'wéká ie' ska' ta ie' tö ie'pa wöbla'wéke. 14 Ie' domitkö ta ie' tö inuköl shtökwak Roma wökirpa a e' sué eköl tkér ikaneblöke e' wé a. E' dör Leví dör Alfeo aladulaköl. Ie' tö iché ia:

—Be' shkó ye' ta ye' ttökataie.

Eta ie' e' kéka ta imíá Jesús ta.

15 E' ukuöki Jesús tso' chkök Leví u a. Pë' shköke tsakié Jesús ta, e' kuekjí inuköl shtökwakpa ena pë' sulusipa skà tulurñak chkök ie' ena ittökatapa ta. 16 S'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa welepa dör fariseowakpa. Mik e'pa wele tö Jesús sué tö ichköke pë' esepa ta, eta ie'pa tö ichaké ittökatapa a:

—¿lók a' wöbla'ukwak chkökke inuköl shtökwakpa ta ena pë' sulusipa skà ta?

17 Jesús tö ittsé ta ichéítö iarak:

—Wépa kë kirirku' esepa kë ki s'kapeyökvak kiane, erë wépa kirirke esepa ki' ikiiane. Ye' kë dë'bitu' wépa e' ttsò tö ie'pa serke yésyésë esepa kiök. Ye' dë'bitu' pë' sulusipa kiök.

Ì kuekjí Jesús ttökatapa kë batsöta'
(Mateo 9.14-17 Lucas 5.33-39)

18 Etökicha ta Juan S'wöskuökwak ttökatapa ena fariseowakpa tso' batsök, eta pë' welepa de Jesús ska' ta ichakérakitö ie' a:

—Juan S'wöskuökwak ttökatapa ena fariseowakpa klépa batsöke. ¿ì kuekjí be' ttökatapa kë batsö?

19 Jesús tö ie'pa iúté:

—Mik s'kiule ulabatsè kewö tkö'uk, eta ɔwes ie'pa batsömi wém ulabatske e' tso'iá ie'pa ta e' dalewa? Ie' tso'iá ie'pa ta, e' dalewa ie'pa kë batsöpa. 20 Erë ikewö döraë eta ie' mi'datser ie'pa yoki. E' je' ta ie'pa batsöraë.

21 “Kè yi tö datsi' këchke wöyüepawa datsi'tak pa'ali wa, datsi'tak pa'ali wöklönekä, e' tö datsi' këchkela shukuëe tå ikí jchëe taijë. **22** Nies kè yi tö vino pa'ali tepakä iyiwak kkuölit yüole ibloie ese këchke a. Itékasö es, e' tå mik ibacha'nebitü, eta ikkuölit jchëemiitö. Es vino ena ikkuölit weirwami éme. E' kuekjí vino pa'ali tekekä ikkuölit pa'ali a.”

Jesús ttökatapa tö trigowö butsé eno diwö a
(Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5)

23 Etökicha tå eno diwö a, Jesús dami trigo shuq tå ittokatapa tö trigowö butsémi ishkörämi e' dalewa katë. **24** Fariseowakpa tö ie' a ichaké:
—Sa! ttò ttsö, ñì kuékí be' ttökatapa tso' i kë kewö ta' wè eno diwö a ese uk?

25 Erë ie' iuté:

—Etökicha ká iaiqäe mik David ena iklépa du' bli wä tå kë ie'pa wä i dami ñè, eta i o' ie' tö ñe' kë aritsule a' wä Skéköl yekkuö ki? **26** Mik Abiatar dör sacerdote kibi, e' kewö ska' tå David dewä Skéköl wé a tå pan meule Skéköl a e' ñeítö tå ñies iméítö iklépa a ñè. Sacerdotepa è a pan ese kewö ta' ñè. Erë a' éna iane tö i o' David tö e' kë dör suluë Skéköl wöä.

27 Ie' tö ikí ché:

—Eno diwö meneat s'ditsö kimoie, erë s'ditsö kë yone eno diwö è batseitsök. **28** E' kuekjí ye' dör S'ditsö Alà, e' wä kawö ta' ichoie tö i dör buaë ö i dör suluë wè eno diwö a.

Wäm ulà siulewå e' pakè
(Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11)

3 **1** Jesús skà dewane judiowak ñì dapa'wo wé a, tå ee wäm tkér eköl ulà etk siulewå. **2** Ie'pa éna ie' kkatak ilè ki, e' kuekjí ie'pa tso' ie' weblök tö wäm ñe' bua'wëmine ie' tö eno diwö a. **3** Ie' tö iché wäm ulà siulewå e' a:

—Be' e' kóka tå be' e' duóser íe sulitane wöshäe.

4 Ie' tö ie'pa a iché:

—¿ì kewö ta' se' a wè eno diwö a: i buaë ö i suluë? ¿S'tsatkök ö s'ttökwa?

Erë ie'pa siwa'bléwa ie' yoki. **5** Ie' tö ie'pa weblé kësik wa. Ie'pa er darerëe e' tö ie' eriawé. Ie' iché wäm a:

—Be' ulà shulöö.

Tå ie' ulà shulée tå ibuanene. **6** Eta fariseowakpa ponemi, e' bet tå ie'pa ñì dapa'wéka Herodes klépa tå ileritsök Jesús ttowäie.

Taijë pë' tso' batsöri kkömk

7 Eta Jesús mía ittokatapa tå batsöri kkömk tå taijë Galilea wakpa míyal ie' tå. **8** Nies pë' tso' taijë ee datse Jerusalén ena Judea ká malepa

a. Ñies ie'pa datse Idumea ena Jordán wishet ena ká wé Tiro ena Sidón ate ee. Ie'pa tö i kos weke Jesús tö e' tté ttsé! e' kuékí ie'pa de iweblök. 9-10 S'kirirke taië bua'wétké Jesús tö, e' kuékí imalepa taië e' uyókekä ie' ki ikökwa. E' kuékí ie' tö iché ittökatapa a tö kanò tsúbitu tertikey dö! ie'pa tö ye' tuéwa darérë.

11 Mik wépa a wimblupa sulusi tso' esepa tö ie' sué, eta ie'pa e' tulélur kuchë ki ie' wöa tå iarkerak:

—iBe' dör Skéköl Alà!

12 Erë ie' tö ie'pa a iché kësik wa:

—iKè ye' tté pparka!

Jesús tö ittekölpa tsá dabom eyök kí ból e'pa shushté

(Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16)

13 E' ukuöki tå Jesús mía kabata a. Etä wépa kiane ie' ki kië, e'pa kiéitö tå ibiterak ie' ska!. 14 Ie' tö ie'pa shushté dabom eyök kí ból shkök ie' tå ena patkëmi ie' tté pakök. E'pa kië mékaitö ittekölpa tsá. 15 Ie'pa a diché méitö aknama tré'ukyal. 16 Ie'pa kië i' es: Simón, e' kië mékaitö Pedro; 17 Santiago ena iël Juan, e'pa dör Zebedeo aladulakölpa, e'pa kië skà mékaitö Boanerges (kië e' wà kiane ché “wépa dör wes alá es”); 18 Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás ena Santiago dör Alfeo alà; ena Tadeo, Simón Celote, 19 ena Judas Iscariote tö Jesús wömekettsa aishkuö tå ibolökpa a e'.

Jesús ena Beelzebú

(Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

20 E' ukuöki tå Jesús dewa u a ittökatapa tå. Etä taië pë' nì dapa'wékane kè wa ie'pa chko ekkë. 21 Mik Jesús yampiá ekka wá ijchenewa tö wes ie' tso', eta ie'pa de itsukmi iyérke tö ie' alineka e' kuékí.

22 Ñies s'wöbla'uk tté dalöieno wa wakpa datse Jerusalén e'pa tö Jesús ché i' es: “Beelzebú dör bé e' tö wém wí éna ká chowéwa, e' diché wa ie' tö aknama tré'wekeyal.”

23 Eta Jesús ikiéttarak tå ikleéitö iarkerak i' es: “Wes Satanás e' tré'ùshkarmi? 24 S'serke ká etkë ki e' nì blabatsélor nippök nítä, kè wöklör, e' tå ie'pa wákpa mir wa'k ème. 25 Ñies nì yampiá e' kékä nippök nítä, kè wöklör, e' tå ie'pa mir wa'k ème. 26 Es níes Satanás klépa mú nì blabatsélor nippök nítä, e' tå idiché wöarwami tå ierdawarak.

27 Kè yi mi'pawá wém diché taië ese u a ie' íyi ekiblök kam ie' tö iwák maùwá e' yoki. Es ème iifyi ekiblérmi.

28 “Moki ye' tö a' a iché tö i sulu kos wambleke a' tö, ñies Skéköl cheke a' tö sulu kos e' nuí olo'yemiiitö a' ki. 29 Erë yi isie tö Wiköl Batse'r ché suluë, ese kè ki inuí olorpa, itsø' iki kekraë.”

30 Ie'pa iyéi tö wimblupa sulusi tö ie' éna ká chowéwa e' kuékí Jesús tö e' ché ie'pa a.

Jesús mì ena iëlpa de iweblök
(Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21)

31 E' ukuöki tā Jesús mì ena iëlpa ena ikutapa e'pa debitū ie' yulök, erë ie'pa kë dë'wā weshke. Ie'pa tö ikiök patké. 32 Pë' tulur ie' pamik e'pa tö iché ia:

—Be' mì ena be' ëlpa ena be' kutapa e'pa shkò be' weblök.

33 Ie' iüté:

—¿Yi dör ye' mì ena ye' ëlpa ena ye' kutapa?

34-35 Wépa tulur ie' pamik e' suçitö èk tā ichéítö:

—Yi isie tö ì kiane Skéköl ki ese wé, ese dör wës ye' ël ena ye' kutà ena ye' mì es. E' kuekjí ie'pa ikkëpa dör wës ye' mì ena ye' ëlpa ena ye' kutapa es.

Të kuatkökwaak tté
(Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8)

4 ¹Etökicha tā Jesús s'wöbla'wémitke batsöri kkömk. Pë' dapane taië ipamik, e' kuekjí ie' e' iékä kanò tkérki tsin̄et ese etö a. Ee ie' e' tkéser ie'pa wöbla'uk. Ie'pa kos ate batsöri kkömk ie' ttò ttsök. ²Ee ie' tö ttè tsakjë kleé ie'pa a iwöbla'woie, e' et dör i' es: ³“A' tö ittsö. Etökicha tā wëm eköl mía tē kuatkök ppé ululu ème⁴ Mik ie' tso' iwö ppöök, eta ditsöwö wele anewa ñalä ska' tā dù debitū tö ikatéwa. ⁵Ditsöwö wele anewa áklo a wé íyök kë ta' taië ese ska!. Íyök kë ta' taië, e' kuekjí bet tā itskine. ⁶Erë kë iwí kicha tā' taië, e' kuekjí mik diba ñanekä iki, eta isinewa. ⁷Ditsöwö wele anewa dikachka shua. Dika'chka ena ditsöwö talane ñita, erë dikachka e' alékä iki, kë wöne. ⁸Erë ditsöwö wele ane íyök bua'bua ki ese tskine talane wöne buaë. Wele wöne dökä dabom mañayök (30) elka elka, wele dabom teryök (60), wele cien eyök (100).”

⁹Eta ie' tö ie'pa a iché: “iA' éna ye' ttò ttsak, e'ma ikukueblö bua'ie!”

Ì kuekjí Jesús tö s'wöbla'weke kleaule
(Mateo 13.10-17 Lucas 8.9-10)

10 Mik Jesús atë dur ekörla, eta ittökatapa dabom eyök ki böl ena iklépa welepa skà de ie' ska' tā ichakérakitö ia:

—Ttè wà kleébö, ¿ima e' wà dör?

11 Ie' ie'pa iüté:

—“Ì blúie Skéköl tso' e' tté bléulewā, e' kewö meneat a' a iwà jchenoie. Erë pë' tso' taië kë éna ye' ttè klö'wak, esepa a ye' ikleek 12 as ie'pa tö iweblö je!, erë kë ie'pa a iwà wér, ñies as ie'pa tö ittsö je!, erë kë ie'pa a iwà ar as kë ie'pa er mane'ù tā inui kë olor ie'pa ki.”^f

^e 4.2 tē kuatkök ppé ululu: Ie'pa wöblar tē kuatkök wö ppélur tē kos e' ki. ^f Isaías 6.9-10

Të kuatkökawak tté e' wà paké Jesús tö
(Mateo 13.18-23; Lucas 8.11-15)

¹³Eta ie' tö ie'pa a iché: “Ttè kleéyö ñe' wà kë a' éna, e' ta Ʉwes a'
 éna imalepa wà armi? ¹⁴Wé tö ditsöwö kuatké, e' dör wé tö Skëköl ttè
 pakeke ese. ¹⁵Pë' welepa tso' e'pa ta itkòmi wes ditsöwö arwa ñalà ki es.
 Esepa tö Skëköl ttè ttsé erë bet Satanás de iska' ta Skëköl ttè yétsa ier
 a. ¹⁶Welepa skà ta itkòmi wes ditsöwö arwa áklo a es. Esepa tö Skëköl
 ttè ttsé ta iklö'wérakitö ttsé'ne buaë wa. ¹⁷Erë ie'pa kë wì kicha ta'
 taië, e' kueki ie'pa tö iklö'wé ekuölö è. Mik ie'pa weinemitke Skëköl ttè
 kueki, eta ie'pa anemine bet. ¹⁸Welepa skà ta itkòmi wes ditsöwö arwa
 dika'chka shua es. Esepa tö Skëköl ttè ttsé, ¹⁹erë ie'pa tö íyi tso' ká i'
 ki ese bikeitseke kibii. Ie'pa er me'rie inuköl ki ena i skà tso' ká iki tö
 s'itsé'weke buaë ese ki. Ese kos tö Skëköl ttè kui'wéwà ie'pa er a ta kë
 idë'ttsa buaë wes ikiane es. ²⁰Erë welepa skà ta itkòmi wes ditsöwö arwa
 íyök bua'bua ki es. Esepa tö Skëköl ttè ttsé ta iklö'wé ta iwà dettsa buaë
 wes ikiane es. Ie'pa dör wes íyi kuá wör buaë es. Wele wöne dökä cien
 eyök (100), wele dabom teryök (60), wele dabom mañayök (30).”

Bö'wö tté
(Lucas 8.16-18)

²¹Eta ie' tö iché iarak: “Kè yi tö bö'wö tskepaka ta ibléwàitö kalkuo
 dikia ö ka' dikia. E' skéie itkekekaitö kákke ká ñi'wøie. ²²Es ñies kë i ku'
 bléulewa kë jchenukwà aishkuö ta. Ese kos kkayérda. ²³i Yi éna ye' ttö
 ttsak, e'ma ikukuebló bua'ie!”

²⁴⁻²⁵Ñies ichéítö: “Yi e'yuak buaë ye' ttè wa, ese a ikí meraëyö as iéna
 iwà ar buaë. Erë yi kë e'yuak ye' ttè wa, ese yoki i bikeitséítö tö a'ne ie'
 éna, ese kos yérdattasane. E' kueki i cheke ye' tö a' a' e' kukuebló. A' tö iwé
 es, e' ta a' éna iarmi buaë, ñies Skëköl tö a' kimeraë as ikí ar a' éna.”

Íyi kuatkè tté

²⁶Ñies Jesús tö iché: “I blúie Skëköl tso' e' ta itköke wes itkò iyiwö
 kuatké wëm eköl tö ese ta es. Ie' tö ikuatké tè ki ²⁷ta iméat bërë. Ká bit
 ekkë ie' kapökewa nañewe, ñiwe ta ie' ti'rke ta íyi kuatkéítö e' tskine,
 talane erë ie' kë éna iane tö wes itskine wes italicane. ²⁸Íyök è tö itskeke.
 Kewe ikua tskine, e' ukuöki ta iwörkuane, e' ukuöki ta iwöne. ²⁹Mik
 ikéwö de shtè, eta wëm mía ishtökkä.”

Mostaza wö tté
(Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19)

³⁰Ñies Jesús tö iché: “I blúie Skëköl tso' Ʉwes e' dör? ¿Ttè wé wa ye'
 tö ikleëmi? ³¹E' dör wes mostaza wö tkèsö es. E' wö dör tsirlala iyiwö

ulitane dikja. ³² Erë mik ikuatkënewa, eta italar íyi kuá tsitsir ultane tsata. E' ulà döka wi'wië, e' tsakä dù u yuöke."

³³ Es Jesùs tö ie'pa a ikleé taië wës ttè i' es dò wé ie'pa éna iæne ekkë. ³⁴ Ie' kë wä ì pakane ie'pa a kë kleaule. Erë iwà kos pakekeneitö ittökatapa a bánet kë kleaule.

Siwa' taië e' wöklö'wé Jesùs tö
(Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25)

³⁵ E' tsáli mik ká tuine, eta Jesùs tö iché ittökatapa a:

—Mishka batsöri wishet.

³⁶ Pë' tso' taië e'pa méarakitö ta ie' iékarak kanò a Jesùs tso' e' a ta imiyal. Kanò skà mirwa ie'pa ta tseë. ³⁷ E' bet ta siwa' bitsinekä taië tö di' uyéka taië e' tö kanò wà iekekä.

³⁸ Erë ie' kapöme'r kanò ñak a wökir kata ki, ee ittökatapa ie' ti'wéka ta iché ia:

—iA s'wöbla'ukwak! ¿Se' duökelur e' kë ki be' tkine?

³⁹ Etä ie' e' kékä tö siwa' uñé ta iché di' a:

—iBe' e' shtowä bér!

Etä siwa' wöklöne di' wöklöne míane alamië. ⁴⁰ Etä ie' tö ittökatapa a iché:

—¿I kueki a' suane sekkë? ¿Kam a' erblö ye' mik?

⁴¹ Ie'pa kí tkinewa taië ta iñi chakéka:

—¿Yí dör wëm wí? iE' ttò dalöieke siwa' tö di' tö!

Wimblu sulusi trë'wéyal Jesùs tö
(Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-29)

5 ¹Ie'pa demi batsöri wishet ká kiè Gerasa^g ee. ²Mik Jesùs e' yétsa kanò a, eta wëm eköl a wimblu sulusi tso' e' yétsa de Jesùs ska!.

³ Wëm e' serke pö kë a. Kë imonukwä tabechka kichiae wa ì wa. ⁴Tseë imonere iulà a ena iklö a tabechka kichiae wa erë ibatséloritö. Kë yi diché ta' wé! iwöklö'woie. ⁵Nië nañeë ie' shköke pö a ena kabata a arke taië, nies ie' e' shkä'uke ák wa. ⁶Erë mik ie' tö Jesùs sué kamië, eta ie' tñebitu e' tkésér kuché ki Jesùs wö shaë ⁷ta ichéitö ia aneule:

—iA Jesùs, be' dör Skéköl dör íyi ultane tsata e' Alà! ¿Iók be' de ye' tsiriuk? iYe' kkochöke be' a Skéköl wörki tö kë ye' we'ikar!

⁸Jesùs tö ie' a ichétke: “iA wimblu sulusi, wëm se ówa!” E' kueki ie' tö iché Jesùs a es.

⁹Etä Jesùs tö ie' a ichaké:

—¿Ima be' kiè?

Ie' iiuté:

^g5.1 *Gerasa*: Yékuuo köchke wele tö ká kiè Gadara ö Gergasa. Mateo 8.28 saú.

—Ye' kiè Taijë Wakpa, sa' dör taijë e' kueki.

¹⁰Eta ikköchöke taijë Jesús a: “Kè sa' patkar kamië.” ¹¹Ee tsinet kabata kuli' a taijë köchi ieter chkök. ¹²Eta aknamapa kkoché ie' a:

—Sa' patkomi köchi a. Käwö mú sa' a e' tiukwa ie'pa a.

¹³Eta ie' tö käwö mé iarak ta wimblupa sulusi e' yelur wém e' a ta ie' tiéwarak köchi a. Köchi ekképa dökä mil böyük ulatök (2.000). Eta köchi poneka tunemirak ká spé mik brutolonemi batsori a ta ee iduolur.

¹⁴Köchi kkö'nukwakpa tkayalmi ta itté ppékarakitö ká e' wa'ñe a.

Taijë pë' de iweblkö. ¹⁵Mik ie'pa de Jesús ska' ta wém a aknاما bak e' suérakitö. E' tkér datsi' iéne éna ká qanene buaë, e' tö ie'pa suawé. ¹⁶Wépa tö i tka wém a aknamapa bak e' ta ena köchi ta e' sué, e'pa tö ipakéne imalepa a. ¹⁷Eta ie'pa kkoché Jesús a: “Be' e' yóntsä ká i' a, be' yú bánet.”

¹⁸Mik Jesús dene kanò a ta wém a aknاما bak, e' kkoché ie' a: “Ye' shkakmi be' ta.” ¹⁹Eré Jesús kë wá ikewö mène ie' a. Ie' iché ia:

—Be' yúne be' u a be' yamipa ska'. I buaë wé Skéköl tö be' a ena wes ie' tö be' sué er siarë wa, e' kos pakö ie'pa a.

²⁰Eta wém mía ta i wé Jesús tö ie' a e' pakéitö ká tso' Decápolis e' wakpa a. Ie'pa kos tkinewa ittsök.

Jesús tö Jairo alà busi shké'wékané ñies alaköl bua'wéneitö eköl

(Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56)

²¹Mik Jesús dene kanò ki batsori iqshet, eta batsori kkömic taijë pë' e' dapa'wéka ie' ska!. ²²E' dalewa wém debitü eköl kiè Jairo. E' dör judiowak ñì dapa'wo wé e' wökir eköl. Mik ie' tö Jesús sué, eta ie' e' téwa wöwakköt Jesús wörki ²³ta ikköché taijë ie' a:

—Ye' alà busi duökewatke. Be' shkó ulà mukkä iki as ibuarne ta iserne.

²⁴Eta Jesús mía ie' ta. Taijë pë' dami Jesús ta e' térdami ie' mik. ²⁵E' shua alaköl dami e' du'mi alakölpä duè wá e' ki duas de dabom eyök ki bölk (12). ²⁶Taijë ie' weine s'kapeyökawakpa ulà a ena i kos tso' ie' wá e' ewéwaitö yes ie'pa ki, eré kë ibuanene, e' skéie imir wa'k ème. ²⁷⁻²⁸Ie' wá Jesús tté ttséule e' kuekjie' ibikeitsé: “Jesús datsi' bata è kewayö e' ta ye' buanene.” E' kuekjie' e' skewa Jesús tsí kker pë' shua ta idatsi' kewaitö. ²⁹E' bet ta ipé wöklöne ta ie' ittsé e' ki tö ibuanene. ³⁰E' bet Jesús ittsé tö ilè tka ie' diché wa, e' kuekjie' ie' tö pë' tso' ipamik e' kos sué èk ta ichakéitö ia:

—¿Yi tö ye' datsi' ké?

³¹Ittökatapa tö ie' a iché:

—¿Kè be' wá isune tö taijë ie'pa térdami be' mik? Ta wes be' tö ichaké: “¿Yi tö ye' ké?”

³²Eré ie' tö wépa tso' ipamik e'pa kí weblé iá isuoie tö yi ie' ké.

³³Alaköl buanene e' painéka taijë suane wa. I tka ie' ta e' qané ie' éna, e' kuekjie' e' debitü e' tkewa kuché ki Jesús wörki. I kos tka ie' ta e' chékaia yesyésé. ³⁴Eta Jesús ie' a iché:

—A alà busi, be' erblé ye' mik, e' tō be' bua'wéne. Be' yúne bërë. Be' buanene.

35 Ie' ttökeia alaköl tā e' dalewa welepa bitē Jairo u a e'pa wā ibiyō de Jairo a tā ichéitörak:

—Be' alà busila blënewatke. ¿Iók s'wöbla'ukwak tsiriwèiabö?

36 Eré i cheke ie'pa tō e' kë kí Jesús tkine. Ie' tō Jairo a iché:

—Kë be' tkinuk. Be' erbló ye' mik è.

37 E' ukuöki tā ie' mía Jairo u a. Pedro ena Santiago ena Santiago él kiè Juan e'pa è mí ie' wā, kë ie' wā yi skà mìne e' ta. **38** Mik ie'pa demi Jairo u a, etā taië pë' dapanekā e' tröke iuke taië siarë. **39** Jesús dewā weshke ta ichéitö ie'pa a:

—¿I tso' a' aláyk? ¿I kueki a' iuke? Busila kë du'wā, ikapöme'r è.

40 Eta ie'pa tō ie' wayué ena ijáñeitsé, eré ie' tō ie'pa kë e' yokulur. Eta alà yé ena imí ena wépa de ie' ta, e'pa è mí ie' wā e' tā úshu a wé alà nu me'rka ee. **41** Ie' tō iulà klö'wéwa ta ichéitö ia:

—Talíta kum. (ttè e' wā kiane chè: “A tayëla, ye' be' a ichè, be' e' kóka.”)

42 E' bet tā busila e' e' duékä shkë'ka tā ishkémi. E' tō ie'pa tkiwéwa taië. (Tayë e' kí duas tso' dabom eyök kí böök.) **43** Eré Jesús tō ie'pa a iché: “I tka i' e' kë char yi a.” E' ukuöki tā ie' iché: “Alà se tió.”

Jesús dene Nazaret

(Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30)

6 **1** E' ukuöki tā Jesús e' yétsa ká e' a mía ittökatapa tā iwák ká a. **2** Mik eno diwö de, etā ie' tō s'wöbla'wémitke judiowak níi dapa'wo wé a. Taië pë' daparke ee. Mik ie'pa tō ie' ttò ttsé, etā itkirulune tā iñi chakérak: —¿Wé ie' e' yué ttè taië wa? ¿Wes ie' ulà de ttè buaë ijskië ese ska'?

¿Wes i kë or yi a ese wéitò? **3** ¿Ie' kë dör kaltak kanéukwak bak kaneblök íerö e'? ¿Ie' kë dör María alà? ¿Ie' kë dör Santiago, José, Judas ena Simón e'pa él? ¿Ñies ie' kutapa kë serkü' se' shua?

E' kueki kë ie'pa erbléne ie' mik. **4** Eré ie' tō iché iarak:

—Ká wa'ñe Skéköl tteköl dalöiértä!, eré iwák ká kí ena iyamipa shua ena iwák u a ee kë idalöiértä!.

5 Ee iekké tā i kë or yi a ese kë one ie' wā. Ie' ulà mékä welepa kirirke esepa kí tā ibuanerak, eré e' kë dör taië. **6** Ká e' wakpa kibiiëpa kë erbléne ie' mik, e' tō ie' tkiwéwa.

Jesús tō ittökatapa patkémi s'wöbla'uk

(Mateo 10.5; Lucas 9.1-6)

E' ukuöki tā Jesús mía ká tsitsirpa tso' tsinet ese a s'wöbla'uk. **7** Ie' ttökatapa dabom eyök kí böl e'pa kiéítö tā ipatkémirak böl böl. Ie' kawö mé iarak wimblupi sulusi trë'woyal. **8** Ie' tō iché iarak:

—Kè ì tsärm̄i, shko kéli e' è tsúmi. Sku' kè tsärm̄i, chkò kè tsärm̄i, inuköl kè tsärm̄i. ⁹Klökköö ena datsi' iömi, e' è mik a' mi'mi, erë datsi' kí kè tsärm̄i.

¹⁰Ñies ie' iché iq̄:

—Mik a' dewa u wele a, eta a' e' tsúat ee dò mik a' míyal ká bánet ekkë. ¹¹Ká wele wakpa kè wa' a' kinewa buaë ö kè ki a' kapaköke e' kiane ttsè, e' tå a' e' yólur ee ta' kápo tso' a' klöttö mik e' ppöö. E' tö ie'pa a ikkacheraë tö ie'pa dör Skéköl bolökpa.

¹²Eta ittökatapa míyal s'pattök i' es: "A' er mane'ú Skéköl a." ¹³Ñies ie'pa tö aknama tré'wéyal taië. Ñies taië s'kirirke esepa ki ie'pa tö kiò té tå ibuanenerak.

Juan S'wös̄kuökwak kötëwa

(Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴Eta Jesúz tté bunekä ká wa'ñe, e' kuék̄i itté ttsé ñies blu' kiè Herodes e' tö. Welepa tö icheke:

—Jesúz dör Juan S'wös̄kuökwak shkenekane e', e' kuék̄i ie' wa diché tso' i kë or yi a ese woje.

¹⁵Welepa skà tö icheke:

—Ie' dör Skéköl tteköl bak kiè Elías e' shkenekane.

Welepa skà tö icheke:

—Skéköl tteköl idir wes Skéköl ttekölpa iq̄'chki es.

¹⁶Erë tté ekkë ttsé Herodes tö tå ichéitö:

—Ie' dör Juan kuli' tókòk patké' ye' tö e' shkenekane.

¹⁷Herodes tö iché es ie' tö Juan S'wös̄kuökwak klö'ukwā patké' wötëwa s'wöto wé a Herodías kuék̄i. Herodías dör Herodes él kiè Felipe e' alaköl, erë Herodes sene'wā ie' tå. ¹⁸Erë Juan tö iyé! Herodes a: "Kè be' kawö tå' senuk be' él alaköl tå. E' wa be' tso' tté dalöiëno dalöseukwā."

¹⁹⁻²⁰E' kuék̄i Herodías ulunekä Juan ki tå ie' ki ikiane ttëwa. Erë Herodes wa ijcher tö Juan dör wém yësyësë ena batse'r ese, e' dalöiekeitö taië, e' kuék̄i ikkö'nekeitö. Ie' tö Juan kapaköke e' ttseke er bua' wa, erë kè iéna iáne ì wëmiitö. Ie' tö Juan dalöieke es, e' kuék̄i Herodías kë a wes Juan or. ²¹Erë mik Herodes tö iduëswö kewö tkö'weke, eta Herodías isué wes iulà dòmi Juan ska!. Herodes tö ikuéblupa ena iñippöökawpa wökirkpa ena wépa dalöiërtä' taië serke Galilea esepa kiétsä ikewö tkö'uk. ²²Mik ie'pa tso' ikewö tkö'uk, eta Herodías alà busi dewa tå iklöté ie'pa wörki. E' wér buaë Herodes ena imalepa tso' chkök ie' tå, e'pa wa, tå ie' iché tayë busi a:

—Ì kiane be' ki e' kió ye' a tå ye' tö be' a imeraë.

²³Eta ie' tö iché iq̄ tté moki wa Skéköl wörki sulitane kukua:

—Ì kós kiëbö ña, e' mekeyö be' a. Ká kós wökirkie ye' tso', e' kió ña ta e' merayö be' a shushaë.

²⁴Etaq tayë busi míaq, ta imì chakéitö:

—¿l kièyö?

Ta imì iute:

—Juan S'wöskuökwak wökir kiö*ia*.

²⁵Ie' míane bet blu' tkér eet ta iché ia:

—Ye' ki ikiane tö író Juan S'wöskuökwak wökir tsúbitu ña kulë' a iwà kkachoie tö moki ittewarakitö.

²⁶Etaq blu' erianeka taië, erë ie' tö ittë métke s'kiule tso' e'pa kukua, e' kueki kè ie' a ionuk wes. ²⁷E' kueki bet ie' tö ñippökwak patkémi eköl Juan wökir tsuk. Etaq ñippökwak míaq s'wöto wé a t Juan kuli' téé, ²⁸ta iwökir tsebitu kulë' a méítö tayë busi a, tayë busi tö imé imì a.

²⁹Mik Juan ttökatapa wá ijchenewa t ie'pa debitu inú kökka tsémi wötewa.

Pë' dökq mil skeyök e'pa tié Jesús tö

(Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

³⁰Mik Jesús ttekölpa tsá e'pa dene ie' ska', etaq ikos wé ie'pa tö ena ikos wa ie'pa s'wöbla'wé e' pakérakitö ie' a. ³¹Pë' datse taië míyal iske datsene kè wa ie'pa chkoiak ekke, e' kueki ie' iché ittökatapa a:

—Mishka enuk bánet wé kè yi ku' ese ska'. ³²Etaq ie'pa míyal bánet kanò ki wé kè yi serku' ese ska'. ³³Erë ie'pa míyal e' sué pë' tö taije ñies pë' tö isuewa tö ie'pa e' idir. Etaq pë' kos serke ee e'pa míyal tuneule ipanuk wé ie'pa irirke ee demí kewe. ³⁴Mik Jesús e' yéttsa kanò a, etaq pë' tso' taije ipanuk e' suéítö. Ie'pa wer ie' wa wes obeja kè kkö'nukwak taq es, e' kueki ie'pa suéítö er siare wa. Etaq ie' e' kéka ie'pa wöbla'uk ttè kua'ki kua'ki taije wa. ³⁵Ká detke tsáli ta, ittökatapa de ie' ska' ta ichérakitö ie' a:

—Ká de tsáli, kè yi serku' íe. ³⁶Ie'pa yuómi as ie'pa mi' pë' serke tsinet ena ká tso' tsinet ese ska' ile taquk ñè.

³⁷Erë ie' tö ie'pa iute:

—Ie'pa tiö a' tö.

Ie'pa iiute:

—¿Be' ki kiane tö sa' mi' chke taquk ie'pa tioie? Chke ekke tuoie inuköl kiane s'kaneblömi dò ká cien böyök e' ske ekke.

³⁸Ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Kos a' wá pan tso'? A' yú iweblök.

Ie'pa dare iweblök ta ichéitö ia:

—Pan tso' skel ena nima bötö.

³⁹Etaq ie' tö iché ie'pa a:

—Pë' kos kö e' tulökser ta'tsi ki erule erule.

⁴⁰Etaq pë' e' tuléser cien eyök, welepa e' tuléser dabom skeyök. ⁴¹E' ukuöki ta ie' tö pan skel ena nima bötö e' klö'wé ta iká sué ká jaì a ta

wéstela chéitö Skéköl a. E' ukuöki tā ie' tö pan ena nima blaté tā iméitö ittökatapa a as ie'pa tö iwatiō pē' kos a. ⁴²Ie'pa ultane chké de wé'. ⁴³Pan ena nima bata a te e' shtérakitö iène dökä kkóla dabom eyök kī bök. ⁴⁴Wëpa këchkepa chké esepa dökä mil skeyök (5.000).

Jesús shké di' kí
(Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21)

⁴⁵E' ukuöki tā Jesús tö iché ittökatapa a: "A' e' iókä kanò a, a'
yúshkatke ye' yoki kewe batsöri wishet Betsaida kker." Ie' tö iché pē'
malepa a: "A' yú a' u a." ⁴⁶E' ukuöki tā ie' mía kabata a ttök S'yé tā. ⁴⁷Ká
tuine tā kanò demi batsöri shushqä. Ie' e' tséat ekörla ká sí kí. ⁴⁸Ie' tö
isué tö ie'pa kaneblöke dareré kanò patkoie siwa! bitsirke ie'pa kke wöiá
e' kuëki. Ká ñirketke tā ie' mía ie'pa ska' shkörami di' kí. Ie' tkökemitke
tsinet ie'pa o'mik. ⁴⁹⁻⁵⁰Erë mik ie'pa isué tö ie' shködatse di' kí, eta ie'pa
ibikeitsé tö wimblu idir, e' tö ie'pa tkiwéwa taië tā ianekarak. Erë bet tā
ie' iché ie'pa a:

—iA' er kuú! iKè a' suanuk! Ye' idir.

⁵¹Eta ie' e' iékä kanò a tā siwá wöklöne. Ie'pa tkirulune taië iweblök.
⁵²Ie'pa er dör daloie, e' kuëki Jesús tö pē' taië dë' pan skel è wa, e' wà kë
dë'wá ie'pa er a. E' kuëki ie'pa tkirulune taië ekkë.

Jesús tö s'kirirke bua'wé Genesaret
(Mateo 14.34-36)

⁵³Itkattsarak batsöri wishet demirak Genesaret tā ee kanò
muéwarakitö. ⁵⁴Ie'pa e' yélur kanò a tā e' wösha tā pē' tö Jesús suéwa
tö ie' idir. ⁵⁵Eta itunerak ká e' wa'ñe ibiyó chök. Mik pē' tö ittsé, eta
ie'pa tö s'kirirke tsémi wé itsérakitö tö Jesús tso' ee. ⁵⁶Ká wa'ñe wé ie'
mir, wé s'tso' taië ö bérerbérë, eta pē' tö s'kirikepa tulekeser ñalä shaë tā
ikköchökerak ie' a tö ie'pa a idatsi' bata è mú kewa. S'kirirke kos tö iké,
esepa buanene.

Ì tö se' ia'wëmi ñáie
(Mateo 15.1-20)

7 ¹Fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa welepa
datse Jerusalén e'pa debitu Jesús ska!. ²Mik ie'pa tö isué tö Jesús
ttökatapa welepa chköke ulà kë paköule, eta e' kí ie'pa tö icheke sulüe.
³(Fariseowakpa ena judiowak malepa kos tö ie'pa yépa bak e' ser klö'wé
dareré. E' kuëki kë ichkötä'rak kë ulà paköule wes ie'pa a imeneat es.
⁴Mik ie'pa dare chkewö tauk, eta kë ichkötä'wa kám iulà pakör e' yoki.
Es ie'pa wá íyi ese skà tso' taië dalöiëno. Ñies tka', kulë!, ü, ka' ekkëpa
kos pakueke ie'pa tö.) ⁵E' kuëki fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno
wa wakpa tö Jesús a ichaké:

—¿I kueki be' ttökatapa kë tö se' yépa bak e' ser e' ttè dalöiè? ¿Iók ichkörak ñá ulé wa?

⁶Ie' tö ie'pa iuté:

—Buaë Isaías tö a' e' ò sulu e'pa yé' mik ie' tö iyé':

‘Skéköl tö ichè: Pë' ikkëpa tö ye' dalöiè kkò è wa,
erë ie'pa er tso' kàmië ye' yoki.

⁷É ichökle ie'pa mi'ke ye' wé a ye' dalöiök.

Ttè wa ie'pa s'wöbla'wéke e' dör s'ditsö ttè dalöiëno è.^h

Es Isaías tö iyé'at.

⁸A' tö Skéköl ttè watétsa s'ditsö ser e' ttè dalöioie.

⁹Nies ie' iché iarak:

—Skéköl ttè dalöiëno e' méat a' tö bánet a' wákpa ser e' ttè dalöioie. ¹⁰Moisés tö iyé: ‘A' yé ena a' mì e'pa dalöiò.ⁱ Nies ie' tö iyé'at: ‘Yi tö iyé ö imì ché suluë ese wák wömerdattsa ttewa.^j ¹¹Erë a' icheke tö se' a iyérmi s'yé a o' s'mì a' i' es: ‘I kos tso' ye' wa, e' dör corbán’ (e' wà kiane chè tö imeulettsa Skéköl a^k). E' kueki kë ye' a' kímenuk ì wa. ¹²Nies a' tö icheke tö yi isie e' ché, ese kë kawötaià iyé ö imì kímuñ. ¹³Es a' wákpa ser e' ttè wa a' tö s'yueke, e' iutè wa a' tö Skéköl ttè dalöiëno e' dalösewekewa. Ì sulu ese skà wambleke a' tö tajé.

¹⁴E' ukuöki ta ie' tö pë' tso' ee e'pa kié ta ie' iché iarak:

—A' ultane tö ye' ttò ttsö, iwà anú a' éna. ¹⁵⁻¹⁶Ì ñeke a' tö e' kë tö a' ia'wepa ñáie Skéköl wöa. Erë ì sulu wambleke a' tö tskirke a' er a' ese je' tö a' ia'weraë ñáie.^l

¹⁷Mik ie' tö pë' méat dewa weshke, eta ittökatapa tö ì kleé ie' tö e' wà chaké ie' a. ¹⁸Ie' tö ie'pa iuté:

—¿Nies a' kë éna iwà ane? ¿A' kë éna iane tö ì kos ñekewasö e' kë tö s'ia'wepa ñáie? ¹⁹Ì kos ñekewasö e' kë mi'ku'wá s'er a, e' mi'kewa s'ñawi a e' ukuöki ta iwekettsasö. E' kueki e' kë tö s'ia'wepa ñáie.

(Ttè e' wa ie' kí ikiane chè tö chkè ultane dör batse'r.) ²⁰Nies ichéítö:

—Ì sulu wambleke a' tö tskirke a' er a' ese je' tö a' ia'weraë ñáie. ²¹Ì sulu bikeitseke a' tö, trë, akblé, s'ttewa, ²²senewabak dalöséwewa, o'ka íyi kkechë, ì kos sulu wamblè, s'malepa wöyuè, s'malepa wörieikè, ukyëne, ñì chè suluë, e' ttsèka, ì kos dör yësyësë ese watétsa, ²³íyi ese kos tskirke a' er a' e' tö a' ia'weraë ñáie.

**Tayë eköl kë dör judiowak e' erblé Jesúis mik
(Mateo 15.21-28)**

²⁴E' ukuöki ta Jesúis mía ká kiè Tiro e' kker. Ee ie' e' tséat yile ska'. Ie' kë kí ikiane tö yi wa ijcherwa tö ie' tso' ee; erë kë ie' a e' blëne. ²⁵E' bet

^h Isaías 29.13 ⁱExodo 21.17 ^jLevítico 20.9 ^k7.11 meulette Skéköl a: Ie'pa tö iché es, erë ie'pa ulà a itsø'iqa e' wakanewëmi ie'pa tö wès ie'pa kí ikiane es. ^l7.16 Yékkoo këchke wele versículo 16 kí kuötkéka, e' tö ichè: iA' éna ye' ttò ttsak, e'ma ikukuebló bua'ie!

busila eköl a wimblu sulusi tso', e' mì wa ijchenewaq ta imia ta ie' tkewaq kuché kí ie' wörki. ²⁶Alaköl e' kë dör judiowak, e' dör ká kiè Sirofenicia e' wak. Eta ikköché ie' wöq.

—Aknama tso' ye' alà busi a e' trë'ishkar.

²⁷Erë ie' tö iché ia:

—Kè idör buaë ala'rla chkè yèttsa mè chichi a. E' kueki as ye' ala'r chkò kewe.

²⁸Erë tayë tö ie' iuté:

—A kékëpa, e' yène; erë s'ala'r chköke e' kamule darke iski ese ñeke chichi tö.

²⁹Jesús tö ie' a iché:

—Buaë be' iuté, e' kueki be' yúne bërë. Aknama trëneshkartke be' alà busila a.

³⁰Mik alaköl e' demine u a, eta ilà busila kuéitö ká' kí. Aknama kè ku'ia ie' a.

Wém eköl kukuò kè wattsér e' bua'wé Jesús tö

³¹Jesús e' yéttsa Tiro tkami Sidón demi Galilea batsöri Decápolis kker.

³²Ee pë' wa wém debitü eköl ie' ska' e' kè kukuò wattsér ena kè tto buaë. Ie'pa tö ikié Jesús a: “be' ulà múkä iki as ibuarne.” ³³Jesús wa imítser bánet wé kè yi kú' ee, ta iulatska tiéwá wém kirirke e' kukuök böök a ta iwiri wa iku' kéwa. ³⁴E' ukuökí ta ká suéitö ká jaì a, isiwá' tkéka ta ichéitö wém a:

“iEfatá!” (e' wà kiane chè ie'pa ttò wa: “iKukuò shubunú!”)

³⁵E' bet ta wém kukuò ena ittò buanene ta ittéka buaë. ³⁶Jesús tö iché iarak tö kè ichar yi a. Erë kos e' ché ie' tö ie'pa a, e' tsata ie'pa tö iki chekeia. ³⁷Ie'pa tkirulune taië iweblök, ta ichérakitö, “iI kos weke ie' tö buaë dò s'kukuò kè wattsér ese bua'wéitö ta iwattsëne buaë, nies s'me' bua'wéitö ta ittékané buaë!”

Pë' dökä mil tkéyök e'pa tié Jesús tö

(Mateo 15.32-39)

8 ¹Etökicha ta pë' e' dapa'wéne taië Jesús ska', e'pa kè wá ì kú' ñè. Ta ie' tö ittökatapa kié ta ichéitö ie'pa a:

²—Siarë ye' wa pë' ikkëpa wér. Ie'pa tso' ye' ta e' kí ká de mañatk ta kè ie'pa wá ì kú' ñè. ³Welepa datse kamië. E' kueki dö' ye' tö ipatkéminerak u a kè chkaule ta isiwá'arwamirak ñala kí.

⁴Eta ittökatapa ie' iuté:

—Erë ñi wa se' tö ie'pa tiëmi ká i'se a wé kè yi serku' ee?

⁵Ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Kos a' wá pan tso'?

Ie'pa iiuté,

—Kul (7).

6 *Etä ie' tö pë' ké e' tulökser iski tā pan kul klö'wéítō tā wéstela chéítö Skéköl a tā iblatéítö mé ittökatapa a watiè pë' a, etä es ie'pa tö iwé.* 7 *Nies nima tsitsirla tso'rak iwa elkela e' kí wéstela chéítö Skéköl a tā ittökatapa patkéítö iwatiök.* 8 *Pë' ultane chké de wé' tā chkè bata ate e' shtérakitö iène dökä kkó kul.* 9 *Ichkérak e'pa dökä mil tkéyök (4.000) ulatök.* E' ukuöki tā Jesús tö ie'pa yuémíne 10 tā ie' e' iékä kanò a ittökatapa ta míyal ká kiè Dalmanuta ee.

Fariseowakpa tö ì kë or yi a ese uk ké suè

(Mateo 16.1-4; Lucas 12.54-56)

11 Fariseowakpa debitü Jesús ska' tā ittémirak ie' tā kësik wa. Ie'pa éna ie' tsaiak, e' kueki ie'pa tö ie' a ikié tö ì kë or yi a ese wéítö iwà kkachoie tö moki ie' patké'bitü Skéköl tö. 12 Jesús siwa' tkéka iski tā ichéítö:

—¿l kueki ì kë or yi a ese kieke a' tö iwà kkachoie tö yi dör ye'? Moki yö a' a ichè tö ese kë kkayérpa a' a.

13 *Etä ie' tö ie'pa méat tā ie' e' iékane kanò a tā imíá batsöri wishet.*

Fariseowakpa pan wölöwokä e' pakè

(Mateo 16.5-12)

14 *Etä Jesús ttökatapa éna ilè chowa tsèmi ñè.* Pan etkë mırak iwa e' ta kanò a. 15 *Jesús iché iarak:*

—iA' tso' wösh wa! A' e' kkö'nú fariseowakpa pan wölöwokä e' yöki. Nies a' e' kkö'nú Herodes pan wölöwokä e' yöki.

16 Ittökatapa iché ñì a:

—iKè se' wä ì tā! ñè! 17 *Jesús wä ijchenewa, tā ie' iché iarak:*

—¿l kueki a' tso' ichök ñì a tö a' kë wä ì tā! ñè? ¿Kam a' éna iwà ar? ¿Kam a' wä iwà jcherwa? ¿A' er dareré dö ekkë? 18 *A' wöbla tā!* ¿e' kë wawér? A' kukuöña tā! ¿e' kë wattsér? ¿A' kë éna ianeia? 19 *Mik ye' tö pan skel wadë! wëpa dökä mil skeyök (5.000) ekkë a, etä ckkö bik ibata kit a' tö?*

Ie'pa iiuté:

—Dabom eyök kí böök (12).

20 —Nies mik ye' tö pan kul (7) wadë! wëpa dökä mil tkéyök (4.000) ekkë a, etä ckkö bik wà ie' a' tö ibata wa?

Ie'pa iiuté:

—Kul (7).

21 *Etä ie' iché iarak:*

—¿Kam a' éna iwà ar?

S'wöbla kë wawér eköl e' bua'wéne Jesús tö

22 *E' ukuöki tā idemirak Betsaida tā wém wöbla kë wawér ese debitü eköl pë' wä Jesús a tā ikköchökerak ie' a tö ikö' ulà wa as ibuarne.* 23 *Etä*

ie' tö iklö'wéwa iulà a ta iyétttsaitö bánet. Ee ie' tö iwöbla bök nuwéka
wiri wa ta iulà mékä iki ta ichakéitö, “¿Be' wöbla wawëne?”²⁴ Etä wém
tö ká weblé ta iché:

—Pë' suékeyö erë ye' wa iwér wësua kal shköke suë.

²⁵ Etä Jesús ulà mékane iwöbla ki ta wém tö ká sué kreree ta iwöbla
wawënene buaë. Íyi ultane suéítö buaë. ²⁶ Etä Jesús tö ipatkémine iu a ta
iché ia:

—Kè be' mi'ktkö pë' shua.

Pedro tö iché tö Jesús dör wé pairine'bitu idì' wa s'blúie e'

(Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷ E' ukuökì tì Jesús ena ittökatapa míyal ká tso' tseë atë Cesarea Filipo
e' a. Ñala kì Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿Ima pë' tö iché, ye' dör yi?

²⁸ Ie'pa iiüté:

—Welepa tö icheke tö be' dör Juan S'wöskuökwak. Welepa skà tö
icheke tö be' dör Skéköl tteköl bak kië Elías shkenekane e'. Welepa skà tö
icheke tö be' dör Skéköl ttekölpa skà bak e' wële.

²⁹ Ie' tö ie'pa a ichaké:

—Erë ¿ima a' iché, ye' dör yi?

Pedro tö iiüté:

—Be' dör wé pairine'bitu idì' wa sa' blúie e'.

³⁰ Erë Jesús kë wä ie'pa kàne yi dör ie', e' chök yi a.

Jesús e' biyó ché tö itterawa

(Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹ Jesús tö ie'pa a itsá ché:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' weirdaë taië. Judiowak kuéblupa ena
sacerdotepa wökirpa ñies s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö ye'
waterattsä. Ye' tterawa, erë e' kí ká de mañat etä ye' shkerdakäne.

³² Ttè e' chéítö ie'pa a wöshäk. Erë Pedro tö ie' kiémi bánet ta
iuñémitö. ³³ Erë Jesús e' wötréee ta ittökatapa weblé kreree ta Pedro
uñéítö i' es:

—iA Satanás, be' yúshka bánet ye' yoki!. Be' kë tö íyi suë wes Skéköl tö
isueke es; be' tö isueke wes s'ditsö tö isueke es.

³⁴⁻³⁵ E' ukuökì tì ie' tö ittökatapa ena pë' malepa kié e' ska' ta ichéítö:

—Yi e' tsatkak ittewä yoki, ese kë ulà a sene michoë dòpa. Erë yi e'
mettsa ttewä ye' dalermik ena ye' ttè buaë e' dalermik, ese ulà a idöraë.
E' kueki yi e' yuak ye' ttokataie, ese kë kàne tkinukiä e' kí. E' skéie ie'
kawötä e' chök dò ittewä wötëulewä krus mik ekkë. Es ie' kawötä shkök
ye' itökì. ³⁶ Íyi ultane tso' ká i' a, e' de a' ulà a, erë sene michoë e' kë dë'
a' ulà a, e' ta e' dör ¿iie bua' a' a? ³⁷ Sene michoë kë patorpa i wa. ³⁸ Mik

ye' dör S'ditsö Alà, e' dene ye' Yé'olo tą', nies ibiyöchökawakpa batse'r e'pa tą, eta wépa jaëne ye' kí pë' sulusipa kě tö Skéköl dalöiè wës trér wakpa kě tö imaso dalöiè es esepa wörki, esepa kí ye' jaërdäe nies.

9 ¹Nies ie' tö iché ie'pa a:

—Mokí ye' tö a' a iché tö a' tso' íe, e' welepa tö ì blúie Skéköl tso' e' kewö de diché tą', e' sueraë kám iblérulur e' vöki.

Jesús tö ilo taië e' kkaché ittökatapa a
(Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36)

²Ká teröl ukuöki tą Jesús mía ká bata kákkeé e' kí. Pedro, Santiago ena Juan e'pa mítser iwá e' tą. Eta ee ie'pa wö shäe ie' manenettsa mía kuä'kí. ³Ie' datsi' manenettsa mía dalölöe saruruë, kě yi a ká wa'ñe datsi' sunuk as idötttsa saruruë es. ⁴Eta ie'pa tö Skéköl ttekölpa bak ká iaiqé kië Elías ena Moisés e'pa sué kapakök Jesús tą. ⁵⁻⁶Ie'pa tkinewə taië. Pedro kě éna ì aneiä chè, e' kueki ichéitö Jesús a:

—iA S'wöbla'ükawak, buaë se' tso' íe! Sú sa' tö úla yuèka mañatkuela, etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Elías a. ⁷Eta mochka tö ie'pa kitéwa tą e' shua ie'pa tö ttö ttsé tö iché: “Se dör ye' alà dalér taië ye' éna, e' ttö ttsö.” ⁸E' bet tą ie'pa ká sué ipamik tą ie'pa isué tö kě yi kū'ia, Jesús è dur ie'pa tą.

⁹Ie'pa datskene wöwa'l tą Jesús tö ie'pa a iché:

—ì sué a' tö e' kë pakar yi a dò mik ye' dör S'ditsö Alà, e' ttéwa shkenekane e' ukuöki.

¹⁰E' kueki ie'pa tté iwakpa è nì tą. Eré ie'pa nì chaköke: “Ie' ttéwa shkenekane cima e' wà dör?” ¹¹Ie'pa tö Jesús a ichaké:

—¿ì kueki s'wöbla'ük ttè dalöieno wa wakpa tö icheke tö Elías kawöta dökne kewe wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' vöki?

¹²Ie' iiutérak:

—E' yéne tö Elías datse kewe. Ie' tö ì kos kanewéketke kewe wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' vöki. Eré ¿ì kueki Skéköl yëkkuö tö iché tö S'ditsö Alà, e' weirdaë ena iwatärdatssä? ¹³Ye' tö a' a iché tö Elías dë'bak, eta ie'pa tö iwe'ik siarë wës ie'pa kí ikiane es. E' bak wës ie' tté tso' kitule Skéköl yëkkuö kí es.

Kabëla eköl a aknama tso' e' bua'wéne Jesús tö
(Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43)

¹⁴Mik idenerak wé ittökatapa malepa tso' ee, eta ie'pa isué tö taië pë' tso' ipamik. Nies isuéitörak tö s'wöbla'ük ttè dalöieno wa wakpa welepa nì iutöke ie'pa tą. ¹⁵Mik pë' tö Jesús sué, eta iwö krarulune tą itunemirak ishke'uk. ¹⁶Ie' tö ichaké ittökatapa a:

—¿ì kí a' nì iutöke?

¹⁷Wëm eköl tö iché ie' a:

—A s'wöbla'ukwak, íe ye' wä ye' aladulaköl debitü be' a. Wimblu sulusi tso' iä e' kueki kë itto. ¹⁸Ká wa'ñe wé ie' tso' ee wimblu tö ie' éna ká chöwékewa tä ikéure iski tä shuya deka ikkò a, ikà blarke ñì mik ena ikranewa. Be' ttökatapa a ikiéyö tö wimblu e' trë'úshkar erë kë ie'pa a ione.

¹⁹Jesús tö iiuté:

—iA pë' kë erblötä! Skëköl mik! ¿Mik ye' sermirö a' tä? ¿Kos ye' tö a' dalë'ttsemirö? Kabëla ñe' tsíbitü ña.

²⁰Eta ie'pa wä kabëla mítser Jesús ska!. Erë mik wimblu sulusi ñe' tö Jesús sué tä kabëla painuwékaítö taië anerö iski e' tréka burup burup ta ikkò a shuya deka. ²¹Jesús tö kabëla yé a ichaké:

—¿Mik i' wamblénemi ie' tä?

Iyé tö iuté:

—Mik ie' ià tsirlala e'tami. ²²Taië wimblu tö ie' ma'wé ttèwa. Mikle ta iuyéwaitö bö' a ö di' a ittowäie. Sa! saú er siärë wa. Ilè ormi be' a, e'ma sa' kímú.

²³Jesús tö iiuté:

—¿Wes bö ibikeitsèmi tö ye' kë a ionuk? Yi erblöke Skëköl mik, iese a i kos ormi!

²⁴Eta kabëla yé tö iché aneule:

—Ye' erblöke Skëköl mik. ¡Ye' kímú kí erblök imik!

²⁵Mik Jesús tö isué tö taië pë' daparke, eta wimblu sulusi uñéitö i' es:

—A wimblu, kabëla i' tteke be' tö kukuò kë wattsér, kë tto. Ye' tö be' kë e' yótsa kabëla i' a. Kë be' e' tiukwane ie' a.

²⁶Wimblu aneka tä kabëla skà éna ká chöwéwanoitö. E' ukuöki ie' e' yétsa tä kabëla atë wes s'duowä es. E' kueki pë' taië tö iché tö moki iduowa. ²⁷Erë Jesús tö iklö'wewä iulà a tä ikimé e' kökkä tä ie' e' kéka.

²⁸E' ukuöki tä Jesús dewä weshke tä ittökatapa tö ie' a ichaké bánet.

—¿I kueki sa' kë a wimblu e' trëneshkar?

²⁹Ie' tö ie'pa iuté:

—Wimblu sulusi ese trëoshkarmi ikiè S'yé a e' è wa^m

Jesús skà e' biyó ché tö itterawa

(Mateo 17.22-23; Lucas 9.43-45)

³⁰⁻³¹Jesús ena ittökatapa e' yétsa ee tkami Galilea. Ie' tso' ie'pa wöbla'uk, e' kueki ie' kë kí ikiiane tö wé ie'pa tso' e' jcherwa yi wä. Ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' wömerdattsa pë' ulà a tä ye' tterawarakitö. Erë e' kí ká de mañat tä ye' shkerdakane.

³²Erë i ché ie' tö, e' wä kë ane ie'pa éna, ñies ie'pa suanerak ichakök.

^m9.29 ikiè S'yé a e' è wa: Yëkkuö köchke wele tö ikí kuötkéka i' es: *ena batsè wa.*

Yí dör ibua'ie Skëköl wöä
(Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48)

33 E' ukuökí ie'pa demi Cafarnaúm. Mik ie'pa dewa weshke, etä Jesúś tö ie'pa a ichaké:

—¿I kí a! nì iutöro ñala ki?

34 Eré ñala kí ie'pa nì iutöro tö wé dör ibua'ie imalepa tsata, e' kuëki ie'pa siwabléwa. 35 Etä Jesúś e' tkésér tå ie'pa dabom eyök kí ból e'pa kiéitö tå ichéitö ia:

—Yí kí ikiane tö idò ibua'ie imalepa tsata, e' tå ese kawötä e' wöökwa imalepa dikia ikanè mésoie ikimoie.

36 E' ukuökí tå alala duéseritö eköl ie'pa shushaqe tå ikékaitö ulà a ta ichéitö iarak:

37—Yi tö alala i'se kiéwa ye' ttò wa, ese tö ye' wák kiéwa. Es nies yi tö ye' kiéwa, ese kë wa ye' è kinewa, yi tö ye' patkë'bitu, e' kiéwaitö nies.

Yí kë ku' nippök se' tå ese tso' buaë se' tå
(Mateo 10.42; Lucas 9.49-50)

38 Juan tö iché Jesúś a:

—A s'wöbla'ukwak, wém sué sa' tö eköl, e' tö aknama trë'wéyal be' ttò wa. Eré ie' kë ku' se' tå, e' kuëki sa' tö iché iå tö kë iwaria.

39-40 Ie' tö ie'pa iuté:

—Yi tö i kë or yi a ese wé ye' ttò wa, ese kë a ye' yénuk suluë. Yi kë ku' nippök se' tå, ese tso' se' tå. E' kuëki kë iwöklö'war. 41 Yi isie tö di' kakla è mé a' a yè, ye' dör Cristo e' icha a' dör e' kuëki, mokí ye' tö a' a ichè tö ese a iské patordaë buaë.

A' tso' wösh wa i tö s'ké i sulu wamblök ese vöki
(Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2)

42 “Yi tö ikkëpala erblöke ye' mik, ese eköl ké i sulu wamblök, ese pa weirdaë taië shute tkökä ák wawoie muéwa ikuli' a batrëemi dayë a e' tsata. 43-44 A' ulà tö a' ké i sulu wamblök, e' tå itöö. A' döwå sene micho a ulà etkë, e' dör buaë. E' skéie a' döwå bö' ké a ulà bötkë e' dör suluë. Ee bö' kë wöitta'wa. 45-46 A' klò tö a' ké i sulu wamblök, e' tå itöö. A' döwå sene micho a klò etkë, e' dör buaë. E' skéie a' uyewa bö' ké a klò bötkë e' dör suluë. 47 A' wöbla tö a' ké i sulu wamblök, e' tå iyöttsa. A' döwå i blúie Skëköl tso' e' a wöbla ek è, e' dör buaë. E' skéie a' uyewa bö' ké a wöbla bökë e' dör suluë. 48 E' ké a öña tö s'kateke kekraë kë duötä'wa, nies bö' wöñarke kë wöitta'wa.

49 “S'weir e' dör s'paiklè wes iyiwak jchë ña'wè mè Skëköl a ese paiklè dayë wa es. 50 Dayë dör buaë, eré kë ikke ta'ia, e' tå kë ibuarpaiane. Kë a' tö dayë kke chöukwa a' er a. A' senú bëreñ ñita.”

Se' nì òwa ese ché Jesús tö
(Mateo 19.1-12; Lucas 16.18)

10 ¹Jesús e' yétsaq Cafarnaúm mía Judea tā itkattsa Jordán a wíshet. Ee pë' e' dapa'wéne ie' ska' tā ie' tö ie'pa wöbla'wémítke wes ie' wöblar es. ²Eta fariseowakpa welepa de ie' ska' tā ie'pa tö ie' a ichaké itsaioie:

—¿Wépa a kawö ta' itayë owa ö au?

³Ie' tö ie'pa iúté:

—¿l úk Moisés tö a' ka' ttè dalöiëno ki?

⁴Ie'pa tö ie' iúté:

—Moisés tö ikewö me' se' a nì owa yékkuö muk s'tayë a tā itrë'ukshkar.

⁵Ie' tö ie'pa a iché:

—A' er darérë, e' kuékij Moisés tö ttè e' me'at a' a es. ⁶Erë mik ká i' yöne, eta kë idir es. Itso' kitule i' es: 'Skéköl tö se' yö' wëm ena alaköl. ⁷E'kuékij wëpa kë serpaj iyé ena imì e'pa dapömk tā iserdawa alaköl tā. ⁸Ie'pa ból serdaë nità tā ie'pa mía wës wák eköl è es.'ⁿ Es ikiteat, e' kuékij ie'pa kë ià ból, ie'pa yöne wës wák eköl è es. ⁹E' kuékij wëpa batséwa Skéköl tö esepa kë batsökök yi tö.

¹⁰Mik ie'pa dene weshke, eta ittökatapa tö ie' ichaké ttè e' ki. ¹¹Ie' tö ie'pa iúté:

—Wëm tö itayë éwa, ese tö alaköl ské tséwane, e' tā e' wa ie' tö isenewabak kewe e' dalösewéwə. ¹²Nies tayë tö iwëm éwa, ese tö wëm ské tséwane, e' tā e' wa ie' tö isenewabak kewe e' dalösewéwə.

Jesús tö ikié S'yé a ala'rla ki
(Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³Eta pë' wä ala'rla debitu as Jesús ulà mùkä iki. Erë ittökatapa tö pë' e'pa uñelor. ¹⁴Mik e' suéitö tā ilunekä tā ichéitö ie'pa a:

—As ala'rla bitü ye' ska!. Wépa dör wës ie'pa es, esepa blúie Skéköl tso', e' kuékij kë iwöklö'wariä. ¹⁵Mokij ye' tö ichè tö yi kë e' wööwa wës alala es i blúie Skéköl tso' e' kiowa, ese kë döpawa.

¹⁶Eta ie' tö ala'rla paklö'wéwə tā iulà mékä iki tā ier buaë ché ia.

Inuköl blu' eköl e' tö Jesús a ichaké
(Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30)

¹⁷Mik Jesús shkémítke, eta wëm debitü eköl tñneule, e' tkérö kuchë ki ie' wörki, tā ie' a ichakéitö:

—A s'wöbla'ukwak, be' dör buaë, ¿i wëmi ye' tö as sene michoë dò ye' ulà a?

ⁿ Génesis 2.24

18 Ie' tō iiuté:

—*ɛ̄l kuek̄i be' tō ye' kié buaë? Skéköl eköl è dör buaë.* **19 Ie' ttè dalöiëno e' jcher be' wa:** *'Kè a' kawö ta' s'ttökwa, kè a' kawö ta' s'senewabak dalösek̄wa, kè a' kawö ta' akblök, kè a' kawö ta' s'kkatök kachè wa, kè a' kawö ta' s'kitö'uk, a' yé ena a' mì e'pa dalöiò.*^o

20 Wém ie' iuté:

—A s'wöbla'ukwak, ttè e' kos dalöië'bitu ye' tō ye' ià duladula e'tami.

21 Jesús ie' sué er bua' wa ta ichéitö:

—*Íyi etkè kianeia be' a wè, e' dör i!: Be' yú ta i tso' be' wa, e' wataútsa seraq̄ ta iské múmtsä s'siarëpa a. E' ukuök̄i ta be' shkó ye' ta ye' ttökataie. Es ta íyi buaë tajë döraë be' ulà a ká jaà a.*

22 Ie' dör inuköl blu' tajë, e' kuek̄i mik e' ttséitö, eta iwö éwa iski ta imia eriane tajë.

23 Jesús tō ká sué ipamik ta ichéitö ittökatapa a:

—*iInuköl blúpa a darérëe idir dökwa ì blúie Skéköl tso' e' a!*

24 Ttè e' tō ittökatapa tkiwéwa, erë ie' tō ie'pa a iskà chéne:

—*A ala'r, darérëe idir dökwa ì blúie Skéköl tso' e' a!* **25 Inuköl blu'pa a dökwa ì blúie Skéköl tso' e' a, e' dör darérëe tkök̄a kameio tkömi datsi' yuo diké ese wöukla a e' tsata.**

26 Mik e' ttsé ie'pa tō, eta ie'pa kí tkinewa tajë ta ie'pa nì chaké:

—*E' dör es, e'ma ɔyi tsatkërmi?*

27 Ie'pa webléitö ta ichéitö:

—*E' kè qonuk s'ditsö a wes, erë kè dör es Skéköl a, ie' a íyi ultane ormi.*

28 Pedro tō ie' a ichémi:

—*Sa' tō íyi ultane me'at ta sa' bite be' ta.*

29 Jesús iiuté:

—*Mok̄i ye' tō a' a ichè tō yi tō iu ö ielpa ö ikutapa ö imì ö iyé ö ila'r ö iká méat ye' dalermik ena ye' tté buaë dalermik,* **30 e' ta ká i' kí ese ulà a iské dörane tajë dök̄a u cien eyök. Es nies ielpa ö ikutapa ö imì ö iyé ö ila'r ö iká ese döraë iulà a dök̄a cien eyök. Erë nies iweirdæ siarë ye' tté buaë kuek̄i. Erë aishkuö ta sene michoë döraë iulà a.** **31 Erë i'ñe ta s'tso' tajë keweie esepa döraë bataie, ena s'tso' bataie i'ñe ta esepa döraë keweie.**

Jesús skà e' biyó chéne tō itterawa
(Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34)

32 Eta ie'pa mirka ñalq̄ kí micho Jerusalén. Jesús shkörami ittökatapa yoki kewe. Ittökatapa mir tkirulewa ena pë' mir ie'pa itök̄i e'pa suane. Ie' ttökatapa dabom eyök kí ból, e'pa kiémiitö bánet ta i tköraë ie' ta e' pakémiitö ie'pa a. Ichéitö: **33 "Se' mirka Jerusalén i', eta ee ye' dör**

^o Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20

S'ditsö Alà, e' merdattsä sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ulà a. Ie'pa tö ye' kichateraë ta ye' wömerattsä pë' kè dör judiowak esepa ulà a ttèwə. ³⁴ Ye' wayueraë ie'pa tö, iwiri tuöraë ye' ki, ye' pperarakitö, ena ye' tterawärakitö; erë e' ki ká de mañat etä ye' shkerdakane."

Santiago ena Juan tö kawö kié Jesús a
(Mateo 20.20-28)

³⁵ Santiago ena Juan e'pa dör Zebedeo ala'r e'pa dewa Jesús o'mik ta ichéitö ia:

—A s'wöbla'ukwak, sa' ki ikiane tö i kieke sa' tö be' a e' mú sa' a.

³⁶ Ie' tö ichakérak:

—¿I kiane a' ki?

³⁷ Ie'pa tö iiuté:

—Mik be' tkénekä s'blúie olo ta' taië, etä kawö mú sa' a e' tkökser be' o'mik, eköl be' ulà bua'kka, eköl be' ulà baklı'kka s'wëttsük be' ta.

³⁸ Ie' tö ie'pa iiuté:

—A' kè wə ijcher i kiök a' tso'. Íyi yeraë ye' tö bacha'bachaë, e' yarmi a' a? A' e' ché weinuk wes ye' weirdaë es?

³⁹ Ie'pa tö iiuté:

—Tö, sa' dirmi.

Ie' tö iché ia:

—Ye' tkə' wə yeraë a' tö. A' weirdaë wes ye' es. ⁴⁰ Erë e' tkökser ye' ulà bua'kka ö ye' ulà baklı'kka, e' kè kewö menuk ye' a. E' tso'tke kloule yi a imeke esepa a.

⁴¹ Mik ttè e' ttsewa ittokatapa malepa döka dabom eyök (10) e'pa tö, etä ie'pa ulunekä Santiago ena Juan ki. ⁴² Erë ie' tö ie'pa kié seraä ta ichéitö:

—A' wə ijcher tö pë' kè tö Skéköl dalöiè, esepa wökirpa kos e' alökeka ie'pa ki kekraë, nies iblúpa tö ie'pa patkeke kësik wa. ⁴³ Erë a' kè kàne e' wamblök es. E' skéie, a' isie e' yuak s'wökirie, ese kawötä e' wöökwa s'malepa dikia dioshet ikanè mësoie. ⁴⁴ Nies a' isie e' yuak ibualie s'malepa tsata, ese kawötä e' muktsä s'malepa a kanè mësoie. ⁴⁵ Ye' dör S'ditsö Alà, e' kè dë'bitu as yi tö ye' kimù, ye' dë'bitu s'kimuk ena e' muktsä ttèwə s'tso' taië e' nuì skéie. E' kueki a' kawötä e' wöökwa s'malepa kanè mësoie.

Bartimeo bua'wéne Jesús tö
(Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43)

⁴⁶ Ie'pa demi Jericó. Mik Jesús e' yokettatke ittokatapa ta ena pë' dami taië itöki e'pa ta, etä ee wëm eköl siarë tkér ñala ska!. E' dör inuköl kak kiökwa kie Bartimeo dör Timeo alà, e' wöbla kè wawër. ⁴⁷ Mik ie' itsé tö Jesús Nazaret wak damitkö, etä ie' iché aneule:

—iA Jesús, s'blú bak David e' aleri, ye' saú er siarë wa!

⁴⁸Taië pë' tö ie' uñeke as isiwá'blòwá, erë ie' kí ərkeka:

—iA David aleri, ye' saú er siarë wa!

⁴⁹Eta Jesús e' duéser tā ichéitö:

—Ie' kióttsa.

Eta wém wöbla kè wawér, e' kiéttsa ie'pa tö tā ichérakito ia:

—Be' er kuú. Be' e' kóká. Ie' tso' be' kiök.

⁵⁰Eta wém tö ipaio kikke yétsa ppéumi tā ie' e' kéká bet dewa Jesús ska!. ⁵¹Ta Jesús tö ie' a ichaké:

—¿l kiane be' kí tö ye' tö iwè be' a?

Ta ie' tö iiüté:

—A s'wöbla'ukwak, ye' kí ikiane tö ye' wöbla buarne.

⁵²Jesús tö iché ia:

—Be' erblé ye' mik, e' wa be' buanene. Be' yúne.

E' wöshá tā ie' wöbla buanene tā imíá Jesús tā ñala wa.

Jesús demi Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

11

¹Mik Jesús ena ittökatapa dökemítke Betfagé ena Betania tso' tsinet Jerusalén, Olivo kébata kuli' a tā ee ie' tö ittökatapa kié ból ²tā ichéitö iarak:

—A' yú wì u wëne erulee ee. Mik a' demi ee, e' bet tā burro pupula moulewá kueraë a' tö etö kè kí yi e' tkéuleká ese. E' wötsöö tā itsúbitu ña. ³Yile tö a' a ichakeke: '¿l uk a' tso? ', e' tā iiütó: 'Skéképa kí ikiane', e' wa ie' tö imène.

⁴Eta ie'pa míyal tö burro ñe' kué, motër ukkó a ñalá shäe. Iwötsée ie'pa tö tsèmi.

⁵Eta welepa iéter ee e' tö ichakérak:

—¿l uk a' tso? ¿lie a' tö burro se wötsée?

⁶Ittökatapa tö iiüté wës Jesús tö iché ia es tā ie'pa tö iébitu. ⁷E' ukuöki ittökatapa wā burro bitetser Jesús a. Ie'pa tö ipaio kikke méka burro kí tā Jesús e' tkéka iki. ⁸Taië pë' tö ipaio kikke shuélör ñalá kí, iskà tö kal kò tē'lor kañiká tsèmi ese shuélör ñalá kí Jesús ñalé tsoie.

⁹Pë' mirwá keweie Jesús yoki fñies itöki, e'pa ultane arke taië:

—iSkéköl kikökásö! Yi datse ie' ttò wa, ayécha buaë e!. ¹⁰E' datse s'wëttsükne s'blúie wës se' yé David bak es. Ayécha buaë ie!. iSkéköl tso' ká jaì a e' kikökásö!^p

¹¹Jesús dewa Jerusalén tā imíá dewa Skéköl wé a. Ie' tö íyi weble seraa. Ká tuirketke, e' kuéki imíá Betania ittökatapa dabom eyök kí ból, e'pa tā.

^p Salmo 118.25-26

Jesús tö higowö yulé
(Mateo 21.18-19)

¹²Bule es ta mik ie'pa e' yélur Betania, etá Jesús dué bli wä.
¹³Kamië ie' tö higuera klò sué kò arwa buaë. Ie' mía iweblök tö iwö ta'. Erë kë ie' wä iwö kune. Kam iwö kewö döwa, e' kueki ikò è arwa taië.

¹⁴Ie' tö iché higo klò a:
 —iKè yi tö be' wö katepaiä!
 E' ttsé ittökatapa tö.

Jesús tö Skëköl wé batse'wé
(Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹⁵Ie'pa demi Jerusalén ta Jesús dewä Skëköl wé a. Ee ie' e' kékä wépa tso' íyi taük ena íyi wataük e'pa trë'ukyal. Inuköl mane'ukwakpa^q mesa trélurkaitö. Ñies nuböl wataukwakpa kula' trélurkaitö. ¹⁶Ñies ie' kë tö yi a kawö mè íyi tsuktkö Skëköl wé shua. ¹⁷Etá ie' tö s'wöbla'wémítke ta ichéitö:

—Skëköl tö iyë'at iyëkkuö kí: ‘Ye' u kirdaë tto ye' ta wé ká ultane wakpa a,’^r erë a' tö iia'wéka akblo wéie.

¹⁸Mik e' ttsé sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö, etá ie'pa ileritsémi Jesús ttowäie. Ie' tö s'wöbla'wëke e' tö pë' kos tkiwéwa, e' kueki judiowak wökirpa suane iyöki. ¹⁹Erë mik ká tuine, etá ie' e' yétsa Jerusalén ittökatapa ta.

Higo klò sinewa
(Mateo 21.20-22)

²⁰Bule es bla'mi ie'pa tkamine higuera klò o'mik, etá ie'pa tö isuë tö isinewa dò iwí kicha è. ²¹Etá ì bak e' anewa Pedro éna, e' kueki ie' tö Jesús a iché:

—A S'wöbla'ukwak, isaú higuera klò wayë'abö e' sinewa.

²²Jesús iiuté:

—A' erblö Skëköl mik. ²³Moki ye' tö a' a iché tö yi tö iché kabata wì a: ‘iBe! e' skötttsa íe anewa dayë a!’ ta iklö'wéitö moki kë ibikeitsekä bötböt tö ì chéitö e' wà tköraë, e' ta es iwà tköraë. ²⁴E' kueki ye' tö a' a iché tö iklö'ú tö ì kié a' tö Skëköl a e' wà detke a' ulà a, etá iwà döraë. ²⁵⁻²⁶Ñies mik a' tso' ikiök ie' a, etá ilè tté tso' a' wä yile ki, ese nuí olo'yö iki as S'yé tso' ká jai a e' tö a' icha olo'yö a' kí ñies.

^q11.15 *inuköl mane'uk*: Judiowak a inuköl tso' wakanewë Skëköl wé è a, e' tuekene ie'pa tö inuköl èse wa. ^rIsaías 56.7

¿Yi tö kawö mè Jesús a?
(Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8)

27 E' ukuöki tā ie'pa dene Jerusalén. Jesús shkōdur Skéköl wé a. Eta sacerdotepa wökirpa ena s'wöblauk ttè dalöiëno wa wakpa ena judiowak kueblupa e'pa de ie' ska^t ta ichaké ia:

—¿Yi ttò wa be' tö íyi ikkë weke? ¿Yi tö e' kewö mé be' a?

29 Ie' tö iuté:

—Ñies ye' tö a' a ilè chakeke, e' iuté a' tö, e' tā ye' tö a' a icheke tö yi tö ikewö me' ye' a. 30 ¿Yi tö Juan patkē' s'wöskaök? ¿Skéköl tso' ká jaì a e' ö s'ditsö? Ye' iuté:

31 Ie'pa ní iutémi tā ichekerakitö: “Sö ichèmi tö Skéköl tö ipatkē'bitu, e' tā ie' tö se' a ichèmi: ‘¿lì kuékì a' kë wā ie' ttè klöone?’ ” 32 Pē' ulitane tö iklö'wé tö Juan dör Skéköl tteköl chökle, e' kuékì ie'pa suane pē' vöki. E' kuékì ie'pa tö icheke ní a: ‘Kë se' a iyenuk tö s'ditsö tö ie' patkē!’ 33 E' kuékì ie'pa tö iuté:

—Kè sa' wā ijcher.

Ie' tö ie'pa a iché:

—Es ñies ye' kë tö a' a ichepa tö yi tö ye' a kawö mé íyi ikkë woie.

Uva kanéukwakpa sulusipa e' tté
(Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19)

12 ¹Jesús tö ttè kleé ie'pa a i' es: “Wém eköl tö uva kuatké taië tā ikkoiéwai tö buaë, kauk biéítö uva diò tuoie. Ñies úla yuétö kakkeë uva kkö'noie. E' ukuöki tā ie' tö ipeiteat wëpa welepa a as ie'pa tö ipataù ie' a iwörke e' kak wa. E' ukuöki tā ie' mía ká bánet. ²Mik uva wöline tso'tke wë'iäe shtè, età ie' tö ikanè méso patkémi eköl ie' icha tsuk. ³Erë ie'pa tö ikanè méso klö'wéwa ppé taië patkémine ulà wöchka. ⁴Eta kanè wák tö ikanè méso skà patkémine eköl, erë e' shka'lwé ie'pa tö iwökir kí tā iché suluë. ⁵E' ukuöki tā eköl skà patkémine ie' tö tā e' ttéwa ie'pa tö. E' ukuöki ikanè mésopa skà patkémiitö taië, erë ie'pa tö welepa ppélor welepa ttlér.

⁶“Bata ekké tā iateia eköl è. E' dör iwák alà, e' dalér taië ie' éna. E' patkémiitö tā ie' ibikeitsè: ‘Ye' alà idir, e' kuékì ie'pa tö idalöieraë.’ ⁷Erë ie'pa tö iché ní a: ‘Ká i' atdaë ie' wì ulà a. Ittowasö, es ká i' döraë se' ulà a.’ ⁸E' kuékì ie'pa tö iklö'wéwa ttéwa tā inú kékumi ie'pa tö uva kékumi a bánet.”

⁹Eta Jesús tö ie'pa a chaké:

—¿Ima a' ibikeitsè? ¿lì weraë kanè wák tö? Ie' mira kanéukwakpa ttökulur tā uva kané meraneitö pë' kuákì a.

¹⁰Ye' tté tso' kitule Skéköl yékküö kí, e' kë suné a' wā? E' tö iché:

‘Ak watétsa u yuökwakpa tö

e' yönene ák bua'buaie.

¹¹ E' kaneo! Skéköl tö,
ta e' tö s'ttsé!weke buaë, s'tkinewaq iweblök.²³

Es Skéköl yékuö tö ichè.

¹² Ie'pa tö isuëwa tö kleè e' wa Jesús tö ie'pa ché, e' kueki ie'pa éna
iklö'wakwa. Eré ie'pa suane pë! yoki, e' kueki ie'pa tö iméat ta iponemi.

S'wökirpa patauk, e' tté
(Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26)

¹³ E' ukuöki ta ie'pa tö fariseowakpa wélepa ena Herodes klépa wélepa
patkémi Jesús ska!. Ie'pa kij ikiane tö ie' tö ilè chè ikkatoie. ¹⁴ Ie'pa demi
ie' ska! ta ichérakitö ia:

—A s'wöbla'ukwak, sa! wä ijcher tö kekraë be' ttò moki. Be' tö sulitane
suëke ñikkëe. Ima pë! tö be' cheke e' kë kij be' tkine. E' kueki be' tö
s'wöbla'weke yësyësë Skéköl ñalé tté wa. Ichô sa! a, Roma wökir kibi
patuësö ðe' dör buaë ö kë idör buaë?

¹⁵ Eré ie' tö isuëwa tö ie'pa e' öke er sulu wa, e' kueki ie' tö iché iarak:
—¿I kueki a! tso' ye' ma'uk tsaiè? Inuköl wöshki tsúbitu ña et suè.

¹⁶ Eta ie'pa tö inuköl wöshki tsémi ie' a et ta ie' tö ichaké ie'pa a:
—¿Yi diököl ena yi kiè me'rka iki?

Ie'pa tö iüté:

—Roma wökir kibi.

¹⁷ Eta ie' tö iché ie'pa a:

—E'ma kos Roma wökir kibi icha, ese mü ie' a, ta kos Skéköl icha ese
mü ie' a.

Ie' tö ie'pa iüté es, e' tö ie'pa tkiwéwa.

¿S'duolur e' shkermikane ö au?

(Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Eta saduceowakpa wélepa de Jesús ska!. E' wakpa tö iklö'wé tö
s'duowaq e' kë shkenukkane. Ie'pa tö ie' a ichaké:

¹⁹ —A s'wöbla'ukwak, Moisés tö ttè daloiëno kitat yékuö kij e' tö
ichè i! es: Wëm blenewaq kë alà ate, e' ta ie' ël kawötä ischô tsukwaa as
ilà kòkä iël blenewaq, e' a. ²⁰ Etökicha wëpa bak dökä kul ñi elpa, ikibi
alaköl tséwa, eré iblenewaq kë alà ate. ²¹ Ie' itöki iël tö ischô tséwa, eré e'
ñies blenewaq kë alà ate. E' sù iwamblène iël ta ²² ena imalepa ta. Ie'pa
kul blerulune kë alà ate alaköl e' ta. Bata ekkë ta ñies alaköl e' blenewaq.
²³ Wëpa kul e' bak alaköl eköl ë ta. Mik s'duowaq e' shkenekekane, eta ñwéne
dòomi ie' wëm chôkie?

²⁴ Ie' tö ie'pa iüté:

²³ Salmo 118.22-23

—A' kè wā Skéköl yékkuo sūule, ñies ie' diché kè jcher a' wā, e' kueki a' wöa ká chowa. ²⁵Mik s'duolur e' shkenekane, eta wëpa ena alakölpa kè serpawaiä ñita. E'pa míyal wès Skéköl biyöchökawka tso' ká jaì a kè sert'a'wa ñita es. ²⁶¿A' kí kiane jcheno tö moki s'duowa e'pa shkerdakane? Skéköl ut Moisés ta kal tsir wöñarke bö'ie, e' shua, ¿e' pakè kè aritsule a' wā Moisés yékkuo ki? E' kewö ska' ta Skéköl tö iyé: 'Ye' dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Kéköl.'^t ²⁷E' wà kiane chè tö ie' kè dör s'duowa, e'pa Kéköl. Ile' dör s'ttsë'ka, e'pa Kéköl! Taië a' wöa ká chowa.

¿Skéköl ttè dalöiäno e' isie dör ibua'ie?

(Mateo 22.23-40)

²⁸Eta s'wöbla'ukwak ttè dalöiäno wa dur eköl ie'pa tso' ñì iutök e' ttsök. Ie' tö ittsé tö Jesús tö ie'pa iuté buaë, e' kueki ie' ichaké ia:

—Skéköl ttè dalöiäno, ¿e' wéne dör ibua'ie imalepa tsata?

²⁹Ie' iuté:

—Skéköl ttè dalöiäno kibii imalè tsata e' dör i!: 'A Israel aleripa, a' tö itsöö. Kékë dör se' Kéköl, e' è dör Skéköl. ³⁰E' dalérirtsö a' er kos wa ena a' wák kos wa ena a' erbikè kos wa ena a' diché kos wa.' ³¹E' itöki e' dör i!: 'A' malepa dalérirtsö wès a' wákpa e' dalér es.' Kè ttè ta' dalöiäno tkòka ttè böt e' tsata.

³²Eta s'wöbla'ukwak ttè dalöiäno wa, e' tö iché ia:

—A s'wöbla'uk, be' iuté buaë. Ì ché be' tö e' dör moki. Skéköl dör eköl ème. Kè e' skà ta. ³³Nies s'kawötä ie' dalérirtsök se' er kos wa ena se' kabikeitsö kos wa, ena se' diché kos wa, ñies s'kawötä s'malepa dalérirtsök wès se' wák e' dalér es. E' wésö, e' ta' e' dör buaë se' a tkòka iyiwak jchëule ña'wè wa'ne ena iyiwak jchëule skà mèsö Skéköl a e' kos tsata.

³⁴Mik ie' isuë tö s'wöbla'ukwak ttè dalöiäno wa, e' tö ie' iuté buaë yésyësë, eta ie' tö iché ia:

—Ì blúie Skéköl tso' e' o'mik tsinet be' tso'!

Eta kè yi kësik dë'kaiä ie' a ì skà chakök.

¿Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' dör yi aleri?

(Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵Jesús tso' ie'pa wöbla'uk Skéköl wé a ta ie'pa a ichakéitö:

—¿Wes s'wöbla'uk ttè dalöiäno wa wakpa tö ichëmi tö wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, e' dör s'blú bak kiè David e' aleri? ³⁶Erë David wák tö iyé! Wiköl Batse'r wa i' es:

'Skéköl tö ichè ye' Kéköl a:

^t12.26 Ye' dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Kéköl: Mik ttè e' yé! Skéköl tö Moisés a, eta Abraham, Isaac ena Jacob e'pa bliérulunebak ká iaiä. Wes ie' tö ichè, e' wà kiane chè tö ie'pa tso' ttsë'ka Skéköl ta. Éxodo 3.6 saú.

Be' e' tköser ye' ulà bua'kka dalöiëno tajë,
dò mik ye' tö be' bolökpa mérö be' klò dikia eta.^u

37 Wé pairine'bitu idil wa s'bluie e' dör David aleri, e' ta cwas e' kiëmi David tö ie' Kéköl?

Etä pë' tso' tajë, e'pa tö Jesús ttò ttseke er bua' wa.

Jesús tö s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kkaté

(Mateo 23.1-36; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

38 Jesús tö s'wöbla'weke e' shua ie' tö iché: "A' e' kkö'nú s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa yoki. Ie'pa wöbatsö shkök datsi' batsi' ese mik wé pë' tso' tajë ese ska' as pë' tö ie'pa shke'ù wes kékëpa dalöiërtä' tajë es. **39** Nies se' nì dapa'wo wé a ena wé ie'pa kawö tkö'wekerakitö, ese ska' kula' tso' kékëpa dalöiërtä' esepa a, ese yuleke ie'pa tö e' tkoie. **40** Ie'pa tö alakölpa schö u yetä'ttsa iulà a, etä ittökerak S'yé ta braraë sulitane wöwa idikijñoie tö ie'pa dör pë' buaë yësyësë. Ie'pa weirdaë siarë s'malepa tsata."

Alaköl siarë tö inuköl mé Skëköl a

(Lucas 21.1-4)

41 Etökicha ta Jesús tkér kalkuö tso' inuköl ioie mè Skëköl a e' wösha pë' tso' inuköl iök kalkuö a e' sauk. Inuköl blúpa tso' tajë esepa tö inuköl ieke tajë. **42** E' wöshäe ta alaköl siarë dör schö debitü eköl, e' tö inuköl wöshkila yüole cobre wa tuë tottola ese iéwa böt kalkuö ek a. **43** Jesús tö ittökatapa kié ta ichéitö iä:

—Mokí ye' tö a' a ichè tö alaköl siarëla dör schö wí tö inuköl iéwa kibiiie imalepa tö iié kos e' tsata. **44** Ie'pa ultane tö inuköl kuò ate ese ie, erë ie' siarë, e' tö ie' wä itso' senoie e' kos méttsa. E' kueki ye' tö ie' ché es.

Jesús tö iché tö Skëköl wé olordawa

(Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6)

13 **1** Mik Jesús e' yétsa Skëköl wé a, etä ittökata eköl tö iché ie' a
—iA s'wöbla'uk, isaq! U bua'buaë yüole ák bua'buaala wa.

2 Ie' iijté:

—U kos tso' bua'buaë sué a' tö íe, e' olordawa seraa, iékwö è kè atpa nì bata ki.

¿I wa sö isuëmi tö ká i' erkewatke?

(Mateo 24.3-28; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

3 E' ukuöki ta ie'pa míyal kabantu kiè Olivo tkérka Skëköl wé wöshäe ee. Jesús e' tkéser ta Pedro, Santiago, Juan ena Andrés e'pa tö ie' a

^u Salmo 110.1

ichaké bánet: ⁴“Ichó sa' a: ¿mik íyi ekké wamblérmi? ¿I wa sö isuèmi tö iwamblérketke?”

⁵⁻⁶Ie' iijté: “Taié pë' datse e' chök tö ie'pa dör ye!. Icherarakitö: ‘Ye' dör wé pairine'bitu idí' wa s'blúie e', ta pë' kíterarakitö taié. E' kueki a' tso' wösh wa as kë yi tö a' kitö'ù.

⁷“Mik a' tö ibiyó ttsé tö ká taié wakpa ñippöke taié wì a dià a, eta e' kë tö a' tkiuk. E' wake' tköraë, erë ká i' erwami e' kianeia. ⁸Ká kuá'ki kuá'ki wakpa ñippöraë ñita. Nies í tö ká wöti'weraë ká wañne. Nies ká tseë wakpa tteraë bli tö taié. Íyi ekké dör erpa s'tsá weirketke kám ye' done e' yoki ese. E' dör wes alaköl alà kurketke ta ikirirke es.

⁹“A' e' kkö'nú. A' merdattsá s'shülökwakpa a ta a' burdaë siarë judiowak ñì dapa'wo wé a. Ie'pa tö a' keraë e' duökser shulé s'wökirpa ena s'blúpa wörki ye' tté kueki. Es a' tö ye' tté pakeraë ie'pa a. ¹⁰Erë kam ká i' erwá e' yoki ye' tté buaë e' kawötä pakè ká ultane wakpa a. ¹¹Mik a' menettsa tté shülökwakpa a, eta kë a' tkinuk imá a' e' tsatkömi. Mik e' kewö de, eta kë a' ttöpa a' wákpa er wa, e' skéie Wiköl Batse'r ttöraë a' wa. E' kueki tté eraë Skéköl tö a' a chè e' chö. ¹²Eta welepa tö iël wömerattsa ttewa, iyé tö ilà wömerattsa, nies ala'r e' köraka iyé ena imì kkatök as ittòwa. ¹³Sulitane tö a' sueraë suluë ye' tté kueki. Erë yi e' tkewa darerëe dökä bata ekké, esepa tsatkérdaë.

¹⁴“Íyi sulusi tö i dör batse'r ia'wé ñáie e' tkérdaqá wé kë ikawöta tkèka ee” (yi tso' yékuo i' saúk, e' éna iwà qanú). Mik e' sué a' tö, eta wépa serke Judea e'pa tkóyalmi kábata a. ¹⁵Yi tso' u bata ki ese kë dökwané weshke iifyi yoktsa, itkóshkarmi. ¹⁶Nies yi tso' kaneblök kañika ese kë dökwané weshke idatsi' yoktsa. ¹⁷E' kewö ska' ta alakölpa alà kurketke ena alakölpa tsu' muke ilà a iwëstela ina esepa ta! ¹⁸⁻¹⁹S'ditsö weirdae taié shute kos kë s'we'ikule ekké mik ká yö' Skéköl tö dò ikké ta, nies kos kë s'weirpa aishkuö ta ekké. E' kueki ikió Skéköl a as kë e' wamblér a' ta yuëdiö késka!. ²⁰E' kewö kë wööpawa Skéköl tö, e'ma kë yi isie atukia ttsé'ka. Erë e' kewö wöerawaitö, wépa shukitbakitö esepa dalërmik.

²¹⁻²²“Kächökwakpa e' köraka e' chök tö ie'pa dör wé pairine'bitu idí' wa s'blúie e' ö ie'pa dör Skéköl tteköl wele. E'pa tö i kë or yi a ese weraë s'kitö'woie tö ie'pa tté dör mokïë. Dò wépa shukit Skéköl tö, esepa kitö'wëmi e' mú kitërmi e'ma. E' kueki yile tö iché a' a: ‘Isaú, wé pairine'bitu idí' wa s'blúie e' dur íe, ö ‘Isaú, idur wie', e' ta kë a' tö iklö'war. ²³iA' tso' erkí! Íyi ekké biyó chétkeyö a' a keweie.

^v 13.14 Íyi sulusi...tkèka ee: Mateo 24.15 saú.

Jesús dörane olo tā' tajē
(Mateo 24.29-35,42,44; Lucas 21.25-36)

24 “Erë s'weine e' kewö tka, etä diwö wötuirda, nies si'wö kë wöñarpai. 25 Bëkwö darolordaë ena ì kq̄s tso' ká jaì a e' wötirda. 26 Etä ye' dör S'ditsö Alà, e' datse mò a diché tā' tajē olo tā' tajē, e' wérda. 27 Skéköl biyöchökawka patkeramiyö wépa shukitbakyö, esepa dapa'ukka ek tsiní ème. Ie'pa tö iyuleraë ká wa'ñe dò wé ká i' bata erkerö ee ena wé ká jaì bata erkerö ee.

28 “A' e' wöbla'ú ttè ikkë wa iwà saú higo klò wa: Mik iulatska tso' ulölöla ena erpa iköyök tskirdoka, etä a' wá ijcher tö duas dewatke tsinet. 29 Es nies mik a' tö isué tö íyi ekkë wamblérke, etä a' wá ijchenú tö ye' datskene, e' diwö dewatke tsinet. 30 Moki' ye' tö a' a iché tö íyi ekkë wamblérdaë wépa dör wes a' es esepa kam erwa e' yoki. 31 Kashuk ena ká i' erdawa, erë ye' ttè michoë e' kë erpawa yés.

32 “Erë e' kewö e' diwö kë jcher yi wa. Skéköl biyöchökawka tso' ká jai a, e'pa kë wá ijcher, nies ye' dör Skéköl Alà e' kë wá ijcher. S'yé è wá ijcher.

33 “A' kë wa ijcher wekkë tā idiwö de, e' kueki a' tso' erki, a' senú wösh wa. 34 E' dör wes wém eköl mi'keq̄ kampië ká kuak'i a es. Ie' tö iché ikané mésopa a: ‘U kkö'nú ña.’ Etä kanè tuléatitö ie'pa bik ekkë a. Ie' tö iché ie' ká wékkö kkö'nukwak a: ‘Be' tso' wösh wa.’ 35 Es nies a' tso' erki. A' kë wá ijcher mik ye' dör wes u wák es e' dotkene. Ye' dömibitü ká tuinetke ekkë alè, ká shaböts alè, dakro qne ekkë alè ö ká ñine alè tā. 36 A' tso' wösh wa dö! a' kuëwayö kapè a. 37 Ttè chéyö a' a, e' chekeyö sulitane a: iA' tso' wösh wa!”

Judiowak wökirpa tö Jesús aleritsé klö'wèwa
(Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

14 1 Ká böt è kianeja Judiowak Yépa Yérulune Egípto e' kewö tkö'woje. Nies e' kewö ska' tā Pan Kè Yóule Iwölöwoka Wa e' kewö tkö'weke judiowak tö. Sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöieno wa wakpa tö Jesús aleritsé kitö'wé iklö'wowa ttèwa. 2 Ie'pa welepa tö iché:

—Kè sö wamblò Se' Yépa Yérulune Egípto e' kewö a as pë' kë shutirka. E' kueki ie'pa éna iklö'wakwa ikitè wa.

Jesús klò ki kiò masmas téka alaköl eköl tö
(Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8)

3 Jesús mineja Betania, Simón kiri'uk lepra bak, e' u a. Ie' tkérija mesa kj, e' dalewa alaköl debity eköl e' wá kiò masmas kiè nardo ese chökle tuè darerë, ese debity. Kiò e' ukkuo yüole ák kiè alabastro e' wa. Kiò

ukkuö kuli' péwaitö ta itéka Jesús wökir ki. ⁴Welepa ulunekä ie' ki ta iñi a ichérak:

—¿Ì kuékì alaköl tö kiò we'ikéwa? ⁵Ituè darerë döka s'kaneblò duas ek ské ekkë. Iwatormittsa s'siarëpa kímoie.

Eta suluë ie'pa tö alaköl e' paké.

⁶Erë Jesús tö iché:

—Imúat bërë. ¿Ì kuékì a' itsiriweke? Íyi buaë kanewé ie' tö ye' a.

⁷S'siarëpa tso' kekraë a' shua, eta e'pa kímèmi a' tö mik a' ki ikiane e' ta. Erë ye' kè kù' kekraë a' ta. ⁸Ie' tö iwé ye' a kos ie' a ior ekkë. Ie' kiò té ye' ki ye' kanéwoie kám ye' nu wötérwá e' yoki. ⁹Moki ye' tö a' a ichè tö ká wañie wé Skéköl ttè buaë pakarke ee ipakardaë ñies tö ie' tö ì buaë o' ye' a. Es e' kè chöpawa yi éna.

Judas tö Jesús wömétsa

(Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰Jesús ttökatapa dabom eyök kí ból, e' eköl dör Judas Iscariote, e' mía sacerdotepa wökirpa ska' ichök tö ye' a Jesús mermittsa a' a. ¹¹Mik e' ttsé ie'pa tö, eta ittsé'nerak buaë ta ikablé ie' a inuköl muk. Eta ie' tö kawö yulémi bua'iewa Jesús wömottsa.

Jesús bata chkéià ittökatapa ta

(Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Cor 11.23-26)

¹²Kawö kiè Pan Kè Yöule Iwölöwóka Wa e' kewö tsá diwö dewatke^w E' diwö wa ie'pa obeja pupula jcheke Judiowak Yépa Yérulune Egípto, e' kewö tkö'woie. Eta Jesús ttökatapa tö ie' a ichaké:

—¿Wé be' ki kiane tö sa' mi' kawö tkö'wekesö e' chké kanéuk be' a?

¹³Ie' tö iché ie'pa ból a:

—A' yú Jerusalén. Mik a' demi ee, eta wém kueraë a' tö eköl, e' wa di' dami skauña a. E' itökì a' yú. ¹⁴Ta u wé a ie' demi e' wák a ichó: 'S'wöbla'ukwak be' chakök ké: ¿Úshu wé a ie' tö kawö tkö'wekesö e' chké ñemí ie' ttökatapa ta?' ¹⁵Ie' tö úshu bërie tso' kákke tso'tke kaneoule buaë, e' kkacheraë a' a. Ee ichké kaneú se' a.

¹⁶Eta ie'pa ból míyal Jerusalén ta íyi ulitane kuérakitö wes ie' tö iché es. Ee chké kanewérakitö kawö tkö'woie.

¹⁷Mik ká tuine, eta ie' debitü ittökatapa dabom eyök kí ból, e'pa ta.

¹⁸Mik ie'pa e' tulésér chkök, eta ie' tö iché ie'pa a:

—Moki ye' tö a' a ichè tö a' eköl tö ye' wömerattsa. E' wák tso' ye' ta chkök.

¹⁹Eta ie'pa erianeka taië ta ie'pa tö ie' a ichakémi eköl eköl:

^w 14.12 Pan Kè Yöule Iwölöwóka Wa e' kewö: Kawö e' tkö'weke judiowak tö dò ká kul, e' tsá diwö kiérakitö Se! Yépa Yérulune Egípto e' kewö.

—¿Ye' alè idir?

²⁰Ie' tö iijuté:

—E' dör a' dabom eyök kí ból tso' ye' ta pan nuuk tka' etkè a ñè, e'
eköl. ²¹Ye' dör S'ditsö Alà e' ta itkoraë wès itso' kitule Skéköl yékküö
ki es. Erë wéstela ina yi ye' wömekettsa e' ta. iBuaë idir wëm e' a tö kë
ikunúpa!

²²Ie'pa tsol'iä chhkök, e' shuña pan klö'wéítö, e' kí wéstela chéítö Skéköl a
ta iblatéítö watié ie'pa a ta ichéítö:

—Pan se dör ye' chhkà, e' nñu a' tö.

²³E' ukuöki tka' a vino tso', e' klö'wéítö, e' kí wéstela chéítö Skéköl a ta
ie'pa ultane tö tka' e' wayé. ²⁴Ie' tö iché ie'pa a:

—Vino se dör ye' pé. Ye' tterawa e' pé' téndaë taië, e' wa ttè pa'ali me'
Skéköl tö, e' wà de. E' wa pé' taië tsatkérdaë. ²⁵Moki ye' a' a ichè tö vino
kë yepaiayö dò mik ì blúie Skéköl tso' e' kewö de eta. Mik ide, eta iskà
yeraneyö a' ta.

Pedro tö icheraë tö ie' kë wa Jesús sūule

(Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

²⁶Eta ie'pa tö Skéköl ttseittsé, e' ukuöki ta ie'pa míyal Olivo kóbata a.

²⁷Jesús tö iché ie'pa a:

—A' ultane tköyaldaë. A' ye' meatdaë ekörla. E' dör wes itso' kitule
Skéköl yékküö ki es, e' tö iché: 'Obeja kkö'nukwak ttewaraëyö, eta obeja
pordami wì a dià a.'^x ²⁸Erë mik ye' ttewa shkenekane, e' ukuöki ta ye'
miraë Galilea a' yöki kewe.

²⁹Pedro tö ie' a iché:

—Eré ie'pa ultane be' memiat ekörla, erë ye' kë tö be' mepaat.

³⁰Ie' iijuté:

—Moki ye' tö be' a iché tö i' nañewe, kám dakro skà arne, e' yöki be'
tö icheraë mañatökicha tö be' kë wa ye' sūule.

³¹Erë Pedro tö ikí ché iä kröröë:

—Eré ye' ttewamirikitö be' ta, erë kë ye' ichepa tö kë ye' wa be' sūule.
Eta ie'pa ultane ttöke es ème.

Jesús tté S'yé ta Getsemaní

(Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46)

³²E' ukuöki ta ie'pa míyal ká kië Getsemaní ee. Jesús tö iché ittökatapa
a:

—A' ate tulur íe, ye' míä ttök S'yé ta.

³³Pedro, Santiago ena Juan e'pa mítsér iwa e' ta. Eta ie' erianemi
chkenewämi taië. ³⁴Ie' tö iché ie'pa a:

^xZacarías 13.7

—Ye' eriane taië ttsëskua ye' ttèwamiitö ekkë. A' e' tsuat íe, kë a' kapökwa.

35 E' ukuöki ie' mía wishke tå ie' e' kéutér wòwakköt iskì tå ikiéítö Skéköl a tö ì tköraë ie' tå, e' diwö tkoämi ie' ki, e' tå itköyü. **36** Ie' ichè: “A yéwola, íyi ultane ormi be' a. Ì tköraë ye' tå e' dör wes íyi bacha'bachaë yèwasö es. E' ulà a ye' yóttsa. Erë kë iwar wes ye' ki ikiane es, iú wes be' ki ikiane es.”

37 E' ukuöki tå ie' dene wé ittokatapa tulur ee tå ie'pa kuéítö kapòtulur. Ie' tö iché Pedro a:

—A Simón, ¿be' kapowa? ¿Kë be' wá kapèwá wöklöne dò hora ek è?

38 Kë a' kapökwa. A' ikió Skéköl a as ì sulu tö a' erkiöweke ese kë e' alòka a' ki. Mokì a' éna ì buaë wák, erë a' diché kë dëlkä iwà uk, e' kueki a' a darerëe idir.

39 Ie' míane tå tté Skéköl a wes kewe itté es. **40** Mik ie' dene tå ie'pa kuéneítö kapòtulur; ie'pa wöbla surirkewa kapè wá e' kueki. Ie'pa kë wá tté kune ie' iutoie. **41** Ie' skà míane ttök S'yé tå e' dene, i' tå idare mañatökicha, eta ie' tö iché iarak:

—¿A' kapòtuluriä enukeia? Wé! a' kapowa. Ye' dör S'ditsö Alà, e' diwö dekatke mèttsä pë' sulusipa ulà a. **42** A' e' kókä, yi tö ye' wömekettsä, e' dotke i' tå. Mishka ie' panuk.

Jesús klö'wéwá ibolökpa tö

(Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

43 Jesús tso'iä ttök, e' dalewa ittokatapa dabom eyök ki böл, e' eköl kiè Judas, e' debity pë' tå taië. E' wakpa debity tabè ki ena kal wölö ki. Ie'pa patkë'mi sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena judiowak kueblupa ekkëpa tö. **44** Judas dör iwöméttsä e' tö ie'pa a iyë'bak: “Wé shke'wéyö wöalattsè wa, e' dör ie', iklö'wéwá a' tö tå itsúmi kkö'naule buaë as kë itkoshkar.” **45** Eta ie' e' skéwá Jesús o'mik tå iché ia:

—iA S'wöbla'ukwak!

Tå iwöalattséwaitö. **46** Eta Jesús klö'wéwá pë' tö.

47 Erë ie'pa iéter ee, e' eköl tö itabè yéttsa tå e' wa sacerdote kibi e' kanè méso kukuöña tétsa. **48** Eta Jesús tö ichaké pë' ekkëpa a:

—¿lì kueki a' bite ye' klö'ukwá tabè ki kal wölö ki wes akblökawkapla klö'wéwá es? **49** Kekraë ye' bak a' shuä s'wöbla'uk Skéköl wé a, erë a' kë wá ye' klöonewá. Erë i' tköke as itkò wes itsö' kitule Skéköl yékkuo ki es.

50 Eta ittokatapa kos tkayalmi tö iméat ekörla. **51** Erë duladula eköl dowä ie' itökì e' patréwabitü ka' kishuo wa, e' klö'wéwärakitö, **52** erë idatsi' ppéeqatö wak tkashkarmi sume.

Jesús demi ie'pa wá Judiowak wökir kibipa wörki

(Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55,63-71; Juan 18.12-14,19-24)

53 Jesús tsémirakitö sacerdote kibi ska'. Eta ee sacerdotepa wökirpa malepa ena judiowak kueblupa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kos

daparke. ⁵⁴Pedro datse ie'pa itöki kāmië döttṣa sacerdote kibi u pamik, eta ee ie' e' tséat tkér Skéköl wé shkékipa tā bö' baiklök.

⁵⁵Eta sacerdotepa wökirpa ena judiowak wökirpa malepa tö ttè yuleke Jesúss kkatoie as ie'pa tö iwömüttsa ttewa, eré kē ie'pa wā ì ttè kynē ikkatoie. ⁵⁶Taië pē' de ie' kkatök kachè wa, eré ie'pa ttè kē dē'ttsa ñittsëe. ⁵⁷Welepa tö ie' kkatémi kachè wa tā ichérakitö:

—Sa' tö ie' ttsé'wā ichök tö Skéköl wé yō' s'ditsö tö i!, e'
olo'yerawaitö tā iské, kē yone s'ditsö wā, ese yuérakaneitö kā mañat shua.

⁵⁸Eré ie'pa ttè kē dē'ttsa ñittsëe.

⁶⁰Eta sacerdote kibi e' kéka iyamipa shua, tā Jesúss a ichakéitö:

—¿Kē be' ie'pa iuteku' yés? ¿Ñe' ie'pa be' kkateke, e' dör ì?

⁶¹Eré Jesúss siwa'bléwā ie'pa yoki, kē ie' wā ì iutene.

Sacerdote kibi ie' skà chaké:

—¿Be' dör wé pairine'bitu idí' wa sa' blúie e'? ¿Be' dör Skéköl kikaulekā taië e' Alà?

⁶²Jesúss ie' iuté:

—Tó, ye' idir. Ye' dör S'ditsö Alà e' sueraë a' tö tkérkā Skéköl diché tā' iyí ultane tsata' e' ulà bua'kka dalöiértā' taië. Ñies ye' datskene kashuk a mò a' e' sueraë a' tö.

⁶³Eta sacerdote kibi e' datsi' jchée ikkachoie tö ilunekā tā ichéitö:

—¿Lie se' kī ikkatókwakpa kī kiarmia? ⁶⁴A' itsé tö ie' e' chò tö ie' dör Skéköl Alà, e' wa ie' tso' Skéköl chök suluë. ¿Wes a' iweke?

Ie'pa ultane ñi siníkué tö ie' iane iwiie, e' kuékí ikawötä ttewa.

⁶⁵Ie'pa welepa wirituémi ikī ñies iwöbla pabakéwarakitö tā itérakitö tā ichakérakitö:

—Be' dör Skéköl tteköl, e'ma sa' a ichökä ñyi tö be' té?

Eta Skéköl wé shkékipa tö ippé iwö kī taië.

Pedro tö iblé tö kē ie' wā Jesúss suule

(Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18,25-29)

⁶⁶Pedro tkériä iski u pamik, e' dalewa tayëla debitü e' dör sacerdote kibi e' kanè méso eköl. ⁶⁷Ie' Pedro sué bö'iklök, tā isuëitö krereë tā ichéitö iä:

—Be' ñies dör Jesúss Nazaret wak e' klé eköl.

⁶⁸Pedro tö iblé. Ie' tö iché:

—Kē ye' wā ie' suule. Ye' kē éna iane tö ì chök be' tso'.

Eta ie' e' yéttṣa ukkō a. E' wöshaë dakro qne. ⁶⁹Kanè méso ñe' tö Pedro suéne tā ie' e' kéka ichök imalepa a:

—Ie' i! dör Jesúss klépa e' eköl.

⁷⁰Eré Pedro tö iskà bléne. E' kuölö tā wépa tso' ee ñies e'pa tö iché ie' a:

—Be' dör Galilea wak, e' kuékí moki be' dör ie'pa ëltë wak.

7¹ Ie' tö iché:

—iSkéköl wörki ye' ichè tö wém chök a' tso' e' kë suule ye' wa! Kë idör es, e'ma as ye' kichatér.

7² E' wöshäë ta dakro aqe etökichane, ta ie' éna ianewa tö Jesús tö ie' a iyé!: 'Kam dakro skà arne e' yoki be' icheraë mañatökicha tö be' kë wa ye' suule.' Eta ie' iékä taië.

Jesús mítser Pilato wörki

(Mateo 27.1-2,11-14; Lucas 23.1-5; Juan 18.28-38)

15 ¹Mik ká ñine, eta sacerdotea wökirpa ena judiowak kuéblupa ena s'wöbla'uk ttè daloiéno wa wakpa ñì dapa'wéka ta Jesús aleritsétké. Ie'pa wa imítser moulewá mé Pilato a. ²Pilato tö ichaké ie' a:
—¿Be' dör judiowak blú?

Ie' iiuté:

—Tó, wes be' iché, e'ma es idir.

³Sacerdotea wökirpa tö ie' kkaté taië. ⁴Eta Pilato tö iskà chakéne:

—Ñekké ie'pa be' kkaté ¿e' ttsébö? ¿ì kuékí e' kë iutébö?

⁵Erë ie' kë wa iiuténe, e' tö itkiwéwa darérëe.

Jesús méttsa ttèwa

(Mateo 27.15-31; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

⁶Judiowak Yépa Yérulune Egipto e' kewö wa Pilato wöblar s'wötëulewa s'wöto wé a ese yoktsa eköl émine wé kié pë! tö e!. ⁷Wém kiè Barrabás e' tso' wötëulewa s'wöto wé a imalepa sulusipa ta. Ie'pa wa s'kötulewá mik ie'pa e' ka'ka nippök romawakpa ta eta. ⁸Ta pë! debitü Pilato ska' e'pa tö ikié ie' a tö iú wes iwöblar es. ⁹⁻¹⁰Ie' tö isuewá tö ukyéne wa sacerdotea wökirpa tö Jesús me'ttsa ie' ulà a. E' kuékí ie' tö ichakérak ia:

—A' judiowak blú ¿e' èmineyö?

¹¹Erë sacerdotea wökirpa tö pë! shutiwékatke as ie'pa tö kiò Pilato a tö Barrabás yóttsa Jesús skéie. ¹²Pilato tö ichakéne:

—Eta ¿wes a' kí kiane tö ye' tö wém kiè a' tö judiowak blú e' wé?

¹³Ie'pa iiuté aqeule:

—Iwötówá krus mik!

¹⁴Ie' tö ichaké ie'pa a:

—¿ì kuékí? ¿ì sulu wambléitö?

Erë ie'pa kí arke:

—Iwötówá krus mik!

¹⁵Ie' aták buaë ie'pa ta, e' kuékí Barrabás yéttsa. Eta Jesús ppök patkémiiito ttsa' bata daloie wa. E' ulokti ta ie' tö iméttsa wötewá krus mik.

¹⁶Eta iñippökawka wa Jesús mítser ká e' wökir u kiè Pretorio e' shua wé ulat tso' áie ee. Ee ie'pa tö iñippökawka malepa kiétsa dapa'wé ek tsiní ème. ¹⁷Ie'pa tö datsi' mat daloshdalosh ese iékä Jesús kí blu'ie. Nies

dika'kicha yuérakitö wöshkiie tkékarakitö iwökir kí blu'ie iwayuoie. ¹⁸E' ukuöki tá ie' wayuémirakitö aneule:

—iBe' dör judiowak blú! iBe' kíkókká sa' tso'!

¹⁹Eta ippémirakitö taié iwökir kí kuaköl wölö wa ena iwiri tuérak iki ena ie' e' tulésarak kuchë kí iwörki iwayuök tö sú sa' be' dalöiè.

²⁰Mik iwayué one, eta datsi' mat daloshdalosh, e' yétttsarakitö tá iwák datsi' iékánerakitö iki tá imítserak iwá wötewá krus mik.

Jesús wötëne krus mik

(Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

²¹Ñippökwakpa tö wém kiè Simón dör Cirene wak, e' kué ñalá ki, e' datse bánet micho Jerusalén. Ie' dör Alejandro ena Rufo yé. Ie' ké ie'pa tö Jesús krus tsükmi.

²²Ie'pa wá Jesús mítser ká kiè Gólgota ee. (Gólgota e' wá kiane chè s'wökirdiche.) ²³Eta vino shytuule kapöli kiè mirra e' wa, ese mé Jesús a yé, erë kë ie' wá iyanewa. ²⁴Eta iwötérakitö krus mik. E' ukuöki tá ie'pa iné ní ma'woie sué tö wés ie'pa tö Jesús datsi' blatemi ní a.

²⁵Mik ie'pa tö iwötewá krus mik, eta diwö de sulitu (9). ²⁶Kaltak tso' e' kí itso' kitule tö iché: "I" dör judiowak blú e", e' dör iwá kkachoie tö í nuí kí ie' wötënewá krus mik. ²⁷⁻²⁸Ñies wëpa böl akblökwakpa wötewarakitö krus mik, eköl iulà bua'kka, eköl iulà bakli'kka.

²⁹Pé' tköke ee e'pa tö icheke sulu, iwökir wötiukerak iwöa, es ichekerakitö:

—iÍkéta, be' se tö Skéköl wé tkekettsa eta ká mañat è ta be' tö iyuékane! ³⁰iE'ma be' e' tsatkó, be' e' ówa krus se mik!

³¹Es ñies sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöieno wa wakpa tö Jesús wayueke. Ie'pa tö icheke ní a:

—O'kapa tsatkéito erë ie' wák kë a e' tsatkér. ³²Moki ie' dör wé pairine'bitü idí' wa s'blúie, moki ie' dör se' Israel aleripa e' blú, e'ma as ie' e' ówa krus wí mik, e' iarma tá se' erblòmi ie' mik.

Wépa wötëne ie' tá krus mik e'pa tso'ñak ie' chök suluë.

Jesús duowa

(Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

³³Mik diwö de bata a, eta ká mía ttetseë ká wa'ñe dò tsáli diwö de mañat ekké. ³⁴E' wöshá tá Jesús aneká taié tá iché: "Eloí, Eloí, ¿lemá sabactani?" (e' wá kiane chè: A ye' Kéköl, a ye' Kéköl, ¿iök be' ye' we'ikétsa?)

³⁵Welepa tso' ee, mik e'pa tö ttè e' ttsé tá ichérakitö:

—¿A' ittsé? Ie' tso' Skéköl tteköl bak kiè Elías, e' kiök.

³⁶Eta ie'pa eköl tunemi tö suiyök nuwéka vino shköshkö wa e' tkékaitö kuaköl bata kí tá itkewá ikkò mik as ikuyoitö. Ie'pa tö iché:

—Imúat bér, ipanusö sué tö Elías datse iökwa.

³⁷Jesús ḥnekā tajē tā isiwā¹ bata tké. ³⁸Eta Skéköl wé a ie'pa wā datsi' buririë ese shukuar u blatoie e' jchénane kákke dötsa² iski. ³⁹Eta Roma nippökawakpa eköl dör capitán e' durshkō Jesús wömk. Mik e' tö isué tö wes Jesús duowa, eta ichéitó:

—Moki, wém wí dör Skéköl Alà je!

⁴⁰Nies alakölpa ieter ee ie' kí sauk kāmië. E' shua³ eköl dör María Magdala wak. Iéköl dör María e' dör Santiago tsirla ék ena José, e'pa mì. Iéköl dör Salomé. ⁴¹Alakölpa e'pa bak shkök Jesús tā ena ikime⁴ mik ibak Galilea eta. Nies alakölpa skà tso' tajē dē'bitu Jesús tā dò Jerusalén.

Jesús nu wötene

(Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁴²⁻⁴³E' diwö dör judiowak a íyi kanewoie eno diwö yoki. Ká turketkey e' kuékí wém eköl kiè José Arimateawak, e' késik iéwa tā imia Jesús nu kiök Pilato a blèwā. Ie' dör judiowak wökirpa e' eköl dalöiértä⁵ tajē ese. Nies ie' tso' i blúie Skéköl tso' e' kewö panuk. ⁴⁴Pilato tkinewa tö Jesús duowatke, e' kuékí ie' tó icapitán kié chakè tö mokí Jesús duowatke. ⁴⁵Mik ie' wā ijchenewa, eta ie' tó Jesús nu kewö mé José a tsèmi. ⁴⁶E' ukuöki tā José tó datsi' ukuö bua'bua saruru ese tué et. Jesús nu éwaitö krus mik, e' patréwaitö datsi' ñe' wa blèwā ákuk biule s'nu blóie ese a. Eta ákuk kkö wötewaitö ák berie wa. ⁴⁷Wé Jesús nu menewa e' sué María Magdala wak ena María dör José mì, e'pa tö.

Jesús shkenekane

(Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

16 ¹Mik eno diwö tka, eta María Magdala wak ena María dör Santiago mì ena Salomé e'pa tö kiò masmas bua'bua ese tué mí ie'pa wā tèka⁶ Jesús nu kí. ²Eta domingo bla'mi erpa diwö tskine tā ie'pa míyal wé Jesús nu bléne ee. ³Ie'pa ñí a iché:

—¿Yi tö se' a ák yemittsa⁷ ákuk kkö a?

⁴Erë mik ie'pa tö iweblé, eta ie'pa tö isué tö ák rratune bánet. Ák e' dör berie. ⁵Mik ie'pa dewa⁸ ákuk a, eta ie'pa tö isué tö duladula tkér eköl ulà bua'kka, e' datsi' saruruë batsjé. Ie'pa tkinewa iyoki. ⁶Erë ie' tó iché ie'pa a:

—Kè a' tkinukwa. Ye' éna iane tö a' tso' Jesús Nazaret wak kötewa⁹ krus mik e' nu yulök. Erë kè ik'y¹⁰ ie, ie' shkenekane. Wé ie'pa tö ime'wā e' tö webló. ⁷A' yú Pedro ena ittökatapa malepa a ibiyó chök tö ie' mitke a' yoki¹¹ kewe Galilea. Ee a' tö ie' sueraë wes ie' tö a' a iyé es.

^y 15.42 Ká turketke: Judiowak tté dalöiено tö ichè tö s'nu kë tsertamí eno diwö a. Eno diwö e' tkérkewamí Viernes ká tuine ekké. Nies kè idör buaë ie'pa a tö s'nu at áie nañewe. E' kuékí José Arimateawak éna Jesús nu akwa blèwā bet kám ká tuir e' yoki.

⁸ Alakölpa tkinewa painéka tajé, e' kuékí ie' e' yélur ákuk a tkayalmi. Ie'pa suane, e' kuékí kë wä i yéne yi a.

María Magdala wak tö Jesús sué

[⁹ Jesús shkenekane domingo bla'mi, e' ukuöki tå ie' e' kkaché kewe María Magdala wak a, e' a ie' tö aknamapa bak kul (7) e' tréo'yal. ¹⁰ Eta alaköl e' mía ibiyó chök wépa bak shkök Jesús tå e'pa a. Ie'pa eriarke iù tulur siarë. ¹¹ Erë mik ie'pa ittsé tö Jesús shkenekane ñies tö alaköl ñe' tö isué, eta kë ie'pa wä iklöone.

Jesús ttökatapa ból e'pa tö ie' sué (Lucas 24.13-35)

¹² E' ukuöki tå ittökatapa ból shkörami micho bánet, eta ñala kí Jesús e' kkaché ie'pa a, erë iwér kuá'ki. ¹³ Eta ie'pa míyal ibiyó chök imalepa a, erë ñies kë ie'pa wä ittò klöone.

Jesús tö ittökatapa patké s'wöbla'uk (Mateo 28.16-20; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁴ E' ukuöki tå Jesús e' kkaché ittökatapa dabom eyök kí eköl e'pa a. Ie'pa tulur chök e' dalewa ie' de. Wépa tö ie' shkenekane e' sué, e'pa ttò kë klöone ie'pa wa, ie'pa er darérë e' kuékí. E' kí ie' tö ie'pa uñelor. ¹⁵ Eta ie' iché ie'pa a: "A' yú ká wa'ñe ye' tté buaë e' pakök sulitane a. ¹⁶ Yi erblé ye' mik tå ie' e' wöskuée esepa tsatkerdaë. Erë yi kë erbléne ye' mik esepa kichaterdaë. ¹⁷ Wépa erblöke ye' mik esepa tö i kë or yi a ese weraë iwà kkachoie. Ye' ttò wa ie'pa tö aknamapa tré'wérattsä, ñies ie'pa a imeraë ttoie s'ttò kuá'ki kuá'ki wa. ¹⁸ Tkabè chök klö'wéwa ie'pa tö ulà wa ö kapöli sulusi yéwarakitö, e' tå kë ie'pa dòpa wës. Ñies ie'pa ulà muraka s'kirirke esepa kí tå ibuardane."

Jesús míkane ká jaì a (Lucas 24.50-53)

¹⁹ Mik Skékëpa Jesús ttè e' ché one, eta ibutséka mía ká jaì a tå ee ie' tkésér Skéköl ulà bua'kka. ²⁰ Eta ittökatapa míyal ká wa'ñe Jesús tté buaë pakök. Skékëpa Jesús tö ie'pa kimé, i kë or yi a ese uk. E' wa ie' tö iwà kkaché tö ie' tté dör moki.]^z

^z 16.9-20 Yékuö këchke wele tö 16.9-20 kí kuötkéka. Ttè e' kë ku' yékuö këchke bua'ie ese ki.

Jesús Tté Buaë Kit Lucas tö Lucas

Wém tö yékuö i' kit e' wák kiè Lucas. Ie' tö ikit wém eköl kiè Teófilo e' a. Welepa tö ibikeitsè tö Teófilo dör romawak eköl ena ie' dör kékëpa tajë ese. Lucas tö ie' a yékuö i' kit as ì o' Jesús tö ena ì wa s'wöblao'itö e' jcherwá ie' wa yésyësë.

Yékuö i' kí Lucas tso' ikkachök tö Jesús dë'bitü sulitane tsatkök, Israel aleripa ena pë' ultane. Jesús kë dë'bitü Israel aleripa è a. Lucas tö ichè tö Jesús kune' ká i' kí sulitane kimoie. Nies Lucas kí ikiane tö s'wá ijcherwá tö Jesús dë'bitü iYé kkachök se' a.

Ì tso' kitule Colosenses 4.14 ena Filemón 24 ena 2 Timoteo 4.11, e' wa se' wa ijcher tö Lucas bak Pablo wapiöük. Welepa tö ibikeitsè tö ie' kë dör Israel aleri. Ie' bak kaneblkö s'kapeyökawakie. Nies welepa tö ibikeitsè tö ie' tö yékuö i' kit ká kiè Roma ee Jesús kune' e' kí duas de dabom teryök (60) ena dabom kuryök kí sulitu (79) e' shu ulat.

Ttè tsá kitule

1 1-3 A kékëpa tajë Teófilo, ì o' Jesús tö sa' shúa mik ibak ká i' kí eta, e' paka' sa' a wépa itsá su'bitü dò ibata ekkë e'pa tö. Ie'pa dör Jesús ttè buaë e' kanéukwakpa. Tajë sa' malepa imao' shtè yékuö kí, erë kë idë'ttsá wës ikiane shtè es. E' kueki ye' tö iwà chakewá bua'iewá itsá dò ibataë. Es ye' isuë tö buaë idir shtëmi be' a yékuö i' kí seraä wës ibak es 4 as be' éna iar tö ttè wa be' wöblane, e' dör moki.

Juan S'wösukuökwak kurke e' biyô yëne

5 Mik Herodes bak judiowak blúie eta sacerdote tso' eköl kiè Zacarías. Judiowak sacerdotepa nì dapa'oule erule erule kaneblkö Skéköl wé a. Zacarías dör sacerdotepa erule kiè Abías wakpa e' eköl. Ie' alaköl kiè Elisabet, e' dör nies sacerdotepa ditsewö wës iwëm es. 6 Ie'pa böl serke yésyësë Skéköl wöa. Ie'pa tö Skéköl ttè me'bak dalöieno, e' dalöieke buaë, kë kí ì sulu tté ta!. 7 Erë Elisabet kë döta' alàë. Nies ie'pa böl dör kékëpalatke.

⁸ Etökicha tā mik Zacarías ena imalepa kāne iwakanéuk Skéköl wé a, ⁹eta ie'pa iné ilè wa wēs ie'pa wöblar es isuqie tö yi kāne shkökwa Skéköl wé shuqá íyi masmas ña'uk Skéköl a. Etä idettsa tö Zacarías kawöta shkökwa. ¹⁰Mik ie' tso' Skéköl wé shuqá íyi masmas ña'uk, e' dalewa taië s'daparke u'rki ttök S'yé ta. ¹¹E' wösha tā Skéköl biyöchökwak eköl e' kkachewa ie' a ka' tso' íyi masmas ña'woje Skéköl a e' ulà bua'kka. ¹²Mik ie' tö Skéköl biyöchökwak sué ta ie' tkinewə suane taië iyöki. ¹³Etä biyöchökwak tö iché ie' a:

—A Zacarías, kē be' suanuk. Ì kié be' tö Skéköl a, e' meraëitö be' a. Be' alaköl dör Elisabet, e' döraë alàë, e' wák wém. Ie' kié múka a' tö Juan. ¹⁴⁻¹⁵Ie' döraë kéképa taië Skéköl wöa. E' kuékij e' be' ttsë'weraë buaë kaneë. Nies ie' tö taië pël ttsë'weraë buaë. Ie' kē i shköshkö yepa. Käm ie' kur etä Wiköl Batse'r döraë ie' kij taië. ¹⁶Ie' tö Israel aleripa taië, e' kerane ie'pa Kéköl yulökne. ¹⁷Ie' döraë Skéköl yökij kewe itté pakök. Ie' tö ipakeraë Wiköl Batse'r diché taië e' wa wēs Skéköl tteköl kiè Elías bak kā iajaqë es. Ie' ipakeraë as iyé er buarne ila'r kij ena ila'r er buarne iyé kij. Nies ipakeraëitö as wépa tö Skéköl ttè dalösewéwə, esepa e' wöbla'ù senuk yësyësë. Es ie' tö ie'pa patterae Skéköl datse e' panoie.

¹⁸Etä Zacarías tö Skéköl biyöchökwak a ichaké:

—¿I wa be' ye' a ikkachëmi tö ttè e' dör moki? Ye' dör kéképalatke. Nies ye' alaköl dewatke kéképalatke, ta ćwes sa' alala kòkamiiq?

¹⁹Ie' iiuté:

—Ye' dör Gabriel. Ye' kaneblöke Skéköl a. Ie' ye' patké ttè buaë i'l chök be' a. ²⁰Eré be' kē wā ye' ttè klöone, e' kuékij be' ttò wöblerdawa kē ttöpiaq dò mik be' alà kune etä. Mik ì chéyö be' a e' kewö de, etä be' ttörane.

²¹E' dalewa ie'pa tso' Zacarías panuk u'rki, e'pa tö ibikeitsé, “¿I tö ie' wöklö'wé, e' kē döttsa bet Skéköl wé a?” ²²Mik ie' dettsa, etä ie'pa tö isuë tö ie' ttò wöblenewa, kē ie' ttoiaq ta ulà è wa ie' tö iwà kkaché ie'pa a. Etä ie'pa éna iane tö ilè suéitö kabsuegie. Es ie' ate me'ie.

²³Mik ie' kanè one Skéköl wé a, etä imíane iu a. ²⁴E' ukuöki tā ie' alaköl Elisabet dunekä. Ie' e' tkewa iu a dò si' skel, kē dë'ttsa wérö. ²⁵Ie' tö iché, “Ikképa Skéköl tö alà mé ye' a. Es ie' er buaë ché ye' a, ekké ye' jaëne.”

Jesús kurke e' biyö yëne

²⁶Elisabet dunekä e' kij si' de teröl, etä Skéköl tö ibiyöchökwak kiè Gabriel, e' patké Nazaret, kā e' ate Galilea. ²⁷Ee busi serke eköl kiè María. Ie' kám ser wém ta, eré ie' ttè meule wém eköl kiè José e' a senowá ie' ta. José dör blu' bak kiè David e' aleri eköl. ²⁸Etä Skéköl biyöchökwak dewa wé María tkér ee, ta ichéitö ie' a:

—¿Is be' shkene? Skéköl er buaë ché be' a. Ie' tso'ie be' ta.

²⁹Ttè e' tö María tkiwéwa ta ibikeitséitö, “¿Iók ye' shke'wé es?” ³⁰Eta Skéköl biyöchökawak tö iché ie' a:

—A María, Skéköl er buaë ché be' a, e' kuekj*k* kë be' suanuk. ³¹Be' durkaraë, be' alà kurdaë wák dör wém, ikiè mûkabö Jesús. ³²Ie' döraë kékë taië, dalò taië. Ie' kirdaë Skéköl dör íyi ultane tsata, e' Alà. Skéköl tö ie' meraka blu'ie wes iyé bak kiè David es ³³as Jacob aleripa wëttsùitö blu'ie kékraë kë erta'wa.

³⁴Eta María tö ichaké Skéköl biyöchökawak a:

—Kam ye' ser wém ta, eta ̄wes i ché be', e' wà tkòmi ye' ta?

³⁵Skéköl biyöchökawak iiuté:

—Wiköl Batse'r döraë be' ki, Skéköl dör íyi ultane tsata e' diché ardaë be' ki. E' kuekj*k* be' alà kurdaë, e' serdaë Skéköl è a. Ie' kirdaë Skéköl Alà. ³⁶Nies be' yami kiè Elisabet kéképalatke cheke tö kë idöta' alàe, e' alà kurdaë. Si' i' wa ta ie' ki ide si' teröl. ³⁷Ì kos or Skéköl a, kë i ku' darérë ie' a wè.

³⁸Eta María tö iché:

—Ye' dör Skéköl kanè méso, as ie' tö iù ye' ta wes be' iché es.

Eta Skéköl biyöchökawak mía.

María mía Elisabet pakök

³⁹E' ukuöki ta María dalì ié ta imía bet Elisabet pakök. Elisabet serke Judea ká dör kabataiae ee. ⁴⁰Mik ie' dewa Zacarías u a, eta ie' tö Elisabet shke'wé. ⁴¹Mik e' ttsé Elisabet tö, eta ilà wöti'ne taië ie' shua ta Wiköl Batse'r de iki taië. ⁴²Ie' ttémi darérëe ta ichéitö María a:

—Skéköl er buaë ché be' a alakölpa ultane tsata. Nies ie' er buaë ché be' alà kurmi e' a. ⁴³Ye' siarë ̄wes e' a ie' er buaë ché tö ye' Kékëpa mì e' de ye' pakök? ⁴⁴Mik be' tö ye' shke'wé e' ttsé yö, e' bet ta ye' alà wöti'ne ye' shua ittsé'ne buaë e' kuekj*k*. ⁴⁵Ì yé! Skéköl tö be' a, e' klö'wébö tö iwà tköraë, e' kuekj*k* ayécha buaë be' dör.

⁴⁶⁻⁴⁹María tö iché:

“Ye' dör Skéköl kanè méso ésela siarë ese è,
erë e' ska' ie' er de.

E' kuekj*k* ie' kikekeka ye' tö.

Ie' dör ye' tsatkökawak, e' tö ye' ttsé'wëke buaë.

Ie' diché taië íyi ultane tsata, e' tö i buaë shuteë wé ye' a.

E' kuekj*k* i'tami ye' yérdaë: iAyécha buaë!

iSkéköl dör batse'r!

⁵⁰Wépa tö ie' dalöieke, esepa sueke ie' tö kékraë er siarë wa.

⁵¹Ì kë or yi a ese wéítö idiché taië wa:

Pé' e' ttsöka taië esepa tö i bikeitseke wé ese wöklö'wéítö.

⁵²Ká wökirpa uyétsaitö ikulé ki,

- e' skéie s'siarëpa tkékaitö.
- ⁵³ Wépa siarë kë wə ì kụ! ñè,
esepa a ì buaë méitö taië.
Eré inuköl blúpa esepa patkémiiitö ulà wöchka.
- ⁵⁴ Israel aleripa dör ie' kanè mésopa.
Ká iaiaë ie' tō ie'pa a iyë! tō ie' tō ie'pa sueraë er siarë wa.
Ttè e' kë chë'wa ie' éna.
- ⁵⁵ Es ie' tō iyë'bak Abraham a,
ñies ie' aleripa kos daiä ie' itökì e'pa a."

Es María tō iché.

- ⁵⁶ María sené Elisabet ska' dò si' mañat ta imíane iu a.

Juan S'wösukuökwak kune'

⁵⁷ Mik Elisabet alà kurke e' kewö de, eta iwà kune wëm. ⁵⁸ Mik pë'
serke tsinet ena iyamipa ekka, e'pa ibiyó ttsé tō Elisabet sué Skéköl tö
er siarë wa, eta ie'pa kos ttsé'ne buaë wes Elisabet es. ⁵⁹ Mik ilà kune' e'
ki ká de pàköl (8), eta ie'pa debitü ilà tottola kkuölit tärke tsir, e' kewö⁶⁰
tkö'uk wes ie'pa wöblane es iwà kkachoie tö alà e' dör judiowak. Ie'pa
éna iyé kiè Zacarías, e' kiè makkä iki. Eré imì tō iché:

—Au, ie' kirdaë Juan.

- ⁶¹ Ie'pa tō iché:
—Ké yi kụ! be' yamipa shuä kiè es. Eta ñi kueki be' ikiè mekekä es?
⁶² Eta ie'pa ulà kkaché ichakoie alà yé a, “¿Ima be' éna ikiè makkä?”
⁶³ Eta iyé tō kaltak kié, e' ki ie' tō ishté tō “ikiè Juan.” E' tō ie'pa kos
tkiwewä. ⁶⁴ E' wöshä ta Zacarías ttékane, eta Skéköl kikéka ie' tō taië.
⁶⁵ Pë' serke tsinet, e'pa kos tkirulune taië. Ñies pë' kos serke Judea kóbata
a, e'pa shuä itté bunekä taië. ⁶⁶ Ie'pa ultane tō itté ttsé e'pa tō ibikeitsé:
“Alà e' döraë kékäpa taië.” Ie'pa isué tō Skéköl tso' ie' ta, e' kueki ie'pa tō
ibikeitsé es.

Zacarías tō Skéköl kikéka

⁶⁷ Eta Wiköl Batse'r de taië Zacarías ki, e' wa ie' ttémi Skéköl ttekölje ta
ichéítö:

- ⁶⁸ “Skéköl dör Israel aleripa Kéköl,
e' de ie' icha kos tsatkök,
e' kueki ikikökasö taië.
⁶⁹ Ie' tō S'tsatkökwak diché taië, e' patké eköl,
e' dör ie' kanè méso bak kiè David e' aleri.
⁷⁰ E' dör wes Skéköl ttekölpá batse'r
bak ká iaiaë e'pa tō iyë'at es.

- ⁷¹ Skëköl tö iyë'atbak tö ie' tö se' tsatkeræ s'bolökpa ulà a,
ñies wépa éna se' ñar suluë esepa kos yoki.
- ⁷² Ie' tö ittè batse'r me' se' yépa bak ká iaiaë e'pa a
tö ie' se' sueraë er siarë wa,
e' kë ska' ie' er chë'wa.
- ⁷³ Ie' tö iyë' se' yé bak ká iaiaë kiè Abraham e' a
- ⁷⁴ tö se' tsatkeræitö s'bolökpa ulà a
as se' ser ie' a kë suarta',
- ⁷⁵ ñies as se' ser batse'r ena yësyësë ie' wöa se' tso'ia ttsë'ka e' dalewa.
- ⁷⁶ A ye' bëbëla, mik be' de këchke,
eta be' miraë këwe s'pattök
as se' tö Skëköl kiowä buaë mik ide eta.
E' kuëki be' kirdae Skëköl dör íyi ultane tsata, e' tteköl.
- ⁷⁷ Israel aleripa a be' tö ttè pakeraë
as ie'pa wa ijcher tö i sulu wambleke ie'pa tö,
e' olo'yëmi Skëköl tö ie'pa kí itsatkoie.
- ⁷⁸ Skëköl tö se' suëke er siarë wa,
e' kuëki ie' tö S'itsatkökaw patkekebitu se' a datse ká jaì a
olo ta' taië wes diwö tskir bla'mi es.
- ⁷⁹ Wépa tso' klöulewa i sulu ulà a wes s'tso' stui a es,
wépa tso' iduökewatke e' è kinuk,
esepa wöa ká ñi'weraë ie' tö as itsatkërdak.
Ie'pa wëttseraitö sene bëre ie' ta e' ñalé kí."

Es Zacarías tö iché.

⁸⁰ Juan talane de këchke ta Wiköl Batse'r tso' taië ie' a. Ie' sené ká wé
kè yi serku' ee dò mik ikewö de e' kkachoie Skëköl ttekolie Israel aleripa
a eta.

Jesús kune'
(Mateo 1.18-25)

2 ¹Juan kune', e' kewö ska' ta, Roma wökir kibi kiè Augusto, e' tö ká
kos tso' ie' ulà a, e' wakpa kiè shtök ké seraä. ²(ì dör s'kiè tsá kite
mik Cirenio dör ká kiè Siria e' wökir e' kewö ska' ta.) ³Sulitane kawötä
shkökne ká wé iyëpa datse ee e' kiè shtök.

^{4,5}José dör David bak Israel blú e' aleri. David kune' Belén ate Judea
ee. Erë José serke Nazaret ate Galilea ee. E' kuëki ie' mía María ta Belén
e' kiè shtök. Ie'pa ttè meuletke ñi a senowäie, erë kam ie'pa serwá ñita.
María batsò dur. ⁶Ie'pa tso' Belén, e' dalewa ie' alà kurke, e' diwö de.
⁷Wé s'kapökerö, e' wé a, kë ká kuneia ie'pa a kapoie. E' kuëki ie'pa
míyal iyiwak wé a kapökrö. Eta ee ie' alà tsá kune wák wëm, ipatrëwaitö
datsi'tak batsi wa mékaitö iyiwak tioie ese kulë' a ká skéie.

Skéköl biyöchökawka tö ttè buaë ché obeja kkö'nukwakpa a

⁸E' nañewe tsinet Belén obeja kkö'nukwakpa tso' iiyiwak kkö'nuk.
⁹E' bet ta Skéköl biyöchökawka de eköl ie'pa ska' ta Skéköl olo taië e'olo buneka ie'pa pamik, e' yoki ie'pa suane taië. ¹⁰Erë Skéköl biyöchökawka tö iché ie'pa a: "Kè a' suanuk, ttè buaë datse ye' wa a' a, e' tö pë' ultane ttsë'weraë buaë. ¹¹Iñie a' tsatkökawka kune David ká a, e' dör Skékëpa pairine'bitu idì' wa a' blúie e'. ¹²A' tö ie' kueraë parratulewa datsi'tak batsì wa tér kulë' tso' iiyiwak tioie ese a. E' wa a' wa ijcher tö i ché ye' tö a' a, e' dör moki."

¹³E' bet ta Skéköl biyöchökawka kí de taië shute, e' tö Skéköl kikekekä ta ichekerakitò:

¹⁴"iSkéköl tso' ká jaì a, e' kikökásö!"

iñies wépa a Skéköl er buaë chò as esepa ser bëreë ñita ká i! ki!"

¹⁵Mik Skéköl biyöchökawka míyalne ká jaì a, eta obeja kkö'nukwakpa tö iché ñi a:

—Mishka Belén, i ché Skéköl tö se' a, e' wa sauk.

¹⁶Eta ie'pa míyal bet, ta María ena José kuérakitò, ta iyéne tö alà àr iyiwak tio kulé a. ¹⁷Mik ie'pa isué, eta i kós ché Skéköl biyöchökawka tö ie'pa a alà e' ki, e' pakéne ie'pa tö itso'rak ee e'pa a. ¹⁸Mik wépa tö, i ché obeja kkö'nukwakpa, e' ttsé, eta e'pa kós tkirulune. ¹⁹Ttè e' kós bleke María tö ier a ta ie' iwà bikeitseke è. ²⁰Eta obeja kkö'nukwakpa míyalne. I kós ttsé ie'pa tö, sué ie'pa tö, e' ki ie'pa tö Skéköl kikekarami.

Alala Jesús tsémi Skéköl wé a

²¹Mik alala ki ká de pàköl (8), eta ie'pa itóttola kkuölit téé tsir ta ikiè mékarakitò Jesús wes Skéköl biyöchökawka iyé' María a kám ie' buklurka e' yoki es.

²²Mik Jesús kune! e' ki ká de dabom tkëyök (40), eta María ena José mía e' batse'uk^a wes ttè dalöiëno kit Moisés tö e' tö iché es. Ie'pa wa ilà mí mè Skéköl a Skéköl wé a Jerusalén ee. ²³Skéköl ttè dalöiëno e' ki itso' kitule e' tö iché: "Alaköl alà tsá kune wém, e' kirdaë batse'r Skéköl a." E' kueki ie'pa wa ilà mí mè Skéköl a. ²⁴Nies ie'pa mía iyiwak muk jchë Skéköl a e' batse'woie wes Skéköl ttè dalöiëno tö iché es: e' dör dù kiè törtola, et wë'ñe ena et alaki ö nuböl pupula bö.

²⁵E' kewö ska' ta wém serke Jerusalén kiè Simeón. Ie' serke yësyësë wes Skéköl ki ikiane es. Skéköl tö Israel aleripa tsatkeke e' kewö paneke ie' tö. Wiköl Batse'r tso' ie' a, ²⁶e' tö ie' a iyé: "be' kë blerpawa kám be'

^a2.22 e' batse'uk: E' batse'wë i' e' kë dör wes se' bri briwak e' batse'ù es awá wa i wa.

tö wé pairine'bitu idí' wa a' blúie patkeraë Skéköl tö e' saù e' yöki." ²⁷Ie' ittsé Wiköl Batse'r wa tö ie' kawöta shkök Skéköl wé a, e' kuéki ie' mía demi ee. Ee ñies José ena María demi. Ie'pa wá ilala Jesús mí wakanewé wés Moisés ttè dalöiено tö iché es. ²⁸Simeón tö alala kékä ulà a tå Skéköl kikékaitö tå ichéitö:

- ²⁹ "A Skéköl, ye' dör be' kanè méso,
 ì yé' be' tö ye' a, e' wá suéyö.
 E' kuéki ire', ye' duówami bérë.
³⁰ Sa' tsatkökwak patké be' tö e' wá suéyö ye' wák wöbla wa.
³¹ E' patké be' tö ká ultane wakpa a.
³² Ie' döraë wes ká olo es, pë' kë dör judiowak
 esepa er ñi'woie as ie'pa éna be' ttè mokjë e' wá ar.
 Ñies Israel aleripa dör be' icha, e'pa kikardakä taië ie' batamik."

Es Simeón tö iché.

³³ Jesús ché Simeón tö Skéköl a, e' tö Jesús mì ena iyé tkiwéwa. ³⁴Ie' tö ikié Skéköl a as e' er buaë chò ie'pa a tå ichéitö María dör Jesús mì e' a:
—Skéköl ibikeitsbak tö alà i' kuéki se' Israel aleripa taië tsatkerdaë ñies e'pa taië weirdaë. Ie' tö Skéköl olo kkacheraë se' a, erë taië pë' tö ie' waterattha. ³⁵E' tö ì bikeitsekesö e' wá kkacheraë. Be' er a idalérdaë taië wes tabè tiëwá be' wák er a es.

³⁶⁻³⁸ E' wöshä tå alaköl debitu eköl ie'pa ska' kiè Ana, e' dör Skéköl tteköl. Ie' yé kiè Fanuel, e' dör Aser aleri. Ie' dör kéképalatke. Ie' sene'wa mik iià busi eta. Ie' sene' wém e' ta duas kul (7) è tå iwém blenewa. Ie' schönewa e' kí duas de dabom paryök kí tkel (84). Ie' serkeie Skéköl wé a idalöiök ñiie nañee S'yé tå ttè wa ena batsè wa. Ie' tö wéstela chémi Skéköl a alala Jesús kuéki. Ñies ipakéitö taië Israel aleripa malepa tso' itsatkè panuk esepa a.

José ena María míyalne Nazaret

³⁹ Mik José ena María e'pa tö ì kos kanewé wés Skéköl ttè dalöiено tö iché es, eta ie'pa míyalne Nazaret até Galilea ee, e' dör iwakpa ká.
⁴⁰ Alala talar è, e' tso' buaë, ñies ie' yörke buaë, ikabikeitsöke taië tå Skéköl er buaë chöke ie' a.

Jesús até Skéköl wé a

⁴¹ Duas bit tå Jesús mì ena iyé mi'ke Jerusalén Judiowak Yépa Yérulune Egipto e' kewö tkö'uk. ⁴² Mik Jesús kí duas de dabom eyök kí böök (12), eta ie'pa míyal kawö e' skä tkö'uk wés ie'pa wöblar es. ⁴³ Mik ikewö tka, eta ie'pa míyalne iu a, erë Jesús até Jerusalén, e' kë jcher imì wa iyé wa.
⁴⁴ Ie'pa tö ibikeitsé tö ie' dami iyamipa tå. Ie'pa shké ká et tå ie'pa isué tö

Jesús kë kу' ie'pa tа. E' kuekі ie'pa iyulémi iyamipa dami tаjë e'pa shua.
 45 Erë ie'pa kë wа ie' kуne, e' kuekі ie'pa míane Jerusalén iyulökne.

46 Ká de böiki es, eta ie'pa tо Jesús kué Skéköl wé a. Ie' tkér s'wöbla'uk ttè dalöiено wa wakpa shua ikittsök ena ichakök. 47 Jesús tо iiuteke e' ttsé ie'pa kos tо e'pa wökrarulune ittsök ena isauk tо wes ie' wа fyi jcher tаjë. 48 Mik imì ena iyé tо ie' sué ee, eta ie'pa tkinewa. Etа imì tо iché ia:

—A alà, ¿iòk be' e' wamblé sa' tа es? ¿iòk be' tо be' yé ena ye' eriawé ekkë? Sa! be' yulé tаjë.

49 Jesús tо ie'pa iuté:

—¿lòk a' ye' yulé tаjë? ¿Wes a' kë wа ijcher tо a' ye' kueraë ye' Yé u a?

50 Erë i ché ie' tо, e' wа kë aне ie'pa éna.

51 Etа imíane ie'pa tа Nazaret tа ie' tо ie'pa ttò iiuteke buaë kékraë. E' kos bleke imì tо ie' er a. 52 Jesús talarke buaë, ñies ie' kí yörke tаjë, kabikeitsöke buaë, wér buaë Skéköl wa, ñies s'ditsö wa.

Juan S'wöskuökwak

(Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28)

3 1-2 Ká et tа Skéköl tté Juan dör Zacarías alà e' tа wé kë yi serku' ee ipatkoie ittè pakök. E' kewö ska' tа wém kiè Tiberio e' dör Roma wökir kibi. Ie' tkénékä ká e' wökirie, e' kí duas de dabom eyök kí skel (15). Ie' dikia ká tsitsirpa wökirpa tso!. E'pa kiè dör i' es: Poncio Pilato dör Judea wökir, Herodes dör Galilea wökir, e' el kiè Felipe e' dör Iturea ena Traconítide e' wökir ena Lisanias dör Abilinia wökir. E' kewö ska' tа Anás ena Caifás e'pa dör judiowak sacerdotepa wökirpa. E' kewö ska' tа Skéköl tté Juan tа ká sir poë wé kë yi serku' ee. 3 Etа Juan mía di' kiè Jordán kkömk pë' serke ee, e'pa a Skéköl ttè pakök. Ie' tо iché ie'pa a: "A' er mane'ú Skéköl a as a' nuí olo'yöttö a' kí tа a' e' wöskuölor iwà kkachoie." 4 Isaías dör Skéköl tteköl e' tо Juan tté kit ká iaiæ Skéköl yekkuö kí, e' tо iché:

"Ká sir poë wé kë yi serku', ee yile ttöraë aneule, e' tо icheraë:
 'A' er mane'ú Skéköl datse e' yoki,
 e' dör wes ñala yuèsö yésyësë ie' yoki es.

5 Káble kós kawötä wà ièka seraä,
 ñies kabata ena kákkuö kós kawötä wè ñikkëe,
 ñala shkulishkulí!, e' kós kawötä yëttsa yésyësë,
 ñies ñala suluë, e' kós kawötä paiklëttsa buaë.

6 Skéköl tо s'tsatkè, e' sueraë sulitane tó." ^b

Es Isaías iyé!

7 Pë' debitü tаjë Juan ska' as ie' tо ie'pa wöskuö tа ie' tо ie'pa a iché: "iA' dör s'kitö'ukwakpa suluë wes tkabè es! ¿Yi tо a' a iché tо a'

^b 3.4-6 Isaías 40.3-5

tkömishkar Skéköl tö a' we'ikeraë siarë e' ulà a? 8 A' senú yësyësë, e' wa iwërmiwä tö mokï a' er mane'wétke Skéköl a. Kè a' tö ibikeitsök tö a' dör Abraham aleripa e' è kuekï Skéköl kë tö a' we'ikepa. Ye' tö a' a ichè tö Skéköl kï ikiane, e' tå ie' tö ák ikkë yuëmi Abraham aleripaie. 9 Ie' dör wës kal bikökwak es. Ie' tso'tke kal ultane kë wörtä' ese kos bikökök ña'wëwa bö' a."

10 Etä ie'pa tö Juan a ichaké:

—¿E'ma ì wëmi sa' tö?

11 Ie' tö ie'pa iijté:

—Yi wä datsil' tso' böt, e' etka mú wé kë wä ita' ese a. Es ñies yi wa chkè tso', ese tö chkè kakmú wé kë wä ita' ese a.

12 Inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a, e'pa welepa debitü Juan ska' as ie' tö ie'pa wöskuò, ie'pa tö ie' a ichaké:

—A' s'wöbla'ukwak, ñi wëmi sa' tö?

13 Ie' tö ie'pa iijté:

—Kè a' tö inuköl shtök kos ikawötä shtè e' tsata.

14 Ñies ñippökwakpa welepa ie' a ichaké:

—Ñe' ta ñi wëmi sa' tö?

Ie' tö ie'pa iijté:

—Kè a' s'pauñuk inuköl yottsaie. Kè a' kachök s'ña'woie. Kos a' patorke, ekkë è klö'ú, ta a' ttsë'nú buaë iwa.

15 Wé pairine'bitü idí' wa s'blúie e' datske bet, e' wà panuk sulitane tso!. E' kuekï ie'pa tso' ibikeitsök tö isalema Juan dör e'.

16 Erë Juan tö iché ie'pa ultane a: "Mokï ye' a' wöskueke di' wa. Erë ye' itökï idatse eköl, e' tö a' ierawa Wiköl Batse'r a ena bö' a. Ie' dör kékëpa taië ye' tsata, e' kuekï ie' klökköö kicha è kë wötsënanuk ye' siarla e' a. 17 Ie' tö se' wöpperaë wës iyiwö wöppè es. Ibua'bua bleraëitö idichakuö a, erë isulusi uyerawaitö bö' kë wöittä'wä e' a."

18 Es Juan ie'pa patté ttè ese wa taië. Es ie' tö S'tsatkökwak ttè buaë e' pakeke ie'pa a. 19 Ñies Juan tö Herodes dör Judea wökir, e' uñé. Herodes serke ie' wák él e' alaköl kiè Herodías e' ta. Ñies ie' tö ñi sulu skà wamble taië. E' kuekï Juan ie' uñé. 20 Herodes tö ñi sulu wamble taië, erë e' kíie ta ie' tö Juan wötökwa patké s'wöto wé a.

Jesús wösune

(Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11)

21 Mik Juan bak sulitane wöskuök, eta ñies ie' tö Jesús wöskué. Mik Jesús tso'ia ttök S'yé ta, e' dalewa ká jaì kköbunane 22 ta Wiköl Batse'r de ie' kï wér nuböl sù. Etä ttök ttsëne ká jaì a, e' tö iché:

—Be' dör ye' alà dalér taië ye' éna, e' wér ye' wa buaë shute.

Jesús yépa bak e'pa kiè
(Mateo 1.1-17)

²³Mik Jesús kí duas de dabom mañayök (30) ulatök, etá ie' tö Skéköl tté pakémitke. Ie'pa tö ibikeitsé tö ie' dör José alà. José dör Elí alà^c, ²⁴e' dör Matat alà, e' dör Leví alà, e' dör Melquí alà, e' dör Janai alà, e' dör José alà, ²⁵e' dör Matatías alà, e' dör Amós alà, e' dör Nahúm alà, e' dör Eslí alà, e' dör Nagai alà, ²⁶e' dör Máhat alà, e' dör Matatías alà, e' dör Semeí alà, e' dör Josec alà, e' dör Judá alà, ²⁷e' dör Johanán alà, e' dör Resá alà, e' dör Zorobabel alà, e' dör Salatiel alà, e' dör Nerí alà, ²⁸e' dör Melquí alà, e' dör Adi alà, e' dör Cosam alà, e' dör Elmadam alà, e' dör Er alà, ²⁹e' dör Josué alà. e' dör Eliézer alà, e' dör Jorim alà, e' dör Matat alà, ³⁰e' dör Leví alà, e' dör Simeón alà, e' dör Judá alà, e' dör José alà, e' dör Jonam alà, e' dör Eliaquim alà, ³¹e' dör Melea alà, e' dör Mená alà, e' dör Matatá alà, e' dör Natán alà, ³²e' dör David alà, e' dör Jesé alà, e' dör Obed alà, e' dör Booz alà, e' dör Sélah alà, e' dör Nahasón alà, ³³e' dör Aminadab alà, e' dör Admín alà, e' dör Arni alà, e' dör Esrom alà, e' dör Fares alà, e' dör Judá alà, ³⁴e' dör Jacob alà, e' dör Isaac alà, e' dör Abraham alà, e' dör Térah alà, e' dör Nahor alà, ³⁵e' dör Serug alà, e' dör Ragau alà, e' dör Péleg alà, e' dör Heber alà, e' dör Sélah alà, ³⁶e' dör Cainán alà, e' dör Arfaxad alà, e' dör Sem alà, e' dör Noé alà, e' dör Lámeç alà, ³⁷e' dör Matusalén alà, e' dör Enoc alà, e' dör Jéred alà, e' dör Mahalalel alà, e' dör Cainán alà, ³⁸e' dör Enós alà, e' dör Set alà, e' dör Adán alà. Adán dör Skéköl alà.

Bé tö Jesús erkiowé
(Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13)

4 ¹Jesús tso' Jordán di' kkömkik, ie' a taië Wiköl Batse'r tso'. E' tö ie'
 tsémi ká sir poë wé kè yi serkü' ee. ²Ee ie' sené dökä ká dabom
 tköyök (40), e' dalewa bé tso' ie' erkiouk ì sulu wamblök. E' kewö kos ta
 ie' kè chkane yés, e' ukuöki ta ie' dué bli wá. ³Eta bé tö ie' a iché:

—Be' dör Skéköl Alà, e'ma ichó ák se a tö iyönú chkeie.

⁴Jesús tö iiuté:

—Skéköl yékköö tö iché: “Kè se' senuk chkè è mik.”^d

⁵E' ukuöki ta bé tö ie' tsémi kabata kakkeë a, ta ee ká kos wes ká tköke
 ekké kkachéítö iá bet. ⁶Ie' tö iché iá:

—Ká kos suébö e' meule ye' ulà a, e' kueki yi a ye' éna imak, ese a ye'
 imeke. Ye' be' yuèmi ká kos e' blúie. Nies íyi buaë tso', inuköl tso', ì tso'
 ká ultane ki, e' kos wákie be' yuèmi ye' tö. ⁷Be' e' tkewa kuchewö ki ye'
 wörki ye' dalöiök, e' ta e' kos döraë be' ulà a.

^c 3.23-38 Kiè ikkëpa kos dör wëpa è kiè. ^d 4.4 Deuteronomio 8.3

8 Erë Jesùs ie' iüté:

—Skéköl yékuö tö ichè: ‘Skéköl dör a' Kéköl, e' è dalöiö; ie' è a a'
senú.’^e E' kuékì be' e' skótsa ye' yoki bánet.

9-11 E' ukuökì tå bë wä imítser Jerusalén tå iduékaitö Skéköl wé e' bata
ki kákkeë tå ichéitö ia:

—Skéköl yékuö tö ichè:

‘Skéköl tö ibiyöchökawpa patkeraë be' kkö'nuk be' tsatkök.

Ie'pa be' klö'wérakä iulà a as be' klò kë térvä ák ki.’^f

Es Skéköl yékuö tö ichè, e' kuékì be' dör Skéköl Alà, e'ma be' e'
ppóomi döttsa iski.

12 Erë Jesùs iiüté:

—Nies Skéköl yékuö tö ichè: ‘A' kë kawö tå' a' Kéköl wötsiriuk.’^g

13 Mik bë kë wä ì skà kune Jesùs erkiöwoie, eta ie' iméat dò iéttökicha.

Jesùs dene Galilea

(Mateo 12-17; Marcos 1.14-15)

14 Jesùs minea dene Galilea. Kékraë Wiköl Batse'r diché tso' ie' a taië.
Ie' tté bunekä ká e' kos a. **15** Judiowak nì dapa'wö wé kos tso', e' a ie' tö
s'wöbla'weke Skéköl ttè wa tå sulitane tö ie' kikekekä buaë.

Nazaret wakpa tö Jesùs uyétsa iká ki

(Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6)

16 Jesùs demine Nazaret wé ie' talane ee. Mik judiowak eno diwö de,
eta ie' dewa ie'pa nì dapa'wö wé a wës ie' wöblane es. Etä ee ie' e' duéser
Skéköl yékuö aritsök ie'pa tso' ee, e'pa kukua. **17** Yékuö kit Skéköl
tteköl kiè Isaías e' tö, e' mé ie'pa tö ie' a suè. Ie' ishuppée tå ikuéitö wé
Skéköl kanè mëso bua'iewä e' tté tso' kitule ee. E' tö ichè i' es:

18 “Skéköl Wiköl tö ye' pairi'bitü idi' wa ttè buaë pakoie s'siarëpa a,
e' kuékì ie' tso' ye' a.

Ie' tö ye' patkë'bitü ichök s'tso' klöulewä ì sulu ulà a esepa a tö 'a'
yérdattsa.”

Ie' tö ye' patkë'bitü wépa wöbla kë wawér esepa wöbla bua'ukne.

Ie' tö ye' patkë'bitü wépa weirke siarë s'sulusipa ulà a, esepa tsatkök.

19 Ie' tö ye' patkë'bitü ipakök sulitane a tö Skéköl er buaë chöke se' a,
e' kewö detke.”^h

20 E' ukuökì tå Jesùs tö yékuö wötréwane mé judiowak nì dapa'wö wé
e' kimukwak a, ta ie' tkésér iwà pakök. Kos s'daparke ee e'pa tö ie' suéwa
krereë. **21** Etä ie' tö iché ie'pa a:

—Skéköl yékuö aritsé ye' tö ñe', e' wà tka i' ta.

^e 4.8 Deuteronomio 6.13 ^f 4.9-11 Salmo 91.11-12 ^g 4.12 Deuteronomio 6.16

^h 4.18-19 Isaías 61.1-2

22 Ie'pa ultane tö icheke ie' dör pë' buaë. Ñies ttè bua'buaë chekeitö, e' tö sulitane tkiwéwa. Ie'pa tö iché nì a:

—A'ka, cie' kë dör José alà?

23 Ie' tö iijté:

—Ye' wa ijcher buaë a' tö ye' cheraë ttè i' wa: 'A s'kapeyökwak, be' wák e' bua'úne.' Ñies a' tö ye' a icheraë: 'Sa' ittsé tö i kë or yi a ese wé taië be' tö Cafarnaúm, ese ú ñies íe be' wák ká a.'

24 Ie' tö ikí ché ie'pa a:

—Moki ye' a' ichè tö Skéköl ttekölpa kos kë dalöiërtä! iwakpa ká ki. 25 Moki ye' a' a ichè tö mik Skéköl tteköl kiè Elías bak, eta kalí kë yéne yés dökä duas mañal kí shaböts tå bli bak poë Israel. E' kewö ska' tå alakölpa schópa tso' taië Israel, 26 erë Skéköl kë wá Elías patkëne ie'pa ska' ikimukrak. Ie' tö Elías patké alaköl dör schó eköl serke Sarepta, ká e' ate tsinet Sidón, e' kimuk. 27 Es ñies mik Skéköl tteköl kiè Eliseo e' bak, e' kewö ska' tå lepra tö s'teke taië Israel. Erë ie'pa kos kë buaone. Wém kiè Naamán dör ká kiè Siria e' wak, e' è bua'ne Eliseo tö Skéköl batamik.

28 Mik ie'pa tö ttè e' ttsé, eta ie'pa kos tso' judiowak nì dapa'wo wé a, e'pa ulunekå taië ie' ki. 29 Ie'pa ienekå ie' ki tå iuyéttṣarikitö ká e' a bánet. Ká e' tso' kabata kakkeë e' ki, ie'pa wá ie' mítser dò katte kakkeë e' kkömk batrèemi as iduöwå. 30 Erë ie' tkami ie'pa shua tå imía.

Wém eköl a aknama tso' e' bua'wéne Jesús tö (Marcos 1.21-28)

31 Jesús mía Cafarnaúm, ká e' ate Galilea. Eno diwö bit ekkë tå ie' tö s'wöbla'weke judiowak nì dapa'wo wé a. 32 Ie' tö s'wöbla'weke ttè moki diché tå' taië ese wa, e' kueki ie'pa tkinewa.

33 Ká et tå ie'pa nì dapa'wo wé a wém dur eköl e' a aknama ö wimblu sulusi tso', ie' tö iché aneule:

34 —A Jesús Nazaret wak, sa' múat bérë. ¿lie be' tso' sa' tsiriük? ¿Be' debitü sa' eukwa? Ye' wa be' sçule. Ye' wa ijcher tö yi be' dör. Be' dör batse'r patkëlbitü Skéköl tö e'.

35 Jesús tö aknama e' uñé:

—iBe' siwa'blowa, be' e' yóottsa wém se a!

Eta aknama tö wém e' éró ıskı sulitane wörki, tå ie' e' yéttsa ia kë wa wes wém one. 36 Sulitane tkinewa iweblok tå iñi chakérak:

—¿Ttè wése dör ñe'? Ttè diché tå' taië e' wa wém wí wimblupa sulusi kë e' yóktsa tå ie' yelur je'.

37 Eta Jesús tté bunekå taië ká e' kos a.

Jesús tö Simón yàk bua'wéne (Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31)

38 Jesús e' yéttsa judiowak nì dapa'wo wé a tå imía Simón u a. Ee Simón yàk kiri'weke duè dalölö tö taië. Ie'pa kköché Jesús a tö ibua'úne.

39 Età Jesúś e' wöéwa ie' ki ta duè dalölö uñéítö tå ibuanene. E' bet ta ie' e' kékä ta ilè yulémiitö ie'pa a ñè.

Jesús tö s'kirirke taië esepa bua'wéne
(*Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34*)

40 Diwö mi'kewatke ta taië pë' wä iyamipa kiri'weke duè tsakië tö, esepa debitü taië Jesúś ska!. Ie' ulà mékä ie'pa kirirke kos ki eköl eköl, tå es ie' tö ibua'wenerak seraä. **41** Nies e' shua tajë s'tso' tteke aknamapa tö. Mik ie' tö ie'pa bua'wéne, età aknama e' yélur ie'pa a ta aknamapa tö iché ie' a aneule:

—iBe' dör Skëköl Alà chökle!

Erë ie' tö ie'pa uñé. Ie'pa wä ijcher tö ie' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e!. E! kuekjí kë ie' wä ie'pa kàne ttök.

Jesús tö Skëköl ttè paké judiowak ñì dapa'wö wé kos a
(*Marcos 1.35-39*)

42 Bule es ká ñine tå Jesúś e' yétsa mía bánet wé kë yi ku! ese ska!. Erë ie'pa tö ie' yulé. Mik ie'pa tö ikué, età ie'pa tö ima'wé wöklö'wë as kë imi!. **43** Erë ie' tö ie'pa iuté:

—Ì blúie Skëköl tso' e' tté buaë pakök ye' kawötä ñies judiowak serke ká malepa a esepa a, eseie ye' patkéné'bitü.

44 E! kuekjí ie' mía ttè pakök judiowak ñì dapa'wö wé tso' taië Judea e' a.

Jesús ttò wa nima klöne taië
(*Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20*)

5 **1** Etökicha ta Jesúś dur s'wöbla'uk batsöri kiè Genesaret e' kkömicik (batsöri e' kiè ñies Galilea). Taië pë' dapane ie' ska' Skëköl ttè pakekeitö e' kitssök, e' kë wa ie' shkoiä. **2** Nima klö'ukwakpa dene tso' ikla' skuök, e'pa kanò àr bötö, e' sué Jesúś tö. **3** Ta ie' e' iékä kanò etö a, e' dör Simón kanò. Ie' tö ikié Simón a: “Be' we'ikèyö, kanò patkómi bérë wöwík.” Ie' e' tkéser kanò a ta ie'pa wöbla'wéítö. **4** Mik ie' s'wöbla'wé one, età ie' tö iché Simón a:

—Kanò patkóumi di' shua ta a' tö kla' uyómi nima klö'woie.

5 Simón tö ie' iuté:

—A s'wöbla'ukwak, nañeë sa' ima'wé, erë kë sa' wä iwà klöne yës. Erë be' ttò wa ye' tö kla' uyekene.

6 Mik ie'pa tö ikla' uyémi ta iwà klö'wérakitö taië, e' tö kla' batseeketke. **7** Ta iulà kkaché iyamipa tso' kanò etö a e'pa a tö a' shkó sa' kíumuk. Iyamipa debitü ie'pa kíumuk ta kanò bötö wà iérakitö chië, tsir età kanò wöturkewatke di' a. **8** Mik e' sué Simón Pedro tö, età ie' e' tkéwa kuché ki Jesúś klò ska' ta ichéítö ia:

—iA Skëkëpa, ye' dör pë' sulusi, be' e' sköttsa ye' yoki!

⁹Nima klöne tajë, e' tö Simón Pedro ena iyamipa kos tso' ie' ta, e'pa tkiwéwa tajë, e' kueki ie' tö iché es. ¹⁰Ñies Santiago ena Juan dör Zebedeo ala'r e'pa tkirulune. Ie'pa kaneblöke Simón ta nima klö'uk. Eta Jesús tö iché Simón a:

—Kè be' suanuk. Be' kè tö nima klö'wepaiq. I' tamí be' wa s'ditsö bituraë ye' ska!.

¹¹Eta ie'pa tö kanò ikléka, ta íyi kos tuléat ie'pa tö ee ta imíyal Jesús ta.

Wëm eköl kiri'weke lepra tö e' bua'wéne Jesús tö

(Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹²Etökicha ta Jesús tso' Judea kë et a. Etä ee wëm debitü eköl kiri'weke lepraⁱ tö. Mik ie' tö Jesús sué, etä ie' wöewa dö iski ta ikköchë tajë Jesús a:

—A këkëpa, be' ki ikiane, e' ta be' a ye' buarmine as ye' batse'rne.

¹³Jesús tö ikewa ulà wa ta ichítö ia:

—Tó, ye' ki ikiane. Be' dene batse'r.

E' wösha ta ie' buanene, kè ki lepra ku'iqa. ¹⁴Eta Jesús tö ie' a iché:

—Kè ichar yi a. Be' yú e' kkachök sacerdote a. Ì muk Moisés tö a' ka' e' batse'woie, ese tsúmi mè Skëköl a ie'pa a ikkachoie.

¹⁵Erë Jesús tté tineka tajë shute. TAJÉ pë! döke ie' ska! ie' ttè kittsök, ñies as ie' tö ie'pa bua'ùne. ¹⁶Erë tajë ie' mi'ke bánet ttök S'yé ta wé kè yi ku' ese ska!.

Jesús tö wëm eköl kraulewa e' bua'wéne

(Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷Etökicha ta Jesús tso' s'wöbla'uk ta ee fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöieno wa wakpa tular Jesús tso' s'wöbla'uk e' kittsök. Ie'pa datse^{ek} ká kos tso' Galilea ñies Judea ena Jerusalén. Jesús wä Skëköl diché tso' s'kirirke ese bua'wone. ¹⁸Eta wëpa welepa debitü e'pa wä wëm kraulewa debitü eköl ka'la ki. Ie'pa éna iduè tsakmi u shua wé Jesús dur ee as ie' tö ibua'ùne. ¹⁹Erë tajë s'tso!, e' kueki ie'pa kè a itkomi wes u shua. E' kueki ie'pa mik u bata ki^j tö u jchée ta iduè émirakitö enaë döttsa iski wé Jesús dur pë! tso' tajë e' shua ee. ²⁰Mik Jesús tö isué tö moki ie'pa erblé ie' mik, etä ie' tö iché wëm kirirke e' a:

—A yami, ì sulu kos wamblébö, e' nuí olone be' ki.

²¹Eta s'wöbla'uk ttè dalöieno wa wakpa ena fariseowakpa tö ibikeitsè: “¿Ima wëm wí erbikò tö ie' dör yi e' tö Skëköl ché suluë es? Skëköl è a se' nuí olo'yarmi.”

ⁱ5.12 lepra: E' dör duè s'mewöie ese. Judiowak tö iklö'wé tö duè e' tö yi tteke ese dör ñá. Eseda batseketsa bánet kè a kawö ta' senuk pë! malepa shua. Ñies ie'pa kè a kawö ta' shkowä Skëköl wé a. ^j5.19 u bata ki: Ie'pa u kè dör wes se' bribriwak u es. Ie'pa u tsabata dör kkueie klökata ta'!

22 Erë ì bikeitsök ie'pa tso' e' suéwa Jesús tö bet. E' kueki ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿ì kueki a' ibikeitseke es? **23** Ye' tö wëm i' bua'wëmine as ishköne, e' ta ćwes a' tö iklö'wëmi tö ye' kë a inuì oloyanuk iki? **24** Ye' dör S'ditsö Alà, sú e' tö a' a ikkachè tö ye' wa kawö ta' ká i' a nuì olo'yoie.

Eta ie' tö iché wëm kraulewa e' a:

—Be' e' kóka, be' ka'la kóka ta be' yúne u a.

25 E' wöshä ta ie' e' kékä sulitane wörkjä ta ka'la a ie' debitü, e' kékaitö ta imíane iu a Skéköl kikekaramiitö taië. **26** Ie'pa wökrarulune iweblök ta Skéköl kikékarakitö taië. Ie'pa suane ta ichétörak:

—Ì sué se' tö i'ñe, e' kë suule se' wa yës.

Jesús tö Leví kié ittökataie

(Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17)

27 E' ukuöki ta Jesús mía, e' tö wëm sué eköl kiè Leví, e' dör inuköl shtökwak Roma wökirpa a. Ie' tkér ikaneblöke e' wé a. Ta Jesús tö ie' a iché:

—Be' shkó ye' ta ye' ttökataie.

28 Ta Leví e' kékä tö ì kós méat ta imíä Jesús ta.

29 E' tsálí ta Leví tö ikewö tkö'wé buaë chkè wa di'yè wa Jesús dalöioie. Inuköl shtökwakpa de taië. Nies pëi' kuä'kipa de, e'pa tulur chkök Jesús ena ittökatapa ta. **30** Mik fariseowakpa ena s'wöbla'ük ttè dalöiëno wa wakpa tö isué, etä ie'pa tö ichémi Jesús ttökatapa a:

—¿lók a' chköke di' yoke inuköl shtökwakpa ta ena pëi' sulusipa malepa ta?

31 Jesús tö ie'pa iuté:

—Wépa kë kirirkü' esepa kë ki s'kapeyökwak kiane. Erë wépa kirirke esepa ki s'kapeyökwak kiane. **32** Ye' kë dë'bitü wépa e' bikeitsö tö iserke yësyësë esepa kiök. Ye' dë'bitü pëi' sulusipa kiök as ie'pa er mane'ù.

Ì kueki Jesús ttökatapa kë batsöta'

(Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22)

33 Judiopa wökirpa welepa tö iché Jesús a:

—Juan S'wöskuökwak ttökatapa batsöke taië, ttöke S'yé ta taië, wes fariseowakpa klépa tö iweke es, erë be' ichapa chköke ena di'yoke kekraë kë batsöta'.

34 Jesús tö ie'pa iuté:

—Mik s'kiule ulabatsè kewö tkö'ük ta ćwes ie'pa batsömi wëm ulabatske ese tso'ia ie'pa ta e' dalewa? **35** Erë ikewö döraë etä ie' mi'datser ie'pa yöki. E' je' ta ie'pa batsöraë.

36 Nies Jesús tö ie'pa wöbla'wé tö judiowak ttè këchke e' kë shuturpaka ie' ttè pa'ali ta. E' kleítö ttè i' wa:

—Kë yi tö datsi' pa'ali tak teepa batsëwa datsi' këchke wöyuowiae. Iwésö es, e' ta e' tö datsi' pa'ali we'ikéwa, nies itak pa'ali kë mène buaë datsi' këchke ki.

37 Ñies vino pa'ali kè tērta'ka iyiwak kkuölit yöule ibloie ese kēchke a. Itēkasö es, e' ta mik ibacha'nebity, eta ikuölit kēchke jchēemiiötö. Es vino ena ikuölit weirwami éme. 38 E' kuékí vino pa'ali tekekä ilkuölit pa'ali a. 39 Yi tö vino bacha'bacha yeke, ese tö ibikeitseke tö e' ya' bua' vino pa'ali tsata. E' kuékí ie' kè éna vino pa'ali yakia. Es ñies a' tö ibikeitseke tö ye' tté pa'ali e' kè dör buaë.

Jesús ttökatapa tö trigo wöikléen eno diwö a
(Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28)

6 ¹Etökicha ta eno diwö a Jesúus dami trigo shua ta ittökatapa tö trigo wöiklérami ta iwösléitö irikirik ulà wa ta ikatériramirakitö. ²Eta fariseowakpa welepa tö ie'pa a ichaké:

—¿I kuekí a' tso' i kë kewö ta' wè eno diwö a ese uk?

³Jesús tö ie'pa iuté:

—I o' David tö ká iaiæe ñe' kë aritsule a' wa Skéköl yekkuö ki? Etökicha ta ie' ena iklépa dué bli wa. ⁴Ie' dë'wa Skéköl wé a ta pan meule Skéköl a e' klo'wéitö ñeitö. Ñies ie' tö iblaté iklépa a ta inérakitö. Sacerdotepa è a pan e' kewö ta ñe. Erë a' éna iane tö i o' David tö ñe' kë dör suluë Skéköl wöa.

⁵Ñies Jesúus tö iché ie'pa a:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' wa kawö ta' ichoie tö i dör buaë ö i dör suluë wè eno diwö a.

Wém eköl ulà siulewa e' bua'wéne Jesúus tö
(Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶Eno diwö skà ta Jesúus dewa'judiowak nì dapa'wo wé a ta ee ie' tö s'wöbla'wémítke. Ta ee wém detkér eköl e' ulà bua'kka siulewa. ⁷S'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa éna ie' kkatak ilè ki, e' kuekí ie'pa tso' ie' weblök tö wém ñe' bua'wëmineitö eno diwö a. ⁸Erë i bikeitseke ie'pa tö, e' suéwá ie' tö, e' kuekí ie' tö iché wém ulà siulewa e' a:

—Be' e' kókä ta be' e' duósér íe sulitane wöshäe.

Etä wém e' duésér. ⁹Jesúus tö iché ie'pa a:

—A' chakéyö: ¿I kewö ta' se' a wè eno diwö a: i buaë ö i suluë?
 ¿S'tsatkök ö s'ttökwa?

¹⁰E' ukuökí ta ie' tö ie'pa ultane weblé e' pamik ta ichéitö wém ulà siulewa e' a:

—Be' ulà shulöö.

Ta ie' tö iwé es eta iulà buanene. ¹¹E' tö ie'pa uluwéka taië, ta iñi chakérak, ñwes se' tö Jesúus wëmi?

Jesús tö ittekölpa tsá dabom eyök kí ból e'pa shushté
(Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹²E' kewö ska' ta Jesúus mía kabata a ttök S'yé ta, ee ie' tté ie' ta nañeë.
¹³Mik ká ñine, eta ie' tö ittökatapa kié dapa'wé ie' ta. E' shua ie' tö wëpa

shushté dabom eyök kí böl (12), e'pa kiéitö ittekölpa tsá. ¹⁴Ie'pa kiè i' es: Simón, e' kiè méka Jesús tö Pedro; Andrés dör Simón él, Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵Mateo, Tomás, Santiago dör Alfeo alà, Simón kine Celote, ¹⁶Judas dör Santiago alà ena Judas Iscariote tö Jesús wömekettsa ibolökpa a e'.

Jesús tö s'wöbla'wé ñies s'bua'wéne
(Mateo 4.23-25)

¹⁷Jesús biteatkene kabata a ittekölpa tsá e'pa ta, e' e' wöklö'wé kakkue ki. Ee iklépa tso' taië ie' panuk. Ñies pë' datse Judea ena Jerusalén, esepa de taië. Ñies pë' de taië datse Tiro ena Sidón. Ká böt e' ate dayë kkömic. ¹⁸Ie'pa ekképa kos debityu Jesús tö s'wöbla'wéke e' kittsök ñies as ikirikerak e' bua'yneitö. Ñies wépa tteke wimblupa sulusi tö esepa bua'wéitö. ¹⁹Taië diché tso' ie' a e' wa s'kirirke kos e' buanene, e' kueki sulitane éna ie' kakwa.

I wér buaë Skéköl wa
(Mateo 5.1-12)

²⁰Jesús tö ittökatapa weblé ta ichéitö ie'pa a:
“A' wépa dör siarë kë wa i ta' taië, esepa tso' i blúie Skéköl tso' e' a, e' kueki ayëcha buaë a’.

²¹“A' wépa tteke bli tö ká i' a, esepa ttsë'rdaë dò wë', e' kueki ayëcha buaë a’.

“A' wépa iuke ká i' a, esepa jañurane buaë, e' kueki ayëcha buaë a’.

²²“Ayëcha buaë mik pë' éna a' ar suluë, a' wateke, a' cheke suluë, a' cheke tö a' dör pë' sulusipa ye' dör S'ditsö Alà e' tté kueki. ²³Mik e' tköke a' ta, etä kë a' erianuk. E' skéie a' ttsë'nú buaë. Aishkuö ta ká jaì a i buaë merdaë a' a iskéie e' kueki a' ttsë'nú kaneë. Kë a' éna ichökwa tö ká iaiqæ ie'pa yépa bak Skéköl ttekölpa we'ikök es.

²⁴“Erë wéstela ina a' wá íyi tso' taië ká i' a esepa ta, e' ukuöki ta kë i skà ta'ia a' ttsë'woie buaë.

²⁵“Wéstela ina a' wá íyi tso' taië ñè wë' jñé ta esepa ta, e' ukuöki ta a' tterane bli tö.

“Wéstela ina a' jañuke buaë ká i' a e'pa ta, e' ukuöki ta a' eriardaë, iuraë siarë.

²⁶“Wéstela ina a' ta mik sulitane tö a' kikéka, es ie'pa yépa bak ká iaiqæ e'pa tö kachökawakpa e' chò tö ie'pa dör Skéköl ttekölpa, e'pa kika'ka.

S'bolökpa ché Jesús tö
(Mateo 5.38-48; 7.12)

²⁷“Erë a' tso' ye' ttò kittsök, esepa a ye' tö ichè: a' bolökpa daléritsó. Wépa éna sulu a' ar, esepa a i buaë ú. ²⁸Wépa alibchöke a' ki, esepa a a'

er buaë chô. Wépa tö a' cheke suluë esepa kî ikiô S'yé a tö ikimú. ²⁹ Yi tö a' ppé a' aswö ki, e' ta a' aswö etta mú ia ppè. Yi tö a' paio kikké tsémi, e' ta ñies a' paio mú ia. ³⁰ Yi tö ilè kak kië a' a, e' ta imú ia. Yi wá a' íyi mítser, e' ta kë a' tö ikiökneia. ³¹ A' senú s'malepa ta wës a' kî ikiane tö ie'pa ser a' ta es.

³² "Wépa tö a' dalérítseke, esepa è ské dalérítseke a' tö, e' ta ñe' ki Skéköl tö wéstela chèmi a' a? iAu! Ñies pë' sulusipa tö wépa tö ie'pa dalérítseke, esepa ské dalérítseke. ³³ Wépa tö ì buaë weke a' a, esepa è a' a' tö iské weke buaë, e' ta ñe' ki Skéköl tö a' kikékami? iAu! Ñies pë' sulusipa tö iwéke es. ³⁴ A' tö íyi peiteke, wépa klö'wé a' tö tö imeraneitö, esepa è a, e' ta ñe' ki Skéköl tö a' kikékami? iAu! Ñies pë' sulusipa tö íyi peiteke nì a, mik ie'pa tö iklö'wé tö imerdane eta. ³⁵ A' bolökpa daléritsó. Ì buaë ú ie'pa a, íyi peitö ie'pa a, kë iské panane. A' tö iweke es, e' ta Skéköl tö a' a iské merane buaë. Ie' er buaë chöke s'sulusipa a ena wépa kë tö wéstela cheta' ie' a esepa a. A' tö iwéke es, e' ta a' tö ikkacheraë tö mokië a' dör ie' dör íyi ultane tsata, e' ala'r. ³⁶ S'malepa saú er siarë wa wës S'yé tö a' suëke er siarë wa es.

Kè se' kàne s'kichatök

(Mateo 7.1-5)

³⁷ "Kè a' s'kichatök, e' ta Skéköl kë tö a' kichatepa. Kè a' ichök yi a tö Skéköl mú tö be' tsaiò, e' ta Skéköl kë tö a' tsaiëpa. Ì sulu kós wamble ie'pa tö a' ki, ese nuí olo'yó ie'pa ki, e' ta a' nuí olo'yeraë Skéköl tö a' ki. ³⁸ Kós a' tö ì mé s'malepa a, ekké a' a imerdane. E' kueki íyi kakmú s'malepa a, eta iské merane Skéköl tö a' a. Erë ie' tö imerane a' a taië wës dakö'ukuö wà ièsö chië wötioule buaë ikí wà iè dökä ikkò a katötöë tsá tkënettsamitke es."

³⁹ Ñies Jesús tö ttè kleé ie'pa a i' es: "¿Wé a' wá isquule tö s'wöbla kë wawér, ese tö eköl wöbla kë wawér ese ulà ièmi? ¿E'pa kë brutarmi böle kauk a? ⁴⁰ Wé wöblarke ese kë dör iwöbla'ukwak tsata. Mik iwöblagone, e' ja' ta idöraë wës iwöbla'ukwak es.

⁴¹ "Kaltak jchela tsir tso' a' yami wöbla a, ese sué a' tö, erë ñi kueki kaltak bërie tso' a' wák wöbla a, ese kë suné a' wá? ⁴² ¿Wes a' ichèmi a' yami a: 'A yami, súyö kaltak jchela tsir tso' be' wöbla a, e' yëttsa'? Erë kaltak bërie tso' a' wöbla a, e' kë suné a' wá. iA' e' ò suluë! Kaltak bërie tso' a' wöbla a, ese yöttsa këwe, es kaltak jchela tsir tso' a' yami wöbla a, ese wërmi a' a buaë yëttsa.

Kal buaë ena kal sulusi

(Mateo 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ "Kal buaë kë wörta' kalwö suluie, ñies kal sulusi kë wörta' kalwö bua'ie. ⁴⁴ Kal wérkewa iwö ki. Higowö ö uvawö ese kë shteta'sö dika'

kicha mik. ⁴⁵Ì bikeitsekesö, ese è chekesö. E' kueki wëm dör buaë, ese er dör buaë, e' kueki ie' serke buaë, ttò yësyësë. Erë wëm dör suluë, ese er dör suluë, e' kueki ie' serke suluë, ttò suluë.

U yuökwak böл
(Mateo 7.24-27)

⁴⁶“Ì kueki a' tö ye' kieke: ‘A Skékëpa, a Skékëpa,’ erë kë a' tö ye' ttè iuteku!?

⁴⁷Yi datse ye' ska!, ta ye' ttò ttseke tå iwà iuteke, sýyö a' a ichè tö wes ese dör.

⁴⁸Ese dör wes wëm eköl tö u yué es. E' tö u chkí töbié iškië, ká dör ák è, ese a. Mik di' pone taië, tkami u kí taië, erë u kë minetser iwa, iyöule buaë e' kueki.

⁴⁹Erë yi tö ye' ttò ttsé erë kë iwà iuteku!, ese dör wes wëm eköl tö u yué, erë kë wà itöbinewa iškië, tkékaitö jaléjalé iyök è bata kí es. Mik di' pone taië e' tkami u ki, eta u mítser iwa, kë i ateia.

Jesús tö ñippökwakpa wökir eköl e' kanè méso bua'wéne
(Mateo 8.5-13; Juan 4.43-54)

7 ¹Mik Jesús tö s'wöbla'wé one, eta imíä demi Cafarnaúm. ²Etä ee Roma ñippökwakpa dökä cien, e' wökir serke eköl. E' kanè méso eköl kirinewa taië duökewatke. Iwökir éna ie' dalér taië. ³Mik ñippökwakpa wökir tö Jesús tté ttsé, eta ie' tö iché judiowak kueblupa welepa a: “A' yú Jesús ska! ta ichó ie' a: ‘Be' we'likè sa' tö, be' shkó ñippökwakpa wökir, e' kanè méso eköl duöke taië, e' bua'ukne.’” ^{4,5}Mik ie'pa demi Jesús ska! ta ikköchérak taië ie' wöa:

—Ñippökwakpa wökir e' éna se' judiowak dalér taië. Ie' wák tö se' ñi dapa'wo wé e' yuök patké! se' a. E' kueki sa' a ta buaë idir tö be' ie' kímè.

⁶Etä Jesús míä ie'pa ta. Erë mik ie'pa dökemite ñippökwakpa wökir e' u a, eta ie' tö iyamipa welepa patké ichök Jesús a: “A kékëpa, kë be' e' tsiriulk. Be' dör kékë taië, e' döwá ye' u a, e' kë dör ye' siarla e' a. ⁷E' kueki ye' kë dë'rö be' ska!. Erë ikewö è mü ta ye' kanè méso boardane. ⁸Ye' wökirpa ta!, e'pa ttò iutök ye' kawöta. Nies ye' dör ñippökwakpa taië e'pa wökir, ie'pa kawöta ye' ttò iutök. Mik ye' tö eköl a icheke, ‘Be' yú’ ta imí. Eköl a ye' tö icheke, ‘Be' dou' ta ide. Nies ye' tö icheke ye' kanè méso a, ‘Iyi ú’ ta iwéitö. Ye' iklö'wé tö be' wà kawö ta' íyi ultane tsata, e' kueki ye' wà ijcher tö be' tö ikewö mé, e' ta ye' kanè méso boardane.”

⁹Mik Jesús tö ttè e' ttsé, eta e' tö ie' tkiwéwa. Ie' wötréene ta ichéitö pë' dami ie' itöki e'pa a:

—Ye' ichè a' a tö Israel aleripa kos shua, kë yi kune ye' wà erblök ye' mik wes wëm i' es.

¹⁰Etä mik ñippökwakpa wökir yamipa dene u a, eta ie'pa tö isuë tö ikanè méso kirirke, e' buanene.

Alaköl eköl schó alà blënewa e' shke'wékane Jesús tö

¹¹E' ukuöki ta Jesús míä ká kiè Naín ee. Ie' dami ittökatapa ta, ñies pë' dami ie'pa ta taië. ¹²Mik ie'pa de tsinet ká e' a, eta ie'pa isuë tö taië pë'

datse, e' wə s'nu datse micho wötèwə. Dëutö e' mì dör schō, ie' alà eköl ème wëm, e' blënewə. Taië ká e' wakpa tö ie' pablerami. ¹³Mik Skékëpa Jesús tö isué, etä ie' wa iwér siarë tə ichéitö ia:

—Kè be' jukia.

¹⁴E' bet tə ie' dewa tsinet ka'la kí s'nu dami e' o'mik tə ka'la kéítö.

Wépa wə idami e'pa e' wöklö'wéwə. Jesús tö iché s'nu a:

—A duladula, be' a ye' tö ichè, iBe' e' kóka!

¹⁵E' bet tə s'nu shkenekane e' tkésér tə itté. Etä Jesús tö imé imì a. ¹⁶Kos pë' tso' ie'pa tə e'pa suane taië, Skéköl kikéka ie'pa tö taië tə ichérakitö:

—Skéköl tteköl chók eköl, e' de se' shua.

Ñies ie'pa tö iché:

—Skéköl de se' dör ie' icha esepa kimuk.

¹⁷Etä i wé Jesús tö e' tté bunekə taië Judea kē kos e' a, ñies ká tso' Judea pamik e' a itté tineka.

Juan S'wösukuökwak ttökatapa de Jesús ska' ichakök
(Mateo 11.2-19)

¹⁸Juan S'wösukuökwak ttökatapa tö i kos weke Jesús tö, e' paké Juan tso' s'wöto wé a e' a. E' kueki ie' tö ie'pa böl kié ¹⁹tə ichéitö ie'pa a:

—A' yú Skékëpa Jesús a ichakök tö ɔbe' dör wé pairine'bitu idı' wa s'blúie yéule tö idatse e', ö yi skà panèia sa' tö?

²⁰Mik ie'pa de Jesús ska' tə ie'pa tö iché ie' a:

—Juan S'wösukuökwak tö sa' patké be' a ichakök tö ɔbe' dör wé pairine'bitu idı' wa s'blúie yéule tö idatse e', ö yi skà panèia sa' tö? Ñies

²¹E' wöshə ta Jesús tö s'kirirke duè tsakië wa, esepa bua'wé taië. Ñies s'tteke wimblupa sulusi tö, ena s'wöbla kë wawér esepa bua'wéitö taië.

²²E' ukuöki tə ie' tö iché Juan ttökatapa böl a:

—A' yúne Juan ska' tə i sué a' tö, i ttsé a' tö, e' kos pakö ie' a. Ichö ie' a tö s'wöbla kë wawér esepa wöbla wawénene; s'kraulewə kë shko esepa shkéné; wépa kiri'weke lepra tö esepa buanene batse'nene; s'kukuò kë wattsér esepa wattsénene; s'duowá shkenekane; ñies Skéköl ttè buaë e' pakane s'siarëpa a. ²³iYi kë yöki ye' sulune, ayëcha buaë ese!

²⁴Mik ie'pa míyalne, etä Jesús tö Juan tté pakémítke pë' a, tə ichéitö ie'pa a: "Mik a' dë'rö ká sir poë wé kë yi serku' e' Juan sauک, etä ɔima a' erbikò wëm wése suëmi a' tö? A' kë dë'rö wëm ese, kabikeitsò wì a dià a wes kua'kö wöppè siwa' tö es, ese sauک. ²⁵A' kë dë'rö wëm ese sauک, e' tə ɔwëm wése sauک a' dë'rö? A' kë dë'rö wëm e' paiò datsi' bua'bua wa, ese sauک. A' wə ijcher tö wépa e' paiò es ena íyi bua'bua tso' iwə taië e' ttsé'woie buaë, esepa serke blu' u a. ²⁶Erë ɔwëm wése sauک a' dë'rö? A' dë'rö wëm dör Skéköl tteköl ese sauک. Ye' tö a' a ichè tö moki Juan dör Skéköl tteköl, erë ie' kë dör e' è. Ie' dör Skéköl tteköl ese tsata. ²⁷Skéköl

yékuo kı itso' kitule wé Skéköl tö ichè wé pairi'bituitö idi' wa s'blúie e'
a, e' tö ichè i' es:

'Ye' tso'tke ye' ttè pakökawak patkök be' yökı kewe be' ñalé yuök.'^k
Skéköl ttè pakökawak e' dör Juan.²⁸ Ye' ichè a' a tö s'ditsö ultane shuqa, kè
yi ku! Juan tsata. Erë ì blúie Skéköl tso', e' shuqa yi dör èsela, ese dör ie'
tsata."

29 (Mik pë! ultane ñies inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a, e'pa tö
Jesús s'wöbla'weke e' ttsé, etq ie'pa tö iché tö Skéköl ttè dör yësyësë.
Ie'pa dë! as Juan tö ie'pa wöskuo iwà kkachoie tö ie'pa tö Juan ttè klö'wé,
e' kuekki ie'pa tö iché es.³⁰ Erë fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno
wa wakpa kè wá Juan ttè klöone, e' kuekki ie' kè wá ie'pa wösune, es ie'pa
tö Skéköl er buaë chöke ie'pa a e' watéttsa.)

31 Jesúz tö iché: "¿Ima a' chëmi ye' tö? ¿Wes a' dör? 32 A' dör wes ttè i'
tö iché es: Ala'rla tso' inuk u itöki. Shabötspa arke taië tä iché iyamipa a:
'Sa' tö pulë bla'wé, erë a' kè klötene'; sa' tö s'eriar ttseittsé, erë a' kè iine'!
33 E' wá dör tö Juan S'wöskaökwak de batsöta!, kè blo' yetä' tä a' tö iché
tö aknama tso' ie' a.³⁴ E' ukuökı tä ye' dör S'ditsö Alà, e' de kè batsöta!,
blo' yetä', tä a' tö ye' cheke tö ye' chkök taië, blo' yé taië, ñies tö ye' dör
inuköl shtökwakpa ena pë! sulusipa malepa, esepa sini'.³⁵ A' tö ye' cheke
es erë isuerasö bulebök tä tö wépa serke wes Skéköl siwé tö iché es, esepa
dör yësyësë."

Jesúz mía upakök Simón dör fariseowak e' ska'

36 Fariseowak eköl kiè Simón, e' tö Jesúz kié chkök ie' u
a. E' kuekki Jesúz mía ie' ska' tä ie'pa e' tulésér chkök.³⁷ Etq
alaköl sulusi serke ká e' a, e' wá ijchenewä tö Jesúz tso' chkök
fariseowak e' u a. Ie' wá kiò masmas de e' ukkuo yöule ák bua'bua
kiè alabastro ese wa.³⁸ Ie' de dur Jesúz ska', e' iuke Jesúz tsikka,
iwöriö yënanetä Jesúz klö kı, e' pasiweiíto itsä wa, tä Jesúz klö
wöalattsémiitä tä kiò masmas téitä Jesúz klö kı.³⁹ Mik fariseowak
tö Jesúz kié chkök e' tö alaköl sué, etq ibikeitséitä: "Wëm wí mú
dör Skéköl tteköl moki, e'ma ie' éna iarmi alaköl wëse tso' ie' kök.
Ie' éna iarwämi tö e' dör alaköl sulusi."⁴⁰ Jesúz iché ie' a:

—A Simón, ilè tso' ye' wá yënoie be' a.

Ie' iiuté:

—A s'wöbla'ukwak, ichöö ña.

41 Jesúz tö iché:

—Wëm böl ñarke inuköl peitökawak ulà a. Eköl ñarke cien
skeyök (500), ieköl ñarke dabom skeyök (50).⁴² Ie'pa böl kè a
ipator, e' kuekki inuköl peitökawak tö inuı olo'yé ie'pa kı. Ye' tö

^k7.27 Malaquías 3.1

be' a ichakè tö ie'pa böl, ɿwéne ék éna inuköl peitökwak dalérmi kibiie?

43 Ie' iiuté:

—Ye' a t̄a, wéne nuì olone kibiie e' ék.

Jesús tö iché:

—Buaë be' iiuté.

44 Età Jesús tö alaköl sué t̄a ichéítö Simón a:

—Alaköl i'l saú. Mik ye' dewa be' u a, età be' k̄e w̄a ye' a di' mène ye' klò skuoie, erë alaköl i' tö ye' klò skué iwöriö wa t̄a ipasiwéítö itsà wa.

45 Be' k̄e w̄a ye' shkeone wöalattsè wa wes s'wöblar es. Erë ie' dewa íe, eta ie' tö ye' klò wöalattsémi taië.

46 Be' k̄e w̄a kiò èsela, e' tñene ye' wökir ki wes s'wöblar es. Erë ie' tö kiò masmas tuè darérëe ese té ye' klò ki. **47** E' kuëki ye' iché be' a tö ie' éna ye' dalér taië e' wa iwënewa tö ì sulu wamblé ie' tö taië, e' nuí olone ie' ki. Erë wépa k̄e éna ye' dalérta' taië, e' wa iwënewa tö esepa ki inuì olone elkela è.

48 E' ukuökì t̄a ie' iché alaköl e' a:

—Ì sulu k̄os wamblé be' tö e' nuí olone be' ki.

49 Imalepa kiule chkök ñies tso' ee, e'pa ñì chakérak:

—A' ichè ñyi ie' dör e' ttò es? Skëköl è a se' nuì olo'yarmi.

50 Erë ie' tö alaköl a iché:

—Be' erblé ye' mik, e' tö be' tsatkée. Be' yúne bërë.

Alakölpa tö Jesús kímé

8 **1** E' ukuökì t̄a Jesús mía ì blúie Skëköl tso' e' tté buaë pakök ká blublu ena ká tsitsir tso' e' a. Ie' ttekölpa tsá dabom eyök kí böl, e'pa shköke ie' t̄a. **2** Ñies alakölpa welepa buaq'ne ie' tö, e'pa shköke ie' t̄a. E'pa welepa bak weinuk wimblupa sulusi w̄a, ñies duè w̄a. Ie'pa eköl, kiè María Magdala wak, e' a aknamapa yë'ttsaítö dökä kul. **3** Ñies Juana dör Cuza alaköl, e' shköke ie' t̄a. Cuza dör Herodes dalì kkö'nukwak. Ñies Susana ena alakölpa malepa taië shköke ie' t̄a. Ie'pa tö Jesús ena ittökatapa kimeke taië, ì tso' ie'pa w̄a ese wa.

Të kuatkökwak, e' pakè

(Mateo 13.1-9; Marcos 4.1-9)

4 Pë' e' yélur iká ki debitü taië Jesús ska!. Ie' tö ie'pa a ittë kleé i' es: **5** Wëm mía eköl të kuatkök t̄a ie' tö iwö ppé ululu të ki'l Mik ie' tso' iwö ppök, età ditsöwö wele ñanla ska! t̄a pë' dakélor iki, e' tö iñatélur, ñies dù debitü tö ikatéwa. **6** Ditsöwö wele ñanla áklo a t̄a e' kuööl t̄a itskine buaë. Erë ká tsabe k̄e t̄a ee, e' kuëki bet t̄a isinewa. **7** Ditsöwö wele ñanla dika'chka shuña. Dika'chka ena ditsöwö talane ñita, erë

dika'chka e' aléka iki.⁸ Erë ditsöwö wele ane íyök bua'bua ki, ese tskine talane wöne buaë. Iklö wele wöne dökä cien eyök (100) elka elka.

Mik Jesús tö iché one, eta ikí chéítö ie'pa a aneule: “iA! éna ye' ttò ttsak, e'ma ikukuebló bua'ie!”

Ì kuékì Jesú斯 tö s'wöbla'weke kleaule
(Mateo 13.10-17; Marcos 4.10-12)

⁹ Jesú斯 ttökatapa tö ie' a ichaké:

—Ttè wakleébö, ñima e' wà dör?

¹⁰ Ie' tö iché ie'pa a: “Ì blúie Skéköl tso' e' ttè bléulewa, e' kewö meneat a' a ijchenoie. Erë pë' tso' taië kë éna ye' ttè klö'wąk, esepa a ye' tö ikleeke as ie'pa tö iweblò je', erë kë ie'pa a iwà wér, ñies as ie'pa tö ittsò je', erë kë ie'pa a iwà ar.^m

Të kuatkökawak tté e' wà paké Jesú斯 tö
(Mateo 13.18-23; Marcos 4.13-20)

¹¹ “Ttè wakleéyö e' wà dör i! es: Skéköl ttè pakèsö e' dör wes ditsöwö kuatkèsö es. ¹² Pë' welepa ta itkòmi wes itka ditsöwö anewa ñala ska' ñe' ta itka es. Esepa tö Skéköl ttè ttsé, erë bë' de ie'pa ska' ta iyéttasaitö ie'pa er a as ie'pa kë tö iklö'ù ta itsatkér. ¹³ Welepa skà ta itkòmi wes itka ditsöwö anewa áklo a ñe' ta itka es. Esepa tö Skéköl ttè ttsé ta iklö'wérakitö ttsé'ne buaë wa erë ekuölö è. Ie'pa kë a e' tkérwa darérëe Skéköl ttè a. Mik ie'pa Weinemitke ie' ttè kueki, eta ie'pa anemine tottola. ¹⁴ Welepa skà ta itkòmi wes itka ditsöwö anewa dika'chka shua ñe' ta itka es. Esepa tö Skéköl ttè ttsé, erë ie'pa tö íyi tso' ká i' kí e' bikeitseke kibiie. Ie'pa er me'rïe inuköl ena i tso' ká iki tö s'ttsé'weke buaë ese ki. Ese kos tö Skéköl ttè kui'wéwa ie'pa er a, ta ie'pa kë sene buaë Skéköl ttè a. ¹⁵ Erë welepa skà ta itköke wes itka ditsöwö anewa íyök buaë kí ñe' ta itka es. Esepa tö Skéköl ttè ttsé ta iklö'wé er buaë wa moki. Ie'pa tö iiuteke buaë ta iwà dalöiekerakitö kekraë. E' kueki ie'pa tö i buaë kos ese wé wes Skéköl kí ikiane es.

Bö'wö tté
(Marcos 4.21-25)

¹⁶ “Mik bö'wö wötskékasö, eta kë sö ipabikepawa, kë sö ipatkepawa ka' dikia. E' skéie itkekekä kákke s'yamipa datse esepa wö a ká ñi'woie. ¹⁷ Es ñies ttè tso' bléulewa iñe ta, ese jcherdawä sulitane wä aishkuö ta. Ì ché ye' tö, e' kë wà ane ie'pa éna iñe ta, erë e' wà ardaë ie'pa éna aishkuö ta.

¹⁸ “Yi e' yuak buaë ye' ttè wa, ese a ikí meraëyö as ie' éna iwà ar buaë. Erë yi kë e' yuak ye' ttè wa, i bikeitsé ese tö tö ane iéna, e' kos yérdattasane iyöki. E' kueki ye' ttò kukuebló a' tö bua'ie.”

^m 8.10 Isaías 6.9

Jesús mì ena ie' élpa debitü ie' weblök
(Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35)

19 Eta Jesús mì ena iélpa ena ikutapa e'pa debitü ie' weblök. Erë ie' tkër wé pë' tso' taië e' shua, e' kueki ie'pa kë dë'wá ie' ska!. 20 E' biyó ché yile tö ie' a:

—Be' mì ena be' élpa ena be' kutapa e'pa shkò be' weblök.

21 Ie' tö iiqté:

—Ekékë, erë ye' tö a' a ichè tö wépa tö Skéköl ttè ttsé ta iwà iutéítö, esepa dör wes ye' mì ena ye' élpa ena ye' kutapa es.

Siwa' taië e' wöklö'wé Jesús tö
(Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41)

22 Etökicha ta Jesús e' iéka kanò a ittökatapa ta, ta ichétö ie'pa a:

—Mishka batsöri wishet.

Eta ie'pa míyal. 23 Le'pa mirwaiq ta ie' kapowa kanò a. E' dalewa siwa' batsinekä taië tö di' uyéka taië ta kanò a di' ienekämi katsirkewatke. 24 E' kueki ie'pa tö iti'wéka ta ichérakitö ia:

—iA s'wöbla'ukwak! iA s'wöbla'ukwak! iSe' duölurmi!

Eta ie' e' kékä ta siwa' ena di' yöli uñéítö ta iwöklönewa míane alamië.

25 E' ukuöki ta ie' tö iché ie'pa a:

—¿Wes a' erblöke ye' mik, e' de?

Erë ie'pa suanéka taië, tkinewa taië ta iñi chakéka:

—¿Yi dör wém wi? iE' ttò daloié di' tö ena siwa' tö!

Wém eköl a aknamapa tso' taië e' bua'wéne Jesús tö
(Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20)

26 E' ukuöki ta ie'pa mía demi ká kiè Gerasa ate batsöri wishet Galilea wöshaë ee. 27 Mik Jesús e' yéttsa de ká sí ki, eta wém eköl de ie' ska!, e' a aknamapa tso!. Ie' dör Gerasa wak. Iaqae ie' sene'mi sume, kë serkü'ia u a, ie' serke pö a. 28 Mik ie' tö Jesús sué, eta ie' aneka taië ta ie' tkewa kuchë ki. Ie' iché Jesús a:

—A Jesús, be' dör Skéköl dör íyi ultane tsata e' alà. ¿Iók be' de ye' tsiriük? Ye' múat bëre. Ye' kkochò taië be' a tö kë ye' we'ikar.

29 Jesús tö ichétke wimblu sulusi a kewe: “Be' e' yöttsa wém se a.” E' kueki wimblu tö ie' a iché es. Iaqae ie' we'ikbitü aknama tö. Kekraë aknama tö ie' wö aliweke. E' kueki pë' tö ie' muëke iulà a iklö a tabechka daloie wa, erë e' batsélor ie' tö tottola ta aknama tö ie' kí aliwéka patkémi wé kë yi serkü' ese ska!. 30 Eta Jesús tö ie' a ichaké:

—¿Ima be' kiè?

Ie' iiqté:

—Ye' kiè Taië Wakpa.

Ie' a aknamapa tso' taijé, e' kuékí ie' tö iúté es. ³¹Ie'pa kköchöke taijé Jesús a: "Kè sa' patkarmi káuk taijé tso' iskié e' a." ³²Tsinet kabata kuli' a köchi iéter taijé chkök, e' kuékí wimblupa kköchöke Jesús a: "Kawö müsa' a e' tiukwá köchipa jai a." Jesús tö ikewö mé ie'pa a. ³³Etä ie'pa e' yélur wém a ta ie' tiélur köchipa a. Köchi kos poneká tunemirak ká spé mik brutolonemi batsöri a ta ee iduolur.

³⁴Mik köchi kkö'nukwakpa tö isué, etä itkayalmi ta itté ppékaraktö ká e' wañne. ³⁵Pé' de taijé iweblkö tó ì tka. Mik ie'pa de Jesús ska', etä wém a aknamapa yérulune taijé, e' sué ie'pa tö itkér Jesús wörkí datsi' iéne éna ká anene buaë. E' tö ie'pa suawé. ³⁶Wépa tö ì tka e' sué, e'pa tö ipaké ie'pa a tö wes wém a aknamapa bak e' buanene. ³⁷Ká e' wakpa ultane suane taijé, e' kuékí ie'pa kköché Jesús a: "Be' e' yóotsa' sa' ká a." Etä Jesús e' iéka kanò a ittökatapa ta ta imiatke. ³⁸Etä wém a aknamapa yérulune e' kköché Jesús a: "Ye' shkakmi be' ta." Erë Jesús tö iiúté:

—Au, be' e' tsúat. ³⁹Be' yúne be' u a ta ì kos wé Skéköl tö be' a, e' pakö sulitane a.

Ta ie' mía, ta ì kos buaë wé Jesús tö ie' a, e' pakéítö sulitane a.

Jesús tö Jairo alà busi shke'wékané ñies alaköl bua'wéneitö eköl
(Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43)

⁴⁰Mik Jesús dene batsöri ioshet, etä pé' tso' taijé ie' panuk, e' kuékí ie'pa tö ie' kiéwa' ttsé'ne bua' wa. ⁴¹Etä wém eköl kié Jairo e' de. Ie' dör judiowak ñi dapa'wo wé e' wökir eköl. Ie' e' téwá wöwakköt Jesús wörki ta ikköchöke taijé ie' a: "Mishka bet ye' u a." ⁴²Jairo alà dör ekla è wák dör alaköl kí duas tso' dabom eyök kí böök ulatök (12), e' duökewatke.

Jesús miria, e' dalewa taijé pé' dami, e' térdami ie' mik. ⁴³E'pa shuá alaköl dami eköl e' du'mi alakölpä duè wá e' kí duas de dabom eyök ki böök (12). Ì kos tso' ie' wá e' ewéwaitö yés s'kapeyökawak kí, erë kë yi a ibuanene. ⁴⁴Ie' dewá tsinét Jesús tsí kker ta idatsi' bata kewaitö. E' wösha ta ipé wöklöne ta ibuanene buaë. ⁴⁵Etä Jesús tö ichaké:

—¿Yi tö ye' ké?

Sulitane tö iché:

—Kè sa' wá be' káne.

Pedro tö iché ia:

—A s'wöbla'ukwak, pé' tso' taijé e' térdami be' mik.

⁴⁶Erë Jesús tö iché:

—Ye' ittsé tö ilè tka ye' diché wa. E' kuékí ye' wá ijcher tö yile tö ye' ké.

⁴⁷Mik alaköl buanene, e' tö isué tö kë ie' a e' blénukia ta ide Jesús ska' painéka taijé suane wa. Ie' e' tkewá kuché kí Jesús wörkí ta ie' e' chéka sulitane kukua tö ì kuékí Jesús kewaitö. Ie' tö iché: "Mik ye' tö be' kewa, e' wöshaqé ta ye' buanene." ⁴⁸Jesús tö iché ia:

—A alà busi, be' erblé ye' mik, e' kuékí be' buanene. Be' yúne bérë.

49 Ie' ttökeia_a alaköl ta_a, e' dalewa eköl bite_a Jairo u a_a, e' debitu_a ta iché Jairo a_a:

—Be' alà busi blènewatke. S'wöbla'ukwak kë tsiriwari_a.

50 Mik e' ttsé Jesús tö, et_a ie' tö iché Jairo a_a:

—Kë be' tkinuk. Be' erblö_a ye' mik è, be' alà busila bordane.

51 Mik ie'pa de Jairo u a_a, et_a Jesús kë w_a yi kàne shkökwa_a wé busila nu me'r ee_a. Pedro ena Santiago ena Juan ena alà yé ena imì, e'pa è kiéw_aitö e'_a ta_a. **52** E' dalewa sulitane iuke alárke tai_a. Erë Jesús tö ie'pa a_a iché:

—Kë a_a iukeia. Busila kë du'w_a, ikapöme'r è.

53 Sulitane w_a ijcher tö busila duow_a, e' kueki ie'pa tö ie' wayuék_a jañeitséka tai_a. **54** Erë Jesús tö busila ulà klö'wéwa_a, ta iché ie' a_a:

—iA tayëla, be' e' kók_a!

55 Et_a ishk_anek_ane, e' bet ta_a ie' e' kék_a ta_a Jesús tö iché ie'pa a_a:

—Itiò.

56 Iyé ena imì tkirulune iweblök. Et_a Jesús tö iché ie'pa a_a:

—Í tka íe_a, e' kë char yi a_a.

Jesús tö ittökatapa patké s'wöbla'uk

(Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13)

9 **1** Jesús tö ittökatapa dabom eyök kí böl e'pa dapa'wé ta diché méítö ie'pa a_a aknamapa ultane trë'woyal. Ñies kawö méítö ie'pa a_a s'kirirke bua'wone. **2** Ipatkérak ì blúie Skéköl tso' e' tté buaë pakök ñies s'bua'ukne. **3** Ta_a ie' tö iché ie'pa a_a:

—Mik a_a mi'ke, et_a kë ì tsarmi. Shko kéli, sku', íyi ñanoie, inuköl, datsi' skà, ese kos kë tsarmi.

4 Mik yile tö a_a iché a_a kapörö, et_a a_a tso' ká e_a a_a dalewa a_a kapörö ie' u è a_a. **5** Et_a ká wele wakpa kë w_a a_a kinewa_a, e' ta_a a_a e' yólur ká e_a, ta_a k_apo tso' a_a klöttö mik, e' ppöö a_a tö. E' tö ie'pa a_a ikkacheraë tö ie'pa dör Skéköl bolökpa.

6 Et_a ie'pa míyal judiowak k_e tsitsir kos a_a Skéköl tté buaë pakök ñies s'kirirke bua'ukne.

Herodes tö ibikeitséka tai_a tö yi dör Jesús

(Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29)

7-8 Herodes dör Galilea wökir, mik e' tö ì kos weke Jesús tö e' tté ttsé, et_a ie' tö ibikeitséka tai_a tö yi dör Jesús. Welepa tö icheke tö Jesús dör Juan S'wöskuökwak kötéwa_a e' shkenek_ane. Welepa tö icheke tö ie' dör Skéköl tteköl bak kiè Elías e' shkenek_ane. Welepa tö icheke tö ie' dör Skéköl ttekölpa skà bak esepa wele shkenek_ane. **9** Erë Herodes tö iché:

—Ye' wák tö Juan kuli_a tökök patkë!, e' ta_a wëm tté ttséyö tso' íyi uk tai_a s'tkiwë ekké èe' dör yi?

E' kueki Herodes éna sualuë Jesús suakwa_a.

Pë' dökä mil skeyök e'pa tié Jesús tö
(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14)

10 Mik Jesús ttékölpa tsá e'pa dene, etá ì kos wé ie'pa tö, e' pakéne ie'pa tö Jesús a. Etá Jesús tö ie'pa kiémi e' ta dò tsiné net ká kiè Betsaida wé kè yi serkù ee. **11** Erë mik pë' malepa wa ijchenewa, etá ie'pa mí itöki tå ie'pa kiéwaitö buaë. Ì blúie Skéköl tso' e' tté buaë paké ie' tö ie'pa a ñies s'kirirke bua'wéneitö.

12 Mik ká tuirketke, etá Jesús ttökatapa dabom eyök kí böl (12) e'pa de ie' ska' ta ichérakítö ia:

—Ká i' kí kè ì kú' katanoie ñanoie, e' kuekì ie'pa yuómi as ie'pa mi' ká tso' tsiné net ena pë' serke tsiné net esepa ska' chkè tauk ñè ena kapökrö.

13 Jesús tö ie'pa a iché:

—Ie'pa tió a' tö.

Ie'pa tö iiuté:

—Sa' wá pan skel ena nima bötö e' è tso'. Kè sa' mìne ikí tauk, e' ta ì tso' sa' wá e' kè dökka ie'pa taijë ekkëpa tioie.

14 Wépa tso' e' dökä mil skeyök (5000), e' kuekì ittökatapa tö iché es. Erë Jesús tö ie'pa a iché:

—A' tö ie'pa kó e' tkökser iski ek tsiní ek tsiní dabom skeyök (50) dabom skeyök. **15** Es ie'pa tö iwé tå pë' ultane e' tkésér. **16** E' ukuöki tå ie' tö pan skel ena nima bötö, e' klö'wé tå iká sué ká jaì a tå wéstela chéitö Skéköl a. E' ukuöki tå ie' tö pan ena nima blaté mé ittökatapa a as ie'pa tö iwatiò pë' a. **17** Mik ie'pa chké de wé!, etá ibata ate, e' shtérakítö iène dökä kköla dabom eyök kí böök (12).

Pedro tö iché tö Jesús dör wé pairine'bitü idí' wa s'blúie e'
(Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29)

18 Etökicha tå Jesús tso' ittökatapa è tå. Ie' tso' S'yé tå ttök, tå ee ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Ima pë' tö ichè tö ye' dör yi?

19 Ie'pa tö iiuté:

—Welepa tö icheke tö be' dör Juan S'wöskuökwak. Welepa skà tö icheke tö be' dör Skéköl ttéköl bak kiè Elías e' shkenekane. Welepa skà tö icheke tö be' dör Skéköl ttékölpa bak ká iaijaë e' wele shkenekane.

20 Ie' tö ie'pa a ichaké:

—Erë ¿ima a' ichè, ye' dör yi?

Pedro tö iiuté:

—Be' dör wé pairine'bitü idí' wa sa' blúie e'!

Jesús e' biyó ché tö ie' tterawa
(Mateo 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)

21 Erë Jesús kè wá ie'pa kàne yi a ichök yi dör ie'.

22 Ñies ie' tö iché:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' weirdaë taië. Judiowak kuéblupa ena sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö ye' waterattsä. Ye' tterawa, e' kí ká de mañat eta ye' shkerdakane.

23-24 E' ukuöki tå ie' tö iché ie'pa ultane a:

—Yi e' tsatkak ittewa yoki, ese kë ulà a sene michoë dòpa. Erë yi e' mettsa ttewa ye' dalermik, ese ulà a idöraë. E' kueki yi e' yuak ye' ttökataie, ese kë kànne tkinukia e' kí. E' skéie kekraë ikawöta e' chök dò ittewa wötëulewá krus mik ekkë. Es ie' kawöta shkók ye' itöki. 25 Íyi ultane tso' ká i' a, e' de a' ulà a, erë sene michoë kë dë' a' ulà a, e' tå e' dör ciie bua' a' a? 26 Mik ye' dör S'ditsö Alà, e' dene ye' olo wa, ñies ye' Yé olo wa, ñies ibiyöchökawka batse'r e'pa olo wa, eta wépa jaëne ye' ki, esepa kí ye' jaérdaë ñies. 27 Moki ye' tö a' a iché tö a' tso' íe, e' welepa tö i blúie Skéköl tso' e' sueraë kam iblérulur e' yoki.

Jesús tö ilo tå' taië e' kkaché ittökatapa a

(Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8)

28 E' kí ká de pàköl (8) ulatök, eta Jesús mía kabantaa a ttök S'yé ta. Pedro ena Juan ena Santiago e'pa mítser iwá e' tå. 29 Ie' tso' ttök S'yé ta, eta iwö manenettaa mía kua'ki dalölöe ñies idatsi' mía saruruë wöñarke dalölöe.

30 E' wöshä tå wépa de iéter ból tso' ttök ie' ta. Ie'pa dör Skéköl ttekölpa bak ká iaiqäe kiè Moisés ena Elías e'pa. 31 Ie'pa olo buneka taië dalölöe. Ie'pa iéter kapakök Jesús tå wes ie' tterawa pë' tö Jerusalén as iwá tkò wes Skéköl ki ikiane es. 32 Pedro ena iyamipa ból, e'pa tteke kapewä tö taië. Erë mik ie'pa ti'nekane bua'ie, eta ie'pa tö Jesús olo taië e' sué, ñies wépa ból iéter ttök ie' ta e'pa suérakitö. 33 Mik Moisés ena Elías mitkene, eta Pedro tö iché Jesús a:

—A S'wöbla'ukwak, buaë se' tso' íe. Sú sa' tö úla yuèka mañatkuela, etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Elías a.

Erë i cheke Pedro tö e' wà kë ane ie' éna. 34 Pedro ttökeia, e' wö shà ta mochka tö ie'pa kitéwá. E' tö ie'pa suawé taië. 35 Mochka shuä ie'pa tö ttò ttsé tö iché: “Se dör ye' alà, e' pairil'bitubak ye' tö idí' wa a' blúie. Ie' ttò iutó.”

36 Mik ie'pa tö ttè e' ttsé, eta ie'pa tö isué tö Jesús ate dur ekörla. Erë i ttsé ie'pa tö, i sué ie'pa tö, e' blé ie'pa tö ier a, kë ie'pa wä ipakane yi a dò aishkuö tå.

Duladula eköl tteke aknama tö e' bua'wéne Jesús tö

(Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29)

37 Bule es tå ie'pa tso' kabantaa a e'pa biteyal, eta taië pë' de Jesús naletsuk. 38 E' shuä wém tso' eköl, e' tö iché aneule:

—A s'wöbla'ukwak, be' we'ikèyö, ye' aladulaköl saú, e' dör ye' alà eköl è. 39 Mik wimblu sulusi tö ie' éna ká chowéwa, eta ie' aneka taië, painéka

katötöë, ta ikkò a ishuya dekà tajë. Kekraë ie' we'ikekeitö siarë. Wimblu kë éna ie' akwa. ⁴⁰Ye' kköchë tajë be' ttökatapa a tö wimblu trë'úshkar erë kë ie'pa a ione.

⁴¹Jesús tö iché ie'pa ultane a:

—A' wakpa kë erblöta' Skéköl mik, a' kë éna ká ane. ¿Mik ye' sermirö a' ta? ¿Kos ye' tó a' dalë'ttsemirö? Be' alà tsúbitu ña.

⁴²Mik duladula de tsinet, eta aknama tö ie' éna ká chowéwa kêu iski tå ipainekà tajë. Erë Jesús tö wimblu sulusi uñé trë'wéshkar tå duladula bua'wéneitö méneitö iyé a. ⁴³Ì buaë wé Skéköl tö idiché tajë wa e' tó ie'pa ultane tkiwéwa.

Jesús skà e' biyó chéne tö itterawa
(Mateo 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ì buaë wé Jesús tö, e' chekeia ie'pa tö nì a, e' dalewa ie' tó iché ittokatapa a:

⁴⁴—Ì cheke ye' tó a' a, e' ttsó buaë, kë a' éna ichökwa: Ye' dör S'ditsö Alà, e' wömerdattsa pë' ulà a.

⁴⁵Erë ì ché ie' tó e' bléulewa ie'pa yoki, e' kuéki ie'pa kë éna iwà ane. Ñies ie'pa suane ichakök tö ima iwà dör.

Yi dör ibua'ie Skéköl wöa
(Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37)

⁴⁶E' ukuöki tå Jesús ttökatapa ñi iutökerak tö ie'pa shua yi dòmi ibua'ie imalepa tsata. ⁴⁷Ì bikeitsök ie'pa tso', e' suéwa Jesús tö, e' kuéki ie' tó alala kié eköl duéser ie' o'mik ⁴⁸tå ichéitö ie'pa a:

—A' shua yi e' wöewa imalepa dikia diöshet ese dör ibua'ie. E' kuéki yi tó alala i'se kiéwá ye' ttò wa, ese tó ye' wák kiéwá. Es ñies yi tó ye' kiéwá, ese tó yi tó ye' patkë'bitu, e' kiéwá.

Yi kë kù' nippök se' ta ese tó se' bikeitseke er bua' wa
(Marcos 9.38-40)

⁴⁹Juan tó iché Jesús a:

—A s'wöbla'ukwak, wém sué sa' tó eköl, e' tó aknama trë'wéyal be' ttò wa. Erë ie' kë kù' se' ta, e' kuéki sa' tó iché ia tó kë iwaria.

⁵⁰Jesús tó iiuté:

—Yi kë kù' nippök se' ta, ese tso' se' ta. E' kuéki kë iwöklö'wär.

Santiago ena Juan e'pa uñé Jesús tó

⁵¹Jesús mi'kekane ká jaí a, e' kewö dökewatke, eta Jesús tó ibikeitsé tó ye' mía diché wa Jerusalén, ta imía. ⁵²Ie' tó wëpa welepa patkémi ie' yoki kewe u yulök kaporöie. Ie'pa mía demi ká tso' etk Samaria ee. ⁵³Erë

Samaria wakpa wä ijcher tö Jesús ena ittökatapa mi'ke Jerusalén, e'
kuekí ie'pa kë wä ikinewä. ⁵⁴Mik Jesús ttökatapa kiè Santiago ena Juan
e'pa tö isué tö Samaria wakpa kë wä ie'pa kinewä, eta ie'pa tö Jesús a
iché:

—A Skékëpa, ñbe' kí ikiane tö sa' tö bö' kiè ká jaì a ie'pa ewowa?

⁵⁵Erë Jesús wötréene ie'pa sauk tå ie'pa uñéitö. ⁵⁶E' ukuöki tå ie'pa
míá ká skà tso' tsinet ee.

Wëpa mañal e' yuak Jesús ttökatapaie

(Mateo 8.19-22)

⁵⁷Ie'pa mirwä ñala kí ta wëm eköl tö Jesús a iché:

—A kékëpa, ye' mi'ke be' tå ká wa'ñe wé be' míro ee.

⁵⁸Jesús tö iiuté:

—Bakli' u tå', ñies dúla u tå', erë ye' dör S'ditsö Alà, e' kë wä u tå'
senoie.

⁵⁹Jesús tö iché wëm eköl skà a:

—Mishka ye' tå.

Erë wëm tö iiuté:

—A kékëpa, kawö mü ña, mik ye' yé blérkewä e' nu wötökwa, e'
ukuöki tå ye' mi'ke be' tå.

⁶⁰Jesús tö iiuté:

—Wëpa dör wes s'duulewä es Skéköl wöa, as esepa tö iyamipa nu wötö.
Erë be' yú, i blúie Skéköl tso' e' tté pakök sulitane a.

⁶¹Wëm eköl skà tö iché Jesús a:

—Ye' e' yuak be' ttökataie, erë kewe kawö mü ña shkoie e' chökät ye'
yamipa a.

⁶²Jesús tö iiuté:

—Yi e' yué ye' ttökataie tå i kos méatitö ye' dalërmik, erë ibikeitséneitö
taië, eta ese kë kí i blúie Skéköl tso' e' mène.

Jesús tö ittökatapa dabom kuryök kí ból (72) e'pa patké

10 ¹E' ukuöki tå Skékëpa Jesús tö ittökatapa skà shushté döka
dabom kuryök kí ból (72) patkëmi ie' yoki kewe ból ból wé ie'
mi'ke ese ska!

²Ie' tö iché ie'pa a: “Mokí pë' tso' taië e' kí Skéköl tté buaë kiane ttsè.
Esepa dör wes iyiwö tso'tke wé'iäe shtè es, erë ishtökwakpa kë dör taië.
E' kuekí a' tö ikiö kanè wák a tö ishtökwakpa patkó. ³A' yú. Ye' tso' a'
patkók ye' tté pakök pë' shua wes obejala èmi namu tso' taië, ese shua es.
⁴Inuköl skúla ena dalì skú ena klökkuö skà, ese kos kë tsarmi yës. Ñies yi
kué a' tö ñala wa, ese kë tå a' ttök taië. ⁵Mik a' dewä yile ska!, eta kewe
ichö ie'pa a tö ‘Skéköl er buaë chò a' a.’ ⁶Ie'pa tö a' kiéwä er bua' wa, e'
ta Skéköl er buaë chöraë ie'pa a. Erë kë idör es, e' tå Skéköl kë er buaë

chòpa ie'pa a. ⁷Ie'pa tö a' kiéwā buaë, e' ta a' e' tsúat u e' a. Ttè tso' e' tö ichè i' es: 'Kaneblökawak chkòmi ì kanewekeitö e' ské wa.' E' kueki ì meke ie'pa tö a' a ñè yè, e' ñú, e' yó. U e' è a' e' tsúat a' tso' ká e' a e' dalewa. ⁸Ká wé a' demi ta ká e' wakpa tö a' kiéwā buaë, e' ta ì mekeitö a' a ñè e' ñú. ⁹Ie'pa duöke, e' ta e'pa bua'úne. Ñies ichò ie'pa a: 'Ì blúie Skéköl tso' e' kewò dewatke tsinet a' o'mik.' ¹⁰Erë ká wele wakpa kè wá a' kinewa, e' ta a' yú ie'pa ñala wa ta ichò ie'pa a: ¹¹'A' kapo tso' sa' klöttö mik, e' ppée sa' tö iwà kkachoie tö a' dör Skéköl bolökpa. Erë a' wá ijchenú tö ì blúie Skéköl tso' e' kewò dewatke tsinet a' o'mik.' ¹²Ye' tö a' a ichè tö mik Skéköl tö a' chakeketke inuí kí aishkuö ta, eta ká e' wakpa weirdaë siarë Sodoma wakpa bak senuk suluë e'pa tsata.

Ká mañat wakpa weirdaë siarë

(Mateo 11.20-24)

¹³"A Corazín wakpa, a Betsaida wakpa, iwëstela ina a' ta! Ì kè or yi a ese wé ye' tö taië a' wörki, erë kè a' er maneone. E' úpa ye' tö Tiro ena Sidón e' wakpa wörki, e'ma ká iajäe ie'pa er maneolbak. Ie'pa tö eriane datsil ajaë ese ië'kabak, ñies ie'pa e' tkë'kabak muluchka kí iwà kkachoie tö ie'pa er mane'wé Skéköl a. ¹⁴E' kueki ye' tö ichè tö aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuí kí e' kewò de, eta a' wömerdattsa weinuk taië shute Tiro ena Sidón wakpa tsata. ¹⁵A Cafarnaúm wakpa, kè a' tö ibikeitsök tö a' mi'mitsér ká jaì a. Ie' tö a' patkerami dioshet wé s'wimblu weirke ee."

¹⁶Etä Jesús tö iché ittokatapa a: "Yi tö a' ttò ttseke ta iutekeitö, ñies ese tö ye' ttò ttseke ta iutekeitö. Yi tö a' wateke, ñies ese tö ye' wateke. Ñies yi tö ye' wateke, ese tö Skéköl tö ye' patkë!, e' wateke."

Jesús ttökatapa dabom kuryök kí böl (72) e'pa dene

¹⁷E' ukuöki ta Jesús ttökatapa dökä dabom kuryök kí böl (72) patkë! ie' tö, e'pa dene ttsë'nerak buaë. Ie'pa tö iché ie' a:

—A Skékëpa, aknamapa tö sa' ttò dalöié be' ttò wa.

¹⁸Ie' tö ie'pa iuté:

—Tó. A' e' alékä Satanás ki je!. Ye' isué tö ie' bateshkar ká jaì a wes alá wöñar es. ¹⁹Ye' tö a' a diché mé e' alokä tkabé kí ena bachël kí ñies e' alokä Satanás diché kí. Es kè ì tö a' we'ikepa. ²⁰Kè a' ttsë'nuk buaë wimblupa sulusi tö a' ttò dalöié, e' è kueki. E' skéie a' kiè tso' kitule ká jaì a sene michoë yékköö kí, e' kueki a' ttsë'nú buaë.

Jesús ttsë'ne buaë

(Mateo 11.25-27; 13.16-17)

²¹Jesús tso'ia ttök ittokatapa ta, e' shuä Wiköl Batse'r tö ie' ttsë'wé buaë shute. Ie' tö iché: "A ye! Yé, be' dör íyi ultane tso' ká jaì a ena ká i' a e' Kéköl. Be' tö ttè ikkë blë'wá pë' wá siwa! jcher iskië ena erbikò taië

esepa yoki. Erë ikkachéwabö s'ësela a. Es be' kí ikiane, e' kueki be' iwé es. E' kueki be' kikékayö."

22 Jesú斯 tté S'yé tå qone tå ichéítö pë' tso' ee e'pa a: "Ye! Yé tö íyi ultane méat ye' ulà a. Ye' dör Skéköl Alà, kë yi wá ijcher moki tö wes ye' dör, e' jcher ye' Yé è wa. Ñies kë yi wá ijcher moki tö wes ye' Yé dör, e' jcher ye' è wa. Ñies wépa a ye' éna ikkachakwa esepa wá ijchermi."

23-24 Etä Jesú斯 wötréene ittökatapa kkë tå ichéítö ie'pa è a: "Ye! tö a' a ichè tö Skéköl ttekölpa tajë ena blu'pa bak ká iaiæ esepa tajë tö, ì sué a' tö, e' kkeyë' siarë suè, erë ie'pa kë wá isune. Ñies ì ttsé a' tö, e' kkeyë' siarë ie'pa tö ttsé, erë ie'pa kë wá ittséne. E' kueki wépa tö ì sué a' tö e' sué, ayëcha buaë esepa."

Samariawak buaë e' pakè

25 Etökicha tå s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa ese eköl debitü Jesú斯 ska', e' tö ie' a ichaké itsaioie:

—A s'wöbla'ukwak, ñì wèmi ye' tö as sene michoë dò ye' ulà a?

26 Jesú斯 tö ie' a ichaké ñies:

—¿ì tso' kitule Skéköl yëkkuö ki? ¿Ima e' wà dör be' a?

27 Etä s'wöbla'ukwak tö iiuté:

—Skéköl yëkkuö tö iché: 'Skéköl daléritsó a' er kos wa, a' wák kos wa, a' diché kos wa, ena a' ərbikè kos wa.' Ñies e' tö iché: 'A' malepa daléritsó wes a' wákpa e' dalér es.'

28 Jesú斯 tö iché ie' a:

—Be' tö iiuté buaë. Be' tö iwé es, e' tå sene michoë döraë be' ulà a.

29 Erë ie' e' tsatkak ttè e' yoki, e' kueki ie' tö Jesú斯 a ichaké:

—Etä s'yamipa chè Skéköl yëkkuö tö, ñesepa dör s'yamipa wése?

30 Etä Jesú斯 tö iiuté ttè i' wa:

—Wém eköl datse Jerusalén, e' micho Jericó, etä ñala wa akblökawka tö ie' klö'wéwa. Ì dami iwá kos dò idatsi' e' bléwarakitö. Ie' ppérakitö tajë tå imiyal. Ie' méat tér ie'pa tö ñala ska', tsir etä iduowa. 31 Etä judiowak eköl dör sacerdote e' dami ñala e' ki. Mik ie' tö wém tér shkä'ule e' sué, etä ie' tkami bánet iyöki. 32 Es ñies judiowak skà eköl dör Leví aleri kaneblöke Skéköl wé a, e' dami ñala e' ki. Mik ie' tö wém tér shkä'ule, e' sué, etä ie' ñies tkami bánet iyöki. 33 Erë samariawakpa kë mik a' wödör, sueke a' tö suluë, esepa eköl dör wém, e' dami ñala e' ki. Mik ie' tö wém tér shkä'ule e' sué, etä ie' wa iwër siarë. 34 Ie' de iska', tå wé ishkä'ne e' paskuéitö vino wa, paikléitö kiò wa, tå ipatrëwaitö datsi'tak wa. E' ukuöki tå ie' tö itkékä iwák burro ki tsémi wé s'kaporö ese wé a, tå ee ie' tö ikkö'néia ipasuéia buaë. 35 Bule es tå samariawak tö s'kaporö wé, e' wák patué inuköl döka s'kaneblò ká böt e' ské ekké, tå iché ie' a: 'Wém shkä'ule i' kkö'nú ña. Ilè kí tué be' tö ie' a, e' tå e' ki ye' tö be' patuerane mik ye' dene etä.'

36 Eta Jesús tö ichaké s'wöbla'ukwak a:

—Wëm shka'wé akblökawakpa tö e' sué ie'pa mañal tö, cie'pa wé tö idaléritsé moki wes s'kawöta s'yampa daléritsök es?

37 S'wöbla'ukwak tö iiute:

—Wé tö isué er siare wa e!

Jesús tö ie' a iché:

—Es be' yú ta iú wes samariawak tö iwé es.

Jesús mía Marta ena María ska' upakök

38 Jesús ena ittökatapa míyal ñalaq wa dò Jerusalén, ta ie'pa de ká tsir ese a. Eè alaköl serke eköl kie Marta, e' tö Jesús kiwä buaë ie' u a.

39 Marta el, kie María, e' ç tkwa tsinet Jesús ska', ta ì cheke Jesús tö e' ttsök ie' tker. **40** Erë Marta wä kanè tso' taië iu a kanewë, e' kueki ie' de Jesús ska' ta ichéitò ie' a:

—A Skékepa, ye' el tö ye' méat ekörla u kanéyk, ce' kë ki be' tkine? Ichó ie' a tö ye' kimu.

41 Erë Jesús tö iiute:

—A Marta, a Marta, taië be' ç tkiuke kanè tso' taië be' u a e' ki, **42** erë íyi etkë, e' dör ibualie, e' shushté María tö wè. Kè yi tö iyepattsa iula a.

Jesús tö ittökatapa wöbla'wé ttök S'yeé ta

(Mateo 6.9-15; 7.7-11)

11

1 Etökicha ta Jesús tso' ttök S'yeé ta. Mik ie' tté one, eta ie' ttökatapa eköl tö ie' a iché:

—A Skékepa, Juan S'wöskuökwak tö ittökatapa wöblao' ttök S'yeé ta. Es ñies sa' wöbla'ú ttök S'yeé ta.

2 Jesús tö ie'pa a iché:

—Mik a' ttöke S'yeé ta, eta ichó ie' a i' es:

‘A Sa' Yé, as be' dalöiò sa' tö ì ultane tsata.

As be' dò sa' blúie da'qie.

3 Chkè kiane sa' ki senoie, e' muñ sa' a ká bit ekkë.

4 Sa' malepa kos e' nuñ olo'yeta' sa' tö ie'pa ki,
e' kueki sa' nuñ olo'yò sa' ki.

Kè sa' marttsa tö ì sulu tö sa' erkiöù.

5-6 Ñies ie' tö ie'pa wöbla'wé ttè i' wa:

—Sö ichèmi tö a' wele wä yami tso' eköl, ese ska' a' mía nañewe ká shaböts, ta a' tö iché ie' a: ‘A yami, íro ye' yami datse bánet, e' debitu ye' ska', erë ye' kè wä ì ta' mè ie' a. Be' we'ikeyö, pan peitò ña mañat.’ **7**Be' yami e' tö a' iutemì i' es: ‘Kè ye' tsiriwar. Ukkö wötenewatke. Ye' ena ye' ala'r, sa' e' téwatke kapökwa. Ye' kè e' köpakaq ì muk be' a.' **8** Jesús tö iché ie'pa a tö u wák e' kè e' köpakaq chkè muk a' a, a' dör iyami e' è kueki. Erë a' tö ikié kröröe, kè wöklör ekkë, e' ta ie' e' körakaq ta ì kos kiane a' ki, e' meraëitò

a' a, a' tö ie' a ikié kröröe e' kuekj. 9-10 "Wépa tö íyi kié Skéköl a, esepa a imeraëitö. Wépa tö íyi yulé ie' ska! esepa tö ikueraë. Wépa tö ie' chaké, esepa kierawaitö weshke. E' kuekj i kiane a' kj e' kiö ie' a, eta ie' tö a' a imeraë; e' yulö ie' ska!, eta a' tö ikueraë; ie' chakö, eta ie' tö a' kierawa weshke.

11 "Kè alà yé wéne tö tkabè mepa ilà a nima kiéitö e' skéie. 12 Nies kè a' wéne tö bachë! mepa ilà a dakro sia! kiéitö e' skéie. 13 A! dör pë! suluë erë e' tö íyi buaë meke a' alà a. iE' yita buaë S'yé tso' ká jaì a e' tö Wiköl Batse'r meraë yi tö ie' a ikié ese a!"

Judiowak tö Jesús kkaté

(Mateo 12.22-30; Marcos 3.20-27)

14 Etökicha ta Jesús tso' aknama trë'ukshkar wém eköl a. Aknama tö wém e' ttò wöblög'wə. Mik aknama mía, eta wém ttékane buaë. Wépa kos tö isué, e'pa tkirulune iweblök. 15 Erë ie'pa welepa tö iché: "Beelzebú dör bë, e' diché wa ie' tö ie'pa trë'wekeyal."

16 Ie'pa welepa skà éna Jesús tsaiak, e' kuekj ie'pa tö ikié ie' a tö i kè or yi a ese úítö iwà kkachoie tö mokj ie' patkë!bitü Skéköl tö. 17 Erë i bikeitseke ie'pa tö, e' suéwà ie' tö, e' kuekj ie' tö ie'pa a iché:

"S'serke ká etkè kj, e' fìi blabatsélor ta ifippöke iwakpa è ñita, kè wöklör, e' ta ie'pa wákpa è ñi eukewa kè diché ta'ia. Nies ñi yamipa è e' kéka ñippök ñita, kè wöklör, e' ta ie'pa sulunewà mía siarë. 18 Es ñies Satanás mú tö aknamapa trë'wéyal, e' ta ie' tso' ñippök iwakpa è ta. ¿Wes i blúie ie' tso' e' sermiia? A! icheke tö aknamapa trë'wéyal ye' tö Beelzebú diché wa, e' kuekj e' ché ye' tö. 19 Ye' tö itrë'upayal Beelzebú diché wa, e'ma ɔyi diché wa a' klépa tö itrë'wéyalimi? Ie'pa kè a itrënukyal Beelzebú diché wa. E' kuekj ɔwes a' tö ye' kkatèmi tö ye' tö itrë'wekeyal Beelzebú diché wa? A' wakpa klépa tö iwà kkacheraë tö a' ttè kè dör mokj. 20 Aknamapa trë'wéyaloyò Skéköl diché wa, e' ta e' wà kiane yénoie tö i blúie Skéköl tso', e' kewö dewatke a' a.

21 "Mik wém diché taië tö iu kkö'neke buaë tabè wa, i wa, eta ie' íyi kos tso' bléule buaë. 22 Erë mik wém skà datse diché ta' taië shute ie' tsata, ñippök ie' ta, eta e' e' aléka iki ta íyi mik ierblöke e' tsatkoie ena i skà kos tso' ie' wà, e' yétsa seraq iyöki, ta ikakmémiiitö iyamipa a."

23 "Yi kè dör ye' siní!, ese dör ye' bolök. Yi kè tö ye' kimè obeja kkö'nuk buaë, ese tö obeja po'wékemi.

Aknama dene wém a

(Mateo 12.43-45)

24 "Mik wimblu sulusi trëneskar yile a, eta imíá ká sir poë wé kè yi ku! ese ska!. Ie' tso' ká yulök senoie, erë kè ie' wà ikune. E' kuekj ie' ibikeitsé:

ⁿ 11.22 Ttè i' wa kiane chè tö Jesús e' aléka Satanás kj, e' kuekj ie' tö aknamapa trë'wekeyal.

‘Ye’ míane wé ye’ trëneshkar ee senuk.’ 25 Mik ie’ demine wëm e’ a, eta ie’ tö isué tö wëm dör wes u shuirule buaë maneneë es. 26 Etä ie’ mía iyamipa kí yulök dökä kul suluë shute ie’ tsata ta ie’pa kos de senuk wëm e’ a. Wëm e’ míane suluë shute kenet tsata.’

Ayëcha buaë e’ dör yi

27 Jesúz tso’ ttök, etä alaköl eköl dur ee, e’ tö iché aneule:

—iAlaköl tö be’ tsöö!, be’ talao!, ayëcha buaë e’!

28 Erë ie’ iiuté:

—iAyëcha buaë shute, wépa tö Skéköl ttè ttsé ta idalöiekerakitö esepa!

Wépa dör pë’ suluë esepa kë tö Jesúz tté klö’wëta’

(Mateo 12.38-42; Marcos 8.12)

29 Ie’pa kí ñì dapa’wé Jesúz pamik, etä ie’ tö iché ie’pa a: “A’ dör pë’ suluë. A’ tö ye’ a ikieke tö i kë or yi a ese üyü iwà kkachoie tö moki Skéköl tö ye’ patkë’bitü. Erë ye’ tö ilè weraë etökicha ème iwà kkachoie, e’ dör wes Jonás ta ibak es. 30 I bak Jonás ta e’ tö iwà kkayë! Nínive wakpa a tö Skéköl tö ie’ patkë’bitü ie’pa pattök. Es ñies, ye’ dör S’ditsö Alà, e’ tö iwà kkacheraë a’ tö moki Skéköl tö ye’ patkë’bitü. 31 Aishkuö ta mik a’ wöchakirketke a’ nuì ki, etä alaköl datse ká bánet diwö tskirke e’ o’mik’ bak iká blúie, e’ e’ körakä Skéköl wörkä a’ kkatök tö a’ dör pë’ suluë. Ká iaiqë ie’ dë’bitü datse kampië shute se’ blú bak kiè Salomón wá íyi jcher taijé, e’ ttò kittsök. Erë iñie ta ye’ dur a’ shua, e’ dör Salomón tsata, erë a’ kë tö ye’ ttò iuté. E’ kueki alaköl e’ tö a’ kkateraë. 32 Mik Jonás tö Nínive wakpa paut, e’ tö ie’pa er maneo’ttsa Skéköl a, erë iñie ta ye’ dur íerö, e’ dör Jonás tsata, erë a’ kë er mane’ù Skéköl a. E’ kueki aishkuö ta mik a’ wöchakirketke a’ nuì ki, etä Nínive wakpa e’ körakä Skéköl wörkä a’ kkatök.

Se’ wöbla buaë ena se’ wöbla suluë

(Mateo 5.15; 6.22-23)

33 “Kë yi tö bö’wö tskepakä ta ibléwaijö ö ipatkewaijö kalkuo dikja. E’ skéie se’ tö itkekekä kákke se’ yamipa datse e’pa wö a ká ñi’woje. 34 Se’ wöbla dör wes bö’wö es se’ chkä kos a. E’ kueki se’ wöbla dör buaë, e’ ta se’ chkä kos e’ a ká olo ta’ buaë. E’ dör wes se’ er dör buaë es, i kos yësyësë buaë, ese ki se’ er me’rie. Erë se’ wöbla dör suluë, e’ ta se’ chkä kos e’ tso’ stui a. E’ dör wes se’ er suluë es, i kos suluë, ese ki se’ er me’rie. 35 A’ e’ kkö’nú buaë as a’ kë e’ kitö’ù tö a’ wöbla wawër buaë, erë

° 11.31 diwö tskirke e’ o’mik: Si’kuiae ttè e’ dörsur. Kë se’ wá ijcher tö ima e’ chëmisö bua’ie se’ ttò wa.

kè iwawér buaë. ³⁶A' wöbla dör buaë, e' t̄a ī kos buaë, ese wér buaë a' wa. E' dör w̄es a' serke wé bö'wö ñarke kékraë ee es, kè kū stui a."

Wéstela ina fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa t̄a
(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47)

³⁷Mik Jesús tté one, eta fariseowak eköl tö ie' kiémi chkök iu a. Eta ie' mía demí ee e' tkésér mesa kulé k̄i. ³⁸Eré fariseowak e' tö isué tö kè ie' w̄a iulà pakònë wes ie'pa wöblar es, e' tö ie' tsiriwéka. ³⁹E' kuékì Jesúz tö iché ie' a:

—A fariseowakpa, A' dör wes a' tka' kos pa skueke a' tö ikikke è es. A' wér buaë, eré a' er suluë. A' dör akblökwakpa. A' k̄i s'yamipa íyi kos e' kianettsa a' è a. ⁴⁰iA' kè éna ī ane yës! A' kè wa ijcher tö Skéköl tö se' chkà yö!, e' è tö se' er yö? ⁴¹S'siarëpa kímú a' íyi wa, eta ī kos atdaë maneneë a' a.

⁴²iA fariseowakpa, wéstela ina a' ta! Kákola tso' iéno chkè a kiè menta ena ruda ena iskà tso', ese kos tsá meke a' tö Skéköl a. Eré a' kè serku' yësyësë s'malepa t̄a. A' kè tö Skéköl dalëritseta', e' uk a' kawötä ñies.

⁴³iA fariseowakpa, wéstela ina a' ta! Kula' tso' a' ñi dapa'wo wé a kéképa dalöiérta' esepa a, ese k̄i a' wöbatsö e' tkökser. A' k̄i ikiar tö a' shke'wè wes kéképa taijë shke'wè es, wé pë' tso' taijë, e'pa wöwa.

⁴⁴iWéstela ina a' ta! A' dör wes pö tso' kè jcher yi w̄a e' bata k̄i s'shkörami es. Ishu dör ñá taijë alar suluë, e' kè alar ttsëne s'w̄a.

⁴⁵S'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa, ese tso' eköl ee, e' tö iché Jesúz a:

—A s'wöbla'ukwak, mik be' tö e' ché fariseowakpa a, eta ñies be' tso' sa' chök suluë.

⁴⁶Jesús tö iiuté:

—iA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, wéstela ina a' t̄a ñies! A' ttè dalöiëno taijë darérëe, ese meke a' tö s'malepa a wà dalöiè wes dalì ekkeë iè s'kì es, eré a' ulatska è kè tieta'wà a' tö ie'pa kimoie.

⁴⁷"iWéstela ina a' t̄a! A' tö Skéköl ttekölpa bak ká iaiqæ e'pa pö yuekene pa'lali, eré a' yépa tö ie'pa kötulur. ⁴⁸Es a' tso' iwà kkachök tö ī wamble' a' yépa tö, e' dör buaë a' a. A' yépa tö ie'pa kötulur, t̄a iñne t̄a a' tö ie'pa pö yuekene buaë.

⁴⁹"E' kuékì Skéköl wà íyi jcher taijë, e' tö iyé'atbak: 'Ye' tö ye' ttekölpa ena ye' ttè pakökawakpa patkeræ Israel aleripa a, eta e'pa welepa tterawà ie'pa tö, ñies welepa skà we'ikeraë ie'pa tö.' ⁵⁰Skéköl ttekölpa taijë kötulur a' yépa tö. Mik ká i' yone kuaë, ⁵¹eta Abel kötwà Caín tö. E' itökì a' yépa bak tö Skéköl ttekölpa taijë kötmi. Ibata kötwàrakítö e' dör Zacarías. E' kötwà ie'pa tö ká' tso' íyi moka Skéköl a e' ena iwé e' shusha. Skéköl ttekölpa kos kötulurbak a' yépa tö, e' nuí kierane ie' tö a' ena wépa dör a' es, e'pa a. Moki ye' tö a' a iche tö Skéköl ttekölpa kos kötulur a' yépa bak e'pa tö, e' nuí kuékì a' ena wépa dör w̄es a' es, esepa weirdaë siaré.

⁵²"iA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, wéstela ina a' t̄a! A' wà Skéköl yékköö tso!, e' dör w̄es ukkò yottsa tso' es as se' w̄a ijcher tö w̄es Skéköl dör.

Erë e' kkëuk a' tso' a' malepa yöki. A' kë wä ijcher moki tö wes Skéköl dör, ñies wépa ki e' kiane jchenoie, esepa wöklö'weke a' tö as ie'pa kë wä ijcher."

⁵³ Eta Jesús e' yéttṣa u e' a. S'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa ulunekä taië ie' ki. Ie'pa tö ie' chakémi taië ttè darérëe wa.

⁵⁴ Ie'pa éna ie' klö'wåkwä ittè ki ikkatoie.

A' e' kkö'nú fariseowakpa yöki
(Mateo 10.26-27)

12 ¹⁻³Eta pë' dapane taië Jesús ska' döka miles, e'pa tärke ñì mik taië. Jesús tö ichémi ittokatapa a kewe: "A' e' kkö'nú fariseowakpa pan wölöwöka yöki. E' wà kiane chè tö a' e' kkö'nú wës ie'pa ser e' yöki. Ie'pa e' wamblö suluë, erë ie' òrak tö ie'pa dör buaë s'malepa tsata. Kë iku' bléulewä ese kë kkayérpawä aishkuö ta. Ese kos jchedane. I cheke a' tö bikeitsè a' tö kë itsène, ese ttserane sulitane tö. I kos cheke a' tö asas ukkó wötëulewä shua, ese yerdane aneule sulitane kukua. E' kueki a' e' kkö'nú as a' kë e' ò wës ie'pa es.

Yi yöki s'kawöta suanuk
(Mateo 10.28-31)

⁴"A ye' yamipa, kë a' suanuk yi tö s'ttetä'wä esepa yöki. Ie'pa tö s'ttéwa, erë e' ukuökj tå kë wës ie'pa a se' onukia. ⁵Erë sùyö a' a ichè tö yi yöki a' ké suanuk. A' suanú Skéköl yöki. Ie' tö a' ttewami, e' ukuökj tå ie' wä diché tå a' uyowä bö' ké a. Ye' tö iskà chène a' a, a' suanú ie' yöki.

⁶"Dúla skel tuè tottola, inuköl böt wöshkila è, erë ie'pa kë ska' Skéköl er chöta'wa. ⁷Nies a' kë ska' ie' er chöpawa. Dö a' tsakö bitö tso' shtaqoule ie' wä. Ie' a ta a' tuè taië tkökä dúla tso' taië ese tsata, e' kueki kë a' suanuk.

Wépa kë jaëne Jesús ki
(Mateo 10.32-33; 10.19-20)

⁸"Yi e' chò sulitane wörkj tö ie' dör ye' dör S'ditsö Alà, e' ttökata, e' ta ese cheraëyö Skéköl biyöchökwakpa wörkj tö ie' dör ye' ttökata. ⁹Erë yi tö iblé sulitane wörkj tö ie' kë dör ye' ttökata, e' ta nies ibleraëyö Skéköl biyöchökwakpa wörkj tö ie' kë dör ye' ttökata.

¹⁰"Yi tö, ye' dör S'ditsö Alà, e' ché suluë, e' nuí olo'yëmi Skéköl tö iki. Erë yi tö Wiköl Batse'r ché suluë, e' kë ki inu olorpa.

¹¹"Mik pë' tö a' klö'wéwå tsémi kkatè ye' ttè kueki judiowak ñì dapa'wo wé a ö s'shulökwakpa wörkj ö s'wökirpa wörkj, eta kë a' tkinuk tö i chémi a' dör e' tsatkoie. ¹²E' wöshä ta Wiköl Batse'r tö ttè eraë a' a ché ie'pa a."

Inuköl blú eköl e' er me'rie inuköl è ki

¹³Pë' dapane taië e' eköl tö Jesús a iché:

—A s'wöbla'ukwak, ichō ye' ēl a tö sa' yé íyi ukuö ate kos e' blatōö, ye' icha mú ye' a.

¹⁴Jesús tö iuté:

—A wém, ye' kē dör a' íyi shulökwak, ñies ye' kē dör a' íyi blatökawak.

¹⁵Nies Jesús tö iché:

—Sene chōk e' kē dök' s'ulà a íyi tso' s'wā taië ese wa. E' kueki a' e' kkö'nú íyi kkechè taië ese kos yoki.

¹⁶Eta Jesús tö ttè kleé ie'pa i' es: "Wém eköl dör inuköl blú taië, e' tö íyi wöwé taië shute iká ki. ¹⁷Ie' tö ibikeitsè: 'Ye' íyi wöne taië ¿wes e' wëmi ye' tö? Kè ichë'kai a iwé a.' ¹⁸Eta ie' tö iché: 'Ye' éna iane tö wes ye' tö iwëmi. Súyö iwé tkëttsa ské yuèkane pa'ali, bërie shute, e' a ye' iyiwo kos ena ì kos tso' ye' wā e' blekeyö. ¹⁹E' ukuöki ta ie' tö ibikeitsé: íyi tso' taië ye' wā blëule, e' mik ye' sermi dò duas taië. E' kueki sú ye' enù, chkò, d'iyò, ttsé'r buaë.' ²⁰Eré Skéköl tö iché ie' a: 'Be' kukuð darerëë, bérë nañewe be' duowaraë, eta ì kos tso' be' wā blëule, e' ate pë' kua'ki ulà a.' " ²¹Eta Jesús tö iché: "Es itkoraë wé tö íyi blé taië iwák a ká i' a, erë kë serku' wes Skéköl ki ikiane es, ese wák dör siarë Skéköl a."

Kè a' tkinuk ì ki

(Mateo 6.25-34)

²²E' ukuöki ta Jesús tö iché ittokatapa a: "Ye' tö a' a iché: Kè a' tkinuk ì kiane a' ki senoie, chkeie, datsi'ie, iie, ese kos ki. ²³S'tso' ttsé'ka e' kë dör chkök ème, ñies s'chkà kë dör datsi' è ioie. ²⁴Dù saú a' tö. Ie'pa kë tö ì kuatketa' ì wöshteta' kë tö chkhè bleta', erë Skéköl tö ie'pa tieke. E' yita ie' a ta a' tuë taië dù kos tsata. ²⁵A' tkirke taië e' ki, e' kë tö a' a kawö ki mepa senoie ekuölö è. ²⁶E' dör tottola erë kë a' a ior. ¿Wes a' tkirke íyi malè ki?

²⁷"A' tö ma'ma wörkua bua'buaala ese saú wes italar, kë kaneblöta', kë datsi' yueta!. Eré blu' bak kiè Salomón, e' wā íyi ultane bua'buaë bak taië, erë ye' tö a' a iché tö ie' datsi' bua'bua, e' kë wér buaë wes ma'ma wér es. ²⁸Kakö suésö iñé, bule ta iñanewa, erë Skéköl tö ikitkeke buaala iwörkua wa. Ie' tö kakö kitkeke es, ie' yita ie' tö a' kianeia erblò buaë ie' mik, e' paieraë! ²⁹E' kueki kë a' er mukwa chkhè ki, d'iyè ki, ese kos kë ki a' tkinuk. ³⁰Pë' kë tö Skéköl dalöiè esepa tkirke taië íyi kos ekkë ki. Erë ì kos kiane a' ki e' jchertke a' Yé wa. ³¹E' skéie ì kos blúie Skéköl tso' e' ki a' er mú keweie. A' tö iwé es, e' ta ñies íyi ñekkë döraë a' ulà a."

Íyi buaë bleke ká jaì a

(Mateo 6.19-21)

³²"A ye' obejapala, kë a' suanuk ì yoki. A' kë dör taië, erë S'yé er buaë chöke a' a. Ie' tö a' shushté as ì blúie ie' tso' e' dò a' ulà a ie' ta ñita. ³³Ì tso' a' wā, e' wataútsa ta iské mú s'siarëpa a. Ì dör buaë Skéköl a, e' ú,

eta es a' a íyi bua'bua blérdaë ká jaì a wès inuköl blèsö, i kè nurta'wə, ese a es. Ee akblökawakpa kè a iekiblénuk, ñies powak kè a ikatanukwa. ³⁴Wé a' íyi bua'bua tso' ee a' er me'rie ñies, e' kueki a' íyi bló ká jaì a."

A' tso' erkí Jesúz datsene e' panuk

35-36 "A' tso' erkí wes kanè mésopa tö iwökir tso' ulabatsè kewö tkö'uk datsene, ese panè es. Ie'pa tso'tke ie' panuk datsi! iñetke ikanewoie, ibö'wö tskékätké buaë. Mik iwökir de ta ichaké ukkö a, eta bet ta ie'pa ukkö ppée ie' a. ³⁷Wépa kué iwökir tö ttsé'ka ie' panuk mik ide eta, ayécha bua esepa. Mokí ye' tö a' a ichè tö ie' e' paiöraë wès chkè watiökaw es ta ikanè mésopa keraëitö e' tkökser kula' ki ta ie'pa tieraëitö chkè buaë wa. ³⁸Kanè mésopa kué iwökir tö ttsé'ka ie' panuk ká shaböts alè ö ká ñirketke alè eta, ayécha buaë esepa. ³⁹Erë a' éna ianú tö u wák mú wə ijcher tö wekké akblökawak datse, e'ma ie' kè tö kawö mepa yi a dökwa íiyi ekiblök. ⁴⁰Es ñies ye' dör S'ditsö Alà, e' datsene mik a' kè ku' ye' panuk eta, wès akblökawak es. E' kueki a' tso' erkí."

Kanè mésopa böl eköl dör buaë, eköl dör suluë (Mateo 24.45-51)

⁴¹Pedro tö Jesúz a ichaké:

—A Skékëpa, ttè waklébö ñe' dör sa' è a ö sulitane a?

⁴²Ie' iiuté: "Kanè méso yésyésë kabikeitsò buaë, ese mekekä iwökir tö imalepa kuebluie ie'pa tiök kekraë mik kè iku' e' dalewa. ⁴³Iwökir dene ta ikuéitö iuk wès iyéneia es, e' ta ayécha e' dör buaë ie' a. ⁴⁴Mokí ye' tö a' a ichè tö kanè méso e' merakaitö, ie' wá íyi tso' kos, e' kuebluie. ⁴⁵Erë kanè méso ñe' erbikò tö 'ye' wökir kè döpane bet.' E' kueki ie' tö imalepa wëpa ena alakölpä ppémi darerëë. Ñies ie' chkémi, di'yémi taië ena ie' ttémi blo' wa. ⁴⁶Erë idiwö ena ikewö kè wa ie' ku' ipanuk, eta iwökir dörane ta iwe'ikeraitö siarë wömerattsa weinuk wes pë' kè erblötä! Skéköl mik esepa es.

⁴⁷"Kanè méso wé wá i kiane iwökir ki, ese jcher buaë, erë ie' kè wá i one yés, kè tö ittò dalöiè, ese we'ikeräe iwökir tö siarë. ⁴⁸Erë kanè méso wé kè wa ijcher ta e' tö i suluë wamblé, e' ta ese we'ikeräe iwökir tö erë kè taië. Wépa a imène taië kanebloie Skéköl a, esepa a ikieraëitö taië. E' sù wépa a imène taië shute, esepa a ikieraëitö taië shute. Kos se' a imène e' mik se' a ichakirdaë.

Jesúz tté kueki se' ñi blabatsöraë (Mateo 10.34-36)

⁴⁹"Ye' dë'bitu ká i' a s'aláuk wès bö' taië wöbatskä ese tö s'alawé es, e' mú wöbatskätke. ⁵⁰Erë kewe ta ye' weirdaë siarë, e' kawötä dalé' ttsèyö, e' tö ye' eriaweke taië dò mik itka eta. ⁵¹¿A' ibikeitsé tö ye' dë'bitu ká i' a as a' ser bëreë ñita? Ye' ichè, au. E' skéie ye' dë'bitu a' blabatsök. ⁵²I' ta

iñak tkēnewāmitke, se' serke skel ñita, e' ñì blabatsöraë ye' ttè kuékì, ból ñippöraë mañal tå, mañal ñippöraë ból tå. ⁵³Iyé ñippöraë ilà wébie tå ena ilà ñippöraë iyé tå; imì ñippöraë ilà busi tå ena ilà ñippöraë imì tå; yàk ñippöraë iyák tå.”

I wéke Jesúz tö e' wà kè aне ie'pa éna
(Mateo 16.1-4; Marcos 8.11-13)

⁵⁴Ñies Jesúz tö ie'pa a iché: “Mik a' isué tö kali moneka diwö mi'ke e' eká, eta a' tö icheke ‘kali yérdaë’, eta mokí iwà yérdaë. ⁵⁵Mik a' ittsé tö siwa' datse ká sir poé e' éka, eta a' tö icheke ‘diba ardaë’, eta mokí iwà aне. ⁵⁶iA! e' ò suluë! A! éna iane mik kali yérmi, mik diba armi, eré ì uk ye' tso! iwà kkachoie tö yi dör ye!, ¿wes kè e' wà aне a' éna? iA! kè wa_ ì jcher tajé wes a' ibikeitseke es!”

A! ñì shuló
(Mateo 5.25-26)

57“¿Ì kuékì a' kè a ibikeits tö ì dör buaë, ì dör suluë Skéköl a? ⁵⁸Yile tò a' kkaté nuù kueki e' wa a' mí s'shulök wé a, e' tå ima'ú shulè ie' tå ñala kí as ie' kè tò a' wömüttsa s'shulökwak ulà a we'ikè. A' kè tò iwè es, e' tå s'shulökwak tö a' wömerattsa s'shkékipa ulà a tå e'pa tö a' wöterawa s'wöto wé a. ⁵⁹Ye' tö a' a iché tò kè a' döpattsä dö mik a' tö nuù e' patuëttsa seraq etä. E' kueki a' er mane'ú Skéköl a kám iwà dö a' kí e' yöki.”

S'kawötä er mane'uk Skéköl a

13 ¹E' è kewö tå pë' welepa tso' ee, e'pa tö iché Jesúz a tö Galilea wakpa wëpa welepa tso' iyiwak jchök mè Skéköl a iwé a. E' dalewa Pilato tö ie'pa ttökulur patké tå ipé shytuéka iyiwak jchène e' pé ta.

²Jesúz tö iché ie'pa a: “¿Ima a' erbikò? ¿Galilea wakpa kötulur ñe'pa dör pë' sulusipa tköka imalepa tsata, e' kueki ie'pa weine es? ³Ye' tö iché au, kè idör es. Eré a' kè er mane'ù, e' tå ñies a' wákpa kós duölurdaë. ⁴Ñies u tso' Jerusalén kiè Siloé, e' yüole kakkéé ák wa, mik e' anebitu aneká ie'pa kí, eta ie'pa duo dökä dabom eyök kí pàköl (18). ¿Ima a' erbikò? ¿Ie'pa duolur ñe'pa kí inuù tso' tköka Jerusalén wakpa malepa tsata? ⁵Ye' tö a' a iché au, kè idör es. Eré a' kè er mane'ù Skéköl a, e' tå ñies a' duölurdaë.”

Higuera klò tté wà pakè Jesúz tö

⁶Jesúz tö ttè kleé ie'pa a i' es: “Wém eköl wá kal kiè higuera tso' tkëule elka idali shua. Ie' mía iwö yulök, eré kè iwö tå! yés. ⁷E' kueki ichéítö idali kkö'nukwak a: ‘T' tå duas mañal, ye' de kekraë higuera wö yulök, eré

kè iwö tą! E' kuęki itōöbö as kè iku' àr èanas.' 8 Erë idali kkö'nukwak tö iché: 'A kékëpa, as iaria duas ek. Súyö iwì paiklè kapöli tkèka iki. 9 E' wa sö isué tö duas étö tą iwörmi e'ma buaë idir. Erë kè iwöne, e' tą iteerasö.' "

Alaköl eköl wököulewə e' bua'wéne Jesús tö

10 Eno diwö et a Jesús tso' s'wöbla'ük Skéköl ttè wa ñì dapa'wo wé etkue a. 11 Etä eę alaköl tso' eköl tteke wimblu sulusi tö wököulewə. Ie' kirirke es, e' ki duas de dabom eyök ki pàköl (18). Kè ie' a e' wödurka yësyësë. 12 Mik Jesús tö isué, etä ikiéitö e' ska' tą ichéitö ia:

—A tayë, be' buanene. Duè tö be' kiri'weke, e' ulà a be' tkashkar.

13 Etä ie' ulà mékä iki tą iwödunekane yësyësë tą Skéköl kikékamiiitö taijë. 14 Erë Jesús tö alaköl bua'wéne eno diwö a, e' kuęki judiowak ñì dapa'wo wé e' wökir ulunekä iki taijë. E' kuęki ie' tö iché pë' dapane ee e'pa a:

—Domingo etö shua ká tso' kul. Ká teröl dör se' a kanebloie. Ká teröl shua a' shkó ie bua'wène. Kè a' kine eno diwö a bua'wène.

15 Jesús tö iché ie' a:

—iA! e' ò suluë! Eno diwö a' ultane tö a' iyiwak wöttseeke ta itsekemi di' yok. 16 Tayë i' dör Abraham aleri, e' tso' klöulewə Satanás ulà a döka duas dabom eyök ki pàköl (18) wes iyiwak moulewə es. Erë i'ñe dör eno diwö, erë ɿwes a' kè ki ikiane tö iwötsëeyö aknama yoki?

17 Mik Jesús tö e' ché, etä ibolökpa jaënekä taijë. Erë pë' malepa ttsë'nerak buaë, i buaë kos wé Jesús tö e' kuęki.

Mostaza wö tté

(Mateo 13.31; Marcos 4.30-32)

18 Ñies Jesús tö iché: "Ì blúie Skéköl tso' ɿwes e' dör? ¿Ttè wé wa yö ikleëmi? 19 E' dör wes mostaza wö tkewä wém eköl tö íyök a es. Mostaza wö dör tsirlala, erë itskine talane bërie kalie, ese ulà tsaka dù u yuöke."

Pan wölöwokä tté

(Mateo 13.33)

20 Ñies Jesús tö iché: "Ì blúie Skéköl tso' ɿttè wé wa yö ikleëmi? 21 E' dör wes pan wölöwokä wötué tayë tö harinachka mañayök a es. E' tö harinachka, e' kos wölöwéka taijë."

Ukkö tsitsir

(Mateo 7.13-14, 21-23)

22 Jesús dami Jerusalén ñalé wa, etä ee ká tso' tseë, ká blublu ena ká tsitsir, e' wakpa wöbla'weke Jesús tö. 23 Etä yile tö ie' a ichaké:

—A kékëpa ɿyëne tö kè yi tsatkérpa taijë?

Ie' iuté:

24—Tsatkè wékkö dör tsir. Taië pë' tö ima'weraë shkökwaija, erë kë ie'pa döpawq. E' kueki a' e' diché iő shkökwaija. 25 Mik u wák e' kéka tö ukkö wötewq, eta a' tso' u'rki, e'pa tö ie' kieke ukko a. A' tö ichakeke: 'A kékëpa, be' ukkö kköppoo sa' a.' Erë ie' tö a' iuteraë: 'Kë ye' wq a' suule.' 26 Eta a' tö icheraë ie' a: 'Sa! chka! be' tq. Sa! di'ya! be' tq. Be! tö sa' wöblaq sa' ko a.' 27 Erë ie' tö a' iuteraë: 'Kë ye' wq a' suule. A' dör ì sulu wamblökawpa, a' yúshka bánet ye' yokiq. 28 Mik a' tö Abraham, Isaac, Jacob ena Skéköl ttekölpa kos e'pa sué ì blúie Skéköl tso' e' a, erë a' uyanettsq bánet, eta a' iuraë siarë a' ko yillitdawq weine kueki. 29 S'ditso datse ko wa'ñie, esepa döraë chkök buaë ì blúie Skéköl tso' e' a. 30 Es se' welepa kë dalöiértq ko i' a, esepa dalöiérdaë tajë aishkuö tq. E' sù se' welepa dalöiértq tajë ko i' a, esepa atdaë ibataie aishkuö tq.

Jesús eriane Jerusalén wakpa dalërmik

(Mateo 23.37-39)

31 E' wöshq tq fariseowakpa welepa de Jesús ska' tq ichéitörak ia:
—Herodes éna be' ttakwq, e' kueki be' yúshka ko bánet.

32 Jesús tö ie'pa iuté:

—A' yú tq ichó s'kito'ukwak ñe' a: 'I'ñe ena bule ye' tso' aknamapa trë'ukyal, ñies s'bua'ukne, böiki tq ye' kano eñe.' 33 Ye' mitke i'ñe, e'
shkömi bule böiki tkörö Jerusalén wq ie'pa wöblane Skéköl ttekölpa bak
e'pa ttökultur ee, e' kueki ye' kë ttepawa íe.

34 iA Jerusalén wakpa, Skéköl ttekölpa kos ttekewq a' tö kekraq! iÑies
ittë pakökawpa patkeke ie' tö a' a, e'pa ttekewq a' tö ák wa! iWekkë
ye' erkiq tö ye' mú a' dapa'wq e' ska' wes dakro mitchke tö ila'rla
dapa'wq ipik diko es, erë kë a' ko ikiane yës! 35 Ye' ttò ttso, Skéköl kë tö
a' ko kkö'nepaiq. Ye' tö a' a' icho tö a' ko tö ye' suepaiq dò mik ye'
dene eta. E' kewo ska' tq a' tö ye' cheraë: 'iAyëcha buaë yi datse Skéköl ttò
wa e'!'

Wém eköl ienekq tajë e' bua'wq Jesús tö

14 ¹Etökicha tq eno diwö a' Jesús mía chkök fariseowakpa wökir eköl,
e' u a. Eta ee fariseowakpa welepa tso' iweblök krereë ikkatoie ilo
ki. ²Eta wém eköl kirirke ienekq tajë, e' de dur Jesús wörki. ³Eta Jesús tö
ichaké s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa a' ena fariseowakpa a:

—¿Kawo tq se' a s'bua'ukne eno diwö a?

⁴Erë ie'pa kë wq a' ie' iutëne yës. Eta Jesús tö wém e' klö'wq tq ibua'wq tö
tq ichéitö ia: 'Be' yúshka.' ⁵Eta ie' tö iché fariseowakpa a:

—A' alà ö a' baka anemi di' biule uk a' eno diwö a, e' tq bet a' mía
iyöktsa.

⁶ie'pa ko a' ie' iutëne yës.

Skawötä e' ökwa s'malepa yoki

⁷Jesús isué tö pë' shkeñäule chkök, e'pa welepa tö kula' tso' kékëpa dalöiérta' taië, esepa a ese shushté e' tkoie. E' kueki ie' tö ie'pa patté i' es:

⁸—Mik yile tö a' wele shkeñé ulabatsè kewö tkö'uk, eta kè a' e' tkökser kula' tso' kékëpa taië a ese kulé ki. Isalema kékëpa dalöiérta' taië a' tsata ese de, ⁹eta yi tö a' shkeñé, e' tö ichè a' a: ‘Be' we'ikèyö, kula' se mü kékëpa i' a e' tkoie.’ Eta a' jaerkami taië, miraë e' tkökser kula' tso' se' esepa a ese ki. ¹⁰E' skéie, mik yi tö a' shkeñé, eta a' e' tköser kula' tso' se' esepa a ese kulé ki. Es mik yi tö a' shkeñé, e' de a' ska', eta ie' tö ichè be' a: ‘A yami, be' yú e' tköksér kula' tso' kékëpa a, ese kulé ki.’ Es pë' kos tso' ee, e'pa tö a' dalöieraë wes kékëpa taië es. ¹¹Yi e' ttsökä taië, ese ardawa diöshet, erë yi e' wöéwa, ese kikardaka taië.

¹²Wëm tö ie' shkeñé chkök, e' a Jesús tö iché ñies:

—Mik be' tö pë' shkeñeke chkök be' ska' ö di'yök be' ska', eta be' sinil'pa ena be' elpa ena be' yamipa malepa ena inuköl blípa serke tsinet be' pamik, esepa kos kè shkeñar. Ie'pa tö be' shkeñemine, eta es be' ulà a iské detke. ¹³E' skéie mik be' kawö tkö'uke, eta s'siarëpa ena s'yulépa ena s'klò bachiulewa ena s'wöbla kè wawër, esepa shkeñú. ¹⁴Ie'pa kè a iské menukne be' a. Erë mik s'ser yësyësë, esepa duowä shkeñekä aishkuö ta, eta Skéköl tö be' a iské meraë, e' tö be' ttsë'weraë buaë.

Kewö taië e' tkö'wé

(Mateo 22.1-10)

¹⁵Wëm eköl tkér chkök mesa ki ie'pa ta, mik e' tö i ché Jesús tö e' ttsé, eta ie' tö iché ia:

—Wépa kawö tkö'weraë buaë aishkuö ta i blúie Skéköl tso' e' a, ayëcha buaë esepa.

¹⁶Jesús tö ie' a iché:

—Wëm eköl tö kawö tkö'weke taië ta ie' tö taië pë' shkeñé. ¹⁷Mik ikawö tkö'uke e' diwö de, eta ie' tö iché ikanè méso a: ‘Se' kawö tkö'uke, e' tso'tke kaneoule e' kueki be' yú s'kiule kos e'pa a ichök tö a' shkô kawö tkö'uk.’ ¹⁸Erë ie'pa ultane tö iché kanè méso a: ‘Wéstela be' ta, erë sa' wötkérke taië, kè sa' döpa.’ Itsá tö iché ie' a: ‘Erpa ye' tö ká tué e' sauk ye' mi'ke, e' kueki ye' kè döpa. Ye' kkochò be' a tö e' olo'yö ye' ki.’ ¹⁹Iskà tö iché: ‘Baka wë'ñe tuéyö kanebloie dabop, e' wà ma'uk ye' mi'ke, e' kueki ye' kè döpa. Ye' kkochò be' a tö e' olo'yö ye' ki.’ ²⁰Ieköl tö iché: ‘Irö ye' ulabatsewa, e' kueki kè ye' döpa.’ ²¹Ikanè méso biteane iwökir ska' ta i kos ché ie'pa tö ie' a e' chéne ie' tö. Eta u wák ulunekä taië ta ichéitó ia: ‘Be' yú bet ñala kibi ki, ñies ñala malepa ki, ta s'siarëpa ena s'yulépa ena s'wöbla kè wawër ena s'klò bachiulewa, esepa tsúbitu íe kawö tkö'uk ye’!

ta.' ²²Bérë ta kanè méso dene, e' tö iché iwökir a: 'A kéképa, iñuk be' tö ye' patké, e' wétke ye' tö, erë be' u kam wà ier.' ²³Eta iwökir tö iché ie' a: 'Be' skà yúne u tso' bánet ese ñalé kos wa, eta pé' kó shkökwa ye' u a as iwà ierkà. ²⁴Ye' tö ichè tö wépa shkeña' ye' tö kewe, e'pa kè wéne kawò tkö'upa ye' ta.'

Jesús ttökataie sene e' dör darërë
(Mateo 10.37-38)

²⁵Taië pé' mir Jesú itoki ta ie' e' wötrée ta ichéitö ie'pa a: ²⁶"Yi senak ye' ttökataie, erë kè iéna ye' dalér iyé, imì, ilaköl, ila'r, iëlpa, ikutapa tsata, ñies iwák tsata, e' ta ese kè döpa ye' ttökataie. ²⁷Yi kè e' chò weinuk dò ittewa krus mik ta iser wes ye' ttökata es, ese kè döpa ye' ttökataie. ²⁸Ichösö tö a' wele éna u yuak bërie. Kewe ie' e' tkökésér ibikeitsök tö kos u e' tuë isuogie tö inuköl dömkà ö kè idöpaka iyuoe. ²⁹Erë ie' kè wà ibikeitse kewe, e' ta ie' tö ichkí tuléwà ta inuköl kè ta'ià iyuoe. Sulitane tö isuëmi, e'pa tö ie' wayueraë. ³⁰Ie'pa tö ichëmi: 'Wëm wí u yuëmi, erë kè ie' a iyöneia.' ³¹Ñies ká blu' wele wà ijcher tö ká ku'a'ki blu' datse ñippök ie' ta, e' ta ie' e' tköraser ibikeitsök kewe: 'Ye' wà ñippökawka tso' döka 10.000. Ye' bolök wà ñippökawka tso' döka 20.000. ¿Ye' e' alomikä iki ö kè ye' e' alöpaka iki?' ³²Ie' isuë tö ie' kè e' alöpaka ibolök ki, e' ta kam ibolök dò tsinet, e' yokì ie' tö ibiyöchökawka patkeraë ibolök a ichök tö 'wes sö ishulëmi as se' ser bëre ñita?' ³³E' kuéki yi senak ye' ttökataie ese tö iwà bikeitsò kewe. Es a' kè e' chò iñ kos tso' a' wà e' mukatà, e' ta kè a' döpa ye' ttökataie.

Dayë kè kke ta'ia
(Mateo 5.13; Marcos 9.50)

³⁴"Dayë dör buaë, erë kè ikke ta'ia, e' ta kè ibuarpaiane. ³⁵Kè ibua'ià iyök kapeyoie. Kè ibua'ià iie. E' dör buaë kèumi è. iYi éna ye' ttò ttsak, e'ma ikukueblò bua'ie!"

Obeja kkö'nukwak e' tté
(Mateo 18.10-14)

15 ¹Kekraë inuköl shtökawka Roma wökirpa a, esepa döke taië Jesú ska' ikittsök. Ñies pé' malepa cheke fariseowakpa tö tö e'pa dör pé' sulusipa, esepa döke taië Jesú ttöke e' kittsök. ²Fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö Jesú chémi suluë ñì a. Ie'pa tö iché:

—Ie' tö pé' sulusipa sueke buaë, ñies esepa ta ie' chköke.

³E' kuéki ttè kleé ie' tö ie'pa a ií es: ⁴"A' isie wà obeja tso' döka cien, e' etö chowa, e' ta a' tö imalepa döka dabom suliyök ki sulitu (99), e' meraatà iké a ta a' miraë ichowa e' yulök dò wé a' tö ikué ee." ⁵Mik a' tö ikué, eta

a' ttsé'nda buaë ta a' tö ikeraka pperakä kuli' ki. ⁶ Mik a' dene iu a, eta a' yamipa ena pë' serke a' o'mik, e'pa kiera a' tö a' u a ta a' tö icheraë ie'pa a: 'Ye' obeja chë'wa, e' kuéneyö. A' ttsé'nú buaë ye' ta.' ⁷ Es ñies ye' tö a' a ichè tö mik pë' sulusi eköl, ese er mane'wé Skéköl a, eta e' tö Skéköl tso' ká jaì a, e' ttsé'wé buaë shute tkòka imalepa döka dabom suliyök kí sulitu (99) e' bikeitsò tö ie'pa dör yësyësë, kë kawötä er mane'uk, esepa tsata.

Inuköl chowa, e' tté

⁸ "Ñies alaköl wä inuköl tso' dökä dabop, e' chowa etk, e' ta ie' tö bö'wö tskéka iushklétsa ta iyulé bua'lewä ta iwà kuéitö. ⁹ E' ukuölkä ta ie' tö iyamipa ena pë' serke io'mik e'pa kié iu a ta ichéitö ie'pa a: 'iA' ttsé'nú buaë ye' ta! Ye' inuköl ché'wa, e' kuéneyö, e' kuekä e' kewö tkö'üsö nita.' ¹⁰ Es ñies ye' tö a' a ichè tö mik pë' sulusi eköl er mane'wé Skéköl a, eta e' tö Skéköl biyöchökwakpa ttsé'wëke buaë shute."

Alà e' wamblò suluë e' nuí olo'yé iyé tö iki, e' tté

¹¹ Ñies Jesúz tö ikleé ie'pa a tté i' wa: "Këkëpa eköl alà dör ból wëpa. ¹² Ilà tsirla tö iché iyé a: 'A yéwö, ì mekeat be' tö ye' a mik be' duökewatke eta, e' mútke be' tö ye' a.' Etä iyé íyi kos, e' blabatséitö méitö ila'r ból a eköl eköl kos ikawöta imuk ia' ekké. ¹³ Kä kë bak taië, eta a kos méitö ilà tsirla a, e' watuëtsa ilà tö, e' ské klö'wéitö ta imia kä kua'ki. Ee ie' tö ie' inuköl kos we'ikéwa íyi sulu è ki. ¹⁴ Mik ie' inuköl qnewa, eta bli ane taië kä e' ki, e' kuekä ie' ttémitek bli tö. ¹⁵ Ee ta ie' mia kanè yulök kä e' wakpa eköl ska'. Etä wém e' tö ie' a kanè mé köchi tiök. ¹⁶ Ie' duéwä bli wä suluë. Köchi chikè kë ñiano se' a ese ñakwa ie' éna, erë kë yi tö ie' a imè. ¹⁷ Bata ekké ta ie' tö ibikeitsé: 'Iók ye' e' tötkér bli wä íe? Wekké ye' yé u a kanè mésopa tso', e'pa wä chikè tso' taië. ¹⁸ Ye' miañe ye' yé ska', ta ye' tö icheraë ie' a: A yéwö, ye' tö ì sulu wamblé Skéköl ki, ñies be' ki. ¹⁹ Ye' jaëne taië. Ye' kiök be' alà, e' kë dör ye' siarla e' a. E' skéie ye' saú wes be' kanè mésopa sukebë es.' ²⁰ Etä ie' e' kékä mia iyé ska'.

"Mik idökemitke iyé ska', eta iyé wö de iska' ta idoia kamië ta ie' wa iwér siarë. Ie' tunemi inaletsuk ta ipaklö'wéwaitö iwöalattséitö. ²¹ Etä ilà tö iché ie' a: 'A yéwö, ye' tö ì sulu wamblé Skéköl ki ñies be' ki. Ye' jaëne taië. Ye' kiök be' alà, e' kë dör ye' siarla e' a.' ²² Erë iyé tö iché ikanè mésopa a: 'Datsi' bua'ie yulö iókä ie' ki bet, ta ula'tsio iówa ta klökköö iókä ki. ²³ Baka pupula bua'bua yulö ta ittowä. Ye' alà dene e' kewö tkö'wëkesö. ²⁴ Ye' alà i' dene, e' dör wes ie' du'wä e' shkenekane es. Ye' alà minea ye' yokä kë tté ttséneia ye' wä, e' dene e' kuekä ikewö tkö'üsö.' Etä ie'pa tö ikewö tkö'wëmi taië.

²⁵ "E' dalewa ilà kibi tso' kaneblök kañikä. Mik ie' datse e' de tsinet u a, eta ie' tö itsé tö iyamipa alárkerak taië blarkerak, klötöke taië. ²⁶ Etä ie' tö kanè mëso kié eköl ta ichakéitö: 'I kewö tkö'wëke a' tö ekké?' ²⁷ Etä

kanè méso tö ie' iüté: ‘Be' él dene, e' kuékì be' yé tö sa' patké baka pupula bua'ie ttökwa be' él dene buaë, kë wës ie' dë', e' kewö tkö'woie.’²⁸ Erë e' tö ilà kibi uluwéka tajé. Ie' kë shkakwá wëshke. E' kuékì iyé e' yétsa u'rki tå iwöpablé tajé tå iché ie' a: ‘Be' shkówa sa' tå, kë be' ulunuk.’²⁹ Erë ie' tö iyé iüté: ‘Ye' kaneblé'mi be' a e' kí duas de tajé. Ye' kë wa be' ttö dalöseoulewá yës. Erë chibola è kë meule be' wä ye' a katano ye' sini'pa tå.³⁰ Erë iññe tå be' alà e' dene. Ie' tö be' inuköl we'ikwa alakölpä sulusipa tå eta be' tö baka bua'ie ttökwa patké ie' dene e' kewö tkö'woie.’

³¹ “Iyé tö ie' iüté: ‘A alala, be' tkériä ye' tå kekraë. Ì kos tso' ye' wä e' dör be' icha.³² Erë be' él dene buaë, e' dör wës ie' du'wä e' shkenekane es. Ie' minea ye' yoki kë tté ttsénene ye' wä, e' dene, e' kuékì s'kawötå e' kewö tkö'uk chkë wa, di'yë wa, ttsë'ne bua' wa.’”

Inuköl blú íyi kuëblu e' ərbikò buaë, e' tté

16 ¹ Nies Jesús tö ttè kleé ittökatapa a i' es: “Wëm bak eköl kaneblöke inuköl blú a íiyi kuebluie. Etökicha tå pël welepa tö ie' kkaté iwökir a tö ie' tso' iwökir inuköl we'ikökwa.² Iwökir tö ie' kié tå iché ia: ‘Ye' wä ijchenewä tö be' tso' ye' inuköl we'ikök. Be' kë a kanè ta'ia. Ye' be' tré'wekeshkar. E' yoki ì kos kanewé be' tö, e' yëkuö kkachö ye' a.³ Ie' ibikeitsé: ‘Ye' wökir tö ye' tré'wekeshkar, ñwes ye' e' ùmi? Kë ye' diché tå'ia kanè darëre woie ena ye' jaëne inuköl kakkiök.⁴ Ye' éna ijanetke tö wës ye' e' ùmi mik ye' trëleshkar eta as yile tö ye' kkö'nù.⁵ Etå ie' tö pël kos ña'weke iwökir tö e'pa kiétsa eköl eköl. Mik e' tså de, eta e' a ie' tö ichaké: ‘¿Kos be' ñarke ye' wökir ulà a?’⁶ E' tö iüté: ‘Ye' ñarke ie' ulà a kiö döka galon cien (100) ekké.’ Ie' iché ia: ‘I' be' yëkuö. Be' e' tköser bet ta yëkuö se ki be' ñarke se, e' mane'útsa tå ishtöka tö be' ñarke galon döka dabom skeyök è (50).’⁷ E' ukuöki tå ie' tö ichaké ieköl ñarke a: ‘¿Ñe be', kos be' ñarke ye' wökir ulà a?’ E' tö iüté: ‘Ye' ñarke trigowö döka saco cien (100) ekké.’ Ie' tö iché ia: ‘I' be' yëkuö. Se kí be' tö imane'útsa tå ishtö iki saco döka dabom paryök è (80).’⁸ Mik ì wambleítö, e' jchenewä iwökir wä tå ibikeitsétiö: ‘Ye' íyi kuëblu kë wä ikanè one yësyësë, erë ie' kabikeitso buaë e' kimoie. E' è kuékì ikikekekayö.’”

Jesús tö ichéne: “Es ñies yö iché tö wëpa kë tö Skéköl dalöiè esepa kabikeitsò buaë e' kimoie tköka wëpa dör ie' olo tå' tajé e' icha esepa tsata.⁹ E' kuékì yö iché a' a tö inuköl kë dör ibua'ie. E' wa s'malepa kímú as ie'pa tö Skéköl dalöiò. A' tö iwé es e' tå aishkuö tå ie'pa tö a' kierawa buaë wëshke seno wé yöbië e' a.

¹⁰ “Yi tö kanè tsitsir wëke yësyësë, ñies ese tö kanè tajé wëmi es. Erë yi kë tö kanè tsitsir weku' yësyësë, ñies ese kë tö kanè tajé wëpa yësyësë.¹¹ E' kuékì inuköl kë wakanewë a' tö yësyësë, e' tå çyi erblömi a' mik ì tueta' chökle, ese wakanéwoie?¹² Nies a' kë tö o'ka icha wakanewë yësyësë, e' tå çyi tö a' icha mëmi a' a' wakanewë?”

13 “Wé klöulewq kanè mësoie, ese kawöta iwökir è ttò dalöiök. Iwökirpa chöpa böl, e'ma ie' kawöta eköl è dalöiök ena ieköl watöktsa. Es a' kè a er menukwq Skéköl ki ena inuköl ki ñitaa.”

14 Ì ché Jesúś tö e' ttsé seraq fariseowakpa tö. Ie'pa éna inuköl dalér taië, e' kueki ie'pa tö iwayué. 15 Ie' tö iché ie'pa a: “A' e' ò sulitane wörki tö a' dör pë' buaë yësyësë, erë a' er suule buaë Skéköl wa. Ì kikekeka s'ditsö tö taië, ese wér suluë ie' wa.

Ì kos kitule Skéköl yëkkuö ki e' wà tköraë

16 “Ì kit Moisés ena Skéköl ttekölpa tö yëkkuö ki, e' wa s'wöblaonebitu dò mik Juan S'wöskuökwak dë'bitu eta. Erë e' itökì ta ì blúie Skéköl tso' e' tté buaë pakarke ta sulitane tso' ima'uk darërëe diché wa dökwa e' a.

17 “Ká jaï ena ká i^l ertalwa. Erë Skéköl yëkkuö kitule, e' kè ertalwa yës, e' wà tköraë seraq döwq ttè bataë.

Se' ñi òwa ese ché Jesúś tö (Mateo 19.1-12; Marcos 10.1-12)

18 “Wém tö itayë éwa ese tö tayë skà tséwane, e' ta e' wa ie' tö isenewabak kewe e' dalösewéwa. Nies tayë a'wa iwém tö, ese tséwane wém o'ka tö, e' ta e' wa ie' tö tayë e' senewabak kewe e' dalösewéwa.

Inuköl blú ena Lázaro, e' tté

19 “Inuköl blú bak eköl e' e' paiò datsi! bua'bua è wa. Kekraë ie' chköke, di' yöke buaë. 20 Nies s'siarë bak eköl kiè Lázaro, e' e' tkökeser blu' e' u wékkö a. Ie' pa dör smewö ème. 21 Ie' éna blu' chkè po darke, e' ñakwa suluë. Chichi döke ie' smewö pakuyök. 22 Ká et ta ie' siarla blënewa, ta Skéköl biyöchökawakpa tö ie' wimblu tsémi ká jaï a chkök Abraham ta. Nies inuköl blú ñe' blënewa ta inú wötënewa.

23 “Eta ie' tso' weinuk siarë wé s'wimblu wirke ee ta iwökéka ta Abraham suéítö kämië ká bánet, e' batsi^l a Lázaro tkér. 24 Eta ie' ar taië Abraham wöa ta ichéítö: ‘A kékpa Abraham, ye' saú er siarë wa! Ye' wirke taië bö' i^l a. Be' we'ikëyö, Lázaro patkó iulatska bata nuukka di' a ta ipatkó ye' ku' nuukka as ipaser.’ 25 Erë Abraham tö iiuté: ‘Be' éna ianú tö mik be' bak ttsé'ka, eta íyi buaë kos bak be' wa. E' skéie Lázaro bak weinuk siarë. Erë i^lñe ta ie' wöpablène buaë, e' skéie be' weirkene siarë. 26 Kíie ta, káblé iskië e' tso' se' shushaë. E' kueki sa' shkak a' ska!, esepa kè döpa a' ska!. Nies a' shkak sa' ska!, esepa kè döpa sa' ska!.’

27 “Inuköl blú tö iché: ‘A yéwö Abraham, ye' kkochò be' a, Lázaro patkó ye' yé u a 28 ye' élpa dökq skel, e'pa pattök as ie'pa kè dò ká i^l a wé s'weirkne siarë ee.’ 29 Abraham tö iché ie' a: ‘Ì kit Moisés ena Skéköl ttekölpa malepa e'pa tö yëkkuö ki, e' tso' ie'pa wa, ias ttè e' iutò ie'pa tö! 30 Blu' tö iiuté: ‘A yéwö Abraham, e' kè dör wë!. Erë se' duowa eköl

shkenekane ese tö ie'pa patté, e' ta ie'pa er mane'uraë.' ³¹ Erë Abraham tö iché ia: 'Ttè kit Moisés ena Skéköl ttekölpa e'pa tö, e' kë iutëne ie'pa wa, e' ta s'du'wə shkenekane ese mía ie'pa pattök, e' ta ñies ie'pa kë tö ie' ttò iutepa.' "

A' tso' wösh wa ì tö ské ì sulu wamblök ese vöki
(Mateo 18.6-7,21-22; Marcos 9.42)

17 ¹Jesús tö iché ittokatapa a: "Kekraë se' erkiöörke ì sulu wamblök; ierë yi tö se' erkiöweke, esepa tö inuí sueraë! ² Yi tö ikkämpala erblöke ye' mik, esepa eköl ké ì sulu wamblök, esepa weirdaë siarë shute tkökä ák wawoie muéwə ikuli' a batrëemi dayë a e' tsata. ³ iA' tso' wösh wa!

"A' yami tö ì sulu wamblé a' ki, e' ta iuñú. Ie' er mane'wéne, e' ta inuí olo'yö iki. ⁴Eré ká etkë a ie' tö ì sulu wamblé a' ki dökä kuktökicha (7), erë ie' iché dökä kuktökicha: 'ye' er mane'wéne,' e' ta ilo'yö iki."

S'kí erblö Skéköl mik

⁵Etä Skékëpa Jesús ttekölpa tsá e'pa tö ie' a iché:
—Sa' kimú kí erblö Skéköl mik.

⁶Ie' tö ie'pa iuté:

—A' erblöpa Skéköl mik tsir wes mostaza wö dör tsirla ekkë, e'ma a' tö ichëmi kal bërie i' a: 'Be' e' yótsa íe e' tkówə dayë a, ta iyërdattsa.

Wes s'kawötä kaneblök Skéköl a

⁷"Ichösö tö a' wele wə kanè méso tso' eköl, e' mía té tök alè ö a' iyiwak kkö'nuk alè. Mik idene u a, eta a' kë tö ichepa ie' a: 'Weshke, be' e' tköser chkök, ye' tö be' tieke.' ⁸A' kë tö ichepa ia es. E' skéie a' tö ichera ie' a: 'Be' datsi' mane'ú, be' uló ye' a ta ye' tió. Ye' panú, ye' chké one, ye' di' yane one, e' wa be' mi' chkök.' ⁹Ie' tö iwé wes a' tö ie' kë iuk es, e' ki a' kë tö wëstela chepa ia. ¹⁰Es ñies mik ì uk Skéköl tö se' kë, ese wésö seraä, eta ichösö ie' a i' es: 'I uk sa' kànë, e' è wé sa' tö. Sa' dör kanè mésopa ësepala è.' "

Wëpa dabop kiri'weke lepra tö e'pa bua'wéne Jesús tö

¹¹Jesús michoë Jerusalén, e' damitkö Samaria ena Galilea. ¹²Mik ie' dökemitek ká tsitsirla a ta ee wëpa dökä dabop kiri'weke lepra tö, e'pa e' ýëttsa iëter kämië ¹³ta iarkerak Jesús tsäkä:

—iA Jesús, a s'wöbla'ukwak, sa' saú er siarë wa!

¹⁴Mik ie' tö ie'pa sué, eta ichéitö ie'pa a:

—A' yú e' kkachök sacerdotepa a as sulitane wə ijcher tö a' buanene. Ie'pa mirwaiä ñala kí e' dalewa ie'pa buanene. ¹⁵Mik ie'pa eköl tö isué tö ibuanene, eta ibiteane Jesús ska' Skéköl kikökka taië aneule. ¹⁶Ie' e'

tkéwa kuchë kí iwö méwá íyök kí Jesúz klò ska' wéstela chök. Wëm e' dör Samaria wak. ¹⁷Jesúz tö iché ia:

—¿A' buanene e' kè dör dabop? ¿Wé be' malepa sulitu (9)? ¹⁸Wëm dör ká kuá'kí wak ¿e' è biteane Skéköl kíkökka?

¹⁹Ie' tö iché wëm a:

—Be! e' kóka be' yúshkane. Be' erblé ye' mik, e' tö be' bua'wéne.

Ì blúie Skéköl tso', wës e' kewö dör
(Mateo 24.23-28,36-41)

²⁰Fariseowakpa tö ichaké Jesúz a:

—Ì blúie Skéköl tso', ¿mik e' kewö datse?

Ie' tö ie'pa iuté:

—Ì blúie Skéköl tso' e' kè dör íyi suëmi sulitane tö ese. ²¹Itso'tke a' shua, e' kuéki kè yi a iyérpa, 'Íe itso', ö 'Wíe itso'.

²²Ta ichéítö ittokatapa a:

—Ikewö döraë mik a' tö ibikeitseraë: 'Jesúz dör S'ditsö Alà, e' mú dò i' ta s'blúie. E' diwö et è kkechekesö suè.' A' tö bikeitseraë es, erë a' kè tö isuepa kam ye' döne e' yoki. ²³Welepa tö icheraë: 'Íe ie' de', ö 'Diàe ie' de'; erë kè a' minuk isauk, kè a' minuk itökì. ²⁴Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene, eta sulitane tso' ká wa'ñe e'pa tö isueraë wës alá wöñar tö ká olo ppèe ká wa'ñe e' suësö es. ²⁵Erë e' yoki kewe ye' kawötä weinuk taijë ye' bolökpa ulà a, ie'pa tö ye' waterattsä. ²⁶Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene, eta e' kewö döraë wës Noé késka' es. ²⁷E' kewö ska' ta ie'pa tso' chkök, di'yök, senukwä wës kekraë es dò mik Noé dewä ikanò bérie e' a eta. E' bet ta di' dettsa taijë ie'pa ki, e' tö ie'pa ultane ttélur. ²⁸Es ñies iwambléne wëm bak kiè Lot, e' kewö ska' ta. Sodoma wakpa tso' chkök, di'yök, ie'pa tso' íyi taük ena íyi watauk, ie'pa tso' íyi kuatkök ena u yuöök wës kekraë es. ²⁹Erë mik Lot e' yétsa Sodoma, eta azufre datse ká jaì a wöñarke bö'ie, ese yéne ká e' ki wes kalí es, e' tö ie'pa kos ttélur. ³⁰Es itkoraë mik ye' dör S'ditsö Alà, e' dene eta.

³¹"Mik e' kewö de, eta yi tso' u bata kí, ese kè dökwané weshke ifiyi tsukmi. Ñies yi tso' kaneblök kañika, ese kè dökwané weshke. ³²Ì bak Lot alaköl tąp e' ska' a' er qanú. Ie' yönane dayë wösii, ie' éna íiyi dalér taijë e' kueki. ³³Yi e' tsatkak ittewa yoki, ese ulà a sene michoë kè dòpa aishkuö ta. Erë yi e' mettsa ttewa ye' dalermik, ese ulà a sene michoë döraë aishkuö ta.

³⁴"Ye' tö a' a ichè tö e' nañewe se' böl kapöke ká' etkè kí, ta eköl mira iwa ta iéköl atdaë. ³⁵⁻³⁶Alakölpa böl tulur ák wawök nítä ta eköl mira iwa ta iéköl atdaë."

³⁷Jesúz ttökatapa tö ie' a ichaké:

—A Skékëpa, ¿wé e' wamblérmi?

Jesúz tö ie'pa iuté ttè i' wa:

—Sulitane wä ijcher tö wé ölö daparke taië, eë ilè nu tér. Es ilè sueraë a' tö iwà kkachoie tö wé iwamblérmi.

Alaköl dör schő ena s'shulökwak eköl, e' tté

18 ¹Jesús éna ikkachak ittökatapa a tö s'kawötä ikiök S'yé a kékraë kè shtrirta'wa, e' kleéítö ie'pa a i' es: ²"Ká et ki s'shulökwak eköl tso', e' kè suarta' Skéköl yoki, ñies ie' kë tö yi dalöietä!. ³Ká e' a ñies alaköl dör schő tso' eköl, e' nippöke ibolök ta. Kékraë ie' mía s'shulökwak ñe' ska' ta ichekeitö ia: 'Ye' kimú. Ye' bolök tö ye' we'ikeke, e' shuló ye' a'. ⁴E' tka ká taië erë s'shulökwak kè wä iüténé. Bata ekké ta s'shulökwak tö ibikeitsé: 'Alaköl schő i' tso' ye' tsiriuk ñië. Eré ye' kè suarta' Skéköl yoki, ñies kè ye' tö yi dalöietä!, ⁵erë ie' tté shuleraëyo as kè idöia ye' shtriuk taië ttè e' wa.' "

6 Skékpa tö ikí ché: "Ì ché s'shulökwak suluë ñe' tö e' bikeitsó buaë. ⁷Wépa shukitulebak Skéköl wa, tso' ie' a ikiök ñië nañeë, ¿esepa kè tsatkepaitö? ¿Ie' tö ie'pa keraë ipanuk? ⁸Ye' ichè, au. Ie'pa tsatkeraitö bet, kè dör ká taië. Eré ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene, eta s'erblöke Skéköl mik, ¿esepa kuémoyó ká i' a?

Fariseowak ena inuköl shtökwak Roma wökirpa a, e' tté.

⁹Pë' tso' Jesús ttò kitüsök, e'pa welepa e' bikeitsò tö ie'pa serke yésyësë Skéköl wöa, erë ie'pa wöska sulu s'malepa wér. Esepa a ie' tö ttè kleé i' es: ¹⁰"Wépa ból mía Skéköl wé a ttök S'yé ta. Eköl dör fariseowak, eköl dör inuköl shtökwak Roma wökirpa a. ¹¹fariseowak ttödur S'yé ta, ie' iché i' es: 'A Skéköl, wéstela chekeyö be' a tö ye' kë dör suluë wes s'malepa es. Ie'pa dör akblökwakpa ena pë' sulusipa ena s'senewabak e' daloseukwá wakpa. Ñies ye' kë dör suluë wes inuköl shtökwak dur wí es. ¹²Domingo bit ta ye' batsöke ká böt ká böt kékraë. Ñies i kos de ye' ulà a, e' blatekeyö dökä dabop, e' tsá eyök mekeyö be' a.' ¹³Eré inuköl shtökwak e' dur bánet, ie' eriane taië, ie' wö è kë kanekä ká jai sauk, ie' batsi! è töke iulà wa ie' eriane taië kuék. Ie' tö iché: 'iA Skéköl, ye' dör pë' sulusi, ye' saú er siaré wa!'

¹⁴Jesús tö ichéne: Ye' tö a' a iché tö yi e' ttsòka taië ese wöardawa, erë yi e' wöéwa ese kíkardaka taië. E' kuék inuköl shtökwak ñe' míane iu a klö'wé Skéköl tö wes pë' buaë yésyësë es. Eré fariseowak kè minene es.

Jesús tö ikié S'yé a ala'rla ki (Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16)

¹⁵Pë' wä ala'rla debitü Jesús ska' as ie' ulà mùka iki. Eré mik e' sué ittökatapa tö, eta ie'pa tö pë' uñelór. ¹⁶Eré ie' tö ittökatapa kié ta ichéitö:

—As ala'rla bitü ye' ska!. Wépa dör wes ie'pa es, esepa blúie Skéköl tso', e' kuék kè iwöklö'wariq. ¹⁷Mokí ye' tö iché tö yi kë e' wöòwa wes alala es, i blúie Skéköl tso' e' kiowa, ese kè döpawaiia.

Inuköl blú eköl tö Jesús a ichaké
(Mateo 19.16-30; Marcos 10.17-31)

18 Judiowak wökir eköl tö Jesús a ichaké:

—A S'wöbla'ukwak, be' dör buaë, ñì wèmi ye' tö as sene michoë dò ye' ulà a?

19 Ie' tö iuité:

—¿I kuékí be' ye' kié buaë? Skéköl eköl è dör buaë. **20** Ttè me'atbak ie' tö dalöiëno, e' jcher be' wa buaë. E' tö iché: 'Kè a' kawö ta' s'senewabak dalöseukwá, kè a' kawö ta' s'ttökwa, kè a' kawö ta' akblök, kè a' kawö ta' s'kkatök kaché wa, a' yé ena a' mì dalöiö.'

21 Wém e' tö ie' a iché:

—Ttè e' kos dalöiëbitü ye' tö, ye' ià duladula eta.

22 Ie' tö ttè e' ttsé tå ie' iuité:

—Íyi etkè kianeia be' a wè, e' dör i!: ì tso' be' wa, e' wataútsa seraas ta iské múttsa s'siarëpa a. E' ukuökí tå be' shkó ye' tå ye' ttökataie. Es tå íyi buaë taië döraë be' ulà a ká jaì a.

23 Erë wém e' dör inuköl blú taië e' kuékí mik ie' tö e' ttsé, eta ie' erianekä taië. **24** Jesús tö isué tö ieriane tå ichéítio ia:

—Inuköl blúpa a darérëe idir dökwa ì blúie Skéköl tso' e' a! **25** Esepa a döka ee, e' dör darérëe tkökä kameio tkömi datsi' yuo diké ese wöukla a e' tsata.

26 Wépa tso' ittsök e'pa tö ichaké Jesús a:

—E' dör es, e'ma ɔyi tsatkermi?

27 Ie' tö ie'pa iuté:

—Ì kè or s'ditsö a, ese ormi Skéköl a buaë.

28 Eta Pedro tö ie' a iché:

—Itssö, sa' íyi kos me'at sa' tö tå sa' bite be' tå.

29 Ie' tö iché ie' a:

—Mokí ye' tö a' a iché tö yi isie tö iu ö ilaköl ö ielpa ö iyé ö imì ö ila'r, e' méat ì blúie Skéköl tso' e' dalermik, **30** ese ulà a iské dörane taië shute ká i' a, ñies aishkuö tå sene michoë döraë iulà a.

Jesús skà e' biyó ché tö itterawa

(Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34)

31 Jesús tö ittokatapa dabom eyök kí ból (12), e'pa kiémi bánet tå ichéítio ie'pa a: "Se' mirkä Jerusalén i!, eta ee ì kos kitat Skéköl ttekölpa tö yékuö kí e' wà tköraë, ye' dör S'ditsö Alà, e' tå. **32** Ie'pa tö ye' wömerattsä pëi kè dör judiowak esepa ulà a. E'pa tö ye' wayueraë, cheraë suluë, iwiri tuörarak ye' ki. **33** Ie'pa tö ye' pperaë, ye' tterawa; erë e' kí ká de mañat eta ye' shkerdakane.

^r **18.20** Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20

³⁴Erë ì ché ie' tö ittökatapa a, e' wà blëulewa ie'pa yoki, e' kueki ie'pa kè a iwà ane.

Wëm eköl wöbla kè wawér tso' Jericó e' bua'wéne Jesú stö
(Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵Mik Jesú demi tsinet Jericó, eta ee wëm tkér eköl ñala ska' inuköl kak kiök. Ie' wöbla kè wawér. ³⁶Mik ie' tö ittsé tö pë' dami taië ñala ki, eta ie' tö ichaké tö ñì wamblérke? ³⁷Ie'pa tö iché ie' a tö Jesú Nazaret wak dami ñala ki. ³⁸E' kueki ie' tö iché aneule:

—iA Jesú, s^rblú David bak e' aleri, ye' saú er siarë wa!

³⁹Pë' dami Jesú yoki kewe, e' tö wëm e' uñeke as isiwa'blòwa. Erë ie' tö ikí ché aneule:

—iA David aleri, ye' saú er siarë wa!

⁴⁰Jesú e' duéser ta itsk patkéitö. Mik ide, eta Jesú tö ie' a ichaké:

⁴¹—ñì kiane be' kil tö ye' tö iwë be' ag?

Ie' iijté:

—A këképa, ye' kil ikiane tö ye' wöbla buarne.

⁴²Jesú tö ie' a iché:

—iBe' erblé ye' mik, e' wa be' buanene!

⁴³E' wösha ta ie' wöbla buanene ta imia Jesú ta e' tö Skéköl kⁱkekarami taië. Nies wépa kos tö isué e'pa tö Skéköl kⁱkekarami taië.

Jesú ena Zaqueo, e' pakè

19 ¹Jesú de Jericó, e' shkòdur ee. ²Ee wëm eköl serke kiè Zaqueo, e' dör inuköl shtökawka Roma wökirpa a, e'pa wökir. Ie' dör inuköl blú taië. ³Ie' kil Jesú kiane suè, erë ie' dör tsirlala iskila, taië pë' tso', e' kueki ie' kè wö dë'ka Jesú sauk. ⁴E' kueki ie' tunemi wé Jesú tkökemi ee tkaka kal ulà a ipanuk suè. ⁵Mik Jesú dökemitke kal e' dikia, eta iwökéka ta iché Zaqueo a:

—A Zaqueo, be' e' ówa bet. Iñë ye' mi'ke be' ska' kapökrö.

⁶Zaqueo e' éwa bet ta Jesú kiéwaitö iu a ttsé'ne buaë. ⁷Mik pë' ultane tö isué, eta ie'pa tö Jesú ché suluë. Ie'pa tö iché nì a: “Ilok ie' mi'ke pë' sulusi u a?” ⁸Zaqueo e' duéka ta iché Skéképa Jesú a:

—A këképa, ye' ttò ttsó. Í kos tso' ye' wa, e' shaböts meraëyö s'siarëpa a. Nies yile íyi ekibléyö, e' ta e' mekeneyö ie' a döka tkötökicha.

⁹Jesú tö iché ie' a:

—Be' dör Abraham aleri, erë be' erblé Skéköl mik moki wes Abraham es, e' kueki iñë ta be' de Abraham alà chókie. E' kueki iñë be' tsatkëne, nies wépa tso' be' u a erblé Skéköl mik e'pa tsatkëne.

¹⁰Ye' dör S'ditsö Alà, e' dë'bitu, wépa ché'ulur ì sulu ulà a esepa yulök tsatkë.

Inuköl mène wakanewè, e' tté

11 Jesúś dökemítke Jerusalén. Pë' tso' ie' ttò kítsök, e'pa tö ibikeitsé tö mik ie' de Jerusalén età ì blúie Skéköl tso' e' kékwo dewatke da'qie. E' kuékì ie' tö ie'pa a ikleé i' es:

12 "Wém tso' eköl dör blu' ditséwö, e' mía kamie ká kua'ki a iblú kibi ska' as e' tö ie' tkökä blu'ie, wé ie' bite ee. E' ukuökì tå ibitu keane. **13** Kam ie' mi', età ie' tö ie' kanè mésopa kié dabop, e'pa a ie' tö inuköl mé tajé ñikkëe eköl eköl a. Ie' tö iché ie'pa a: 'A' tö inuköl se wakaneú dò mik ye' döne età, isuoie kos a' tö ikí klö'wëmi.' **14** Erë pë' serke ie' kaska', e'pa éna ie' ar suluë. E' kuékì ie'pa welepa patkérakítö blu' kibi ska' ichök: 'Sa' kë kí ie' kiane sa' blúie, e' kuékì kë itkarka.'

15 "Erë blu' kibi tö ie' tkékä blu'ie tå ie' míane wé ibite ee. Mik ie' dene, età ie' tö ikanè mésopa dabop, wépa a ie' tö inuköl me'at, e'pa kiök patké isuoie tö kos inuköl kí klö'wérakítö. **16** Itsá debitü tö iché iblú a: 'A kékëpa, be' inuköl wakanewéyö, e' kí klö'wéyö dökä dabobtökicha.' **17** Blu' tö ie' iuté: 'E' dör buaë. Be' dör kanè mésa buaë. Ì elkelä wakanewébò yësyësë, e' kuékì ye' tö be' tkekekä ká dabop, e' wökirie.' **18** Iskà debitü tö iché: 'A kékëpa, be' inuköl wakanewéyö, e' kí klö'wéyö dökä sketökicha.' **19** Nies blu' tö ie' iuté: 'Ye' tö be' tkekekä ká skel, e' wökirie.'

20 "Erë iéköl debitü, e' tö iblú a iché: 'A kékëpa, i' be' inuköl. Ye' tö ipatrëwà tsamo a ta ibléyö. **21** Be' dör wém er darerëe ese. Ì kë dör be' icha ese klö'wekewabö. Nies be' tö íyi wöshteké wé kë be' wà ikuatkëne ee. Ye' suane be' yöki, e' kuékì ye' tö be' inuköl blé.' **22** Età blu' tö ie' a iché: 'Be' dör kanè mésa sulusi ese. Ye' tö be' kichaterattsä be' wák ttè wa. Be' tö iché tö ye' dör wém er darerëe ese. Be' tö iché tö ì kë dör ye' icha ese klö'wekewayö, nies tö ye' tö íyi wöshteké wé kë ye' wà ikuatkëne ee. **23** E' dör es, e' ta ì kuekì be' kë wà ye' inuköl blëne inuköl bló wé a as ee ikí klör? Be' tö iúpa es, e'ma mik ye' dene, età ye' inuköl ena ikí klöne e' de ye' ulà a.' **24** Età blu' tö iché itsorak ee, e'pa a: 'Inuköl yóttsa ie' ulà a, ta imú wé wà itsorak, e' a.' **25** Erë ie'pa tö blu' a iché: 'A kékëpa, erë ì kuekì be' tö ie' a ikí meke, ie' wà itsorak?' **26** Ie' tö ie'pa iuté: 'Ye' tö a' a iché tö wé wà íyi tso', ese a ikí merdaë. Erë wé kë wà ì ku!, ì tso' ese wà elkelä, e' yerattsa iyöki. **27** Wépa kë ki ye' kiane blu'ie, e'pa dör ye' bolökpa; ie'pa tsúbitü íe ta ittólur ye' wörki.'

Jesúś demi Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19)

28 Jesúś ttè paké one, età ie' mirkajà Jerusalén ñalé ki. **29** Mik idökemítke tsinet Betfagé ena Betania até kabata kiè Olivo kékata e' kuli a, età ie' tö ittokatapa ból kié **30** ta ichéitö iarak:

—A' yú kewe, u tso' se' wöshaë e' a, eta ee' burro kueraë a' tö etö moule kè kí yi e' tkëulekä ese. E' wötsöö tå itsúbitu ña. ³¹Yile tö a' a ichaké: ¿lie a' tö iwötseeke? e' tå iutó: Skékëpa kí ikiane.

³²Ittökatapa míyal tå ikuérakitö wës Jesús tö iché ie'pa a es. ³³Ie'pa tso' burro wötsök tå burro wakpa debitü tå ichakéitö:

—¿lie a' tö burro se' wötseeke?

³⁴Ie'pa tö iuté:

—Skékëpa Jesús kí ikiane e' kuëki.

³⁵Eta ittökatapa wä burro bitetser Jesús a. Ie'pa tö ipaio kikké méka burro ki, tå Jesús kimerakitö e' tkökkä ikí. ³⁶Jesús mirkaiä Jerusalén ñalé ki, ee pë' tso' taië, e'pa tö paio kikké shuélör ñala kí kewe Jesús yöki. ³⁷Ie'pa mirwá Olivo kébata kuli' a wö wa'k. Iklépa tso' taië, e'pa anemi ttsé'e buaë wa. Skéköl kikékarakitö taië. Í kè or yi a ese o' Jesús tö taië ie'pa wörki, e' kuëki Skéköl kikékarakitö.

³⁸Ie'pa tö iché:

—iAyëcha buaë s'blú i' datse Skéköl ttò wa! Skéköl tso' ká jaì a olo ta' taië as e' tå se' ser bëre. Ie' kikökásö.^s

³⁹Pé' shuä fariseowakpa wëlepa tso', e'pa tö iché Jesús a:

—Be' klépa uñú.

⁴⁰Erë ie' tö ie'pa iuté:

—Ye' tö iché a' a tó ie'pa siwa'bléwa, e' tå ák tö ye' kikerakä aaneule.

⁴¹Mik ie' de tsinet Jerusalén, eta ie' ikí sué tå ie' íé idalërmik. ⁴²Ie' tö ibikeitsé: iA' mú wä ijcher íñe tö wës a' sermi bëre Skéköl tå! Erë e' tso' bléule a' yöki, e' kuëki a' kè a isurpa. ⁴³Kawö sulu döraë a' ki. A' bolökpa döraë, e'pa tö a' ká köierawa shkit as a' kè tköyal. Ie'pa miraë nippök a' tå. ⁴⁴Ie'pa tö a' ká ena a' wakpa kos ewerawa. A' u kos olordawa, e' éki kè atpa ñì bata ki. Skéköl de a' tsatkök, e' kewö de a' ki erë iwatétsa a' tö. E' kuëki e' kos tköraë a' tå.

Jesús tö Skéköl wé batse'wé

(Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22)

⁴⁵E' ukuöki tå' Jesús de Skéköl wé a, tå ie' tö íyi wataukwakpa trë'wéyalmi, ⁴⁶tå ichéitö ie'pa a:

—Skéköl tö iyë' iyékuö ki: 'Ye' u dör tto ye' tå wé', erë a' tö iia'wéka akblo wéie.

⁴⁷Kekraë Jesús tö s'wöbla'wëke Skéköl wé a. Sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiено wa wakpa ñies judiowak wökirpa malepa, e'pa tö ileritsekerak Jesús ttowaje. ⁴⁸Erë judiowak malepa ultane tö ie' ttöke e' kittseke er bua' wa, e' kuëki ibolökpa kè ulà dë'wá ittokwa.

^s 19.38 Salmo 118.26

¿Yi tö kawö mé Jesús a?

(Mateo 21.12-17; Marcos 11.27-33)

20 ¹Etökicha tā Jesú s'wöbla'uk ena Skéköl ttè buaë e' pakök Skéköl wé a tā eē sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiēno wa wakpa ena judiowak kueblupa e'pa de. ²Ie'pa tö ichaké ie' a: —¿Yi ttò wa be' tö íyi ikkë weke? ¿Yi tö e' kewö mé be' a?

³⁻⁴Ie' iüté:

—Nies ye' tö a' a ilè chakeke: ¿Yi tö Juan patkë' s'wöskuök? ¿Skéköl tso' ká jaì a e' ö s'ditsö? Ye' iütó.

⁵Etä ie'pa ichémi nì a: "Se' tö ichémi tö Skéköl tö Juan patkë', e' tā ie' tö se' iütémi: '¿l kueki a' kë wá ie' ttè klööne?' ⁶Nies pë' ultane tö iklö'wé tö mokië Juan dör Skéköl tteköl, e' kueki kë se' a iyenuk tö ipatkë' s'ditsö tö. Se' tö iché es, e' tā ie'pa tö se' ttèwami ák wa." ⁷E' kueki ie'pa tö iüté:

—Kè sa' wa ijcher tö yi tö Juan patkë' s'wöskuök.

⁸Ie' tö ie'pa a iché:

—Es nies ye' kë tö a' a ichepa yi tö ye' a kawö mé íyi ikkë woie.

Uva kanéukwakpa sulusipa, e' tté

(Mateo 21.33-44; Marcos 12.1-11)

⁹E' ukuöki tā Jesú ttémi pë' ta ta ttè kleéitö i' es: "Wém eköl tö uva kuatké taië. Ie' tö ipeitéat wëpa welepa a as ie'pa tö ipataü ie' a iwörke e' kak wa. E' ukuöki tā ie' mía ká kuä'ki dö ká taië. ¹⁰Mik uva wöline tso'tke wë'iäë shtè, etä ie' tö ikanè mésö patkémi eköl ie' icha tsük. Eré kanéukwakpa tö ikanè mésö klö'wéwa, ppé siarë, tā ipatkémine ulà wöchka. ¹¹Etä iwák tö ikanè mésö skà patkémine eköl. Nies e' ché ie'pa tö suluë, ppé siarë, tā ipatkémine ulà wöchka. ¹²Ikanè mésö skà patkémine ie' tö eköl, etä nies e' shka'wérakitö taië, ta itrë'wéshkar.

¹³"Bata ekké tā iwák tö iché: '¿l wëmi ye' tö? Ye' alà dalér taië ye' éna, e' patkerami ye' tö. Isalema ie'pa tö ie' dalöièmi.' ¹⁴Eré mik kanè mésopa tö kanè wák alà sué, etä ie'pa tö iché nì a: 'Ie' wì dör ká i' wak alà, e' a ká i' atdaë. E' kueki ittowasö, etä es ká i' atdaë se' ulà a.' ¹⁵E' kueki ie'pa tö iklö'wéwa yéttṣa bánet tā ittéwarakitö.

"Ye' tö a' a ichaké: ¿Ima a' ibikeitsé? ¿l weraë kanè wák tö? ¹⁶Yö ichè tö ie' miraë tā kanéukwakpa tteratulur, tā uva kané meraneitö pë' kuä'ki a."

Mik e' ttsé judiopa wökirpa tö, etä ie'pa tö iché:

—E' mú kë wamblér es.

¹⁷Eré ie' tö ie'pa sué krereë, tā ichéitö:

—¿Wes a' tö ibikeitsèmi tö e' kë tkòpa a' ta? Skéköl yékuö tö ye' ché i' es:

'Ak watë'tsa u yuökwakpa tö,

e' yönene ák bua'buaie.^t 18 Yi klastkëne ák e' mik ese parolordaë ena yi ki ák e' anekä ese yalitdawä idikia.

19 Ie'pa tö isuéwä tö kleè e' wa Jesús tö ie'pa ché. E' kueki ie'pa éna ie' klö'wakwä ee, erë ie'pa suane pë' yoki.

S'wökirpa patuè, e' tté
(*Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17*)

20 E' kueki ie'pa tso' Jesús weblök isuoie tö ì ki ikkatérmi. Ie'pa tö wëpa welepa patké ie' chakök ittò yoktsa, e' wa ikkatè Roma wökirpa a as e'pa tö iklö'ùwä. Wëpa e'pa e' ò tö ie'pa dör pë' buaë yësyësë ese. 21 Ie'pa tö ie' a ichaké:

—A s'wöbla'ukwak, sa' wä ijcher tö ì cheke be' tö ena ttè wa be'
tö s'wöbla'weke, e' dör moki. Be' a sulitane dör nies ème. Be' tö
s'wöbla'weke yësyësë Skéköl ñalé tté wa. 22 ¿Ima be' tö ibikeitsè? Roma
wökir kibi patuèsö ie' dör buaë ö kë idör buaë?

23 Ie' wä ijcher tö ie'pa tso' ie' chakök er sulu wa, e' kueki ie' iiuté i' es:

24 —Inuköl tso' a' wä Roma wökir patuoie, e' kkachó ye' a et. ¿Yi diököl
ena yi kiè me'rökä ikí?

Ie'pa tö iiuté:

—Roma wökir kibi.

25 Ie' iché ie'pa a:

—E'ma kos Roma wökir kibi icha, ese mü ie' a. Ta kos Skéköl icha, ese
mü ie' a. 26 Í kos ché ie' tö sulitane wörki, e' a ie'pa kë wä ì kune ie' kkatoie.
Ie' tö ie'pa iüté es, e' tö ie'pa tkiwéwä. E' kueki ie'pa siwa'blélur iyöki.

¿S'duolor e'pa shkermikäne ö au?
(*Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27*)

27 E' ukuöki ta saduceowakpa welepa debitü Jesús ska!. E' wakpa tö
iklö'wé tö s'duowa e' kë shkenukkäne. Ie'pa tö ie' a ichaké:

28 —A s'wöbla'ukwak, Moissés tö ttè dalöiено kitat yëkkuö ki se' a, e' tö
iché i' es: Wëm blénewä kë alà ate, e' ta ie' él kawötä ischö tsukwä as ilä
kòkä iël blénewä e' a. 29 Etökicha wëpa bak döka kul ñì elpa. Ikibi alaköl
tséwa, erë iblénewä kë alà ate. 30 E' ukuöki ta ie' itöki iël tö ischö tséwa,
erë nies e' blénewä kë alà ate. 31 Es itka iël skà ta nies imalepa kos e'pa ta.
Ie'pa kul blérulune kë alà ate yës. 32 Bata ekkë ta nies alaköl e' blénewä.
33 Wëpa kul e'pa bak alaköl eköl è ta. Mik s'duowa e'pa shkenekäne, eta
çwéne dòmi ie' wëm chökie?

34 Ie' tö ie'pa iüté:

—S'tsolia ká i' a ta wëpa ena alakölpa ñì tsukewä. 35 Erë aishkuö
ta wëpa ki sene michoë mène, esepa shkerdakäne ta ee wëpa ena

^t20.17 Salmo 118.22

alakölpa kè serpawaiq ñita. ³⁶ Ie'pa ser michoë kè duötä'wa wes Skéköl biyöchökawka kè duötä'wə es. Skéköl tö ie'pa shkeo'kane, e' kueki ie'pa döraë ie' ala'rie. E' kueki ie'pa kè serpawaiq ñita. ³⁷ Nies Moisés wák tö se' a ikkayë' tö s'duowa e'pa shkerdakane. Kal tsir wöñarke bö'ie e' paka'itö, ee ie' tö iyë' tö Skéköl dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Kéköl. " Es isuésö tö ie'pa tso'iä ttsë'ka Skéköl a. ³⁸ E' wà kiane chè tö s'tso' ttsë'ka ena s'duowa, e'pa kos tso' ttsë'ka Skéköl a kekraë. E' kueki ie' kè dör s'duowa e' Kéköl. Ie' dör s'ttsë'ka e' Kéköl.

³⁹ Eta s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa welepa tö iché ie' a:

—A s'wöbla'ukwak, ì ché be' tö, e' chébō buaë yësyësö.

⁴⁰ Eta saduceowakpa kè kësik dëlkaiq ie' a ì skà chakök.

¿Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' dör yi aleri?

(Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37)

⁴¹ Jesúz tö ie'pa a ichaké:

—¿Wes ie'pa tö ichèmi tö wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, e' dör s'blú bak kiè David e' aleri? ⁴² Erë David wák tö ie' yë'at yëkküö kiè Salmos e' ki. Ie' tö iyë'at il' es:

'Skéköl tö iché ye' Kéköl a:

Be' e' tkoser ye' ulà bua'kka dalöiëno taië

⁴³ dò mik ye' tö be' bolökpa mérö be' klò dikia eta."

⁴⁴ Es se' isué tö wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, e' kié David wák tö ie' Kéköl, e' ta Ʉwes ie' dör David aleri?

Jesúz tö s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kkaté

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54)

⁴⁵ Sulitane tso' Jesúz ttöke e' kittsök, eta ie' tö iché ittökatapa a:

⁴⁶ "A' e' kkö'nú s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa yoki. Ie'pa wöbatsö shkök datsi' batsië ese mik wé pë' tso' taië ese ska' as pë' tö ie'pa shke'ù wes kékëpa dalöiërtä' taië es. Nies se' ñi dapa'wo wé a ena wé ie'pa kawö tkö'wëkerakitö, ese ska' kula' tso' kékëpa dalöiërtä' esepa a, ese yuleke ie'pa tö e' tkoie. ⁴⁷ Ie'pa tö alakölpa schô u yekettsa iulà a ta iwökatekerakitö ittökerak S'yé ta braraë e' wa. Ie'pa weirdaë siarë s'malepa tsata.

Alaköl eköl siarë e' tö inuköl mé Skéköl a

(Marcos 12.41-44)

21 ¹ Jesúz tso'iä Skéköl wé a, eta ie' tso' inuköl blúpa tso' inuköl iök kalkuö tso' iioie mè Skéköl a ese a e'pa sauk. ² Nies ie' tö alaköl

" 20.37 Skéköl dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Kéköl: E' ché Skéköl tö ie'pa blierulunebak ká iaiaë e' ukuöki. " 20.42-43 Salmo 110.1

eköl siarëla dör schó e' sué inuköl wöshkila yüole cobre^w wa ese bööt iökwa. ³Eta Jesús tö iché:

—Mokí ye' tö a' a ichè tö alaköl wí siarëla dör schó e' tö inuköl iéwa kibiie imalepa kos tsata. ⁴Ie'pa ultane tö inuköl kuò aṭe ese ie, erë ie' siarë, e' tö ie' wá itso' senoie e' kos méttsa. E' kueki ye' tö ie' ché es.

Jesús tö iché tö Skéköl wé olordawa

(Mateo 24.1-2; Marcos 13.1-2)

⁵Eta Jesús ttökatapa welepa tso' ichök tö Skéköl wé wér buaala, kitkéule taié ák bua'bua wa ena íyi bua'bua kakmeule Skéköl a taié, ese wa. Jesús tö iché:

⁶—Ikéwö döraë etä ì kos sué a' tö i!, e' olordawa seraq, iékwö è kë aṭpa ñì bata ki.

⁷Eta ittökatapa tö ichaké:

—A s'wöbla'ukwak, cmik e' wamblérmi? Ì wa sö isuèmi tö iwamblérketke?

⁸Ie' iiyté: “Taié pë! datse e' chök tö ie'pa dör ye!. Icherarakitö: ‘Ye’ dör wé pairine'bitu idí’ wa s'blúie e’. Nies icherarakitö tö s'erkewa e' kewö detke. Erë kë a' minuk esepa itöki. Pë! kiterarakitö taié. E' kueki a' tso' wösh wa as kë yi tö a' kitö'lù. ⁹Mik a' tö biyó ttsé tö ká wele wakpa nippöke taié ká kuá'ki wakpa ta, etä e' kë tö a' tkiuk. Nies mik a' tö ibiyó ttsé tö pë! nippöke taié iké wakpa wökirpa ta, etä e' kë tö a' tkiuk. Ese wamblérdaë kam ye' done e' yoki, erë ká i! erwa e' kam kewö döwa.”

¹⁰Ie' tö ie'pa a ikí ché ia: “Ká kuá'ki kuá'ki wakpa nippöraë ñita. ¹¹Nies í tö ká wötí'weraë taié. Nies ká kuá'ki kuá'ki ki bli tö ena duè tö pë! tteraë taié. Ká jaì a íyi sueraësö taié suluë iwà kkachoie, e' tö ie'pa tkiweraë taié.

¹²Kam e' kewö tkò, e' yoki ie'pa tö a' klö'wérwawa, we'ikeraë siarë. A' miraë ie'pa wá se' ñì dapa'wo wé a shulè, nies a' wötérdawa s'wöto wé a. Ie'pa wá a' miraë duésen s'blúpa ena s'wökirpa wörki ye' ttè kueki.

¹³Erë es nies a' tö ye' tté pakeraë ie'pa a. ¹⁴Eta kë a' tkinuk tö ima a' e' tsatkömi. ¹⁵Ye' tö tté eraë a' a e' tsatkoie buaë, e' kueki kë a' tkinuk e' ki. A' bolökpa kë a iwöklönuk, nies ie'pa kë a iyënu kë e' dör kachè. ¹⁶A yé, a' mì, a' elpa, a' yampi malepa, a' sinipa, e'pa welepa tö a' wömerattsä a' bolökpa ulà a. Ie'pa tö a' welepa tterawa. ¹⁷Sulitane tö a' sueraë suluë ye' tté kueki. ¹⁸Erë kë a' tkinuk, a' kë weirpa kekraë, a' döraë buaë ká jaì a aishkuö ta. ¹⁹A' e' tkewa darérë dökä bata ekkë, e' ta a' tsatkérdaë.

²⁰Mik a' isué tö ká kuá'ki nippökwakpa iéne taié Jerusalén kköiüle e' pamik shkit nippök Jerusalén wakpa ta, etä a' éna ianú tö Jerusalén erdawa bet. ²¹⁻²²Mik e' kewö de, etä wépa serke Judea e'pa tkóyalmi kabata a. Skéköl

^w 21.2 cobre: E' dör tabechka ese kë tueta! darérë wes orochka ena inukölchka es.

tö Jerusalén wakpa we'ikeraë taië siarë. E' kueki wépa serke Jerusalén, e'pa e' yólur. Ñies wépa tso' kañika, esepa kë kinewane ee. E' kos tköraë wés itso' kitule Skéköl yékuo kí es. ²³Kawö suluë döraë ká i' kí, iwakpa we'ikeraë siarë Skéköl tö. E' kueki e' kewö ska' ta iwëstela ñina alakölpa alà kurketke ena alakölpa tsu' muke ilà a esepa ta! ²⁴Judiowak welepa tterawa tabè wa; welepa tserdami klóulewa ká wa'ñe. Eta pël kë dör judiowak, esepa tö Jerusalén klö'werawa wés iwákpa icha es, dò mik Skéköl tö ikewö mé ie'pa a ekkë.

Jesús dörane olo ta' taië

(Mateo 24.29-35; Marcos 13.24-37)

²⁵“Diwö a, si'wö a ena bëkwö a íyi wérdaë taië suluë iwà kkachoie tö ká i' erkewatke. Ñies ká i' kí dayë blardaë taië ena iyöli busdakaë taië, ese yoki ká ultane wakpa suardaë taië, kë ie'pa a e' onukiä wes. ²⁶Í sulu tköraë ká i' kí, ese yoki ie'pa suardaë taië, isiwa' arðawarak suane è wa. Í kos tso' ká jaì a e' wötirdaë. ²⁷Eta ye' dör S'ditsö Alà, e' datse mò a diché ta' taië olo ta' taië, e' wérdaë. ²⁸Mik íyi ikkë sué a' tö, eta bet ta a' tsatkérketke, e' kueki a' er kuú, a' wö kökä siwa' kí.”

²⁹Ñies ie' tö ie'pa a ikléé tté i' wa: “Kal kiè higuera ö kal ultane, e' bikeitsö. ³⁰Mik a' isué tö erpa kal kò shlörketke, eta a' wa ijcher tö duas dewatke tsinet. ³¹Es ñies mik a' tö isué tö íyi ekkë wamblérke, eta a' wa ijchenú tö i blúie Skéköl tso', e' kewö dewatke tsinet.

³²“Moki ye' tö a' a ichè tö íyi ekkë wamblérdaë wépa dör wes a' es esepa kam erwa e' yoki. ³³Kashuk ena ká i' erdawa, erë ye' ttè michoë e' kë erpawa yés.

³⁴“A' e' kkö'nú! Kë a' e' muktsa ì sulu ulà a. Kë a' e' ttökkä blo' wa. Kë a' er mukwá ì tso' ká i' a, e' è ki. E' kos tö a' er darë'werawa Skéköl kí. A' e' kkö'nú as ye' datskene, e' kewö kë tö a' klö'ù ³⁵wes iyiwak klör sho' a es. Kawö e' döraë sulitane serke ká wa'ñe e'pa ki, e' kueki a' e' kkö'nú e' yoki. ³⁶A' senú wösh wa. A' ikiò S'yé a kekraë as íyi suluë kewö datse, e' kë dò a' kí. Ñies ikiò ie' a kekraë as a' e' duòser buaë ye' wörki mik Ye' dör S'ditsö Alà, e' datskene sulitane shulök eta.”

³⁷Ñiwe ta Jesús tö s'wöbla'weke Skéköl wé a, nañewe ta ie' mía kabata kiè Olivo e' a. ³⁸Bla'mi sulitane mi'ke Skéköl wé a Jesús tö s'wöbla'weke e' kitssök.

Judas ena judiowak kueblupa tö Jesús aleritsé klö'wèwa

(Mateo 26.1-5,14-16; Marcos 14.1-2,10-11; Juan 11.45-53)

22 ¹Judiowak Yépa Yérulune Egipto, e' kewö tkö'wékerakitö, e' dökewatke tsinet, ese kewö ska' ta judiowak wöblas pan kë yöule iwölöwoká wa ese ñuk. ²Sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöieno wa wakpa suane pë' yoki, e' kueki ie'pa tso' ikewö yulök Jesús ttowa.

³Età Satanás tkawà Judas er a. Judas e' kiè ñies Iscariote. Ie' dör Jesú斯 ttökatapa dabom eyök kí ból e' eköl. ⁴Ie' mía ttök sacerdotepa wökirpa tå ena Skéköl wé shkëkipa wökirpa tå. Wes ie' tö Jesú斯 mëttsämi ie'pa ulà a e' chéitò ie'pa a. ⁵E' tö ie'pa ttsë'wérak buaë tå ikablé ie' a inuköl muk. ⁶E' dör buaë ie' a. E' kuëki ie' tö kawö yulémi iwömottså mik kë yi ku' tajë Jesú斯 tå e' dalewa.

Judiowak Yépa Yérulune Egipto e' kewö tkö'wé Jesú斯 tö ittökatapa tå
(Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30)

⁷Età Pan Kè Yóule Iwölöwokå Wa e' kewö tsá de. E' diwö a judiowak tö obeja pupula jcheke Ie'pa Yépa Yérulune Egipto, e' kewö tkö'woie. ⁸Jesú斯 tö Pedro ena Juan kié, tå iché ie'pa a:

—A! yú kawö tkö'wëkesö, e' chké kanéuk.

⁹Ie'pa ie' a ichaké:

—¿Wé be' kí ikiiane tö sa' mi' ikaneuk?

¹⁰Ie' iiuté:

—Mik a' de Jerusalén, età ee wém kueraë a' tö eköl, e' wå di' dami skauña a. E' itökì a' yú dò u wé a ie' demi ee. ¹¹U e' wák a ichó: 'S'wöbla'ukwak be' chakök ké: ¿Úshu wé a ie' tö kawö tkö'wëkesö e' chké ñèmi ie' ttökatapa tå?' ¹²Ie' tö a' a úshu bërie tso' kákke, kaneouletke buaë, e' kkacheraë. Ee ichké kaneú se' a.

¹³Età ie'pa mía tå íyi ultane kuérakitö wes ie' tö iché es. Ee chké kanewérakitö kawö tkö'woie.

¹⁴Mik ichköketke e' diwö de, età ie' e' tkésér chkök mesa o'mik ittekölpa tsá e'pa tå. ¹⁵⁻¹⁶Ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' tö a' a iché tö kawö i' kë tkö'wepaiayö a' tå dò mik iwà tka mik i blúie Skéköl tso' e' kewö de età. E' kueki suluë ye' éna ikewö bata tkö'wakiä a' tå kám ye' ttòwå ie'pa tö e' yoki.

¹⁷Età tka' klö'wéítö, tå wéstela chéitö Skéköl a, tå ichéítö ie'pa a:

—Íké, a' itsá yó eköl eköl. ¹⁸Ye' a' a iché tö vino kë yepaiayö dò mik i blúie Skéköl tso' e' kewö de età.

¹⁹E' ukuöki tå pan klö'wéítö, tå wéstela chéitö Skéköl a tå iblatéítö wà tié ie'pa a tå ichéítö:

—Pan se dör ye' chkà wömeuletså ttèwå a' skéie e!. A' tö iñú kekraë as a' er arne ye' ska!.

²⁰Es ñies mik ie'pa chké one, età tka' klö'wéítö tå ichéítö:

—Vino i' dör ye' pé. Ye' tterawå e' pé térdæ a' tsatkoie. E' wa ttè pa'ali me' Skéköl tö, e' wà de. ²¹Erë yi ye' wömekettså, e' tkér ye' tå mesa i' o'mik. ²²Ye' dör S'ditsö Alà, e' tå itkoraë wes isuletëneatbak es, erë iwéstela ina yi ye' wömekettså, e' tå!

²³Età ie'pa ñi chakémítke: "A' iché, ¿yi ie' wömekettså?"

¿Yi dör kékëpa taië Skëköl a?

²⁴ Jesùs ttökatapa ñì iütéka tö ie'pa wé ék dör kékëpa taië imalepa tsata. ²⁵ Jesùs tö iché ie'pa a: “Pë! kë tö Skëköl dalöiè, esepa blúpa e' alòka ie'pa ki kekraë, erë ie'pa e' chò tö ie'pa dör imalepa kimukwakpa buaë. ²⁶ Erë e' kë dör es a' ta. E' skéie yi dör kékëpa taië imalepa tsata a' shua, ese kawötä e' ökwa se' eselaie. Nies a' wökir kawötä e' ökwa wès kanè méso es. ²⁷ E'ma ¿yi dör kékëpa taië? ¿Itkér chkök mesa o'mik ese ö wé tso' chkè watiök ese? Tö, itkér mesa o'mik ese dör kékëpa taië. Erë ye' tso' a' shua wès kanè méso tso' chkè watiök es.

²⁸ “Kos ye' weirk e' a' tso' ye' ta ye' wapie. ²⁹ E' kueki ye' tö a' tkekekä blu'paie, wès ye' Yé tö ye' tkë'ka blu'ie es. ³⁰ Aishkuö ta ì bluie ye' tso' e' a' e' tulöraser chkök di'yök buaë ye' ta. Nies a' e' tulöraser blu' kulé ki, Israel ditsewöpa döka dabom eyök kí böl (12), e'pa wëttsuk.”

Pedro tö icheraë tö ie' kë wà Jesùs sçule

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38)

³¹ Nies Skékëpa Jesùs tö iché:

—A Simón, a Simón, iye' ttò ttsó! Satanás tö a' kewö kié ma'wè. Ie' tö a' ultane wöpperaë darerëe wès iyiwö wöppè es. ³² Erë ye' ikiétke Skéköl a' as be' erblö ye' mik e' kë olo'yöbö. Mik be' erbléne buaë ye' mik, eta ye' ttökatapa malepa kimú as ie'pa e' tkòwà darerëe ye' mik.

³³ Simón tö ie' a' iché:

—A Skékëpa, ye' e' chétke wötenukwà be' ta s'woto wé a dò ttewà be' ta.

³⁴ Ie' iiüté:

—A Pedro, ye' ichè be' a tö iñe kám dakro ar, e' yoki be' icheraë mañatökicha tö be' kë wà ye' sçule.

Jesùs weirketke e' kewö dökewatke

³⁵ E' ukuökí ta Jesùs tö ittokatapa a' ichaké:

—Mik ye' tö a' patkë'mi Skéköl ttè pakök inuköl kë ta!, chkevö kë ta!, klökkö kë ta!, eta ¿i kianeia a' ki?

Ie'pa tö iiüté:

—Kë ì kianeia sa' ki.

³⁶ Ie' tö iché ie'pa a:

—E' skéie, iñe ta, ye' tö a' a' ichè tö a' wé wà inuköl ta!, e' tsúmi; a' wé wa chkevö ta!, e' tsúmi; a' wé kë wà tabè ta! e' tsatkoie, eta a' paio wataútsa ta! e' ské wa tabè taútsa. ³⁷ Ye' tté kos tso' kitule Skéköl yekkuö ki, e' wà tköraë wès itso' kitule es, e' tö iché: ‘Ie'pa tö ye' we'iké wès pë! sulusi we'iké es.’^x Ttè e' wà tköketke i' ta, e' kueki a' tö iú wès ye' tö a' a' ichè es.

³⁸ Ie'pa tö iché ie' a:

—A Skëkëpa, íe tabè tso' bööt.

Ie' tö ie'pa iuté:

—Wé' idir, ikè a' ttökiá!

Jesús tté S'yé tā Getsemaní

(Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42)

³⁹E' ukuöki tā Jesús mía Olivo kékata a węs iwöblar es, eta ittökatapa míyal ie' tā. ⁴⁰Mik ie'pa demi wé ie'pa mírō ee, eta ie' iché ie'pa a:

—A' ikió Skëköl a as ì sulu tö a' erkiöweke e' kè e' alòkə a' ki.

⁴¹Ie' mía bánet ie'pa yöki dò kós ák uyémisö ekké, ee ie' e' tkésér kuché kí tā itté S'yé tā i' es: ⁴²"A yéwö, ì tköraë ye' tā, e' dör węs ífy bacha'bachaë yéwasö es. Be' ki ikiane, e'ma be' ye' yöttṣa e' ulà a. Eré kè iwar wes ye' ki ikiane es, iú węs be' ki ikiane es."

⁴³[E' wöshä tā Skëköl biyöchökwak de eköl ie' ska' idiché kí iök. ⁴⁴Ie' eriane taië, e' shua ie' ttémítke S'yé tā taninië, tā ipaali wér s'pé es e' yérke taië darke íyök ki.]^y

⁴⁵Mik ie' tté one, eta idene ittökatapa ska' tā ie'pa kuéitö kapòtulur. Ie'pa shtrinewa eriar è wä, e' kueki ie'pa kapolur. ⁴⁶Ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿lók a' kapòtulur? A' e' kókə, a' ikió Skëköl a as ì sulu tö a' erkiöweke e' kè e' alòkə a' ki.

Jesús klö'wéwə ibolökpa tö

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11)

⁴⁷Jesús tso'iq ttök e' dalewa taië pë' de. Ie' ttökatapa dabom eyök kí böл, e' eköl kiè Judas e' debitü ie'pa wëttsë. Ie' dewa Jesús ska' ishke'uk wöalattsè wa. ⁴⁸Eré Jesús tö ie' a iché:

—A Judas, ¿wöalattsè wa be' tö ye' dör S'ditsö Alà, e' wömekettsa?

⁴⁹Mik Jesús ttökatapa tso' ie' tā, e'pa tö isué tö ie' klörkewatke, eta ie'pa tö ie' a ichaké:

—A Skëkëpa, ¿tabè yëttsa sa' tö ie'pa ki?

⁵⁰Eta ie'pa eköl tö sacerdote kibi, e' kanè mëso eköl kuköña ulà bua'kka tétsa. ⁵¹Jesús tö iché:

—Imúat; wé' idir.

Eta ie' tö kanè mëso kukuöña kewa tā ibua'wéneitö. ⁵²E' ukuöki tā sacerdotepa wökirpa ena Skëköl wé shkëkipa wökirpa ena judiowak kuéblupa debitü ie' tsükmi, e'pa a ie' iché:

—¿I kueki a' bite ye' ñalé ki tabè ki kal wölö ki ye' klö'ukwa węs akblökwakpa klö'wéwə es? ⁵³Kekraë ye' bak a' shua Skëköl wé a, eré a' kè wä ye' klö'onewa. Eré i' tā a' a ikewö de ye' klö'wowaie. Nies bē a ikewö de ì sulu wamblak ie' éna e' wambloie.

^y 22.43-44 Ttè i' kè kū' yëkkuö këchke wele ki.

Pedro tö iblé tö kè ie' wä Jesúss sçule

(Mateo 26.57-58,69-75; Marcos 14.53-54,66-72; Juan 18.12-18,25-27)

54 Eta ie'pa tö Jesúss klö'wéwa tsémi sacerdote kibi, e' u a.
 Pedro dami ie' itöki kamië. 55 Eta ee' pë' welepa tö bö' batséka
 upa shushaqë baiklè, eta Pedro e' tkéser ie'pa ta. 56 Eta alaköl eköl
 dör kanè méso, e' tö Pedro sué bö' kkö a ta isuéwa kreree ta
 ichéitö:

—Ñies ie' wí dör Jesúss klé.

57 Erë Pedro tö iblé. Ie' tö iché:

—A tayë, ye' kë wä wém e' sçule.

58 E' ukuökì kukuie ta wém eköl tö Pedro sué ñies ta ichéitö:

—Be! ñies dör Jesúss klépa eköl.

Erë Pedro tö iijté:

—A wém, kë ye' dör ie'pa eköl.

59 E' ukuökì hora de et ta iskà tö iché:

—Wém se dör Galilea wak e' kuëki mokì ie' dör Jesúss klé eköl.

60 Pedro tö iché:

—A wém, i cheke be' ye' a, e' kë jcher ye' wa.

Pedro ttökeia e' wöshä ta dakro aña. 61 Eta Skékëpa Jesúss
 wötrée, ta Pedro suéitö ék. Eta Pedro éna ianewa tö ttè i'
 yë' Jesúss tö ye' a: "I'ñne kám dakro ar, e' yokì be' tö icheraë
 mañatökicha tö be' kë wä ye' sçule." 62 Eta Pedro e' yéttsa kañika
 ta iié siarë.

Jesúss wayué ie'pa tö

(Mateo 26.67-68; Marcos 14.65)

63 Wépa ulà a Jesúss tso' klöulewa, e'pa tö ie' wayué suluë, ippé taië.

64 Ñies ie'pa tö iwöbla pamuéwa datsi'tak wa, eta ie'pa tso' ippök, e'
 dalewa ie'pa tö ie' a ichakeke:

—Be' dör Skéköl ttæköl, e'ma sa' a ichóka ñyi tö be' ppé?

65 Eta ie'pa tö ie' skà cheke suluë ttè ultane wa kuä'ki kuä'ki.

Jesúss mítsær ie'pa wä judiowak kuëblupa wörki

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24)

66 Mik ká ñine, eta judiowak kuëblupa ena sacerdotepa wökirpa ena
 s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö Jesúss tsémi wé judiowak wökir
 kibipa ñì dapa'uke ee. Ta ie'pa tö ie' a ichaké:

67 —Ichó sa' a ñmokì be' dör wé pairine'bitü idì' wa s'blúie e' ö au?

Ie' tö ie'pa iuté:

—Ye' tö ichèmi tó, erë kë a' tö ye' ttò klö'wepa. 68 Ñies ye' tö a' a ilè
 chakèmi, e' ta a' kë tö ye' iutepa. 69 Erë ye' dör S'ditsö Alà, i' ukuökì ta

ye' e' tköraser Skëköl diché dör íyi ultane tsata, e' ulà bua'kka dalöiërta' tajë.

70 Ie'pa ultane tö ie' a ichaké:

—¿E'ma be' e' chò tö be' dör Skëköl Alà?

Jesús tö ie'pa iuté:

—Tó, wes a' tö iché es idir.

71 Eta ie'pa iché:

—¿lie se' ki ikkatökawka kí kiarmia? Ì ché ie' tö, e' ttsé se' wákpa tö.

Jesús mítser Pilato wörki

(Mateo 27.1-2,11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38)

23 1 Eta ie'pa ultane e' kékä ta Jesús tsémirakitö Pilato ska' as ishulöitö. Pilato dör ká e' wökir patkë' Roma wökir kibi tö. 2 Ie'pa tö Jesús kkatémi Pilato a ta ichérakitö:

—Sa' wa ijcher tö wém i' tö taië sa' judiowak mekekä nippök s'wökirpa tä. Ie' iché tö sa' kë kawötä inuköl patauk Roma wökir kibi a. Nies ie' iché tö ie' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'. Ie' e' chò tö ie' dör sa' judiowak blú.

3 Pilato tö ichaké ie' a:

—¿Be' dör judiowak blú?

Ie' iuté:

—Tó, wes be' iché, e'ma es idir.

4 Eta Pilato tö iché sacerdotea wökirpa a ena pë' tso' ee, e'pa a nies:

—Ye' kë wá ì nuí kune wém i' ki.

5 Erë ie'pa tö ikí kkateke aneule ta ichekerakitö:

—Ttè wa ie' tö s'wöbla'weke, e' tö sa' wakpa mekekä nippök ñita. Ie' tö itsá paka'bitu Galilea, iññe ta ide íe Judea.

Pilato tö Jesús patkémi Herodes ska'

6 Mik e' ttsé Pilato tö, eta ichakéti: ¿wém i' dör Galilea wak? 7 Mik ie' wá ijchenewa tö Jesús dör Galilea wak, eta ie' tö ipatkémi Herodes ska' as e' tö ishulò, e' dör Galilea wökir e' kuéki. E' kewö ska' ta ie' tso' Jerusalén. 8 Mik ie' tö Jesús sué, eta e' tö ie' ttsé'wé buaë. Bànnet ie' éna isuak. Ie' wá itté jchenewa tö, ì kë or yi a ese wekeitö, e' wá paneke ie' tö sué. 9 Ie' tö Jesús chaké taië, erë Jesús kë wá ie' iuténe yés. 10 Nies sacerdotea wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tso'nak ee. Ie'pa tö Jesús kkateke taië ie' a. 11 Ie' ena iñippökawka, e'pa tö Jesús sué suluë, ta ie'pa tö datsi' bua'bua, blu' datsi' sù, ese iéka ikí iwayuoie. E' ukuökí ta ie' tö ipatkémene Pilato ska'. 12 Herodes ena Pilato dör ñì bolökpa, erë e' diwö shà ta ie'pa er buanene ñì ki.

Jesús méttsa ttèwa

(Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39-19.16)

13 Sacerdotepa wökirpa ena judiowak wökirpa malepa ena judiowak tai^{ie}, e'pa kiétsa Pilato tö e' dapa'uk ek tsiní ēme. **14** Ie' tö ie'pa a iché:

—A' w_a wēm i' de ye' ska! kkatè. A' tö iché tö ie' tö a' wakpa mekeka ñippök sa' ta. Eré ye' tö ie' a ichaké a' wörki, eta i' k_i a' tö ie' kkaté, e' k_e nuí kune ye' w_a ie' k_i yés. **15** Nies Herodes k_e w_a i' nuí kune ie' k_i, e' kueki ie' tö ipatkébitu_{ne} ye' ska!. E' kueki a' tö isué tö ie' k_e w_a i' sulu nuí k_i ittewam_i ese wamblène. **16-17** Súyö ippök patk_e tsa'bata daloie wa iwe'ikoie bérerbérë, e' ukuöki ta ye' tö ie' ekemine.^z

18 Eré ie'pa ulitane anemi ñikkëe:

—iJesús ttów_a ta Barrabás ómine sa' a!

19 Barrabás e' tö iyamipa dapaq'ká ñippök k_a e' wökirpa ta, ñies ie' w_a s'kötulewa. E' kueki ie' tso' wötëulewa s'wöto wé a. **20** Pilato éna Jesús akmine, e' kueki ie' tö iskà chéne Jesús tsatkoie. **21** Eré ie'pa k_i arkeka tai^{ie}:

—iWötöw_a krus mik! iWötöw_a krus mik!

22 Pilato tö iskà chéne ie'pa a, i' ta ide mañatökicha:

—¿l kueki? ¿l sulu wamblítö? Ye' k_e w_a i' sulu kune ie' wömottsa ttèwa. Súyö ippök patk_e tsa'bata daloie wa iwe'ikoie, e' ukuöki ta ye' tö ie' ekemine.

23 Eré ie'pa k_i arkeka tai^{ie} shute: “iWötöw_a krus mik!” Bata ekkë ta Pilato tö ie'pa tté iuté. **24** Ie' tö iwé w_{es} ie'pa k_i ikiane es. **25** Es wēm tso' wötëulewa ñippë s'wökirpa ta kueki, ñies s'ttewa_a kueki, e' émine Pilato tö. Eta Jesús ttökwa patkéítö w_{es} judiowak k_i ikiane es.

Jesús wötëne krus mik

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 10.17-27)

26 Mik Roma shkëkipa w_a Jesús dami, e'pa tö isué tö ie' k_e k_i krus dë'kai_a, eta ie'pa tö wēm eköl kiè Simón e' klö'wéw_a ta iké krus ppökka tsèmi Jesús itöki. Wēm e' dör Cirene wak. Ie' tso' bánet, ərpa e' de Jerusalén.

27 Tai^{ie} p_e mirw_a Jesús itöki. E'pa shua_a alakölpa tso' tai^{ie} ijuramirak tai^{ie} ie' ieitsök. **28-29** Jesús wötëreene ie'pa sau_a ta ichéítö:

—A Jerusalén alékölpa, kawö suluë döraë a' k_i, e' kueki k_e a' iuk ye' ieitsök. E' skéie a' wákpa e' ieitsö, ñies a' ala'r ieitsö. Aishkuö ta iyérda_a: ‘Ayécha buaë alakölpa kos k_e döta' alàë. Ayécha buaë alakölpa kos k_e alà ta!’. **30-31** Ye' dör w_{es} kal pa'ali es e' weirke i' es,

^z **23.16** Yékuö këchke wele tö **23.17** kuötkéka. E' tö iché i' es: *Pilato wöblar s'wötëulewa e' ökmi eköl mik judiowak tso' Ie'pa Yépa Yérulune Egípto e' kewö tkö'uk eta.*

e' t_a cì k_e wamblérpa a' dör w_{es} kal sí es, e'pa t_a? E' kueki e' k_{ewö} ska' t_a iyérdaë kabata a: 'Be' anúka sa' ki as sa' duòw_a wötéulewa íyök a.'^a

³² Nies wëpa böl dör pë' sulusipa e'pa mirw_{arak} iw_a Jesús t_a wötèwa krus mik. ³³ Mik ie'pa demirak ká kiè S'wökirdiche ee, eta ie'pa tö Jesús wöté krus mik. Nies wëpa böl sulusipa wötérakitö, eköl iulà bua'kka, eköl bakli'kka. ³⁴ [Jesús tö iché: "A yéwö, i wambleke ie'pa tö ye' t_a, e' k_e ane ie'pa éna, e' kueki e' nuí olo'yó ie'pa ki."]^b

Eta Roma shkëkipa iné nì ma'woie suè tö w_{es} ie'pa tö Jesús datsi' blatemí nì a. ³⁵ Pë' iéter Jesús sauk. Dò judiowak wökirpa tso' ie' wayuök suluë, ie'pa tö icheke:

—Mok_i ie' dör wé pairine'bitu idí' wa s'blúie sh_{ukit} Skéköl tö e' e'ma as iwák e' tsatkò wes o'kapa tsatkéítö es.

³⁶ Nies Roma shkëkipa tö ie' wayué. Ie'pa de tsinet ie' ska' t_a blo' shkoshkö watké ie'pa tö ie' a. ³⁷ Ie'pa iché:

—iMok_i be' dör judiowak blú, e'ma be' wák e' tsatkò!

³⁸ Kaltak ki itso' kitule tö iché: "I' dör judiowak blú e'", e' batsulewa Jesús tsaka.

³⁹ Eta wëm eköl àr wötéulewa ikrus mik Jesús o'mik, e' tso' ie' chök suluë. Ichéítö ia:

—iMok_i be' dör wé pairine'bitu idí' wa s'blúie e', e'ma be' e' tsatkò, nies sa' tsatkò!

⁴⁰ Erë iéköl tso' wötéulewa ie' o'mik, e' tö iéköl uñé t_a ichéítö:

—Be' wömenettsa ttewa w_{es} ie' es, erë wësua be' k_e suar t_{a'} Skéköl yöki. ⁴¹ Mok_i se' wirke se' wák kueki, se' nuí kueki. Erë ie' k_e w_a i sulu wamblène yës.

⁴² E' ukuöki t_a ie' tö iché Jesús a:

—A Jesús, mik be' detkene s'blúie, eta k_e be' éna ye' chökwa.

⁴³ Ie' tö iijté:

—Mok_i ye' tö be' a iché tö iñe be' dörawa ká buaala tso' ká jaí a e' a ye' ta.

Jesús duowa

(Mateo 27.45-46; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30)

⁴⁴ Mik diwö de bata a, eta ká mía ttsettseë ká wa'ñe, dò tsáli diwö de mañat ekkë. ⁴⁵ Diwö k_e dalóbuneia, eta Skéköl wé a ie'pa w_a datsi' buririë ese sh_{ukuar} u blatoie, e' jchénane shushaq_e. ⁴⁶ Eta Jesús tö iché aneule:

—A yéwö, ye' wiköl méat be' ulà a.

E' chéítö t_a isiwa' bata tké.

^a 23.30-31 Oseas 10.8 ^b 23.34 Ttè tso' iwakyöule i' es...e' shua, e' k_e ku' yékköö këchke wele ki.

⁴⁷Roma ñippökwak eköl dör capitán, mik e' tö isué, eta Skéköl kikékaitö tā ichéitö:

—Moki, wém wí sene' yësyësë.

⁴⁸Pë' daparke tajë isauk, mik e'pa tö isué tö wës Jesús blënewä, eta ie'pa erianekä tajë ta es imíyalnerak iu a. ⁴⁹Erë wëpa wä Jesús suule buaë ena alakölpa manetwä ie' tā Galilea, e'pa kos iëter ie' kí sauk erë kämië.

Jesús nu wötëne

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Wém tso' eköl kiè José, e' dör ká kiè Arimatea e' wak. Arimatea ate Judea. Ie' dör wém buaë yësyësë. Ñies ì blúie Skéköl tso' e' kewö panuk ie' tso!. Ie' dör judiowak wökirpa e' eköl, erë ie' tö ibikeitsé tö wës imalepa tö Jesús wé e' dör suluë. ⁵²Ie' mía Pilato ska!, eta Jesús nu kiéitö. ⁵³Ie' tö Jesús nu yétsa krus mik éwa iski tā ipatrëwaitö datsi! ukuö bua'bua saruru ese wa. E' ukuökì tā ie' tö Jesús nu bléwå ákuk bine pa'ali s'nu blóie ese a. ⁵⁴Ká tuirketke eta eno diwö batseitsekemite, e' kueki ie' kawötä Jesús nu wötökwa bet.

⁵⁵Eta alakölpa manetwä Jesús tā Galilea, e'pa mirwañak isauk tö wé Jesús nu mekewä. Ie'pa tö isué tö wës ie' nu blëne ákuk a. ⁵⁶Mik ie'pa dene u a, eta kiò masmas tso' tè s'nu kí, ese kanewérakitö. Ie'pa tö eno diwö batseitsé wes Skéköl ttè dalöiëno tö iché es.

Jesús shkenekane

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10)

24 ¹Erë domingo ká ñirketke, eta alakölpa míane Jesús pö a kiò masmas kanewétké ie'pa tö, e' mí ie'pa wä tè Jesús nu kí. ²Mik ie'pa de, eta ie'pa tö isué tö ák bërie bastkér pö kkò a, e' rratune bánet. ³Erë mik ie'pa dewä ákuk a, eta ie'pa tö isué tö Jesús nu kë kù!. ⁴Ie'pa tso'lìa ibikeitsök tö wek Jesús nu mí, e' bet tā ie'pa tö isué tö wëpa ból de iëter ie'pa o'mik, e'pa datsi! wöñarke dalölöe. ⁵E' tö alakölpa suawéka tajë tā iwö éwarak dö iski. Erë wëpa e'pa tö iché ie'pa a:

—¿Iók a' tö ie' tso' ttsël'ka, e' yuleke s'nupa shua? ⁶Ie' kë kù! íe, ishkenekane. Í yë'bakitö a' a mik ibak Galilea eta, e' anú a' éna. ⁷Ie' tö a' a iyë'bak tö ie' dör S'ditsö Alà, e' wömerdattsa pë' sulusipa ulà a ta iwötérda wä krus mik, e' kí ká de mañat eta ishkerdakane. ⁸Eta ì yë! Jesús tö, e' anewane ie'pa éna.

⁹⁻¹⁰Alakölpa dare Jesús pö a, e'pa kiè María Magdala wak ena Juana ena María dör Santiago mi. Ñies alakölpa skà tso'ñak ie'pa tā. Í sué ie'pa tö pö a, e' pakéne Jesús ttekölpa tsá dabom eyök kí eköl (11) e'pa a, ñies imalepa a. ¹¹Erë ì paké alakölpa tö e' kë wà tā! ie'pa a, e' kueki ie'pa kë wä iklöone. ¹²Erë Pedro tunemi pö a isauk. Mik ie' demi tā ie' tö isué

ákuk shua, eta datsi' wa Jesús nu parratewa, e' è tkéter. Eta ie' biteane u a, e' tö ibikeitsèro tö ćwek imí?

Jesús ttökatapa ból tö ie' suéne Emaús ñalé ki
(Marcos 16.12-13)

¹³E' diwö wa Jesús ttökatapa ból e' yétsa Jerusalén michoë ká kiè Emaús ee. E' ñalé dör kámie kilómetro dökä dabom eyök ki et (11), e' ulatök. ¹⁴Ì tka Jesús ta Jerusalén, e' kos pakerami ie'pa tö ñì a. ¹⁵Ie'pa kapakörami ñita, eta Jesús tö ie'pa kué eta ishkémi ie'pa ta. ¹⁶Ie'pa tö isué, eré ie'pa kë a ikkayénewa tö yi idir.

—Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿I pakerami a' tö?

Eta ie'pa e' wöklö'wé iéter. Ie'pa əriarke taië e' wënewa iwö ki. ¹⁸Ie'pa eköl kiè Cleofás, e' tö Jesús iúté:

—Wësua se' kos dë'rö Jerusalén kawö tkö'uk e' shua be' è kë wa ijcher tö ì bak ee chkì böklì.

—Ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿I bak?

Ie'pa iiuté:

—I bak wëm kiè Jesús dör Nazaret wak e' ta e!. Ie' dör Skéköl tteköl buaë, diché ta' taië Skéköl wöa. I kë or yi a ese wé ie' tö taië sulitane wörki. Nies s'wöbla'wéitö ttè buaë moki wa. ²⁰⁻²¹Sa' tö ie' pana' tö isalema Skéköl tö ie' patkë! se' dör Israel aleripa e' tsatkök. Eré sacerdotepa wökirpa ena s'wökirpa malepa, e'pa tö ie' wömëtsa ttewa wötëulewa krus mik. E' kíie ta, ì kos wamblène, e' ki ká de mañat eta ¿i panemia sa' tö? ²²Nies alakölp*a* welepa tso' sa' ska!, e'pa tö sa' tkiwéwa. Iñe bla'mi ie'pa dare Jesús pö a ²³eré ie' nu kë ku' ee. Ie'pa tö sa' a iché tö Skéköl biyöchökawka de ie'pa ska!, ta' ichéitö ie'pa a tö Jesús tso'ne ttsé'ka. ²⁴E' ukuök*a* ta sa' wakpa welepa dare isauk ta ie'pa tö ikué wes alakölp*a* tö iché es, eré ie'pa kë wa Jesús sune.

—Eta Jesús tö iché ie'pa a:

—A' kuköña darërëe. A' kë wöblar bet. Ì kos yë'atbak Skéköl ttekölp*a* tö e' kë klöne a' wa bet. ²⁶Skéköl yëkkuö tö iché tö we pairine'bitu idil' wa s'blúie e' kawöt*a* weinuk es kám ie' dò sulitane wökirie olo ta' taië e' yök*a*.

—Eta ie' wák tté tso' kitule Skéköl yëkkuö ki, e' kos wa pakémiiitö ie'pa a. Kewe ì kit Moisés tö, e' wa pakéitö. E' ukuök*a* ta ì kit Skéköl ttekölp*a* kos e'pa tö, e' wa pakéitö ie'pa ból a.

—Mik ie'pa demi we ie'pa mírö ee, eta iwër tö Jesús kí mi'keiq ñala ki, eré ie'pa tö ie' kiém*a* kröröe kapökrö ie'pa ska!. Ie'pa tö iché ia:

—Ká tuirketke, e' kueki be! e' tsuat sa' ska! kapökrö.

E' kueki ie' dewa ie'pa ta weshke. ³⁰Mik ie'pa e' tuléwa mesa o'mik chkök, eta ie' tö pan klö'we ulà a ta wëstela chéitö Skéköl a ta iblatéitö

méítö ie'pa a. ³¹E' wö shà ta ie'pa tö isuéwa tö Jesús idir; erë bet ta ie' kë kù'iqa ie'pa ta. ³²Eta ie'pa tö iché ñì a:

—Wée!, mik ie' kapaköratse se' ta ñalà wa, Skéköl yékköö wà pakeratseitö, e' tö se' ttsë'wé buaë ichök.

³³E' wöshà ta ie'pa e' yétsa míyalne Jerusalén. Mik ie'pa demi ee, eta ie'pa tö Jesús ttókatapa tsá dökä dabom eyök kí eköl (11) ena imalepa, e'pa kué ee ñita. ³⁴E' a ie'pa iché:

—Mokj Skékëpa Jesús shkenekekane. Ie' e' kkaché Simón a.

³⁵Eta wëpa böl tö ì kos tka ie'pa ta ñalà wa e' paké imalepa a. Ñies wes ie'pa tö Jesús suéwa, mik ie' tö pan blaté eta, e' pakéitörak.

Jesús e' kkaché ittökatapa a

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23)

³⁶Ie'pa tso'ia ipakök, eta Jesús de dur ie'pa shua, e' tö ie'pa shke'wé ttè i' wa:

—As a! kawö tkò buaë.

³⁷Ie'pa tkirulune tö ibikeitsé tö ie'pa tso' s'wimblu sàuk. ³⁸Erë Jesús tö iché ie'pa a:

—¿ì kuéki a' tkirulune? ¿ì kuéki a' ibikeitsè bötböt? ³⁹Ye' ulà kí itò sàú. Ye' klò kí itò sàú. Ye' kó, e' wa a' isueraë tö ye' kë dör wimblu. S'wimblu kë chkà ta', kë dichéwö ta', erë a' isuë tö ye' chkà ta' ye' dichéwö ta'.

⁴⁰E' chök ie' tso' ie'pa a, ta ie' tö iulà ena iklö kkaché ie'pa a. ⁴¹Ie'pa iéteria ttsë'nerak buaë tkirulune tajé, e' kuéki darérë ie'pa a iklöö tö mokj idir. E' kuéki Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿ì tso' a' wà ñè? ⁴²Eta ie'pa tö nima katuule bö' a, e' mé ia. ⁴³Ta ie' tö ikaté ie'pa wörki. ⁴⁴Eta ie' tö iché ie'pa a:

—I tka ye' ta, e' yé! ye' tö a' a, mik ye' bak a' ta eta. Ye' tö a' a iyé! tö ye' tté kos kit Moisés ena Skéköl ttekölpä tö yékköö kí ñies Salmos yékköö kí, e' kos kawöta wà tkök.

⁴⁵Eta ie' tö ie'pa er ñi'l'wé as ì chè Skéköl yékköö tö, e' wà ar ie'pa éna.

⁴⁶Ta ichéitö ie'pa a:

—Itso' kitule Skéköl yékköö kí i' es: wé pairine'bitü idí' wa a' blúie e' kawöta ttèwà, mik e' kí ká de mañat eta ishkerdakane. ⁴⁷Nies tö iché i' es: Ttè buaë pakardaë ye' ttò wa Jerusalén wakpa a kewe, e' itökí ipakardaë ká ultane wakpa a. Ttè buaë e' dör tö wépa er mane'wé Skéköl a, esepa kí ie' tö i' sulu wamblérakitö e' nuí olo'yeraë. ⁴⁸I kos tka ye' ta, e' sué a' tö, e' pakök a' kawöta sulitane a. ⁴⁹Ye' yé kablé! Wiköl Batse'r muk a' a, e' patkeraë ye' tö a' a. Ie' datse ká jai a, e' döraë a' kí idiché tajé wa, e' panú íe Jerusalén.

Jesús míane ká jai a

(Marcos 16.19-20)

⁵⁰E' ukuöki ta Jesús wà ittökatapa mítsér tsinet Betania. Ee Jesús ulà kékä ta ie' er buaë ché ie'pa a. ⁵¹Ie' tso'ia ie'pa a er buaë chök ta ie'

butséka mía ká jaì a ie'pa wörki. ⁵²Ie'pa tö ie' dalöié taië, e' ukuöki ta ie'pa míane Jerusalén ttsé'nerak buaë. ⁵³Kekraë ie'pa tso' Skéköl kikökka iwé a.

Jesús Tté Buaë Kit Juan tö Juan

Yékuö i' kit Juan tö e' dör Jesústtökata dabom eyök kí ból e' eköl. Yékuö i' kí Juan tö Jesústtökata eköl tté cheke (13.23; 19.26; 20.2,21; 7.7, 20, 24). E' kièito "Jesústtökata dalér taië iéna e'." Ibikeitsësö tö Juan wák tso' e' chök es. Ie' dör Israel aleri. Ie' ena iël Santiago e'pa ki' Jesústtökataie. Ie'pa bak kaneblök nima kli'uk. Ie'pa bak senuk batsöri taië me'r Galilea e' o'mik tsinet. Iklö'wésö tö yékuö i' kit ie' tö Jesúskune' e' kí duas de dabom paryök ena suliyök e' shu' ulat (80-90 DC).

Ie'pa tö ibikeitsë tö ie' tö ikit Israel aleripa bak senuk bánet Israel esepa a. Juan 20.31 ee' ie' tö se' a ikkachè tö iie ie' tö yékuö i' kit. E' tö ichè i' es: yékuö i' kitule as a' tö iklö'ü tö Jesúst dör Skéköl Alà pairine'bitu id' wa s'bluie e!. Nies ikitule as sene michoë dò a' ulà a a' erblò ie' mik e' wa. Es Juan tö ikit. Yékuö i' kí ie' tö se' a ikkachè bua'iewa tö Skéköl dör Jesú Yé.

Mik Juan wötënewa s'wöto wé a dayé nane kiè Patmos ee eta ie' dewatke kékelaie. Mik ie' bak ee, eta Jesúst tö ie' ka' yékuö kiè Apocalipsis e' shtök. Nies ie' tö yékuö tsitsirla skà kit dökä mañat.

Skéköl Ttò yone s'ditsöie

1 1 Tsåwe ta eköl kiè Skéköl Ttò e' tso'tke. Ie' tso' Skéköl ta, nies ie' dör Skéköl. 2 Kénet ie' tso'tke Skéköl ta. 3 Skéköl tö íyi ultane yö' ie' ta ñita. Ké i kú' ká i' ki, e' ké yoneñak ie' wa. 4 Ie' dör sene michoë e' wák. Ie' dör wes bö'wö es, e' tö se' er ñi'wëke. 5 Bö'wö ñe' tö se' er suluë tso' wes stui a es e' ñi'wëmir. Ké i sulu e' alöpaka iki.

6 Wém eköl patkë'bitu Skéköl tö e' kiè Juan. 7 E' dë'bitu yi dör bö'wö ñe' ttekolie itté pakök as sulitane erblò imik Juan tö itté pakeke e' wa. 8 Ie' wák kë dör bö'wö ñe', erë ie' dë'bitu itté pakök.

9 Yi dör bö'wö ñe' e' dör bö'wö chökle datse ká jaì a sulitane er ñi'woie e!. 10 Ká i' kos yö' Skéköl tö ie' ta ñita, erë mik idë'bitu ká i' a, eta ká i' wakpa kë éna iane tö yi dör ie!. 11 Ie' dë'bitu iwák ká a ena iwák ditséwöpa a, erë e'pa kë wa ikinewa. 12 Erë wépa tö ikiéwa ta ierblé imik, esepa a kawö méítö as idörak Skéköl ala'rie. 13 Ie'pa de Skéköl ala'rie, erë

e' kē dör wes se' ala'r kurke yé wa mì wa es. Ie'pa de Skëköl ala'rie ie' wák er wa.

14 Wé kiè Skëköl Ttò ñe' yöne s'ditsöie tā isene' sa' shua. Ie' dör Skëköl Alà eköl è e!. Ie' wa Skëköl er buaë chò se' a ena wes Skëköl dör moki, e' kos kkayëne se' a. E' su' sa' tö. 15 Juan tö ie' tté paka' tā ichéitö aneule: "Wém i' yé'yo a' a mik ye' iché tö wém eköl daia ye' ukuöki s'pattök ye' skéie, e' tso'tke ká iaiaé ye' yoki, e' kueki ie' dör buaë ichökle ye' tsata."

16-18 Skëköl ttè dalöiëno e' mène Moisés wa. Erë kos Skëköl er buaë chò se' a ena wes ie' dör moki e' jchenewa sa' wá Jesucristo wa. Kè yi wá Skëköl suule iwöbla wa, erë ilà eköl è tkérie iyé tā, e' dör nies Skëköl, e' tö iyé kkaché se' a. E' kueki ie' dör er buaë ché se' a taië shute.

Juan dör S'wöskuökwak e' tö Jesucristo tté paké
(Mateo 3.11-12; Marcos 1.7-8; Lucas 3.15-17)

19 Judiowak wökirpa tö sacerdotepa ena Leví aleripa, e'pa welepa patké Juan ska' ichakök: "¿Yi dör be? ¿Be' dör wé pairine'bitu idí' wa s'blúie e?" 20 Juan kē wá iblène. Ie' tö ie'pa iuté yësyësé:

—Ye' kē dör wé pairine'bitu idí' wa s'blúie e!

21 Ie'pa tö iskà chaké:

—E'ma ¿be' dör yi? ¿Be' dör Skëköl tteköl bak kiè Elías e?

Juan tö ie'pa iuté:

—Au, ye' kē dör ie'.

Ie'pa tö iskà chaké:

—¿Be' dör Skëköl tö iyé'at tö itteköl skà datse e?

Età Juan tö iiuté:

—Au, ye' kē dör ie'.

22 Età ie'pa tö iskà chaké ia:

—E'ma, ¿be' dör yi? Sa' kí ikiane jchenowá yësyësé chène yi tö sa' patké e'pa a. E' kueki ichó sa' a tö ¿yi dör be?

23 Juan tö ie'pa iuté:

—Ye' dör wé yé' Skëköl tteköl Isaías tö e!. Ie' tö iyé!: 'Ká sir poë wé kē yi serku' ee yile ttöraë aneule, e' tö icheraë: A! er mane'ú Skëköl datse e' yoki. E' dör wes ñala yuësö yësyësé ie' yoki es.'^a

24 Età wépa patké fariseowakpa tö ttök Juan tā, 25 e'pa tö ie' a iskà chaké:

—Be' kē dör wé pairine'bitu idí' wa s'blúie e!, be' kē dör Elías, be' kē dör Skëköl tteköl ñe!, e'ma ¿l kueki be' tö s'wöskueke?

26 Ie' tö iuté:

—Ye' s'wöskueke di' a, erë eköl dur a' shua kē ijcher a' wá tö yi idir, 27 e' döraë ye' ukuöki kaneblök ye' skéie. Ie' dör kékë taië ye' tsata, e' kueki ie' klökküö kicha è kë wötsënanuk ye' siarla e' a.

^a 1.23 Isaías 40.3

²⁸E' kos tka Betania. Ká e' ate di' kiè Jordán e' wishet. Ee Juan tso' s'wöskuök.

Jesús dör Skëköl obeja jchène e'

²⁹Bule es ta Juan tö Jesús sué tö idatse ie' ska' ta ichéitö: "Isaú. Wì idatse e' dör Skëköl obeja pupula patkébitu jchè i sulu wambleke sulitane tö e' nuí olo'yoie e'. ³⁰Ie' wì paka' ye' tö a' a mik ye' tö iyë!: 'Eköl doiä ye' ukuöki, e' tso'tke ká iaqäe ye' yoki, e' kuëki ie' dör buaë ichökle ye' tsata.' ³¹Ye' wák kë wà ijcher bua'iewa tö yi dör ie', erë ye' tö s'wöskueke as Israel aleripa wà ijcherwa tö yi dör ie'!"

³²Nies Juan tö iché: "Ye' isué tö Wiköl Batse'r datse ká jaì a nubolie, e' ate ie' a. ³³E' yoki ye' kë wà ijcher tö yi idir, erë Skëköl tö ye' patkë' s'wöskuök di' a, e' tö ye' a iyë!: 'Yi kì Wiköl batse'r de ate ie' a, e' dör wé tö a' iekewa Wiköl Batse'r a e' wák.' ³⁴E' sué ye' tö, e' kuëki ye' tö ichè a' a tö ie' dör Skëköl Alà ichökle."

Jesús ttökatapa tsá

³⁵Bule es ta Juan durne ee ta ie' ta ittökatapa de böl. ³⁶Mik Juan tö isué tö Jesús damia e' wa, eta ie' tö iché ie'pa a:

—iWém wì dör Skëköl obeja pupula patkébitu jchè se' skéie e'!

³⁷Ì ché Juan tö, e' ttsé Juan ttökatapa böl tö, eta e'pa míyal Jesús itöki.

³⁸Jesús e' wötréene ta isué tö idatserak ie' itöki ta ichakéitö:

—¿ì kiane a' kí?

Ie'pa tö iiuté:

—A Rabí (judioie ttè e' wà kiane chè s'wöbla'ukwak), ¿wé be' serke?

³⁹Etä ie' tö ie'pa iuté:

—A' shkó isauk.

Etä ie'pa míyal ie' ta, ta wé ie' serke, e' sué ie'pa tö. Mik ie'pa mía ie' ta etä diwö detke tkél. Ie'pa e' tséat ie' ska' dò katuirketke ekké.

⁴⁰Ittökatapa böl tö Juan ttò ttsé! ta imineyal Jesús itöki, e' eköl kiè Andrés, e' dör Simón Pedro él. ⁴¹E' ukuöki bet ta Andrés tö iël Simón e' kué ta ichéitö ia:

—Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, e' kué sa' tö. ("Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie" e' kiè judioie "Mesías" ena griegoie ikiè "Cristo")

⁴²E' ukuöki ta Andrés wà Simón mítser wé Jesús tso' ee. Mik Jesús tö Simón sué, eta ie' tö iché ia:

—Be' dör Simón, Juan alà, erë be' kirdaë Cefas (griegoie s'kiè Pedro, e' wà kiane chè ák.)

Felipe ena Natanael e'pa kié Jesús tö ittökatapaie

⁴³Bule es ta Jesús tö ibikeitsé tö "ye' mi'kea Galilea." Kam ie' mi' e' yoki ta ie' tö Felipe kué ta ichéitö ia:

—Be' shkō ye' tā ye' ttökataie.

⁴⁴Felipe dör kā kiè Betsaida e' wak. Andrés ena Pedro e'pa sérke ñies Betsaida. ⁴⁵Felipe tö Natanael kué tā ichéitö ia:

—Wé pairine'bitu idí' wa s'blúie kit Moisés ena Skéköl ttekölpa tö yékküö ki, e' wák kué sa' tö. Ie' dör Jesúś, José sérke Nazaret, e' alà.

⁴⁶Natanael tö iché:

—¿I buaë döttsamí Nazaret?

Felipe tö iché ia:

—Be' shkō sa' tā, tā iwà saú.

⁴⁷Mik Jesúś tö isué tö Natanael datse tā ichéitö:

—Wém wí e' je' dör Israel aleri bua'ie. Ie' kē kachötä!

⁴⁸Natanael tö ie' a ichaké:

—¿I be' a ichök tö ye' dör es?

Ie' tö iuté:

—Ye' kē kū dur ee, erë kám Felipe tö be' kiò, e' yoki ye' tö be' su higuera klò dikia.

⁴⁹Natanael tö iché ie' a:

—A S'wöbla'ukwak, iBe' dör Skéköl Alà ichók! iBe' dör Israel aleripa blú ichók!

⁵⁰Jesúś tö ie' iuté:

—Ye' be' a iché tö “ye' be' su higuera klò dikia,” ie' è kueki be' erblé ye' mik? Erë e' tsata be' tö ikí sueraia.

⁵¹Nies ie' tö iché:

—Moki ye' tö a' a iché tö ká jà sueraé a' tö áie tā a' isueraé tö ye' dör S'ditsö Alà e' dör wes klökata^b es shkokiae ká jà a, e' kí Skéköl biyöchökawakpa shköke wo'k wa'k.

Ulabatsè kewö tkö'weke Caná

2 ¹Böiki es tā ulabatsè Caná aṭe Galilea ee, ee Jesúś mì tso!. ²Nies Jesúś ena ittökatapa kiule, e'pa de ulabatsè e' kewö tkö'uk. ³Mik ie'pa vino enewa, eta Jesúś mì tö iché ie' a:

—Vino enewa.

⁴Jesúś tö ie' a iché:

—¿Iók be' tö e' ché ye' a? Kam ye' kewö dò iwà kkachoie tö yi dör ye'.

⁵Eta imì tö iché ífy watiökawakpa a:

—I kos chekeitö a' a, e' ú a' tö es.

⁶Ee skau tso' teröl (6) judiowak e' batse'ukerak Skéköl a, e' dí dapa'woie. Skau ek è a dí' choká galon döká dabom böyük (20) ö dabom mañayök (30) ekké. ⁷Jesúś tö iché watiökawakpa a:

—Skau ikkëpa wà iókä chië di' wa.

^b 1.51 Génesis 28.11 saú.

Ta watiökwakpa tö iwà iékarak es. ⁸Età Jesús tö iché iarak:

—I' ta itsá yóotsa elkelta ta itsúmi ikéwö tkö'uk wökir a pattsè.

Es ie'pa tö iwé. ⁹Età iwökir tö di' yóne vinoie e' pattsé. Ie' kë wa ijcher tö wé vino e' datsé (erë watiökwakpa tö di' yétsa, e'pa è wa ijcher tö wé idatse.) E' kueki ie' tö wém ulabatske, e' kié ¹⁰ta ichéitö ia:

—Sulitane wöblane vino buaiewa, ese watiök kewe. Mik s'kiulepa tö iyé taië, eta vino ése watieke. Erë be' tö vino bua'ie blé, ikké erpa be' tö iwatieke.

¹¹I' wé Jesús tö Caná atë Galilea ee, e' dör ì kë or yi a ese tsá o' ie' tö. E' wa ie' tö ilo taië, e' kkaché ie'pa a, ta ittökatapa erblé ie' mik.

¹²E' ukuökì ta ie' mía imì ta, iélpa ta, ñies ittökatapa ta, ká kiè Cafarnaúm ee. Ee ie'pa e' tséat ká böt ká mañat ekké alé.

Jesús tö Skéköl wé batse'wé

(Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-18; Lucas 19.45-46)

¹³Judiowak Yépa Yérulune Egipto e' kewö tkö'wé dökewatke tsinet, e' kueki Jesús mía Jerusalén kawö e' tkö'uk. ¹⁴Mik ie' de Skéköl wé pamik, eta ie' tö obeja ena bakala pupula ena nuböl ese wataukwakpa kué. Ñies inuköl mane'ukwakpa' kuéitö tulurdak imesa o'mik. ¹⁵Ta ie' tö ttsa' tréwa, e' wa ie' tö íyi wataukwakpa' kos tré'wéyal ibakala tso' kos e' ta. Ñies inuköl mane'ukwakpa inuköl tuléttsaítö ta imesa trélurka. ¹⁶Ie' tö iché nuböl wataukwakpa a:

—Íyi i' yólur seraä! iké ye' Yé u klö'warwa a' íyi watuoie!

¹⁷E' ukuökì ta ittökatapa éna ianewa tö Skéköl yekkuö tö iché: “Be' u dalér taië ye' éna, e' tsatkeraë ye' tö dò ye' duòwá ekké.”

¹⁸Judiowak wökirpa tö ichaké Jesús a:

—ì kë or yi a ɔe' wése wèmi be' tö sa' a iwà kkachoie tö be' wa kawö ta' íyi ikké woie?

¹⁹Ie' tö iiuté:

—U i' tkétsa a' tö, e' ta böiki es ta ye' tö iyuékané.

²⁰Ie'pa tö iché ia:

—U i' kané dör duas dabom tkéyök kí teröl (46), eta ɔwes iyuékami be' tö ká mañatök è?

²¹Erë u cheke ie' tö, e' dör iwák e' chöke. ²²E' kueki mik ie' shkenekané, eta ittökatapa éna ianewa tö ie' tö iyé! es. E' kueki ie'pa tö Skéköl yekkuö ena ì yé! Jesús tö e' klö'wé.

Jesús wa sulitane er suule buaë

²³Mik Jesús tso' Jerusalén Judiowak Yépa Yérulune Egipto e' kewö tkö'uk, eta ì kë or yi a ese weke ie' tö taië. E' kueki taië pe' erblé ie' mik.

^c **2.14 inuköl mane'ukwakpa:** Inuköl tso' Skéköl wé a, e' dör kua'ki, kë dör inuköl tso' judiowak wa íyi tuoie bánet ese. E' kueki yi tö íyi tuoek ee, ese kawötä ie'pa inuköl mane'uk inuköl ñe'se wa.

²⁴ Erë ie' wa ie'pa er suule buaë, e' kueki kè ie' erblëne ie'pa mik. ²⁵ Ie' wák wa ijcher buaë wes sulitane er dör. E' kueki kè yi a i yenuk ie' a tö wes se' er dör.

Jesús ena Nicodemo tté ñita

3 ¹ Wëm tso' eköl kiè Nicodemo, e' dör judiowak wökirpa eköl. Ie' dör fariseowak. ² Ká et nañewe ie' de Jesús ska' ta ichéítö iqa:

—A S'wöbla'ukwak, i kè or yi a ese weke be' tö. Skëköl kè kúpa be' ta, e'ma kè be' a i onuk. E' kueki sa' wa ijcher tö ie' tö be' patke' sa' wöbla'uk.

³ Jesús tö iché iqa:

—Moki ye' be' a iché tö yi kè skà kunene etökichane, ese kè döpawa i blúie Skëköl tso' e' a.

⁴ Nicodemo tö ie' a ichaké:

—Mik s'de këchke, eta iwes s'kurmine etökichane? iWes s'mi'miwane s'mì shuqa, e' kurmi etökichane?

⁵ Jesús tö iiute:

—Moki ye' be' a iché tö yi kè kune di' wa ena Skëköl Wiköl wa, ese kè döpawa i blúie Skëköl tso' e' a. ⁶ S'kune s'mì wa s'yé wa ese ser wes s'ditsö ser es, erë yi kune Skëköl Wiköl wa, ese ser wes Skëköl ser es. ⁷ Ye' tö be' a iché tö be' kuwóta kunukne etökichane. iWes e' tö be' tkiwemi? ⁸ I wakaneweke Skëköl Wiköl tö se' a, e' dör wes siwa' bitsirke ká wa'ñe es. E' blar ttsösö, erë wé idatse ena wé imíro e' kè jcher s'wa. Es itköke sulitane kune Skëköl Wiköl wa e'pa ta. Se' wa ijcher tö ie'pa kunene Skëköl Wiköl wa, erë kè se' wa ijcher wes iwa tköke.

⁹ Nicodemo tö iska chaké:

—iE'ma ima iwa dör?

¹⁰ Eta Jesús tö iiute:

Be' dör s'wöbla'ukwak dalöiérta taje Israel aleripa shuqa ese, erë iwes be' kè wa íyi ikke jcher? ¹¹ Moki ye' tö be' a iché tö i jcher sa' wa, e' cheke sa' tö a' a, ñies i sué sa' tö, e' pakeke sa' tö, erë a' kè éna sa' ttò klö'wak yés. ¹² Íyi tso' ká i'l kí, ese wa ye' tö ikleike a' a, erë e' kè klö'we a' tö. Ye' mü tö ipake íyi tso' ká ja*í* a ese wa kè kleaule, e'ma iwes e' klö'wémi a' tö?

¹³ "Ké yi mine'ká ká ja*í* a ese dene ká i' a. Erë ye' dör S'ditsö Ala, e' datse ká ja*í* a, e' kueki íyi tso' ee e' jcher seraa ye' wa buaë. ¹⁴ Mik Israel aleripa bak ká wé kè yi serku!, ese ké a, eta Moisés tö tabechka yué tkabé diökölje, e' batsewáitö kalka mik ta itkéka. Es ñies, ye' dör S'ditsö Ala, e'

^d **3.14 Moisés tö tabechka yué tkabé diökölje:** Israel aleripa ukyëne Skëköl ki ena Moisés ki. E' nuíje Skëköl tö tkabé patke' ie'pa ttökuler. Erë Skëköl tö iyé! Moisés a tö tabechka yuó tkabé diökölje ta ibatsówa kalka milk as wépa duökewátke esepa isaqu ta ibuarne. Números 21.4-9 saú.

kawötä tkèkä kal mik ¹⁵as wépa erblé ye' mik, esepa ulà dò sene michoë e' ska!" Es Jesús tö iché Nicodemo a.

Skéköl éna sulitane dalër

¹⁶ Skéköl éna ká ultane wakpa dalër tajë. E' kueki ie' alà eköl è, e' me'ttsaito ttewa se' skéie, as yi erblé imik esepa kë duòwq aishkuo ta, e' skéie sene michoë dò iulà a. ¹⁷ Skéköl kë wa ilà patkéné ká i' a se' kichatoktsa. E' skéie ipatké'itö se' tsatkök.

¹⁸ "Yi erblé Skéköl Alà mik, ese kë kichatène. Erë yi kë erbléne imik, ese kë erbléne Skéköl Alà eköl è e' mik, e' kueki ikichaténettsatke.

¹⁹ Skéköl Alà dë'bitu ká i' a, e' dör wes bö'wö es se' er ñi'woie. Erë s'tso' ì sulu wamblek, esepa dör wes s'tso' stui a es, e' wa ie'pa wöbatsö bua'ie.

Ie'pa kë ki ie' kiane. E' kueki wépa kë erbléne ie' mik, esepa kichaténetke. ²⁰ Wépa tö ì sulu wamblek, esepa éna suluë Skéköl Alà ar. Ie'pa kë ki Skéköl Alà ttè kiane ttsè as ì sulu wamblekerakito, ese wà kë kkayérwa.

E' dör wes s'tso' stui a kë shkakwq bö'wö olo ska' es. ²¹ Erë wépa serke wes Skéköl ttè mokí tö ichè es, esepa kí Skéköl Alà kiar buaë. Ie'pa dewa buaë Skéköl Alà dör wes bö'wö es e' ska' iwà kkachoie tö ì weke ie'pa tö, e' wekerakito Skéköl batamik."

Juan S'wöskuökwak tö iché tö Jesús dör ie' tsata

²² E' ukuöki ta Jesús mía Judea ittökatapa ta. Ee ie' e' tséat ká tajë ie'pa ta s'wöskuök. ²³ Nies Juan tso' s'wöskuök ká kiè Enón ee, ee di' tso' tajë e' kueki. Ká e' ate tsinet Salim. Pë' döke ie' ska' ta ie' tö ie'pa wöskueke.

²⁴ (Íyi ikké kaneone kám ie' wötérwq s'wöto wé a, e' yöki.)

²⁵ Erë ie' ttökatapa welepa nì iütémi judiowak eköl ta, ie'pa e' batse'uke di' wa, e' tté ki. ²⁶ E' kueki ie'pa míyal Juan ska' ta ichétö ia:

—A S'wöbla'ukwak, wém dë' be' ska' Jordán di' wishet yë' be' tö, e' wák tso' s'wöskuök ta sulitane mi'ke ie' ta. ¿E' kë tö be' tsiriwè?

²⁷ Juan tö iiüté:

—Au, e' kë tö ye' tsiriwè. Skéköl kë wa se' a ikewö mène, e' ta kë se' a i onuk yës. ²⁸ Ye' tö iyë' tö 'ye' kë dör wé pairine'bitu idì' wa s'bltíie e', erë ye' patkéné'bitu ie' yöki keweie, e' ttsë' a' wákpa tö buaë. ²⁹ Mik ulabatske, eta alaköl dör iwém icha. Etä iwém sini' tso' ee, ese tö wém ttò ttsé, eta e' tö ie' ttsë'wé buaë. Ye' dör wes wém sini' es. E' kueki ye' ttsë'ne buaë lñe tö sulitane mi'ke Jesús ta. ³⁰ Ie' kawötä kikèka tajë ye' tsata, e' skéie ye' ké e' wöökwa dioshet.

Jesús datse ká jaì a

³¹ Yi datse ká jaì a, e' dör sulitane tsata. Wépa tso' ká i' ki, esepa dör ká i' wakpa, ì tso' ká i' ki, ese è cheke ie'pa tö. Erë yi datse ká jaì a e' dör sulitane tsata. ³² Ì súule ie' wa ena ì ttsëule ie' wa ká jaì a ese

pakekeitö, erë pë' kibiiepa kë wä ie' ttè klöone. ³³⁻³⁴ Yi patkë'bitü Skëköl tö e' a Skëköl Wiköl mène taijë shute, e' kuëki ie' tö Skëköl ttò pakekene. E' kuëki wépa tö ie' tté klö'wé, e' wa esepa tso' ichök tö Skëköl ttè dör mokijë. ³⁵ S'yé éna ilà dalér taijë, e' kuëki íyi ultane méatitö iulà a. ³⁶ Wé erblé Skëköl Alà mik, ese ser michoë. Erë wé kë tö Skëköl Alà ttò iutè, ese kë ulà döpa sene michoë ska!. E' skéie Skëköl kësik me'rie iki.

Jesús tté alaköl eköl tå Samaria

4 ¹⁻³ Fariseowakpa tö ittsé tö Jesús klépa kí iérke ena s'wösurkerak taijë Juan tö s'wöskué e' tsata. (Erë Jesús wák kë wä s'wösune, ittökatapa tö s'wöskué.) Mik ì cheke ie'pa tö e' ttsé Jesús tö, etä ie' e' yétsa Judea míane Galilea.

4 Erë ie' ittsé tö ie' kawötä shköktkö Samaria. 5 Ie' ena ittökatapa de ká ate Samaria kiè Sicar ee. Ee tsinet ká me' Jacob tö ilà José a, e' ate. 6 Di' bi' Jacob tö ká iaiaë e' tso' ee. Ee Jesús demi tå ishtrinewa. Ie' e' tkéser di' biule e' kkömic etä diwö döketke bata a. 7-8 Jesús ttökatapa míyal Sicar chkewö taük ñè. E' dalewa alaköl eköl dör Samaria wak, e' debitü di' tsuk tå Jesús tö iché iq:

—A tayë, be' we'ikëyö, di' kakmú ña yè.

9 Ie' tkinewa tå iutétiö:

—Be' dör judiowak, ye' dör Samaria wak. ¿Wes be' tö ye' a di' kieke? (Judiowak ena Samaria wakpa kë wö dör ñì mik, kë döta'wä ñì ska!, e' kuëki alaköl tö iuté es.)

10 Jesús tö iuté:

—I meke Skëköl tö se' a éme ena yi dör ye', e' jchenúpa be' wa, e'ma be' tö ye' a di' kieræ tå di' tö sene meke sia ese meraëyö be' a.

11 Alaköl e' tö Jesús a iché:

—A kékëpa, be' kë wä tka' ku' di' i' yottsa, ñies di' i' tso' iskië. ¿Wé be' tö di' e' kuëmi mè ye' a? 12 ¿Ima be' tö ibikeitsè? Se' yé bak dör Jacob, e' tö di' i' me'at sa' a. Di' i' ya' ie' wák tö ena ila'r tö ñies iiywak. ¿Be' tö ibikeitsè tö be' dör ie' tsata?

13 Jesús tö ie' iuté:

—Wépa tö di' i' yé esepa er sirdane. 14 Erë wépa tö di' meke ye' tö e' yé, esepa kë er sirpaijané yés. Di' e' dör ie'pa er a wes di' tskirke wötuò taijë es, e' tö sene michoë meraë ie'pa a.

15 Eta alaköl tö iché iq:

—A kékëpa, di' e' mü ye' a as kë ye' er siriä, ñies as kë ye' döia di' watsuk ie.

16 Jesús tö iché iq:

—Be' yú, be' wém kiök tå be' kiéne.

17 Eta alaköl tö iuté:

—Ye' kë wém tå!

Jesús tö iché ia:

—Buaë be' iché tö kë be' wëm ta'. ¹⁸ Be' ulabatsule sketökicha ta j'ñe ta be' wa itso', e' kë ta' be' ulabatsule. Ì ché be' tö, e' dör moki.

¹⁹ Eta alaköl tö iché ie' a:

—A këkëpa, ye' tö isué tö wësua be' dör Skëköl tteköl. ²⁰ Sa' dör Samaria wakpa, e' këkëpa bak ká iaiaë, e'pa tö Skëköl dalöiè e' wakaneo' kabata i' kí. Erë a' judiowak tö icheke tö s'kawöta e' kanéuk Jerusalén è.

²¹ Eta Jesús tö iuté:

—A tayë, ye' ttò klö'ú. Kawö döraë ta Skëköl dalöiè e' wakaneordaë ka wa'ñe, kë dör kabata i' è kí ö Jerusalén è a. ²² A' tö Skëköl dalöieke, erë e' kë jcher a' wa buaë. Erë s'tsatkér tté e' datsé sa' dör judiowak ditsewö wa, e' kuekí sa' wa ie' jcher buaë. ²³ S'yé dalöiökawpa chökle, esepa tö ie' dalöieraë mokië iWiköl wa. E' kewö döketke, moki idetke i' ta. ²⁴ Skëköl dör wiköl, kë werta'wa, e' kuekí wépa tö ie' dalöieke esepa ké idalöiök mokië wes ie' kí kiane es iWiköl wa.

²⁵ Eta alaköl tö iché:

—Ye' wa ijcher tö wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' datsé (e' kiè "Cristo" griegoie ena "Mesías" hebreoie). Mik ie' de eta ie' tö íyi ultane wa pakeraë se' a.

²⁶ Jesús tö ie' a iché:

—E'ma e' dör ye' tso' ttök be' ta e'!

²⁷ E' wösha ta ittökatapa debitune. E'pa tö Jesús sué kapakök alaköl ta, e' tö ie'pa tkiwéwa taië. Erë kë yi kësik dë'kä ichakök ie' a tö "ù*ì* kiane be' kí?" ö "çíok be' tso' kapakök alaköl se ta?" ²⁸ Eta alaköl tö iskau méat tkér ee' ta imíane wé iu tso'rak ee, ta ichéitö e' wakpa a:

²⁹ —Mishka wëm dur eköl e' sauk. Ì sulu kos wamble'yo, e' chéitö ye' a seraa. ¿Ie' alè dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'?

³⁰ Eta ká e' wakpa biteyal Jesús weblök. ³¹ E' dalewa Jesús ttökatapa tö iché ia:

—A S'wöbla'ukwak, be' chkó.

³² Erë Jesús tö ie'pa a iché:

—Ye' wa chké tso', e' kë suule a' wa.

³³ Ie'pa nì chakérak:

—¿Yile wa chké debitu ie' a nì?

³⁴ Erë Jesús tö ie'pa a iché:

—Ye' chké dör, yi tö ye' patké', e' ttò iutök ena kané me'itö ye' a, e' eukwa seraa. ³⁵ A' wa tte tso' e' tö iché: 'Kawö kianeia si' tkél eta iyiwö tso'tke shté; erë ye' tö a' a iché tö pé' datsé taië e'pa weblök. Ie'pa dör wes iyiwö alinetke tso'tke wéiäe tenuu es. Ie'pa tso'tke erblök ye' mik. ³⁶ Wépa tö ie'pa kimeke erblök ye' mik, esepa dör wes iyiwö shtökawpa es, e' ské döraë ie'pa ulà a. Nies wépa shtéke ie'pa tö, esepa ulà a sene michoë döraë. Es wépa dör wes íyí kuatkökawpa es ena wépa dör wes iyiwö shtökawpa

es, esepa ttsë'rdaë buaë ñita. ³⁷Pë' tö icheke: ‘wele tö ikuatkeke, skà tö iwöshteke.’ Ttè e' dör moki. ³⁸Ye' tö a' patkë'mi iyiwö shtök wé a' kë wa ikuatkëule ee. Ee o'ka kaneblë', erë iwà de buaë a' ulà a.

³⁹Alaköl e' tö ipaké Samaria wakpa a: “Ì sulu kos wamblë'yö, e' chéitö ye' a seraa.” E' kuékì Samaria wakpa taië serke ká e' a, e'pa erblé Jesú mik. ⁴⁰Etä mik Samaria wakpa de Jesú ska', etä ie'pa kköché ie' a ta ichérakitö ia:

—Be' e' tsúiat sa' ta.

Ie' e' tséat ie'pa ta ká böt. ⁴¹Ie' kapaköke ie'pa ta, e' kuékì ie'pa kí dapane taië erblök ie' mik. ⁴²Etä ichérakitö alaköl a:

—Sa' erblé ie' mik e' kë dör be' tö sa' a iché, e' è kuékì. I'ñie ta' sa' wákpa tö ittò ttsé, e' kuékì sa' tö iklö'wé tö moki ie' dör sulitane tsatkökawak.

Jesús tö blu' kanè kuéblu eköl e' alà bua'wéne

(Mateo 8.5-13; Lucas 7.1-10)

⁴³Bölkì es ta Jesú e' yétsa Samaria e' michone Galilea. ⁴⁴Ie' tö iyë': Skéköl tteköl kë dalöiértä' iwák ká ki. ⁴⁵Mik ie' demi Galilea etä ká e' wakpa tö ikiéwá er bua' wa. Mik ie'pa dë'rö Jerusalén Judiowak Yépa Yérulune Egípto e' kewö tkö'uk, etä ì kos buaë o' Jesú tö, e' su' ie'pa tö. E' kuékì ie'pa tö ikiéwá er bua' wa.

⁴⁶Jesús dene Caná ãte Galilea wé ie' tö di' yo' vinoie ee. Ká e' blú kanè kuéblu eköl tso' Cafarnaúm, e' alà kirinewá taië. ⁴⁷Mik ie' wá ijchenewá tö Jesú tso' Judea, e' dene Galilea, etä ie' mía Jesú ska' ta ikköché ia:

—Mishka Cafarnaúm ye' alà duökewatke e' bua'ukne.

⁴⁸Ie' tö iúté:

—Wésua ì kë or yi a ese kë one ye' wá a' a iwà kkachoie tö yi dör ye', e' ta kë a' erblöpa ye' mik.

⁴⁹Erë blu' kanè kuéblu tö iché ia:

—A kékëpa, mishka bet kam ye' alà duòwá e' dalewa.

⁵⁰Jesús tö iché ia:

—Be' yúne be' u a. Be' alà serdaia.

Ie' tö Jesú ttò klö'wé mokië tå ie' míane iu a. ⁵¹Kam idömine u a, eta ikanè mésopa tö ikué ñala ki tå ie'pa tö ie' a iché:

—Be' alà buanene.

⁵²Ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Diwö wekké ye' alà buanémine?

Ie'pa tö iúté:

—Chkì diwö bata rrate ekké.

⁵³Iyé éna iane tö diwö ekké Jesú tö iyë! ie' a tö be' alà serdaia. E' kuékì ie' ena iyamipa kos e'pa erblé imik.

⁵⁴Jesús tso' Galilea, i' ta, ì kë or yi a ese wéitö bötökicha ee.

Jesús tö wëm kraulewə bua'wéne

5 ¹E' ukuöki tə judiowak tso' kawö tkö'uk Jerusalén, ee Jesús mía.
²Jerusalén di'dape kuioe me'r ukköt kiè Obeja Ukkö e' o'mik tsin̄et.
 Di'dape e' kiè hebreoie Betsata, e' kkömic úla tso' skel. ³⁻⁴Úla ekkë a taijë
 s'kirirke esepa tso!. E'pa welepa kë wöbla wawér, welepa kë shko, welepa
 kraulewə. Ie'pa tso' ipanuk tö as di' wötir. ^e ⁵Ie'pa shuq wëm tér eköl kraulewa.
 Ie' kirinemi e' kí duas de dabom mañayök kí pàköl (38). ⁶Jesús tö isué tér ee.
 Ie' wa ijchenewa tö ká iajiaë ikirinemi. Eta ie' tö wëm kraulewa e' a ichaké:

—¿Be' kí ikiane tö be' buarne?

⁷Eta ikirirke tö ie' iuté:

—A kékëpa, kë yi kú! ye' kímuq e' iowä di' a mik iwötirke eta.

Bitökicha ye! e' iakwə, eta yile e' iéwatké ye! yoki kewe.

⁸Jesús tö ie' a iché:

—Be' e' kóka, be' ka'la kóka tə be' shkómi.

⁹E' bet tə wëm buanene ika'la kékaitö tə ishkémi ekka. Erë e' diwö dör
 judiowak eno diwö. ¹⁰E' kueki judiowak wökirpa tö iché wëm buanene e' a:

—Iñe dör eno diwö, e' kueki be' kë a kawö ta' ka' se tsukmi iñe.

¹¹Ie' tö ie'pa iuté:

—Yi tö ye' bua'wéne, e' tö ye' a iché: 'Be' ka' shtóka tə be' shkómi.'

¹²Eta ie'pa tö ie' a ichaké:

—¿Yi tö be' a iché tö 'be' ka' shtóka tə be' shkómi'?

¹³Jesús mía pë' tso' taijë e' shuq, kë wëneia, e' kueki wëm buanene e' kë
 wa ijcher yi tö ie' bua'wéne. ¹⁴E' ukuöki tə Jesús tö ie' kué Skéköl wé a ta
 ichéitö ia:

—Ye' ttò ttsö. Be' buanene, e' kueki i sulu kë wamblariä dö' i sulu kí
 döbitune be' ki.

¹⁵Eta wëm e' mía judiowak wökirpa ska' tə ichéitö, 'Jesús tö ye'
 bua'wéne.' ¹⁶Jesús tö i kë or yi a ese wé eno diwö a, e' kueki judiowak
 wökirpa tö ie' suémitke suluë. ¹⁷Erë ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' yé kaneblöke kékraë, es ñies ye' kaneblöke.

¹⁸Ttè e' tö judiowak wökirpa kí uluwéka, éna ie' ttakwá ème. Ie'pa kë ulune
 ie' ki, ie' tö eno diwö dalosewéwa, e' è kueki. Erë ie' icheke tö Skéköl dör ie'
 yé, es ie' e' chò tö ñies ie' dör Skéköl, e' tö ie'pa kí uluwé taijë ie' ki.

Skéköl tö ilà a diché taijë mé

¹⁹Jesús tö iché ie'pa a: "Moki ye' tö a' a ichè tö ye' dör Skéköl Alà, e'
 kë a i ñonuk ye' wák er wa. I kos weke ye' Yé tö, e' sué ye' tö, e' è weke ye'

^e ^{5.4} Ttè i' kë kú! Juan yékköö këchke kibipa e' ki. E' tö ichè i' es: *Mikle tə mikle tə Skéköl
 biyöchökawak eköl e' ökewa di' wötirk. Dl' wötirke eta yi míwq dl' a kewe, e' buanene. Kë itkine
 tö dué wése tö ie' tteke. E' kueki s'kirirke tso' ipanuk tö as di' wötir.*

tö. Ì weke ye! Yé tö, e' kos weke ye' tö. ²⁰S'yé éna ye' dör ie' Alà e' dalér taië, e' kueki ì kos wekeitö, e' kkachekeitö ye' a. Nies ilè kí kkacheraëitö taië ye' a, e' tö a' tkiwérawa taië. ²¹S'yé tö s'duulewə e' shkeweta'kane ta sene mekeneitö ie'pa a. E' sué ye' dör ie' Alà, e' tö sene meke wépa a ye' kí ikiane mè esepa a. ²²Nies S'yé kè tö yi shuleta' ichoie tö yi kichatérdaë ö yi ser michoë, e' kewö méítö ye' a as ye' tö s'shulò. ²³Ie' tö iwé es as sulitane tö ye' dalöiò wes ie'pa tö ie' dalöieke es. Wépa kè wa ye' dalöiène, nies esepa kè wa S'yé tö ye' patkë'bitu e' dalöiène.

²⁴"Moki ye' tö a' a ichè tö wépa tö ye' ttè iuteke ena ierblökerak yi tö ye' patkë'bitu, e' mik, esepa ulà a sene michoë detke. Ie'pa kè kichatérpattsä. Ie'pa kè ku'ia wes s'duulewə es, ie'pa ulà detke sene chökle ska!. ²⁵⁻²⁶Ye! Yé dör sene mukwak nies ye' dör sene mukwak, e' kewö me! ie' tö ye' a e' kueki. Wépa kè wa sene michoë kú, esepa dör wes s'duulewə es Skéköl a. Kawö döraë ta ie'pa tö ye' dör Skéköl Alà e' ttò ttseraë. Wépa tö ye' ttò ttsé ta iklö'wéítö moki, esepa ser michoë. Moki ye' tö a' a ichè tö e' kewö datse, nies e' de i' ta. ²⁷Nies ye' dör S'ditsö Alà, e' kueki ie' tö kawö mé ye' a sulitane shuloie. ²⁸⁻²⁹Kawö datse aishkuö ta, ta s'duulewə kos tö ye' ttò ttseraë ta ie' yöratttsarak pö a. Wépa tö ì buaë o!, esepa shkerdakane sene michoë a. Erë wépa tö ì sulu wamblë!, esepa shkerdakane kichatënoie. Ttè e' kè tö a' tkiukwa.

Wes se' wa ijcher tö Jesús tté dör mokië

³⁰"Kè ye' a ì onuk ye' wák er wa. Ye' kè kí ì kiane wè ye' wák er wa. E' skéie ì kiane wè Skéköl tö ye' patkë'bitu, e' ki, ese wekeyö. E' kueki ye' tö s'shuleke wes ye' Yé tö ye' a icheke es. E' kueki ye' tö s'shuleke yësyësé. ³¹Ye' wák e' chöpa tö ye' ttò dör moki, e'ma e' kè wa ta!. ³²Erë itsö! eköl e' tö ye' tté cheke, e' dör Skéköl. Ye' wa ijcher tö ima ie' tö ye' tté cheke, e' wa ta!. ³³A! tö ye' chakök patkë! Juan a ta ie' tö ye' tté yé!, e' dör mokië nies. ³⁴Erë s'ditsö tö ye' tté cheke, e' kè ska! ye' tkine. Erë ì yé! Juan tö, e' chéyö a' a as a' tsatkér e' è kueki. ³⁵A! a Juan dör wes bö'wö wöñarke olo burke es. Kuaë a' tö ie' tté klö'wé buaë ttsé'nne bua' wa, erë ekuölö è. ³⁶Erë ì skà tso!, e' tö ye' tté cheke buaë, ì yé! Juan tö, e' tsata. E' dör, ì kè or yi a ese wekeyö taië wes ye' Yé tö ye' patkë! iuk es. E' tö sulitane a ikkacheke tö moki ye' Yé tö ye' patkë'bitu. ³⁷Nies ye' Yé tö ye' patkë'bitu, e' tö ye' tté cheke, erë a' kè wa ie' ttò ttséule, nies a' kè wa ie' suule. ³⁸Ie' tö ye' patkë'bitu, erë a' kè erbléne ye' mik. E' kueki a' kè tö ye' tté klö'wëta' moki a' er a. ³⁹A! tö ibikeitseke tö Skéköl yëkkuö tö ichëmi tö wes sene michoë dòmi a' ulà a, e' kueki a' tö isuékewa bua'iewa. Erë yëkkuö e' tö ye' tté cheke. ⁴⁰Erë a' kè erblak ye' mik as sene michoë dò a' ulà a.

⁴¹"S'ditsö tö ye' kikëka, e' kè ska! ye' tkine. ⁴²Erë ye' wa a' suule buaë tö wes a' dör. Ye' wa ijcher tö kè a' éna Skéköl dalér. ⁴³Ye' dë'bitu ye' Yé ttò

wa, erë kë a' wa ye' kinewä. Erë o'ka bitúpa iwák ttò wa, e'ma e' kiéwä a' tö buaë. ⁴⁴A' wakpa ñì kikökekä, e' wa a' wöbatsö bua'ie. Erë a' kë kí ikiane tö Skéköl eköl è, e' tö a' kiköökä, e' ta ćwes a' erblömi ye' mik? ⁴⁵⁻⁴⁶Moisés tö ye' tté kitat yékköö kí, e' kuekjí mokí a' tö ie' tté klö'wé, e'ma ñies a' tö ye' tté klö'wèmi. E' kuekjí kë a' ibikeitsök tö ye' tö a' kkatèmi ye! Yé a. Ì kit Moisés tö ká iaiäe e' mik a' erblöke, e' je' tö a' kkateräe. ⁴⁷Erë ì kitbak ie' tö, e' kë klöne a' wa, e'ma ćwes ì cheke ye' tö, e' klö'wèmi a' tö?"

Pë' dökä mil skeyök e'pa tié Jesús tö
(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

6 ¹E' ukuöki ta Jesús mía batsöri kiè Galilea e' wishet. Batsöri e' kiè ñies Tiberias. ²Ì kë or yi a ese weke ie' tö taië. Ie' tö s'kirirke esepa bua'wéne, e' sué pë' tö, e' kuekjí taië pë' mir ie' itöki. ³Ie' mía ittökatapa ta kabata a ta ee ie' e' tkéser ie'pa ta. ⁴Judiowak Yépa Yérulune Egipto e' kewö dökewatke tsinet tkö'wè. ⁵Mik ie' tö isué tö pë' de taië ie' itöki, eta ichéitö Felipe a:

—¿Wé se' mi'mi íyi taqu pë' kos ikkëpa a ñè?

⁶E' chéitö Felipe a isuoie tö ima Felipe tö ie' iutèmi. Erë ie' wák wa ijcher buaë tö ì wèmi ie' tö.

⁷Felipe tö iiuté:

—S'kaneblömi dò ká cien böyük, erë e' ské kë dör wë' íyi tuoie mè ie'pa a elke elke.

⁸Ittökata eköl kiè Andrés dör Simón Pedro él, e' tö iché ia:

⁹—Íe duladula tso' eköl, e' wa pan yüole cebada wa tso' skel ena nima bötö; erë e' kë döpaka s'tso' taië e' ki.

¹⁰Jesús tö iiuté:

—Ichó ie'pa ulitane a tö a! e' tulúser iski.

(Ká e' a taië ta'tsi tso') Etä pë' ulitane e' tulésér. Ee wëpa è dökä mil skeyök (5.000). ¹¹Jesús tö pan klö'wé ta wëstela chéitö Skéköl a. E' ukuöki ta iblatéitö méitö ittökatapa a as iwatiörakitö. Ñies iwéitö nima ta es. Etä ie'pa tö iñé kos ie'pa kí ikiane ekkë. ¹²Mik ie'pa chké de wë' etä Jesús tö iché ittökatapa a:

—Ibata ate e' shtó as kë iweirwa.

¹³Etä ittökatapa tö pan yüole cebada wa dökä skel, e' bata ate, e' shté iène dökä kköla dabom eyök kí bök (12). ¹⁴Mik pë' isué tö, ì kë or yi a ese wé Jesús tö, etä ie'pa iché:

—Mokí wëm wì dör Skéköl tteköl cheke ká iaiäe tö idatse e'!

¹⁵Erë Jesús wa ijchenewä tö ie'pa wa ie' mi'ketser diché wa tkëka blu'ie, e' kuekjí ie' míane kabata a e' tsukat ekörla.

Jesús shké di' kí
(Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52)

¹⁶Mik ká turketke, etä Jesús ttökatapa biteyalne dò batsöri a. ¹⁷Jesús ichétke ie'pa a tö kë ye' panar. Ká tsesenewatke etä Jesús kam done, e'

kueki ie'pa e' iékarak kanò a ta imichorak batsöri wishet dò Cafarnaúm. ¹⁸E' wösha ta siwa! bitsineka taië, e' tö di' uyeke tajë. ¹⁹Mik ishkérak dò kilómetro skel ö teröl e' ulatök, eta ie'pa isué tö Jesús shköratse ie'pa kker di' ki. E' tö ie'pa suawé. ²⁰Ie' iché ie'pa a:

—iKè a' suanuk! Ye' idir.

²¹Ie'pa ttsé'ne buaë ie' ikiökwa kanò a, e' wösha ta idemirak wé imi'kerak ee.

Pë' tö Jesús yuleke

²²Bule es ta, pë' ate batsöri wishet, e'pa wa ijchënewa tö Jesús ttökatapa mineyal kanò àr ee etö è, e' ki, erë Jesús kë minea ittökatapa ta. ²³Eta kanò skà datse tseë Tiberias, e' irine tsinetkla wé ie'pa pan ña' mik Jesús wëstela yé! Skéköl a pan ki eta ee. ²⁴Mik pë' isué tö ie' ena ittökatapa kë ku'ia, eta ie'pa e' iéka kanò demi tajë ese ki ta imíyal Cafarnaúm iyulök.

Jesús dör chkè tö sene michoë meke e'

²⁵Mik pë' demi batsöri wishet, eta ie'pa tö Jesús kué ta ie' a ichakérakitö:

—A S'wöbla'ukwak, ¿mik be' dë'bitu íe?

²⁶Ie' iijuté:

—Moki ye' tö a' a ichè tö a' kë ku' ye' yulök, i kë or yi a ese weyö, e' wa ane a' éna e' kueki. A' tö chkè ña' tajë, e' è kueki a' tso' ye' yulök.

²⁷Kè a' kaneblök chkè erta'wa ese skéie. A' kaneblö chkè kë erta'wa tö sene michoë meke a' a, ese skéie. Chkè e' meraë ye' dör S'ditsö Alà e' tö, ye' Yé dör Skéköl e' tö ikewö me' ye' a' e' kueki.

²⁸Ie'pa tö ie' a ichaké:

—¿I wemi sa' tö as ì kiane Skéköl ki ese ù sa' tö?

²⁹Ie' tö iijuté:

—Skéköl tö ye' patkë' e' ki ikiane tö a' erblö ye' mik. E' è kiane ie' ki.

³⁰Ie'pa tö iché ie' a:

—I kë or yi a' è' wëse wemi be' tö as sa' tö isaù ta sa' erblö be' mik? ¿ì wemi be' tö? ³¹Se' yépa bak ká iaiaë e'pa tö i k*ie* maná e' ña' ká sir poë wé ké yi serku' ee. E' tso' kitule Skéköl yëkkuö ki wé ichè: 'Moisés tö ie'pa dë' chkè datse ká jaì a' e' wa.'

³²Jesús tö ie'pa iuté:

—Moki ye' tö a' a ichè tö Moisés kë wa chkè datse ká jaì a' e' mène a' yépa bak e'pa a. Ye' yé tö chkè e' me' ie'pa a. Erë chkè chökle datse ká jaì a' e' watkeke ie' tö a' a. ³³Chkè chökle meke Skéköl tö, e' dör yi datse eköl ká jaì a' tö sene michoë mèmi sulitane a' e'!

³⁴Ie'pa tö Jesús a iché:

—A kéképa, chkè e' mu sa' a kekraë.

³⁵Ie' tö ie'pa a iché:

—Ye' dör chkè tö sene michoë meke e!. Yi bituke ye' ska' ena ierblöke ye' mik, ese kë tepaiä bli tö, ñies ese kë ersirpaiä. ³⁶Erë e' dör wës ye' tö a' a ichétke tö eré a' wä ye' suule a' wöbla wa, erë a' kë erblöku' ye' mik. ³⁷Wépa me' ye' Yé tö ye' a, esepa kos bituraë ye' ska' tå wépa bituke ye' ska', esepa kë watepattsayö. ³⁸Ye' datse ká jaì a, e' kë dë'bitu ì kiane ye' wák ki e' uk. Ye' dë'bitu ì kiane yi tö ye' patkë! e' kí e' uk. ³⁹Yi tö ye' patkë!, e' kí ikiane tö wépa kos me'itö ye' a, esepa kë wéne we'iköyö. E' kuekjí ie'pa kë watepattsayö. E' skéie ie' kí ikiane tö ie'pa kos shke'wèkaneyö aishkuö tå mik ká i' enewa e' kewö ska!. ⁴⁰Ye' Yé kí ikiane tö wépa tö ye' sué ena erblé ye' mik, esepa kos ser michoë kekraë. Ie'pa shke'wérakaneyö aishkuö tå mik ká i' enewa e' kewö ska'.

⁴¹Jesús tö ichétke: “Ye' dör chkè datse ká jaì a e!” E' kuekjí ie'pa ukyénemi ie' kí suluë. ⁴²Ie'pa tö iché:

—¿I! kë dör Jesús dör José alà e? Iyé ena imì suule se' wä buaë. ¿Wes ie' tö ichèmi tö ie' datse ká jaì a?

⁴³Ie' tö ie'pa iüté:

—Kè a' ukyénukiä ye' ta. ⁴⁴Kè yi bitúpa ye' ska', ye' Yé tö ye' patkë!, e' kë wä idë' e'ma. Wépa bite ye' Yé wä, e'pa shke'wérakaneyö mik ká i' erkewatke eta. ⁴⁵Skéköl yékköö kitule ittekölpa wä e' tö iché: ‘Skéköl tö ie'pa kos wöbla'weraë.’ Es wépa tö ye' Yé ttò ttseta!, ñies e' wöblauta! ie'wa, esepa kos bituraë ye' ska'.

⁴⁶“Kè yi wä Skéköl suule. Erë ye' dë'bitu ie' ska', e' kuekjí ye' è wä ie' suule. ⁴⁷Moki ye' tö ichè a' a tö wépa erblé ye' mik, esepa ser michoë kekraë. ⁴⁸Ye' dör chkè tö sene michoë meke e!. ⁴⁹A' yépa bak ká iajiae, e'pa tö chkè kiè maná e' ña! ká wé kë yi serku' ese ska', erë ie'pa durulune. ⁵⁰Erë chkè datse ká jaì a, e' cheke ye' tö a' a. Wépa tö chkè e' ñé, e'pa kë duòpawa. ⁵¹Erë chkè tö sene michoë meke datse ká jaì a, e' dör ye!. Wépa tö chkè e' ñé, e'pa ser michoë. Chkè meraëyö ie'pa a, e' dör ye' wák chkà, e' merattsayö ttèwa as ká ultane wakpa isiepa erblé ye' mik, esepa ser michoë.”

⁵²Etä ie'pa ñí iütémi:

—¿Wes ie' tö ichkà mèmi se' a katè?

⁵³Ie' tö ie'pa iüté:

—Moki ye' tö a' a ichè tö a' kë tö ye' dör S'ditsö Alà, e' chkà katè, e' pé yé, e' ta sene michoë kë dòpa a' ulà a. ^{54,55}Ye' chkà e' dör chkè chökle, ye' pé, e' dör di'yè chökle. E' kuekjí wépa tö ye' chkà katé, ye' pé yé, esepa ulà a sene michoë detke. Aishkuö tå mik ká i' erkewatke, eta ie'pa shke'wérakaneyö. ⁵⁶Wépa tö ye' chkà katé, ye' pé yé, esepa båtse buaë ye' mik. Nies ye' båtse buaë ie'pa mik. ⁵⁷Ye' yé tö ye' patkë! e' serke iwák mik. Ie' mik ye' serke. Es ñies wépa tö ye' chkà katé esepa serke ye' mik. ⁵⁸Chkè dë'bitu ká jaì a, e' chök ye' tso' a' a. Chkè e' kë dör wës chkè kiè maná ña! a' yépa bak ká iajiae e'pa tö e' es. Ie'pa tö iña! erë ie'pa durulune. Erë wépa tö chkè cheke ye' tö a' a e' ñé, esepa ser michoë.

59 Ttè e' wa Jesús tö ie'pa wöbla'wé judiowak nì dapa'wo wé tso'
Cafarnaúm e' a.

Jesús ttè batamik se' ser michoë

60 Pë' shköke taië Jesús ta, e'pa tö ttè ñe' ttsé ta ichérakitö:

—Ttè e' dör darerà. ¿Yi tö iklö'wèmi?

61 Ima ie'pa tso' ichök e' suéwaitö. E' kueki ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Ttè e' kueki a' éna ye' wataksa? 62 Ye' dör S'ditsö Alà, e' míkane ká
jái a wé ye' datse ee, e' mú sué a' tö, e'ma e' je' ta ca' erblömi ye' mik?

63 Wiköl Batse'r tö sene michoë meke sia. Ì weke s'ditsö tö, ese kè dör iie
bua!. Ttè wa a' pattekeyö e' wà datse Wiköl Batse'r wa. Ttè e' klö'wé a' tö,
e' ta a' ser michoë. 64 Eré a' welepa kè erblöku' ye' mik.

Wépa kè erblöku' ie' mik ena yi tö ie' mekettsa e' jchertke ie' wà kewe,
e' kueki ie' tö ichè es. 65 Ie' tö ikí ché:

—E' kueki ye' tö a' a ichè tö kè yi bitúpa ye' ska', ye' Yé kè wà imène e'
ta.

66 E' ukuöki ta taië pë' shköke Jesús ta, e' kibiepa tö iméat, kè shkòia
ie' ta. 67 Eta Jesús tö ittökatapa dabom eyök kí ból (12), e'pa a ichaké:

—¿A' shkakmi nies ye' yoki?

68 Eta Simón Pedro tö iijuté:

—A Skéképa, ¿yi ta sa' mi'mi? Be' ttè è wa sa' ser michoë. 69 Sa'
erblétke be' mik. Sa' wà ijcher mokië tö be' dör yi dör batse'r patkë'bitu
Skéköl tö e!.

70 Jesús tö ie'pa iuté:

—A' dabom eyök kí ból (12), e' shukit ye' tö, eré a' eköl dör bë icha.

71 Mik Jesús tö e' ché età Judas chéito. E' dör Simón Iscariote e' alà.
Ie' dör Jesús ttökatapa dabom eyök kí ból (12) e' eköl eré ie' tö Jesús
wömekettsa.

Jesús élpa kè erblène ie' mik

7 1 E' ukuöki ta Jesús shköke Galilea. Judiowak wökirpa éna ie'
ttakwa, e' kueki ie' kè shkak Judea. 2 Eré judiowak tö kawö
tkö'weke kiekerakitö Úla Kéwö, e' kewö tkö'wekerakitö Judea, e' dewatke
tsinet. 3 E' kueki Jesús élpa tö ie' a iché:

—Kè be' e' tsukat íe. Be' yú Judea as ì kè or yi a ese weke be' tö, e' wà
saù be' ttökatapa serke ee e'pa tö. 4 Yi kí ikiane tö s'malepa tö ikikèka
taië, ese tö íyi kos wé sulitane wörki. Mokí ì kè or yi a ese ormi be' a, e'
ta iú sulitane wörki.

5 Jesús élpa kè erblène ie' mik, e' kueki ie'pa tö iwayué es. 6 Ie' tö iché
ie'pa a:

—Kám ye' kewö döka, eré a' kawö kos ese dör buaë. 7 Wépa kè tö
Skéköl dalöiè esepa kè a' sunuk suluë. Eré ye' tso' ie'pa a ichök tö ì

wambleke ie'pa tö, ese dör suluë. E' kueki ie'pa éna ye' ar suluë. ⁸A' yúshka Úla kewö tkö'wékerakito e' a. Ye' kewö kam dökä, e' kueki kam ye' mi'.

⁹E' chéítö tå ie' e' tséat Galilea.

Jesús mía Jerusalén Úla kewö tkö'uk

¹⁰Jesús élpa míyal, e' ukuöki tå ñies ie' mía. Erë ie' mía bérë, kë e' kkayëule. ¹¹Kewö tkö'wéke, e' shua judiowak wökirpa tso' ie' yulök. Ie'pa tö ichaké:

—¿Wé ie' tso'?

¹²Pë' dapane taië ee, e'pa tö Jesús cheke nì a bér nì kukuò a. Welepa tso' ichök: "Jesús dör buaë." Erë welepa tso' ichök: "Ie' kë dör buaë. Ie' tö se' kiteke."

¹³Erë ie'pa suane judiowak wökirpa yoki, e' kueki ie'pa kë ttöku' darërë.

¹⁴Mik ikewö tkö'wékerakito, e' döketke shaböts, eta Jesús dewa Skéköl wé a tå ie' tö s'wöbla'wémi. ¹⁵Etä judiowak wökirpa tkirulune iweblök ikittsök tå ichérakito:

—Ie' kë yöule ćwes e' wa ttè jcher taië?

¹⁶Jesús tö iiuté:

—Ttè wa a' wöbla'wéke ye' tö, e' kë dör ye' wák ttè, e' dör Skéköl tö ye' patkë! e' ttè. ¹⁷Yi e' chétke i kiane Skéköl ki e' wá uk, ese wá ijcherdaë tö ttè wa s'wöbla'wékeyö, e' dör Skéköl ttè. Ie' kë tö ibikeitsepa tö e' dör ye' wák ttè è. ¹⁸Yi ttöke iwák er wa, ese ki ikiane tö pë' tó ie' kikëka. Erë wé ki ikiane tö yi tö ipatkë! e' kikarka, ese ttò mokí kë kachöta.

¹⁹"Sulitane wá ijcher tö Moisés tö Skéköl ttè dalöiëno e' méat se' a. Erë a' ultane kë tö iwà dalöiè. ðì kueki a' ki ye' kiane ttèwa?"

²⁰Eta pë' tso' taië ee, e'pa tö iiuté:

—Be' a aknama tso'. ¿Yi éna be' ttakwa?

²¹Ie' tö ie'pa a' iché:

—I kë or yi a ese wé ye' tö etökicha eno diwö a, e' tö a' ultane tkiwéwa. ²²Moisés tö ttè dalöiëno me'at a' a tö a' ala'r wëpa kos wakyuoo itóttola kkuölitla tée tsir e' wa ká de iki pàköl (8) eta. (Ñermata se' wá ijcher tö ttè e' kë mène Moisés wá, imène a' yépa bak ká iaiqë Moisés yoki e'pa a.) Ñies Skéköl yekkuö tö ichè tö kë a' kawö ta' kaneblök eno diwö a. Erë mik ká de ala'rla ki pàköl, e' aqe eno diwö a, eta a' tö a' ala'rla wakyueta' eno diwö a. ²³A' a kawö ta' alala wakyuök eno diwö a Moisés ttè dalöioie, e' ta ćwes a' ulurmi ye' ki, ye' tö wëm eköl bua'wéne wa'ñe eno diwö a e' ki? ²⁴Kë s'kkatar is iwér e' è wa. E' skéie itò yulö yësyësë.

Jesús dör wé pairine'bitu idii' wa s'blúie e'

²⁵Jerusalén wakpa welepa tö ichaké:

—¿Wém wí kè yulekul s'wökirpa tö ttèwa? ²⁶Isaqú, wí idur ttök sulitane wörki età ie'pa kè tö ì chè ie' a yés. ¿A! iché, s'wökirpa tö iklö'wé tö moki ie' dör wé pairine'bitu idí wa s'blúie e'? ²⁷Erë se' wá ijcher buaë tö wé ie' datse. E' skeié mik wé pairine'bitu idí wa s'blúie e' datse, età kè yi wá ijcherpa tö wé idatse.

²⁸Jesús tso' s'wöblal Skéköl wé a. Mik e' tö ttè e' ttsé, età ichéitö aneule:

—A' ibikeitseke tö a' wá ye' suule buaë. A' ibikeitseke tö a' wá ijcher buaë tö wé ye' datse. Erë ye' kè dë'bitu ye' wák er wa. Yi tö ye' patkë'bitu e' mik s'erblömi, ie' kè suule a' wá. ²⁹Erë ye' datse ie' ska', e' kueki ye' wá ie' suule buaë. Ie' tö ye' patkë'bitu.

³⁰Ie'pa tö ima'wé klö'wèwa, erë kám ie' kewö döka, e' kueki kè yi ulà dë'wá iska!. ³¹Erë taië pë' erblé ie' mik e'pa tö iché:

—Kè yi skà a ì kè or yi ese onuk tkökä Jesús tö iwé e' tsata. Ie' wake' dör wé pairine'bitu idí wa s'blúie e'.

Fariseowakpa éna Jesús klö'wakwa

³²Jesús cheke pë' tö bërë ñì kukuò a, mik e' ttsé fariseowakpa tö, età ie'pa ena sacerdotea wökirpa, e'pa tö Skéköl wé shkëkipa patké iklö'ukwa. ³³Jesús tö iché:

—Ye' tso'iá a' ta bërbër ème tå ye' míane yi tö ye' patkë'bitu e' ska!.

³⁴A' tö ye' yuleraë, erë a' kè tö ye' kuepa. A' kè döpaka wé ye' míro ee, e' kueki a' kè tö ye' kuepaia.

³⁵Tå judiowak wökirpa ñì chaké:

—¿Wé ie' wí mi'keä, e' kè kuepa se' tö? ¿A! iché imi'keä wé judiowak mineyal senuk ká kua'lki wakpa shua ese ska' pë' kè dör judiowak, esepa wöblal? ³⁶Ie' tö iché: 'A' tö ye' yuleraë, erë a' kè ye' kuepa. A' kè döpaka wé ye' míro ee, e' kueki a' kè tö ye' kuepaia.' ¿Ima e' wá kiane chè?

Se' er a ituöraë taië wes di' klöka tuò es

³⁷Ikewö tkö'weke judiowak tö, e' kewö bata e' dör ibua'ie, e' kewö Jesús e' kékä ta ichéitö aneule:

—Wépa ersine, esepa shkó ye' ska' di'yök. ³⁸Wépa erblé ye' mik, esepa tå itköraë wes Skéköl yékuö tö iché es, e' tö iché: "Ie'pa er a ituöraë taië wes di' klöka tuò es."

³⁹Mik Jesús tö di' klöka ché, età ie' tso' Skéköl Wiköl merdaë wépa erblé ie' mik esepa a, e' chök. Erë e' kewö ska' ta kám Jesús mi'kane iyé ska' olo ta' taië, e' kueki kám Skéköl Wiköl mer.

Judiowak ttè chilineka Jesús batamik

⁴⁰Wépa tö ttè e' ttsé, e'pa welepa tö iché:

—Moki wém wí dör Skéköl tteköl datse e'!

⁴¹Welepa skà tö ichéke:

—Ie' dör wé pairine'bitu idí wa s'blúie e'.

Erë wélepa skà tö icheke:

—Au, kè idör e!. Wé pairine'bitü idì' wa s'blúie e' kè bitùpa Galilea.

⁴² Skéköl yékkuö tö ichè tö ibituraë se' blú bak David e' ditsewö wa, ñies ibituraë Belén wé David bak senuk ee.

⁴³ Es ie'pa ttè chilineka Jesùs batamik. ⁴⁴ Ie'pa wélepa éna iklö'wakwa, erë kè yi ulà dë'wá ie' ska.

Judiowak wökirpa kè erblène Jesùs mik

⁴⁵ Skéköl wé shkékipa dë'bitü Jesùs klö'ukwa, e'pa dene fariseowakpa ena sacerdotepa wökirpa ska!, eta e'pa tö ichakérak ishkékipa a:

—¿I kuéki a' kè wá Jesùs dë'?

⁴⁶ Ishkékipa tö iiuté:

—iSa! kè wá yi ttséule ttök wes wém e' ttò es!

⁴⁷ Fariseowakpa tö iché ie'pa a:

—¿Nies a' e' mettsa kitö'wè? ⁴⁸ ¿Ima a' ibikeitsè tö s'wökirpa ö fariseowakpa e'pa wele erblé ie' mik? ⁴⁹ Pë' èsepa kè wá Moisés ttè dalöiëno súule, esepa e' mukettsa kitö'wè. Erë ie'pa kichaténettsatke.

⁵⁰ Erë fariseowak eköl kiè Nicodemo dë'rö Jesùs sauk nañewe, e' tö iché ie'pa a:

⁵¹ —Ttè mène se' a dalöiëno, e' tö ichè kè se' kawö ta' yi wömuktsa we'likè kam itò yulöttsasö buaë e' yoki. Es se' wa ijcher tö ì sulu wambleítö ö kè iwá iwamblène.

⁵² Ie'pa tö ie' iuté:

—iWésua ñies be' dör Galilea wak! Skéköl yékkuö saú bua'ie, eta be' isueraë tö Skéköl tteköl kè karpaka yës Galilea.

Alaköl eköl tö isenewabak dalosewéwa

⁵³ [Eta ie'pa ultane míane iu a.

8 ¹ Erë Jesùs mía Olivo kóbata a. ² Bule es bla'mi ie' dene Skéköl wé a ta pë' ultane debitü ie' ska!. Ie' e' tkésér ie'pa wöbla'uk.

³ S'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa de ie' ska!. Ie'pa wá alaköl eköl kunewa isenewabak daloseukwa e' debitü. Ie'pa tö iké e' duökser sulitane wörki. ⁴ Ie'pa tö iché Jesùs a:

—A s'wöbla'ukwak, alaköl i' kunewa isenewabak daloseukwa. ⁵ Ttè dalöiëno me'at Moisés tö se' a, e' tö se' ké alaköl i'se ttökwa ák wa. ¿Ima e' ché be' tö?

⁶ Ie'pa tö Jesùs a ichaké ima'woie tö ima ie' tö iutémi ikkatoie. Erë Jesùs e' wöewa iski ta iulatska wa ishtémitö iski wes íyi shtësö yékkuö ki es. ⁷ Ie'pa tö ikí chaké ia. Ie' wöduéka ta ichéítö:

—A' wé kè wá ì sulu wambleule yës, ese tö ák tsá uyó ie' ki.

⁸ Eta Jesùs e' wöewane iski ta ishtémineitö iski. ⁹ Mik ie'pa tö ttè e' ttsé, eta ì sulu wambleke ie'pa tö, ese aqe ie'pa éna ta imíyal eköl.

Ikéképa míyal kewe, e' itöki iduladulapa. Bata ekké tā alaköl è ate dur Jesús wörki.¹⁰ Eta Jesús e' wöduékane tā ie' a ichakéitö:

—A tayë, ñwé ie'pa? ¿Yi ate be' kkatök?

¹¹ Ie' tö iüté:

—A kéképa, kë yi ate.

Jesús tö iché ia:

—Ye' ñies kë tö be' kkatè. Be' yúshka. Kë i sulu skà wamblaria.]^f

Jesús dör wes ká olo es sulitane a

¹² Eta Jesús tö iskà chéne pë' a:

—Ye' dör ká ultane wakpa a wes ká olo es. Wépa e' yué ye' ttökataie, esepa ser michoë ká olo e' a. Ie'pa kë serpaiä wes s'shkò stui a es.

¹³ Fariseowakpa tö iché ie' a:

—Be' wák tso' e' tté chök, e' kuékì be' ttò kë wà tā!

¹⁴ Ie' tö ie'pa iüté:

—E' yène tö ye' e' tté chöke, erë ima ye' e' chöke e' wà tā!. Ye' wà ijcher wé ye' datse, ñies wé ye' michoë, erë e' kë jcher a' wà. E' kuékì ima ye' e' chö e' wà tā!.¹⁵ A' tö ye' bikeitseke wes a' wakpa kabiikeitsò es, e' kuékì a' tö ye' kkateke tö ye' dör kachökwak. Erë ye' kë tö yi bikeitseta! es. Ye' kë dë'bitu yi shülök, ye' dë'bitu s'tsatkök.¹⁶ Erë mik ye' tö s'shulè, eta ye' kë tö s'shületa! ekörla, e' kuékì ye' tö s'shuleraë yésyésë. Ye' yé tö ye' patké!, e' tso' ye' tā s'shülök.¹⁷ Ttè dalöiëno tö iché tö s'ditsö böl tso' ittekolie, e'pa tö iché ñikkëe, e' tā ie'pa ttè wà tā!.¹⁸ Es e!, ye' dör ye' wák tteköl. Ñies ye' Yé tö ye' patké!, e' dör ye' tteköl. E' kuékì ye' ttekölpa dör böl.

¹⁹ Ie'pa tö ie' a ichaké:

—¿Wé be' yé tso'?

Ie' iüté:

—A' kë wà ye' suule, ñies a' kë wà ye' Yé suule. A' mú wà ye' suule, e'ma ñies a' wà ye' Yé suule.

²⁰ Ttè ikké ché Jesús tö itsö! s'wöbla'uk e' dalewa. Ie' tkér s'wöbla'uk Skéköl wé a wé kalkuo tso' inuköl ioie mè Skéköl a ee. Erë kám ie' kewö döka, e' kuékì kë yi wà iklönnewa.

A' kë döpa wé ye' mírö ee

²¹ Jesús tö iskà ché ie'pa a:

—Ye' mía tā a' tö ye' yuleraë, erë a' duöralur i sulu kós wambleke a' tö a. E' kuékì kë a' döpaka wé ye' mírö ee.

²² Eta judiowak wökirpa tö iché:

^f7.53-8.11 Isalema ttè i' kë ku' yëkkuö këchke kit Juan tö. E' ukuökì tā yile skà tō ime'ka iki.

—Ie' iché tö sa' kè döpaka wé ie' mírō ee. Ie' e' ttökewa alè, e' kueki ie' iché es.

23 Ie' tö ie'pa a iché:

—A' dör ká i' wakpa è, erë ye' dör ká jaì wak. A' dör ká íe wakpa, erë ye' kè dör ká íe wak. 24 E' kueki ye' tö a' a iché tö 'a' duöralur ì sulu kos wambleke a' tö e' a. A' kè wá iklöne tö ye' dör yi yé'bitu ye' tö a' a e', e' ta' a' duöralur ì sulu kos wambleke a' tö ese a.

25 Etä ie'pa tö ie' a ichaké:

—¿Yí be' dör?

Ie' tö iiuté:

—Ye' dör yi yé'bitu ye' tö a' a kuaë e!. 26 Taië ye' wá ttè tso' a' kkatoie. Erë ì kos cheke ye' tö sulitane a e' ttsëule ye' wá yi tö ye' patkë! e' kkò a. Ie' ttè dör mokië.

27 Eré ie'pa kí éna iwà aqe tö ie' tso' iyé dör Skéköl, e' chök. 28 E' kueki ie' tö iché ie'pa a:

—S'ditsö Alà, e' dör ye!. Mik a' tö ye' batsékä krus mik, etä a' tö isueraë tö yi dör ye!. Ye' kè tö ì wépa ye' wák er wa. ì cheke ye' Yé tö ye' a tö ichö, e' è chekeyö. 29 Yi tö ye' patkë! e' tso' ye' ta. ì wér buaë ie' wa, e' è wekeyö, e' kueki kè ie' wá ye' meuleat ekörla.

30 Mik e' ché Jesús tö, etä taië pë! erblé ie' mik.

Se' yénettsa ì sulu ulà a Jesús batamik

31 Jesús tö iché judiowak erblé ie' mik, e'pa a:

—A' serke kékraë ye' ttè dikia, e' je' ta' a' dör ye' ttökatapa chökle. 32 A' wá Skéköl ttè moki e' jcherdaë buaë ta' e' tö a' yerattsä, ì ulà a' a' klöulewá e' yöki.

33 Ie'pa tö ie' iüté:

—Sa' dör Abraham aleripa. Sa' kè klöulewá ì ulà a. ¿Wes be' tö ichèmi tö sa' yérdattsä?

34 Ie' tö ie'pa iüté:

—Moki ye' tö a' a iché tö wépa tö ì sulu wambleke, esepa tso' klöulewá sene sulu ulà a. 35 Eré s'klöulewá kanè mósoie ese serke iwökir ska', erë kè idör iwökir yami ekka. Iwökir alà e' dör iyami ekka kékraë. 36 Ye' dör Skéköl Alà. Ye' tö a' yétsa sene sulu ulà a, e' ta' moki a' yénettsa. 37 Ye' wá ijcher tö a' dör Abraham aleripa, erë a' kè tö ye' ttè klö'wè, e' kueki a' kí ye' kiane ttèwá. 38 ì kkacheke ye' Yé tö ye' a, ese cheke ye' tö a' a. Es nies a' tö iwambleke wes a' yé tö a' a ikkacheke es.

39 Ie'pa tö iiuté:

—Sa' yé bak ká iaiäe e' dör Abraham.

Erë ie' tö ie'pa a iché:

—A' mú dör Abraham aleripa, e'ma a' sermi wes ie' sene' es. 40 Ye' tö ttè moki ché a' a wes Skéköl tö ye' a ikkaché es. E' è wéyö, erë a' kí ye'

kiane ttèwa. Ese kè wamblène Abraham wa. ⁴¹A' e' wamblò wes a' yé e' wamblò es.

Ie'pa tö ie' a iché:

—iSa' kè dör ñalà alé! iSa' yé dör eköl è e' dör Skëköl!

⁴²Ie' tö ie'pa a iché:

—Ye' datse Skëköl ska', e' tso' íe. Ye' kè dë' ye' wák er wa. Ie' tö ye' patkë!. E' kuëki moki ie' chópa a' yé, e'ma ye' dalërmi a' éna. ⁴³¿I kuëki a' kè éna ye' ttè wà ane? A' kè ki ye' ttè kiane klö'wè, e' kuëki a' kè éna ye' ttè wà ane. ⁴⁴A' yé dör bë. A' dör ie' ala'r. A' dör ie' icha ta a' e' wamblò wes ie' ki ikiane es. Kekraé ie' dör s'ttökawak. Ie' ttò kos e' dör kachè wöchka, e' kuëki Skëköl ttò moki, e' kè wa ie' wöbatsö. Ie' dör kachökwak, ie' wák dér es, e' kuëki ie' kachò taië. Ie' dör kachè kéköl. ⁴⁵Eré ye' tö ttè moki chè a' a, e' kuëki a' kè tö ye' ttè klö'wè. ⁴⁶¿A' wé tö ikkachèmi tö ye' tö i sulu wamblé? Ye' tö ttè moki cheke a' a, e' ta ñi kuëki a' kè tö ye' ttè klö'wè? ⁴⁷Yi dör Skëköl icha, ese tö ie' ttè ttsè er bua' wa. Eré a' kè dör ie' icha, e' kuëki a' kè éna ie' ttè ttsak.

Abraham kám kyr e' yöki Jesús tso'tke

⁴⁸Eta judiowak kè erblène Jesús mik, e'pa tö iché ie' a:

—Mik sa' iché tö be' dör Samaria wak suluë, e' a aknama tso', eta sa' tö iché yësyësë.

⁴⁹Jesús tö ie'pa iuté:

—Au, kè ye' a aknama kyu!. Ye' tö ye' Yé dalöieke, eré a' kè tö ye' dalöiè. ⁵⁰Ye' kè kyu' i yulök ye' wák a e' kikoka. Eré itso' eköl, e' ki ikiane tö a' tö ye' kikèka. E' dör s'shulökwak. ⁵¹Moki ye' tö a' a iché tö yi tö ye' ttè iuteke mokië, ese kè duòpawa.

⁵²Ie'pa tö iché ie' a:

—Iñe je' sa' tö iklö'wé moki tö be' a aknama tso!. Abraham ena Skëköl ttekölpa kos durulune. ¿Wes be' tö iché tö yi tö be' ttè iuteke, esepa kè duòpawa? ⁵³¿Ima be' erbikò tö be' dör se' yé Abraham e' tsata? Ie' blénewa ñies Skëköl ttekölpa kos blérulune. ¿Ima be' erbikò tö be' dör yi?

⁵⁴Ie' tö ie'pa iuté:

—Ye' wák e' kikökekä, e'ma e' kè dör lie bua!. Eré ye' Yé tö ye' kikekekä, e' wák cheke a' tö tö e' dör a' Kéköl. ⁵⁵Eré a' kè wá ie' suule. Ye' je' wá isuule. Ye' ichópa tö ye' kè wá ie' suule, e'ma ye' kachò suluë wes a' es. Moki ye' wá isuule. Ie' ttè iutekeyö. ⁵⁶Abraham dör a' yé bak ká iaiqä e' tö ye' datse, e' kewö sueraë, e' kuëki ie' ttsë'ne buaë. Ie' tö isu' ta e' tö ie' ttsë'ne buaë.

⁵⁷Ie'pa tö ie' a iché:

—Kám be' ki duas dò dabom skeyök (50), eta ¿wes be' ichèmi tö be' wa Abraham suule?

⁵⁸Jesús tö ie'pa iuté:

—Moki ye' tö a' a iché tö ye' tso'tke Abraham bak ká iaiqä e' yöki kewe.

⁵⁹Eta ie'pa tö ák klö'wé taië Jesús toie. Erë Jesús e' bléwa ie'pa shua e'
yéttsa Skéköl wé a.

Jesús tö s'kune eköl wöbla kë wawér e' bua'wéne

9 ¹Jesús shkörami e' tö wém kune' wöbla kë wawér ese sué eköl. ²Eta
ittökatapa tö ie' a ichaké:

—A S'wöblaukwak, çyí tö i sulu wamblé', e' nuí kueki wém i' kune'
wöbla kë wawér, ie' wák ö iyé ö imì?

³Ie' tö ie'pa iuté:

—Kë idör tö ie' ö iyé ö imì tö i sulu wamblé' e' nuí kueki. Ie' kune' es
as Skéköl diché taië e' wawér iki. ⁴Yi tö ye' patkë', e' kanè kawötä wé se'
tö kawö ta'ia se' a e' dalewa. E' dör wes se' kaneblò ñiwe es. Se' blenewa
eta kë se' a i kaneoneia. E' dör wes katuine s'ki es, kë se' a kaneblenukiá.
⁵Ye' tsolia ká i ki, e' dalewa ye' dör wes ká olo es sulitane er ñi'woie.

⁶Ie' tö iché one ta ie' wiritué íyök ki, e' wa ie' tö döchka yué. Ta wém
kë wöbla wawér e' wöbla ki döchka e' tiéitö. ⁷Ta ichéitö ie' a:

—Be' yú wöskuök di'dape kiè Siloé ee. (Siloé e' wà kiane chè: "patkëule").

Wém wöbla kë wawér e' mía ta iwöskuée ta iwöbla wawénene buaë ta
imía iu a. ⁸Pe' serke ie' o'mik ena pë' wa ie' sule inuköl kak kiök e'pa ñi
chaké:

—¿Wém wí kë dör wém e' tkokeser inuköl kak kiök e'?

⁹Welepa tö iché:

—Tó, ie' idir.

Erë welepa skà tö iché:

—Au, kë dör ie' eré ie' sù idir.

Erë ie' wák tö iché:

—Tó, ye' je' idir.

¹⁰Eta ie'pa tö ie' a ichaké:

—¿Wes i' ta be' wöbla wawénene?

¹¹Ie' tö ie'pa iuté:

—Wém kiè Jesús e' tö döchka yué, e' tiéitö ye' wöbla ki ta ichéitö ña:
'Be' yú wöskuök di'dape kiè Siloé e' a.' Eta ye' mía wöskuée ta ye' wöbla
wawénene.

¹²Eta ie'pa tö ie' a ichaké:

—¿Wé wém e'?

Ie' tö ie'pa iuté:

—Kë ye' wa ijcher.

Wém wöbla buanene e' kí chaké taië fariseowakpa tö

^{13,14}Mik Jesús tö döchka yué ena wém wöbla kë wawér e' bua'wéneitö,
e' kéwö dör eno diwö. E' kueki wém buanene e' tsémirakitö fariseowakpa
ska!. ¹⁵E'pa tö ie' a ichaké:

—¿Wes be' wöbla buanene?

Ie' tö ie'pa iuté:

—Wäm eköl tö döchka tié ye' wöbla kí tą ye' wöskeé tą ye' wöbla buanene.

¹⁶ Ie'pa welepa tö iché:

—Wäm wé tö e' wé e' kě wá eno diwö dalöiène, e' kueki e' wák kě patkène Skéköl wa.

Erë welepa skà tö iché:

—Ie' chópa pë' sulusi, e'ma ćwes ì kě or yi a ese ormi ie' a?

Es ie'pa ttè chilineka.

¹⁷ Ie'pa tö iskà chakéne wäm buanene e' a:

—Ie' tö be' wöbla bua'wéne, ćima e' wák bikeitsè be' tö?

Ie' tö ie'pa iuté:

—Ye' a qä ie' dör Skéköl tteköl.

¹⁸ Erë ie'pa kě éna iklö'wak tö ie' bak wöbla kě wawér tą iwasuítö. E' kueki ie'pa tö imì ena iyé' tsük patké ¹⁹ tą ie'pa a ichaké:

—¿Wäm i' dör a' alà? A' ichè tö ie' kynè' wöbla kě wawér, e' tą ćwes j'ñe tą iwöbla wasuítö?

²⁰ Iyé' ena imì tö iché ie'pa a:

—Sa' wá ijcher buaë tö ie' dör sa' alà. Nies sa' wá ijcher tö ikune wöbla kě wawér. ²¹ Erë wes j'ñe tą ie' wöbla buanene e' kě ijcher sa' wa. Nies kě sa' wá ijcher yi tö ie' wöbla bua'wéne. E' chakó ie' wák a. Ie' detke këchke. ie' wák tö ichèmi a' a! ²² Iyé' ena imì e'pa suane judiowak wökirpa yoki, e' kueki ie'pa tö iché es. Judiowak wökirpa tö iyé'bak nì a tö wépa iklö'wé tö Jesús dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e', e' ta esepa yekelur ie'pa tö ie'pa nì dapa'wo wé a, kě kièwaija yés. ²³ E' kueki iyé' ena imì tö iché: "Ie' detke këchke. Ie' wák tö ichèmi a' a."

²⁴ Eta ie'pa tö wäm buanene, e' skà kiéne tą ie' a ichaké:

—Be' ttò mokië Skéköl wörki. Sa' wá ijcher tö wäm tö be' bua'wéne, e' dör pë' sulusi.

²⁵ Wäm tö iiuté:

—Kě ye' wá ijcher tö wäm e' dör pë' sulusi ö au. Erë ye' wá ijcher buaë tö ye' bak wöbla kě wawér, erë j'ñe tą ye' tö iwasué. E' è jcher ye' wa.

²⁶ Ie'pa tö iskà chakéne ie' a:

—¿Wes be' wéitö? ¿Wes ie' tö be' wöbla bua'wéne?

²⁷ Ie' tö ie'pa iuté:

—E' chétkeyö a' a, erë a' kě éna itsak. ćlie a' kí ikiane tö ye' tö iskà chè? Wësua nies a' e' yuak ie' kléie.

²⁸ Ie'pa tö ie' ché suluë tą ichérakitö ia:

—Be' dör wäm e' ttökata, erë sa' dör Moisés ttökatapa. ²⁹ Sa' wá ijcher tö Skéköl ut Moisés tą, erë wäm e', kě jcher sa' wá wé ie' datse.

³⁰ Ie' tö ie'pa iuté:

—iÌ ché a' tö, e' tö ye' wökrawéwa! Ie' tö ye' wöbla bua'wéne ta ɿwes a' kë wa ijcher wé ie' datse? ³¹ Se' wä ijcher tö pë' sulusipa ttò kë iuteta' Skéköl tö. Erë wépa tö Skéköl dalöike ena isérke wës ie' kí ikiane es esepa è ttò iuteke ie' tö. ³² Ká i' tsá yone e'tami kë yi wä ittsëule tö se' kune wöbla kë wawér esepa wöbla buarta'ne. ³³ Ie' kë patkópa Skéköl tö, e'ma kë i orpa ie' a.

³⁴ Ie'pa tö iiuté:

—Be' kune', be' talane i sulu è a. ɿWes be' kësik deka sa' wöbla'uk?
Eta ie'pa tö itrë'wéshkar.

Wëm wöbla buanene e' erblé Jesús mik

³⁵ Jesús ittsé tö wëm wöbla buanene e' trë'wéshkar ie'pa tö Skéköl wé a. Mik ie' tö ikué ta ie' a ichakéitó:

—¿Be' erblé S'ditsö Alà mik?

³⁶ Ie' tö iiuté:

—A këkëpa, ichó ña yi idir as ye' erblò imik.

³⁷ Jesús tö iiuté:

—Be' wä isquulebak; e' dör ye' tso' ttök be' ta e'.

³⁸ Eta ie' e' tkewa' kuché kí idalöiök ta iché ia:

—A Skékëpa, be' mik ye' erblé.

³⁹ E' ukuöki ta Jesús tö iché:

—Ye' dë'bitu' ká i' a'shulök as wépa dör wes s'wöbla kë wawér es esepa wöbla wawér. Nies ye' dë'bitu' wépa e' chò tö iwöbla wawér buaë esepa mukat wes iwöbla kë wawér es.

⁴⁰ Mik fariseowakpa welepa tso' ie' ska', e'pa tö ttè e' ttsé, eta ichérakítö ia:

—¿Ima be' sa' bikeitsè? ¿Sa' dör wes s'wöbla kë wawér es?

⁴¹ Ie' tö ie'pa iuté:

—A' mú wöbla kë wawér, e'ma i sulu nuí kë kú' a' ki. Erë a' tö icheke tö a' wöbla wawér, e' kuékì a' ki i sulu nuí tso'ia.

Obeja kkö'nukwak e' tté

10 ¹Eta Jesús tö iché: "Mokì ye' a' a ichè tö obeja ekiblökwakpa, esepa kë shkötä'wä wé obeja tso' wötëule, e' wékkö chökle a. E' skéie ie'pa shkökewa' bánet. Esepa dör akblökwakpa. ²Erë wé shkökewa obeja wékkö chökle a, ese dör obeja kkö'nukwak chökle. ³Obeja wékkö kkö'nukwak, ese tö obeja wékkö kköppeeke obeja kkö'nukwak a ta e' tö iobeja kieke ikiè wa etö etö. Obeja tö ie' ttò ttséwa' buaë, ta ie' tö iyekelur wé itso'rak wötëule ee. ⁴Obeja tö ie' ttò ttséwa' buaë, e' kuékì mik ie' tö iyélur sera'a, eta imil'kerak ie' itökì. ⁵Yi kë suule ie'pa wä, ese kë töie ie'pa tö. Ie'pa kë wä ese ttò ttséule, e' kuékì ie'pa poneka iyöki."

⁶Ttè e' pakè Jesús tö judiowak a, erë ie'pa kë éna iwà ane.

Jesús dör wés obeja kkö'nukwak buaë es

⁷Ie' tö iskà ché ie'pa a: "Moki ye' tö a' a ichè tö ye' wák dör wés obeja wötëule ese wékkö es. ⁸Pë' dë'bitü ye' yoki kewe s'wöbla'ük kache tté wa, esepa dör wés obeja ekiblökwakpa es, ie'pa dör pë' suluë. Erë wépa dör wés ye' obeja es, esepa kë wá ie'pa ttò ttséne. ⁹Ye' dör wés obeja wékkö es, wépa shkökewa ye' wa, esepa tsatkerdaë. Ie'pa döraë wés obeja shkökewa döketsåne chkök kkö'naule buaë ese es.

¹⁰"Obeja ekiblökwakpa datse iekiblök ena ittökular ie'ukwa, e' è wamblök esepa datse. Erë ye' dë'bitü ká i' a sene bua'ie muk a' a, e' dör sene michoë chökle. ¹¹Ye' dör wés obeja kkö'nukwak buaë es, e' e' murattsä ttewa iobeja tsatkoie. ¹²Erë wé kaneblöke inuköl dalermik, ese kë dör ikkö'nukwak chökle. Ie' kë dör obeja wák, e' kueki mik chichi kañiru datse, etä ie' tö obeja méat tå itkashkar tå chichi kañiru tö obeja ttewa tå imalepa poneka. ¹³Wëm e' kë tkine obeja ki. Ie' tkirke inuköl è ki, e' kueki itkashkar.

^{14,15}"Ye' wák dör wés obeja kkö'nukwak buaë es. Ye' Yé wá ye' suule buaë, es ñies ye' wá ie' suule. Wépa dör ye' icha e'pa dör wés ye' obeja es, ie'pa suule ye' wá buaë, ñies ie'pa wá ye' suule. Ye' e' murattsä ttewa ie'pa tsatkoie. ¹⁶Ñies ye' wá ye' icha skà tso' bánet, esepa dör ye' obejapa ñies, erë ie'pa kë dör a' ditsewö. Ie'pa döraë ye' wá ye' ska' tå ie'pa tö ye' ttò iüterae tå iérdawarak ye' icha tso' íe e'pa tå ñitå echka ème. Ye' è döraë ie'pa kos e' kkö'nukwakie.

¹⁷"Ye' e' murattsä ttewa e' shkerdakane, e' kueki ye' Yé éna ye' dalér taië. ¹⁸Kè yi a ye' duókwä. Ye' e' murattsä ttewa ye' wák er wa. Ye' a kawö mène e' mottsa ttewa ena shkenokane wés ye' Yé tö ye' patkë iwà ük es."

¹⁹Mik judiowak tö ttè e' ttsé, etä ie'pa ttè chiliwékané. ²⁰Ie'pa kibiiipa tö icheke:

—ile' dör alije! ile' a aknama tso! ?lie a' tö ittò ttseke?

²¹Erë imalepa tö icheke:

—iYí a aknama tso!, ese kë ttò es! Aknama kë a s'wöbla buanukne.

Judiowak kë erbléne Jesús mik e'pa tö iwatéttsa

²²Tskiri kewö de, etä Jerusalén wakpa tso' Skéköl wé batse'one ká iajäe, e' kewö tkö'ük. ²³E' shuá Jesús shkòdur Skéköl wé ûle kië Salomón ûle e' a. ²⁴Etä judiowak kë erbléne Jesús mik, esepa ienewa ie' pamik taië tå ie'pa tö ie' a ichaké:

—Kos sa' tö be' ttè panemirö? Iwà chô sa' a yësyësë tö be' dör wé pairine'bitü idí wa s'blúie e' ö kë be' dör e'!

²⁵Ie' tö ie'pa iüte:

—Ye' tö ichétke a' a, erë a' kë erbléne ye' mik. I kë or yi a ese wéyö ye' Yé ttò wa. E' tö ikkaché buaë sulitane a tö yi dör ye!. ²⁶Erë a' kë dör ye' obeja, e' kueki a' kë erblöku' ye' mik. ²⁷Ye' obeja tö ye' ttò ttseke.

Ye' w_a ie'pa s_uule buaë ena ie'pa dat_{se} ye' itöki. ²⁸ S_ene michoë mekeyö ie'pa a t_a ie'pa k_e duòpawa aishkuö ta. Ie'pa k_e yerpatts_a yi a ye' ulà a. ²⁹ Ye' tö ie'pa me' ye' a e' dör íyi ultane ts_ata. E' kue_ki k_e yi a ie'pa yerpatts_a ie' ulà a. ³⁰ Ie' ena ye', sa' dör eköl è.

³¹ Et_a judiowak k_e erbléne Jesús mik, e'pa tö ák skà klö'wéne tai_jie ie' toie. ³² Ie' tö ie'pa a iché:

—Ye' Yé batamik íyi buaë w_e ye' tö tai_jie a' wörki_j èe' w_e kue_ki a' ki ye' kiane ttèw_a ák wa?

³³ Ie'pa tö ii_uté:

—Sa' k_e éna be' ttakw_a íyi buaë w_e be' tö ese kue_ki. Sa' éna be' ttakw_a be' tō Skéköl ché suluë e' kue_ki. Be' dör s'ditsö è, erë be' e' chò tö be' dör Skéköl.

³⁴⁻³⁶ Ie' ii_uté:

—¿Wes a' tö ye' kkateke ttè e' ki? ¿A' k_e éna i_ane tö k_a i_ajaë Skéköl tö iy_e a' shulökwa_kpa bak e'pa a: “a' dör k_ekölpa”?^g Ttè e' tso' kitule Skéköl yékuö k_i. Se' w_a ijcher tö yékuö e' dör moki_j kekraë. Ie'pa wépa a Skéköl tö ittè me'bak s'shulök, esepa ki' ie' tö k_ekölpa, e' yita ye' kirmi buaë ie' alà. E' w_a dör tö ie' wák tö ye' klöö_j t_a ye' patk_e'bituitö k_a i' a. ¿Wes a' ichèmi tö ye' tö ie' ché suluë mik ye' iché tö ye' dör ie' alà eta? ³⁷ I kiane ye' Yé ki tö ye' tö iw_e, e' mú k_e uk ye' ku', e'ma k_e a' erblö_j ye' mik. ³⁸ A' k_e erblö_ku_j ye' mik, erë i wekeyö, e' mik a' erblö_j as a' w_a ijcher moki tö ye' Yé ena ye' sa' dör eköl è.

³⁹ Judiowak tö Jesús skà ma'wé klö'wèw_a, erë ie' tkashkar ie'pa yöki.

⁴⁰ E' ukuöki t_a Jesús m_ane Jordán wishet w_e Juan bak s'wös_kuök ee. Ee ie' e' tséat. ⁴¹ Tai_jie p_e' de ie' ska' t_a ichekerakitö:

—Juan k_e w_a, i k_e or yi a ese one, erë w_em i' paka' Juan tö kos e' dör moki.

⁴² Et_a tai_jie p_e' tso' k_a e' a, e'pa erblé Jesús mik.

Lázaro blénewa

11 ¹ W_em tso' eköl duöke kiè Lázaro serke Betania. Ee Marí_a ena iël kiè Marta e'pa serke. ² Marí_a e' dör Lázaro kutà tö Skékëpa Jesús klö_j ki_j masmas t_el'ka_j t_a ipasio'waitö its_akö wa e!. ³ Ie' ena Marta e'pa tö Jesús a ichök patk_e:

—A Skékëpa, Lázaro dalér tai_jie be' éna, e' duöke.

⁴ Mik Jesús tö ittsé t_a ichéitö:

—Duè e' k_e e' alòpaka_j ik_i da'a. E' dör buaë Skéköl olo kkachoie, ñies ye' dör ie' Alà e' olo kkachoie.

⁵ Marta ena iël ena Lázaro, e'pa dalér tai_jie Jesús éna. ⁶ Erë mik ie' ittsé tö Lázaro duöke, eta ie' k_e mìne iska!. Ie' e' tséatia_j dò k_a böt w_e itso' ee.

⁷ E' ukuöki t_a ie' iché ittökatapa a:

^g 10.34 k_ekölpa: Si'kuaie ttè e' dördioses.

—Mishkane Judea.

⁸Ie'pa tö iché ie' a:

—A S'wöbla'ukwak, i' kukuie se' dë'rö ee, ta judiowak ki be' kiane ttewa ák wa. ¿Wes ee be' shkakne?

⁹Ie' tö ie'pa a iché:

—Kè a' tkinuk e' ki. Kam ye' kewö dökä, e' kueki kè i tköpa ye' ta. E' dör wes tté i' tö iché es: Ká ñiwe a diwö tso' dökä dabom eyök ki bö (12). Ñiwe ta ká olo buaë, e' kueki se' shköke ñiwe, e' ta kè se' klastkérpawa.
¹⁰Erë s'shköke ká ttsettse a, e' ta se' klastkérdaë. Ye' tso'iä shkök wes s'shköke ñiwe es, e' kueki kè i tköpa ye' ta.

¹¹E' uköki ta ie' tö ichéne:

—Se' yami Lázaro kapowa, erë ye' mi'ke ishke'ukkane.

¹²Eta ittökatapa tö iché ie' a:

—A Skéképa, ie' kapowa, e' ta ibuarmine.

¹³Ie' tö Lázaro blenewa e' ché ie'pa a es. Erë ittökatapa tö ibikeitsé tö é ikapowa. ¹⁴E' kueki ie' tö ie'pa a iché yésyésë:

—Lázaro blenewa. ¹⁵Erë a' kueki ye' ttsë'ne buaë tö ye' kè ku' ee as a' erblö ye' mik. Mishka isauk.

¹⁶Eta Tomás (e' kiè ñies Dídimo) e' tö iché imalepa a:

—Mishka as se' ttòwa ie'pa tö Jesús ta.

Jesús dör s'duulewa ese shke'ukkane newak.

¹⁷Mik Jesús demi Betania, eta Lázaro nu wötënewa, e' ki ká de tkél.

¹⁸Betania aqte tsinet Jerusalén o'mik kilómetro mañat ekké. ¹⁹Marta ena María aké blenewa, e' kueki taië judiowak dë'bitu ie'pa pablök. ²⁰Mik Marta wä ijchenewa tö Jesús döketke ta imia iñaletsuk, erë María aqte u a.
²¹Ie' tö iché Jesús a:

—A Skéképa, be' chöpa tkér ie, e'ma ye' aké kè blenewa. ²²Ie' blenewatke, erë ye' wä ijcher tö i kié be' tö Skéköl a, e' meraëitö be' a.

²³Ie' tö ie' a iché:

—Be' aké blenewa e' shkerdakane.

²⁴Marta tö iché ia:

—Ye' wä ijcher tö ie' shkerdakane aishkuö ta mik ká i' erkewatke eta.

²⁵Jesús tö iché ie' a:

—Ye' dör s'duulewa e' shke'ukkane wak. Ye' dör sene michoë e' mukwak. Yi erblé ye' mik eré iblénawatke, erë ishkerdakane ta iser michoë. ²⁶Yi serke ye' mik erblöke ye' mik, ese kè duòpawä aishkuö ta. E' klö'wé be' tö?

²⁷Marta tö iiyté:

—A Skéképa, iklö'wéyö. Ye' tö iklö'wé tö be' dör Skéköl Alà, be' dör wé pairine'bitu idí' wa s'blúie cheke ká iaiqae tö idatse ká i' ki e'!

Jesús ié wé Lázaro nu blène ee

²⁸Marta tö ttè e' ché one, ta imíá iél María kiök, ta iché ie' kukuò a:

—S'wöbla'ukwak detke. Ie' tö be' kié.

²⁹Mik e' ttsé María tö, età bet ie' e' kéka mía Jesús sak. ³⁰Jesús tso'ia wé ie' tté Marta ta ee. Kam ie' döwa wé ie'pa serke ee. ³¹Mik wépa tso' María u a ipablök, e'pa tö isué tö ie' e' kéka mía bet, età ie'pa mía itöki. Ie'pa ibikeitsé tö ie' mía ik idëutö nu blène ee.

³²Mik María demi Jesús ska', età ie' e' tkewá kuchë ki iklö ska' ta ichéitö ie' a:

—A Skékëpa, be' chópa tkér íe, e'ma ye' akë ke blenewa.

³³Mik Jesús tö isué tö María iuke ena wépa debity ie' ta e'pa iukeñak, età e' tö ie' chkwewá tajé shute. ³⁴Ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Wé a' tö inú blé'wa?

Ie'pa tö iiuté:

—A Skékëpa, be' shkó iskuk.

³⁵Età Jesús ié. ³⁶Ie'pa tö iché:

—Isaú. Ie' éna Lázaro dalér tajé.

³⁷Ere ie'pa welepa tö iché:

—Ie' tö wém vöbla ke wawér, e' buaq'ne ta ñì kuek ie' ke wa ñì one as Lázaro ke blerwa?

Jesús tö Lázaro shke'wékane

³⁸Età Jesús skà erianeka ta idemi wé Lázaro nu blène ee. E' dör ákuk bërie. Ák bërie bastkér, e' wa ákuk wötëulewu. ³⁹Jesús tö iché:

—Ák bastkér ákuk kkò mik, e' skótsá bánet.

Marta dör dëutö kuta e' tö iché:

—A Skékëpa, ká detke tkél inú kji, e' kuekí sulué inú alanewatke.

⁴⁰Ie' tö iiuté:

—Ye' tö be' a ichétke tö be' erblé ye' mik, e' ta mokí be' tö Skéköl olo tajé e' sueraé.

⁴¹Età ie'pa tö ák skéu**á** bánet ta Jesús wökéka ká jaì a ta ichéitö:

—A yéwö, ñì kiéyö be' a e' ttsébö. E' kuekí wëstela chekeyö be' a. ⁴²Ye' wa ijcher tö kekraé ñì kiekeyö be' a, e' ttsekebö. Ere ikiéyö be' a pë tso' tajé íe, e'pa kukua as ie'pa tö iklö'ù tö mokí be' ye' patkë.

⁴³E' chéitö one ta ie' iché aneule:

—A Lázaro, ibe' e' yóttá seeá

⁴⁴Età Lázaro blenewa e' dettsá ttsé'ka. Ie' ulá, ie' klò parratulewu datsi'tak wa. Ñies iwö parratulewu datsi'tak wa. Jesús tö iché iqarak:

—Iparratulewu datsi'tak wa, e' wötsó as imi'a.

Judiowak tö Jesús ileritsé klö'wèwá
(Mateo 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

45 Judiowak dë'bitu María wapiöük, e'pa tö ì wé Jesús tö e' sué, e'
 kuékí ie'pa taië erblé ie' mik. 46 Erë ie'pa welepa mía, ì wéitö, e' chök
 fariseowakpa a. 47 Eta fariseowakpa ena sacerdotepa wökirpa, e'pa tö
 judiowak wökirpa kié ta iñi dapa'wéka ta ichérakitö ñì a:

—¿Wes se' tö Jesús wèmi? Ì kè or yi a ese wekeitö taië. 48 Se' tö ie'
 méat es, e' ta sulitane erblöraë ie' mik ta itkérdaq se' blúie. E' mú ttsé
 Roma wökirpa tö, e'ma ie'pa bituraë ta Skéköl wé tskerawarakitö, ñies se'
 judiowak ewerawarakitö.

49 Erë ie'pa shua wém tso' eköl kié Caifás, e' dör sacerdote kibi duas e'
 wa. Ie' tö iché ie'pa a:

—A' kè wá ì jcher yés. 50 Ttséskua a' kè éna iane tö wém eköl è duòwa
 se' judiowak skéie, e' dör bua'ie se' kos erwa e' skéie.

51 Erë e' kè yéne Caifás wá iwák er wa. Ie' dör sacerdote kibi duas e'
 wa, e' kuékí Skéköl tö ie' ké ichök es ittekolie. Ie' tö iché Skéköl ttekolie
 tö Jesús tterawajudiowak ultane skéie. 52 Kè idör judiowak è skéie,
 ñies itterawa Skéköl ala'r ultane serke ká wa'ñe e'pa skéie as ie'pa dò
 judiowak ta ñita wes wakpa etökicha è es. 53 E' diwö ta judiowak wökirpa
 tö kawö mé ñì a Jesús ttowa.

54 E' kuékí ie' kè shkòia sulitane wösha judiowak shua. Ie' e' yétsa mía
 ká kié Efraín ee. Ká e' ate ká sir poë wé kè yi serku' ese ska' tsinet. Ee ie'
 e' tséat ittökatapa ta.

55 Judiowak Yépa Yérulune Egípto e' kewö dökewatke tsinet tkö'wè.
 Judiowak serke bánet e'pa taië dökemitke Jerusalén e' batse'ukne ikawö
 tkö'uke e' yoki wes ie'pa wöbler es. 56 Ie'pa tso'ie Jesús yulök. Ie'pa ñì
 chakökerak Skéköl wé a:

—¿Ima a' tö iché, Jesús dòmi kawö tkö'uk ö kè idöpa?

57 Fariseowakpa ena sacerdotepa wökirpa, e'pa tö iché sulitane a tö yi
 wa ijcher tö wé Jesús tso', e' ta ibiyó chö sa' a iklö'wowa.

Alaköl eköl tö kiò masmas téka Jesús klò ki

12 1 Kawö kianeïa teról Judiowak Yépa Yérulune Egípto e' kewö tkö'woie
 ta Jesús mía Betania wé Lázaro serke ee. Lázaro du'wa e' shkeo'kane
 ie' tö e' ska' ie' mía. 2 Ee ie'pa ulérak, chkérak buaë Jesús kikokä. Marta tso'
 iwatiök. Lázaro tkér ie'pa shua mesa kí chök Jesús ta. 3 Eta María wá kiò
 masmas kié nardo chökle tuë darérë, ese debitü litro shaböts, e' téitö Jesús klò
 ki. E' ukuöki ta ipasiwéwaitö itsakö wa. Kiò e' tö úshu kos alappowéka buaë
 jamamaë. 4 Eta Jesús ttökata eköl kié Judas Iscariote tö iwömekettsa e' tö iché:
 5 —Kiò masmas se tuë kanè duas ek ské ekkë. Ì kuékí kè iwatonettsa
 s'siarëpa kimoie?

6 Erë e' kë yëne ie' wä, ie' éna s'siarpa dalér taië e' kuëki. Ie' dör akblökawak, e' kuëki ie' tö iché es. Ie' dör Jesús ttökatapa inuköl blökawak, e' kak ekibleke ie' tö iwák a. **7** Jesús tö iché ia:

—Imúat. Kiò e' bleke tè se' nu ki, erë ité ie' tö ye' kí kám ye' ttòwá e' yóki. **8** S'siarëpa tso' kékraë a' shuá as a' tö ikímù, erë ye' kë ku' kékraë a' ta.

Sacerdoteapa wökirpa kí Lázaro kiane ttèwa

9 Taië judiowak wä ijchenewä tö Jesús tso' Betania tå imíyal ee, kë dör Jesús è saúk. Nies ie'pa kí Lázaro shkeo'kaneitö e' kiane suè. **10,11** Lázaro batamik taië ie'pa erblé Jesús mik, tå sacerdoteapa wökirpa ttè kë iytèia ie'pa tö. E' kuëki sacerdoteapa wökirpa tö ibikeitsétke Lázaro ttowá nies.

Jesús demi Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)

12 Taië pë' de Jerusalén Judiowak Yépa Yerulune Egípto e' kewö tkö'uk. Bule es tå ie'pa wä ijchenewä tö Jesús datse nies Jerusalén. **13** E' kuëki ie'pa sí kò télor tsémi shuélor ie' datse e' nälé kí idalöioie tå imíyal iñaletsük. Ie'pa tö iché aaneule:

—iSkéköl kijkökásö! iAyécha buaë se' Israel aleripa blú datse Skéköl ttò wa e!^h

14 Etå Jesús tö burro pupula kué etö, e' kí ie' e' tkékä wes ikitule Skéköl yékuö kí es, e' tö iché:

15 A Sión wakpa, kë a' suanuk.

Isaú, a' blú datse

e' tkéulekä burro pupula kí.ⁱ

Es Skéköl yékuö tö iché.

16 Ima Jesús tté tso' kitule Skéköl yékuö kí e' wà tka ie' ta. Erë e' kewö ska' tå ie' ttökatapa kë éna iwà ane tö Skéköl yékuö kitule ká iaiæ e' tö Jesús tté pakeke. Erë ie' míkane ká jaí a olo tå' taië, e' ukuöki tå ie'pa éna iwà ane tö i kos wé pë' tö ie' ta, e' tso'tke kitule Skéköl yékuö kí.

17 Wépa tso' mik Jesús tö Lázaro shkeo'kane eta, e'pa tö ttè e' pakeke imalepa a. **18** E' kuëki pë' wä taië ttè e' jchenewä, e' kuëki imíyal Jesús iñaletsük. **19** Erë fariseowakpa tö iché ní a:

—iIsaú, sulitane mi'ke Jesús è itöki! iSe' tsaiëne buaë!

Griegowak welepa tö Jesús yulé

20 Pë' mìne Jerusalén Judiowak Yépa Yerulune Egípto e' kewö tkö'uk, e' shuá griegowak welepa tso'nak. **21** Griegowak e'pa debitü Felipe ska'. Felipe dör ká kië Betsaida e' wak. Ká e' atë Galilea. Ie'pa kkoché taië:

^h 12.13 Salmo 118.25 ⁱ 12.15 Zacarías 9.9

—A kéképa Felipe, sa' ki Jesús kiane suè.

²²Eta Felipe mía ichök Andrés a tā ie'pa bōl míyal ichök Jesús a.

²³Jesús tö iché ie'pa a:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e'olo taië e'kkayérketke. ²⁴Mokí ye' tö a' a iché tö iyiwö etkla kë tkénewá íyök a, e'tā iatdaë ekörla, kë wö tā! Erë iyiwö etkla tkénewá íyök a, ese shölöne tā iwödaló duowa, e'tā itskine wördäe taië. ²⁵Wé e'dalér taië kë duakwa, ese weirdaë aishkuö tā. Erë wé e' mettsa ttewa ká i' a, ese tsatkérdaë ser michoë. ²⁶Yi kaneblak ye' a, ese kawötä shkök ye' tā; wé ye' tso' ee ye' kanè mésopa tso' ñies. Yi kaneblöke ye' a, ese kikeraka ye' Yé tö.

Jesús ttekewatke, e' ché ie' tö

²⁷“Ye' ittsé i' tā, taië ye' eriane. ¿ì chèmiyö? ¿Yö ichèmi ye' Yé a: ‘A yéwö, ye' tsatköö i tköketke ye' tā e' yoki?’ Au, e' kë chepayö. ¡Ye' wák e' dë'bitu ttewa! ²⁸A yéwö, be' olo taië e'kkachö as be' kikarka.”

Eta ká jaí a ttò ttséne e' tö iché: “Ye' olo taië e'kkachétkeyö be' ki, ta iskà kkacheraneyö.”

²⁹Pé' tso' ittsök ee, e'pa tö iché tö alá blane, erë wëlepa tö iché:

—Skéköl biyöchökaw wele tté ie' tā.

³⁰Jesús tö iché ie'pa a:

—Ttò ttsé a' tö, e' kë dör ye' a, e' dör a' kimoie. ³¹Ká i' wakpa shu'lè kewö detke. Bé dör ká i' wakpa wökir, e' uyardattsə i' tā. ³²Mik ye' wötënewá krus mik e' tkénéka, eta ye' wá sulitane bituraë ye' ska!

³³Es ie' tö wës itterawa e' ché. ³⁴Pé' tö iiuté:

—Se' wá ijcher tö Skéköl yékkuö ki ikitule tö wé pairine'bitu idí' wa s'blúie e' ser michoë. ¿Wës be' tö iché tö S'ditsö Alà, e' kawötä tkékä krus mik? S'ditsö Alà ¿e' dör yi?

³⁵Jesús tö iché ie'pa a:

—Yi shköke stui a, ese kë wá ijcher wé imírö. Ye' dör wes ká olo es, erë ye' tso'ia a' shu'a ekuölo è. E' kueki a' shkök ye' olo a as kë stui tö a' kùwa. ³⁶Ye' dör wes ká olo es, e' tso'ia a' shu'a. Ye' mik a' erblö as a' dò ye' ichaie.

E' ché one Jesús tö tā imía e' bléwa ie'pa yoki.

I kuëki judiowak kë erblö Jesús mik

³⁷Ì kë or yi a ese wé Jesús tö taië judiowak wörki, erë ie'pa kë erbléne ie' mik. ³⁸E' kos wambléne wës Skéköl tteköl Isaías e' tö ikit Skéköl yékkuö ki es, e' tö iché:

“A Skéköl, ttè paka' sa' tö wësua kë yi wá iklöne.

Be' diché taië e'kkayë' be' tö ie'pa a, erë ie'pa kë wá sa' ttò iytëne.”^j

³⁹Es ie'pa kë a Skéköl ttè klör. Ñies Isaías ikitat tö i kueki ie'pa kë wa Skéköl ttè klögne. E' tö iché:

^j12.38 Isaías 53.1

⁴⁰ “Ie'pa er darérëe, kë éna Skéköl ttè klö'wák yës.

E' kueki ie'pa wöä Skéköl tö ká chowéwa.

Ie' tö ie'pa méat wës s'wöbla kë wawër es.

Ie' tö ie'pa er darë'wéwa as ie'pa kë éna iwà ar.

Skéköl tö ichè tö ye' tö iwé es

as ie'pa kë er manelù ye' a tå ie'pa bua'wèneyö.”^k

⁴¹ Isaías tö Jesús olo taië e' su' ena ie' tö Jesús cheke, e' kueki ie' tö iché es.

⁴² Erë taië judiowak wökirpa erblé Jesús mik. Erë ie'pa suane fariseowakpa vöki, e' kueki kë ie'pa ichékä sulitane kukua. Ie'pa kë ki ikiane tö fariseowakpa tö ie'pa trë'wëshkar ie'pa ñì dapa'wö wé a.

⁴³ S'ditsö tö ie'pa kikekekä e' wa ie'pa wöbatsö bua'ie, Skéköl tö ie'pa kikekekä e' skéie.

Ì ché Jesús tö e' wa se' kichatérdaë

⁴⁴ Jesús tö iché aneule: “Wépa erblé ye' mik, esepa kë erblëne ye' è mik. Ie'pa erblé ye' Yé tö ye' patkë' e' mik ñies. ⁴⁵ Wépa tö ye' sué, esepa tö ye' Yé tö ye' patkë' e' sué ñies. ⁴⁶ Ye' dör wes ká olo es. Ye' dë'bitu ká i' a as wépa erblé ye' mik, esepa kë kù'ia wes s'tso' stui a es. ⁴⁷ Wépa tö ye' ttò ttsé, erë kë iwà iwà iutëne, esepa kë kichatepa ye' wák tö. Ye' kë dë'bitu ká i' a s'ditsö kichatök. Ye' dë'bitu s'ditsö tsatkök. ⁴⁸ Wépa tö ye' watekettsa, kë tö ye' ttò dalöiè, esepa kkatökwak tso'tke, e' tö ie'pa kichaterattsa. Ttè yë'bak ye' tö, e' kë klöne ie'pa wä, e' kueki mik ká i' èrkewatke, etä ie'pa kichatérdatssa. ⁴⁹ Ye' kë wä ì yëule ye' wák er wa. Ì cheke ye' tö, e' chekeyö wes ye' Yé tö ye' patkë'bitu, e' tö ye' patkë' ichök es. E' kueki ye' ttò dör mokië. ⁵⁰ Ye' wä ijcher tö ì ché ie' tö e' tö sene michoë mé. Es ì chekeyö, e' chekeyö wes ye' Yé tö ye' kë ichök es.”

Jesús tö ittökatapa klò skué

13 ¹ Judiowak Yépa Yérulune Egipto e' kewö dökewatke bule es.

Jesús wä ijcher tö ie' tö ká i' mekeattke tå imichone iyé ska', e' kewö dewatke. Wépa dör ie' icha tso' ká i' a, e'pa dalér kékraë ie' éna. Es ie'pa dalér michoë ie' éna kékraë.

² Jesús ena ittökatapa tso' chkök nañewe. Ie'pa eköl kiè Judas, e' dör Simón Iscariote e' alà. Bé tö ie' kétke ibikeitsök Jesús wömútsa. ³ Erë Jesús wä ijcher tö iyé tö ì kos kewö mé iulà a. Ñies ie' wä ijcher tö ie' dë'bitu Skéköl ska' e' mitkene ee. ⁴ Es ie' e' kékä wé ie'pa tso' chkök ee, ta ipaio kikke yétsaitö tå datsi' ukuö e' pasiwoie, ese muéwaitö e' kipa mik. ⁵ E' ukuöki tå di! téito kulë' a tå ie' tö ittökatapa klò skuémi. Datsi' ukuö tso' iwà moule e' kipa mik, e' wa ittökatapa klò pasiwéitö.

^k 12.40 Isaías 6.10

⁶Mik Jesús mi' Simón Pedro klò skuök, eta e' tō ie' a iché:

—A Skékëpa, be' dör sa' wöbla'ukwak. ¿Wes e' tō ye' klò skuèmi?

⁷Jesús tō iiuté:

—I' uk ye' tso' e' wà kè ane be' éna iñne, erë i' ukuöki tā be' éna iwà ardaë.

⁸Eta Pedro tō iché ie' a:

—iKè ye' tō kawö mepa be' a as be' tō ye' klò skuò!

Jesús tō iiuté:

—Ye' kè tō be' klò skuè, e' tā be' kè döpaiq ye' ttökataie.

⁹Simón Pedro tō iché ia:

—A Skékëpa, e' dör es e'ma ye' klò skuó. iñies ye' ulà ena ye' wökir e' kos skuó!

¹⁰Erë Jesús tō iiuté:

—Yi kuétko ñiköl pa sunetke maneneë, ese kè kawötä kuöwène, iklö è kiane skuè. A' kibiepa tso'tke maneneë, erë eköl dur a' shua, e' kè dör manene.

¹¹Ie' wa ijcher tō yi tō iwömekettsa, e' kuëki ie' tō iché: “eköl dur a' shua, e' kè dör manene.”

¹²Jesús tō ittökatapa klò skué one tā ipaio kikke iékaneitö tā imíá e' tkéserne mesa o'mik tā ichéitö:

—I' wé ye' tō a' a, e' wà ane a' éna? ¹³A' tō ye' kië S'wöbla'ukwak ö Skékëpa, es je' idir, ye' dör e!. ¹⁴Ye' dör a' wöbla'ukwak, ye' dör a' kékëpa, erë ye' e' wöewa dò diöshet a' klò skuök wes kanè méso es. E' yita a' kë e' wöökwa dò diöshet ñi yökì ñi kìmuk. ¹⁵I' wé ye' tō a' wörkj, e' wà kkachéyö a' a as a' tō iwakaneù es. ¹⁶Moki ye' tō a' a iché tō kanè mésopa kos, esepa kè dör iwökirpa tsata. Ñies yi patkëule, ese kè dör yi tō ipatké ese tsata.

¹⁷Ttè e' wà ane a' éna tā iwawé a' tō es, e' tā ayécha e' dör buaë a' a.

¹⁸“Kè ye' ku' a' ultane chök. Ye' tō a' shukitbak, e' kuëki ye' wa ijcher buaë wes a' dör. Erë Skéköl yékuö tō iché: ‘wépa chköke ye' tā, e' isie alè eköl míane ye' bolökie.’ Ttè e' kawötä wà tkök es. ¹⁹E' ché ye' tō a' a kam iwà tkö e' yökì. Es mik iwà tka, eta a' tō iklö'weraë moki tō Skéköl tō ye' patkë'bitu. ²⁰Moki ye' tō a' a iché tō yi tō yi patkekeyö, ese kiekewa er bua' wa, ese tō ye' kiekewa er bua' wa. Ñies yi tō ye' kiekewa er bua' wa, ese tō yi tō ye' patkë'bitu e' kiekewa er bua' wa.”

Jesús tō iché Judas tō ye' wömerattsä

(Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

²¹Jesús tō iché one tā ichkenewa tā ichéitö ittökatapa a yësyësë:

—Moki ye' tō a' a iché tō a' eköl tō ye' wömerattsä.

²²Ittökatapa ñi suéka. Ie'pa kè wa ijcher tō yi chök ie' tso!. ²³Ie'pa eköl dalér taijé Jesús éna, e' tkér igomik tsinet ie'pa chköke e' dalewa. ²⁴Ie' a Simón Pedro ulà kikaché tō ichakö yi cheke Jesús tō. ²⁵Ie' kí e' skewa tsinet Jesús skà tā ichakéitö ia:

—A Skëkëpa, ¿yi idir?

²⁶Jesús tö iiuté:

—Ye' tö pan takla nuwëke udiö a, tä yi a yö imé e' idir.

E' bet tä ie' tö pan takla nuwëka tä iméitö Judas dör Simón Iscariote alà e' a.

²⁷Judas tö pan takla ñé tä bet Satanás tkawa^q ie' er a. Jesús tö iché ia:

—Ì weke be' tö e' ú bet.

²⁸Erë ie'pa tso' chököl mesa o'mik, e'pa kë éna ijané ì kueki Jesús tö iché es.

²⁹Judas dör inuköl blökwak, e' kueki Jesús ttökatapa wélepa tö ibikeitsé tö Jesús tö Judas ké ilè täuk ikawö tkö'wekerakito e' a ö ilè kakmuk s'siarëpa a.

³⁰Es Judas tö pan ñé tä imía. Mik imía, eta ká detke nañewe.

Jesús tö ttè dalöiëno pa'ali mé ittökatapa a

³¹Judas mía e' ukuöki tä Jesús tö iché:

—Ye' dör S'ditsö Alà e'. I'ñe ye'olo wérdaë, ñies Skëköl wák olo wérdaë ye' ki. ³²Skëköl olo wérdaë ye' ki, e' tä ie' wák tö ye'olo kkacheraë sulitane wörki, e' weraëitö bet. ³³A ala'r, kë ye' serpaiä a' tä ká taijé. A' tö ye' yuleraë, erë ì yé'bak ye' tö judiowak wökirpa a, e' cheke ye' tö a' a ñies; a' kë döpa wé ye' mi'ke ee. ³⁴Ye' tö ttè pa'ali meke a' a dalöiè, e' dör i!: a' fí daléritsó. A' kawötä ñí daléritsök wes ye' tö a' daléritseke es. ³⁵A' ñí daléritsöke es, e' tä sulitane wá ijcherdaë tö a' dör ye' ttökatapa.

Pedro icheraë tö ie' kë wá Jesús súule

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)

³⁶Simón Pedro tö ichaké Jesús a:

—A Skëkëpa, ¿wé be' mi'ke?

Ie' tö iiuté:

—Kë be' döpami ye' itöki wé ye' mi'ke ee, erë aishkuö tä be' dömi ye' itöki.

³⁷Pedro tö iché ie' a:

—A Skëkëpa, ¿ì kueki ye' kë mi'pa be' itöki i' tä? ¡Ye' e' chétke duökwa be' tsatkök!

³⁸Jesús tö iiuté:

—¿Moki be' e' chétke duökwa ye' tsatkök? Ye' be' a iché yësyësë tö kam dakro ar, e' yoki bö icheraë mañatökicha tö be' kë wá ye' súule.

Shkowa Skëköl ska' e' ñalé dör Jesús

14

¹E' ukuöki tä Jesús tö iché ittökatapa a:

“Kë a' tkinuk. A' erblö Skëköl mik. Ñies a' erblö ye' mik. ²Ye' yé u blatéule taijé. Ye' mi'ke iwakanéuk kewe a' yoki. E' kë chöpa es, e'ma kë ye' wá iyene. ³Ye' mía tä mik iwakaneone, eta ye' datskene a' tsükmi as a' mi' senuk wé ye' tkér ee. ⁴Wé ye' mi'ke e' ñalé súule a' wá buaë.”

⁵Tomás tö ie' a ichaké:

—A Skëkëpa, kë sa' wá ijcher wé be' mi'ke tä ¿wes sa' a iñalé armi?

6 Ie' tö iiuté:

—Ye' dör ñala e'. Ì dör mokjë ena sene michoë e' dör ye'. Kè yi dòpa S'yé ska', e' kè dör ye' wa e' ta. **7**A' wä ye' sʉule mokië, e' ta es a' wä ye' Yé sʉule. I' tami a' wä ie' sʉule, mokië isuétke a' tö.

8 Felipe tö iché ia:

—A Skékëpa, S'yé kkachö sa' a ta e' è dör wë!

9 Jesús tö iiuté:

—A Felipe, kà taië ye' sené a' ta, ¿wes kè be' wä ye' sʉule? Yi tö ye' sué, ese tö S'yé sué ñies. ¿Wes be' ichèmi, 'S'yé kkachö sa' a'? **10** A Felipe, ¿be' kè wä iklöne tö ye' ena S'yé, sa' böl dör eköl è? Ì chekeyö a' a, e' kè cheku' ye' wä ye' wák er wa. Ì kos kanewekeyö, e' kaneweke S'yé serke ye' a e' tö. **11** Iklö'ú tö ye' ena S'yé sa' böl dör eköl è. Ì chekeyö a' a, e' kè klö'wë a' tö, e' ta iklö'ú i kë or yi a, ese wéyö e' wa. **12** Moki ye' tö a' a ichè tö wépa erblé ye' mik, esepa tö i wéke ye' tö, e' weraë ñies. Eré ye' mi'ke S'yé skà e' kuékì i oule ye' wä, ese weraë ie'pa tö, ye' wä ioule e' tsata. **13** Ì kos kieke a' tö ye' ttò wa, e' weraëyö as S'yé olo taië e' kkayér ye' dör ilà e' wa. **14** Ì kos kieke a' tö ye' a, e' weraëyö.

Jesús kablé Wiköl Batse'r patkök

15 "A' éna ye' dalér, e'ma ye' ttè dalöiëno e' dalöieraë a' tö. **16** Ye' tö ikieraë S'yé a ta ie' tö iskà patkeraë eköl a' kímuk, e' dör Sulaiökvak, ie' tso'ie a' ta kekraë. **17** Ie' dör Skéköl Wiköl. Ie' tö S'yé ttò moki e' kkacheraë a' a. Wépa kè tö Skéköl dalöiè esepa kè a iWiköl wënuk ena ie'pa kè wä isʉule, e' kuékì ie'pa kè a ikinukwá e' kímoie. Eré a' wä ie' sʉule. Ie' serke a' ta, ñies ie' serdaë a' er a.

18 "Ye' kè tö a' mepaat s'jchu'rлаie. Ye' datskene a' ska!. **19** Kukur ta wépa kè dör ye' icha esepa kè tö ye' sʉepaia. Eré a' tö ye' suerane. Ye' duowa shkenekane, e' batamik sene michoë döraë a' ulà a. **20** Mik e' kewö de, eta a' wä ijcherdaë tö ye' ena S'yé sa' böl dör eköl è. Ñies a' wä ijcherdaë tö a' ena ye', se' dör wës wák eköl è es. **21** Wépa tö ye' ttè dalöiëno klö'wëke ta iwà iuteke, esepa éna ye' dalér. Wépa éna ye' dalér, esepa dalérdaë ye' Yé éna. Ñies ye' éna ie'pa dalérdaë ena ye' e' kkachöraë ie'pa a.

22 Etä eköl skà kiè Judas, kè dör Judas Iscariote, e' tö ie' a ichaké:

—A Skékëpa, ¿wes be' e' kkachòmi sa' a, eré be' kè e' kkachòpa sulitane a?

23 Ie' iiuté:

—Wépa éna ye' dalér, esepa tö ye' ttè iuteraë. Ie'pa dalérítseraë ye' Yé tö. Ie' ena ye', sa' döraë ie'pa ska' senuk ie'pa ta. **24** Wépa kè éna ye' dalér, esepa kè tö ye' ttè iutepa. Ttè chekeyö a' a, e' kè dör ye' wák ttè, e' dör Skéköl tö ye' patkë!, e' ttè.

25 "I' kos chekeyö a' a, e' chekeyö ye' tso'ia a' ta e' dalewa. **26** Eré Sulaiökvak, e' dör Wiköl Batse'r, e' patkeraë Skéköl tö a' a ye' ttò wa. Ì kos yë' ye' tö a' a, e' wa ie' tö a' wöbla'weraë as a' éna iärne.

²⁷“Sene bërë méatyö a' a, e' datse ye' wä. E' dör ichók kë dör wes sene bërë cheke wépa kë tö Skéköl dalöiè esepa tö es. E' kueki kë a' tkinuk, kë a' suanuk. ²⁸A' wä ittsëule tö ye' tö a' a iché tö 'ye' mi'ke erë ye' datskene a' ska! A' éna ye' dalér moki, e' ta a' ttsë'rdaë buaë tö ye' mi'ke S'yé ska', e' dör ye' tsatä e' kueki. ²⁹I' ta ye' tö ichétke a' a kám iwà tkò e' yoki as mik iwà tka, eta a' erblò ye' mik.

³⁰“Bé dör ká i' wökir, e' datsetke bet, e' kueki ye' kë a kawö ta'ia ttök a' ta taië. Ie' kë diché ta' ç' aloka ye' ki yés. ³¹Erë ye' tö iwé wes ye' Yé tö ye' ka' iuk es as sulitane tö isaq tö ye' Yé dalér ye' éna.

“Se' e' yòlur íe, mishkatke.

Jesús dör wes uva kicha es

15 ¹“Ye' dör uva kicha chökle, e' kaneweke ye' Yé tö. ²Iulà wé kë wör, ese télor ye' Yé tö. Iulà wör ta' kos, ese paikléloritö buaë maneneë as ikí wör taië. ³A' pairiuletke maneneë ttè wa ye' tö a' wöbla'wé e' wa. ⁴A' senú ye' ta ñita, eta ye' serdaë a' ta ñita. Mik ulà kë ku'ia iwí mik, eta kë iwöriä. Kë iwönuik iwák è mik. Es ñies a' kë ky' ye' mik, eta kë a' wörpa.

⁵“Ye' dör uva kicha. A' dör iulà. A' kë ky' ye' mik, eta kë i onuk a' a yés. E' kueki wépa serke ye' mik, ñies ye' serke e'pa a, esepa wörke taië. ⁶Wépa kë serku' ye' mik, esepa térdattsa kéu bánet ta isinewa wes uva kicha ulà sir es. Iulà ese shteketä uyewa bö' a ta iñanewa.

⁷“A' serke ye' mik, ñies ye' ttè tso'ie a' er a, e' ta i kos kiane a' ki, e' kiô Skéköl a' ta imeraëtitö a' a. ⁸Mik i kiane Skéköl ki, ese wé a' tö, eta e' dör wes uva wör es. E' tö ye' Yé kikekekä taië. E' wa iwénewa tö moki a' dör ye' ttökatapa. ⁹Ye' éna a' dalér wes ye' Yé éna ye' dalér es. A' senú kekraë ye' mik as ye' tö a' dalértsò kekraë. ¹⁰Ye' ttè dalöiëno e' dalöieke a' tö, e' ta ye' tö a' dalértsè michoë. E' dör wes ye' tö ye' Yé ttè dalöiëno e' dalöieke ta ie' tö ye' dalértsè michoë es.

¹¹“I' kos chekeyö a' a as a' ttsë'r buaë wes ye' es. Ye' ki ikiane tö a' ttsë'r buaë shute. ¹²Ye' ttè dalöiëno e' dör i!: a' nì dalértsò wes ye' tö a' dalértske es. ¹³Se' e' mettsa duókwä yile dalér se' éna, e' skéie, e' ta kë se' éna yi dalénuk e' tsata. ¹⁴I' uk ye' tö a' ké, ese weke a' tö, e' ta a' dör ye' sinípa. ¹⁵I' bikeitseke i kaneweke kanè wökir tö, ese kë jcher ikanè méso wä. Iwökir kë tö ipaketa' ie' a. Erë i kos yë' ye' Yé tö ye' a, e' chéneyö a' a, e' kueki a' kë kiéiayö ye' kanè mésopa, a' kiekeyö ye' sinípa. ¹⁶A' kë wä ye' shukite, e' skéie ye' tö a' shukit. Ye' tö a' patkeke as a' mi' wönuk buaë wes uva ulà es, erë iwö ese tso'ie kekraë. Es i kos kié a' tö ye' Yé a ye' ttò wa e' meraëtitö a' a. ¹⁷Ye' ttè dalöiëno dör i!: a' nì dalértsò.

Pé' kë erblène Jesús mik esepa tö Jesús ttökatapa sueraë suluë

¹⁸“Wépa kë tö Skéköl dalöiè esepa tö a' sueke suluë, e' ta a' éna ianú tö ie'pa tö ye' su'bak suluë a' yoki kewe. ¹⁹A' chöpa wes ie'pa es, e'ma ie'pa

tö a' dalértsèmi wes ie'pa ñì dalér es. Erë ye' tö a' shukit ie'pa shua, e' kueki ilñe ta a' kë dör wes ie'pa es. E' kueki ie'pa éna suluë a' ar. ²⁰Ye' tö iyë'bak a' a tö 'ikanè mëso kë dör iwökir tsata,' e' anú a' éna. Ie'pa tö ye' we'iké siarë, e' ta ie'pa tö a' we'ikeraë siarë. Ie'pa tö ye' ttò dalöié, e' ta ñies ie'pa tö a' ttò dalöieraë. ²¹A' dör ye' ichapa. Ie'pa kë wà ye' Yé tö ye' patkë! e' suule. E' kueki ì kos suluë wambleraë ie'pa tö a' ki.

²²"Ye' kë dòpå ká i' a, ye' kë ttè pakópa ie'pa a, e'ma ie'pa kë ki ì sulu nuí ta!. Erë ilñe ta ie'pa kë tköpasskar inuí ulà a. ²³Wépa tö ye' sueke suluë, esepa tö ye' Yé sueke suluë ñies. ²⁴Ì kë or yi a ese kë úpayö ie'pa wörki, e'ma ie'pa kë ki ì nuí ta!. Erë ie'pa tö isu'bak erë ie'pa tö ye' sué suluë, ñies ye' Yé sué suluë ie'pa tö. ²⁵Erë itka es as ì tso' kitule Skéköl yékköö ki, e' wà tkò es, e' tö ichë: 'Ie'pa tö ye' sué suluë kë wà ta!'.¹

²⁶"Ye' tö Sulaiökawak tso' ye' Yé ska!, e' patkeraë a' a, e' dör Skéköl Wiköl. Ie' dör Skéköl ttò moki chökwak. Mik ie' de, eta ie' tö ye' tté cheraë. ²⁷A' manetwa ye' ta kuaë, e' kueki a' tö ye' tté cheraë ñies.

16 ¹Ttè e' kos chéyö a' a as a' erblò ye' mik e' kë olo'yò a' tö. ²Ie'pa tö a' uyerattsa se' ñì dapa'wò wé a. Moki kawö dökewatke ta yile tö a' ttewa, e' ta e' tö ibikeitseraë tö es ie' tso' Skéköl kanè uk. ³Ie'pa kë wà ye' ena ye' Yé suule moki, e' kueki ie'pa e' wamblò es. ⁴Erë ttè e' chéyö a' a as mik ikewö de, eta a' éna iar.

Ì weke Wiköl Batse'r tö, e' pakè

Ye' tso'ia a' ta, e' kueki kuaë ttè e' kë yéne ye' wà a' a. ⁵Erë ilñe ta ye' mitkene, ye' Yé tö ye' patkë!, e' ska!. Erë a' kë tö ye' a ichakè tö '¿Wé be' mi'ke?' ⁶E' skéie a' erianekà taië, ì ché ye' tö a' a e' kueki. ⁷Mokië ye' tö a' a ichë tö buaë idir a' a tö ye' mía. Ye' kë mìne, e'ma Sulaiökawak kë dòpå a' a. E' kueki ye' tö a' a ichë tö buaë idir a' a tö ye' mía. Ye' mía, e' ta ye' tö Sulaiökawak patkeraë a' a. ⁸Mik ie' de, eta ie' tö ikkacheraë wépa kë tö Skéköl dalöié esepa a tö ie'pa e' wamblò sulu. Ñies ie' tö ikkacheraë ie'pa a tö ye' eköl è dör yésyésë Skéköl wöa. Ñies ie' tö ikkacheraë ie'pa a tö ie'pa kichatérdaë aishkuö ta. ⁹Ie'pa kë erblóku ye' mik, e' kueki ie'pa dör ì sulu wamblökwakpa. ¹⁰Ye' mi'kene ye' Yé ska!, e' kueki kë ye' suepai a' tö. E' wa ikkayéne ie'pa a tö ye' eköl è dör yésyésë Skéköl wöa. ¹¹Bé dör ká i' wakpa wökir e' kichaténnetke, e' wa ikkayéne tö ñies ie'pa kichatérdaë.

¹²"Taië ye' wà íyi tso'ia chè a' a, erë i' ta kë a' a iwà anuk. ¹³Erë mik Skéköl Wiköl ttò mokië e' de, eta ie' kë ttòpa iwák er wa. Ì ttseke ie' tö Skéköl ska!, ese cherane ie' tö a' a. E' kueki ie' tö a' wöbla'weraë ttè moki kos ese wa. Ì tköraë aishkuö ta, ese cheraëtitö a' a. ¹⁴Ì tso' ye' er a, ese cheraneitö a' a. Es ie' tö ye' kikeraka. ¹⁵Ì kos tso' ye' Yé er a, ñies e'

¹15.25 Salmos 35.19; 64.4

tso' ye' er a. E' kueki ye' tö a' a iché tö, ì tso' ye' er a, ese cherane Wiköl Batse'r tö a' a.

Ittökatapa eriane e' manerdattsane ttsë'rdane buaë

16 “Berbér setcha, eta kë a' tö ye' suepaia. Erë e' ukuöki setcha, eta a' tö ye' suëmine.”

17 Ie' ttökatapa wlepa ñì chaké:

—Ie' tö iché, ‘Berbér setcha eta a' kë tö ye' suepaia. Erë e' ukuöki tå a' tö ye' suëmine.’ Ñì cheke ie' tö es? Ñima iwà dör? Ñies ie' tö iché tö ‘Ye' mi'ke ye' Yé ska!’ 18 Ie' iché ‘Berbér setcha’ Ñima e' wà kiane chè? Ìl ché ie' tö, e' wà kë aqe se' éna!”

19 Jesús wà ijcher tö ie'pa éna ie' chakak, e' kueki ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' tö iché a' a: ‘Berbér setcha, eta a' kë tö ye' suepaia. Erë e' ukuöki setcha, eta a' tö ye' suëmine.’ ÑE' wà chakeke a' tö ñì a? 20 Moki yò iché a' a tö a' iuraë kkochöraë siarë, erë wépa kë tö Skéköl dalöiè esepa ttsë'rdane buaë. Eré a' eriardaë, erë e' manerdattsane ttsë'rdane buaë. 21 Mik alaköl alà kyrketke, eta ieriane taië, ikirine e' kewö de, e' kueki. Erë mik ilà kune, eta ittsë'nene buaë. Ie' alà kune e' tö ie' ttsë'weke buaë. E' kueki ikirine weine siarë e' chowa ie' éna. 22 E' sù ñiñe tå a' eriarke siarë, erë se' ñi saurane, e' tö a' ttsë'wérane buaë shute. Ttsë'ne buaë e' kë yénuktsa yi a' er a.

23 “Mik e' kewö de, eta kë ì kiepai a' tö ye' a. Moki ye' tö a' a iché tö ì kos kié a' tö ye' Yé a ye' ttò wa, e' meraëitö a' a. 24 Ikkë tå a' kë wà ì kiule Skéköl a' ye' ttò wa, erë i' tå ikiómitke ie' a, ikió ie' a' kékraë eta imerdaë a' a as a' ttsë'r buaë shute.

Jesús e' alékatke pë' kë erblène ie' mik esepa ki

25 “I' kos chéyö a' a, e' chéyö ttè kleaule wa. Erë kawö döraë eta kë ye' tö ichèia a' a es. Ye' tö ye' Yé ttè pakeraë a' a wes idör es kë kleaule.

26 Mik e' kewö de, eta ì kiane a' ki e' kieraë a' wákpa tö ye' Yé a ye' ttò wa. E' wà kiane chè tö kë ikanukiä tö ye' tö ì kos kiane a' ki e' kiö ye' Yé a. Ie' wák éna a' dalér taië, e' kueki ì kiane a' ki, ese kiëmi a' wákpa tö ie' a ye' ttò wa. 27 Ie' éna a' dalér, e' kueki a' wákpa tö ikiëmi ie' a. A' éna ye' dalér, ñies a' tö iklö'wéke tö ye' dëbitu ie' ska', e' kueki ie' éna a' dalér.

28 Ye' datse ie' ska' e' dë' ká i' a, ñiñe tå ye' mitkene ie' ska!.”

29 Ittökatapa tö iché ie' a:

—I' tå be' tso' ichök sa' a wes idör es kë kleaule. Be' kë ku' ichökiä ttè kleaule wa. 30 Ire' sa' wà ijcher tö be' wà íyi kos e' jcher. Dò ì chakak sa' éna be' a, e' jchertke be' wa. E' kueki sa' tö iklö'wé tö be' datse Skéköl ska!.

31 Jesús tö iiyut:

—Ñire' a' tö iklö'wé? 32 A' tö ye' meraat ekörla. A' michone eköl eköl a' u a. Kawö e' datse, e' detke i' tå. Erë moki ye' kë ku' ekörla. Ye' Yé tso' ye'

tá. ³³E' kos chéyö a' a as a' ser bërë a' batsulewa ye' mik e' wa. Ká i' ki a' weirdaë siarë. Erë a' er kuú, iye' e' ali'kabak ì sulu diché ki!

Jesús ikié S'yé a ittökatapa ki

17 ¹Ttè ekké ché Jesús tö one tá iká sué ká jaì a tá ichéítö: “A Yéwöla, ye' kewö detke. Ye' dör be' alà, e'olo kkachó as be' olo kkayér sulitane a ye' wa. ²S'ditsö ultane kewö me' be' tö ye' a as sene michoë mù ye' tö, wépa kos me' be' tö ye' a, esepa a. ³Sene michoë e' dör tö ie'pa bats buaë be' dör Skéköl chökle eköl è e' mik, ñies ye' dör Jesucristo patké! be' tö e' mik.

⁴“Kanè me' be' tö ye' a wè ká i' a, e' wétkeyö. E' wa ye' tö be' olo kkayé'bitu. ⁵E' kueki i' ta, a yéwöla, ye' tö be' a ikiè tö mik ye' dene be' ska!, eta ye' olo kkachó, wès be' tö ye' olo kkayé' mik ye' bak be' ta kám ká i' yör e' yoki eta es.

⁶“Wépa shukitbak be' tö ká i' wakpa shua mè ye' a, e'pa a ye' tö ikkaché tö be' dör yi. Be' ichapa idir, e'pa me' be' tö ye' a. Ie'pa tö be' ttè iuteke. ⁷Iñe ta ie'pa wà ijcher tö i kos wéyö, ñies i kos chéyö, e' me' be' tö ye' a. ⁸Ttè me' be' tö ye' a pakè, e' pakéyö ie'pa a, ta ie'pa tö iklö'wé. Ie'pa wà ijcher tö moki ye' datse be' ska! patké! be' tö.

⁹“Ye' tso' be' a ikiök ie'pa ki. Ye' kè kú! ikiök wépa kè tö be' dalöieta! esepa ki. Ye' tso' ikiök wépa me' be' tö ye' a esepa ki, ie'pa dör be' icha e' kueki. ¹⁰Wépa kos dör ye' icha, esepa dör be' icha. Ñies be' icha kos esepa dör ye' icha. Ie'pa wa ye' olo taié e' kkayëne.

¹¹“Kè ye' serpaiq taié ká i' ki. Ye' mitkene senuk be' ska!. Erë ie'pa ate ká i' ki. A Yéwöla batse'r, be' dalò taié, be' diché taié me' be' ye' a, e' wa ie'pa kkö'nú as ie'pa ser ñita wès wák eköl è es wès be' ena ye' es. ¹²Mik ye' tso'ia ká i' a ie'pa ta, eta ye' tö ie'pa kkö'né tsatké diché me'bö ña e' wa. Ie'pa kos tsatkéyö. Wé wömenettsabak weinuk, e' è e' yé'ttsa sa' shua. Ie' è weinewa as iwà tkò wès be' yekkuö tö ichè es.

¹³“Irö ye' mitke be' ska!, erë ttè i' chekeyö, ye' tso'ia ká i' a e' dalewa, as ie'pa ttsé'r buaë mokijé wès ye' es. ¹⁴Be' ttè yé'yo ie'pa a, erë wépa kè tö be' dalöiè esepa tö ie'pa sueke suluë. Ye' kè dör wès ká i' wakpa es, e' sù ye' ttökatapa kè dör wès ie'pa es. E' kueki ká i' wakpa tö ie'pa sueke suluë. ¹⁵Ye' kè kú! ikiök be' a tö ie'pa yóttsa ká i' ki. Ye' tso' be' a ikiök tö ie'pa bló bë yoki. ¹⁶Ye' kè dör wépa kè tö be' dalöiè esepa eköl, ñies ye' ttökatapa kè dör ie'pa es. ¹⁷Ie'pa klö'wé be' wák è a be' ttè wa. Be' ttè dör moki. ¹⁸Ye' tso' ie'pa patkök ká i' wakpa shua, wès be' tö ye' patké! ká i' wakpa shua es. ¹⁹Es ye' e' mütttsa be' a as ie'pa e' mütttsa moki be' a ñies.

²⁰“Ye' kè kú! ikiök be' a ie'pa è ki. Erë wépa erblòmi ye' mik ie'pa ikképa ttò batamik, ñies esepa ki ye' ts! be' a ikiök. ²¹Ye' tö be' a ikiè as ie'pa dò wès wák eköl è es. Be' ena ye!, se' dör wák eköl è. Es ye' tö be' a ikiè tö ie'pa

dò wès wák eköl è es se' tā wès se' dör eköl è es, as ká i' wakpa tö iklö'ù mokí tö be' tö ye' patké'. ²²Diché me' be' tö ye' a, e' mé ye' tö ie'pa a as ie'pa dò wès wák eköl è es, wès be' ena ye', se' dör eköl è es. ²³Ye' båtsé buaë ie'pa mik, ñies be' båtsé buaë ye' mik. Es idir as ie'pa dò mokjé wès wák eköl è es. E' dör es, e' tā ká i' wakpa wā ijcherdaë tö be' tö ye' patké'. Ñies ie'pa wā ijcherdaë tö be' éna ye' ttökatapa dalér taijé wès be' éna ye' dalér es.

²⁴"A yéwö, be' tö ie'pa me' ye' a. Ye' kí ikiane tö aishkuö tā ie'pa dòmi ye' tā, wé ye' tso' ee, as ie'pa tö olo me' be' tö ye' a, e' saù. Kám ká i' yör, eta wake' be' éna ye' dalér taijé, e' kueki olo e' me'bak be' tö ye' a. ²⁵A Yéwö, be' dör yésyésé. Wépa kè tö be' dalöiè esepa kè wā be' suule, eré ye' wā be' suule. Ñies ie'pa ikképa wā ijcher tö be' tö ye' patké'bitu. ²⁶Ye' tö ie'pa a ikkayé' tö be' dör yi, e' kkachekeiayó ie'pa a as ie'pa ní daléritsò wès be' tö ye' dalérítseke es, ñies as ye' dò sénuk ie'pa er a."

Judiowak tö Jesús klö'wéwā

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

18 ¹Jesús tté S'yé tā one, tā imía ittökatapa tā dílla kiè Cedrón, e' wishet. Ie'pa de wé kal klò tso' tkéule ee. ²Ee Jesús krá ní dapa'ulk ittökatapa tā, e' kueki Judas tö ie' wömekettsa, e' wā ká e' suule buaë. ³E' itöki Judas demi ee Roma nippökwakpa tā taijé. Ñies Skéköl wé, e' shkékipa de ie' tā. E'pa patké judiowak sacerdote pa wökirpa ena fariseowakpa tö. Ie'pa de Judas tā bö'wö kí ena kuàtak sí wöñarke taijé ese kí, ñies tabè damirak iwā taijé. ⁴Í wamblérketke ie' tā, e' kos jcher buaë ie' wā, e' kueki ie' dettsa tā ichaké ie'pa a:

—¿Yi yuleke a' tö?

⁵Ie'pa iiuté:

—Jesús Nazaret wak, e' yuleke sa' tö.

Jesús tö iché:

—Ye' idir.

Judas tö ie' wömekettsa, e' tso' nippökwakpa tā. ⁶Mik Jesús tö iché: "Ye' idir", e' wösha tā ie' skéurak tsíkka tā ianerörak iskjí. ⁷Jesús tö iskà chaké ie'pa a:

—¿Yi yuleke a' tö?

Ie'pa tö iiuté:

—Jesús Nazaret wak.

⁸Jesús tö iskà iiuté:

—Ye' tö ichétke a' a tö ye' idir. A' ye' yuleke, e'ma wépa tso' ye' tā, e'pa müat bér.

⁹Ie' tö iché es as tté yé'itö iyé a, e' wā tkò. Ie' tö iyé: "wépa mé be' tö ye' a, esepa kè weinuk yés." ¹⁰Etā Simón Pedro wā tabè shkò, e' yéttsaítö tā sacerdote kibi kanè mésø, e' kukuöña ulà bua'kka tétsa, e' kiè Malco.

¹¹Jesús tö iché Pedro a:

—Be' tabè blówane ikkuölit a. Ye' Yé tö íyi bacha'bacha i' mé ye' a, e'
ta Ʉwes e' kë yepawayö?

Jesús mítsér Anás wörki

(Mateo 26.57-58; Marcos 14.53-54; Lucas 22.54)

¹²Eta Roma ñippökawakpa ena iwökir kibi ena Skéköl wé shkëkipa tö Jesús
klö'wéwá muéwá iulà a. ¹³Ta itsémirakitö kewe Anás u a. Anás dör Caifás nuäki.
Duas e' wa Caifás dör judiowak sacerdote kibi. ¹⁴Caifás e' tö iyé! judiowak
wökirpa a tö buaë idir ie'pa a tö wém eköl è ttewá ie'pa ultane skéie.

Pedro iblé tö kë ie' wá Jesús suule

(Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57)

¹⁵Simón Pedro ena Jesús ttökata skà eköl, e'pa ból mirwá Jesús itöki. Ittökata
tso' Pedro wapieie, e' suule buaë sacerdote kibi wá, e' kueki ie' dewá buaë Jesús
ta sacerdote kibi upa a. ¹⁶Erë Pedro ate dur u'rki ukkó tkér kañika ee. Eta ittökata
suule sacerdote kibi wá, e' biteane ttök tayé tso' ukkó kkö'nuk e' ta as Pedro döwa.
Eta es Pedro dewá. ¹⁷Eta tayé dur ukkó kkö'nuk, e' tö Pedro a ichaké:

—¿Yéne be' dör wém klönewá e' klé?

Ie' tö iiuté:

—Au, ye' kë dör iklé.

¹⁸Ká dör seseë, e' kueki sacerdote kanè mésopa ena Skéköl wé shkëkipa
tö bö' batséka baiklè. Ee Pedro de bö' baiklök ñies ie'pa ta.

Sacerdote kibi tö Jesús chaké

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹Anás bak sacerdote kibi e' tö Jesús chaké ittökatapa ki ena ttè wa ie'
s'wöbla'weke, e' ki. ²⁰Jesús tö iiuté:

—Kekraë ye' tté sulitane kukua. Kekraë ye' tö s'wöbla'wé se' ñì dapa'wo wé kos
a ena Skéköl wé a wé sulitane ñì dapa'uke ee. Kè ye' wá ì yéule akir. ²¹¿Lók be' tö
ye' chaké? Ì chéyö e' jcher wépa wá ye' ttséule ichök, esepa wá. Ie'pa a ichakó.

²²Mik e' ché Jesús tö, eta Skéköl wé shkëkipa eköl tö ie' ppé iwö ki
iulatö wa ta iché ia:

—¿Wes be' tö sacerdote kibi iutèmi es?

²³Jesús tö iiuté:

—Ì chéyö, e' dör suluë, e'ma ichö wé isulune. Erë ì ché ye' tö e' dör
moki, e' ta Ʉì ki be' tö ye' ppé?

²⁴E' ukuöki ta Anás tö Jesús patkémi moule Caifás ska', e' dör judiowak
sacerdote kibi.

Pedro tö ibléne tö kë ie' wá Jesús suule

(Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵E' dalewa Pedro duriä bö' baiklök ta ichakérakitö:

—¿Yëne be' dör wëm klönewä e' klé eköl?

Ie' iiüté:

—Au, ye' kë dör ie' klé.

²⁶E' ukuökì tå sacerdote kibi kanè mëso kukuöña tëa' Pedro tö, e' yami eköl tö ie' a iché:

—Ye' tö be' sué ie' ta, kal klò tso' tkëule ee.

²⁷Pedro tö iskà bléne tå e' wösha tå dakro ane.

Jesús mítser Pilato wörki

(Mateo 27.1-2,11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

²⁸Bla'mi, diwö tskirketke, etå Jesús yétsarakitö Caifás u a tsëmi judiowak wökir kiè Pilato, e' ska!. E' kë dör judiowak. Ie' tkëuleka Roma wakpa wä judiowak wökirie. Ee ie'pa tö Jesús tsémi. Judiowak éna Ie'pa Yépa Yérulune Egipto e' kewö tkö'wak, e' kuëki ie'pa kë e' ia'wakka. Ie'pa a ta shkëwa yi kë dör judiowak ese u a e' dör ñá, e' kuëki ie'pa kë dë'wä Pilato u a. ²⁹E' kuëki ie' dettsa ie'pa tå ttök, tå ie'pa a ichakéitö:

—¿Ì kí a' tö wëm e' kkateke?

³⁰Ie'pa tö iiüté:

—Wëm e' kë tö íyi sulu wamblopä, e'ma sa' kë wä ie' mène be' ulà a.

³¹Ie' tö ie'pa a iché:

—Itsúmine tå ishulö wës a' wakpa ttè dalöieno e' tö ichè es.

Erë judiowak wökirpa tö iché:

—Kë sa' a kawö mène s'ttökwa.

³²Mik e' ché ie'pa tö es, etå e' wa Jesús tö wës ie' duörawä e' yë!, e' wà tka.^m ³³Pilato míane weshke tå Jesús kiéitö tå ichakéitö:

—¿Be' dör judiowak blú?

³⁴Jesús tö iché ie' a:

—¿E' chaké be' tö be' wák er wa, ö yile tö ye' ché be' a e' kuëki?

³⁵Pilato tö iiüté:

—¿Ttséskua tå ye' dör judiowak? Be' wák ditséwöpa ena sacerdote wökir kibipa, e'pa wä be' debitü ye' a shulè. Ì sulu wamblébö?

³⁶Jesús tö iiüté:

—Moki ye' dör blu', erë ì blúie ye' tso' e' kë dë'kä kä i' ki. Imú dör es, e'ma ye' ttokatapa nippömi as judiowak wökirpa kë tö ye' klö'wëwä. Erë ì blúie ye' tso' e' kë dë'kä kä i' ki.

³⁷Etå Pilato tö ie' a ichaké:

—¿E'ma moki be' dör blu'?

Jesús tö iiüté:

^m **18.32** Juan 3.14 ena 12.32 saú.

—Tō, wes be' iché e'ma es idir. Ye' dör blu'. Ye' kune' ká i' a ttè moki e' choie, e' kueki ye' dëlbitu. Wépa éna ttè moki dalér esepa kos tö ye' ttè iüterae.

38 Pilato tö ie' a ichaké:

—¿I dör ttè moki?

Pilato tö iché tö Jesús ttówa

(Mateo 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

Pilato tö ichaké one tā ie' skà dettsa ttök judiowak tā, tā ichéitö ie'pa a:

—Ye' kē wā ì sulu kune Jesús ki. 39 Erë a' wöblanewatke tö mik A! Yépa Yérulune Egipto e' kewö tkö'wéke, eta s'wötëule e' yekettsa èmine ye' tö eköl. ¿A! ki ikiane tö a' blú e' èmiyö?

40 Ie'pa tö iiuté aaneule:

—ile' kē wöttsaar! iBarrabás wöttsoö sa' a!

(Barrabás e' dör akblökwak.)

19 ¹Etä Pilato tö Jesús ppök patké ttsa' bata daloie wa. ²Roma nippökwakpa tö dika'kicha yué wöshkiie tā itkékarakitö Jesús wökir ki blu'ie. Nies ie'pa tö datsi' daloshdalosh ese iékä iki blu'ie iwayuoie. ³E' ukuöki tā idewarak tsinet ie' o'mik tā iché ia:

—iBe' dör judiowak blú! iBe' mú kawö tkö buaë!

Taijé ie'pa tö ippé iwö ki.

⁴Pilato dettsane tā iskà ché judiowak a:

—Isaqú, ye' mía itsukbitu as a' wā ijcher tö ye' kē wā ttè kune ie' kkatoie.

⁵Etä Jesús dettsa dika'kicha yóule wöshkiie, e' tkéuleka iwökir ki tā ipaiëule blu' datsi' daloshdalosh ese wa. Pilato tö iché:

—I' dör wém e! A! tö isaqú.

⁶Mik sacerdotepa wökirpa ena Skéköl wé shkëkipa tö Jesús sué, eta ie'pa tö iché aaneule:

—iWötówa krus mik! iWötówa krus mik!

Pilato tö iché ie'pa a:

—Ye' kē wā ì ttè kune ie' ki, e' kueki itsúmine, iwötówa a' wákpa tö krus mik.

⁷Judiowak wökirpa tö iché ie' a:

—Sa! wā ttè dalöiено tso!, e' tö iché ie' kawöta ttewa, ie' e' yé! tö ie' dör Skéköl Alà e' kueki.

⁸Mik e' ttsé Pilato tö, etä ie' kí suane taijé. ⁹Ie' míane u shua tā Jesús a ichakéitö:

—¿Wé be' datse?

Erë Jesús kē wā iiütene yés. ¹⁰Pilato tö iché ie' a:

—¿lók be' kē ttò ye' ta? ¿Be' kē wā ijcher tö ye' a kawö tso' be' wötowa krus mik ö be' omine?

¹¹Jesús tö iiuté:

—Skéköl kè wá kawö meule be' a, e'ma be' kè a wes ye' onuk. E' kuéki wépa tö ye' me'ttsa be' ulà a, e'pa kí inuí tso' be' tsata.

¹²Etá Pilato tö ibikeitséka taië tö wes ie' a Jesús armimine, erë judiowak tö iché ie' a aneule:

—Be' ie' émine, e' ta be' mía romawak wökir kibi e' bolökie. Wé e' chò tö ie' dör blu', ese dör se' wökir kibi e' bolök.

¹³Mik e' ttsé Pilato tö, eta Jesús tsuk patkéitö u'rki. E' ukuöki ta ie' e' tkésér s'shulo kulé ki. E' ate uitö ki kiè hebreoie Gabatá ee (e' wá kiane chè uitö yöule ák wa). ¹⁴E' dör Judiowak Yépa Yerulune Egipto e' kewö tkö'weke e' chki es, diwö detke bata a ekké. Etá Pilato tö iché ie'pa a:

—il' dör a' blú!

¹⁵Erë ie'pa tö iché aneule:

—iIttowá! iIttowá! iWotowá krus mik!

Pilato tö ie'pa a iché:

—Ima a' ibikeitsé tö ye' tö a' blú ttewami?

Sacerdotea wökirpa tö iiuté:

—Sa' blú eköl è, e' dör romawak wökir kibi.

¹⁶Etá ie' tö iwé Jesús ta wes ie'pa kí ikiane es. Ie' tö imétsa ñippökwakpa ulà a wötewa krus mik ta ie'pa wa imítser.

Jesús wötewarakitö krus mik

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

¹⁷Etá Jesús e' yétsa Jerusalén, krus kueramitö michoë ká kiè S'wökirdiche ee (ká e' kiè hebreoie Gólgota). ¹⁸Ee ie'pa tö iwoté krus mik. Nies wépa böl sulusipa wötene krus mik wi'ké io'ké, Jesús ate ie'pa shushaqé. ¹⁹Pilato tö ishtök patké kaltak ki, e' batséwarakitö Jesús krus mik. Ikitule e' tö iché: “I” dör Jesús Nazaret wak dör judiowak blú e!”

²⁰Wé ie' wötewarakitö krus mik, e' ate Jerusalén tsinet, e' kuéki taië judiowak tö ikitule e' sué. Ikitule tté mañatökicha wa: hebreoie, latinie ena griegoie. ²¹E' kuéki judiowak sacerdotea wökirpa tö iché Pilato a:

—Kè ishtar tö ie' dör judiowak blú. Ishtö tö ie' e' chò tö ie' dör judiowak blú.

²²Erë Pilato tö iiuté:

—I shtétke ye' tö, e' shtétkeyö, iméattkeyö es.

²³Roma ñippökwakpa tö Jesús wötewa krus mik, e' ukuöki ta ie'pa tö idatsi' blatélor ie'pa tkél a. Erë Jesús datsi' batsië e' ate. Datsi' e' yöule alabo, ²⁴e' kuéki ie'pa tö iché ní a:

—Kè se' tö ijchélör. Mishka inuk ákwöla wa isuoie tö yi ulà a iatmi.

Es itka wes itsi' kitule Skéköl yékküö ki es, e' tö iché: “Ye' datsi' blabatsélör ie'pa tö ní a, ta inérak ákwöla wa isuoie tö yi ulà a ye' datsi' batsië e' atmi.”ⁿ Es Roma ñippökwakpa tö iwé.

ⁿ 19.24 Salmo 22.18

²⁵Krus o'mik Jesús mì ena imila ena María dör Cleofás alaköl ena María Magdala wak e'pa iéter. ²⁶Mik Jesús tö imì ena ittokata dalér taié ie' éna, e'pa sué iéter ee, eta ichéitö imì a:

—A tayé, se be' alà dur.

²⁷Eta ie' tö iché ttökata ñe' a:

—Se be' mì dur.

Es ittokata ñe' wá Jesús mì mítser kkö'nè ie' u a.

Jesús duowa

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

²⁸Jesús wá ijcher buaë tö ì uk ie' dë'bitu, e' wakaneone. Ñies ttè kitule Skéköl yékköö ki, as e' wá tkò, e' kueki ie' tö iché: —Ye' er sine.

²⁹Eta ee tka' tkér, e' a vino shkóshköö tso!. E' wa ie'pa tö suiyök nuwéka, ta itkékä kal kié hisopo, ese ulatska ki, ta itkewa ie' kkò a. ³⁰Ie' tö ikuyé ta ichéitö:

—Ì kos uk ye' dë'bitu, e' wakaneonetke.

E' ukuöki ta ie' e' wöéwa ta iwiköl émiitö, es iduowa.

Jesús nu tkérakitö ichane a kuaböt wa

³¹Kawö e' wa, judiowak e' katablöke Ie'pa Yépa Yérulune Egipto e' kewö tkö'wékerakitö bule es, e' yoki. Bule es e' dör eno diwö. Eré eno diwö e' batseitseke taié shute ie'pa tö, e' kueki ie'pa wökirpa kë ki ikiane tö pë' wötëulewá krus mik, esepe nu mèat dò bule es. E' kueki ie'pa tö ikié Pilato a tö itu' puklor patkó as iduölur bet ta inú òwarakitö iski wötewa. ³²Eta Roma ñippökwakpa mía, ta wém kewe e' tu' péwa, e' ukuöki ta ñies ieköl wötënewa Jesús ta krus mik, e' tu' péwa. ³³Eré mik ie'pa de Jesús ska!, eta ie'pa tö isué tö iduowatke. E' kueki ie'pa kë wá itu' panewa.

³⁴Eré ñippökwak eköl, e' tö Jesús nu àr e' tké kuaböt wa ichane a ta pë' ena di' dettsa. ³⁵E' kos tka, e' sué ye' tö ye' wák wöbla wa, e' chök ye' tso' a! a. Ì chekeyö, e' dör moki. Ye' wá ijcher tö e' dör moki. Ipakekeyö a! a as a! erblö ie' mik. ³⁶E' kos tka as ì tso' kitule Skéköl yékköö ki e' wá tkò, e' tö iché: "Ie' diché kë parpawá yés."^o ³⁷Ikitule skà tö iché: "Ie' tkéule kuaböt wa, e' sueraë ie'pa tö."^p

Jesús nu wötewa ie'pa tö pö a

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

³⁸E' ukuöki ta wém de eköl kié José Arimatea wak, e' dör Jesús klé eköl, eré ie' suane judiowak wökirpa yoki, e' kueki ie' dör iklé eköl kë jcher yi wá ese. Ie' tö Pilato a kawö kié Jesús nu tsukmi blè. Pilato tö ie'

^o 19.36 Salmo 34.20 ^p 19.37 Zacarías 12.10

a ikéwö mé, eta ie' mía ta Jesús nu mítser iwa. ³⁹Nicodemo dë'rö ttök Jesus ta nañewe, e' wák debitü José ta. Kapöli tso' s'nu patioie as kè inurwá bet, e' debitü Nicodemo wá dò kilo dabom mañayök (30) ekké. Kapöli e' shutule kiö masmas kiè mirra ena áloe ese wa. ⁴⁰Ie'pa ból tö Jesus nu patréwá datsi'tak batsië bua'bua saruru nuuleka kapöli e' wa wes judiowak wöblar es. ⁴¹Wé Jesus du'wá krus mik, ee tsinet kal klò tso' tkéule. E' a ákuk tso' biule et s'nu blóie, erë kám s'nu blériä. ⁴²Pö e' ate tsinet wé Jesus dunewa ee, ñies judiowak eno diwö döketke, e' kueki ie'pa tö Jesus nu blé ee.

Jesús shkenekane

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

20 ¹Eno diwö, e' bule es bla'mi, ká ià ttsettseë ta María Magdala wak mía wé Jesus nu bléne ee. Ie' tö isué tö ák wa ákuk kkò wötëule, e' sinettsa bánet. ²Ie' tunemi bet wé Simón Pedro ena Jesus ttökata skà tso' ee. Ittökata e' dalértsök ie' bak tajë. Ta ichéitö ie'pa a: —iYile wá Skékëpa nu minetsér! Ké sa' wá ijcher tö wës ie'pa tö iwé!

³Ie'pa míyal pö a. ⁴Ie'pa ból tunemirak, erë Jesus ttökata ñe' tunemi bet Pedro tsata, e' kueki ie' demi kewe pö a. ⁵Ee ie' e' wöéwa ta iká sué ákuk shua. Jesus nu kë kù!. Ie' tö datsi' wa Jesus nu parratéwa e' è sué, erë kè ie' minewa ákuk a iweblök. ⁶Ie' itoki Simón Pedro debitü míwa ákuk a ta ñies e' è suéitö. ⁷Ñies datsi'tak wa Jesus wökir monewa, e' suéitö wörrat tér bánet. ⁸Jesus ttökata de kewe, e' míwañak ákuk a ta isuéitö ta iklö'wéitö tö mokí Jesus shkenekane. ⁹Kám ie'pa éna iwa arwa tö Jesus kawötä shkenukkane wës ikitule Skéköl yëkkuö kí es. ¹⁰E' ukuöki ta ittökata ból míyalne wé ikapökerö ee.

María tö Jesús sué shkeulekane

(Marcos 16.9-11)

¹¹María iù dur ákuk kkò a. Ie' iukeia ta ie' e' wöéwa ká sãuk ákuk a. ¹²Etä Skéköl biyöchökawpa suéitö ból idatsi' saruruë, e'pa tulur wé Jesus nu bak tér ee. Eköl tkér wé iwökir bak tér ee, ieköl tkér wé iklö bak tér ee. ¹³Ie'pa tö María a ichaké:

—A tayë, ¿i ieitseke be' tö?

Ie' tö ie'pa iuté:

—Ye! Kékëpa nu minetsér yile wá. Ké ye' wá ijcher tö wës ie'pa tö iwé.

¹⁴E' wösha ta María wötrée ta ee Jesús dur. Ie' tö isué erë ie' kè wá isunewa tö Jesus idir. ¹⁵Jesus tö ie' a ichaké:

—A tayë, ¿i ieitseke be' tö? ¿Yi yuleke be' tö?

María tö ibikeitsé tö ee idur e' dör kal klò tso' tkéule, e' kanéukwak, e' kueki ie' tö iché ie' a:

—A kékëpa, be' wá iminetser, e' ta ichó ña wé be' tö iblé, as ye' mi' itsuk.

¹⁶Eta Jesús tö iché ie' a:

—iA María!

Ta María e' wötrée ta ichéitö ie' a hebreoie:

—iRabuni! (e' wà kiane chè: "S'wöbla'ukwak")

¹⁷Jesús tö iché ie' a:

—Ye' ówa. Kám ye' mi'ka ye' Yé ska!, e' kueki kè ye' wöklö'waria. Erë be' yú ichök ye' ttökatapa a tö ye' mi'kekane ye' Yé ska!, e' dör a' Yé ñies. Ie' dör ye' Kéköl, a' Kéköl ñies.

¹⁸Eta María Magdala wak mía Jesús ttökatapa ska!, ta ichéitö: "Ye' tö Skékëpa sué." Ñies i kos ché Jesús tö ie' a, e' pakéneitö Jesús ttökatapa a.

Jesús e' kkaché ittökatapa a

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49)

¹⁹Eno diwö, e' bule es nañewe ta Jesús ttökatapa tulur ñità u etkue è a. Ie'pa suane judiowak wökirpa yoki, e' kueki ie'pa u wékkö wöte'tkér darëré. Erë e' bet ta ie'pa tö isué tö Jesús de dur ie'pa shua. Ie' tö ie'pa shke'wé ttè i' wa:

—iA' senú bërë!

²⁰Mik e' ché one ta ie' tö iulà ena ichane shka'ule, e' itò kkaché ie'pa a. Eta ittökatapa ttsë'ne buaë tö Skékëpa suéne ie'pa tö ttsë'ka. ²¹Ie' tö iskà ché ie'pa a:

—iA' senú bërë! Wes ye' Yé tö ye' patkë'bitu ká i' a ie' ttè pakök, es ye' tö a' patkémi ye' ttè pakök.

²²Ie' tö ie'pa wöiké siwa' wa ta ichéitö ie'pa a:

—Wiköl Batse'r kiówä buaë a' tö a' er a. ²³Yi kí íyi sulu nuí tso!, ese olo'yé a' tö, e' ta ñies Skéköl tö ilo'yeraë iki. Yi kí íyi sulu nuí tso!, ese kè olo'yane a' wa, e' ta ñies Skéköl kè tö ilo'yepa iki.

Tomás tö Jesús suéne ttsë'ka

²⁴Jesús ttökatapa dabom eyök kí böl (12), e' eköl kiè Tomás, e' kiè ñies Dídimo. Ie' kè ku' imalepa ta mik Jesús dë'dur ie'pa shua eta.

²⁵E' kueki ie'pa tö iché ie' a:

—Sa! tö Skékëpa sué.

Erë Tomás tö ie'pa a iché:

—Ye' kè wá iulà shka'ule clavo wa, e' itò suné, ye' kè wá ye' wák ulatska patkënewa itò a, ye' kè wá ye' ulà patkënewa ichane shka'ule e' a, e'ma ye' kè tö yi ttè klö'wepa yës.

²⁶Ká de pàköl, eta Jesús ttökatapa skà iénene iu a, eta Tomás tso'ñak ie'pa ta. U wékkö wöte'tkér, erë Jesús skà dedurne ie'pa shua, ta ichéitö ie'pa a:

—iA' senú bërë!

²⁷E' ukuöki ta ichéitö Tomás a:

—Be' ulatska patkōwā ye' ulà shkā'ule a, etā isaq̄. Be' ulà patkōwā ye' chane shkā'ule e' a. Kè ibikeitsariq̄ bötböt. iIklö'ù!

²⁸ Etā Tomás tö iiuté:

—iBe' dör ye' Blú! iBe' dör ye' Kéköl!

²⁹ Jesús tö iché ie' a:

—Be' ye' sué, e' kueki be' erblé ye' mik. Erë wépa erblé ye' mik, erë kë iwā ye' suné, iayécha buaë esepa!

Yékkoo i' wà dör i' es

30 ì kë or yi a ese o' taij̄ Jesús tö ittökatapa wörk̄ ikkachoie tö yi dör ie', ese kibiike kë kitule yékkoo i' ki. ³¹ Erë yékkoo i' shtekkeyö as a' tö iklö'ù tö Jesús dör Skéköl Alà pairine'bitu idì' wa s'blúie e'. Nies ishtekkeyö as sene michoë dò a' ulà a, a' erblò ie' mik e' wa.

Ittökatapa kul tö Jesús suéne ttsé'ka

21 ¹E' ukuök̄ t̄a Jesús e' kkachéne ittökatapa a batsöri kiè Tiberias, e' kkömk̄. E' pakè dör i' es: ² Ittökatapa ñì dap'a'wé ee, e'pa dör Simón Pedro, Tomás (e' kiè nies Dídimo), Natanael (e' dör ká kiè Caná ate Galilea e' wak), Zebedeo ala'r böl tso'ñak, nies Jesús ttökatapa skà böl tso'ñak. ³Simón Pedro tö iché ie'pa a:

—Ye' mía nima klö'ùk kla' wa.

Ie'pa tö iiuté:

—Sa' mi'keñak be' t̄a.

Etā ie'pa míyal t̄a ie' iékarak kanò a. Erë e' nañewe ie'pa kë wa nima klöone yés. ⁴Mik ká ñirketke, etā Jesús demi batsöri kkömk̄, erë ittökatapa kë wà ijcher tö ie' idir. ⁵Ie' tö ie'pa a ichaké:

—A wépa, ña' nima klöne?

Ie'pa tö iiuté:

—Au, kë sa' wà iklöne yés.

⁶Etā ie' iché:

—A' kla' uyó ulà bua'kka kke, etā nima klördäé.

Etā ie'pa tö iuyé t̄a iwà klöne taij̄, kë dë'kai a ie'pa ki. ⁷Etā ittökata dalér taij̄ ie' éna, e' tö iché Pedro a:

—iSkékëpa Jesús idir!

Mik Simón Pedro tö ittsé tö Skékëpa Jesús idir, eta bet idatsi' iékaneitö, ie' dur kiparuó è mik kaneblök e' kueki. Etā ie' e' ppée di' a ulariklémi dòmi Jesús ska!. ⁸Jesús ttökatapa malepa wà kanò datse batsöri kkömk̄, kla' wà dek̄a chië, e' kueratse enaena. Ie'pa tso' kukuie batsöri kkò a, cien metro ekkë, e' kueki ie'pa tö kla' kueratse. ⁹Mik ie'pa e' yéttṣa kanò a, etā ie'pa tö isué bö' ñarke, e' ki nima me'r etö. Nies pan tso!. ¹⁰Etā Jesús tö iché:

—Nima klö'wé a' tö, e' wele tsúbitu.

¹¹ Simón Pedro e' iéka kanò a t̄ q̄ ikla' wà dekà chië nima blublu è wa, e'
yétt̄saitö ká sí k̄i. Nima dök̄a cien eyök k̄i dabom skejök k̄i mañatö (153).
Nima e' dör taij̄e, erë ikla' k̄e butsolone. ¹² Jesúś tö ie'pa a iché:

—A' shkó chkök.

Ie'pa w̄a ijcher tö Skékëpa Jesúś idir, e' kuék̄i ie'pa k̄e w̄a ie' a ichakine
tō ¿be' dör yi? ¹³ E' ukuöki t̄ ie' m̄ia bö' kkömic t̄ pan ena nima
kkö'wéítö blaté méítö ittökatapa a.

¹⁴ I' t̄ mañatökicha Jesúś e' kkachéne ittökatapa a ishkenekan̄e e' ukuöki.

Jesúś tté Pedro ta

¹⁵ Ie'pa chké q̄ne t̄ Jesúś tö ichaké Simón Pedro a:

—A Simón, Juan alà, ¿be' éna ye' dalëne, ye' ttökatapa malepa éna ye'
dalér, e' tsata?

Pedro tö iiúté:

—A Kékëpa, be' w̄a ijcher tö be' dalëne ye' éna.

Jesúś tö iché ia:

—E'ma wépa dör ye' icha, esepa kkö'nú ña buaë w̄es obeja
kkö'nukwakpa tö iobjajala kkö'neke buaë es.

¹⁶ Jesúś tö iskà chakéne:

—A Simón, Juan alà, ¿be' éna ye' dalëne?

Pedro tö ie' a iché:

—A Skékëpa, be' w̄a ijcher tö be' dalëne ye' éna.

Jesúś tö iché:

—E'ma wépa dör ye' icha, esepa kkö'nú ña buaë w̄es obeja
kkö'nukwakpa tö iobjajala kkö'neke buaë es.

¹⁷ Jesúś tö Pedro a iskà chakéne i' t̄ ide mañatökicha.

—A Simón, Juan alà, ¿be' éna ye' dalëne?

Jesúś tö Pedro a ichaké mañatökicha, e' kuék̄i Pedro erianek̄a. Ie' tö Jesúś iúté:

—A Skékëpa, i kos jcher be' w̄a. Be' w̄a ijcher tö be' dalëne ye' éna.

Jesúś tö ie' a iché:

—E'ma wépa dör ye' icha, esepa kkö'nú ña buaë w̄es obeja
kkö'nukwakpa tö iobjajala kkö'neke buaë es. ¹⁸ Mok̄i ye' tö be' a iché tö
mik be' bak duladula, età be' wák e' paiöke ena be' mi'ke wé be' wák
shkak ee. Erë mik be' dewä wö'kela siärëla, età be' ulà shülöraë t̄ q̄ka tö
be' k̄i datsi' ieraë t̄ be' tseramiitö wé be' k̄e shkak ee.

¹⁹ Ttè e' wa Jesúś tö iwaché Pedro a tö w̄es ie' duörawa, e' wa ie' tö
Skéköl k̄ikerak̄a. E' ukuöki t̄ Jesúś tö iché ia:

—Be' e' tkow̄a darërë ye' ttökataie kekraë.

Ittökata dalér taij̄e Jesúś éna, e' pakè

²⁰ Pedro e' wötrée tö isué tö Jesúś ttökata dalér taij̄e ie' éna, e' datse
ie'pa itöki. Mik Jesúś ttökata bata chka' ie' t̄a, età ittökata e' e' tkés̄

tkér Jesús o'mik ta ie' a ichakéitö, "A Skëkëpa, ɔyi tö be' wömeratتسا?"

²¹ Mik Pedro tö isué Jesús ttökata e' datse ie'pa itöki, etä ie' tö Jesús a ichaké:

—A Skëkëpa, be' ttökata datse se' itöki ɔì tkòmi e' ta?

²² Ie' tö iiuté:

—Ye' kí ikiane tö ie' at ttsé'ka dò mik ye' done ekkë, e' ta ɔwes e' de be' yöki? Be' e' tkówa darérë ye' ttökataie kekraë.

²³ Ttè e' kuékí Jesús ttökata e' tté tineka iyamipa shua, tö kë iduòpawa. Erë Jesús kë wá iyène tö kë iduòpawa. É ie' tö iché: "Ye' kí ikiane tö ie' at ttsé'ka dò mik ye' done ekkë, e' ta ɔwes e' de be' yöki?"

²⁴ Jesús ttökata e' tso' ttè i' pakök a' a, e' tso' ttè i' shtök yëkkuö i' ki. Sa' wá ijcher tö ttè i' dör mokië.

²⁵ Jesús tö i' skà o' taië, e' kos shtópa yëkkuö ki, e'ma ye' iklö'wé tö yëkkuö kitule e' kos kë chöpaka ká i' a.

Ì o' Jesús ttekölpa tsá e'pa tö e' pakè

Hechos

Yékköö i' dör yékköö skà kit Lucas tö Teófilo a e', i' ta ide bööt. Itsá kite ie' a e'
dör i' o' Skéköpa Jesús tö e' pakè. Ie' mine'ka ká jaì a e' ukuöki tå i' kí o' ie' tö ká
i' ki ittekölpa tsá e'pa wa Wiköl Batse'r batamik, e' pakè Lucas tö yékköö i' ki.

Kám Jesús mi'kane ká jaì a e' yóki ie' tö ittekölpa tsá e'pa patké ttè i' wa: Mik
Wiköl Batse'r de a' ki, età ie' tö diché meraë a' a ye' ttè pakoie. A' miraë ipakök
s'tso' kos Jerusalén e'pa a. Nies ipakeraë a' tö s'tso' Judea ká malepa a ena
Samaria ena ká wa'ñe dò wé íyök ərkerö ee. E' tso' kitule yékköö i' ki 1.8 ee. E'
ukuöki tå i' o' Skékööl tö Pedro wa Jerusalén ena Judea ká malepa ena Samaria e'
tté tso' kitule yékköö i' ki.

E' ukuöki tå Pablo tö Jesús tté buaë paka' ká taië wakpa a e' tté kit Lucas
tö yékköö i' ki. Yékköö i' wa Lucas tö se' a ikkaché tö Jesús dör sulitane
tsatkökwak.

Lucas bak s'kapeyökwakie. Iekké tå ká kos wé Pablo dë'rö ee Lucas mir ie' ta.
E' kuékí Lucas tö isu' iwák wöbla wa tö wes Skékööl kaneblé' Pablo wa. E' tté tso'
kitule yékköö i' ki.

Skékööl tö iWiköl patkeraë

1 1-2 A kékë Teófilo, i' o' Jesús tö ena i' wa s'wöblao'itö kuaë dò mik
imineka ká jaì a, e' kos paka' ye' tö be' a yékköö tsá kityö e' ki. Kám
ie' mi'kane ká jaì a, e' yóki i' kiane ie' ki tö ittekölpa tsá shukitbakítö,
e'pa tö iwè, e' uk ie'pa kéito Wiköl Batse'r wa. 3 Ie' kötéwá shkeneñkane, e'
ukuöki tå ie' wák e' kkayëne taië ie'pa a dökä ká dabom tkëyök (40) ekkë.
Es ie' tö ie'pa a ikkaché tö mokí ie' tso'ne ttsë'ka. Nies ie' tö i' blúie Skékööl
tso' e' tté paké ie'pa a. 4 Ká et tå ie' tso' ittekölpa tsá e'pa ta, tå ichéítö
iaräk:

—A' kë kàne e' yoktsa Jerusalén. Ye' Yé kablé' iWiköl patkök a' a yé'
ye' tö a' a, e' panú dò mik ide età. 5 Juan tö s'wösuk di' a, erë ká kë tköpa
taië tå Skékööl tö a' ierawa iWiköl Batse'r a.

Jesús mineká ká jài a

⁶Mik Jesús ttekölpa tsá ñì dapa'wéka ie' tā, eta e'pa tö ie' a ichaké:

—A Skékëpa, ci' tā be' tö se' wakpa tkekekane se' Israel aleripa, e' wökirpaie?^a

⁷Ie' tö iiuté:

—E' kewö kë mène a' a jchenoie. E' kewö tso' ye' Yé wā klouletke. ⁸Ere mik Wiköl Batse'r de a' ki, eta ie' tö diché meraë a' a ye' tté pakoie. A' miraë ipakök s'tso' kos Jerusalén e'pa a. Nies ipakeraë a' tö s'tso' Judea ká malepa a ena Samaria ena ká wa'ñie dò wé íyök erkerö ee e'pa a.

⁹Mik ie' tö e' ché one, eta ibutséka mía ká jài a ie'pa wörki tā ichowa mò shuá kë wér ta'ia. ¹⁰Ie'pa tso' ká sauk ká jài a krereë tö wes imichoka, e' dalewa bet wëpa böl datsi' saruruë de iéter ie'pa o'mik. ¹¹E'pa tö iché iarak:

—A Galilea wakpa ciók a' iéteria ká sauk ká jài a? Jesús bak a' shuá e' mítser Skéköl wā. Wes a' tö isué tö imíá ká jài a, e' sué idörane ká i' ki.

Matías ate Judas skéie

¹²Etá Jesús ttekölpa tsá e'pa tso' Olivo kébata a, ie'pa biteane Jerusalén. E' ñalé dör wekké ulat kawö mène judiowak a shkoie eno diwö a ekké.^b ¹³Mik ie'pa dene Jerusalén tā ie'pa tkaka u etkuö ki wé ikapökerak ee. Ee itsorak Pedro, Juan, Santiago, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Santiago Alfeo alà, Simón Celote, nies Judas Santiago alà. ¹⁴Ie'pa ultane ñì dapa'uke kekraë ttök S'yé tā. Alakölpa welepa ena María, Jesús mì, ena Jesús élpa, e'pa tso'ñak ie'pa tā ttök S'yé tā.

¹⁵Jesús mik erblökawakpa e' dapa'uke e'pa dökä cien eyök ki dabom böyük ekké ulatök (120). E' kewö ska' tā Pedro e' kékä ie'pa wörki tā ichéitö: ¹⁶“A yamipa, ima Judas yé! Wiköl Batse'r tö se' blú bak David e' wa, e' wà tka wes itso' kitule Skéköl yékkuo ki es. Judas wā pë' míne Jesús klö'ukwā. ¹⁷Tā ie' bak Jesús kléie wes se' es, ie' bak kaneblök Jesús tā wes se' es. ¹⁸(Ie' tö i sulu wamblé!, e' ské wa ie' tö ká tué et. E' ukuöki tā ie' anebitü wöwakköt ñawi tskinewā tā iñattse yérulune. ¹⁹Mik Jerusalén wakpa tö ttè e' ttsé, eta ká e' kié mékaraktö iwákpa ttè wa Hacélama e' wà kiane chè S'pé Ké). ²⁰Es itso' kitule Skéköl yékkuo kié Salmo e' ki e' tö iché i' es:

‘As ie' u weir

nies as kë yi seriä e' a.’^c

Nies ichéitö:

^a1.6 Israel aleripa e' wökirpaie: Jesús ttekölpa tso'iá ibikeitsök tö ie' e' tkökeka Israel aleripa blíue ie'pa ká ki tā ie'pa tkekekä ie' kayuapaie. ^b1.12 shkoie eno diwö a ekké: E' dör kilómetro etk ulatök. ^c1.20 Salmo 69.25

‘Q’ka muk̄a iskéie ie' kanè méat e' kanéukne.’ ”^d

Es itso' kitule Skéköl yékküö kí.

²¹ “Wépa tso' íe e'pa manetwá se' ta kekraë Jesús bakia se' shuá etá.

²² Mik Juan tö Jesús wösuk e' kos ta ie'pa tso'nak se' ta dò mik Jesús minea ká jaà a etá. Se' kawöta wépa ekképa shushtök eköl se' kíie as itö Jesús shkenekane, e' tté pakö se' ta.

²³ Es ie'pa tö wépa shushté ból. Eköl kiè José, e' kiè Justo ñies. E' kkabata dör Barsabás. Iéköl kiè Matías. ²⁴ Eta ie'pa tö ikié S'yé a i' es: “A Skéköl, be' wá sulitane er suule buaë. E' kuékí ikkachó sa' a wéne shushté be' tö ²⁵ as iat Jesús ttekölpa tsá e' kíie Judas skéie. Judas e' wamblé sulu, e' kuékí ie' tö kanè e' méat ta imía weinuk wé ikawöta weinuk ee.”

²⁶ Eta ie'pa iné isuogie tö wépa ból shushtétke ie'pa tö e' wéne kiè dömittsa. Eta Matías kiè dettsa. Es ie' até Jesús ttekölpa tsá e' kíie imalepa dökä dabom eyök kí eköl (11) e'pa ta.

Wiköl Batse'r de Jesús mik erblökwakpa kí

2 ¹ Mik Pentecostés kewö de, eta Jesús mik erblökwakpa kos tso' dapaule ek tsiní ème. ² E' bet ta ká jaà a i blane taië wes siwa' darerée es, e' blane u shu kos a wé ie'pa tso' ee. ³ Eta ie'pa tö isuë tö idebitu taië ku'ie bö' wörkua suë, e' ane ie'pa ulitane kí et et. ⁴ Eta ie'pa a Wiköl Batse'r ienewa ta eköl eköl ttémi ká bánet wakpa ttò wa kua'ki kua'ki wes Wiköl Batse'r tö ie'pa kí ttök es.

⁵ E' kewö ska' ta judiowak tö Skéköl dalioietá! datse ká ulitane kí, esepa tso' taië Jerusalén. ⁶ Mik ie'pa tö Jesús mik erblökwakpa aláneká taië e' ttsé, eta ie'pa e' dapa'wéka ikí ttsök bua'ie. Ie'pa tö ittsé eköl eköl iwákpa ttò wa kua'ki kua'ki es. E' kuékí ie'pa tkinewa taië. ⁷ Ie'pa wökranewa ta ichérakitö ní a:

—¿A'ka ie'pa kí dör Galilea wakpa tso' ttök? ⁸ ¿Wes se' ulitane tso' ittsök tö ie'pa ttöke se' ulitane ttò kua'ki kua'ki wa? ⁹ Íe se' shuá se' tso' datse Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto, Asia, ¹⁰ Frigia, Panfilia, Egipto ena ká tso' Libia até tsinet Cirene kke. Nies pë' datse Roma serke íe esepa tso' íe. ¹¹ Se' welepa dör judiowak chökle. Welepa kí dör es, esepa e' yö'bak judiowakie. Nies se' tso' íe datse Creta ena Arabia. Erë i kos kaneo! Skéköl tö buaë e' chök ie'pa tso' e' ane buaë se' éna se' wákpa ttò kua'ki kua'ki e' wa.

¹² E' kuékí ie'pa ulitane wökrarulune taië ikittsök. Ie'pa wöa ká chowa. Ie'pa ní chakérak:

^d 1.20 Salmo 109.8 ^e 2.1 Pentecostés kewö: Pentecostés wá kiane ché Ká Dabom Skeyök kewö. Judiowak tö Ie'pa Yépa Yérulune Egipto e' kewö tkö'wé one, e' kí ká de dabom skeyök, eta kawö skà tkö'weke ie'pa tö e' kiekerakitö Pentecostés. Nies e' kewö kiérakitö Iyiwö Shtök Kewö. Kawö e' dör wéstela choie Skéköl a iyiwö kite e' kí. Éxodo 23.16 saú.

—Íyi ikkë, íma e' wà kiane chè?

¹³ Erë welepa tö Jesús mik erblökawakpa wayué sulu ta ichérakitö:
—Ie'pa tteke blo' tö.

Pedro tö ttè paké

¹⁴ Eta Pedro e' duéka shkë'ka Jesús ttekölpa tsá malepa döka dabom eyök ki eköl (11), e'pa ta. Ie' tö iché sulitane a aneule: “A yamipa judiowak, ñies a' ulitane serke Jerusalén. Íyi ikkë e' wà pakekeyö a' a. Ye' ttò ttsó buaë a' tö. ¹⁵ Sa' ke tteku' blo' tö wes a' tö ibikeitse es. Erpa diwö de sulitu (9) bla'mi, diwö ikkë ke yi e' ttöta'ka blo' wa. ¹⁶ Erë i tköke sa' ta, e' dör wes Skéköl ttekölkié Joel, e' tö iyë'atbak es. Ie' tö iyë'at i' es:

17 'Skéköl tö iché tö mik ka i' erkewatke,
eta ye' tö ye' Wiköl patkeraë sulitane ki.
E' kueki a' ala'r, wëpa ena alakölpa,
ekkëpa kos ttöraë wes ye' ttekölpa es.
A duladulapa a ilè kkayérdaë kabsueie ie'pa ke ku' kapökwa e'
dalewa.

Ñies a' këkëpa a ilè kkayérdaë kabsuè a.

¹⁸ Ñies e' kéwö ska' ta ye' Wiköl patkeraëyö
ye' kanè mésopa ki, wëpa ena alakölpa.
Es ie'pa tö ye' ttè pakerane imalepa a.

¹⁹ Ka ja a ye' tö íyi taié sulué kkacheraë, ke suule a' wa ese.
Ka i' ki ñies íyi kkacheraëyö as a' isaù:
s'pé sueraë a' tö, bo' sueraë a' tö, shkle taié sueraë a' tö ñies.

²⁰ Diwö ttserdawa. Si'wö iardawa batse wes s'pé es.
E' kos tköraë kam Skéköl kéwö dò e' yoki.
Kawö e' dör buaë shute, e' olo ta' taié.

²¹ E' kéwö ska' ta yi kos tö e' tsatkè kié Skéköl a,
esepa ulitane tsatkerdaë.' ”^f

Es Joel tö iyë'at.

²² “A Israel aleripa, ye' ttò ttsó. A' wa ijcher tö mik Jesús Nazaret wak sene' ka i' ki, eta i ke or yi a ese wéito taié se' shuq Skéköl batamik kkayënoie. Es Skéköl tö se' a' ikkaché tö ie' tö ipatké!. ²³ Erë Jesús menettsa a' a klö'wèwä wes Skéköl tö isuleté'atbak kuaë es, ñies wes ie' ki ikiane es. A' tö wëpa sulusipa ke ie' ttökuwä wötëulewa krus mik.
²⁴ Ie' weine siaré ie' kötuwä, erë Skéköl tö ie' shkeo'kane. Dueua ke a ie' wöklöne yës. ²⁵ E' kueki ka iaiqë blu' David ut Skéköl ta íma Jesús ttömi e' yë'itó i' es:

‘Ye' wa ijcher tö kekraë be' tso' ye' ta.

Be' tso' ye' ta ye' ulá bua'kka ye' kimuk,

^f 2.17-21 Joel 2.28-32

e' kueki kè ì a ye' orpa wès.

26-27 E' kueki ye' ttsé'r buaë,

ye' ttsò kaneë.

Be' kè tö ye' mepaat pö a,

e' kueki ye' enuraë iwà panuk bëre.

Ye' dör be' kanè méso batse'r e',

e' kueki be' kè tö imepaat as ye' nurwa.

28 Be' tö sene michoë níalé e' kkayé' ye' a.

Ye' tso' be' wörki, e' kueki be' tö ye' ttsé'weraë buaë.^g

Es David tö iyé'at.

29 "A yamipa, ye' tö icheke a' a yësyësë. Se' blú kékë David bak ká iaiäë, e' du'wabak ta inú wötënewa. Ie' pö tso'iä dò ikkë tå íe. ³⁰ Erë David bak Skéköl ttekölje. E' kueki ie' wa ijcher tö Skéköl kablë' ie' a iwák ttò wa ttè i' wa: 'Ye' tö be' aleri tkeraka eköl blu'ie wès be' es.' ³¹ E' jcher David wa, e' kueki ie' tö Cristo shkenekane e' yé!. Ie' tö iyé' tö inú kè atuk pö a, kè inurpawä. ³² Es iwà tka. Skéköl tö Jesús shkeq'kane, e' sué sa' ultane tö sa' wákpa wöbla wa. ³³ Skéköl tö ie' tsémika tå itkékäitö iulà bua'kka dalöiértä' taië. Ie' Yé tö iWiköl mé ie' a wès ikablé' imuk es. E' ukuökì tå ie' tö iWiköl Batse'r patké sa' ki. E' sué a' tö, e' ttsé a' tö enia. ³⁴ Erë David kë mine'kä ká jaì a wès Jesús es. Ie' wák tö iyé'at:

'Skéköl tö ichè ye' Kéköl a:

Be' e' tkókä ye' ulà bua'kka,

35 e' dalewa ye' tö be' bolökpa merarö be' klò dikia.'^h

Es David tö iyé'.

36 "A Israel aleripa ultane. Ijchenú buaë a' wä tö ye' tso' Jesús chök. E' kötwä a' tö wötëulewä krus mik, erë e' wák tkéka Skéköl tö se' wökirie ñies se' blúie."

37 Mik ie'pa tö ttè e' ttsé, eta ie'pa erianeka taië. Ie'pa tö Pedro ena imalepa a ichaké:

—A yamipa, ¿wes sa' e' ümi?

38 Ie' tö iijté:

—A' er mane'ú Skéköl a ta a' e' wöskuöö eköl eköl Jesucristo ttò wa as a' nuì olo'yar a' ki. A' tö iwé es, e' tå Skéköl tö iWiköl Batse'r meraë a' a.

39 Kablè e' dör a' a ena a' aleripa ultane a ena sulitane serke ká kämië, esepa a ñies. Kablè e' dör wépa kos kieke Kékë dör Se' Kéköl e' tö esepa a.

40 Es ttè e' wa ena ttè skà taië wa Pedro tö iché iarak darérëe, ipatté taië tå ichétö iarak:

—A' e' tsatkö ì tköraë pë' sulusipa tå e' yoki.

41 Es wépa tö ì ché Pedro tö, e' klö'wé, e'pa wöskuérakitö. E' diwö Skékëpa Jesús icha erule e' ki iène taië dökä mil mañayök ulatök (3000).

^g 2.25-28 Salmo 16.8-11 ^h 2.34-35 Salmo 110.1

42 Etá ie'pa e' ché ttè wa Jesú斯 ttekölpa tsá e'pa tö s'wöbla'weke, e' ttsök kekraë er bua' wa. Ñies ie'pa e' ché nì kìmuk ì tso' ie'pa wá e' wa. Ñies kekraë ie'pa e' dapa'uke pan ñuk Jesú斯 kötewá e' kewö tkö'woie. Ñies ie'pa e' ché ttök S'yé ta.

Wes Jesú斯 mik erblökawka tsá e'pa ser

43 Etá ì kë or yi a ese weke taië Jesú斯 ttekölpa tsá e'pa tö Skéköl batamik. E' tö pë' ultane wökrawé taië. **44** Wépa erblé Jesú斯 mik e'pa kos serke wes wák eköl è es. Ì tso' ie'pa wá ese kakmekerakitö nì a. **45** Es íyi tso' ie'pa wá, ká ö ilè skà, ese watueke ie'pa tö ta iské blatekerakitö imalepa kímè kiane esepa a. **46** Diwö bit ta ie'pa ultane e' dapa'ukerak Skéköl wé a. Ñies u a u a ie'pa chköke ñita er bua' wa ttsë'rdak buaë. Jesú斯 kötewá e' kewö tkö'weke pan ñe wa ñita. **47** Skéköl kikekeká ie'pa tö. Sulitane wa ie'pa wér buaë. Ká bit ekké Skéköl tö s'tsatkeke taië, e' kuékí ie'pa kí daparke taië.

Pedro tö s'kraulewa eköl e' bua'wéne

3 **1** Ká et tsáli diwö de mañat ta Pedro ena Juan míyal ttök Skéköl ta iwé a. Diwö e' dör ttoie ie' ta. **2** Etá ee wém tkér eköl kune' klò kraulewa. E' datse iyamipa wá itkekeser kekraë Skéköl wé wékkö kiè Wékkö Buaala e' a as inuköl kak kiötö sulitane dökewa ee esepa a. **3** Mik ie' tö Pedro ena Juan dökewatke e' sué, eta inuköl kak kiéítö ie'pa a. **4** Etá ie'pa tö ie' suéwa krereë iwö kí ta Pedro tö iché ia:

—Sa! saú.

5 Etá ie' tö ie'pa sué ta ibikeitséítö tö ilè kakmekeitö ye' a. **6** Erë Pedro tö iché ia:

—Kè ye' wá inuköl ta!. Kè ye' wá oro ta!. Erë ì tso' ye' wa e' mekeyö be' a. Jesucristo Nazaret wak e' ttò wa, be' e' kóka ta be' shkó.

7 Etá Pedro tö iklö'wéwá iulà bua'kka ta ibatséka. E' wöshä ta iklö a idiché iène **8** ta ituneká e' duékiae ta ishkémi wi'kë io'kë. E' ukuöki ta imíwa Skéköl wé a Pedro ena Juan ta iwák klò wa. Ie' turkeká, es Skéköl kikekaramiitö. **9** Etá pë' tso' kos e'pa tö isué tö ishkórami ta Skéköl kikekaramiitö. **10** Ie'pa tö ie' suéwa tö ie' dör wém e' tköke inuköl kak kiök Skéköl wé wékkö kiè Wékkö Buaala e' a e!. E' tö ie'pa tkiwéwa taië. Ie'pa wökranewá iweblök.

Pedro tö s'patté Skéköl wé a

11 Skéköl wé e' ûle kiè Salomón ûle, ee wém buanene e' tso'ia Pedro ena Juan paklö'uk. E' dalewa pë' kos datse tuneule wé ie'pa tso' ee ta ie'pa tkinewá taië isauk. **12** Mik e' sué Pedro tö, eta ie' tö ie'pa a iché: "A Israel aleripa ñi kuekjí a' tkirke? ñi kuekjí a' tso' sa' sauks krereë wésua sa' wák tö wém i' bua'wéne shkowéne sa' wák diché wa ö sa' serke yesyёse

Skéköl a e' kueki? ¹³ Erë Skéköl dör Abraham, Isaac, Jacob ena se' yépa malepa bak ká iaiæ, e'pa Kéköl, e' tò ie' kanè méso kiè Jesús, e' kikéka íyi ultane tsata, e' dör yi me'ttsa ttewa a' tò e!. Ie' watë'ttsa a' tò Pilato wörki eré e' tò ibikeitsbak iökshka. ¹⁴ Jesús dör batse'r ena yësyësë warma a' tò iki' tò e' yöttsa. Erë e' skéie a' tò pë! suluë e' yoktsa ka!. ¹⁵ Es sene mukwak e' kötwä a' tò, erë ishkeo'kane Skéköl tò. E' kos su' sa' tò sa' wöbla wa. ¹⁶ Wëm i' kraulewa e' suule a' wa buaë. Ie' diché iénene sa' erblöke Jesús mik e' wa. Jesús mik erblè, e' tò wëm i' bua'wéne buaë a' wörki.

¹⁷"A yamipa, ye' wa ijcher tò mik a' ena a' wökirpa tò Jesús kötwä, eta a' kë wä ijcher mokí tò ì wamblk a' tso!. ¹⁸ Erë ì yé'atbak Skéköl tò ittekölpa ultane kkò wa tò wé pairine'bitu idì' wa s'blúie e' kawötä ttewa es, e' wawé Skéköl tò es. ¹⁹E' kueki ì sulu watöttsa. A' er mane'ú Skéköl a as a' nuù olo'yòitö a' ki. ²⁰Eta es ie' tò a' er pableraë ta' Jesús pairi'bituítö idì' wa s'blúie e' patkeraneitö se' a. ²¹Erë i' ta ie' kawötä senuk ká jaì a dò mik Skéköl tò ì kos yuéne buaë wes kenet es eta. Es Skéköl tò iyé'bak ká iaiæ ittekölpa batse'r e'pa wa. ²²Moisés tò Jesús yë' se' yépa bak ká iaiæ, e'pa a i' es: 'A' shua Skéköl tò itteköl keraka eköl wes ye' es. E' ttò kos daloió a' tò. ²³Wépa kë wä ie' ttò daloiëne, esepa ultane skerattsa se' wakpa yoki bánet, ie'pa erdawa seraa.ⁱ Es Moisés tò iyé'at.

²⁴"Es ñies Samuel ena Skéköl ttekölpa malepa dë'bitu ie' itoki, e'pa kos tò ì tköke kawö ikkë ta, e' yé'atbak. ²⁵Ì uk Skéköl kablë' ká iaiæ ittekölpa wa, e' wà döraë se' ulà a. Ñies ttè me'atbakitö se' yépa bak ká iaiæ e'pa a, e' wà döraë se' ulà a. Ie' tò iyé'atbak Abraham a i' es: 'Be' aleripa batamik ye' er buaë chöraë ká ultane wakpa a.' ²⁶E' kueki mik ie' tò ilà Jesús shke'wékane, eta ipatkéitö se' a kewe se' a er buaë choie as se' ser sulu ese olo'yösö eköl eköl."

Pedro ena Juan e' tsatké judiowak wökirpa wörki

4 ¹Eta Pedro ena Juan tso'iä s'pattök, e' shua sacerdotepa biteshka Skéköl wé shkëkipa wökir ta ena saduceowakpa ta. ²Pedro ena Juan tso' s'wöbla'uk tò Jesús kötewa e' shkenekane. E' wa iwà kkachéitö tò s'duowä e'pa shkerdakane. E' tò sacerdotepa ena ie'pa malepa uluwéka taië. ³Ie'pa tò Pedro ena Juan klö'wéwa. Ká detke tsáli, e' kueki iméarakitö s'wöto wé a dò bule es. ⁴Erë wépa tso' Pedro ttò ttsök, e'pa shua taië ie'pa tò Jesús tté buaë klö'wé. Es Jesús mik erblökwakpa wëpa è esepa deka mil skeyök e' ulatök (5000).

⁵Bule es ta' judiowak wökirpa ena ikueblupa ena s'wöbla'uk ttè daloiëno wa wakpa e' dapa'wéka Jerusalén. ⁶Ñies sacerdote kibi kiè Anás e' tso'. Ñies Caifás, Juan, Alejandro ena imalepa dör sacerdote kibi e'

ⁱ3.22-23 Deuteronomio 18.15,18-19

ditséwö e'pa kos tso!. 7 Ie'pa tö Pedro ena Juan tsük patké ta iduésérak ie'pa wörki tā iwà chakérakitö:

—¿Yí diché wa, yi ttò wa wém klò kraulewə e' bua'wéne a' tö?

8 Eta Pedro a Wiköl Batse'r iénnewa taiē tā iiutéítö:

—A s'wökirpa, a s'küebłupa. 9 Sa! tö s'kirirke e' kime! er bua! wa, e' chaké a' tö sa! a. A! kí ikiane jchenuk tö wes ibuanene. 10 Iññe ta sa! tö ichè a' wörki, ñies Israel aleripa ultane e'pa wörki tö wém i' buanene sulitane wörki Jesucristo Nazaret wak e' ttò wa. E' wák kötwə a' tö krus mik eré Skéköl tö ishkeo'kane. 11 Skéköl yékkuö ki itsō! kitule: “Ák waté'ttsa u yuökwakpa tö, e' yönene ák bua'buaie.”^j Ák e' dör Jesucristo chè. 12 Ie' dör S'tsatkókwak. Skéköl kë wa yi skà patkéule ká i' ki s'tsatkoie. E' kueki Jesucristo eköl è wa s'tsatkérmi.

13 Mik iwökirpa tö isué tö Pedro ena Juan dör skle siarla, kë wöblaule yékkuö wa eré ittöke buaë kë suane, eta ie'pa tkinewa. Ie'pa éna ianewa tö ie'pa bak shkök Jesús tā ittökatapaie. 14 Wém buanene e' dur Pedro ena Juan tā, e' kueki ie'pa kë a iyénu k tö e' dör kache. 15 Eta ipatkémirakitö u'rki tā ie'pa até ileritsök. 16 Ie'pa iché ñì a:

—¿Wes sö wëpa i' wëmi? Kos Jerusalén wakpa wä ijcher tö i kë or yi a ese wé ie'pa tö etk. E' kë yénu se' a tö e' dör kache. 17 Eré ipauñusö as i'tami Jesús tté i' kë pakòia ie'pa tö yi a, es kë itté bunukkä ká wa'ñe.

18 Eta ikiérakitö tā iché iarak:

—Kë a' kawö ta'ia Jesús tté pakök yi a. Ñies a' kë kawö ta'ia yi wöbla'uk tté e' wa.

19 Eré Pedro ena Juan tö iiutérák:

—A' wákpa tö ibikeitsö tö Skéköl wöa yi ttò dalöiè dör buaë sa! a, a' ttò ö ie' ttò. 20 Eré i su! sa! tö ena i ttsé! sa! tö, e' pakeraë sa! tö kekraë sulitane a.

21 Eta iwökirpa tö ie'pa kí pauñé darérëe tā iémirakitö. Wém kraulewa buanene e' kueki pë' kos tso! Skéköl kikökka. E' kueki iwökirpa kë ulà dë'wə Pedro ena Juan we'ikök. 22 Wém buanene Skéköl diché wa e' ki duas tso! dabom tkéyök (40) kita.

Jesús mik erblökawpa tö ikié Skéköl a

23 Eta Pedro ena Juan émirikitö tā imiyal wé imalepa tso! ee. I kos yë' sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa e'pa tö e' pakérakitö imalepa a seraña. 24 Mik e' ttsé ie'pa tö, eta ie'pa ultane kkoché ñita Skéköl a i' es: “A Skéköl, ká jaí ena ká i' ena dayë ena i kos tso! iki, e' yö! be' tö. 25 Ká iaiæbe' tö sa! kéképa David dör be' kanè méso, e' ka! ttök Wiköl Batse'r wa. Ie' tö iyé! i' es:

‘Ilök ká malepa wakpa uluneka taië troka taië Skéköl ki?’

^j 4.11 Salmo 118.22

¿Iók ie'pa ileritseke ñippök ie' ta? Kè e' wamblénuk ie'pa a.

²⁶ Ká wökirpa ena blu'pa e'pa ultane ñippakka ie' ta.

Ie'pa ileritseke ñippök ie' ta ena wé pairi'bitüítö idí' wa s'blúie e' ta.^k
Es David tö iyé.

²⁷"Ttè e' dör mokië. Iwà sué sa' tö tö s'wökirpa kiè Herodes ena Poncio Pilato, e'pa ñì dapa'wéka ká i' a Israel aleripa ta ena pë! kë dör Israel aleripa esepa ta ñita Jesús we'ikök. Ie' dör be' kanè méso batse'r pairi'bitü be' tö idí' wa s'blúie e!. ²⁸ Es ì kos wé ie'pa tö ie' ta e' wé ie'pa tö wes be' tö isuletë'atbak es. ²⁹ A Skéköl, e' kueki ie'pa tso' sa' pauñuk dareréë, e' ttsó. Sa' dör be' kanè mésopa e'pa a diché kí mú Jesús tté pakoe kë suane. ³⁰ Be' diché kkachö. S'kirirke bua'úne, ì kë or yi a ese ú iwà kkachoie, ñies íyi ese ú tajé Jesús dör be' kanè méso batse'r e' ttò wa."

³¹ Mik ie'pa tö ikié one, eta wé ie'pa tso' e' kë wöti'ne. Etä ie'pa ultane a Wiköl Batse'r ienewa ta ie'pa tö Skéköl tté paké kë suane.

Jesús mik erblökwakpa ñì kímé

³² Jesús mik erblökwakpa dör tajé. Ie'pa kabikeitsöke ñikkëë, ultane er ttsé'r ñittsëë. Kè yi tö icheku' tö ie'pa íyi e' dör ie'pa è icha, e' skéie e' dör ie'pa icha ñikkëë. ³³ Jesús ttekölpa tsá e'pa tö Jesús shkenekane, e' tté kí pakeke diché tajé wa. Skéköl tö ie'pa kos kimeke tajé. ³⁴⁻³⁵ Yi wá ká tso' ö ilè skà tso'rak iwa, ese watuekerakitö ta iské mekerakitö Jesús ttekölpa tsá e'pa a blatè wépa dör siaré esepa a wès e'pa kiane kímè eköl eköl es. E' kueki kë yi weirku' siaré ie'pa shua. ³⁶ Ie'pa shua wém tso' eköl dör Leví aleri datse ká kiè Chipre, e' kiè José. Jesús ttekölpa tsá tö ikiè méka Bernabé (e' kiane yéno s'pablökwak). ³⁷ Wém e' wá ká tso'. E' watuéítö ta iské méítö Jesús ttekölpa tsá a as ie'pa tö s'siarépa kimù iwa.

Ì sulu wamble Ananías ena Safira e'pa tö e' pakè

5 ¹ Erë wém bak eköl kiè Ananías, e' tayé kiè Safira. E'pa tö ká watuétsa. ² Etä wém e' tö iká ské tsá yétsa iwákpa a ta ieyök méítö Jesús ttekölpa tsá a wès ká ské seraq es. E' jcher ilaköl wá seraq. ³ Etä Pedro tö iché ie' a:

—A Ananías, ciók be' e' mettsa Satanás a kitö'wé ta be' kétö kachök Wiköl Batse'r a? Ká watuébö e' ské kak tséatbö. ⁴ Kam be' tö iwataútsa etä be' icha idir. Ta be' tö iwatuétsa, etä iské dör be' icha. ¿Iók be' ibikeitsé wamble es? Be' kë kagyéne s'ditsö a. Be' kaché Skéköl a.

⁵ Mik e' ttsé Ananías tö etä ianewa duowäie. Etä ie'pa kos wá ijchenewa, e'pa suane tajé. ⁶ Etä duladulapa welepa debitü ta inú patréwärakinö tsémi blèwa.

^k 4.25-26 Salmo 2.1-2

⁷Hora tka mañat e' ulatök, eta Ananías tayë dewa Pedro ska!. Wes iwëm de e' kë jcher ie' wa. ⁸Ta Pedro tö ie' a ichaké:

—Ichó ña. ¿Mokí a' tö ká watué kos a' tö iché ekké?

Safira tö iiuté:

—Tó, ekké je!.

⁹Pedro tö iché ia: ¿Iók a' tö kawö mé ñi a Skéköl Wiköl wötsiriuk? Wépa wa be' wëm nu mí blèwa, se e' wakpa doyalne ta írō ie'pa wa be' nu michoë blèwa ñies.

¹⁰E' bet ta Safira qnewa ta iduowa Pedro klò ska!. Mik duladulapa dewa ta Safira nu térr ta ie'pa wa inú mítser blèwa iwëm o'mik. ¹¹Eta Skéképa Jesús icha erule ultane ena sulitane wa ijchenewa, e'pa suanerak taié.

Ì kë or yi a ese wé taié Jesús ttekölpa tsá tö

¹²Jesús ttekölpa tsá e'pa tö ì kë or yi a, ese weke taié pe' shua iwa kkachoie. Jesús mik erblökawa ultane e' dapa'uke Salomón ûle a.

¹³Pe' éltépa tö ie'pa dalöieta' ere ke diche de'ka e' tiukwa ie'pa shua.

¹⁴Ere wépa erblé Jesús mik, wépa ena alakölpa, esepa ki iérkerak taié kekraë. ¹⁵Pe' tö s'kirirke tsémirak kata shuélur ñala kkömic as Pedro tkò ta ilo mü ar esepa wele ki as ibuarne. ¹⁶Ñies ka tso' kos Jerusalén pamik, e'pa wakpa de taié s'kirirke wëttsé. Ñies wimblupa sulusi s'tteke esepa wëttsé. Eta e'pa ultane buanene seraa.

Jesús ttekölpa tsá wötënewa s'wöto wé a

¹⁷Eta sacerdote kibi ena iklépa kie saduceowakpa, e'pa ukyéneka taié Jesús ttekölpa tsá e'pa ki. ¹⁸E' kuéki iklö'wéwarakitò wötëwa s'wöto wé a. ¹⁹Ere nañewe ta Skéköl biyöchökawa ekò tö s'wöto wékkö ppée ta iyéttésarak ta iché ia: ²⁰"A" yúne Skéköl wé a. Ee a' e' duóka sene pa'ali Jesús ta, e' tté pakök sulitane a." ²¹Bule es bla'mi ta idewáarak Skéköl wé a ta ie' kékáarak s'wöbla'uk wes ie'pa a iyéne es.

Eta sacerdote kibi ena iklépa tö Israel aleripa wökirpa ultane kiétsá e' dapa'ukka ie'pa ta. Eta Jesús ttekölpa tsá e'pa tsuk patkérakitò. ²²Ere mik ishkékipa demirak s'wöto wé a, eta ke iwa ikunerak. Ta idebitúarak ibiyó mukne ²³ta ichérakitò:

—Sa' tö s'wöto wékkö kué wötëule buaé. Ñies shkékipa tso'rak iwékkö kkö'nuk. Ere mik sa' tö iwékkö ppée, eta ke sa' wa yi kune ee.

²⁴Mik Skéköl wé shkékipa wökir ena sacerdote wökir kibipa, e'pa tö tté e' ttsé eta ie'pa éna ka chowa ta iñi chakérak: "¿Wes iwa dötsam?" ²⁵E' ukuóki ta bet ekò de ibiyó muk ta iché iarak:

—Wépa wötë'wa a' tö s'wöto wé a, e'pa tso'ne Skéköl wé a s'wöbla'uk.

²⁶Eta shkékipa wökir mía iyulök ishkékipa ta. Iklö'wéwarak ere ie'pa suane dö' pé' tö s'té ák wa, e' kuéki ie'pa ke wa iweineia. ²⁷Mik ideminerak eta itsémirakitò judiowak wökirpa wörki. Eta sacerdote kibi tö iché ie'pa a:

²⁸—Sa' tō a' q iyë' etkëme tō wëm e' tté kë pakar yës. Etä č wamble a' tō? A' tō Jerusalén wakpa ultane wöbla'wëke ttè e' wa. Ñies a' tso' ichök tō wëm e' kötewa, e' nuí tkënewa sa' mik.

²⁹ Erë Pedro ena Jesús ttekölpa tsá malepa tō iutérak:

—Sa' kawötä Skéköl ttò dalöiök s'ditsö ttò tsata. ³⁰ A' tō Jesús ttökwa ka' wötëulewë krus mik. Erë se' wakpa bak iajae e' Kéköl e' wák tō Jesús shkeo'kane. ³¹ Skéköl tō ibatsékami e' ska' tkésér iulà bua'kka s'wökirie ena s'tsatkökwakie as Israel aleripa er mane' ù ta ie'pa kì ie'pa nuí olo'yarmi. ³² Íyi ikkë kos su' sa' tō e' pakök sa' tso' a' q. Ñies Wiköl Batse'r mène wëpa tō Skéköl ttò dalöieke esepa q, e' tso' a' q ipakök.

³³ Mik ie'pa tō e' ttsé etä ie'pa uluneka taië Jesús ttekölpa tsá e'pa kì. Ie'pa éna ittakulur. ³⁴ Erë ie'pa shua wëm tso' eköl e' dör fariseowak kiè Gamaliel. Ie' dör s'wöbla' uk ttè dalöieno wa wakpa ese eköl. Sulitane tō ie' dalöieke taië. Ie' e' duékä ta iché: “Jesús klépa yólur kañikä ekuölö.” Etä ie'pa tō iyélur.

³⁵ E' ukuöki ta ichéitö imalepa q:

—A yamipa Israel aleripa. A' isaqú bua'ie tō ì weke a' tō wëpa wíkkëpa ta. ³⁶ A' éna ianú tō barbane wëm kiè Teudas e' e' ka'kä ichök tō e' dör wëm taië ese. Wëpa dökä cien tkëyök (400) e'pa e' yué ie' klépaie. Ie' du'wä kötulewë ta iklépa pone'mi wì q dià q. Es ilone!. ³⁷ E' ukuöki ta mik s'wökirpa s'kiè shtök patké, e' kewö ska' ta wëm skà eköl kiè Judas Galilea wak e' e' ka'kä. Pë' welepa e' yué ie' klépaie. Erë ñies ie' kötewa ta iklépa pone'mi seraq wì q dià q ta ee ilone!. ³⁸ E' kuëki ye' tō ichè a' q tō wëpa wí müat bëré. Kë ì sulu wamblar ie'pa ta. ì aleritseke ie'pa tō ena ì weke ie'pa tō e' dör ttè esë, e' ta bet ta kë ita'ia. ³⁹ Erë Skéköl ttè idir, e' ta kë a' e' alöpaka iki. A' isaqú buaë dö' a' tso' ñippök Skéköl ta.

Ie'pa tō Gamaliel ttò iuté. ⁴⁰ Ie'pa tō Jesús ttekölpa tsá e'pa tsuk patkéne ta ippök patkérakitö ta iché iarak: “Kë a' a kawö ta'ia Jesús tté pakök.” E' ukuöki ta iémirakitö. ⁴¹ Es Jesús ttekölpa tsá e'pa e' yélur judiowak wökirpa wé q. Skéköl tō ie'pa mé weinuk Jesús tté kuëki, e' tō ie'pa ttsé'wé buaë. ⁴² Es kekraë ká bit ekkë Skéköl wé a ñies u q u q ie'pa tō s'wöbla'wëke s'patteke Jesús dör wé pairine'bitu' idi' wa s'lblúie e' tté buaë wa.

Wëpa kul shushtérakitö Jesús ttekölpa tsá kimoie

6 ¹E' kewö ska' ta Jesús ttökatapa kí daparke taië e'pa dör judiowak. Ie'pa welepa ttöke griegoie, esepa tō imalepa ttöke iwakpaie e'pa cheke suluë. Ie'pa tō icheke:

—Mik chkë blatérke kekraë, etä sa' tayëpa schô, esepa kë q imène kos imalepa ttöke judioie esepa q imène ekkë.

²E' kuëki Jesús ttekölpa tsá dabom eyök kí bö (12), e'pa tō Jesús ttökatapa ultane kié e' dapa' uk ta ichéitörak:

—A yamipa, kè idör buaë sa' a s'wöbla'weke sa' tö Skéköl ttè wa e' kané mukat íyi watioie e' è kuekjí. ³E' kuekjí a' shuña wëpa yuló kul as kanè e' ù ie'pa tö. Wëpa suule sulitane wä tö ie'pa a Wiköl Batse'r tso' taijë ena ikabikeitsö buaë, esepa shushtö tå sa' tö ie'pa mekekä kanè ñie' uk. ⁴Eta sa' e' ché kekraë ttök Skéköl tå ena s'wöbla'uk ie' ttè wa.

⁵E' wér buaë ie'pa ultane wa. Ie'pa tö Esteban shushté. E' erblé buaë Skéköl mik ñies ie' a Wiköl Batse'r tso' taijë. Ñies Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Pármenas ena Nicolás e'pa shushté ie'pa tö. Nicolás dör Antioquia wak, e' e' yo'bak judiowakie. ⁶Eta itsémirakitö wé Jesús ttekölpa tsá e'pa tso' ee. Eta ie'pa ulà méka wëpa ñekkëpa ki tå ie'pa tö ikié S'yé a tö ikimú.

⁷Es Skéköl ttè kí pakanemi taijë. Ñies Jesús ttökatapa kí daparke taijë Jerusalén. Ñies judiowak sacerdotepa taijë tö ttè mik se' erblöke e' wà klö'wé.

Esteban klönewa

⁸Eta Skéköl er buaë ché Esteban a taijë tå diché méítö iå taijë. E' wa ì kè or yi a ese wekeitö taijë pë' shuña iwà kkachoie tö Jesús tté dör moki. ⁹Erë wëpa welepa tö Esteban chémi suluë. Ie'pa welepa dör judiowak ñi dapa'wo wé kiè Kanè Mésopa Auleshka Esepa Wé e' wakpa. (Ie'pa bak kloulewà kaneblök erë iyérulunebak.) Ñies judiowak welepa tso' datse Cirene, Alejandría, Cilicia ena Asia, e'pa kos wöñarke Esteban ki. ¹⁰Erë Wiköl Batse'r tö Esteban a ttè mé ttoie buaë, e' kuekjí ie'pa kè a e' alirkä ie' ki. ¹¹E' kuekjí ie'pa tö wëpa welepa patué kachök: "Sa' ittsé tö Esteban tso' Moisés ena Skéköl chök suluë." ¹²E' wa ie'pa tö pë' uluwéka taijë Esteban ki. Ñies judiowak kueblupa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa uluwékarakitö Esteban ki. E' kuekjí ie'pa de Esteban ska' tå iklö'wéwarakitö tsémirikitö judiowak wökirpa ska'. ¹³Ñies wëpa yulérakitö kachoice, e'pa tö iché:

—Kekraë wëm wí tö Skéköl wé dör batse'r i' ena Moisés ttè dalöiëno e' cheke suluë. ¹⁴Ñies sa' tö ie' ttsé ichök tö Jesús Nazaret wak e' tö Skéköl wé tskerawa ena sene me'at Moisés tö se' a e' mane'wëkettsaitö.

¹⁵Eta judiowak wökirpa kos tular ee, e'pa tö isuë tö Esteban wö wér dalölöe wes Skéköl biyöchökwak wö wér es.

Esteban e' tsatké

7 ¹Sacerdote kibi, e' tö Esteban a ichaké:
—ì ki be' kkatérke ëe' dör moki?

²Ie' iiuté: "A yamipa, a yépa, ye' ttò ttsö. Mik se' këkëpa Abraham bak iaijë Mesopotamia, kám imi' senuk Harán, eta ee se' Kéköl olo ta' taijë, e' e' kkayë' ie' a. ³Eta ichéitét iå: 'Be' ká ena be' yamipa, e' müat ta' be' yúshka senuk, ká kkachekeyö be' a ee.' ⁴Es Abraham e' yë'ttsa Caldea ate

Mesopotamia ee, ta imía senuk Harán. Iyé blénnewá e' ukuöki tā Skéköl tö ie' patké' senuk íe, wé se' serke lñe tā ee. ⁵Kuaë Skéköl kë wá ká i' mène ie' a yés, elkela we'iqá è kë ie' a imène. Eré e' kewö ska' tā ie' kë ala'r tā, eré Skéköl kablé' ie' a ttè i' wa: 'Ká i' meraëyö be' aleripa a be' blénnewá e' ukuöki tā'. ⁶Nies Skéköl tö iché ie' a: 'Be' aleripa serdaë ká kua'ki ki wes ká kua'ki wakpa es. Ee ie'pa klördawa kanè mésoie kë patueta' ese. Iweirdarak siaré dökä duas cien tkéyök (400). ⁷Eré Skéköl tö iché ia: 'Ká wé wakpa tö ie'pa we'ikera, esepa ské we'ikerayö siaré. E' ukuöki tā ie'pa e' yörattsa' ká e' a as ye' dalöiörakitö ká i' ki.' ⁸Eta Skéköl tö iché ia: 'A' ala'r wépa kurke kos esepa tottola kkuöliltla töö tsir. E' ú kekraë iwà kkachioie tö ye' tö ttè me' be' a.' E' kueki mik ie' alà kiè Isaac kí de pàköl, eta itóttola kkuöliltla téetö tsir. Es nies Isaac tö iwé ilà Jacob¹ tā. E' sù Jacob tö iwé ilà'rla dabom eyök kí ból (12), e'pa tā. Ie'pa dör se' dör Israel aleripa ditsewöpa dabom eyök kí ból e' yépa tsá.

⁹"Eré se' yépa tsá, e'pa ukyéne iël tsirla kiè José e' tā. E' kueki ie'pa tö iwato'ttsa' tā yi tö itué e' wá imítser Egipro. Eré Skéköl tso' ie' tā. ¹⁰Ie' tö itsatqué kekraë kos iweirke e' shua. Nies kabikeitsè buaë méitö ia. Nies ie' tö Faraón kë isa'uk er bua' wa (Egipro wakpa tö iblúpa kos kiè Faraón). E' kueki Faraón tö ie' tkéka Egipro íyi kos e' wökirie nies ie' wák u wökirie.

¹¹"E' ukuöki tā ketba aneka Egipro ena Canaán, e' kos a. E' wakpa weine siaré. Se' yépa tsá kë wá ì kune ñanoie katanoie. ¹²Eré mik Jacob wá ijchenewá tö iyiwö tso' Egipro, eta ie' tö ila'r dör se' yépa tsá, e'pa patkémi iyiwö t'auk ee, e' dör ie'pa tsá dë'rö. ¹³Mik ie'pa skà dë'rö eta José tö ie'pa a iché: 'ye' dör a' él.' Es Faraón wá ijchenewá tö yi ditsewö José dör. ¹⁴E' ukuöki tā ie' tö iyé Jacob ena iyamipa kos tsuk patké as idöbitü Egipro. E'pa dökä dabom kuryök kí skel (75). ¹⁵Es Jacob minea senuk Egipro. Ee iblénnewá. Ee ie' ala'r dör se' yépa tsá, e'pa blérulune nies. ¹⁶Ie'pa nu minene Siquem wötewá iwakpa pö a. Ká e' wato' Hamor ala'r tö Abraham a pöie.

¹⁷"Eré Skéköl kablé' Abraham a ttè i' wa: 'Be' aleripa yerattsane ye' tö Egipro.' Mik e' kewö dökewatke, eta se' yépa kíalone taië. ¹⁸E' kewö ska' tā Egipro blú ské tkénéka, e' kë wá José pakè jcher. ¹⁹Blu' e' tö se' yépa kitö'l wé we'iké siaré. Ie' tö ie'pa kë kësik wa ila'rla wépa kune ərpa esepa kos watöktsa as iduöller. ²⁰E' kewö ska' tā Moisés kune!, e' dör buaala shute. Iyé ena imì tö ikkö'né u a dökä sí mañat. ²¹E' ukuöki tā ie'pa kawöta iwatöktsa as iduowá eré Egipro blú alà busi tö ikuuéwa tsémi u a tala'wé wes iwák alà es. ²²Es Moisés yóne taië íyi jcher Egipro wakpa wá, kos e' wa. Ittò è kí ittsenewá, nies ì wekeito e' è kí iwénnewá tö ie' dör wém taië ese.

²³"Mik ie' kí duas de dabom tkéyök, (40) eta ibikeitséitö: 'Ye' mía ye' yamipa dör Israel aleripa e' weblök.' ²⁴Eta ie' isué tö egiptowak eköl

¹7.8Jacob: E' kiè nies Israel.

tso' Israel aleri eköl we'ikök. E' kuékì ie' mishka itsatkök tå egiptowak ttéwaítö iskéie. ²⁵Ie' ibikeitsé tö iyamipa Israel aleripa éna iarmi tö Skéköl tö ie' patké ie'pa tsatkök. Eré kë iwà qane ie'pa éna. ²⁶Bule es tå ie' tö Israel aleripa kué ból nippök. Ie' kì ikiane tö ie'pa mú er buarne nì ki, e' kuékì ichéitö iarak: 'A' dör nì yamipa. ¿Iók a' nì we'ikò?' ²⁷Eta eköl tö iyami we'ikeke, e' tö Moisés patkéumi tå ichéitö ia: '¿Yi tö be' tkékä sa' wökirie sa' shulökwakie? ²⁸¿Be' éna ye' ttakwá wès chkì be' tö egiptowak kötwä es?' ²⁹E' ttséwa Moisés tö tå itkashkar ká bánet kiè Madián ee. Ee isené wes ká kuákì wak es. Ee ila'rla kéka ból.

³⁰"Ee ie' sené dö duas dabom tkéyök (40). Ká et tå Skéköl biyöchökwak eköl e' kkaché ie' a Sinaí kébata a tsinet ká sir poë wé kë yi serku' ese ska'. Ie' e' kkaché ia kal tsir wöñarke bö'ie e' shua. ³¹Moisés wökranewa iweblök. Eré mik ie' e' skewá isauk bua'iewa tå Skéköl ttö ttséitö, e' tö iché ia: ³²'Ye' dör be' yépa bak iaiqä kiè Abraham, Isaac ena Jacob e'pa Kéköl.' Eta Moisés painéka taië suane kuékì. Ie' kë diché dë'kaija isauk. ³³Eta Skéköl tö iché ia: 'Wé be' dur, e' kë dör batse'r, e' kuékì be' klökküö yöttsa. ³⁴Moki ye' isué tö wépa dör ye' icha tso' Egipto e'pa weirke. Ie'pa kköchöke e' ttséyö. E' kuékì ye' dë'ttsa ie'pa tsatkök. E' kuékì ittsö: Ye' tö be' patkerami Egipto.'

³⁵"Israel aleripa tö iyé! Moisés a: '¿Yi tö be' tkékä sa' wökirie sa' shulökwakie?' Eré ie'pa tö ie' waté'ttsa, eré Skéköl tö patké' ie'pa wökirie ena ie'pa tsatkökwakie. E' bak mik Skéköl biyöchökwak e' kkayé'wá ie' a kal tsitsirla shua eta. ³⁶Es Moisés tö se' yépa yé'ttsa Egipto a. Egipto ena dayé kiè Dayé Mat ee ie' tö i kë or yi a ese wé taië. Nies e' wéítö duas dabom tkéyök ekké ká sir poë wé kë yi serku' ee. ³⁷Ie' wák tö iché ie'pa a: 'Skéköl tö itteköl keraka eköl a' shua wès ye' es.' ³⁸Mik Israel aleripa tso'rak echkaie ká sir poë wé kë yi serku' ee, eta Moisés tso' ie'pa shua. Nies Skéköl biyöchökwak tté ie' tå Sinaí kébata a. Skéköl tté tö sene meke sia e' yéne ie' a ee, e' pakéne ie' tö se' a.

³⁹"Eré se' yépa kë wá ie' tté dalöiène! Ie'pa tö ie' tté waté'ttsa. Ie'pa shkakne Egipto. ⁴⁰E' kuékì ie'pa tö iché Aarón a: 'Moisés tö se' yé'ttsa Egipto a. Kë sa' wá ijcher i tka ie' tå. E' kuékì íyi diököl yuó se' a böt mañat dalöiè skékolie as e' mi' se' wëttsuk.' ⁴¹Es ie'pa tö baka pupula diököl yué dalöiè. Tå iyiwak jchérakitö mè baka diököl a idalöioie. Ie'pa tö e' kewö tkö'wé taië, baka diököl yuérakitö iwákpaa ulà wa, e' dalöioie. ⁴²E' kuékì Skéköl e' skétsa ie'pa yoki. Ie' tö ie'pa méat as békwo dalöiörakitö ie' skéie. Es Skéköl ttekölpa tö ikit iyékküö ki. Ie'pa tö iché:

'A Israel aleripa,

mik a' sene' ká sir poë wé kë yi serku' ee duas dabom tkéyök (40) ekké,

eta a' tö iyiwak jchö' eré e' kë dör ye' dalöioie.

⁴³Wé dalöieke pë' tö skékolie kiè Moloc, e' diököl wéla dami a' wá.

Ñies wé dalöieke pë' tö skëkölle kiè Refán e' diököl bëkwöie, e' dami a' wa.

E' kos diököl yué a' wákpa tö, esepa dami a' wa dalöiè.

E' kuékì ye' tö a' patkeraë kàmië weinuk siarë Babilonia wi'kie.^m

Es ikiteat.

⁴⁴"Es mik se' yépa bak senuk ká sir poë wé kè yi serku' ee, età ie'pa wa datsi'kuö dami e' shukuekear Skëköl wéie. E' a ie' bak e' kkachök ie'pa a. U e' yone wes ie' tö Moisés ka' iyuök es, wes ie' tö ikkayé' ia es. ⁴⁵E' ukuöki tå u e' méat se' yépa bak e'pa tö ileripa a. Mik ie'pa demi Josué ta pë' kuä'ki wakpa ká klö'ukwá, età u e' mirwàrak iwá. Skëköl tö pë' kuä'ki wakpa uyétsa ie'pa yoki. E' ukuöki ká taié tå David tkénéka blu'ie. E' kewö ska' tå u yone iaiaë datsi'kuö wa, e' tso'iä. ⁴⁶David wér buaë Skëköl wa tå ie' a David tö kawö kié ie' dalöio wé yuoie Israel aleripa a. ⁴⁷Erë David alà kiè Salomón, e' tö Skëköl wé e' yué. ⁴⁸Erë Skëköl dör íyi ultane tsata e' kè ser u yué s'ditsö tö ese a. Es itteköl eköl tö iyé'at, e' tö iché:

⁴⁹⁻⁵⁰ 'Skëköl tö iché:

Ká jaí e' dör ye' e' tkoie.

ká i' dör ye' klò tkosér.

Ye' wák tö íyi kos yö',

e' kueki ñwés a' tö u yuëmi ye' a?

¿Wes a' tö ká mèmi ye' a enoie?"ⁿ

Es ikiteat.

⁵¹"Erë a' kè tö Skëköl dalöietä!. A' er darerë. A' kukuöña darerëe. Kekraë Wiköl Batse'r wöklö'wé a' tö. A' dör wes a' yépa bak ká iaiäe es. ⁵²Ie'pa tö Skëköl ttekölpa kos we'ik. Es ñies ittekölpa bak ichök tö yi dör Yësyësse Chökle e' datse, e'pa kötultur ie'pa tö. I'ñe tå yi dör Yësyësse Chökle ñe' detke, erë iwatuëttsa a' tö ttèwa. ⁵³A' ulà a Skëköl ttè dalöieno dë' ibiyöchökawka wa. Erë a' kè tö idalöiè."

Esteban ttéwa ie'pa tö

⁵⁴Mik iwökirpa tö i pakè Esteban tö e' ttsé, età ie'pa ulunekä iki taié. Ie'pa kà wötéwá ulune è kueki. ⁵⁵Erë Esteban ki Wiköl Batse'r kí de taié tå iwö kékä ká jaí a tå Skëköl olo taié e' suéitö. Ñies ie' tö Jesús sué dur Skëköl ulà bua'kka. ⁵⁶Ie' tö iché:

—iIsaú! Ye' tso' isauk tö ká jaí wékkö àr áie. Ñies Jesús dör S'ditsö Alà e' sauk ye' tso' tö idur Skëköl ulà bua'kka.

⁵⁷Erë ie'pa e' kukuöña wötéwá as kè iwattsér. Età ianekarak taié tå imishkarak seraq Esteban ki. ⁵⁸Tå iyéttasarakitö Jerusalén a mítsér u'rki ee, tå ie'pa tö ie' témi ák wa ittowae. Esteban kkatökwakpa tso' itök, e'pa datsi' me'itörak duladula kiè Saulo e' a blè.

^m 7.42-43 Amós 5.25-27 ⁿ 7.49-50 Isaías 66.1-2

⁵⁹ Ie'pa tso! Esteban tök ák wa, e' dalewa ie' tö ikié Skéköl a i' es: "A Skékëpa Jesús, ye' wiköl tsúmi be' ska!" ⁶⁰ E' ukuöki ta ie' e' tkewá kuchë ki ta ianeka taié: "A Skékëpa, i sulu wamblök itso'rak, e' nuí olo'yó ie'pa ki."

Mik e' chéitö ta iduowa.

8

¹ Esteban ttewá ie'pa tö e' tö Saulo ttsé'wé buaë.

Saulo tö Jesús mik erblökawka we'ikémítke

E' diwö shà ta Skékëpa Jesús icha erule tso! Jerusalén e'pa we'ikémítke pë' tö. Ie'pa kos tkayalmi dò Judea ena Samaria. Eré Jesús ttekölpa tsá e'pa kë mineyal. ² Wépa welepa tö Skéköl dalöieke taié, esepa tö Esteban nu bléwá ta ie' jeitsérakíto taié. ³ Eré Saulo tö Skékëpa Jesús icha erule e'pa we'ikémí siarë. Ie' mirwá u a u a ie'pa yóktsa kyulemi patkèmi wötewá s'wöto wé a wépa ena alakölpa ñies.

Jesús tté pakane Samaria wakpa a

⁴ Eré wépa bakyalmi Jerusalén, e'pa tö Jesús tté buaë pakémir ká wa'ñie wé imirwarak ee. ⁵ Es Felipe mía Samaria. Ee ie' tö wé pairine'bitu idí' wa s'blúie e' tté pakémi ká e' wakpa a. ⁶ Mik ie'pa tö ie' ttöke e' ttsé ñies i kë or yi a ese wekeitö, e' suérakítö eta ie'pa tö ittò kittseke bua'iewa. ⁷ Es pél a wimblupa sulusi tso!, esepa bua'wéneitö taié. Wimblupa sulusi yérulune árkekarak taié. Es ñies s'kraulewá taié ena s'bachiulewá taié, esepa buanene buaë. ⁸ E' kueki ká e' wakpa kos ttsé'ne buaë.

⁹ Etá ká e' a wém tso! eköl kié Simón. Ie' kaneblé'mi iaiqé wés awá es. E' wa ie' tö Samaria wakpa kité taié. Es ie' e' kkeö tö ie' dör imalepa tsata. ¹⁰ Ká e' wakpa ultane, siarëpa ñies inuköl blúpa, e'pa tö ie' ttò klöö' buaë. Ie'pa tö iyé!: "Skéköl kié Diché Taié, e' e' yué Simónie."

¹¹ Bànët ie' tö ie'pa kité'bitu ikanè wa. E' kueki ie'pa tö ie' ttò iuté' buaë. ¹² Eré mik Felipe tö i blúie Skéköl tso! e' tté buaë paké ñies Jesucristo tté buaë paké, eta ie'pa tö iklö'wé ta ie' wösukuélor wépa ena alakölpa. ¹³ Ñies Simón wák erblé Jesús mik ta iwösikuéée. Ie' michoë Felipe ta kekraë. Es ie' isuë tö i kë or yi a ese weke Felipe tö taié, e' tö ie' tkiwéwa.

¹⁴ Mik Jesús ttekölpa tsá tso! Jerusalén, e'pa wa ijchenewa tö Samaria wakpa tö Skéköl ttè klö'wé, eta ie'pa tö Pedro ena Juan patkémi ee.

¹⁵ Mik idemirak, eta ikiérakito S'yé a Samaria wakpa tö iklö'wé, e'pa ki as Wiköl Batse'r dò ie'pa ki. ¹⁶ Kam Wiköl Batse'r döbitu ie'pa ultane ki. Ie'pa wösuuile Skékëpa Jesús ttò wa, e' è o^l ie'pa tö. ¹⁷ E' kueki Pedro ena Juan ulà mékä ie'pa ki ta Wiköl Batse'r de ie'pa ki.

¹⁸ Simón tö isuë tö mik Jesús ttekölpa tsá ulà mékä ie'pa ki eta Wiköl Batse'r debitu iki. E' kueki ie' tö inuköl watké Pedro ena Juan a, ¹⁹ ta ie' tö iché iarak:

—A' wā diché tso' se, e' mú ye' a as yi kī ye' ulà mèkā tā ese kī Wiköl Batse'r döbitū wes a' tō iweke es.

²⁰Pedro tō iiúté:

—Be' tō ibikeitsè tō ì kakmè Skéköl tō e' tormi inuköl wa, e' kuékī be' inuköl weinú kékraë be' wák tā. ²¹Be' er kē dör yésyésë Skéköl wöa, e' kuekī diché i' kē menuk be' a. ²²Be' er manel'ú ì sulu wamblekebō i', e' yöki. Skéköl a ikió as ì bikeitsébō suluë isalema e' nuí olo'yëmiitö be' kī. ²³Ye' tō isué tō be' er dör suluë kësik ème. E' wā be' wák kōs tso' klöulewa.

²⁴Símón tō iiúté:

—Skéköl a ikió as ì kōs ché a' tō e' kē tkò ye' tā.

²⁵Eta ì o' Skéköl tō ie'pa tā e' ttè paké Pedro ena Juan tō. Ñies s'pattérakitö Skékëpa Jesús tté wa. E' ukuöki tā ie'pa míyalne Jerusalén. Tā ñalā wa Samaria shuqá ká tso' taië, e' wakpa a ie'pa tō Jesús tté buaë pakerami wes imirdak es.

Felipe tō Etiopía wák eköl wöbla'wé

²⁶E' ukuöki tā Skéköl biyöchökwak eköl tō iché Felipe a: “Be' yúshka dayé ñak kke Jerusalén ñalé wa dō Gaza.” Ñalā e' tkökemi kā sir poë wé kē yi serku' e' kke. ²⁷Eta Felipe mía tā ñalā e' kī wém kuéitö eköl, e' dör Etiopía wak. Ie' dör iká wökirpa e' eköl. Ie' dör alaköl tso' Etiopía blúie, e' inuköl blök wökir. Ie' dare Jerusalén Skéköl dalöiök. ²⁸Ie' mirwane ikaska' karreta kī, e' a itkér yékküö kit Skéköl tteköl kiè Isaías tō, e' sāuk.

²⁹Eta Wiköl Batse'r tō iché Felipe a: “Be' yú, be' e' skówā karreta se o'mik.” ³⁰Mik Felipe e' skewā karreta o'mik, eta ie' tō ittsé tō Etiopía wak tō Skéköl yékküö kit Isaías tō, e' aritserami. Felipe tō ie' a ichaké:

—Yékküö se aritseke be' tō ðe' wā ane be' éna?

³¹Ie' tō iiúté:

—Kē yi kū' ye' wöbla'uk tā ñwes ye' a iwà armi?

Ie' tō Felipe kié e' tkökkä ie' o'mik. ³²Ie' tō iaritserami wé ichéitö:

“Ie' dör wes obeja urula tsëmi ttewa es.

Wes obeja pupula kē ñartä' mik iköyük térke eta, es nies kē ie' wā ì yéne.

³³Ie'pa tō ijaëwé siärë tā ikichatéttasarakitö, erë ì kī ikichaténettsa e' kē dör moki.

Ie' ttewarakitö as kē iseriä kā i' kī, e' kuekī kē ie' alà ate.”^o

³⁴Etiopía wak tō Felipe a ichaké:

—Be' we'ikëyö, ichö ña, ñyi cheke Skéköl tteköl Isaías tō ttè i' wa? ñIe' wák e' chöke ö o'ka chekeitö?

^o8.32-33 Isaías 53.7-8

35 Età ttè aritsétkeitö, e' wa Felipe tö ie' a Jesús tté buaë pakémi. **36-37** Es ittöramirak ñala wa ta ee di' kuérakitö. Età Etiopía wak tö iché Felipe a: —Íe di' tso'. ñì kueki be' kë tö ye' wöskae?

38 Età Etiopía wak tö iché karreta ñakökawak a tö karreta wöklö'úwà. Ta ie'pa e' éwa ta imíyal bölë di' a. Ee Felipe tö Etiopía wak wöskaée. **39** Mik ie' yélune di' a età Skéköl Wiköl tö Felipe batsékami bet ká bánet a, Etiopía wak kë wà isuneia yés, erë imía ttsé'ne buaë kaneë. **40** Età Felipe tö isuë tö ie' demi dur ká kié Azoto ee. Età ie' mía Jesús tté buaë pakök ká tso' ñala ki ese wakpa a dòmi Cesarea.

Saulo er mane'wé Jesús a

9 **1-2** E' dalewa Saulo tso'ià Skékëpa ttökatapa pañuk ttewa. E' kueki ie' mía sacerdote kibi ska' yékkuo kiök shkowiae judiowak nì dapa'wo wé tso' Damasco ee. Yékkuo e' kì kawö mène ia s'tso' ttè kié Jesús dör Ñala Pa'alì e' dikia esepa yulök klö'wowa tsémi Jerusalén, kë tkine tö alakölpa ö wëpa idir. **3** Erë mik Saulo dökemitek tsinet Damasco e' bet ibitshka ká jai a ból'wöie e' olo bune taië ipamik. **4** Tà ie' anere isko. Età ttò ttséítö tö iché ia: "A Saulo, a Saulo, ñiök be' tö ye' we'ikeke?"

5 Saulo tö ie' a ichaké: "A Skékëpa, ñibe' dör yi?" Età iiuténeítö: "Ye' dör Jesús we'ikeke be' tö e'. **6** Erë be' e' kóka. Be' yú Damasco. Ee be' a iyérmi tö ì úk be' ké."

7 Età Saulo wapiepa tkirulune taië. Ie'pa tö yile ttò ttsé, erë kë ie'pa wà yi suné. **8** E' ukuökì ta Saulo e' kékà ta iwöbla shuppée, erë kë iwawér. E' kueki itsémirikitö ulà iérule dò Damasco. **9** Ee ie' sené ká mañat kë wöbla wawëne, kë wa ì ñane, kë wa ì yane yés.

10 Jesús ttökata eköl kié Ananías serke Damasco e' a Skékëpa Jesús e' kkachéwà kabsueie ta iché ia: "iA Ananías!" Ie' iiuté: "A Skékëpa Jesús, ichó ña."

11 Skékëpa tö iché ia: "Be' yú ñala kié Yésyésë e' kì dò Judas u a. Ee wëm tso' kié Saulo datse Tarso, e' yulö. Ie' tso' ttök S'yé ta. **12** Ie' tö isuë kabsueie tö wëm kié Ananías dewa ie' ska' iulà méka iki as iwöbla wawérne, e' dör be!."

13 Ie' iiuté: "A Skékëpa Jesús, erë ye' a iyéule taië ie'pa wà tö wëm e' tö be' icha batse'r tso' Jerusalén e'pa we'ikeke siarë. **14** Iñe ta e' de íe. Sacerdotepa wökirpa tö kawö mé ie' a as wëpa tö be' a e' tsatkë kié esepa kos klö'uluritö."

15 Erë Skékëpa Jesús tö iché ia: "Be' yú. Ye' tö wëm e' shukitbak as ie' tö ye' tté pakö pë' kë dör Israel aleripa esepa a ena iblúpa a ñies Israel

p 8.37 Yékkuo kitule ká iajaqë keweie imalepa yoki esepa kë wà 8.37 kiteka. Ttè e' tö iché: *Felipe tö ie' a iché: —Be' tö ttè i' klö'wé mokë e' ta be' wösurmi. Età wëm tö iiuté: —Ye' tö iklö'wé tö Jesucristo dör Skéköl Alà e'.*

aleripa a. ¹⁶Ye' wák tö ikkacheraë ie' a tö ie' kawöta weinuk ye' tté kueki."

¹⁷Etä Ananías demi Saulo ska' tå iulà méka iki tå iché ia:

—A yami Saulo, Skékëpa Jesús e' kkayé'wá be' a ñala kí be' dë'bitu e' wa, e' tö ye' patké as be' wöbla wawérne ñies as Wiköl Batse'r iérwa be' a.

¹⁸E' bet tå i tso' Saulo wöbla mik nima kkuö sù, e' darolone tå iwöbla wawénene. Etä ie' e' kékä tå imía tå ie' e' wöskuée. ¹⁹E' ukuöki tå ichkéné tå idiché iénene. Etä ie' e' tséat Jesús ttökatapa welepa tso' Damasco e'pa tå ká elke ulatök.

Saulo tö Jesús tté paké Damasco

²⁰E' ukuöki tå bet Saulo tö Jesús tté pakémi judiowak a ie'pa ñì dapa'wo wé kos a. Ie'pa a ichekeítö tö Jesús dör Skéköl Alà chökle.

²¹Wépa kos tö ie' ttò ttsé, e'pa wökrarulune ittsök tå iñi chakérak:

—¿Ie' wí kè dör wépa tö e' tsatkè kié Jesús a tso' Jerusalén esepa we'ik siaré? ¿Kè ie' wébi wí dë'bitu ie'pa esepa tso' ie'pa klö'ukwá wömèttsa sacerdotepa wökirpa ulà a?

²²Erë Saulo tö Jesús tté pakéwaeie kita kita, kè suane. Ie' tö ikkaché judiowak serke Damasco e'pa a tö moki Jesús dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'. Ttè e' wa ie'pa siwa'lblöwélur ie' tö.

Saulo tkashkar judiowak yöki

²³Ká taië ukuöki tå judiowak tté ñita Saulo ttowa. ²⁴Erë e' jchenewa ie' wa. Ñiie nañee ie'pa tso' ipanuk ttewá ká wékkö döketsa ese ska'. ²⁵Erë nañewe iklépa tö ie' iékä kkö' blublu a tå iiémi ká tso' kköiëule shkit kakkeë e' mik enaena. Es ie' tkashkar.

Saulo dene Jerusalén

²⁶Mik ie' demi Jerusalén, eta ie' dapa'wák Jesús ttökatapa tå. Erë ie'pa kè wá iklöne tö moki ie' erblé Jesús mik. Ie'pa suane iyöki. ²⁷Erë Bernabé wá ie' mítser kkachè Jesús ttekölpa tsá e'pa a. Bernabé tö ipaké ie'pa a tö Saulo tö Skékëpa Jesús sú' ñala kí tå ee' itté ie' tå. Ñies ichéítö tö Saulo kapakétke Damasco Jesús ttò wa kè suane. ²⁸Es Saulo e' tséat Jerusalén dami Jesús ttekölpa tsá e'pa tå. Kekraë ie' tö Skékëpa Jesús tté pakeke kè suane. ²⁹Ñies ie' tö itté pakeke judiowak ttöke griegoie esepa a. Erë ie'pa ñì iutéka taië ie' tå. E' kueki ie'pa tå ima'wé ttewá. ³⁰Mik e' jchenewa iyamipa wá, eta ie'pa wá imítser Cesarea, ee' ta ipatkémi dò Tarso.

³¹E' ukuöki tå Skékëpa Jesús icha erule erule kos tso' Judea ena Galilea ena Samaria e'pa atjene bérë, kè yi tö ie'pa we'ikèia. Ie'pa yörke buaë Skéköl ttè dikja. Ñies ie'pa tö Skéköl dalöieke taië. Wiköl Batse'r tö ie'pa kimeke as ikí ierdak taië kekraë.

Eneas buanene

³² Pedro shköke ká wa'ñe ie'pa kos pakök wé ie'pa tso' ese ska!. Eta ide nies ká kiè Lida s'batse'rpa serke ee e'pa pakök. ³³ Etä ee wém eköl kuéítö kiè Eneas e' kraulewa me'r ka! ki e' ki duas de pàköl (8). ³⁴ Pedro tö iché ia:

—Jesucristo tö be' bua'wéne. Be! e' kókä ta be' ka! pashuó.

E' bet ta ie' e' kéka. ³⁵ E' ukuöki ta pë' tso' Lida ena Sarón, e'pa ultane tö ie' sué. E' kueki ie'pa er mane'wé Skékëpa Jesús a.

Dorcas shkenekane

³⁶ E' kewö ska! ta ká kiè Jope ee alaköl serke eköl dör Jesús ttökata, e' kiè Tabitá (griegoie ikiè e' dör Dorcas^q). Kekraë ie' bak ì buaë uk ena s'siarëpa kíumuk. ³⁷ Ká e' ulatök ta ie' kirinewa ta iduowa. Inú pasunetke ta iméka úshu kákke ese a. ³⁸ Jope ate Lida o'mik wé Pedro tso' ee. Jesús ttökatapa serke Jope, e'pa wa ijcher tö ie' tso' Lida, e' kueki ie'pa tö wëpa patké ból ichök ie' a: “Be! shkó bet Jope.”

³⁹ Es ie' mía ie'pa ta. Mik idemirak, eta ie' tsémi u shua wé Dorcas nu me'r ee. Alakölpa schó' kos iuke taië. E'pa ienewa ie' pamik. Eta ie'pa tö paio ena datsi' yö' Dorcas tö mik ibak ttsé'ka eta, e' kkaché Pedro a. ⁴⁰ Etä Pedro tö ie'pa ké e' yokulur ta ie' e' tkewa kuché ki ta itté S'yé ta. E' ukuöki ta ie' tö inú sué ta iché:

—A Tabitá, be! e' kókä.

Etä ie' wöbla shuppée. Mik Pedro suéítö eta ie' e' tkésér. ⁴¹ Pedro tö iklö'wéwa iulà a dueka. E' ukuöki ta ie' tö alakölpa schó ena s'batse'r malepa kié ta Tabitá kkachéítö ie'pa a ttsé'ka. ⁴² E' jchenewa Jope wakpa kos wa ta ie'pa taië erblé Skékëpa Jesús mik. ⁴³ Ta Pedro e' tséat taië Jope wém kiè Simón e' ska!. Wém e' dör iyiwak kkuölit kanéukwak.

Pedro tö Jesús tté buaë paké Cornelio a

10 ¹ Ká kiè Cesarea ee wém serke eköl kiè Cornelio, e' dör Roma nippökwakpa erulee kiè Italiano e' capitán. ² Ie' kë dör judiowak eré ie' dör wém yésyésë Skéköl wöga. Ie' ena iyamipa ekka, e'pa tö Skéköl dalöike tajë. Ñies ie' tö inuköl kakmeke tajë judiowak kímoie. Kekraë ie' ttöke Skéköl ta. ³ Ká et tsáli ta diwö de mañat, eta ie' tö isué buaë kabsueie tö Skéköl biyöchökawak eköl dewa wé ie' tso' ee ta ichéítö ia: “A Cornelio.” ⁴ Ie' tkinewa ta Skéköl biyöchökawak suéwaitö krereë ta ie' tö iché ia: “A kékë, ¿l kiane be' ki?” Etä Skéköl biyöchökawak tö ie' iuté: “Be! ttöke Skéköl ta ena s'siarëpa kímeke, e' wér buaë ie' wa. ⁵ E' kueki yile

^q **9.36 Dorcas:** S'kiè e' wá kiane chèsuli. ^r **9.39 schó:** E' dör alakölpa wém bléulewa kam serwane ese.

patkómi Jope. Ee wém tso' kiè Simón, kiè ñies Pedro e' kiök patkó. ⁶Ie' tso' wém eköl kiè ñies Simón dör iyiwak kkuölit kanéukwak, e' ska', ie' u me'r dayé kkömic."

⁷Mik Skéköl biyöchökawak ttè one Cornelio tā e' mía etā Cornelio tö ikanè mésopa kié ból ena iñippökawak kiéítö eköl ñies. Nippökawak e' tö Skéköl dalöieke taijé. Ie' dör Cornelio kimukwak bua'ie. ⁸Cornelio tö i kos tka ie' tā e' paké ie'pa a. E' ukuöki tā ie'pa patkémiitö dò Jope.

⁹Bule es diwö de bata a tā Cornelio kanè mésopa dami ñalā wa döketke tsinet Jope. E' dalewa Pedro tkakā u bata kī ttök Skéköl tā. ¹⁰Pedro dué bli wā erē ularkeia ie' a, e' dalewa isuéítö kabsueie. ¹¹Ie' tö isué tö kā jai kköbunane ta datsi' ukuö bërie sué iklöulewā ibata tkél a, e' bitewā dō iski. ¹²Datsi' ukuö e' shua iyiwak klòka, e' sköke ibatsi' kī ena dù dör ñá judiowak a esepa tkérki tsakié. ¹³Eta ie' tö ttö ttsé tā ichéítö ia: "A Pedro, be' e' kókā. Iyiwak se ttö tā ikatō."

¹⁴Erē ie' tö iiüté: "Au. A Skéköl, iyiwak dör ñá ese kē kataule ye' wa yés." ¹⁵Tā ttö e' tö ichéne Pedro a: "I batse'wétke Skéköl tö e' kē kiaría ñá."

¹⁶E' tka mañatökicha tā datsi' ukuö míkane kā jai a. ¹⁷Pedro tso'ia ibikeitsök taijé i suéyö kabsueie cima e' wà kiane chè? E' wöshaë ta wëpa patké! Cornelio tö, e'pa tö Simón u kué tā iéter Simón ukkō a. ¹⁸Ie'pa tö ichaké: "¿Íe wém kiè Simón kiekerakítö ñies Pedro, e' tso'?"

¹⁹Pedro tso'ia i suéítö kabsueie e' bikeitsök, etā Wiköl Batse'r tö iché ia: "Ittsó. Wëpa mañal tso' be' yulök. ²⁰Be' e' ówa tā be' yú ie'pa tā. Kē ibikeitsar bötbt. Ye' tö ie'pa patkébitu be' tsukmi."

²¹Eta Pedro e' éwa tā iché ie'pa a:

—Yi yuleke a' tö, e' dör ye!. Ðl dör iwà?

²²Ie'pa iiüté:

—Wém kiè Cornelio dör Roma ñippökawpa capitán eköl, e' tö sa' patké! be' yulök. Ie' dör wém yësyësë. Skéköl dalöiekeitö taijé. Judiowak ultane kī ie' kiar taijé. Skéköl biyöchökawak batse'r e' eköl tö iyé! ie' a: "Pedro kió as ie' bitu be' u a. I kos cheke ie' tö be' a, e' ttsó."

²³Eta Pedro tö ie'pa kiéwa weshke. Ee ie'pa kapére. Bule es tā ie' mía ie'pa tā. Ñies s'yamipa serke Jope e'pa welepa mía ie' wapieie. ²⁴Bökki es tā idemirak Cesarea. Ee Cornelio tö iyamipa ena pë' suule iwā buaë e'pa ki' e' dapa'ukka Pedro ttö ttsök. E'pa kos de ie' panuk. ²⁵Mik ie' de Cornelio u a etā Cornelio dettsa' ishke'uk tā ie' e' tkéwa kuchë kī ie' wöshaë idalöioie. ²⁶Erē ie' tö iké e' duökkā tā iché ia:

—Be' e' duökkā. Ye' dör s'ditsö ñies wes be' es.

²⁷Pedro ttöramiiä Cornelio tā etā idewarak weshke tā ie' isué tö taijé pë' dapanewa. ²⁸Ie' tö iché ie'pa a:

—A' wā ijcher tö sa' judiowak kē a kawö ta' pë' kē dör judiowak esepa pakök ena shkök pë' esepa tā. Erē Skéköl tö ikkaché ye' a tö kē ye' kawö

ta'liq ichök tö yile dör ñá. ²⁹E' kueki mik ye' kine, e' bet ta' ye' bitea, kè wä ì chakine. Ye' tö a' q ichakè ciók a' tö ye' kié?

³⁰Cornelio tö iijuté:

—Tkali ikékké ta' ye' tkér ttök Skéköl ta' ye' u a wes ye' wöblar ká bit ekké diwö de mañat eta. E' bet ta' wém eköl de dur ye' wörki, e' datsi' dör dalölöe. ³¹E' tö ye' a iché: 'A Cornelio, be' ttöke Skéköl ta' e' ttsé ie' tö. Be' tö s'siarëpa ki'meke e' wér buaë ie' wa. ³²Yile patkómi Jope Simón kié ñies Pedro, e' kiökbity. Ie' tso' wém skà kié Simón dör iyiwak kkuölit kanéukwak e' u a. E' u me'r dayë kkömik.' ³³E' bet ta' ye' tö be' tsük patké ta' be' debitü er bua' wa. Es sa' ultane e' dapa'wé ie' Skéköl wöa ì chök ie' tö be' ké sa' a e' ttsök.

Pedro tö Skéköl tté buaë paké Cornelio ska'

³⁴Etä Pedro ttémi ta' ichéítö ie'pa a:

—Iñé ta' ye' éna iane tö moki sulitane dör ñies ème Skéköl a. ³⁵E' kueki ká wa'ñe wépa tö ie' dalöieke ta' iserke yësyësë esepa kiar ie' ki. ³⁶Ie' er buarmine se' ki Jesucristo dör sulitane Kéköl e' batamik, e' tté buaë pakane sa' dör Israel aleripa e'pa a. E' jcher a' wa. ³⁷Nies ì bak judiowak kékos a e' jcher buaë a' wa. Juan tö iyë' tö s'kawöta e' wösruök. E' ukuöki ta' Jesús tö s'pattémi Galilea. ³⁸Nies a' wa ijcher buaë tö Skéköl tö iWiköl Batse'r patké Jesús Nazaret wak e' ki idiché taië. Ie' shké kekraë pë' ultane shuq íyi buaë kanéuk. Nies s'we'ikeke bé tö esepa bua'wéneítö Skéköl tso' ie' ta' e' kueki. ³⁹Ì wé ie' tö Jerusalén ena judiowak ká malepa a, e' kos sué sa' tö. E' ukuöki ta' ittéwarakitö wötëulewá krus mik. ⁴⁰Eré e' ki ká de mañat ta' Skéköl tö ishké'wékane ta' ikkachéítö sa' a. ⁴¹Ie' kè e' kkayëne sulitane a. Sa' è a ie' e' kkaché. Skéköl tö sa' shukitbak as sa' tö Jesús sa' wák wöbla wa. Ie' shkenekane e' ukuöki ta' sa' chké sa' di'yé ie' ta. ⁴²Ie' tö sa' patké ittë buaë pakök sulitane a ñies ichök iarak tö ie' tkéka Skéköl tö s'ttsë'ka ena s'duulewá, e'pa shulökawkie. ⁴³Ká iaiaë Skéköl ttekölpa ultane tö Jesús paka'atbak ta' iyë'atrakitö tö yi erblé ie' mik esepa nuì olordae ie'pa ki ie' batamik.

Pë' kè dör judiowak esepa ki Wiköl Batse'r de

⁴⁴Pedro tso'liq ipakök ie'pa a ta' e' shuq Wiköl Batse'r debitü ie'pa kos tso' ie' ttö kittsök, e'pa ki. ⁴⁵⁻⁴⁶Etä Jesús mik erblökawka dör judiowak dë'bitü Pedro ta' e'pa tö isué tö wes Wiköl Batse'r debitü pë' kè dör judiowak, esepa ki ñies. Ie'pa tö ittsé tö ittökerak ttö kuq'ki kuq'ki wa. Nies Skéköl kikökka its'o'rak. E' tö ie'pa tkiwéwa. ⁴⁷Etä Pedro tö iché:

—Wiköl Batse'r debitü ie'pa ki wes sa' ki itsá dë'bitü es. E' kueki kè yi a iwöklönuk tö kè ie'pa wöskuar di' a.

⁴⁸Ie' tö ikérak e' wösruök Jesucristo ttö wa. E' ukuöki ta' ie'pa tö ie' a ikié taië: "Be' e' tsúat sa' ta' ká böt mañat."

Pedro tō Cornelio tté paké Jerusalén

11 ¹Jesús ttekölpa tsá ena s'yamipa malepa tso' Judea, e'pa tō ittsé tō pē' kē dör judiowak, ñies esepa tō Skéköl ttè klö'wé. ²Mik Pedro dene Jerusalén, etá Jesús mik erblökawakpa dör judiowak, esepa welepa tō ie' ché suluë. ³Ie'pa tō ie' a ichaké:

—¿lók be' dare pē' kē dör judiowak esepa pakök ena chkök ie'pa ta?

⁴Ie' tō i kós tka e' paké ie'pa a seraq tā iché ia:

⁵—Ye' bak Jope tā ye' ttöke Skéköl tā, e' shuá ye' tō i sué kabsueie. I suéyö e' dör datsi' ukuö bérie sué klöulewā ibata tkél a. E' bitewā ká jai a dō wé ye' tso' ee. ⁶Etá ye' tō isué bua'liewā isuoie tō i tso' ishuá. Ye' tō iyiwak klöka, iyiwak kañiru, iyiwak e' sköke ibatsi' ki ena dù, esepa sué. ⁷Etá ye' tō ttò tssé e' tō iché ye' a: 'A Pedro, be' e' kókä. Iywak se' ttò tā ikatö.' ⁸Ye' iiuté: 'Au. A Skéköl, ye' kē wá iyiwak dör ñá ese kataule yés.' ⁹Tā ttò datse ká jai a, e' tō ichéne ye' a: 'I batse'wétke Skéköl tō ese kē kiariä ñá.' ¹⁰E' tka mañatökicha tā imíkane sekka ká jai a. ¹¹E' wöshaë tā, wépa mañal patkëule datse Cesarea ye' yulök, e'pa debitü wé ye' tkér e' wé a. ¹²Wiköl Batse'r tō ye' a iché: 'Kē ibikeitsar bötböt. Be' yú ie'pa tā.' Ñies s'yamipa teröl i' dare ye' tā. Sa' kos dewā Cornelio u a. ¹³Ie' tō sa' a ipaké tō wes ie' tō Skéköl biyöchökawak sué dur eköl ie' u a. E' tō iché ia: 'Yile patkómi dö Jope ee wém tso' kiè Simón, e' kiè ñies Pedro, e' kióbityu. ¹⁴Ie' tō icheraë be' a wes be' ena be' yamipa kós e'pa tsatkérmi.' ¹⁵Mik ye' tō Jesús tté pakémi ie'pa a, etá Wiköl Batse'r debitü ie'pa kí wes idë'bitü sa' kí kuaë es. ¹⁶Etá i yé' Skékëpa Jesús tō ye' a, e' aqne ye' éna. Ie' tō ye' a iyé': 'Juan tō s'wöskué di' a, eré a' ierdaqwā Wiköl Batse'r a.' ¹⁷Iwénewa tō Skéköl tō iWiköl mé ie'pa a wes imenebak se' a kuaë mik se' erblé' Skékëpa Jesucristo mik etá es. E' kueki aye' dör yi Skéköl wöklö'woie?

¹⁸Mik i ché Pedro tō e' tssé ie'pa tō, etá isiwá bléwärak tā Skéköl kikékarakitö. Ie'pa tō iché:

—E' wa se' wá ijcher tō pē' kē dör judiowak, esepa a ñies Skéköl tō imé as ie'pa er mane'ù ie' a senoie michoë.

Skékëpa Jesús icha eruleë tso' Antioquía e' paké

¹⁹Esteban kötwärakitö e' ukuöki tā Jesús mik erblökawakpa we'ikémitke taië pē' tō. E' yoki ie'pa welepa tkayal. Welepa míyal dö Fenicia. Welepa míyal dö Chipre. Iskà mírak dö Antioquía. Ká ekkëpa a ie'pa tō Jesús tté buaë pakeke judiowak è a. ²⁰Eré Jesús mik erblökawakpa datse Chipre ena Cirene, ese welepa míyal Antioquía. Ee Skékëpa Jesús tté buaë pakérakitö pē' kē dör judiowak esepa a. ²¹Etá Skékëpa tō ie'pa kímé taië. E' kueki taië ká e' wakpa erblé Skékëpa Jesús mik tā ier mane'wérak ie' a.

²²Mik Skékëpa Jesús icha erule tso' Jerusalén, e'pa tō ttè e' tssé, etá Bernabé patkémirikitö tkörö Antioquía. ²³Mik ie' demi, etá ie' tō isué

wes Skéköl er buaë ché ie'pa a. E' tö ie' ttsë'wé buaë. Ie' tö ie'pa kí patté as ie'pa e' tkòwá dareré kékraë ier kos wa ie'pa erblò Skékëpa mik e' a. ²⁴Ie' dör wém yésyésë. Ie' a taië Wiköl Batse'r tso'. Ie' tö Jesúس bikeitseke bua'iewa. Es taië pë' kí de erblök Skékëpa mik.

²⁵E' ukuöki ta ie' mía Tarso Saulo yulök. ²⁶Mik ikuéítö, età itsémi Antioquia e' ta. Ee ie' tséarak duas ek. Ie'pa e' dapa'uke Skékëpa Jesúś icha erule e'pa ta. Ká e' wakpa taië wöbla'wékerakitö. Ká e' a Jesúś ttökatapa tsá kine Cristo wakpa.

²⁷E' kewö ska' ta Skéköl ttekölpa welepa tso' Jerusalén míyal Antioquia. ²⁸E'pa shuq eköl kiè Agabo, e' e' duékä ta ichéítö Wiköl Batse'r wa tö bli datse ká wa'ñe ki. E' debitü mik Claudio bak Roma wökir kibi e' kewö ska'. ²⁹Età Jesúś ttökatapa tso' Antioquia e'pa tö iché ñì a: "Mishka inuköl shtök patkè se' yamipa serke Judea, e'pa kimoie kos se' a imer ekkë." ³⁰Es ie'pa tö iwé. Età ipatkémirakito Bernabé ena Saulo ulà a as ie'pa tö imù Skékëpa Jesúś icha wökir kibipa tso' Judea e'pa ulà a.

Pedro wötéwarakitö s'wöto wé a

12 ¹E' kewö ska' ta blu' kiè Herodes, e' tö Skékëpa Jesúś icha welepa klö'wewa we'ikè. ²Ie' tö Santiago dör Juan él, e' ttökwa patké tabè wa. ³Mik ie' isuë tö e' wér buaë judiowak wa, età ie' tö Pedro klö'ukwá patké. E' wéítö mik judiowak tö Pan Kè Yóule Iwölöwoká Wa e' kewö tkö'wékerakitö età. ⁴Mik Pedro klönewa, età Herodes tö iwötéwa s'wöto wé a. Ee nippökawpa dökä dabom eyök ki teröl (16) e'pa tö ikkö'neke tkél tkél. E'pa mane'weke tkél tkél kukur kukur. Herodes tö ibikeitsé tö kawö tkö'wékerakitö, e' ukuöki ta iyekettsaneyö shulè sulitane wöa. ⁵E' dalewa Pedro tso' s'wöto wé a. Erë Skékëpa Jesúś icha erule e'pa tso' ikiök Skéköl a dareréie ie' ki kekraë.

Skéköl biyöchökawak tö Pedro yétsa s'wöto wé a

⁶Herodes tö Pedro yekettsa shulè, e' nañewe Pedro kapötér nippökawpa ból shushaq moulewá tabechka kichaie böto wa. Ñies nippökawpa ból tso' s'wöto wé ukkö kkö'nuk. ⁷E' bet Skéköl biyöchökawak de dur ie' ska' ta bö'wö olo bunekä dalölöe s'wöto wé a. Età ikewaitö ichane a as itilrkä ta iché ia: "iBe' e' kókä bet!" E' bet ta imoulewá tabechka kichaie wa e' wöyérulune. ⁸Età Skéköl biyöchökawak tö iché ia: "Be' datsi' ióka, be' klökkuo ióka." Ta ie' tö iwé es. Skéköl biyöchökawak ikí ché ia: "Be' paio kíkkuo ióka ta be' shkó ye' itöki."

⁹Età Pedro mía itöki, erë ie' kë éna iane tö i wéke Skéköl biyöchökawak tö e' dör moki. Ie' tö ibikeitsé tö ie' tso' kabsauk. ¹⁰Età ie'pa tkami wé nippökawpa ieter ukkö kkö'nuk ee. E' ukuöki ta wé nippökawpa skà ieter ee itkamirak ñies. Mik ie'pa demi ukkö kibi a yöule tabechka wa ate ñala kke, età e' kköbunane er wa. Età ie'pa deyal u'rki shkémirak ekuölö ta Skéköl biyöchökawak tö iméat eköl.

¹¹ Ekkë tā ie' éna iāne tö ì suéítö e' dör moki. Ie' ibikeitsè: "Iññe ta yō isué tö moki Skéköl tö ibiyöchökwak patké ye' tsatkök Herodes ulà a ena iñkos wamblak judiowak éna ye' ki, e' ulà a ñies."

¹² Mik ie' éna iānewq̄ bua'iewa tā imiá María u a. María dör Juan mì. Juan kiè ñies Marcos. Ee ie'pa daparke taijë ttök Skéköl tā. ¹³ Mik Pedro de dur ukkò a ie'pa chakök, eta busi eköl dör kanè méso kiè Rode e' mía iweblök tö yi idir. ¹⁴ Mik ie' ttök ttséwā Rode tö, eta ittsé'nekā buaë kë deia ukkō ppöök tā itunemine weshkē ichök tö Pedro de dur ukkō a. ¹⁵ Ie'pa tö iché iā:

—iBe' alineka!

Erë ie' iuté:

—Moki ye' ttöke.

Ie'pa ie' a iché:

—Au, e' kë dör ie'. E' dör Skéköl biyöchökwak patkëule ikkö'nuk e'.

¹⁶ E' dalewa Pedro tso'iā ichakök ukkō a. Mik ukkō kköppérakitö, eta isuérakitö tö ie' e' idir tā itkinewarak taijë. ¹⁷ Erë ie' tö ikkaché ulà wa tö a' siwa'blō. E' ukuöki tā ie' tö ipaké ie'pa a tö wes Skéköl tö iyétsa s'wöto wé a tā ichéítö:

—Ttè e' pakö Santiago a ena s'yamipa malepa a.

E' ukuöki tā ie' e' yétsa mía bánet.

¹⁸ Mik ká ñine eta s'wöto wé a ñippökwakpa shutineka taijë Pedro kë ku' e' kuekj. ¹⁹ Herodes tö Pedro yulök patké. Erë mik ie'pa kë wā ikune, eta ie' tö inuí tkewa iñippökwakpa mik tā ie' tö ie'pa ttökwa patké.

E' ukuöki tā ie' e' yétsa Judea mía senuk Cesarea.

Herodes du'wā

²⁰ E' kewö ska' tā blu' Herodes ulurke taijë Tiro ena Sidón wakpa ki. E' kuekj ie'pa kawö mé ñi a shkowajie ie' ska' ttök ie' tā. Ie'pa tö wém kiè Blasto e' pablë'bak as ie' mi' ie'pa ttekölje ttök Herodes tā. Ie' kaneblöke Herodes a iu kuebluie. Ie' ttök wa ie'pa tö kawö kié Herodes a tö ie'pa mūat bërë, ie'pa tö chkewö tueke Herodes ká a e' kuekj.

²¹ Ká et tā Herodes tö ie'pa kiétsa. Mik e' kewö de, eta ie' tö blu' datsí iéka tā ie' e' tkéka s'shulo kulé tso' iwé a e' ki tā ee' ikapaké ie'pa tā. ²² Ie'pa tö Herodes ché a neule i' es: "iIttöke i', e' kë dör s'ditsö, e' dör kéköl wele ttöke!" ²³ E' ttsér buaë ie' kukua tā ie' e' kikéka taijë, kë wā Skéköl kikanekā. E' kuekj e' wöshaë tā Skéköl biyöchökwak eköl tö dué méka iki. Ie' katéwa öña tö tā iduowa.

²⁴ E' dalewa tā Skéköl ttè pakarke ème ká wa'ñe.

²⁵ Mik Bernabé ena Saulo e'pa tö ì uk ie'pa dë' Jerusalén e' wawé one, eta ie'pa míyalne Antioquia. Ie'pa wā Juan kiè ñies Marcos, e' mitserñak.

Wiköl Batse'r tö Bernabé ena Saulo patké Jesús tté buaë pakök

13 ¹ Skékëpa Jesús icha erule tso' Antioquia, e'pa shuá Skéköl ttekölpa ena s'wöbla'ukwakpa tso'rak ee. E'pa dör Bernabé ena

Simón (Simón e' kiè ñies Dalo'riwak), ena Lucio dör Cirene wak, ena Menahem (Menahem e' talane Galilea blú kiè Herodes e' ta ñita), ñies Saulo tso'ñak. ²Ká et ta ie'pa tso' Skéköl dalöök batsè wa ta e' shua Wiköl Batse'r tö iché ie'pa a: "Kanè kuä'ki tso' ye' wa Bernabé ena Saulo a. Ie'pa shushtétkeyö iwakanéwoie e' kueki ie'pa ból yóttsa ye' a kanè e' woie."

³Ie'pa batsé ena tté S'yé ta one, ta iulà mékarak ie'pa ból ki e' dalewa ikié S'yé a iki. E' ukuöki ta ipatkémirakitö iwakanéuk.

Bernabé ena Saulo tö Jesús tté paké Chipre wakpa a

⁴Es Bernabé ena Saulo míyal Seleucia patkëule Wiköl Batse'r wa. Ta ee ie'pa e' iékä kanò a míyal ká kiè Chipre ee. ⁵Idemirak Chipre wé kanò irirke ee, e' kékä kiè Salamina. Mik idemirak ee, eta ie'pa tö Skéköl tté pakémi judiowak a iñi dapa'wo wé kos a. Juan mirwá ie'pa ta ie'pa kímuk. ⁶⁻⁸Chipre kos a itkarak demirak ká kiè Pafos ee. Ee ie'pa tö judiowak kué eköl kiè Barjesús (e' kiè griegoie Elimas). E' dör ie'pa awá eköl. Ie' e' chò tö ie' dör Skéköl tteköl. Ie' yé'arie kekraë ká e' wökir kiè Sergio Paulo, e' ska!. Sergio Paulo kabikeitsò buaë, ie' ki Skéköl tté kiane ttsè. E' kueki ie' tö Bernabé ena Saulo tsük patké. Eré awá ñe' kékä ikiane tö Sergio Paulo tö tté mik se' erblöke e' klö'wé. E' kueki ie' tö Bernabé ena Saulo ma'wé wöklö'wé. ⁹Eta Saulo, e' kiè ñies Pablo, e' ki Wiköl Batse'r debitü taië. Eta Elimas suéwaitö kreree ¹⁰ta iché ia:

—Be' kachò. Be' e' wamblò suluë. Be' dör wes bë es. Sene yësyésë kos, e' bolök be' dör. ¿Kos be' tö Skéköl ñalé yësyésë e' shkulí'wëmirö? ¹¹I' ta Skéköl tö be' we'ikeraë. Be' wöbla kë wawerpaiq. Ká tköraë taië be' ki ta be' kë tö diwö olo suepacia.

E' bet ta Elimas wöä ká mía ttsettseë, iwöbla kë wawëneia, e' kueki yile yulekeitö as tö iulaiò. ¹²Mik ká e' wökir tö e' sué, eta ie' erblé Jesús mik. Ie' wökranewa wes Skékëpa tté dör e' kittsök.

Pablo ena Bernabé tö Jesús tté paké Antioquía ate Pisidia ee

¹³Pablo ena ishkowapa e' iékarak kanò a Pafos ta imíyal Perge ate Panfilia ee. Eta Juan tö ie'pa méat ee, ta imíane Jerusalén. ¹⁴E' ukuöki ta imíyal Antioquía ate Pisidia ee. Eta ee judiowak eno diwö ta ie'pa dewa judiowak ñì dapa'wo wé a e' tuléser. ¹⁵Eta wele tö i kit Moisés ena Skéköl ttekölpa tö yekkuö ki, e' aritsé dò ekuölö. E' ukuöki ta ñì dapa'wo wé wökirpa tö ichök patké Pablo ena Bernabé a:

—A yampi, a! wä ilè tso' sa' pattoie, e' ta sa' pattó.

¹⁶Eta Pablo e' kékä ta ikkaché ulà wa tö a! siwa'bló ta ichéitö:

—A Israel aleripa ñies ká kua'ki wakpa tö Skéköl dalöietä!, a! tö ye' ttò ttsö. ¹⁷Skéköl dör Israel aleripa e' Kéköl, kuaë e' tö se' bak ká iajiaë, e'pa shukitbak iwák a. Ie'pa sene' Egípto wes ká kua'ki wakpa es. Ee ie' tö

ie'pa kímé taijëalone taijë. E' ukuöki tå ie' tö ie'pa yétsa ká e' ki idiché wa. ¹⁸Ie' tö ie'pa dalé'ttsé ká sir poë wé kë yi serku' e' a dökä duas dabom tkëyök (40). ¹⁹Pë' ditséwöpa dökä kul bak senuk Canaán e'pa eo'waitö ká mè se' yépa bak ká iajæ, e'pa a. ²⁰E' kos ki duas bak cien tkëyök ki dabom skeyök (450) ekkë.

“E' ukuöki tå Skéköl tö ie'pa shu' kékä eköl eköl imalepa wëtsoie dò itteköl Samuel e' kewö ska!. ²¹E' ukuöki tå ie'pa tö Samuel a' blu' kié eköl. Es Skéköl tö Saúl méka' ie'pa blúie, e' dör Quis aladulaköl. Ie' dör Benjamín ditséwö. Saúl sené ie'pa blúie dökä duas dabom tkëyök (40). ²²E' ukuöki tå Skéköl tö Saúl uyétsa tå David mékaitö blu'ie iskéie. David ché Skéköl tö i' es: ‘Ye' tö David dör Jesé alà, e' sué. Ie' wér búaë ye' wa, ie' erbikö wës ye' erbikö es. Ì kiane ye' ki wë, e' wakaneweraëtiö.’ ²³David aleri eköl dör Jesús, e' patké Skéköl tö se' dör Israel aleripa e'pa tsatkök wës ie' kablé' es. ²⁴Erë kám Jesús döbitü e' yoki Juan S'wöskuökwak tö se' Israel aleripa ultane patté tö se' kawötä er mane'uk Skéköl a. Nies se' kawötä e' wöskuöklor di' a. ²⁵Mik Juan kanè erkewatke tå ie' tö iché: ‘Wém datse' eköl e' kinuk a' tso!, e' kë dör ye!. Ie' datseia ye' itökj. Ie' dör ye' tsata, e' kuekj i' klökköö kicha è kë wötsenanuk ye' siarla e' a.

²⁶“A s'yamipa, Abraham aleripa, nies a' wépa kë dör ie' aleripa erë Skéköl dalöietä' esepa, se' ultane a' s'tsatkè tté e' patkënetke. ²⁷Jerusalén wakpa ena iwökirpa e'pa kë wá ijcher tö Jesús dör S'tsatkökaw. Nies eno diwö bit tå ie'pa tö ie' tté kitule yékkuö ki Skéköl ttekölpa wá, e' aritseke, eré e' kë wá ane ie'pa éna. Mik ie'pa tö Jesús wömettsa ttewá etä e' wa ie'pa tö ie' tté tso' kitule Skéköl yékkuö ki e' wá tkö'wé. ²⁸Ie'pa kë wa ì sulu kune ikj ittowa' erë ikkatérakitö Pilato a' as ittökwa patkòitö krus mik. ²⁹Es Jesús ttewarakitö. Mik ie'pa tö ì kos kitule Skéköl yékkuö ki, e' wawé one, etä inú éwarakitö krus mik tå iwötewarakitö pö a. ³⁰Erë Skéköl tö ie' shke'wékane. ³¹E' ukuöki tå ie' e' kkachéne ká taijë wépa manetwá ie' wapie Galilea dò Jerusalén, e'pa a. I'ñe tå e'pa kos dör ie' ttekölpa judiowak ultane wörki.

³²“Es sa' tso' tté búaë i' pakök a' a. E' dör ì uk Skéköl kablé' sa' yépa bak ká iajæ e'pa a ³³e' wá tka sa' dör ie'pa aleripa e' wörki. Itka mik Skéköl tö Jesús shke'wékane etä. Itka wes itsö' kitule Salmo böt ki es wé ichéitö: ‘Be' dör ye' alà. I'ñe yö ikkachétke tö ye' dör be' yé.’^s ³⁴Nies Jesús yé'at Skéköl tö iyékkuö ki: ‘Wes ye' tö ye' tté yësyësë batse'r taijë e' me' David a' tö ye' er búaë chöraë ie' a, es ye' er búaë chöraë be' a.’^t E' wá dör tö Skéköl tö ie' shke'wérane as kë ichkà nurwá. ³⁵E' kuekj nies itsö' kitule: ‘Be' kanè mëso batse'r, e' kë mepaatbö as ichkà nurwá.’^u ³⁶Es David, se' blú bak iajæ, e' tö imalepa bak e' kewö ska!, e'pa wëttsé

^s 13.33 Salmo 2.7 ^t 13.34 Isaías 55.3 ^u 13.35 Salmo 16.10

wes Skéköl tö iyé'ia es. E' ukuöki tā idu'wā tā itöbinewā iyépa pō a ta inunewā. ³⁷Erē wé shkeq'kane Skéköl tö e' chikà kē nune'wā. ³⁸A yamipa, a' wā ijchenú tö se' nuì olo'yarmi se' kī Jesús batamik, e' ttè pakeke sa' tö a' a. ³⁹Ttè méat Moisés tö dalöiëno, e' kē a se' nuì olonuk. Erē wépa erblé Jesús mik esepa nuì olordaë ie'pa kī. ⁴⁰A' tso' erki as a' kē tā itkō wes Skéköl ttekölpa tö ikit es wé Skéköl tö ichè:

⁴¹ 'A ye' wayuökwakpa, ye' ttò ttsō.

Ì weraëyö a' kewö ska' tā, e' dör tajë kē klöönuk a' a ekkë.

Eré a' a ipakarmi erë kē a' tö iklö'wepa.

E' kueki a' tkinú. A' enúwa.' ^v

⁴² Eta Pablo ena Bernabé e' yelur nì dapa'wō wé a. Eta pē' tö iché ie'pa a a' kiéne ttè ekkëpa skà pakökne sa' a eno diwö etö wa. ⁴³Mik ie' dapa'wérak e' one, eta judiowak, nies pē' e' yué judiowakie esepa taië míyal Pablo ena Bernabé tā. Pablo ena Bernabé tö ie'pa patté tö a' e' tkówa darerëe Skéköl er buaë chöke se' a e' a.

⁴⁴ Eno diwö etö wa eta kā e' wakpa iekkë tā idettsarak seraä Skéköl ttè kittsök. ⁴⁵Erë mik judiowak tö isuë tö pē' dapane taië Pablo ttò kittsök, eta ie'pa yoki isulune tā iq' kékarak ichök tö i cheke ie' tö e' dör kache. Ie'pa tö ie' ché suluë. ⁴⁶Erë ie' ena Bernabé kē suane ta iché iarak:

—Sa' kawöta a' dör judiowak e'pa pattoie kewe Skéköl ttè wa, erë a' kē wā iklöne. Wésua a' ibikeitseke tö sene michoë kē mène a' kī. E' kueki sa' míyal ipakök pē' kē dör judiowak esepa a. ⁴⁷Es Skéköl tö sa' patké. Ie' yékuö tö ichè:

'Be' tkékayö wés bö'wō wöñar stui a es.

Es ye' tö be' patkeraë kā ultane wakpa pattök,

Ie'pa tsatkè e' tté pakeraëbō kā wa'ñe dō wé kā i' erkerö ee.' ^w

⁴⁸ Mik pē' kē dör judiowak e'pa tö ttè e' ttsé eta ie'pa ttsénékarak buaë. Ie'pa e' kékarak Skékëpa Jesús tté kikökka. Wépa kos suletëneat senuk michoë, esepa erblé Jesús mik. ⁴⁹Es Skékëpa Jesús tté pakane kā e' wa'ñe a. ⁵⁰Erë alakölpa dalöiërtä' taië kā e' kī esepa tö judiowak ttè dalöieke buaë, nies wépa dalöiërtä' taië kā e' kī, esepa shutiwéka judiowak tö as Pablo ena Bernabé we'ikörakito as ie' yöttssarak kā e' kī. ⁵¹Eta Pablo ena Bernabé tö iklö po ppée ikkachoie ie'pa a tö ie'pa kī inuì ane tā imíyal Iconio. ⁵²Erë Jesús ttökatapa ate e'pa ttsé'ne buaë nies ie'pa a Wiköl Batse'l tso' taië.

Pablo ena Bernabé tö Jesús tté paké Iconio wakpa a

14 ¹Mik Pablo ena Bernabé demi Iconio, eta ie'pa dewä judiowak nì dapa'wō wé a wes ie'pa wöblar es. Ie'pa tö Jesús tté paké buaë. Es judiowak nies pē' kē dör judiowak, esepa taië erblé Jesús mik. ²Erë

^v 13.41 Habacuc 1.5 ^w 13.47 Isaías 49.6

judiowak kè erbléne imik, e'pa tö pë! kè dör judiowak, esepa shutiwéka ena iluwéka taië s'yamipa kí as iwe'ikörakitö. ³Erë Pablo ena Bernabé e' tséat ká taië ee. Ie'pa tö Skéköpa tté pakeke kè suane. Skéköl tö diché mé ie'pa a ì kë or yi a ese woie iwà kkachoie tö ie' er buaë chöke siq e' tté dör moki. ⁴Erë ká e' wakpa ñì blabatsélor, shabötspa wa judiowak tté wér buaë, shabötspa wa Jesús ttekölpa tsá e'pa tté wér buaë. ⁵Judiowak ena pë! kè dör judiowak, e'pa tö kawö mé ñì a iwökirpa tå Pablo ena Bernabé we'ikoie, tè ák wa ittowäie. ^{6,7}Erë mik Pablo ena Bernabé, e'pa wa ijchenewa, eta ie'pa tkayalmi dòmi ká kiè Licaonia ee. Ká kiè Listra ena ká kiè Derbe ate ee. Ká e' wa'ñe ie'pa tö Jesús tté buaë paké.

Pablo tene ák wa ittowäie ká kiè Listra ee

^{8,9}Eta wém tso' eköl Listra, e' kune' klò bachiulewå. Ie' kè shko. Ie' tkér Pablo ttöke e' ttsök. Pablo tö isuëwa krereë. Ie' wa ijcher tö wë! ierblé Jesús mik as ibuarne. ¹⁰Eta ie' tö iché ia aueule:

—iBe' e' kókä, be' e' duókä!

Eta wém e' kékä tunekä tsut tå ishkémi. ¹¹Mik pë! tö, ì wé Pablo tö e' sué, eta ie'pa tö ichémi aueule ie'pa Licaonia ttò wa:

—iWépa dalöiekosö skékolie e'pa dettsa se' shuä s'ditsöie!

¹²Pablo kapaké kibie, e' kueki ie'pa tö ie' klö'wé ie'pa kéköl kiè Hermes e' skéie. Bernabé klö'wérakitö ie'pa kéköl kiè Zeus e' skéie.^x ¹³Zeus wé merkä ká e' ñalé ukuo o'mik tsinet. Zeus sacerdote wä baka wë'ñe ena ma'ma wörkua debitü taië. Ie' ena pë! ultane éna baka wë'ñe jchak mè Pablo ena Bernabé a idalöioie ikékölpaie. ¹⁴Erë mik Bernabé ena Pablo wa ijchenewa, eta ie'pa e' datsi' jchée ikkachoie tö e' dör suluë ie'pa a. Ta ie'pa mía pë! shuä tå ichérakitö aueule:

¹⁵—A kékäpa, ðì úk a' tso'? Sa' dör s'ditsö wes a' es. Sa' debitü tté buaë pakök a' a as a' tö íyì ikkë kë wà tå' ese kos watöttsä tå a' er mane'ù Skéköl chök e' a. Ie' tö ká jaì ena ká i' ena dayë ena ì kos tso' iki e' yö'at. ¹⁶Ká iaiqä dò ikkë tå sulitane serke wes iwák kí ikiane es, e' dalë'ttsë'bitü Skéköl tö. ¹⁷Erë e' dör es, erë ie' dör buaë se' tå kekraë, e' wa ie' tö iwà kkaché siq tö ie' dör Skéköl chök. Ie' tö kali patkeke a' a. Ie' tö iyiwö weke a' a. Ie' tö chkè meke a' a ñanoie a' ttsë'woie buaë.

¹⁸Eré ie'pa tö ì kos ché iarak, eré iekkë tå baka wë'ñe jchérakitö Pablo ena Bernabé dalöioie wes Zeus ena Hermes es.

¹⁹E' shä tå judiowak welepa datse Antioquia ena Iconio, e'pa debitü tå Listra wakpa dakñérakitö Pablo ttökwa. Iklö'wéwarakitö tå itérakitö taië ák wa. Ibikeitsérakitö tö iduowa, e' kuëki ie'pa tö ikuémi méat tär Listra

^x 14.12 *Zeus ena Hermes*: E'pa dalöök griegowak bak skékolie ká iaiqä. Ie'pa a Zeus dör skéköl bua'e imalepa tsäta. Ie'pa tö iklö'wé tö Hermes dör Zeus tteköl. Romawak tö Zeus kiè méka Júpiter ena Hermes kiè mékárakitö Mercurio.

ké kkò a wi'kie. ²⁰Erë mik Jesús ttökatapa malepa e' dapa'wéka ipamik, età ie' e' kékä míane Listra. E' bule es ta ie' mía Bernabé ta dò ká kiè Derbe ee.

²¹Ie'pa demi Derbe ta Jesús tté buaë pakérakitö ká e' wakpa a. Taië ie'pa e' yué Jesús ttökataie. E' ukuöki ta ie'pa debitüne Listra ena Iconio ena Antioquia. ²²Ká ekké kos a ie'pa tö Jesús ttökatapa er diché ié ena ipablérakitö as ie' tköwarak darerëe ttè mik se' erblöke e' a. Ie'pa tö iché iarak: "Se' wake' weirdae ká i' ki dowäie aishkuö ta ì blúie Skéköl tso' e' a." ²³Nies ká kos e' ki ie'pa tö wëpa shushté kaneblök Skékëpa Jesús icha erule erule e'pa wökirpaie. E'pa ki ie'pa ikié S'yé a ena batsé, e' ukuöki ta iméarakitö Skékëpa mik ie'pa erblöke e' ulà a.

Pablo ena Bernabé dene Antioquia atë Siria ee

²⁴E' ukuöki ta Pablo ena Bernabé tkami ká kiè Pisidia demirak Panfilia. ²⁵Ie'pa tö Jesús tté buaë paké ká kiè Perge e' wakpa a. E' ukuöki ta ie'pa mía ká kiè Atalía ee. ²⁶Ee ta ie'pa e' iékä kanò a míane Antioquia iyamipa tö ie'pa patkë'mi Jesús tté pakök e'pa ska!. Ee iyamipa tö ie'pa me' Skéköl er buaë chöke se' a e' ulà a ì kanéuk ie'pa dare e' woie. ²⁷Mik ie'pa demine Antioquia, età Skékëpa Jesús icha erule e' dapa'wékarakitö. Ta ì kos wé Skéköl tö ie'pa ta, nies wes ie' tö ikkayë! pë' kè dör judiowak, esepa a tö ie'pa erblömi ie' mik wes judiowak es, e' kos pakérakitö iyamipa a. ²⁸Età ie'pa e' tséat ká taië Jesús ttökatapa tso' Antioquia, e'pa ta.

Skékëpa Jesús icha e'pa wökir kibipa ñì dapa'wé Jerusalén

15 ¹E' kewö ta, wëpa welepa e' yétsa Judea demi Antioquia. Ie'pa tö s'yamipa wöbla'wémi ttè i' wa: "A' wëpa kos kawötä tottola kkuölit tée tsir wes Moisés ikitat es. E' kè kaneone a' wa, e' ta kè a' tsatkérpa." ²E' kueki Pablo ena Bernabé ñì iutékä darerëe ie'pa ta. E' kueki iyamipa tö Pablo ena Bernabé ena welepa skà, e'pa shushté as imiyal Jerusalén ttè ñe' shylök Skékëpa Jesús icha wökir kibipa ena Jesús ttekölpa tsá, e'pa ta.

³Es Skékëpa Jesús icha erule tso' Antioquia, e'pa tö Pablo ena imalepa patkémi Jerusalén. Ie'pa tkami Fenicia ena Samaria. Età ipakeramirakitö iyamipa a tö wes pë' kè dör judiowak, esepa er mane'wé Skéköl a. Ttè e' tö ie'pa ttsé'wé buaë.

⁴Mik Pablo ena Bernabé demirak Jerusalén, età ee Skékëpa Jesús icha erulee e'pa kos ena iwökirpa ena Jesús ttekölpa tsá, e'pa tö ie'pa kiéwa buaë. Eta ì kos o' Skéköl tö ie'pa wa e' pakérakitö imalepa a. ⁵Erë Jesús mik erblökwakpa dör fariseowakpa, esepa welepa e' kékä ta ichítörak:

—S'yamipa kè dör judiowak esepa wëpa kawötä itóttola kkuölit tée tsir. Nies ie'pa a ikawötä chè tö Moisés ttè kitulebak e' dalöiök ie'pa kawötä.

⁶Etá Skékëpa Jesús icha wökir kibipa ena Jesús ttekölpa tsá, e'pa ñì dapa'wéka ttè e' bikeitsök bua'liewa. ⁷Ie'pa tö ipaké taië, e' ukuöki ta Pedro e' kéka ta ichéito:

—A yamipa, a' wá ijcher tö ká iaiäé Skéköl tö ye' shukitbak a' shua Jesús tté buaë pakök, pë' kë dör judiowak, esepa a as ie'pa erblò imik. ⁸Ie' wá se' er suule buaë, ie' tö Wiköl Batse'r mé ie'pa a wes se' a ime'ítö es. Es ie' tö se' a ikkaché tö ñies ie' tö ie'pa klö'wé ie' ichaie. ⁹Ie' tö ie'pa er paiklé ie'pa erblé Jesús mik e' wa. Es se' wá ijcher tö ie'pa ena se' dör ñies ème ie' wöa. ¹⁰A' tö ie'pa ké Moisés tté darérëe e' dalöiök, erë e' kë dalöiène' se' a, ñies se' bak ká iaiäé e'pa kë a idalöiène'. Iñne ta ciók a' tso' Skéköl wöñatök es? ¹¹E' kë dör es. Se' tö iklö'wé tö se' tsatkëne Skékëpa Jesús er buaë chöke siá e' è wa. E' suë ie'pa tsatkëne ñies.

¹²E' ukuöki ta ie'pa ultane siwa' blélur tso' Bernabé ena Pablo e'pa kapaköke e' ttsök. Ie'pa tso' ipakök tö wes i kë or yi a ese wérakitö Skéköl batamik pë' kë dör judiowak, esepa shua Skéköl diché kkachoie. ¹³Ie'pa kapaké one etá Santiago tö iché:

—A yamipa, ye' ttò ttsö. ¹⁴Simón tö se' a ipaké wes Skéköl tö, pë' kë dör judiowak, esepa tsá kímé er bua' wa as ie'pa wélepa dò ie' wák ichaie. ¹⁵Ñies e' siníkué Skéköl ttekölpa bak ká iaiäé e'pa tö. Ie'pa tö iyé!:

¹⁶Skéköl tö iché: 'Aishkuö ta ye' datsene.

Etá David jchúlipa kerakayö iwák suë.

Ie'pa dörane diché ta' taië wes iaiäé es

¹⁷as pë' malepa kë dör judiowak dör ye' icha
esepa tö ye' yulò.

¹⁸Es ye' tö ttè i' chétke.

Ká iaiäé ttè i' me'atbakyö a' a.'

¹⁹"Ttè i' kuekjye' ibikeitsè tö, pë' kë dör judiowak er mane'wé Skéköl a, esepa kë tsiriuk s'kàne judiowak ser ese wa. ^{20,21}E' kuekjyékköö patkómiso ie'pa a e' kí ichösö tö íyi meule íyi diököl tso' dalöiè skékölle ese a, ese kë kar, ese kë katar. Ñies ie'pa kë kàne trénu. Iyiwak ttewa kuli' siuleka ese chkà kë katar ñies ipé kë katar. Ká iaiäé ttè i' pakáne mi ká wa'ñe se' ñì dapa'wo wé a eno diwö bit ekké. E' kuekjyékköö ekké è shtömiso ie'pa a."

Yékköö patkëne s'yamipa kë dör judiowak, esepa a

²²Skékëpa Jesús icha eruleë e'pa kos ena iwökir kibipa ena Jesús ttekölpa tsá, e'pa wa iwér buaë tö wëpa wélepa shushtè ie'pa shua as imi'rak Pablo ena Bernabé ta dòmi Antioquía. Es ie'pa tö Judas kië ñies Barsabás ena Silas, e'pa shushté. Wëpa e'pa dalöièke taië s'yamipa ultane tö. ²³Etá yékköö shté iwökirpa tö e' mé ie'pa a as iwá imi'rak. Yékköö e' tö iché i' es:

^y 15.16-18 Amós 9.11-12

“Sa' dör Skëkëpa Jesús icha eruleë e'pa wökir kibipa ena Jesús ttekölpa tsá, sa' dör a' yamipa. Sa' tso' yëkkuö i' shtök a' dör sa' yamipa erë kë dör judiowak serke Antioquía ena Siria ena Cilicia e'pa a. A' shke'wémi sa' tö. ²⁴Sa' wä ijchënewä tö sa' yamipa welepa e' yë'ttsä sa' shua, e'pa dë'mi a' ska!. Ie'pa tö a' tsirio' iwákpa ttè wa. E' tö taië a' wökir tsiriwéka. Kë sa' wä kawö mène ie'pa a' a' wöbla'woie ì wa. ²⁵E' kuekì sa' ultane wa iwër buaë wëpa welepa shushtök sa' shua as imi' a' sauk Bernabé ena Pablo ta. Sa' yami e'pa dalër taië sa' éna. ²⁶Ie'pa e' me'ttsa weinuk taië. Ie'pa kë suane ttewa Skëkëpa Jesucristo tté kuekì. ²⁷Sa' tö Judas ena Silas patkémi ttök a' ta. Ie'pa tö ipakeraë a' wöshäë yësyësë wes yëkkuö i' kí ikitule es. ²⁸⁻²⁹Buaë idir Wiköl Batse'r a, nies sa' a, tö a' kë kawötä judiowak ser e' blök seraqa. I' è blök a' ké: Chkè meule íyi diököl tso' dalöiè ese a, e' kë katar. Nies ipé kë katar ena iyiwak ttewa kuli' siuleka ese chkà kë katar. Kë a' kàne trënu. Íyi ekkë è kawötä blè a' tö. A' tö iwé es, e' ta e' dör buaë. Skëköl tö a' kímè.”

³⁰Eta ie'pa e' chéat ta imíyal Antioquía. Mik ie'pa demi ee ta ie'pa iyamipa dapa'wéka, e'pa a yëkkuö mirdak iwa e' méitö. ³¹Mik iyamipa tö yëkkuö aritsé, eta e' tö ie'pa er pablé taië, e' kuekì ittsë'nerak buaë. ³²Judas ena Silas, e'pa dör Skëköl ttekölpa nies, e' kuekì ie'pa tö iyamipa patté taië. E' tö iyamipa er pablé taië, ikimé taië. ³³⁻³⁴Ie'pa sené ee kukuie. Mik ie'pa mitkene itò wane eta iyamipa tö iché iarak a' shkó wöbla wa. ³⁵Erë Pablo ena Bernabé e' tséat Antioquía. Ie'pa ena imalepa taië e'pa tso'rak Skëkëpa Jesús tté buaë pakök. Nies ttè e' wa s'wöbla'uk ie'pa tso'!

Pablo ena Bernabé kë kaneblöku'ia ñita

³⁶Kawö tka taië, e' ukuöki ta Pablo tö iché Bernabé a:

—Mishkane etökichane ká kos ki se' bak Skëkëpa Jesús tté pakök e' aña s'yamipa sauk tö is ie'pa tso'!

³⁷Bernabé ki Juan kiane tsëmi ie'pa ta. Juan e' kië nies Marcos. ³⁸Erë Marcos tö ie'pa me'at ká kië Panfilia ee. Ie' kë kanebléneia ie'pa ta. E' kuekì Pablo kë éna ie' tsakmi ie'pa ta. ³⁹Iñi iutérak darerëë erë kë ishuline. E' kuekì ie'pa ñi blabatsélor. Bernabé wä Marcos mítser e' ta ta ie'pa míyal kanò ki dò Chipre. ⁴⁰Pablo tö wëm kië Silas e' kiémi e' wapie. Iyamipa tö ie'pa méat Skëköl er buaë chò siq a' ulà a. Eta ie'pa e' yétsa ee ⁴¹tkamirak Siria ena Cilicia. Ie'pa tso' Skëkëpa Jesús icha erule erule tso' ká ki e'pa diché kí iök Jesús ttè wa.

Timoteo mía Pablo ena Silas wapie

16 ¹E' ukuöki ta Pablo ena Silas demi Derbe ta imíyal Listra. Ee wëm kië Timoteo e' serke, ie' dör Jesús ttökata. Ie' mi dör

judiowak e' dör Jesús ttökata ñies. Erë iyé dör griegowak. ²S'yamipa serke Listra ena Iconio, e'pa tö icheke tö Timoteo dör pëi buaë. ³Pablo kí ie' kiane tsèmi e' wapie. Erë judiowak serke ká e' kí e'pa ultane wá ijcher tö Timoteo yé e' dör griegowak. E' kuékí Pablo tö ie' kí itóttola kkuölit tök tsir as judiowak kí ulurka iki. ⁴Ká kos wé ie'pa dami ee ì uk patkë' Skékëpa icha erule tso' Jerusalén e'pa wökirpa ena Jesús ttekölpa tsá e'pa tö, e' wá paké ie'pa tö s'yamipa ultane a. ⁵Es Skékëpa Jesús icha erule erule e'pa kos diché kí iène Jesús tté a. Ñies pëi kí iérke taië kékraë.

Pablo tö wém dör Macedonia wak e' sué kabsueie

⁶Etä Wiköl Batse'r kí wá kawö mène ie'pa a Jesús tté buaë pakök ká kiè Asia ee. E' kuékí ie'pa tkami ká kiè Frigia ena Galacia ⁷demi ká kiè Misia e' kkörqwá ee. Etä ie'pa tö ima'wé shkökwa ká kiè Bitinia e' a, erë Jesús Wiköl kí wá kawö mène ie'pa a. ⁸E' kuékí ie'pa tkami yésyésë Misia kker demi ká kiè Tróade dayë kkö a wé kanò irirke ee. ⁹Etä nañewe Pablo tö ì sué kabsueie. Ie' tö wém sué eköl, e' dör ká kiè Macedonia e' wak. E' dur shkë'ka tå ikköchë ia: "Be' shkótkö Macedonia sa' kimuk." ¹⁰Pablo tö e' sué one tå bet sa' dalì íemi mitke Macedonia. Sa' wá ijcher buaë tö Skéköl kí ikiane tö sa' tö Jesús tté buaë pakè ká e' ki.

Alaköl kiè Lidia e' erblé Jesús mik

¹¹Etä sa' e' iékä kanò a Tróade, míyal yésyésë ká kiè Samotracia ee. Bule es tå sa' demi ká kiè Neápolis ee. ¹²Ee tå sa' míyal klò kí dò ká kiè Filipos ee. Ká e' a romawak tso' taië. E' dör ká bua'bua atë Macedonia. Ee sa' sené ká tkël ká skel ulatök. ¹³Judiowak eno diwö tå sa' e' yélur míyal di' kkömic wé sa' tö ibikeitsè isalema judiowak wá ká tso' ttoie Skéköl tå ee. Mik sa' tö ikué, etä ee sa' e' tulésér Jesús tté buaë pakök alakölpa ñí dapa'wéka e'pa a. ¹⁴Ie'pa eköl kiè Lidia, e' dör ká kiè Tiatira e' wak. Ie' dör datsi' bua'bua daloshdalosh ese wataukwak. Ie' tö Skéköl dalöieke taië. Skékëpa tö ie' er ñí'wé as Pablo ttöke kos e' klö'ùtö mokië. ¹⁵Etä ie' e' wöskué iyamipa tso' ie' u a e'pa tå. E' ukuökí tå ie' tö sa' a iché kröröe: —A' ibikeitsè tö mokië ye' dör Jesús mik erblökwak, e' tå a' klönúia ye' ska'.

Es ie' tö sa' kí klönukiå ie' ska'.

Pablo ena Silas wötënewa s'wöto wé a Filipos

¹⁶Ká et tå sa' mirwane wé s'ttöke S'yé tå ee. Sa' mirwaiå tå pëi busi kuéwa sa' tö eköl, e' a wimblu sulusi tso' eköl, e' wa íyi tötkikitö. Wépa welepa tö ie' to' ttsa ie'pa a kaneblök íyi tötkök, e' ské klö'weke ie'pa tö taië e' a. ¹⁷Busi e' shkémi Pablo ena sa' itökí. Ie' ardatse: —Wépa ikkëpa dör Skéköl íyi ultane tsata e' kanè mésopa. Ie'pa tö s'tsatkè ñalé e' tté pakeke a' a.

18 E' wambléítö ká taië, bata ekké tā Pablo uluneka taië. Ie' e' wötréene tā ichéítö wimblu sulusi tso' busi a e' a:

—Jesucristo ttò wa ye' tö be' a ichè be' e' yóotsa ie' a.

E' wöshäe tā wimblu sulusi e' yétsa ia.

19 Mik busi wökirpa tö isué tö inuköl kë dë'ia ie'pa ulà a busi batamik, eta ie'pa tö Pablo ena Silas klö'wéwa tsémirak wé ttè shulökawakpa tso' ee. **20** Ie'pa tö ikkatérak ttè shulökawakpa a tā ichérakitö:

—Wépa ikképa dör judiowak. Taië ie'pa tso' sa' shutiuk. **21** Sa' dör romawak, e' kuékì kë sa' a kawö mène ie'pa tö s'wöbla'weke sene wa e' klö'ük ena e' wà uk.

22 Etā ká e' wakpa biteshka Pablo ena Silas ki. Etā ishulökawakpa tö idatsi' yoktsa ké iki ta ippök ké darérëe kal wa. **23** Ibunerak siarë wötewarakitö s'wöto wé a. Tā ichérakitö s'wöto wé wökir a tö ikköl'nú bualiewa as kë itkoyal. **24** Mik ie' a kawö e' mène, etā ie' tö Pablo ena Silas wötewa iwé wötéulewa bualiewa, ese a. Ie' tö ie'pa klö tiéwa kaltak wöbiule s'klö wötowa ese a. Es iméarakitö.

25 Ká de ká shaböts etā Pablo ena Silas tso' ttök Skéköl tā ena ittseittsök. Imalepa tso' itsök. **26** E' wöshäe tā í tka darérëe. S'wöto wé wöppéítö darérëe. E' wöshäe tā ukkö ultane kköburolone. Í kos wa ie'pa tso' moulewa, e' wötsérolone. **27** S'wöto wé wökir ti'neka. Mik ie' isué tö ukkö kos tso' aie tā ibikeitséítö s'tso' wötëule e' kos tkayal. E' kuékì itabè kuétsaitö e' ttowai. **28** Erë Pablo aneka:

—iKè be' e' ttökwa! Sa' tso'ia ultane.

29 Etā s'wöto wé wökir tö bö'wö kié tā itunewa Pablo ena Silas ska!. Ee ie' e' tkewa kuchë ki ie'pa wöa painéka suane taië. **30** Etā ie' tö ie'pa yétsa u'rki tā ie'pa a ichaké:

—A kéképa, ñì uk ye' kawöta e' tsatkoie?

31 Ie'pa ie' iuté:

—Skéképa Jesús mik be' erblö etā be' tsatkérdaë ñies be' yamipa tsatkérmi es.

32 Etā ie'pa tö Skéképa tté paké ie' a ena iyamipa kos tso' iu a, e'pa a.

33 Etā e' nañewe ulatök s'wöto wé wökir tö ie'pa tsémi e' tā. Ie'pa shka'ule taië e' kapeyéítö. Etā ie' ena iyamipa kos e' wöskuélor. **34** E' ukuöki tā ie' tö itsémirak iu a tā itiérakitö. Ie' ena iyamipa e'pa erblé Skéköl mik, e' kuékì ie'pa kos ttsé'ne buaë.

35 Ká ñine tā ishulökawakpa tö ishkékipa patkémi ichök s'wöto wé wökir a tö Pablo ena Silas ómine. **36** S'wöto wé wökir tö iché Pablo a:

—Sa' shulökawakpa tö ye' a kawö mé a' ökmíne. E' kuékì a' yúne bëre.

37 Erë Pablo tö iché ia:

—Sa' dör romawak^z ie'pa tö sa' buk sulitane wöshäe kam sa' shulir e' yoki. Sa' wötë'waitö s'wöto wé a. Iññe tā ie'pa ki sa' kiane èmine akir. Ie'pa kë a kawö tā iwoie es. As ie'pa wákpa bitu sa' ökmíne.

^z **16.37 Romawak:** Pablo ditséwö dör judiowak erë ie' yami bak e' wele e' yö' romawakie, e' kuékì ñies ie' dör romawak.

³⁸Eta shkëkipa tö ttè e' chéne ish

ö
kwakpa a. Mik ie'pa ittsé tö Pablo ena Silas dör romawak, eta tai^ë ie'pa suane. ³⁹Eta ie'pa míyal Pablo ena Silas ska' ta ichérakitö:

—Ì sulu wamble sa' tö a' ki e' olo'yó sa' ki.

Eta iémíne ta ikköchérak ia: "A' e' yólur sa' ká ki." ⁴⁰Eta Pablo ena Silas yénettsa s'wöto wé a míyal Lidia u a iyamipa weblök. Ie'pa pablérakitö eta imýal.

Tesalónica wakpa tsirineka Jesús tté kuékí

17 ¹Pablo ena Silas tkami ká kiè Anfípolis ena ká kiè Apolonia demirak ká kiè Tesalónica wé judiowak wá ñì dapa'wo wé tso' ee. ²Eta Pablo dewa e' wé a eno diwö wa wës ie' wöblar es. Ee ie' kapaké ie'pa ta Skëköl yëkköö wa eno diwö mañat. ³Ie' tö ikkaché ie'pa a tö itsö' kitule Skëköl yëkköö ki tö wé pairine'bitü idı' wa s'blúie e' tterawa ta ishkerdakane. Ie' tö iché ie'pa a:

—Jesús pakök ye' tso' a' a, e' wák dör wé pairine'bitü idı' wa s'blúie e'.

⁴Judiowak welepa erblé Jesús mik, ta ie'pa de Pablo ena Silas kíe. Nies griegowak tö Skëköl dalöieke wes judiowak es, esepa tai^ë erblé Jesús mik ena alakölpa dalöiértä! esepa tai^ë erblé imik ñies. ⁵Erë e' tö judiowak malepa uluwéka tai^ë. Eta wëpa sulusipa tso' éme ñala ki, esepa kiérakitö pë' dapa'uk tai^ë, e'pa kí uluwérakitö ta imýal késik wa pë' malepa uluukka. Eta itkawarak kësik wa Jasón u a Pablo ena Silas yulök yëttsa mè imalepa ulurke tai^ë e'pa ulà a. ⁶Erë kë iwá ikunerak ee. E' kueki Jasón ena iyamipa welepa e'pa kuémirakitö ká e' wökirpa wòa ta ichéítorak aaneule:

—Wëpa ikkëpa tö ká ultane wakpa tsirio!, e'pa de íe ñies. ⁷Jasón tö ie'pa kiéwa iu a. Ie'pa ultane tso' ichök tö se' blú kibi dör kua'ki, e' kiè Jesús. Ie'pa tö sa' blú kibi e' ttè dalöséwéwa.

⁸Mik pë' ultane ena iwökirpa tö ttè e' ttsé, eta ie'pa shutineka tai^ë.

⁹Erë Jasón ena iyamipa kérakitö inuköl mukat iwà kkachoie tö ie'pa datskene ishulök ta iéminerakitö.

Pablo ena Silas tö Jesús tté paké Berea wakpa a

¹⁰Ká tuinetke eta bet iyamipa tso' Tesalónica e'pa tö Pablo ena Silas patkémi ká kiè Berea ee. Ie'pa demi Berea eta imýal judiowak ñì dapa'wo wé a. ¹¹Judiowak e'pa er dör buaë judiowak tso' Tesalónica e'pa tsata. Ie'pa tö Jesús tté kí ttsé er bua' wa. Kekraë ie'pa tö Skëköl yëkköö suekewa bua'iewa isuqie tö ì ché Pablo tö e' yëne ö kë iyëne. ¹²Es tai^ë ie'pa erblé Jesús mik. Nies tai^ë griegowak erblé imik alakölpa dalöiértä! ena wëpa ñies. ¹³Erë mik judiowak serke Tesalónica e'pa wá ijchenewa tö Pablo tso' ñies Berea Skëköl ttè pakök, eta imýal ee. Ie'pa tö Berea wakpa dapa'wémi shutiwémi Pablo ki. ¹⁴Erë s'yamipa tso' Berea, e'pa

tö Pablo kē e' yoktsa tā ipatkémi dayë kkömkik. Erë Silas ena Timoteo e' tséat Berea.¹⁵ Wépa wā Pablo mirwa, e'pa wā imí dō kā kiè Atenas ee. E' ukuöki tā ie'pa biteyalne. Pablo tö ie'pa ka' ichök Silas ena Timoteo a tō "a' kié bet."

Pablo tö Jesús tté paké Atenas wakpa a

16 Pablo tso' Silas ena Timoteo kinuk Atenas, e' dalewa ie' tö isuē tö kā e' wakpa wā íyi diököl tso' dalöiè, ese tso' taijë. E' tö ie' tsiriwéka taijë.¹⁷ E' kueki judiowak nī dapa'wo wé a ie' kapaköke judiowak tā ena pēl' kē dör judiowak erë Skéköl dalöieta' esepa tā. Nies ie' kapaköke kekraë Atenas wakpa tā wé ie'pa döke taijë íyi tauk ee.¹⁸ Nies ie'pa wöbla'ukwakpa welepa kiekerakitö epicúreo wakpa^a ena estoico wakpa^b, e'pa nī iytémi Pablo tā. Ie'pa welepa tö ie' cheke i' es:

—¿I kabeweke s'ñeñe dió tö?

Ie'pa welepa skà tö icheke:

—Ttséskua e' dör kékölpa tsakië dalöieke kā bár wakpa tö e'pa tté pakökwak.

Pablo tso' Jesús kötewa shkenekane e' tté buaë pakök e' kueki ie'pa tö ie' ché es.¹⁹ E' kueki ie' tsémirakitö wé ie'pa e' dapa'uke tté tsakië pakarke ese ttsök ee. Ká e' kiè Areópago. Tā ichakérakitö:

—Ttè pa'ali pakeke be' tö, ¿e' pakémibö sa' a?²⁰ Ttè pakeke be' tö, e' kē ttséule sa' wā, e' kueki e' kiane jchenukwā sa' kī ¿ima e' wā dör?

²¹ Atenas wakpa kos ena kā kuā'ki wakpa serke Atenas, e'pa ultane tö ttè pa'ali ttseke ese è pakeke nī a kekraë.

²² Eta Pablo e' duékā ie'pa shua Areópago wé a tā ichéitö:

"A Atenas wakpa, i kos suéyö, e' wa ye' wā ijcher tö a' tö kékölpa tsakië dalöieke.²³ Mik ye' tkami a' kā shua, eta wé a' tö kékölpa ñe' dalöieke ese kē suéyö taijë. E' shua ye' tö ka' tso' idalöioie ese kué et e' kī itsö' kitule i' es: 'Skéköl eköl kē jcher se' wā tö yi idir, e' dalöioie'. Ie' dalöieke a' tö, erë a' kē wā ijcher tö yi idir. Skéköl e' pakeke ye' tö a' a.

²⁴ "Ie' tö kā ultane ena íyi ultane tso' iki e' yö'at. Ie' dör kā jaì ena kā i' e' kos wák. Ie' kē serky' Skéköl wé yöule s'ditsö wa ese a.²⁵ Sulitane serke ie' mik. Nies íyi ultane kiane se' kī senoie, e' mekeítö se' a kekraë. E' kueki ie' kē kī ikiar tö se' ie' kimè i wa.

²⁶ "Wém eköl è wa ie' tö se' ditsöwö ultane alöwé. Ie' tö se' kē senuk kā wañne. Mik ie' tö kā i' yö', eta ie' tö se' katatë'atbak tö mik se' sermi, wé se' sermi ditséwö wa ditséwö wa.²⁷ Ie' tö se' katatë'at es as se' tö ima'ù yulè isalema sö ikuèmi. Erë moki ie' kē ku' kāmië se' yoki.²⁸ E' dör wes

^a 17.18 *epicúreo wakpa*: E' wakpa tö iklö'wé tö s'ser e' wā bua'ie dör ttsë'ne buaë. Ttè e' wa s'wöbla'weke ie'pa tö. ^b 17.18 *estoico wakpa*: E' wakpa tö iklö'wé tö s'ser e' wā bua'ie dör se' e' kkö'nù i sulu kos e' yoki. Ttè e' wa s'wöbla'weke ie'pa tö.

yile tö iché es, e' tö iché: 'Skéköl mik se' serke se' shköke, ie' wa se' tso!' Nies e' dör wës a' wákpa ttsököl eköl tö iyé'at es, e' tö iché: 'Sulitane dör Skéköl aleripa.' ²⁹Se' dör Skéköl ditsewö, e' kueki kè se' kàne ibikeitsök tö ie' dör wës íyi diököl yüule se' wä orochka wa ö inukölcchka wa ö ákchka wa es. E' kos yuésö wes se' ibikeitsè es wes se' wákpa a iyör es. Erë Skéköl kè dör es. ³⁰Iaqäe ta kè se' wa ijcher tö wes ie' dör, e' kueki e' nuí tköö'atbak ie' tö ie'pa ki. Erë iñe ta ie' tso' ichök ká ultane wakpa a tö a' kawöta er mane'uk. ³¹Skéköl tö idiwö me'atbak wëkkë alè ta ie' tö sulitane shuleraë yësyësë wëm eköl tké'kaitö e' wa. Wëm e' kötewa erë ishkeo'kane Skéköl tö, e' wa ie' tö iwà kkaché sulitane a tö mokjë wëm ne' tké'kaitö."

³²Erë mik Atenas wakpa tö ittsé tö Pablo tö s'du'wä shkenekane e' ché, eta ie'pa welepa tö ie' wayué, erë welepa skà tö iché:

—Ì pakeke be' tö, e' skà ttsèmi sa' tö iëtökichane.

³³Eta Pablo mía. ³⁴Erë wëpa welepa míyal Pablo ta, ta e'pa erblé Jesús mik. Ie'pa e' shuá Dionisio tso'ñak, e' dör Areópago wökirpa eköl. Nies alaköl eköl kiè Dámaris ena pë' skà tso'ñak ishuá.

Pablo mía Corinto

18 ¹E' ukuöki ta Pablo e' yéttsa Atenas mía Corinto. ²Ee wëm kuéwaitö eköl dör judiowak kiè Áquila, e' dör ká kiè Ponto e' wak. Ie' alaköl kiè Priscila. Ie'pa bak senuk Roma até Italia ee. Ie'pa dë'bitu arpa Corinto. Ká tso' tseë romawak ttè dikia e' wökir kibi kiè Claudio, ie' tö judiowak kos serke Roma e' yokulur patké. E' kueki Áquila ena ilaköl e' yélur Roma demi Corinto. Pablo mía ie'pa pakök. ³Ie' kanè dör ie'pa kanè ese è, e' kueki ie' e' tséat ie'pa ta kaneblök. Kanè e' dör iyiwak kkuölit yueke ùie tsèmi ese kané. ⁴Eno diwö bit ekkë Pablo mi'ke judiowak nì dapa'wo wé a. Ee ie' tö Jesús tté pakeke ie'pa ultane a. Ie' tö judiowak ena pë' kè dör judiowak e'pa ultane as ie'pa erblò Jesús mik.

⁵Mik Silas ena Timoteo tso' Macedonia, e'pa demirak Corinto, eta Pablo kè kanebleneiq Áquila ta. E' skéie ie' e' mé Jesús tté buaë e' è pakök kekraë. Nies ie' tö judiowak pablé kekraë tö Jesús dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'. ⁶Erë ie'pa wötkémi Pablo ta ta iché suluë. E' kueki ie' datsi' wöppée iwà kkachoie tö ie' kè ki inuí ku' ta iché iarak:

—A' weirdaë siarë, e' wiie a' wákpa iane. E' kè wëneia ye' wöki. I'tami ye' mía pë' kè dör judiowak esepa pattök.

⁷Eta Pablo e' yéttsa judiowak nì dapa'wo wé a mía wëm kiè Ticio Justo, e' u a senuk. Wëm e' tö Skéköl dalöieke taië. Ie' serke judiowak nì dapa'wo wé o'mik. ⁸Wëm kiè Crispo, e' dör judiowak nì dapa'wo wé, e' wökir. Ie' erblé Skékëpa Jesús mik iyamipa kos e' ta. Es nies taië Corinto wakpa tö Jesús tté ttsé ta ierblérak imik ta ie' wöskuélör. ⁹Ká et nañewe

Skékëpa Jesús tö Pablo a iché kabsueje: “Kè be' suanuk. Ye' tté kí pakó kekraë. Kè be' siwa'blk. ¹⁰Ye' tso' be' ta. Kè yi a ñ sulu wamblénuk be' ki yés. Ye' wá pë' tso' taië ká i' ki.” ¹¹Es Pablo qte duas ek kí shaböts Corinto ie'pa wöbla'uk Skéköl ttè wa.

¹²Mik Galión bak Acaya wökirie, eta judiowak serke Corinto e'pa ñì dapa'wéka Pablo naméie ie' tsémi ttè shulo wé a. ¹³Ie'pa tö Pablo kkaté Galión a ta iché ia:

—Wém i' tso' sa' pablök tö Skéköl dalöiö sa' tö, erë kë dör wes ttè dalöiëno meneat sa' a e' tö ichè es.

¹⁴Pablo ttémite ta Galión tö iché judiowak a:

—Mokj ñ sulu wamblöpaitö, e'ma ye' tö a' ttò ttsémi. ¹⁵Erë a' tso' ñì wöñatök ttè kí ena wëpa welepa kiè kí, ena a' wákpa ttè dalöiëno e' ki, e' kuekj e' shuló a' wákpa tö. Ye' kë tö ttè ese shulè.

¹⁶Eta Galión tö ie'pa uyétsa ttè shulo wé a. ¹⁷Eta pë' tso' taië e'pa tö wém kiè Sóstenes dör judiowak ñì dapa'wo wé wökir, e' klö'wéwa ppérakitö ttè shulo wé wöshaë. Erë e' kí Galión kë tkine yés.

Pablo dene Antioquia

¹⁸Pablo e' tséatiä taië Corinto. E' ukuöki ta ie' e' chéat iyamipa a ta imía ká kiè Cencreas wé kanò irirke ee. Eta ee ie' e' iéka kanò mi'ke Siria ese a. Áquila ena Priscila mitke ie' ta ñies. Kám ie' e' iòka kanò a, eta ie' tsà tee manene. E' wéitö ittè me'itö Skéköl a e' blóie wes iyë'itö es.

¹⁹⁻²¹Mik ie'pa demi ká kiè Éfeso ee, eta Pablo mía judiowak ñì dapa'wo wé a Jesús tté buaë pakök judiowak ñì dapa'uke ee, e'pa a. Ie'pa tö iché ia taië: “Be' e' tsúatiä sa' ta.” Erë kë ie' e' tsakat. Ie' e' chéat ie'pa a ta ichéitö: “Skéköl kí ikiane, e'ma ye' skà dörane a' pakök.” Áquila ena Priscila e' tséat senuk Éfeso.

E' ukuöki ta Pablo e' iéka kanò a ta imía. ²²Mik idemi Cesarea ta imía Jerusalén Skékëpa Jesús icha erule e'pa shke'uk. E' ukuöki ta imía Antioquia. ²³Ee ie' sené ekuölo. E' ukuöki ta iskà míane Galacia ena Frigia, ká e' kos a Jesús ttökatapa er diché kí iök.

Apolo tö Jesús tté paké Éfeso wakpa a

²⁴E' kewö ska' ta wém eköl kiè Apolo dör judiowak, e' de Éfeso. Ie' datse ká kiè Alejandría ee. Ie' dör wém ttò buaë ese. Ie' wá Skéköl yékuö ssule buaë. ²⁵Ie' yóule buaë Skéköl ñalé tté wa. Ie' tö s'wöbla'weke kaneë yësyësé Jesús tté wa. Erë ie' kë wá Jesús tté jcher seraä. Ie' wá Juan S'wösakuökwak, e' tté è ssule. ²⁶Ie' ttémi judiowak ñì dapa'wo wé a, kë suane. Eta mik Priscila ena Áquila tö ie' kapaköke e' ttsé, eta ikiémirikitö iu a. Ta ee ie'pa tö ie' kí wöbla'wé buaë Skéköl ñalé tté wa. ^{27,28}E' ukuöki ta ie' shkak ká kiè Acaya ee. E' kuekj iyamipa serke Éfeso, e'pa tö ie' kímé. Yékuö sshtérakitö Jesús ttökatapa tso' Acaya, e'pa a as ie'pa tö ie' kiowá buaë. Mik ie' demí

Acaya t_a wépa erblé'bak Jesús mik Skéköl er buaë ché ie'pa a e' kuekjí, esepa kímé taijé ie' tö. Ie' e' alöke judiowak kí ie' ttè wa sulitane wörki. Ie' tö ie'pa siwa'blöweke. Ie' tö ikkacheke yesyésë Skéköl yékköö wa tö moki Jesús dör wé pairine'bitu idí' wa s'blúie e!. Es ie' tö iyamipa kímé.

Pablo tö Jesús tté buaë paké Éfeso wakpa a

19 ¹Apolo tso'ia Corinto e' dalewa Pablo tkami kabantu wa demi Éfeso. Ee ie' tö Jesús ttókatapa welepa kué. ²Ie' tö ie'pa a ichaké: Mik a' erblé' Jesús mik et_a ¿Wiköl Batse'r dë' a' ki?

Ie'pa tö iüté:

—Ké sa' wá ittséule tö Wiköl Batse'r tso'!

³Pablo tö ie'pa a ichaké:

—Et_a ¿wöskuè wése wa a' wösune?

Ie'pa iüté:

—Juan s'wöskuè e' wa.

⁴Ie' tö iché iarak:

—Wépa er mane'wé Skéköl a, esepa wösuk Juan tö. Eré ie' tö iyé' ie'pa a tö wém datse ie' itökí e' mik ie'pa ké erblöök.

⁵Ttè e' ttsérakito t_a iwöskuélor Skéképa Jesús ttò wa. ⁶Pablo ulà méka ie'pa kí t_a Wiköl Batse'r debitu ie'pa kí t_a ie'pa ttémi ttò kua'ki kua'ki wa. Ñies i mé Skéköl tö ie'pa a ché, e' ché ie'pa tö. ⁷Seraa ie'pa döka dabom eyök kí ból (12) wépa.

⁸Si' mañat Pablo shkére judiowak ní dapa'wo wé a, ee Jesús tté pakéitö kè suane. Ie' tö ie'pa pableke taijé as ie'pa e' tiúwa i blúie Skéköl tso' e' tté dikia. ⁹Eré ie'pa welepa wökir dareréë, e' kuekjí ie'pa kè wá ttè e' klöne. Ie'pa tö Jesús dör se' níala e' tté ché suluë sulitane kukua. Et_a Pablo e' skétsa ie'pa yöki. Wépa detke Jesús ttókatapai e'pa tsémi e' t_a dò wé wém kiè Tirano e' wá u tso' s'wöbla'woie ee. Ee Jesús tté pakeke Pablo tö kekraë. ¹⁰Es iwéítö dò duas bök. Sulitane serke Asia, judiowak ena pë' kè dör judiowak, e'pa tö Skéképa Jesús tté ttsé. ^{11,12}Í kè or yi a ese wé Skéköl tö kibiie Pablo wa tköka imalepa tsata dò tsamo ena datsi' done ie' mik ese mi'kerak iwa wépa kirirke esepa ska' t_a ibuanene t_a wimblupa sulusi e' yélur ie'pa a.

¹³Eré judiowak welepa shkórami níala kí wimblupa sulusi yokulur pë' a. E'pa tö iché 'ima'üsö Skéképa Jesús ttò wa.' Ie'pa ichémi wimblupa sulusi a i! es: "iA! e' yólur Jesús pakeke Pablo tö, e' ttò wa!"

¹⁴Es wém kiè Esceva e' ala'r döka kul e'pa tö ima'wémi ñies. Esceva dör judiowak sacerdotea wökirpa e' eköl. ¹⁵Eré etökicha t_a wimblu sulusi tö ie'pa iüté: "Yi dör Jesús e' jcher ye' wá. Ñies yi dör Pablo e' jcher ye' wá. Eré ¿a' dör yi?"

¹⁶E' wöshaë wém a wimblu sulusi tso', e' uneka ie'pa kí. Ie' e' aléka ie'pa kí idiché taijé wa. Ie'pa ppéitö siaré. Ie'pa e' yélur tkayal sume

shka'ule taië. ¹⁷Éfeso wakpa kos, judiowak ena kè judiowak, e'pa wa ijchenewa. Taië ie'pa suane. Es Skékëpa Jesús tté kí bunekä taië.

¹⁸Taië pë' erblé Jesús mik esepa debitü i kos wamble'rakitö suluë e' chökkä sulitane kukua. ¹⁹E'pa shuqai taië ie'pa awápa tso'ñak. E'pa kos wa iyékköö tso'rak iwä wakanewè, ese debitü ta iña'wéwa sulitane wöshaë. Ie'pa tö iyétsa kos yékköö e' ské dör ta idettsa inuköl taië. E' dör ie'pa inuköl dökä 50.000 ekkë. ²⁰Es Skékëpa Jesús tté kí bunekä taië. Sulitane tö isuë tö ttè e' diché ta' taië.

²¹E' ukuöki ta Pablo ibikeitsé: "Ye' mi'ke ká kiè Macedonia ena Acaya e' wakpa pakök. E' ukuöki ta ye' michoë dò Jerusalén. Ee ta ye' kawöta shkök dò Roma ñies."

²²E' ukuöki ta ie' kimukwakpa böл, Timoteo ena Erasto, e'pa patkémiitö dò Macedonia, e' dalewa ie' ateia Asia ekuölö.

Éfeso wakpa shutinekä taië

²³E' kewö ska' Éfeso wakpa shutinekä taië Jesús dör Se' ñala e' tté kueki.

²⁴Wém tso' eköl kiè Demetrio e' dör íyi diököl yuök inukölchka wa e' sté. E' tö Éfeso wakpa Kéköl kiè Artemisa wak dör alakolie, e' wé diököl yueke inukölchka wa. Kanè e' wa ie' ena ikanè mésopa inuköl klö'uke taië. ²⁵Ikanè mésopa dapa'wékitö imalepa kaneblöke kanè ese è a e'pa ta, ta ichéitö: "A kékëpa, a' wä ijcher tö kanè i' wa se' inuköl klö'uke. ²⁶Erë a' isuë, a' ittsé tö Pablo e' tso' ichök tö íyi diököl yuekesö dalöiè skékolie, e' kè dör skéköl moki. Taië pë' tö ttè e' klö'wétké íe Éfeso ñies Asia kos e' a. ²⁷E' dör suluë. E' tö se' kanè sulu'wémiwa. Ñies Artemisa, se' kéköl taië, e' wé dalosewewamiiitö. Se' kéköl taië dalöiërtä' taië Asia ena ká wa'ñe, e' dalosewewaraitö."

²⁸Mik ttè e' ttsérakitö, eta ilunekarak taië. Eta ianekarak: "Artemisa dör Éfeso wakpa kéköl, e' dör kéköl taië."

²⁹Eta Éfeso wakpa kos alánekä taië. Wëpa datse böл Macedonia. Eköl kiè Gayo iéköl kiè Aristarco, e'pa dör Pablo wapiepa, e'pa tso'ñak ee. Éfeso wakpa tö ie'pa böл klö'wéwa kuémi dò wé ie'pa ñì dapa'uke e' wé a. ³⁰Eta Pablo shkakwa ee ttök ie'pa ta, erë Jesús ttökatapa malepa kë wä ianemi. ³¹Ñies Asia wökirpa welepa éna Pablo dalér taië, e'pa tö ttè patké Pablo a: "Kè be' minukwá ee." ³²E' dalewa Éfeso wakpa daparke e'pa shutinekä taië. Ie'pa arkekarak taië. Ikibiipa kè éna iwà ane iók ie' dapa'wérak. E' kuékä eköltëpa arke kua'ki, iéköltëpa arke kua'ki. ³³Eta judiowak tö wém kiè Alejandro e' tsémi patkéule duéser sulitane wörki, e' kuékä pë' welepa tö ibikeitsé tö ie' wökä iwérke. Eta ie' tö ikkaché ulà wa tö "A' siwa'bló. Ye' ttöke judiowak tsatkoie." ³⁴Erë mik ie'pa wa ijchenewa tö ie' dör judiowak, eta ie'pa skä e' kékane anuk: "Artemisa dör Éfeso kéköl. E' dör kéköl taië." Es ie'pa arkerak dò hora böт.

³⁵E' ukuöki ta ká wökirpa yékköö shtökwak, e' tö pë' ké siwa'blökwa. Ie' tö iché ie'pa a: "A Éfeso wakpa, ká ultane wakpa wä ijcher tö se' dör Éfeso

wakpa e'pa dör se' kéköl taīe Artemisa e' wé kkö'nukwakpa, ñies ie' diököl anebity ká jai a, e' kkö'nukwakpa. ³⁶Kè yi a iyérpa tö kë idör es. E' kueki a' siwa'blólur. Kè i wamblar kë bikeitsule buaë. ³⁷Wépa i' debitü a' wa, e'pa kë wa i bléulewá se' kéköl wé a. Ie'pa kë wá se' kéköl yéule suluë. ³⁸E' kueki Demetrio ena ikanè mésopa, ie'pa éna yile kkatak, e' ta as imi'rak ikkatök ttè shulökwakpa a ena s'wökirpa a. E'pa tso' kaneblök ttè shulo wé a. Ee ie' tsatkömirak ní wöshaë. ³⁹Erë i skà kianeia a' ki yénoie, e' ta e' choie a' kawötä mik se' daparke wes ikanewëkesö es eta. ⁴⁰I tka íerö iñe, e' ki s'wökirpa tö se' kkatëmi. Kè iwá ta' mokië, e' kueki ie'pa tö se' kkaté iki, e' ta kë se' a e' tsatkénuk iyöki." ⁴¹Ie' ttè one ta ichéitö ie'pa a, "A! yúshka."

Pablo mía Macedonia ena Grecia

20 ¹Éfeso wakpa shutineka, e' olone ta Pablo tö Jesús ttökatapa kiétsa pattè. E' ukuöki ta ie' e' chéat ie'pa a ta imíá Macedonia. ²Ie' tkami ká e' wa'ñe iyamipa pattök, e' tö ie'pa er kuwé taië. E' ukuöki ta ie' míá Grecia. ³Ee ie' sené si' mañat. Ie' tso'tke kanò klö'ük shkomi dò Siria, e' shua ta ie' wa ijchenewá tö judiowak ileritsétke ie' ttowa. E' kueki ie' míane klò wa tkamine Macedonia. ⁴Ie' wapiepa dör kul. Eköl kiè Sópatro, e' dör Berea wak, iyé kiè Pirro. Iéköl kiè Aristarco. Iéköl kiè Segundo, e' dör Tesalónica wak. Iéköl kiè Gayo, e' dör Derbe wak. Iéköl kiè Timoteo. Ñies wépa böl dör Asia wakpa, e'pa kiè Tíquico ena Trófimo. ⁵Wépa ekképa mía kewe sa' yöki sa' kinuk ká kiè Tróade ee. ⁶Pan Kè Yöule Iwölöwoqá Wa e' kewö tka, eta sa' e' yélur Filipos mía kanò ki dò Tróade. Ká skel ukuöki ta sa' demi Tróade, eta ie'pa kué sa' tö ee. Ee sa' e' tséat ká kul.

Pablo tö ttè bata paké Skéképa Jesús icha erule tso' Tróade, e'pa a

⁷Eno diwö tuinetke ta sa' e' dapa'wéka ñita Jesús kötewá e' kewö tkö'ük. Pablo tso' iyamipa ta kapakök. Ie' kawötä e' yoktsa bule es, e' kueki ie' kapaké dò ká shaböts. ⁸Sa' dapaneká u kakkeë e' a. Taië bö'wö tso' wötskiuleká ee. ⁹Duladula tkér eköl ukkö tsitsir ki, e' kiè Eutico. Pablo tso' kapakök taië e' dalewa Eutico shtrinewatke kapakwätke. Bata ekké ta ikapowa ta ibrutanemi dötsa iski. Etä ikéka ie'pa tö erë iduowäie. ¹⁰Etä Pablo dur kákke, e' e' éwa ta ie' e' méka duladula bata ki, ipaklö'wéwaitö ta ichéitö:

—Kè a' tkinukia. Itsó' ttsé'ka.

¹¹E' ukuöki ta Pablo tkakane kákke ta Jesús kötewá e' kewö tkö'wéítö ie'pa ta. Etä ie' kapakéia dò ká ñine ekké ta imíá. ¹²Etä duladula tsémirakitö ttsé'ka iu a. E' tö ie'pa ultane kí ttsé'wéka buaë.

Pablo e' yétsa Tróade mía Miletó

¹³Sa' míyal kewe Pablo yöki kanò ki dò ká kiè Aso ee. Pablo wák shkak klö wa dò ee, e' kueki sa' kawö me'attke ie' ta ní kinuk ee. ¹⁴Mik sa' tö

ie' kué, eta ie' e' iéka sa' ta kanò ki ta sa' míyal ká kiè Mitilene ee. ¹⁵Ta sa' michoë. Bule es ta sa' tkami ká kiè Quío, e' wöshaë. E' bule es ta sa' demi wé kanò irirke kiè Samos ee. E' bule es ta sa' mía Mileto. ¹⁶Pablo shkakmi bet dò Jerusalén Pentecostés kewö tkö'uk, e' kuékí sa' mineyal es. Pablo kë e' wöklö'wak taië Asia, e' kuékí ie' kë dë' Éfeso.

Pablo kápaké Skéképa Jesús icha erule tso' Éfeso e' wökirpa ta

¹⁷Pablo tso' Mileto e' tö Skéképa Jesús icha erule tso' Éfeso e' wökirpa tsük patké ñí dapa'uk ie' ta. ¹⁸Mik idebiturak, eta Pablo tö iché iarak:

—Wes ye' sené a' shua ye' tsá dëlbitü Asia e'tami, e' jcher buaë a' wa.

¹⁹Eré judiowak ileritseke ye' tsaiök e' ye' rrewëke taië, erë kékraë ye' e' wöawa dioshet ta Skéképa Jesús kanè uk ye' bak a' shua iè wa ì wa.

²⁰Nies a' wa ijcher tö ttè buaë a' kimoie, ese kë blenewa ye' wa yës a' yoki. Ese wa ye' bak a' wöbla'uk sulitane wörki, nies u a u a. ²¹Ye' bak ichök wö yësyësse wa judiowak a ena pë' kë dör judiowak esepa a: 'A' ké er mane'uk Skéköl a. A' ké erblök Skéképa Jesús mik mokijë.' ²²Iñe ye' mitke Jerusalén. Ye' ittsé tö es Wiköl Batse'r kí ikiane. Kë ye' wa ijcher wes ye' wëmirakitö ee. ²³Ká wa'ñe wé ye' dë'ule ee Wiköl Batse'r tö ye' a icheke: 'be' wötérdaë, be' weirdaë siarë, e' è jcher ye' wa. ²⁴Ye' a ta ye' ttewa ö ye' tso' ttsë'ka, kë e' ki ye' tkine. Kanè me' ye' a Skéképa Jesús tö, e' è ewakwa ye' éna er bua' wa. Kanè e' dör Skéköl er buaë chöke siä, e' tté buaë pakök.

²⁵I blúie Skéköl tso' e' tté pakéyö a. Iñe ye' wa ijcher buaë tö a' ultane kë tö ye' suepaiqane. ²⁶E' kuékí iñe ta yö ichè a' a mokijë tö a' wépa kë tsatkëne, e' ta kë ye' iane iwiie. ²⁷I kiane kanewë Skéköl kí, e' tté pakéyö a' a se. Kë ye' wa ttè wéne blenewa yës a' yoki. ²⁸E' kuékí a' e' kkö'nú. Nies Wiköl Batse'r tö a' tkë'ka Skéköl ichapa erule e'pa wökirpaie ikkö'nukrak, e' kuékí ie'pa kkö'nú buaë a' tö. Ie'pa to'ttsa Skéköl tö iwák pë' wa. ²⁹Ye' wa ijcher tö mik ye' mía e' ukuöki ta pë' döraë s'yamipa eukwa wes chichi sulusi tö iyiwak ewëwa es. ³⁰Nies a' shua welepa e' köraka s'wöbla'uk kache tté wa as s'yamipa erblë Jesú mik e'pa mi' ie'pa è itoki. ³¹A' tso' erki. A' éna ianú tö duas mañal, niwe nañewe, kékraë ye' bak a' ultane pattök eköl eköl iè wa ì wa.

³²Es ye' tö a' méat Skéköl ulà a. Nies a' méatyö Skéköl er buaë chöke se' a e' ttè a. Ie' wa diché ta' a' er diché kí ioie. Nies ie' wa diché ta' ì kos buaë moie a' a wes ikablë' imuk ie' icha batse'r esepa a es. ³³Kë ye' wa yi inuköl ena yi datsi' kkeyëule yës. ³⁴Eré a' wa ijcher buaë tö ye' kë bak senuk yi ulà mik. E' skéie ye' kaneblë' ye' wák ulà i' wa e' kkö'noie. Nies e' wa ye' tö ye' wapiepa kímé. ³⁵Es ye' bak a' wöbla'uk kekraë tö s'kawötä kaneblök darerëe wépa kë a kaneblér, esepa kimoie. Kë se' éna ichökwa tö Skéképa Jesús wák tö iyé: "Se' tö ikakmè e' dör ibua'ie se' a, kë dör ikaktsè."

³⁶Mik Pablo tté one, eta ie' e' tkéwa kuchë kí tā itté Skéköl tā ie'pa ulitane tā. ³⁷Ie'pa ulitane tso' e' chökät Pablo a ijke taië tā ie'pa tö ipaklö'wémi iwöalattsémi. ³⁸Pablo tö ichétke ie'pa a: "A' kè tö ye' suepaiane." E' tö ie'pa eriawé taië. E' ukuöki tā ie'pa mía iñalemuk dò wé kanò irirke ee.

Pablo mía Jerusalén

21 ¹Mik sa' tö sa' yamipa méat, eta sa' e' iéka kanò a. Sa' míyal yésyésë ká kiè Cos ee. E' bule es tā sa' míyal ká kiè Rodas ee tā sa' míyal ká kiè Pátara ee. ²Etā sa' tö kanò kué Pátara mi'ke ká kiè Fenicia, e' a sa' e' iéka tā sa' míyal. ³Sa' tkami tā sa' tö ká kiè Chipre e' sué, e' ate ulà baklì'kka. Etā sa' mir dò Siria. Dalì mir kanò a e' mekeat Tiro, e' kueki sa' demi ee. ⁴Etā Jesús mik erblökawka serke ee, e'pa yulé sa' tö tā ikué sa' tö. Sa' sené ká kul ie'pa ska'. Ie'pa tö iché Pablo a Skéköl Wiköl wa: "Be' mú kè mi' Jerusalén." ⁵Erë ká kul tka sa' kí eta sa' e' yétsane. Ie'pa kos, ilakölpä ena ila'r, e' yétsa ie'pa ká a míyal sa' ñalemuk dòmi dayë kkömk. Ee sa' e' tuléwá kuchë kí ttök Skéköl tā. ⁶E' ukuöki tā sa' e' chéat ie'pa a tā sa' e' iéka kanò a. Etā ie'pa míyalne iu a.

⁷Sa' e' yétsa Tiro demi ká kiè Tolemaida ee. Sa' tö s'yamipa serke ee e'pa shke'wé. Sa' e' tséat ie'pa ska' ká et. ⁸E' bule es tā sa' e' yétsane demi klö wa Cesarea. Ee sa' mí Felipe dör Jesús tté buaë pakökwak e' u a. Ie' dör wëpa kul shukitulebak Jesús ttekölpä tsá e'pa kimuk, e' eköl. Ie' ska' sa' e' tséat. ⁹Ie' ala'r busipa dökä tkél kam iserdak wëpa tā. Ie'pa kos dör Skéköl ttekölpä. ¹⁰Sa' sené ie' ska' elkee eta wém debitü eköl datse Judea, e' kiè Agabo. Ie' dör Skéköl tteköl. ¹¹Ie' dewa sa' o'mik tā Pablo kipamo klö'wéwaitö. Tā e' wa ie' e' muéwá iklö a ena iulà a tā ichétö:

—Wiköl Batse'r tö iché: "I' es judiowak tö kipamo i' wák, e' muerawa Jerusalén. Tā imerattsa ie'pa tö pë' kë dör judiowak, esepa ulà a."

¹²Mik sa' tö tté e' ttsé, eta sa' ena Cesarea wakpa tso'ñak sa' ta, e'pa ulitane kkoché taië Pablo a: "Kè be' minuk Jerusalén." ¹³Erë Pablo tö iiuté: —¿I kueki a' ijke? E' tso' ye' eriauk taië. Ye' e' méttsatke monukwa, ñies ttewá Skékëpa Jesús tté kueki Jerusalén.

¹⁴Ie' kë wá sa' ttò iütëne, e' kueki kë sa' wá ì kí yëne ia. Sa' iché:
—As Skékëpa tö iù wes ie' kí ikiane es.

¹⁵E' ukuöki tā sa' dalì ié míyal Jerusalén. ¹⁶Jesús ttökatapa tso' Cesarea, e'pa welepa míyal sa' ta. Ie'pa wá sa' mítser wém kiè Mnasón, e' u a kapökrö. Wém e' datse ká kiè Chipre ee. Ie' dör wëpa tsá erblë' Jesús mik esepa eköl.

Pablo mía Santiago pakök

¹⁷Mik sa' deka Jerusalén, eta s'yamipa tso' ee, e'pa tö sa' kiéwá buaë, ittsë'nerak buaë. ¹⁸E' bule es tā Pablo mía sa' ta Santiago pakök. Ñies

Skéköpa Jesús icha e'pa wökir kibipa tso'ñak Santiago ska' seraq. ¹⁹Ie' tö ie'pa shke'wé ta ì kos wéítö Skéköl batamik, pë' kë dör judiowak, esepa shua, e' pakéítö ie'pa a yésyésö. ²⁰Mik e' ttsé ie'pa tö, eta Skéköl kikékarakitö taië. Ie'pa tö iché ia:

—A yami Pablo, be' isué buaë tö íe judiowak dökä miles e'pa erblétké Jesús mik. Ie'pa ultane e' mettsa da'a Moisés ttè dalöiëno e' tsatkök. ²¹Ie'pa a iyéne tö be' tö judiowak tso' ká kuä'ki kuä'ki ki, esepa wöbla'weke tö ttè e' olo'yö. Nies ichekerakitö tö be' tö icheke tö ila'r kurke wëpa, esepa tottola kkuölit kë tar. Nies ichekerakitö tö be' tö s'wöbla'weke tö se' judiowak ser e' kë dalöiaria. ²²Ie'pa ultane wa ijchedawä tö be' dë'bitu. E' kueki ñi wëmi be' tö ie'pa siwälblöwowa? ²³Í cheke sa' tö be' a e' ú. Íe sa' shua wëpa tso' tkël kawö me'bak Skéköl a, e' orketke. ²⁴E'pa tsúmi e' ta, ta be' e' batse'ú ie'pa ta. Kos e' patuë e' pataúbö as ie'pa tsà tötsa manene iwà kkachoie tö kawö me' ie'pa tö Skéköl a e' one. Be' tö iwé es, e' ta judiowak ultane isueraë tö ì kos ki pë' tso' be' chök suluë e' dör kache. Ie'pa tö isuëmi tö Moisés ttè dalöiëno e' dalöieta' be' tö nies. ²⁵Eré s'yamipa kë dör judiowak, esepa a ì bikeitsé sa' tö e' kitmibak sa' tö yëkkuö ki. E' ki sa' tö ie'pa a iyë' tö ie'pa kë kànè chkè meule íyi diököl tso' dalöiè ese a ese katök. Iyiwak pë kë katar. Iyiwak ttewä kuli' siuleka ese chkà kë katar. Nies ie'pa kë kànè trënu.

Pablo klö'wéwarakitö Skéköl wé pamik

²⁶Es Pablo e' yétsa wëpa tkël, e'pa ta. E' bule es ta ie' e' batse'wé ie'pa ta. E' ukuökí ta ie'pa tkawa Skéköl wé a. Ee Pablo tö ibiyó ché tö mik ta ie'pa batse'ne e' diwö ene ta ie'pa íyi meke Skéköl a iwakpa bil ekkë.

²⁷Kawö kul shua ie'pa tso' batse'ne e' erkewatke eta judiowak welepa datse Asia, e'pa tö Pablo sué Skéköl wé a. Ie'pa tö imalepa shutiwéka ta imishkarak Pablo ki iklö'wéwarakitö. ²⁸Ie'pa anekarak: "A yamipa, sa' kímú. Wëm i' shköke ká wa'ñe s'wöbla'uk tö se' judiowak ser, e' kë dör buaë. Ie' icherami tö Moisés ttè dalöiëno ena Skéköl wé i' kë dör buaë. I'ñe ta pë' kë dör judiowak esepa welepa debitü ie' wa íe Skéköl wé a. E' tö ká i' dör batse'r e' ia'wéka."

²⁹Wëm kië Trófimo e' su' ie'pa tö Jerusalén ie' dör Éfeso wak. Ie'pa tö ibikeitsé tö Pablo wa imí Skéköl wé a, e' kueki ie'pa tö iché es.

³⁰Ká e' wakpa kos shutineka debitü tuneule. Ta Pablo klö'wéwarakitö kuémi u'rki. E' bet Skéköl wé wékkö ultane wötéwärakitö. ³¹Ie'pa tö ittekewatke eta ttè de Roma ñippökwakpa eruleë e' comandante a tö Jerusalén wakpa ultane shutineka taië. ³²Eta ie' tö inippökwakpa dapa'wé ikayuapa ta, eta itunemirak wé pë' daparke ee. Mik pë' tö ñippökwakpa ena icomandante sué, eta ie'pa tö Pablo méat, kë ippëia. ³³Eta comandante debitü, e' tö Pablo klö'wéwa ta imaukwa kë tabechka kichaie böto wa. E' ukuökí ta ie'pa a ichakéítö: "¿I' dör yi?"

“¿I wambléítö?” ³⁴Erë welepa tö iché kua'ki aneule, iëltépa iché kuq'ki aneule. Taië ie'pa arkerak kuq'ki kua'ki, e' wa kë ishylir, e' kuék' ie' tö itsukmi ké nippökawakpa wé a. ³⁵Pé' éna ie' klö'wakwá késik wa, e' kuék' mik idemirak nippökawakpa wé klékata ki, eta nippökawakpa tö Pablo batsék'ami. ³⁶Pé' kos arke Pablo itoki: “iIttówa!”

Pablo e' tsatké judiowak wörki

³⁷Mik Pablo dökewatke nippökawakpa wé a eta ie' tö comandante a iché:
—Kawö mú ña ttök be! ta.

Eta comandante tö iiuté:

—Ye' kë wá ijcher tö be! ttò griegoie. ³⁸E'ma be' kë dör Egipto wak dë'bitü eköl e' ka'ka' nippök sa' ta' e!. Ie' mía ká wé kë yi ku' ee s'ttökwa wakpa ta' dökä mil tkëyök (4000).

³⁹Eta ie' tö iché ia:

—Au, ye' dör judiowak kune Tarso, ká e' dör ká kibi ate Cilicia. Kawö mú ye' a ttoie ie'pa ta.

⁴⁰Eta comandante tö kawö mé ia. Eta ie' dur shkë'ka nippökawakpa wé klékata ki ta iulà kkaché pé' tso' taië, e'pa a tö a' siwa'blólur. Mik isiwa'bléwarak, eta ie' tté ie'pa ta' hebreoie. Ta' ichéítö iarak:

22 ¹“A yampi, a kékëpa, ye' e' tsatköke, e' ttsó.”

²Mik ie'pa tö ittsé tö Pablo ttöke ie'pa ta' iwákpa ttò wa, eta ie'pa kí siwa'blólur. Ie' tö iché:

³“Ye' dör nies judiowak wes a' es. Ye' kune' Tarso ate Cilicia ee. Erë ye' talane íe Jerusalén. Gamaliel tö ye' yó' yésyésé wes se' ttè dalöiéno kiteat iaiaé e' tö iché es. Kekraë ye' tso'ie Skéköl dalöiök ye' er kos wa kos a' ulitane tö idalöieke iñe ekké. ⁴Mik se' wépa tö Jesús dör Se' ñala e' tté klö'wé, eta esepa tötiük ye' bak ttewa, klö'wewa, wötewa s'wöto wé a. Kë ye' tkine tö wém idir ö alaköl idir. ⁵Nies sacerdote kibi ena s'kuéblupa ulitane, e'pa tö a' a ichémi tö e' dör mokië. Ie'pa tö ye' a yékuö me' tsémi s'yampi tso' Damasco e'pa a. Yékuö e' tö kawö me' ye' a Jesús mik erblökawakpa esepa tsobitu dò Jerusalén we'iké.

⁶“Erë ye' miriä ñala ki. Diwö de bata a ta' ye' dökemitke Damasco tsinet, e' bet ta' i biteshka ká jaì a bö'wöie e' olo bune taië ye' pamik. ⁷Ee ye' anere iski. Eta ittò ttséyö tö iché ña: ‘A Saulo, a Saulo ciók be! tö ye' we'ikeke?’ ⁸Eta ichakéyö: ‘A Skékëpa, ibe' dör yi?’ Eta ie' tö iiuté: ‘Ye' dör Jesús Nazaret wak, e' we'ikeke be! tö.’ ⁹Itso'rak ye' ta, e'pa tö bö'wö sué, erë i yéne ye' a, e' wá kë aue ie'pa éna. ¹⁰Eta ye' tö ie' a ichaké: ‘A Skékëpa Jesús, iñ wémiyö?’ Ta' ie' tö iché ye' a: ‘Be' e' kókä. Be' yú Damasco. Ee i kos wémí be! tö, e' yérdaë be! a.’ ¹¹Bö'wö olo tö ye' wöbla batuwewa, e' kuék' ye' wapiepa tö ye' ulá iémirak dò Damasco.

¹²“Ee wém tso' eköl kiè Ananías, e' tö Skéköl dalöieke taië. Moisés ttè dalöiéno kitule e' dalöiekeitö yésyésé. Judiowak kos serke Damasco e'pa tö

icheke tö ie' dör wëm buaë. ¹³Ie' debitü ye' ska' tå ye' a iché: 'A yami Saulo, be' wöbla buanú.' E' wöshäë tå ye' wöbla buanene iwawënen Ananías suéyö iwa. ¹⁴E' ukuöki tå ie' tö ye' a iché: 'Skéköl dalöök se' yépa bak ká iajäé, e' tö be' shukitatbak as ñ kiane wë ie' ki e' jcher be' wa. Nies be' shukititö as yi dör Yësyësë e' saùbö ena ie' wák ttö ttsöbö. ¹⁵Be' döraë ie' ttekolie. ñ kos su' be' tö, ñ kos ttsë! be' tö, e' cheraëbö sulitane a. ¹⁶I' tå kë bö ipanukia. Be' e' kóka. Be' e' wöskuö. Skéköl a ikiö as ñ sulu kos wamblébö e' nuí olo'yötitö be' ki.'

¹⁷"Mik ye' dene Jerusalén eta, ye' mía ttök Skéköl tå iwé a, ee ye' tö ñ sué kabsueie. ¹⁸Skékëpa Jesús suéyö tå ichéitö ña: 'Be' tö ye' tté pakëmi judiowak a, e' kë klö'wepa ie'pa tö. E' kueki be' e' yóttsa bet Jerusalén.' ¹⁹Etä ye' iché ia: 'A Skékëpa, ie'pa wákpa wa ijcher tö ye' bak ie'pa ñì dapa'wö wé kos a, be' mik erblökwakpa, esepa yulök ppè, wötewä s'wöto wé a. ²⁰Mik Esteban dör be' kanè méso bak be' tté pakök, e' kötwä ie'pa tö, etä ye' tso! ee. E' wëne buaë ye' wa. E' dalewa ye' tso! ie'pa datsil kkö'nuk.' ²¹Erë ie' tö ye' a iché: 'Be' shkómitke ñalä ki. Ye' be' patkeke kamië pë! kë dör judiowak esepa a.'

Pablo ate comandante ulà a

²²Pablo ttöke e' ttsök ie'pa tso! buaë, erë mik pë! kë dör judiowak e' aritséitö, etä ie'pa ñì kéka anuk darerëe: "¡Wëm ese kë kawöta senukia! ¡Ittowasö!" ²³Ie'pa arkekarak tajë, tå idatsi! wöti'wëkerakitö kashuk a, ñies ká po uyekerakitö kashuk a kësik wa. ²⁴E' kueki comandante tö Pablo tsükmi kë wëshke ñippökwakpa wé a tå ippök kë as itö ichökä ñ kueki pë! wöñarke ie' ki tajë. ²⁵Erë mik ie'pa tö Pablo muéwätke ppè ttsa'bata daloie wa, etä ie' tö capitán dur ee, e' a ichaké:

—¿A a kawö mène wépa dör romawak esepa ppök kam ishulir e' yoki?

²⁶Mik e' ttsé capitán dur ee e' tö, etä imía icomandante a ibiyö chök tå iché ia:

—¿Wës be' iwëmi? Wëm e' dör romawak.

²⁷Etä comandante debitü Pablo ska' tå ie' tö ie' a ichaké:

—¿Moki be' dör romawak?

Pablo iiuté:

—Tó, es idir.

²⁸Etä comandante tö iché:

—Nies ye' dör romawak, e' pato'yö inuköl tajë wa.

Tå Pablo iiuté:

—Erë ye' dör romawak ye' kune' es e' kueki.

²⁹Mik itsérakitö, etä ippökwakpa tö Pablo méat bërë. Mik comandante wa ijchenewä tö Pablo dör romawak, etä ie' suane tö iök ie' tö imaukwä patkë!

Pablo e' tsatké judiowak wökirpa wörki

³⁰Comandante ki ikiane jchenowa mokië tö ñ ki Pablo kkateke judiowak tö. E' kueki bule es tå ie' tö sacerdotea wökirpa ena judiowak

wökir malepa ké e' dapa'ukka. E' ukuöki tā ie' tö Pablo wötsöök patké tā iyétsaitö tsémi duéser ie'pa wörki.

23 ¹Eta Pablo tö ie'pa suéwā krereë iwö ki tā iché iarak:
—A yamipa, ikkē ye' sénéré, eta ye' er kē wā ye' kkatène i ki Skéköl wöa.

²Eta sacerdote kibi kiè Ananías, e' tö, itso'rak Pablo o'mik, e'pa ké Pablo ppök ikkō ki. ³Erë Pablo tö iiuté:

—iBe' dör e' ökwak, e' pperaë Skéköl tö! Se be' tkér ye' shulök Moisés ttè dalöieno e' wa. Erë ɔiök ye' ppök kébō? E' wa ttè ñe' dalosewéwa be' tö.

⁴Itso'rak ee, e'pa tö iché Pablo a:

—iBe' tso' Skéköl sacerdote kibi e' chök suluë!

⁵Pablo tö iché:

—A yamipa, ye' kē wā ijcher tö ie' dör sacerdote kibi. Skéköl yékküö tö iché: 'Yi tso' s'wökirie, ese kē char suluë.'

⁶Mik Pablo wā ijchenewā tö iwökirpa shabötspa dör saduceowakpa, shabötspa dör fariseowakpa, eta ie' tö ie'pa a iché aaneule:

—A yamipa, ye' dör fariseowakpa. Ñies ye' yépa kos dör fariseowakpa. S'duowā shkerkane, e' wā panekeyö kröröe, e' ki a' tso' ye' kkatök.

⁷Mik Pablo tö ttè e' ché, eta fariseowakpa ena saduceowakpa e'pa wöñanemi ñi ki. Eta ie'pa ñi blabatsélor. ⁸Saduceowakpa tö icheke tö s'duowā kē shkertākane. Ñies ichekerakitö tö Skéköl biyöchökawakpa kē ta!, wimblupa sulusi kē ta!. Erë fariseowakpa tö íyi ekkē kos klö'wé tö itso!. E' kueki ie'pa ñi blabatsélor. ⁹Ie'pa ultane arkerak taijé.

Fariseowakpa dör s'wöbla'uk ttè dalöieno wa wakpa welepa e' kéka tā ichérakitö:

—Wém i' kē wā i sulu wambléne. Isalema wimblu ö Skéköl biyöchökawak wele utule ie' ta.

¹⁰Erë ie'pa kí shutirkekä taijé kësik wa, e' kueki comandante suane dö' Pablo ttèwarakitö. E' kueki iñippökawakpa tsük patkéitö Pablo yottsa ee tsémi ñippökawakpa wé a.

¹¹E' nañewe tā Skékëpa Jesús debitü e' tö Pablo a iché: "Be' er kuú. Wes be' tö ye' tté paké íe Jerusalén es ñies be' kawötä ipakök Roma."

Judiowak kawö mé ñi a Pablo ttökwa

¹²E' bule es tā judiowak welepa tö kawö mé ñi a Pablo ttökwa. Ie'pa tö ittè mé Skéköl a ttè i' wa: "Ké sa' chkòpa, kē sa' di' yòpa dò mik Pablo ttèwa sa' tö eta." ¹³Wépa tö ittè mé es, e'pa dökä dabom tkeyök (40).

¹⁴Eta ie'pa míyal sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa, e'pa ska' tā iché iarak:

—Sa' tö ttè me' Skéköl a tö kē sa' chkòpa, Pablo kám ttòwā sa' tö e' yöki. E' kē wā one sa' wā, e' ta as Skéköl tö sa' we'ikò. ¹⁵E' kueki a' ena

s'wökirpa malepa, a' ichō comandante a tö Pablo tsúbitu bule. A' e' ó tö a' kí ie' kiane chakè bua'iewa ishüloie. E' dalewa sa' tso'tke ikinuk ñala ki ttewa kám idò a' ska' e' yóki.

16 Eré Pablo nauyö wá ijchenewa ta imia nippökwakpa wé a ta ibiyó méitö Pablo a. 17 Etá Pablo tö capitán kié eköl ta iché ia:

—Duladula i' tsúmi comandante ska!. Ie' wá ilè tso' yénoie ie' a.

18 Etá capitán e' tö itsémi comandante ska' ta iché ia:

—Pablo tso' wötüle, e' tö ye' kié ta ikköché ye' a tö duladula i' tsúmi be' ska!. Ie' wá ilè tso' yénoie be' a.

19 Etá comandante tö iklö'wéwa iulà a ta itsémi bánet. Ee ie' a ichakéitö:

—¿l cheke be' tö ye' a?

20 Ie' tö iché ia:

—Judiowak kawö métke ñì a be' a ichök tö bulepa Pablo tsúmi wé judiowak wökirpa e' dapa'uke ee. Ie'pa e' öke tö Pablo ttè kiane shulè bua'ie ie'pa ki. 21 Eré ie'pa ttè kë klö'war. Judiowak wëpa döka dabom tkéyök (40) kita, e'pa tso' bléule Pablo panuk. Ie'pa kablë! Skéköl a ttè i' wa: "Kë sa' chköpa, kë sa' di' yópa dò mik sa' tö Pablo ttewa etá." Ie'pa tso'tke, ima be' icheke, e' è panuk.

22 Etá comandante tö ipatkémíne ta iché ia: "Kë yi a ichar tö e' ché be' tö ye' a."

Pablo patkémi Judea wökir kiè Félix e' ska'

23 Etá comandante tö ikimukwakpa kié bol ta ichéitö ie'pa a: "Nippökwakpa mi'ke klò wa esepa klö'ú döka cien böyök (200). Nies nippökwakpa mi'ke kabaio ki esepa shtö döka dabom kuryök (70). Nies nippökwakpa wá kët mi'ke esepa klö'ú döka cien böyök (200). Katuine de sulitu (9:00 pm) etá e'pa kos dapa'ú as imi'rak Cesarea." 24 Nies ichéitö: "Kabaio yuló Pablo tsomi. Itsúmi kkö'nú buaë dòmi s'wökir Félix ska!." 25 Ie'pa ta comandante tö yékuö patkémi mè Félix a. Ikitule yékuö ki e' tö iché i' es:

26 "A Félix, s'wökir kibi. Ye' dör Claudio Lisias. Yékuö i' shteyö be' a. Be' shke'wéyö. 27 Judiowak wökirpa tö wém i' klö'wá iminerak ittokwa. Eré mik ye' wá ijchenewa tö ie' dör romawak, etá ye' mía ye' nippökwakpa ta ta itsatkée sa' tö. 28 Ye' ki kiane jchenukwá tö i' ki ie'pa tö ikkateke. E' kueki itsémiyö judiowak wökirpa wörki. 29 Ie'pa tö ikkaté ie'pa ttè dalöiено kitule, ese ki. Eré kë ye' wá i su lu kune ie' ki ittowäie ö iwötoie s'wöto wé a. 30 Eré ye' wá ijchenewa tö judiowak welepa kawö mé ñì a ittowäie, e' kueki ye' tö ipatkébitu be' a. Nies ye' tö ichétke ikkatökwakpa a tö i' ki ie'pa éna ikkatak, e' chó be' wöshaë."

³¹Eta ñippökawakpa wä Pablo mítser nañewe wes ie'pa a ikewö mène es. Ie'pa demi ká kiè Antípatris ee. ³²Bule es ta ñippökawakpa dami klò wa, e' eltepa biteqane ñippökawakpa wé a. Eta ieltëpa dami kabaio kí, e'pa wä Pablo mítser. ³³Mik ie'pa demirak Cesarea ee, eta ie'pa tö yékuö mé iwökir kibi a. Ñies Pablo méitorak ia. ³⁴Iwökir kibi tö yékuö sué one eta ie' tö Pablo a ichaké: “Wé be! datse?” Mik ie' wä ijchenewa tö idatse Cilicia, ³⁵eta iché ia: —Mik be! kkatökwakpa debitu eta be! ttè ttseraëyö.

Eta ie' tö Pablo wötökwa patké s'wöto wé tso' u bërie yö' blu' Herodes tö ká e' wökirpa a e' a. Ee iwötewarakitö.

Pablo e' tsatké Félix wörki

24 ¹Ká de skel eta sacerdote kibi kiè Ananías, e' demi Cesarea judiowak kueblupa welepa ta Pablo kkatök. Ñies wém eköl kiè Tértulo, e' de ie'pa wä ie'pa ttekolie Pablo kkatök Félix a. ²Mik Pablo debitu eta Tértulo tö ikkatémi. Ie' tö Félix a iché:

A kékëpa s'wökir kibi, be' ttè dikia ká tajë sa' serke bëre ñita. Be' erbkò buaë, e' wa be' tö sa' wakpa kímé tajë. E' kuëki sa' tö wëstela chè be' a. ³A Félix, kékëpa tajë, be' tö sa' kimeke tajë, e' kuëki kekraë ká ultane kí sa' tö wëstela chè tajë be' a. ⁴Kè ye! éna be' kawö chowak tajë, erë be' we'ikëyö, sa' ttò ttsö bërbér è er bua' wa. ⁵Sa' wä ijchenewa tö wém i' dör pë' suluë. Ie' shköke ká wa'ñe judiowak shutiuk nì kí as iñi blabatsòlor. Ie' dör Jesús Nazaret wak e' klépa eruleë e' wökir eköl. ⁶⁻⁷Ñies ie' éna Skéköl wé ia'wakkä ñáie. E' kuëki sa' tö iklö'wewa. ⁸Be' wák a ie' chakirmi, es be' wä ijchermi tö i kí sa' tö ikkateke, e' dör mokië.

⁹Judiowak tso' ee, e'pa ultane tö Pablo kkkateke ñittsëe. ¹⁰Eta Félix tö ie' a kawö mé ttoie ta ie' tö iché:

—Ye' wä ijcher tö ká iajäe be' dör ká i' wakpa ttè shulökwak. E' kuëki ye' ttsë'ne buaë e' tsatköök be' wörki. ¹¹Be' wák wä ijchermi tö ye' dë'rökä Jerusalén Skéköl dalöiök, e' kí ká detke dabom eyök kí böt (12). ¹²Ie'pa kë wä ye' kune yi ta nì chök. Ie'pa kë wä ye' sunë pë' shutiukka Skéköl wé a, ñies judiowak nì dapa'wö wé malepa a, ñies Jerusalén kos a. ¹³I kos kí ie'pa tö ye' kkateke, e' kë yérpa ie'pa a yësyësë be' a. ¹⁴Erë ye' tö be' a ichè tö Jesús dör ñala chökle, e' ttè wa ye' tso' sa' yëpa bak ká iajäe e'pa Kéköl dalöiök. Ie'pa tö ichè tö ttè e' kë dör buaë. Erë ñies i kos kitatbak yékuö kí Moisés ena Skéköl ttekölpa tö, e' klö'wé ye' tö. ¹⁵Ñies ye' erblöke Skéköl mik wes ie'pa es tö se' yësyësë ena se' suluë duowa e' shkerdakane. ¹⁶E' kuëki kekraë ye' e' chöke senuk buaë Skéköl wöa ena sulitane wöa as kë ye' er tö ye' kkatö i kí.

^c 24.6-8 Yékuö kitule ká iajäe welepa tö ttè i' kí méka ttè i' wa: *Sa' kí ikiane shulè wes sa' ttè dalöieno tö ichè es.* ⁷Erë shkëkipa wökir kibi kiè Lisias, e' debitu ta iyétsa' sa' ulà a kësik wa. ⁸Ie' tö sa' a iché tö Pablo kkatökwakpa kawöta ikkatök be' wörki.

17“Ye' mìne sené duas taijë kë dë'ia íe, e' ukuöki tą ye' dene íe ye' wakpa shuq inuköl kakmuk s'siarëpa a. Nies ye' dene íyi muk Skëköl a idalöioie. 18 E' kanéuk ye' tso' Skëköl wé a e' dalewa ye' sué ie'pa tö. Ye' e' batse'wétke węs sa' ttè kitule tö ichè es. Ee pë' kë ku' taijë. Kë yi shutineka. 19 Erë judiowak welepa datse Asia, e'pa tso' ee. E'pa éna ye' kkatak ilè ki, e' tą warma ie'pa kawöta shkörkrö íe ye' kkatök. 20 Ie'pa kë shkakrö, e' tą as íe itso'rak e'pa tö ichò tö i sulu kué ie'pa tö ye' kí mik ye' dë' e' tsatkök judiowak wökirpa wörki eta. 21 Erë mik ye' bak ie'pa wörki, eta ttè i' è yé! ye' tö aneule: ‘S'duową e' shkerkane e' klö'wéyö, e' kí a' tso' ye' kkatök j'ñe.’”

22 Jesùs dör ñala chökle e' ttè jchërtke buaë Félix wą. E' kueki mik i ché Pablo tö, e' ttsítö tą ie' kë kí ttè i' kianeja ttsè. Ie' iché ie'pa a:

—Mik comandante kiè Lisias, e' de, e' wa ye' tö a' ttè shulè.

23 Eta Félix tö capitán eköl kë Pablo wötökwané s'wöto wé a, erë ichéitö ia:

—Ikkö'nú er bua' wa wes kë s'wötëule es. Kawö mú ie' a as iyamipa bitü ikané yk.

24 Bökki es ta Félix debitune ilaköl kiè Drusila e' ta. E' dör judiowak. Félix tö Pablo tsük patké. Pablo tö s'kawöta erblök Jesucristo è mik e' wà paké Félix a. E' ttsök ie' tso'. 25 Erë mik Pablo tö sene yësyësë ena e' kkö'nè sene sulu yökj ena s'shulir aishkuö tą e' wà paké, eta e' tö Félix tkiwewa. Ie' tö iché Pablo a:

—Be' yúne. Mik ye' kawö kyne e' wa ye' tö be' kiène.

26 Nies Félix tö ipaneke tö Pablo mú tö inuköl watkè iá iomine bér, e' kueki ie' tö Pablo kiekerö kékraë ttök ie' ta. 27 Es itka dò duas bök. E' ukuöki ta Félix kë kaneblòia s'wökirie. Ie' skéie wém kiè Porcio Festo, e' de s'wökirie. Félix atak buaë judiowak ta, e' kueki Pablo méatitö wötëule s'wöto wé a.

Pablo e' tsatké Festo wörki

25 ¹Festo demi Cesarea kaneblök s'wökirie e' kí ká de mañat ta imiá Jerusalén. ²Ee tą sacerdotepa wökirpa ena judiowak wëpa kibipa, e'pa tö Pablo kkaté Festo a. ³Ie'pa tö ikié ie' a: “Sa' kímú er bua' wa. Kawö mú Pablo tsobitu íe Jerusalén.” E' dör Pablo ttową ñala kí. ⁴Erë Festo tö iiuté:

—Pablo tso' Cesarea wötëulewa s'wöto wé a. Ee ye' mi'ke kukuie. ⁵I sulu wamble ie' tö, e' tą as a' wökirpa mi' ye' tą Cesarea ie' kkatök ee.

⁶Festo sené Jerusalén ká pàköl (8) ká dabom (10) e' ulatök tą imiáne Cesarea. E' bulé es tą ie' e' tkékä ikula' kí ttè shulo wé a. Eta Pablo tsük patkéitö shulè. ⁷Mik Pablo dewa, eta judiowak datse Festo tą Jerusalén, e'pa dewa ie' o'mik tą ikkaté íyi suluë taijë ese kí. Erë ie'pa kë a iwöklönuk yés tö e' dör moki. ⁸E' ukuöki tą Pablo tté e' tsatkoie. Ie' tö iché ia:

—Ye' kë wä ì sulu wambléne yës judiowak ttè dalöiëno ki, ñies Skéköl wé ki, ñies Roma wökir kibi e' tå. Ekképa kë yëule ye' wä suluë.

9 Erë Festo åták buaë judiowak tå, e' kueki ie' tö Pablo a ichaké:

—¿Be' shkak Jerusalén as ye' tö be' shulò ee?

10 Ie' tö iiuté:

—Au. Ye' tso'tke Roma wökir kibi e' ttè shulo wé a. Íe a' kawötä ye' shulök. Be' wä ijcher buaë tö ye' kë wä ì sulu wambléule judiowak ta. 11 Erë ilè sulu wambléyö, ese kué a' tö, e' ki ye' kawötä ttèwa, e' ta ye' ttòwa. Erë ì kos ki ie'pa tö ye' kkateke, e' kë yëne, e' ta kë yi kawötä ye' muktsa ie'pa ulà a. E' kueki ye' tö ikié tö Roma wökir kibi as e' wák tö ye' shulò^a

12 Etå Festo tté ipattökwakpa tå etå ichéitö Pablo a:

—Buaë be' ikiétke tö Roma wökir kibi tö be' shulò. E' kueki ye' tö be' patkekemi Roma as ie' be' shulò.

Festo tö Pablo tté paké blu' Agripa a

13 Ká tka wekké alè e' ukuöki tå blu' kiè Agripa e' demi Cesarea ikutà kiè Berenice e' ta Festo tkénekå ká wökirie e' kewö tkö'uk. 14 Ie'pa e' tséat ká taië. E' dalewa Festo tö ì tköke Pablo tå e' paké blu' Agripa a: Ie' tö iché ia:

—Íe wëm tso' eköl méat Félix tö wötëule s'wöto wé a. 15 Mik ye' bak Jerusalén, etå sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa, e'pa debitü wëm e' kkatök ye' a. Ye' a ikiérakitö as ye' iwömüttsa ttèwa. 16 Ye' tö ie'pa iuté tö romawak wökirpa kë yi tteta'wä, kam ie' tsatkò ikkatökqwakpa tå ñì wöshaë e' yoki. 17 E' kueki mik ie'pa debitü íe, eta kë ye' kawö chöone. E' bule es tå ye' e' tkéka ye' kula' ki ttè shulo wé a ta wëm e' tsük patkéyö. 18 Erë mik ikkatökqwakpa debitü, etå ie'pa kë wa ikkatène íyi sulu ki wes ye' ibikeits es. 19 Ie'pa tö ikkaté wes ie'pa Skéköl dalöieke ese ki. Ñies wëm kötewä kiè Jesús, e' ché Pablo tö tö itsö' ttsë'ka, ese è ki ie'pa tö ikkaté. 20 Ye' kë wä ijcher wes yö ttè e' wë, e' kueki ye' tö Pablo a ichaké: “¿Be' shkak Jerusalén as ee be' shulir ttè i' ki?” 21 Erë ie' ikié tö as se' wökir kibi tö ishulò. E' kueki ye' tö ikewö mé tö as itkér wötëule dò mik ye' tö ipatkekemi eta.

22 Etå Agripa tö iché Festo a:

—Ye' éna wëm e' ttò ttsak ñies.

Tå Festo tö iiuté:

—Bule bö ittsaraë.

23 Bule es tå Agripa ena Berenice, e'pa debitü, tkawa u a shkörami wes kékë taië es. Nippökwakpa wökirpa ena ká e' kékëpa dalöiërtä' taië, esepe debitü ie'pa tå ñies. Etå Festo tö Pablo tsük patké²⁴ tå ichéitö:

^a 25.11 Pablo dör romawak e' kueki ie' a kawö tå' ikiök Roma wökir kibi a tö e' tö ishulò. Roma wökirpa tsitsir kë a iwöklönuk.

—A blu' Agripa ena kékëpa ultane tso' íe se' ta, íe wém dur eköl kiè Pablo. Judiowak kos tö ie' kkateke ye' a Jerusalén ñies íe Cesarea. Ie'pa kè shtrirta'wqa ye' a ikiök aneule tö ikéwö müútsqa ttéwa. ²⁵Erë ye' a ta ie' kè wqa i wamblène i ki yö ittökwa ipatkëmi. Erë ie' wák tö ikié aas Roma wökir kibi tö ishulò. E' kueki ye' tö ibikeitsbak patkëmi ee. ²⁶Erë kè i kune ye' wqa shtëmi yékkuö ki mëmi s'wökir kibi a ikkatoie. A Agripa, e' kueki ye' wqa idebitqa a' wörki, bua'ie be' wörki, as be' ichakò. Ima be' ichè, e' ukuöki ta iyékkuö shtëmiyö. ²⁷¿Wes ye' tö yi patkemimi shulè kè wayëule tö i ki ikkatérke?

Pablo e' tsatké blu' Agripa wörki

26 ¹E' ukuöki ta Agripa tö Pablo a iché: —Be' ttó e' tsatkoie.

Eta Pablo ulà kéka ta ittémitke i' es: 2-3 "A blu' taië Agripa. Se' judiowak ser, e' jcher buaë be' wa. Ñies ttè i' ki sa' nì chöke, e' jcher buaë be' wa. E' kueki iñne ta ye' ttsë'ne buaë e' tsatkök be' wörki i kos ki judiowak tö ye' kkateke, e' yöki. Es ikiéyö be' a tö ye' ttó ttsö' enaë.

4 "Se' wakpa kos wqa ijcher buaë tö wes ye' ser ye' kaska' ena Jerusalén mik ye' bak duladula eta. ⁵Ñies ie'pa wqa ijcher buaë tö kekraë ye' dör fariseowak. Ese wakpa e' tiuke Skéköl ttè dikia yësyësë se' wakpa malepa tsata. Ie'pa ki ikiane, e' ta ie'pa tö ichëmi tö moki ye' dör fariseowak. ⁶Skéköl kablë' se' yépa bak ká iajiaë e'pa a tö s'duowqa e' shkerdakane, e' wqa panekeyö moki, e' ki ie'pa tso' ye' kkatök iñne ta. ⁷Se' dör Israel aleripa e' ditséwöpa dökqa dabom eyök ki ból (12), e'pa tö iwqa paneke ñies er moki wa. E' kueki ie'pa tö Skéköl daloië e' wakanewekerakito ñië nañeë kekraë. A blu' Agripa, s'duowqa shkerdakane, e' panekeyö wes se' wakpa malepa es, e' ta ñì ki ie'pa tso' ye' kkatök? ⁸¿ì kueki a' ibikeitseke tö s'duowqa e' kè shkenukkane Skéköl a?

9 "Ye' wák bak ibikeitsök tö ye' kawötqa i kos or ye' a e' úk Jesùs Nazaret wak e' tté wöklö'woie. ¹⁰Es ye' tö iwambloie. S'batse'rpa taië wötë'wqa ye' tö s'wöto wé a. Kë dör e' è, ñies mik ie'pa ttekerakito, eta ye' a ta e' dör buaë. ¹¹Taië ie'pa we'ikyö se' nì dapa'wo wé ultane a ie'pa koie ie'pa erblò Jesùs mik e' olo'yök. Ye' kësik blë' ie'pa ki taië. Ye' tö ie'pa töte'rö tkörö ká bár ki we'ikè.

12 "Sacerdotepa wökirpa tö ye' a kawö me' ena ye' patkë' ese wamblekob Damasco, e' wakanéúk ye' mirwqa. ¹³Erë, a blu', ñala ki dibata a ta ká jaì a ye' tö i sué bö'wöie e' tkökqa diwo olo tsata. Bö'wö e' olo bune ye' pamik ena imirwqarak ye' ta e'pa pamik ñies. ¹⁴Sa' kos anere iski ta ittò ttséyö e' tö iché ña hebreoie: 'A Saulo, a Saulo, ¿iòk be' ye' we'ike? i sulu wamblekebö ye' ki e' wa be' wák e' mukettsqa we'ikè wes iyiwak kè shkak ppësö kal wa es.' ¹⁵Ye' tö ie' a ichaké: 'A Skékopa, ¿be' dör yi?' Ie'

ye' iuté: 'Ye' dör Jesús, e' we'ikekebö. ¹⁶Erë be' e' duóka. Ye' e' kkaché be' a be' patkoie kaneblök ye' a. Ì kos suébō ï'ne ena ì kos kkacheraëyö be' a, e' pakerabö sulitane a. ¹⁷Ye' tö be' patkeraë be' yamipa a ena pë' kë dör judiowak esepa a. Ye' tö be' tsatkeraë ie'pa ulà a. ¹⁸Ye' tö be' patkeraë ie'pa wöa ká ñi'uk as ishkörak Skéköl ta ká ñí a, kë ku'iä kloulewä stui a Satanás ulà a; ñies as inuï olo'yardak iki as idörak Skéköl icha batse'r e'pa kíie ierblérak ye' mik e' wa.'

¹⁹"A blu' Agripa, ì yène ña ká jaì a e' wawéyö. ²⁰Jesús tté buaë tsá pakéyö Damasco wakpa a, e' ukuöki ta yö ipaké Jerusalén wakpa a ñies ká malè tso' Judea e' kos wakpa a. Ñies ipakéyö pë' kë dör judiowak esepa a. Ye' tö ie'pa kos patté: "A' er mane'ú Skéköl a. A' senú buaë yésyésë ikkachoie tö mokí a' er mane'wétke ie' a." ²¹E' kueki se' yamipa judiowak e'pa tö ye' klö'wá Skéköl wé a ttewa. ²²Erë dò ikkë ta Skéköl tö ye' kimé, e' kueki ye' tso'iä ie' tté pakök sulitane a, s'dalöiértä' taië esepa a, ñies se' esepa a. Ì yë'atbak Skéköl ttekölpa ena Moisés, e'pa tö tö itköraë, e' è pakekeyö. Kë ye' wá tté kua'kí pakane. ²³Ie'pa tö iyë'at tö wé pairine'bitu idí' wa s'blúie e' kawötä ttewa. E' ukuöki ta ie' shkerdakane keweie sulitane yoki, ta s'tsatko tté pakeraëti judiowak a ena ká ultane wakpa a. Ttè e' dör wes bö'wö es se' er ñi'woie."

Pablo tö Agripa shkeñé erblök Jesús mik

²⁴Es Pablo e' tsatköke e' shuä Festo tö iché ie' a aneule:

—iA Pablo, be' alineka! Be' e' yué yekkuö wa taië, e' tö be' aliwéka.

²⁵Erë ie' iuté:

—A kékëpa Festo. Ye' kë alineka. Ì chéyö e' kë dör alipa ttè, e' dör ttè moki. ²⁶Se blu' Agripa tkér. Ie' wá tté ikkë suale buaë. E' kueki kë ye' tkine ttök ie' wörki. Íyi ikkë kos kë wambléne bléulewá. E' kueki ye' wa ijcher tö ie' wá ikkë jcher buaë. ²⁷A blu' taië Agripa, ye' wá ijcher buaë tö be' tö ì yë'atbak Skéköl ttekölpa tö, e' klö'wé.

²⁸Agripa tö iuté:

—Kë be' ibikeitsök tö be' ye' këmi e' mane'uk Cristo kléie i' ta.

²⁹Pablo tö iché:

—I' ta ö i' ukuöki ta, erë Skéköl mú kí ikiar tö be' ena a' kos tso' ï'ne ye' ttò ttsök, e'pa mú dör wes ye' es, erë kë moulewa tabechka kicha wa wes ye' es.

^{30,31}Eta blu' ena s'wökir kibi ena Berenice ena kos itulur ee, e'pa ultane e' kékä míyal bánet ttök ñitá Pablo tté ki. Ie'pa tö iché ñi a:

—Wém i' kë wá ì sulu wambléne ì kí ittewasö, warma kë ie' kawötä wötewa.

³²Eta Agripa tö iché Festo a:

—Wém i' kë tö ichópa: 'ye' patkómi Roma wökir kibi a shulé', e'ma sö iemimi.

Pablo patkémirakitö Roma

27 ¹Mik ie'pa tö ibikeitsétké tö sa' patkekemi Italia, eta Pablo ena pe' ska tso' wötëule, e'pa mérakitö wëm eköl kiè Julio e' ulà a. Wëm e' dör nippökawakpa eruleë kiè Emperador Icha, e' capitán. ²Eta sa' e' iéka kanò a. Kanò e' datse ka kiè Adramitio ee michoë Asia we kanò irirke dayë kkömk es a. Wëm kiè Aristarco, e' tso'ñak sa' ta ñies. Ie' datse Tesalónica ate Macedonia ee. ³Bule es ta sa' demi Sidón. Julio tö Pablo sué er bua' wa. Ie' tö iémi s'yamipa serke ee, e'pa pakök as ì kiane ie' ki e' mù ie'pa tö ie' a. ⁴Sa' e' yétsa Sidón mir wöwí, erë siwa bitsirke darerëë wöiá. E' kueki sa' míyal dayë nane kiè Chipre e' kkë we siwa! kë bitsirku taje e' éka. ⁵Sa' tkami Cilicia ena Panfilia demi Mira ate Licia ee.

⁶Eta ee capitán tö kanò datse Alejandría, e' kué etö. E' mi'ke Italia. Ee sa' e' mane'we kanò e' etö a ta sa' míyal. ⁷Siwa! kueki sa' mirwa kanò ki enaë, kanè taje wa. Ka böt ö ka mañat alè eta sa' demi ka kiè Cnido wöshaë. Siwa bitsirke sa' kkë, e' kueki sa' tkami Salmoda wöshaë ta sa' tkami dayë nane kiè Creta e' wishet. ⁸Sa' mí kanò ki dayë kkë è wa kanè taje wa. Eta sa' demi ka kiè Buenos Puertos (kiè e' wa kiane che we kanò irirke buae), e' ate tsinet ka kiè Lasea ee.

⁹Sa' ki kawó chó taje ta yuëdiö dewatke. E' késka' ta kë se' a shkanukia dayë ki dö' ì sulu tkò s'ta. E' kueki Pablo tö ipattérak:

¹⁰—A këkëpa, yo isué tö se' mirwa i^l eta ì sulu tkò mi. Kanò i^l ena dalì i^l, e' weirwami, ñies dö' se' wákpa duòlur.

¹¹Erë capitán kë wa Pablo ttò iutene. Ie' tö kanò wák ena kanò ñakökawakpa wökir, e'pa ttò iuté. ¹²We ie'pa kanò irine e' kë dör buae yuëdiö tkò woie. E' kueki kanò wakpa kibiie tö ibikeitseke tö se' mü dömi Fenice yuëdiö tkò ulk ee, e' dör buaie. Ka e' ate dayë nane kiè Creta ee. Ee dayë ate noroeste ena sudoeste.

Siwa bitsirke taje dayë ki

¹³Eta siwa datse sur kkë, e' bitsinemitke bérerbérë. Ie'pa tö ibikeitse tö se' tkomimi, e' kueki ie'pa e' yétsa míyal Creta dayë kkë mik kanò ki.

¹⁴E' ukuoki bet ta sérke bitsineka taje datse nordeste kkë, e' térke kanò mik. ¹⁵E' tö kanò uyémi. Sa' kë a kanò wöklöneia siwa kkë. E' kueki sa' tö iémi as siwa wa imítser sa' ta. ¹⁶Sa' tkami dayë nane tsitsir kiè Cauda, e' tsikka, we kë siwa bitsirku darerë shute ee. Sa' kaneblé darerëë, e' wa sa' tö kanóla tso' s'tsatkoie e' muéwa buae as kë imi'a dayë a. ¹⁷E' ukuoki ta ie'pa tö kanò kib*í* etö kí payuéwa buae ttsa' wa. Ie'pa suane dö' kanò tkérka ttsawo tso' taje kiè Sirte, e' ki. E' kueki ie'pa tö datsi' ukuo tso' kanò shköwoie, e' iéwa dayë a kanò wöklö'woie as imi' enaë. Ta ie'pa tö iémi as siwa wa imi'. ¹⁸Bule es ta siwa bitsirke taje, e' kueki ie'pa tö

dalì damirak iwà kanò a, e' tuléttṣami dayë a. ¹⁹Böiki es tå ie'pa tö íyi taië tso' kanò shkōwoie, e' kibiie tuléttṣa dayë a iwákpa ulà wa. ²⁰Ká tka taië etå diwö kë wëneia bëkwö kë wëneia. Sérkë taië térkeia sa' ki. E' kueki sa' tö ibikeitsé tö sa' duolurdaë, kë sa' tsatkérpia.

²¹Sa' tka ká taië kë chkaule. E' kueki Pablo e' kéka ie'pa tso' kos e' shua tå ichéitò:

—A këképa, a' tö ye' ttò ttsópa, e'ma kë se' e' yénettsa Creta ena ì sulu tka se' ta, e' kë bak se' ta. Nies kë se' íyi weinewa. ²²Erë iññe tå a' er kuú. Kë yi duòpawä. Erë kanò è weirwami. ²³Enia nañewe Skéköl dör ye' blú dalöike ye' tö, e' tö ibiyöchökawak patké ye' ska', ²⁴e' tö ye' a iché: 'A Pablo, kë be' suanukia. Be' kawöta shkókrö Roma wökir kibi e' ska'. Skéköl er buaë ché be' a. E' kueki pë' kos tso' be' tå kanò a, e'pa tsatkeraëitò.' ²⁵A këképa, e' kueki a' er kuú. Ye' erblöke Skéköl mik. Ye' wa ijcher buaë tö ì kos tköraë wes Skéköl biyöchökawak tö ye' a iché es. ²⁶Erë siwa' tö se' patkeraë dò ká wele dayë kkömk.

²⁷Dayë kiè Adriático e' ki sa' dami siwa' wà wi'kë io'kë. E' ki ká de domingo böto e' nañewe ká shaböts etå kanò ñakökawakpa éna iñane tö sa' döketke ká sí ki. ²⁸Ie'pa tö dayë shu ma'wé tö wëkké idir döttṣa iski tå ide metro dökä dabom mañayök ki teröl (36). E' ukuöki tå wi'kie iskà ma'wénerakitö tå ide metro dabom böyük ki kul (27). ²⁹Ie'pa suane dö' ák tso' blubluë ese mik kanò tér, e' kueki tabechka tso' kanò wöklö'wøie e' émirakitö tkél kanò ñakka dayë shua. Tå ikiérakitö Skéköl a tö sa' kimú ká ñirke e' dalewa. ³⁰Erë kanò ñakökawakpa tö ibikeitsé: se' tköyalmi as se' e' tsatkò. E' kueki ie'pa tö kanóla éwami dayë a. Ie'pa e' è tö ie'pa mí tabechka tso' kanò wöklö'wøie, e' ökmi kanò wökka dayë shua. ³¹Erë ì weke ie'pa tö e' biyó ché Pablo tö ñippökawakpa a ena capitán a. Ie' tö iché:

—Ie'pa tkayal, e' tå a' kë tsatkérpa.

³²Eta ñippökawakpa tö kanóla e' ttsé télor tå iémirak dayë a.

³³Ká ñirketke etå Pablo tö ie'pa ultane a iché:

—Ilè ñú. A' tso' ipanuk tö ì tkömi, e' ki domingo de böto e' dalewa kë ì ñane a' wà yés. ³⁴A' keyö ilè ñuk. A' e' tsatkak, e' tå a' kawöta ilè ñuk. Kë a' weirpa yés. ³⁵Pablo tté one, etå pan klö'wéitò et, tå wëstela chéítö Skéköl a. Sulitane wörkj iblatéítö tå ie' wák tö itsá ñé. ³⁶Etå e' tö imalepa erkiowé tå ichkérak ñies. ³⁷Sa' dökä cien böyük ki dabom kuryök ki teröl (276) seraña. ³⁸Ie'pa chkj one kos ie'pa ki kiane ekké tå dalì eyök ate e' tuléttṣarikitö dayë a as kanò at öböbla. Dalì e' dör trigowö.

Kanò jchénane

³⁹Ká ñine tå kanò ñakökawakpa kë wà dayë kkò sýule. Erë ie'pa tö isué tö ttsa'wö buaë ulat tér kanò iklokä. E' kueki ie'pa tö ibikeitsétke tö

kanò ma'ùsö klèkä ee. ⁴⁰Eta íyi tso' kanò wöklö'woie, e' ttsé télor ie'pa tö émi dayë a. Eta kaltak tso' kanò ñakoie, e' wöttisélor ie'pa tö. E' ukuöki tå datsi'kuö skékarakitö kanò wökka tå idökemitke dayë kkömic. ⁴¹Erë ttsa'wö tkérka dayë dikia, e' ki kanò tkène kuj. Tå kanò wökka bunewa ttsa'wö a, kë yénettsaia. E' dalewa dayë térke kanò ñakka e' tö kanò tskélor taië.

⁴²Wépa mir klöulewa e'pa kiane ñippökawakpa ki ttélur as kë itköyal ùkule. ⁴³Erë capitán éna Pablo tsatkak, e' kuëki ie' kë wä ikéwö mène ittökulur. Ie' tö iché: "Wépa ukuo, e'pa e' ppólur kewe dayë a as e'pa döttsa ká sí ki. ⁴⁴As imalepa mi' kanò tak ki." Es sa' ultane dettsa ká sí ki buaë.

Pablo séné si' mañat ká kiè Malta ee

28 ¹Mik sa' dettsa etå sa' wa ijchenewa tö ká e' kiè Malta. ²Ká e' wakpa tö sa' kiéwå buaë seraæ. Kase suluë ena kali yérke, e' kuëki bö' batsékarakitö taië tå sa' kiérakitö bö' baiklök. ³Eta Pablo tö bö' ulatska shté, e' tuleke bö' a. E' wöshäe tå tkabè sulusi e' ýettsa bö'ba yoki, e' tö Pablo kuéwå iulà kkue a, kë èwa. ⁴Mik ká e' wakpa tö isuë tö tkabè moar Pablo ulà mik, etå ichérapitö ñì a: "Wém i' wä s'kötulewå alè. Erë dayë a itsatkene, erë s'shülökawak tso' ká jaì a e' kë wä kawö mène ia as iser."

⁵Erë Pablo ulà wöppé tå tkabè anewa bö' a. Kë wes Pablo dë!. ⁶Wekkë Pablo iérkekä ö wékkë Pablo duömiwå etkëme, e' panuk ie'pa tso' seraæ. Erë ie'pa tö ipané taië. Mik ie'pa tö isuë tö kë ì bak ie' ta, etå ie'pa ibikeitséne kua'ki. Ie'pa tö ichémi tö Pablo dör kéköl wele.

⁷Ee tsinet ká tso', e' dör Malta wökir kibi kiè Publio, e' icha. Ie' tö sa' kiéwå ena sa' sué buaë dò ká mañat. ⁸Tå Publio yé, e' duöke duè dalölö wä ena ishütérke taië. E' ie' teme'r. Eta Pablo míyal iweblök tå ie' tö ikié S'yé a tå iulà méka iki tå ibua'wéneitö. ⁹E' ukuöki tå imalepa kirirke tso' ká e' a, e'pa kos debitü tå ibuanerak ñies. ¹⁰E' kuëki ká e' wakpa tö íyi kakmé sa' a taië. Mik sa' mitkene kanò ki tå ì kos kiane sa' ki shkoie, e' kakmé ie'pa tö sa' a.

Pablo demi Roma

¹¹Sa' sené ká e' a si' mañat tå sa' e' iéne kanò iëtö a. Ee kanò e' tö yuëdiö tköö!. E' datse Alejandría. Kanò e' kiè ie'pa kékölpa dalöiekerakitö dör klò e'pa kiè wa. ¹²Sa' míyal kanò e' ki ká kiè Siracusa ee. Ee sa' sené ká mañat. ¹³E' ukuöki tå sa' míyal ká kiè Regio ee. E' bule es tå sa' e' yélur Regio a. Siwa' bitsirke buaë datse sur kke, e' wa ká böt tå sa' demi Pozzuoli wé kanò irirke ee. ¹⁴Ee sa' tö s'yamipa welepa kué. Ie'pa tö sa' kë e' tsukat ie'pa tå domingo etö. Bata ekkë tå sa' demi Roma. ¹⁵S'yamipa tso' Roma, e'pa wä ijchertke tö sa' datse. E' kuëki ie'pa de sa' ñaletsük dò

wé dalì wé tso' taijé kiekerakitö Apio ee. Ñies ie'pa skà de sa' ñaletsuk ká kiè S'kaporö Wé Mañat ee. Mik Pablo tö ie'pa sué tå wëstela chéítö Skéköl å tå ittsë'neka buaë. ¹⁶Mik sa' demi Roma, eta Roma wökirpa tö ie' ké senuk u etkue å ekörla, erë ishkëki méarakitö eköl Pablo kkö'nuk.

Pablo tö Jesús tté paké Roma

¹⁷Pablo demi Roma, e' ki ká de mañat, eta ie' tö judiowak wökirpa tso' Roma, e'pa kiök patkè. Mik ie'pa e' dapa'wéka ie' ska' tå ie' tö iché iarak:

—A yamipa judiowak, kè ye' wå ì sulu wamblène se' wakpa ki. Ñies kè ye' wå ì sulu wamblène se' yépa bak ká iaiqë e'pa sene e' ki. Erë ye' tso' Jerusalén e' me' ttsarakitö Roma wakpa ulà a. ¹⁸Roma wakpa tö ye' ichaké iskië, erë kè ie'pa wå ì sulu kune ye' ki ye' ttowäie. E' kueki ie'pa éna ye' akmi. ¹⁹Erë judiowak kè ki ikiane tö ye' èmi ie'pa tö. E' kueki ye' kawötä ikiök tö ye' patkó Roma wökir kibi å as ie' tö ye' shulò. Erë ye' kè wå ì ta' se' judiowak kkatoie. ²⁰Ì paneke se' dör Israel aleripa e'pa tö, e' kueki ye' tkér íe moule. Ñies e' kueki ye' tö a' kiök patké a' suoie ena ttoie a' tå.

²¹Ie'pa tö iché iaq:

—Judea wakpa kè wå yékuö patkëule sa' å be' choie yës. Ñies sa' yamipa datse Judea, e'pa kè wå ì sulu yëule sa' å be' ki. ²²Sa' wå ijcher tö ttè pa'lali i' paké be' tö e' cheke suluë sulitane tö ká wa'ñe. E' kueki sa' ki ikiane ttsè tö ñima be' tö ibikeitseke?

²³Ie'pa tö kawö skà mé ñi å kapakoie. Mik e' kewö de, eta ie'pa dapanekå taijé Pablo ska'. Ie' tö ì blúie Skéköl tso' e' tté paké bla'mi dò tsáli. Ì kit Moisés ena Skéköl ttekölpa tö yékuö ki e' wa ie' tö ie'pa pablé taijé as ie'pa tö iklö'ù tö Jesús dör wé pairine'bitü idí' wa s'blúie e!. ²⁴Ie'pa welepa tö ttè paké Pablo tö, e' klö'wé. Erë welepa kè wå iklögone. ²⁵Ie'pa kè wå ibikeitse ñikkëe, e' kueki imítkerak erë Pablo tö ttè i' bata ché iarak:

—Ì yë! Wiköl Batse'r tö a' yépa bak iaiqë, e'pa å, itteköl bak kiè Isaías e' wa, e' dör moki. Skéköl tö iché iaq:

²⁶‘Be! yú tå ichó ká i' wakpa å.

A' tö ittseraë je!, erë kè a' éna iwà anuk.

A' tö iwebleraë je!, erë kè a' tö isuepa.

²⁷Es ie'pa dör, ie'pa wökir suluë, e' kueki.

Ie'pa tö ikukuö wötewå as kè iwattsér.

Ie'pa tö iwöbla tsimiwewå as kè iwawër.

Ie'pa kè éna iwà anak.

Ie'pa kè shkakne ye' ska' as ye' tö ibua'ùne.^e

Es Isaías tö iyé'at. ²⁸⁻²⁹A' wå ijchenú tö i' ukuöki tå Skéköl tö s'tsatkè e' tté tso'tke pakè pë' kè dör judiowak esepa å. Ie'pa e' tö iklö'weraë.

^e 28.26-27 Isaías 6.9-10

³⁰Pablo e' tséat duas bök wa'ñe wé u patuekeitö ee. Sulitane mi'ke ie' weblök ta ee ie' tö ikiéwa. ³¹Ie' tso'ie ì blúie Skëköl tso' e' tté pakök ena s'wöbla'uk Skëkëpa Jesucristo tté wa. Kè yi wä ie' wöklööne. Kè yi wä ie' tsirione yës.

Yëkkuö kit Pablo tö Roma wakpa a

Romanos

Yi tö yëkkuö i' kit, e' wák kiè Pablo. Welepa tö ibikeitsè tö yëkkuö i' kit ie' tö etä ie' wák tso' Corinto. Ie' tö ikit duas dabom skeyök kí kul (57) Cristo kune'bak e' ukuöki tå. Ie' ikkeyë! taië shkökmí Jesús mik erblökawpa tso' Roma e'pa pakök. Erë kë ie' a kawö kune shkoie. E' kueki ie' tö yëkkuö i' kit patkëmi ie'pa a as ie'pa wá ijcher tö i' Jesú tö ie'pa dalërmik. Ie'pa kibiiipa kë dör Israel aleripa erë Israel aleripa erblé Cristo mik esepa e' ië'wá ie'pa tå. Israel aleripa erblé Cristo mik esepa tö ibikeitsè tö ie'pa klöö'bak Skéköl tö keweie'e' kueki ie'pa dör ibua'ie pë' kë dör ie'pa ditsewö esepa tsata. E' kueki ie'pa kë ní sinil'kune.

E' kueki Pablo kí ikiane kkaché ie'pa a yëkkuö i' kí tö sulitane dör ñies è Skéköl wöa. Israel aleri ö kë idör ileri e' dör ñies ème. Kewe Pablo tö ie'pa a ikkaché tö sulitane tö Skéköl watë'ttsa e' kueki e' nuí tso' sulitane kí. E' ukuöki tå ie' tö ie'pa a ikkaché tö Jesú tté buaë e' è wa Skéköl tö se' tsatkëmi ñikkëé, Israel aleripa ena kë idör ileripa esepa ñies. E' kkaché ie' tö ie'pa a. Ñies Pablo tö ikkaché tö erblé Cristo mik e' wa Skéköl tö se' klö'wëmi wës pë' buaë yësyësë es. Israel aleripa tö ibikeitsè tö Moisés tté dalöieno e' dalöiè wa Skéköl tö se' klö'wëmi wës pë' buaë yësyësë es. Erë Pablo tö ie'pa a iché tö e' kë dör es. Se' kë a i onuk Skéköl ttsë'woie buaë as se' tsatköito. Erë Jesús mik erblé e' wa ie' tö se' tsatkeke. Es Pablo tö iché yëkkuö i' ki.

Shke'wè

1 ¹ Ye' dör Pablo. Ye' dör Cristo Jesús kanè méso klöule ie' ttekölpa tsá e' ekolie. Ñies ye' klöule ttè buaë kkayë' Skéköl tö e' pakök.

² Ká iaiaqë Skéköl kablë' tö ttè buaë ñe' kkayérdaë, e' kit ittekölpa tò iyëkkuö batse'r e' ki. ³ Ttè buaë ñe', e' dör ilà Skékëpa Jesucristo e' tté. S'ditsö wa tå ie' dör Israel blú bak kiè David e' aleri. ⁴ Erë mik

ishkenekane, eta e' wa ikkayëne Wiköl Batse'r wa tö ñies ie' dör Skëköl Alà diché tą' taię e'!

5 Ie' batamik Skëköl er buaë ché ye' a. Ie' ye' tkë'ka kaneblök Jesucristo a ittekölpa tsá e'pa ekolie as ká wa'ñe pë' kë dör judiowak esepa kyr ie' ttò iutök erblè ie' mik e' wa. 6 Ñies a' tso' ie'pa shua. A' kloule Jesucristo ichaie. 7 Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' dalér taię Skëköl éna serke Roma e'pa a. A' kloule ie' wá s'batse'rpa kíie. S'yé dör Skëköl ena Skëkëpa Jesucristo as e'pa er buaë chò ena sene bëre mù a' a.

Pablo wëstela ché Skëköl a

8 Kewe ye' ichè tö a' erblé Jesúis mik e' tté buneka ká wa'ñe. E' kueki wëstela chekeyö Skëköl a Jesucristo ttò wa a' ulitane ki. 9 Skëköl a ye' kaneblöke ye' er kós wa ie' alà tté buaë e' pakök, e' wák wá ijcher tö kekraë ye' er arke a' ska!. 10 Kekraë ie' a ikiekeyö tö ie' kí ikiane, e'ma as bata ekk tą ie' kawö mù ye' a shkoie a' pakök. 11 Sulu ye' éna a' suak. Ye' éna a' kímak as a' er diché kí ier buaë Skëköl Wiköl wa. 12 E' wá dör tö se' erblöke Jesúis mik eköl eköl, e' wa se' ñi er diché iò buaë.

13 A yamipa, ye' kí ikiane tö a' wá ijcher tö taię ye' ileritsé shkoie a' pakök, erë dò ikkë tą ye' wötkérke. Ye' kí ikiane tö kanè me' Skëköl tö ye' a e' wá döttsa buaë a' shua wes ká malepa wakpa shua idë'ttsa es. 14 Ye' ittsé tö ye' kí kanè tso'iä Jesúis tté buaë pakök sulitane a. Kè ye' tkine tö s'dalöiér tą' taię ese idir ö s'ësepa idir ö s'yöule ö kë s'yöule idir. 15 E' kueki ñies ye' shkak Roma Jesúis tté buaë pakök a' wakpa shua.

Jesús tté buaë dör Skëköl diché taię s'tsatkoie e'

16-17 Jesúis tté buaë e' wa Skëköl a wépa kos tö iklö'wé esepa tsatkérmi. E' kueki ye' kë jaëne tté e' ki. Ttè e' pakane judiowak a kewe, e' itöki pë' kë dör judiowak esepa a. Ttè e' tö ikkachè se' a tö wes Skëköl tö se' klö'wëmi wes pë' buaë yësyësë es. Se' klö'wéítö es se' erblé Jesúis mik e' wa. E' è wa ie' tö se' klö'wëmi es. E' dör wes itso' kitule Skëköl yëkkuö ki es, e' tö ichè: "Yi dör yësyësë ierblö Skëköl mik e' batamik, ese serdaë."^a

Sulitane kí ì sulu nuí tso' Skëköl wöa

18 Skëköl tso' ká jaì a, e' tso' wépa tö ì sulu wambleta' ena kë ser yësyësë esepa we'ikök. E' wa ie' tso' ikësik kkachök. Ì sulu kos wambleke ie'pa tö, ese tö ie' tté mokí e' wöklö'weke. 19 Kos s'éna iæne tö wes ie' dör, e' kkayë' ie' wák tö ie'pa a, e' kueki buaë ie'pa wá ijcher. 20 Kewe tą ie' tö ká i' yö'at, e'tami sulitane wá ijcher tö wes ie' dör. Ie' kë wërtä' erë ì kos yö'itö e' wa iwënewa buaë tö ie' dör Skëköl, ñies tö ie' diché kë ertä'wa. E' kueki kë ie'pa a iyënu kë sa' wá ijcher. 21 Eré ie'pa wá ijcher buaë

^a Habacuc 2.4

tö ie' tso'tke, erë ie'pa kë wä ikikanekä wes ikawötä kikëka es. Nies ie'pa kë wä wëstela yëne ie' a. E' skéie ì bikeitseke ie'pa tö ese kë wä tå! Ie'pa erbiköke kos ese dör sulu ème. ²²Ie'pa e' chò tö ie'pa wä íyi kos ese jcher buaë, ñermata ie'pa ianewä kë kabikeitsötä'. ²³Ie' olo tå' taië kë ertal'wa, e' kë dalöiène' ie'pa wä. E' skéie ie'pa tö s'duoتا'wä ese diököl dalöieke. Dô kal ö ák yöule dùie ö bakaie ö talokie ese dalöiekerakitö ie' skéie.

²⁴E' kueki Skéköl tö ie'pa émi e' ia'uk sene sulusi wa wes ie'pa ki ikiane es. Es ie'pa ñì dalösewewä íyi s'jaëwë taië ese wa. ²⁵Ie' ttè mokië e' olo'yérakitö, e' skéie kache ttè è klö'wekerakitö. Íyi yö'at ie' tö ese è dalöiekerakitö skékölje, kë dör ie' wák dalöiè. Ie' è ki kikëka mène búaë kekraë. Es e' idir.

²⁶E' kueki Skéköl tö ie'pa émi e' ya'uk wes ie'pa er sulu ki ikiane es. Dô alakölpä e' mane'wëttsa kë senakiä wëpa tå wes imeneat es. Ie'pa senéka ñita iwakpa è. ²⁷Es nies wëpa kë senakiä alakölpä tå. Ie'pa e' mane'wëttsa. Suluë ie'pa éna senakka iwakpa è ñita. E' dör jaë taië. Ie'pa e' ya'uk sulu es, e' nuí ki iwakpa weirke siarë wes ikiane we'ikë es.

²⁸Ie'pa kë éna Skéköl bikeitsak, e' kueki ie' tö ie'pa émi ì suluë e' è bikeitsök as ì kë wamblek s'kane ese wamblekrakitö. ²⁹Es ie'pa er suluñewä da'iae. Ì sulu kos e' wambleke ie'pa tö taië. Ie'pa wöttserke taië. Ie'pa e' wamblek suluë. Ie'pa ukyérke imalepa tå. Ie'pa s'ttekewä ena ñì wönnakköke suluë ena s'kitjö'weke taië. Kekraë ie'pa er me'rie ì sulu è ki. Ie'pa biyöblöke ñì ki. ³⁰Ie'pa tö s'malepa cheke suluë. Sulu ie'pa éna Skéköl ar. Ie'pa e' kkeökekä taië e' ttsökekä taië ena kë tkirku' imalepa ki. Íyi sulusi bikeitseke ie'pa wákpa tö, ese wamblekerakitö. Ie'pa kë tö imì ena iyé ttò dalöieta'. ³¹Ì dör búaë e' kë ane ie'pa éna. Ì uk ie'pa kablé e' kë wawetal'itö. Ie'pa kë éna yi dalërtä'. Kë yi sueta' er siarë wa. ³²Eré ie'pa wä ijcher búaë tö Skéköl ttè dalöiño tö ichë tö wëpa tö íyi ekkë wambleke esepa ki duëwä kiane, erë ie'pa tö iwamblekeia. E' kíie tå ie'pa wa búaë iwér tö s'malepa tö iwamblè.

Skéköl tö sulitane shulnerae ñikkëë

2 ¹A' isie^b tö pë' chéyö ñe'sepa kichatekettsa, esepa kë a ì yënu e' tsatkoie Skéköl wörki. Ì sulu kos wambleke ie'pa tö ese wambleke a' tö nies. E' kueki mik a' tö ie'pa kichatétsa, eta e' wa a' wákpa tso' e' kichatöksa. E' kueki kë a' a e' tsatkënu. ²Se' wä ijcher tö Skéköl tö s'shùlè yësyësë, e' tö se' e' wamble sulu es esepa kos kichaterattsä. ³A' tö ì sulu wamble wes wëpa kichatétsä a' tö es, e' tå ɬwes a' ibikeitsëmi tö Skéköl kë tö a' kichatepattsä nies? ⁴A' tö ibikeitseke es, e' tå e' wa ie' er búaë se' tå, e' watöksa a' tso!. Ie' tö se' anewëkeia taië, ie' kë tö se'

^b 2.1 Versículo i' a Pablo ttökemi judiowak tå. E' wënewä bua'ie verículo 12 ena itökí itsö' e' ki.

we'ikè bet. Ie' er buaë a' ta, e' tö a' dalë'ttsekei^a buaë, e' wa ie' tso' a' ulaiök as a' er mane'^ù ie' a, ^ce' kë jcher a' w^a? ⁵Erë a' er darerëë. A' kë éna er mane'w^ak ie' a, e' nuí ki a' tso' Skéköl kësik e' kí kiök e' ki. Mik ie' s'shuleraë e' kewö de et^a ie' tö s'shuleraë yësyësë. ⁶⁻¹¹Sulitane dör ñies ème ie' a, e' kuekⁱ ie' tö iské meraë eköl eköl a wes s'ser es. Wépa e' chöke kekraë ì buaë ^úk, tso' ilo ena ikikèka ena sene michoë yulök, esepa ulà a sene michoë döraë. Erë wépa tkirke iwák è ki, e' wamblö sulu, kë tö ie' ttè mokⁱ dalöiè, esepa we'ikeraëitö kësik wa da'a. Wépa e' wamblö suluë esepa kos weirdaë siarë kewe judiowak e' ukuökⁱ ta sulitane, e' dalerdarak imik taië. Erë wépa serke yësyësë esepa kos a ilo ena ikikèka ena sene bërë e' merdaë taië kewe judiowak a e' ukuökⁱ ta sulitane a.

¹²Pë' kë dör judiowak esepa kë ku' Moisés ttè dalöiëno e' dikia. Ie'pa tö ì sulu wamble, e' ta iweirdaë siarë erë ie'pa kë shulirpa ttè ñe' wa. Erë judiowak tso' ttè e' dikia, e'pa tö ì suluë wamble e' ta ttè e' wa ie'pa shulirdaë. ¹³Wépa tö ttè dalöiëno e' ttsé, e' è kuekⁱ ie'pa kë klö'wepa Skéköl tö wes pë' buaë yësyësë es. E' skéie wépa tö ttè e' wà dalöiè esepa klö'weraëitö es. ¹⁴⁻¹⁵Pë' kë dör judiowak esepa kë w^a Skéköl ttè dalöiëno kit Moisés tö yëkkuö ki e' jcher. Erë mik ie'pa tö ttè ñe' wà dalöiè iwákpa w^a ijcher e' kueki, et^a e' wa iwënew^a tö ttè dalöiëno tso' ie'pa er a. Ttè e' dikia ie'pa tso'. Ttè e' è wa ie'pa er tö ie'pa a icheke tö ì dör buaë ì dör sulu. Ttè e' wa mikle ta ie'pa er tö ie'pa kkateke, mikle ta ie'pa tsatkeke. Ttè e' wa ie'pa shulirdaë. ¹⁶E' tköraë aishkuö ta mik Skéköl tö ì kos tso' blëulew^a se' er a e' shuleraë Cristo Jesús batamik et^a, wes ttè buaë pakekeyö e' tö ichè es.

¹⁷Erë a' welepa dör judiowak, esepa erblöke Moisés ttè dalöiëno e' mik. A' e' ttsòk^a tö a' dör Skéköl icha. ¹⁸Ì kiane ie' ki ese jcher buaë a' w^a. A' yöule buaë ie' ttè wa, e' kuekⁱ ì dör ibua'ie e' shukitmi a' a wë. ¹⁹A' ibikeitseke tö o'ka pautmi a' a buaë. E' dör wes s'wöbla kë wawër esepa ulaiè es ö wes se' tso' stui a esepa a bö'wö kkachè es. ²⁰A' w^a ttè dalöiëno tso', e' dör ttè mokⁱ ena íy^a jcher taië e' tté. E' kuekⁱ a' ibikeitseke tö a' a se' kam yör esepa yörm^a ena wépa kë w^a ì jcher esepa wöblarmi. ²¹E' dör es, e' ta ñwes a' kë e' wöbla'ù? A' tö s'patteke tö kë s'kànë akblök ta ñwes a' akblöke? ²²A' icheke tö kë s'kawötä s'senewëbak dalöseukw^a ta ñwes a' tö idalöseweke? Íyi diököl tso' dalöiè e' ar suluë a' éna ta ñwes íy^a tso' iwé a' e' ekibleke a' tö? ²³Ttè dalöiëno meneat a' a, e' wa a' e' ttsòk^a taië ta ñwes a' kë tö idalöiè? E' wa a' tö ie' dalösewëwa. ²⁴Wëe' Skéköl yëkkuö tö ichè: "Pë' kë dör judiowak, esepa tö Skéköl cheke suluë a' ukuömic."^c

²⁵Moki wépa tö Moisés ttè dalöiëno e' iuteke, esepa a itóttola kkuölit tñule tsir e' dör buaë. Erë yi kë tö iut^a, esepa a kë idör ñie bua', e' dör wes kë s'wakyöule es. ²⁶⁻²⁹Wépa dör judiowak chökle? E' kë dör iditsewö è

^a Isaías 52.5; Ezequiel 36.22

wa. E' kè dör iwakyöule iyese alè kì e' wa. Judiowak chökle e' dör wépa er yësyësë Skéköl wöä esepa, e' dör wes ie'pa wakyöule ier a es. E' kè onuk ttè dalöiëno e' a. E' ormi Wiköl Batse'r è a. Esepa wër buaë Skéköl wa, kè dör s'ditsö wa. E' kuëki pë' kè dör judiowak, kè wakyöule, kè wä Moisés ttè dalöiëno e' kù!, esepa tö idalöië buaë, e' ta ie'pa sueraë Skéköl tö wes judiowak wakyöule es eré kè iwakyöule moki. Pë' tö ttè dalöiëno e' dalöié, eré kè iwakyöule ichkà kì, esepa tö judiowak kè tö iiutè esepa kkateraë iki aishkuö ta, eré iwakyöule ena ttè dalöiëno tso' iwä.

3 ¹Yile tö ichakëmi: “E' dör es, e' ta cìie bua' idir tö se' dör judiowak?

² Ye' iiutè tö e' dör buaë shute ena iwà dör taië. Ibua'ie dör tö Skéköl tö ittè me'atbak judiowak ulà a. ³ Yëne tö ie'pa welepa tö ttè ñe' dalösewéwä, eré e' è kuëki cìchémisö tö Skéköl kè ttò mokië? ⁴Au, kè idör es. Eré sulitane kachömi suluë, eré ie' ttò mokië kekraë. E' dör wes itso' kitule ie' yëkkuö kì es, e' tò ie' chë i' es:

“Sulitane isueraë tö be' ttò mokië.

Be' ttè shulirmi, e' ta be' e' alörakà be' kkatökawakpa kì.^d
Es Skéköl yëkkuö tö ichë.

⁵Pë' welepa kè wä ijcher yësyësë, esepa tö icheke tö s'ser suluë, e' wa ikí wënewä bua'ie tö Skéköl dör yësyësë sulitane tsata. E' kuëki ie'pa tö icheke tö e' nuí kì s'we'ikéitò, e' kè dör yësyësë. Es idir? ⁶Au, kè idör es. Skéköl chöpa kè dör yësyësë, e'ma cwes ie' a sulitane shulirmi yësyësë?

⁷Es yile tö ichakëmi: “Ye' kachë wa Skéköl ttò mokië e' kìkarkekà taië, e' ta cì kuëki e' nuí kì ye' kilatekeiaitò.” ⁸E' chöpa es, e'ma sô ichëmi tö “i sulu kì wamblösö as e' wa i buaë kì dò taië.” Welepa tö icheke tö ttè ese wa ye' tö s'wöbla'weke. Ie'pa éna ye' wöakwa, e' kuëki ie'pa tö ye' cheke sulu es. Eré ie'pa esepa kichatëtsa kiane.

Kè yi dör yësyësë Skéköl wöä

⁹E'ma cì chëmisö? Sa' dör judiowak cesepa dör buaë sulitane tsata? Au, kè idör es. Ikkachétkeyö a' tò sulitane, judiowak ena wépa kè dör judiowak, esepa kos tso' sene sulu dikia. ¹⁰E' dör wes itso' kitule Skéköl yëkkuö kì es, e' tò ichë:

“iKè yi kù! eköl wë'iä dör yësyësë Skéköl wöä!

¹¹ I dör buaë Skéköl a ese kè ane yi éna yës.

Kè yi kù! Skéköl yulök.

¹² Sulitane tsi tröuke ie' yoki;

Ie'pa er sulunewä suluë.

Kè yi kù! eköl wë'iä i buaë ese uk.^e

¹³ Ie'pa ttò suluë, e' dör wes s'nú kélkuö kköppëe alar suluë es.

^d Salmo 51.4 ^e Salmo 14.1-3; 53.1-3

Ie'pa kkò kí s'kitö'wè me'rie.^f

Ie'pa kàpakò e' dör wes tkabè ichòk kapöli es.^g

¹⁴ Ie'pa tso'ie alibchök s'malepa kí kësik wa.^h

¹⁵ Ie'pa er me'rie s'ttèwa è kí.

¹⁶ Wé ie'pa dami ee s'we'ikè ena s'eriawè siarë ese mekeärakitö.

¹⁷ Sene bërè ñalé e' kë sùule ie'pa wa.ⁱ

¹⁸ Skéköl dalöiè e' kë eri ta' ie'pa wa yés.^j

Es Skéköl yékkuo tö ichè.

¹⁹ Se' wá ijcher tö i kos chè Skéköl ttè dalöièno tö, e' chèitö wépa tso' idikìa, esepa a. Ttè e' wa sulitane siwa'blöwékewà Skéköl tö. Ñies ttè e' tö ikkacheke tö sulitane kí nuì tso' ie' wöa. ²⁰ Ttè dalöièno e' dör ikkachoie se' a tö se' dör i sulu wamblökwakpa. E' kueki kë yi a iyenukka: "ttè dalöièno iutéyö seraas, e' kueki Skéköl kawötä ichòk tö ye' dör pë' buaë yésyèsé."

Wes Skéköl tö se' klö'wèmi wes pë' buaë yésyèsé es (3.21-31)

²¹⁻²³ Erë iñne tå Skéköl tö se' a ikkachétke tö wes ie' tö se' klö'wèmi wes pë' buaë yésyèsé es. E' kë dör ttè dalöièno iutésö e' wa. E' dör se' erblé Jesucristo mik e' wa. Wépa kos erblé ie' mik, esepa klö'wé Skéköl tö wes pë' buaë yésyèsé es. Ñies Skéköl yékkuo kos e' tö isini'kué tö mokj idir. Sulitane dör i sulu wamblökwak. Kë se' serku' buaë yésyèsé wes Skéköl olo ta' taijë e' ser es. E' kueki sulitane dör ñies ie' wöa. ²⁴ Erë Cristo Jesús tö se' yé'ttsa i sulu ulà a. E' wa Skéköl tö se' klö'wé wes pë' buaë yésyèsé es. E' kë ki se' ñarku', e' dör éme. Es ie' er buaë ché se' a. ²⁵ Ie' tö Jesucristo me'ttsa ttèwa se' skéie e' pë' téné taijë se' nuì olo'yoie. E' de se' ulà a se' erblé Jesús mik e' wa. E' wa ie' tö ikkaché tö ie' dör yésyèsé. Ká iaiqae ie' tö sene sulu dalé'ttsé'bitu enaë. ²⁶ E' kewö ska' tå ie' kë wá se' weine wes s'kawötä weinuk es. Erë se' nuì patone Jesucristo weine e' wa. E' wa Skéköl tso' ikkachök iñne tå tö ie' dör yésyèsé. Ñies ie' tso' ikkachök tö wes ie' tö wépa erblé Jesús mik esepa klö'wèmi wes pë' buaë yésyèsé es.

²⁷ E' dör es, e' tå ci wa se' e' ttsòkami Skéköl wöa? iKë i wa! Se' erblé Jesús mik, e' kueki ie' tö se' klö'wé wes pë' buaë yésyèsé es. Kë idör ttè dalöièno iutésö e' kueki. E' kueki kë se' a e' ttsenukka i wa yés. ²⁸ Es se' tö ibata chéat tö Skéköl tö se' klö'wé wes pë' buaë yésyèsé es se' erblé Jesús mik e' kueki. Kë idör ttè dalöièno e' iutésö e' kueki.

²⁹ Erë Skéköl dör judiowak è Kéköl? iIe' kë dör pë' malepa Kéköl? Tó, ie' dör pë' kë dör judiowak esepa Kéköl ñies. ³⁰ Ie' dör eköl ème. Wépa erblé Jesús mik esepa klö'wéitö wes pë' buaë yésyèsé es. Kë ie' tkine tö

^f Salmo 5.9 ^g Salmo 140.3 ^h Salmo 10.7 ⁱ Isaías 59.7-8 ^j Salmo 36.1

judiowak idir ö kè idir judiowak. ³¹ Se' tsatkérmi se' erblé Jesús mik e' wa, età ḷsö ichèmi tö Moisés ttè dalöieno e' kè diché ta'ia? iAu, e' kè dör es! E' skéie se' tö ikí ché moki tö idiché tso'ia iwák es.

Abraham erblé Skéköl mik

4 ¹Eta sa' judiowak yé bak kiè Abraham, ñima e' chémisö? ñì jchenewa ie' wà erblè Skéköl mik e' wa? ²⁻³Skéköl tö Abraham klö'úpa wes pë' buaë yésyésë es ì buaë wéitö e' kuekj, e'ma buaë ie' a e' ttsérmikä. Erë Skéköl yékuö tö ichè: "Abraham erblé Skéköl mik, e' kuekj iklö'wéitö wes pë' buaë yésyésë es."^k E' kuekj ie' kè a e' ttsénuukä yés Skéköl wöa. ⁴E' dör wes s'kaneblétk ese patuè es, e' kè dör kakmeule. E' dör ikanebletk e' ské. ⁵Erë yile erblé Skéköl tö s'sulusipa klö'wèmi wes pë' buaë yésyésë es e' mik, e' tå ese klö'weraë Skéköl tö es, erë kè iwà ì buaë one e' tsatkoie. ⁶Ñies e' siní'ky^l David tö. Ie' iché tö ayécha buaë wé klö'wé Skéköl tö wes pë' buaë yésyésë es, kè dör ì buaë wéitö e' kuekj. ⁷Ie' tö iyé!

"Wépa kí inuì olo'yé Skéköl tö ena itkowéé iki, iayécha buaë esepa!"

⁸ Wépa kè chakepaià Skéköl tö inuì kí, iayécha buaë esepa!"^l

Es itsø' kitule.

⁹Ye' ichakè tö wépa yé' David tö ayécha buaë ñesepa dör wépa wakyöule itóttola kkuölit tñule tsir e' wa esepa è? Au. Ñies ie'pa dör wépa kè wakyöule esepa. Ye' ichétke tö Abraham erblé Skéköl mik, e' kuekj iklö'itö wes pë' buaë yésyésë es. ¹⁰Erë ñmik Skéköl tö iklö' es? ñE' dör iwakyöne e' ukuöki ö e' yoki. Kè idör e' ukuöki, e' dör e' yoki. ¹¹Ie' tö iklö'wé es ierblé imik e' kuekj. E' ukuöki tå ie' kétö e' wakyöök iwà kkachoie tö iklö'wéitö wes pë' buaë yésyésë es. Es ie' de wépa erblé Skéköl mik erë kè iwakyöule, esepa kos yé tsaweie. Es ie'pa kos klö'wé Skéköl tö wes pë' buaë yésyésë es. ¹²Ñies ie' dör wépa wakyöule ena ierblö Skéköl mik wes ie' es kam iwakyöök e' yoki, esepa kos yé.

Skéköl tö ttè me' Abraham a

¹³Skéköl kablé' Abraham a ttè i' wa: "Ye' tö ká ultane meraë be' a ena be' aleripa a." Erë ie' kè wà imène Abraham a ttè dalöieno e' iutè wa. Iméitö ia ierblé imik e' wa. E' wa Abraham klöne wes pë' buaë yésyésë es. ¹⁴⁻¹⁵Mik Skéköl ttè dalöieno dalösewéwasö, età e' nuí kí se' we'ikeraëti. Erë ttè ñe' kè kunúpa, e'ma kè ì ta' dalösewèwa. E' kuekj ì uk Skéköl kablé' Abraham a e' wà mù dò wépa tö ttè dalöieno e' wà iutè esepa a, e'ma erblé Skéköl mik ena ie' kablé' Abraham a e' kè dör iie bua!.

¹⁶E' kuekj ì uk Skéköl kablé' Abraham a, e' wawéitö éme wes íy iakmeule es ie' erblé imik e' wa. Ie' tö iwé es er buaë choie sulitane a as iwà dò Abraham aleripa ultane ulà a. E' wà dör tö ì yéne Abraham a, e'

^k Génesis 15.6 ^l Salmo 32.1-2

kè dör wépa tso' ttè dalöiêno dikia esepa è a. Ñies e' dör wépa kos erblé Skéköl mik wès Abraham es esepa a. Es Abraham de se' ultane erblé Skéköl mik esepa yéie. ¹⁷E' dör wès itso' kitule Skéköl yékkuo kí es. E' ki Skéköl tö iché Abraham a: "Ye' tö be' tkéká ká taië wakpa yéie."^m Skéköl dör s'duowá shkelukkanewak e!. Ì kè ku^l e' yuèmuitö ittò è wa. Skéköl e' mik Abraham erblé.

¹⁸Ì yé! Skéköl tö Abraham a wésua kè iwà tkòpa suë. Erë Abraham tö iklö'wé mokjë tå iwà panéitö. E' kuëki ie' de ká kua'ki taië e' wakpa yéie wès ie' a iyénebak es. Skéköl tö ie' a iyë!: "Be' aleripa alördäe taië."ⁿ ¹⁹Tsir etå ie' kí duas de cien eyök (100). Ie' wà ijcher tö ie' ena ilaköl Sara dewatke kékëpa alula kè döpacia alàë. Erë erblé Skéköl mik e' kè olo'yane ie' wa yës. ²⁰Ie' kè wà ibikeitsekà bötbt. Skéköl kablë! ie' a e' kè bikeitsë ie' wà tö kè iwà tkòpa. E' skéie ie' kí erblé Skéköl mik tå ikikékaitö. ²¹Ie' tö iklö'wé mokjë tö Skéköl wà diché tso' ! úk ie' kablë! ese woie. ²²E' kuëki Skéköl tö iklö'wé wès pë! buaë yësyësë es.

²³"Skéköl tö iklö'wé wès pë! buaë yësyësë es." Ttè e' kè kiteat yékkuo kí Abraham è a. ²⁴Ñies ikiteat se' a. Skéköl tö Skékëpa Jesúshkeo'kane e' mik se' erblé, e' tå ñies ie' tö se' klö'wëraë wès pë! buaë yësyësë es.

²⁵Jesúshkeo'kane ittewa se' nuì kí, e' ukuöki tå ishkeo'kaneitö as se' klör wès pë! buaë yësyësë es.

Skéköl er buanene se' ki

5 ¹Se' erblé Jesucristo mik e' wa Skéköl tö se' klö'wé wès pë! buaë yësyësë es. E' kuëki iñne tå ie' er buanene se' kí Skékëpa Jesucristo batamik. ²Jesucristo batamik ie' er buaë ché se' a, se' erblé ie' mik e' wa. Ie' er buaë chò se' a, e' a se' e' tkewa darérë. Se' wà ijcher tö se' dörami ie' ska' olo ta' taië ie' ta' ñita. E' wà paneke se' tö kröröë, e' tö se' ttsë'weke buaë. ³Erë kè dör e' è, ñies se' ttsë'rke buaë mik se' weirke eta. E' wà dör tö se' wà ijcher tö mik se' weirke, eta e' tö se' kí diché ieke idalë'ttsök er bua' wa. ⁴Ì kos dalë'ttsösö er bua' wa e' wér buaë Skéköl wa. Se' wér buaë ie' wa, e' tå e' tö se' ké iwà kí panuk kröröë. E' kuëki se' ttsë'rke buaë se' weirke e' shua. ⁵Wiköl Batse'r mène se' a e' tö se' a ikkacheke tö Skéköl éna se' dalér taië, e' kuëki ipanè ñe' e' kè tö se' eriawepa.

⁶Mik Skéköl tö ikewö me' e' de, eta Cristo kötewa se' nuì skéie se' tso'ia kè a e' tsatkér e' dalewa. ⁷Darérë idir se' a e' muktsa ttewa o'ka skéie, eré imú dör pë! buaë yësyësë ese. Isalema yile e' mumittsa ttewa pë! buaë shute ese skéie. ⁸Erë Cristo e' me'ttsa ttewa se' skéie, se' bakia e' wamblök suluë e' dalewa. E' tö se' a ikkacheke tö kos Skéköl éna se' dalér. ⁹Ie' kötewa ipé tene taië e' wa Skéköl tö se' klö'wé wès

^m Génesis 17.5 ⁿ Génesis 15.5

pë' buaë yésyésë es. E' yitá buaë ie' wa se' tsatkérdaë Skéköl késik yöki. ¹⁰Mik se' bak Skéköl bolökpaie, eta ie' wák tö ier bua'wéne se' ki ilà ttewä e' batamik. Eré jñé tå ie' er buanene se' ki, e' yitá buaë se' tsatkérdaë Cristo tso'ne ttsë'ka e' diché wa. ¹¹Eré kë dör e' è. Skéképa Jesucristo batamik Skéköl er buanene se' ki, e' kuekjí se' ttsë'rke buaë ie' batamik.

Adán ena Cristo

¹²Wém tsá yone kiè Adán, e' wá sene sulu tsá dë'bitu ká i' a. Ie' dör sulitane yéie. E' kuekjí milk ie' tö i sulu tsá wamble', eta e' dör wes sulitane tö iwamble' ie' tå ñita es. E' tö sulitane wóme'ttsä i sulu wamblek ena e' nuí ki duökwa. E' kuekjí duèwá de sulitane ki. ¹³Kam ttè dalöiêno mer Moisés a, e' yöki i sulu wamblenemibak je!. Eré e' kewö ska' ta ttè dalöiêno kë tå, e' kuekjí kë yi kkaténe inuì ki. ¹⁴Eré Adán kewö ska' dò Moisés kewö ska' sulitane blérke. Nies wépa kë wá Skéköl ttò dalöseonewa wes Adán es, esepa blérulune. Ie' dör wém eköl doiä ie' itöki e' klíla.

¹⁵I sulu wamble' Adán tö ena i buaë o' Skéköl tö se' a e' dör kuä'ki. Adán tö i sulu wamble', e' kuekjí taië s'blérulune. Eré wém eköl skà, e' dör Jesucristo, e' batamik Skéköl er buaë ché se' a éme kë tuè ta!. E' dör buaë ichökle, e' wa s'tsatkérke taië. ¹⁶Adán tö i sulu wamble' etökicha ème, e' nuí ki sulitane kichaté'itsä Skéköl tö. Eré Skéköl er buaë ché se' a, e' kuekjí ie' tö se' klö'wé wes pë' buaë yésyésë es, eré se' tö i sulu wambleke taië. E' kuekjí i buaë o' ie' tö se' a, e' kë dör wes i sulu wamble' Adán tö es. ¹⁷Es wém eköl è tö i sulu wamble', e' wa duèwá e' aléka sulitane ki. E' yitá i o' Jesucristo tö, e' wa wépa a Skéköl er buaë ché klö'wéítö wes pë' buaë yésyésë es, esepa kos ulà a sene pa'ali döraë ta ie'pa e' alöraka ie' tå ñita. E' dör taië tkòkà i wamble Adán tö e' tsata.

¹⁸I sulu wamble Adán tö etökicha, e' wa sulitane kichaténettsä. Eré i yésyésë wé Jesucristo tö etökicha, e' wa sulitane klörmi wes pë' buaë yésyésë es as iser michoë. ¹⁹Adán tö Skéköl ttò tsá dalöse'wá e' wa sulitane wómenettsä i sulu wamblek. Eré Jesucristo tö Skéköl ttò dalöiê, e' wa se' taië klördaë wes pë' buaë yésyésë es.

²⁰Skéköl tö ttè dalöiêno mé se' a as i sulu wamblekesö kos e' jcherwá se' wa yésyésë tö e' dör suluë. Eré mik ijchenewa se' wá, eta se' éna iwà armi bua'ie tö kos Skéköl er buaë ché se' a. E' dör taië i sulu kos wamblekesö e' tsata. ²¹Mik se' bak klöulewá duèwá ulà a, eta sene sulu e' ali'ka se' ki. Eré Skéköl er buaë ché se' a, e' dikia se' tso' jñé tå wes se' bak kuaë sene sulu dikia es. Ie' er buaë ché se' a Skéképa Jesucristo batamik, e' wa se' klö'wéítö wes pë' buaë yésyésë es tå sene michoë méítö se' a.

Se' dör wes s'duulewá es sene sulu yöki

6 ¹E' dör es e'ma cima sö ichèmi? cí sulu kí wambleiasö as Skéköl er buaë kí chò se' a taië shute? ²Au, e' kë dör es. Se' dör wes s'duulewá

es sene sulu vöki. ¿Wes ì sulu wamblémijasö? 3 ¿A' kë wä ijcher tö se' wösune e' tö iwà kkacheke tö se' batsulewa Cristo Jesús mik? E' dör wes se' ttèwáñak ie' ta es. 4 Se' wösune e' wä kiane chè tö se' töbinewa ie' ta. E' dör es as se' serne ku'a'ki wes Cristo shkénekane S'yé olo ta' tajé e' wa e' ser es.

5 Se' batsulewa ie' mik ie' dunewa eerö, es ñies se' shkerdakane wes ie' shkénekane es. 6-7 Se' wä ijcher tö s'duulewa kë kú'iä ì sulu wamblök. Es ñies wes se' dör kuaë e' dunewa Cristo ta wötëulewa krus mik. E' tka es as s'wák dér suluë e' diché erwa ta s'tkòshkar sene sulu ulà a kë kú'iä klöulewa. 8-9 Se' wä ijcher tö Cristo shkénekane, e' kueki ie' kë duöpawane. Duewa kë e' alöpakaia ie' ki. E' kueki se' duulewatke ie' ta, e' ta se' tö iklö'wé mokië tö se' serdane ie' ta. 10 Mik ie' kötwä, eta ikötwa etökicha ème se' nuí ki, kë iskà duöpawaijané. Erë ishkénekane serkene Skéköl a. 11 Es ñies a' e' ttsö mokië tö a' duulewa sene sulu vöki, erë a' tso' ttsé'ka senoie yësyësë Skéköl a' batsulewa Cristo Jesús mik e' wa.

12 E' kueki kë a' kawö mukiä sene sulu a as kë ie' alöökä a' ki ta ì sulu kos wamblak a' éna ese wamblè a' tö. 13 Kë a' e' muktsaïa sene sulu ulà a as e' kë tö a' klö'wá ì sulu wambloie. E' skéie a' e' múttsa Skéköl a wes s'duulewa shkénekane es. A' e' múttsa wa'ñe Skéköl a senuk yësyësë. 14 A' kë kú'iä Moisés ttè dalöiëno dikia. A' tso' Skéköl er buaë chöke se' a e' dikia. E' kueki a' e' múttsa senuk yësyësë ta es sene sulu kë e' alöpaka a' ki.

Skawöta senuk buaë yësyësë Skéköl a

15 E' dör es, e' ta cima sö ichèmi? Se' kë kú'iä ttè dalöiëno e' dikia. Se' tso' Skéköl er buaë chò se' a e' dikia. E'ma e' kueki ñì sulu wamblösö? Au, kë idör es. 16 A' wä ijcher buaë tö yi ttò iutekesö, ese ulà a se' tso' klöulewa wes s'klöulewa kanè mësoie tso' iwökir ulà a es. Es sene sulu ttò iutekesö, e' ta e' ulà a se' tso' klöulewa wes kanè mëso es ta e' nuí ki se' duöralur weir michoë. Erë Skéköl ttò iutekesö, e' ta e' ulà a se' tso' ta e' wa se' serdaë yësyësë. 17 A' bak klöulewa sene sulu ulà a wes kanè mëso es. Erë wëstela Skéköl a tö l'ñe ta ttè buaë pakane a' a e' iuté a' tö er moki wa. 18 Es a' yëulettsatke sene sulu ulà a ta l'ñe ta a' de sene yësyësë e' ulà a. 19 (A' ñì katötö Skéköl ttè a, e' kueki ttè i' kleekeyö a' a kanè mëso ttè wa.) Kenet a' e' me'ttsa e' ia'ukka sene sulusi wa ena ì sulu è kí wamblök. Erë e' sù l'ñe ta a' e' múttsa senuk yësyësë as a' ser batse'r.

20 Mik a' bakiä klöulewa sene sulu ulà a, eta kë a' tkine sene yësyësë ki. 21 E' wa ñì bua' dë' a' ulà a? E' ulà a a' mìne duökultur weir michoë. I'ñe ta ì sulu wamblel' a' tö ese tö a' jaëwéne. 22 Erë a' yënettsa sene sulu ulà a. A' de Skéköl kanè mësopaie. E' ulà a a' serke batse'r, e' bata dör sene michoë. 23 Ì sulu wamblekesö ese skéie s'duörawa. Erë wépa batsulewa Skékëpa Cristo Jesús mik, esepa a sene michoë meraë Skéköl tö ème.

Se' du'ulur ttè dalöiëno yoki

7 ¹A yamipa, Moisés ttè dalöiëno, e' suule buaë a' wä. A' wä ijcher tö ttè e' dikia s'tso', s'tso'ia ttsë'ka e' dalewa. ²E' dör wës alaköl senewabak es. Ese kë kawötä iwäm ökwa iwäm tso'ia ttsë'ka e' dalewa. Erë mik iwäm blenewa, eta e' tté olone ie' ki. ³Alaköl ese sené wëm o'ka tå iwäm chökle tso'ia ttsë'ka e' dalewa, e' ta ttè e' dalösewéwaitö. Erë iwäm chökle blenewa, e' ta ie' kë kui'ia ttè e' dikia. Ie' a serwamine buaë wëm skà tå, e' kë dör trë.

⁴ A yamipa, es idör se' a nies. Se' batsulewa Cristo mik, e' kuékij se' du'ulur ie' ta ttè dalöiëno e' yoki. Nies se' shkenekekane ie' ta as se' ser wës Skëköl wa iwër buaë es.

⁵ Mik se' bak senuk s'wák dör sulu e' dikia, eta ttè dalöiëno tö se' wörieikeke ì sulu kí wamblök. E' ulà a se' mìne duökulur. ⁶Se' bak kloulewa ttè dalöiëno e' dikia, erë i'ñe ta se' durulune ttè e' yoki. Se' yenettsa ttè e' ulà a as se' kaneblò Skëköl a kuá'ki sene pa'alí mé iWiköl tö se' a e' wa. E' kë dör wës se' bak kaneblök ie' a ttè dalöiëno kitule yekkuö kí e' iutè wa es.

Sene sulu ta nippök

⁷Es idir, e'ma ñima sö ichëmi? Moisés ttè dalöiëno kitule ñe' dör suluë? Au, kë idör es. Ttè e' kë künúpa, e'ma ye' kë wä ijcher tö i dör suluë. Ttè e' kë tö ichöpa: "Kë a' kawö ta' o'ka íyi kkechök," e'ma ye' kë wä ijcher tö e' dör suluë. ⁸Erë ttè dalöiëno kë künúpa, e'ma sene sulu kë diché ta'. E' kuékij ttè dalöiëno e' wa sene sulu tö ye' erkiowéka ì sulu tsakië wamblök. ⁹Ká iaiqae käm ye' wä ttè dalöiëno jcherwà, e' yoki ye' ttsë'ne' buaë. Erë mik ye' wä ttè e' jchenewa, eta sene sulu tso' ye' a e' diché iène ta ye' éna ianewa tö ye' dör i sulu wamblökaw ¹⁰⁻¹¹ kichatëulettsa. Ttè dalöiëno batamik sene sulu tö ye' kitö'wé as ì sulu wamblöyö, ese tö ye' kichatéettsa. Es ttè e' tö warma sene michoë mëmi ye' a, e' skéie ye' kichatéttsaítö.

¹²Es Moisés ttè dalöiëno e' dör buaë, e' dör yësyësë, e' dör batse'r.

¹³Etä ñe' yëne tö ttè buaë e' tö ye' kichatéettsa? Au, kë idör es. Ttè buaë e' batamik, ì sulu wamblekeyö, ese tö ye' kichatéettsa. Ttè dalöiëno e' tö se' a ikkacheke mokië tö i sulu wamblekesö, ese dör suluë ichöök. Es ttè dalöiëno dör buaë, e' wa sö isuëmi tö mokië ì sulu wamblekesö ese dör sulu ème.

¹⁴Se' wä ijcher tö ttè dalöiëno e' dör Skëköl wák ttè. Erë ye' dör siarë kë diché ta' kloulewa sene sulu ulà a ikanè mësoie. ¹⁵Ì wamblekeyö ese kë aye ye' wák éna. Ì buaë wák ye' éna ese kë wèyö. Erë ì ar suluë ye' éna, ese wamblekeyö. ¹⁶Ì kë wamblak ye' éna ese wambleyö, e' ta e' wa ye' icheke tö ttè dalöiëno e' dör buaë. ¹⁷⁻¹⁸Ì buaë wák ye' éna, ese kë or

ye' a, e' wa ye' waq ijcher tö ì dör buaë e' kek ku' ye' er a. Sö ichöma kek ì bua' ku' ye' wák dér sulu e' a. Es idir e' kueki ye' kek tö ì sulu wambleku' ye' wák er wa. Sene sulu tso' ye' er a, e' tö ye' kek iwamblök. 19 ì buaë wak ye' éna, ese kek weyö. Nies ì sulu kek wambleku' ye' éna, ese wamblekeyö.

20 Es ì sulu kek wambleku' ye' éna, ese wambleyö, e' ta e' kek dör tö ye' tó iwambleke ye' wák er wa. E' dör tö sene sulu tso' ye' éna, e' tö ye' keke iwamblök.

21 Es ye' éna iane tö eré ì buaë wak ye' éna eré ye' a sene sulu tker.

22 Ttè dalöiëno me'at Skéköl tö, e' wa ye' wöbatsö taiie. 23 Eré ilè skà tso' ye' a, e' ttsyö tö e' tso' ì buaë wak ye' éna ese wöklö'uk. E' dör sene sulu tso' ye' er a e', e' ulà a ye' tso' kloulewa.

24 Ye' dör siarëla. Ì sulu tso' ye' er a, e' tö ye' kichatétsu. E' yoki ciyi tö ye' tsatkëmi? 25 Skéköl tö ye' tsatké Skékëpa Jesucristo batamik. E' kueki wëstela chéyö ia.

Es ye' éna ttè dalöiëno me'at Skéköl tö e' è iutak. Eré ye' wák dér suluë, e' tö ye' kek ì sulu wambleku'.

Se' sermi buaë yësyësë Skéköl Wiköl wa

8 1-2 Cristo Jesús batamik Skéköl Wiköl tö sene michoë meke se' a, e' tö ye' yéttu sene sulu ena duewa e' ulà a. E' kueki i'në ta wepa batsulewu Cristo Jesús mik, esepa kek kichatepa Skéköl tö yës. 3 Ì kek onuk Moisés ttè dalöiëno a, e' wé Skéköl tö. Se' wák dér sulu e' kek tö se' kek ttè dalöiëno iutök buaë, e' kueki e' kek a se' tsatkënu. Eré Skéköl tö iwák alà patkek'bitu s'ditsöie ttewu se' skéie se' nuu patuoie. Es ie' tö sene sulu tso' se' er a e' kichaté'ttsu. 4 E' wé ie' tö as se' klö'ùnitu wes pé' buaë yësyësë es wes ttè dalöiëno yësyësë e' tö se' a ikië es. Se' klöne es, esepa serke wes Skéköl Wiköl ki ikiiane es. Ie'pa kek serku*u*ia wes s'wák dér sulu ki ikiiane es.

5 Wepa serke wes s'wák dér sulu ki ikiiane es, esepa er me'rie ì kiane e' ki ese è ki. Eré wepa serke wes Skéköl Wiköl ki ikiiane es, esepa er me'rie ì kiane e' ki ese è ki. 6 Ì kiane s'wák dér sulu ki, ese ki se' er me'rie, e' ta e' bata dör se' duowa. Eré se' er me'rie ì kiane Skéköl Wiköl ki, ese ki, e' ta e' bata dör sene michoë, nies sene berre Skéköl ta e'. 7 Eré wepa er me'rie ì kiane s'wák dér sulu ki, ese ki, esepa kek tö Skéköl ttè dalöiëno e' dalöië, mok*u* ie'pa kek a idalöiér. E' kueki ie'pa dör Skéköl bolökpa. 8 Wepa serke wes s'wák dér sulu ki ikiiane es, esepa kek a ì onuk wer buaë Skéköl wa.

9 Eré Skéköl Wiköl tso' se' a, e' ta se' kek ku'ia s'wák dér sulu ulà a. E' skéie se' tso' Skéköl Wiköl ulà a. Yi kek a Cristo Wiköl ku', ese kek dör ie' icha. 10 Eré Skéköl tö se' klö'wé wes pé' buaë yësyësë es, e' kueki Cristo tso' se' a. E' dör es, e' ta eré s'chka nurdawu se' nuu kueki, eré se' wiköl ser michoë. 11 Skéköl tö Cristo Jesús shkeo'kane, e' Wiköl tso' se' a, e' ta aishkuo ta ie' tö se' nu shke'weraku iWiköl tso' se' a e' wa.

¹² A yampipa, e' kueki k̄e se' kāne senukia w̄es s'wák dēr sulu ki ikiane es. ¹³ Se' serke es, e' t̄a se' duōrawa. Erē se' e' aléka iki Skéköl Wiköl wa, e' t̄a se' ser michoë.

¹⁴ Wépa wéttseke Skéköl Wiköl tö, esepa dör Skéköl ala'r. ¹⁵ Skéköl k̄e wa iWiköl mène se' a se' klö'wowa kësik wa as se' suarne. E' skéie iWiköl wa se' de ie' ala'rie. Ie' Wiköl wa ie' a ichémisö: "A yéwöla." ¹⁶ Ñies ie' Wiköl tö se' k̄e ittsök se' er a tö se' dör ie' ala'r. ¹⁷ Es se' dör ie' ala'r. Se' weirke Cristo t̄a ñita, e' je' t̄a ñies se' kirdawä buaë ie' t̄a ñita ie' olo t̄a taië e' ska!. Aishkuö t̄a i kos tso' bléule Skéköl w̄a mè se' a, e' döraë se' ulà a Cristo t̄a ñita.

Ì tso' se' a aishkuö t̄a e' dör buaë chökle

¹⁸ Ye' a ta ie' olo taië e' a se' dörañak aishkuö t̄a, e' dör buaë shute. E' o'mik t̄a se' weirke kos ká i' k̄i e' k̄e dör l. ¹⁹ Aishkuö t̄a ikkayérdaë wöshaë tö se' dör Skéköl ala'r. E' kewö paneke kröröe íyi ultane yö'at Skéköl tö ese tö. ²⁰ Íyi ultane yö'at Skéköl tö ese kos sulunewa. Ì kos yóole e' k̄e wák e' suluñnewa. Erē Skéköl wák tö iwöme'ttsa es. Erē ibua'weneraëtiò aishkuö t̄a. ²¹ Ie' wák tö iyë'at: "Aishkuö t̄a íyi kos yö'at ye' tö e' yerattsaneyö iweirke taië e' ulà a as itsatkénar ena ilókarka taië ye' olo wa ye' ala'r t̄a ñita." E' kueki íyi ultane yö'atitö e' tso' kawö e' panuk kröröe. ²² Se' w̄a ijcher tö dö ikkë t̄a íyi ultane yö'atitö e' rrerkeia ena iweirkeia w̄es alaköl alà kurketke weir es. ²³ Erē k̄e e' è rrerkü' kawö e' panuk. Ñies se' a Skéköl Wiköl menetke w̄es íyi tsá kakmè siä es, e'pa rrerkeia kawö e' panekeso e' dalewa. E' kewö ska' t̄a Skéköl tö se' tsératkö da'ila'rie, t̄a se' chkà mane'wérattsanetiò buaë k̄e duöta'wai. ²⁴ Se' tsatkène erē se' tsatkérketke da'iae e' panekeso. Ì tso'tke s'w̄a ese k̄e paneku'sö. E' kueki mik se' tö iché tö e' kewö panekeso, eta e' w̄a kiane chè tö kam sö isaù. ²⁵ Erē ì kam saùsö ese panekeso, e' t̄a se' kawöta ipanuk bëreë s'weirke kos e' dalë'ttsè wa.

²⁶ Es ñies se' k̄e diché ta!, e' kueki Skéköl Wiköl tö se' kimeke. K̄e se' wöblar buaë ttök Skéköl t̄a w̄es se' k̄e ttök ita es. Erē ie' wák Wiköl tso' se' tté chök ie' a taië kkochè wa ena ttè k̄e yér siä ese wa. ²⁷ Ie' w̄a se' er shule buaë. Ie' Wiköl tö ikieke ie' ichapa batse'r k̄i w̄es ie' k̄i ikiane es. E' kueki ì cheke iWiköl tö ie' a e' ane buaë ie' éna.

Se' e' aléka íyi ultane k̄i Cristo batamik

²⁸ Se' w̄a ijcher tö wépa éna Skéköl dalér, ñies iklö'bakitö w̄es ie' wák tö ibikeitsbak es, esepa t̄a i kos tköke, e' a ie' ulà ter ie'pa kimoie as idöttsa buaë w̄es ie' k̄i kiane es. ²⁹ Wépa shukitbikitö e'pa bikeitsbakitö tö idöraë w̄es ie' Alà es as ie' Alà dö ie'pa taië e' shuq w̄es ikok es. ³⁰ Wépa bikeitsbakitö e'pa kiéítö ñies. Wépa kiéítö e'pa klö'wéítö w̄es pë' buaë yésyèsë es. Wépa klö'wéítö es, esepa döraë ie' t̄a ñita ilo taië e' a.

³¹E' dör es, e' ta ke ikianeia che. Skeköl tso' se' ta, e' ta ñe alömika se' ki? ³²Ie' ke wa iwák Alà kkéone, e' me'ttsaitö ttèwá se' ultane skéie ie' yita ikos meraëitö se' a ilà ta ñita! ³³¿Yi tö wépa shukitbak Skeköl tö esepa kkatémi? Ke yi. Ie' wák tö ie'pa klö'wétke wes pe buaë yësyësë es. ³⁴¿Yi a ie'pa kichatérmi? Ke yi. Cristo Jesús kötwa se' skéie, e' kíie ta ishkenekane tker Skeköl ulà bua'kka se' tté chök. ³⁵¿lì tö se' yëttsami Cristo éna se' dalér taijé e' ulà a? ¿Se' weir taijé alè? ¿lì darérëe alè? ¿Se' weir Jesús tté batamik alè? ¿Se' duöke bli wa alè? ¿Ke se' datsi' ta alè? ¿Ilì tkò se' ta alè? ¿S'ttèwá alè? Au. Ke ia se' yerpattsa ie' ulà a. ³⁶E' dör wes Skeköl yëkkuö tö iche es, e' tö iche:

Be' dalërmik wékké alè ta sa' tterawa pe tö.

Sa' sueke ie'pa dör wes obeja tsèmi ttèwá es.^o

Es Skeköl yëkkuö tö iche.

³⁷Eré e' shuqa se' dör e' alökwakpa tsata, Cristo éna se' dalér taijé e' batamik. ³⁸E' kueki ye' wa ijcher buaë tö ke it se' yepattsa Skeköl éna se' dalér taijé e' ulà a. Duewa, sene, ie' biyochökawakpa, íyi wökir ke wérta'wa, itköké se' ta jíne ta, itkomi se' ta aishkuö ta, iskà tso' diché ta!, ³⁹ikos tso' ká jaa, ikos tso' ká diöshet, ekké kos ena iskà yöl'atitö, e' kos ke a se' yerpattsa ie' éna se' dalér taijé e' ulà a. Ie' éna se' dalér taijé, e' kkachéítö se' a Skeképa Cristo Jesús e' wa.

Skeköl tö Israel aleripa shukitbak ie' ala'rie

9 ¹ì cheke ye' tö a' a e' dör mokié. Ye' dör Cristo icha, ke ye' kachò. ²Nies Wikól Batse'r wa ye' er tö ye' a icheke tö e' dör mokié. ³⁻⁴Moki ye' chkenewa siarë, taijé ye' eriarke kekraë ye' wák ditsewöpa kueki. Ye' wák mú kichatée Skeköl tö yëttsa Cristo ulà a as ie'pa tsatkér ye' skéie. ⁴E'pa dör Israel aleripa. Ká iaiaqë Skeköl tö ie'pa tse'tkò ie' ala'rie. Ie'pa a ie' tö ilo taijé e' kkayë!. Ie' ena ie'pa tté me' ñi a tsakié nies itté dalöiënö e' me'itö ie'pa a. Wes íyi wakanewë ie' dalöioie e' wa ie'pa wöblao'itö. Nies ie' kablë! ie'pa a er buaë chök. ⁵Ie'pa dör sa' yëpa bak ká iaiaqë dalöiërtá taijé, e'pa aleripa. Nies wé pairine'bitu idi wa s'blüie e' kune! ie'pa ditsewö wa, e' dör Skeköl dör íyi ultane tsata kikarkekä kekraë e'. Es e' idir.

⁶Ke ye' ku' ichök tö Skeköl kablë! er buaë chök ie'pa a e' ke wa bak. E' ke dör es. E' dör tö ke ie'pa seraq dör Israel aleripa chökle Skeköl a. ⁷Nies Abraham aleripa, e'pa kibiiepa ke dör ie' aleripa chökle Skeköl a. Skeköl tö iyë! ie' a: "Be' aleripa chökle, e'pa döraë Isaac wa."^p ⁸E' wa kiane che tö ke yi dör Skeköl ala'r s'ditsewö wa. E' skéie wépa tö iuk Skeköl kablë! e' klö'wé wes Abraham tö iklö'wé es, esepa è dör Abraham aleripa chökle Skeköl a. ⁹Skeköl kablë! ie' a tté i' wa: "Kawö

^o Salmo 44.22 ^p Génésis 21.12

ikké tā duas iēk ye' dörane tā be' alaköl Sara alà tā'tke."^q E' klö'wé Abraham tö.

¹⁰Erë kē dör e' è. Sara alà kūne' ñe' dör sa' yé bak ká iaiqé kiè Isaac e'. Ie' alà ka'ka itayé Rebeca tā e'pa dör klö wakpa wém. ¹¹⁻¹³Erë kām ie'pa kūr, kām ie'pa tö i búaë ù ö i sulu wamblò, e' yoki Skéköl tö iyé' Rebeca a: "Ikibi ék döraë itsirla kanè mésioie."^r E' dör wes iskà tso' kitule Skéköl yékköö kí es, e' kí ie' tö iché: "Jacob daléne ye' éna, erë Esaú watéttsayö."^s Es iatetke tö wéne shushtak ie' wák éna, ese shushtéitö as iwà döttsa wes ie' kí ikiane es. Ké dör i wésö ese kueki.

¹⁴Es idir, e' tā ćsö ichèmi tö Skéköl kē dör yésyës? Au, kē idör es. ¹⁵Ie' tö iyé' Moisés a: "Wé a ye' er búaë chak, ese a ye' er búaë chöraë. Nies wé suak ye' éna er siarë wa, ese suerayö er siarë wa."^t ¹⁶E' kueki ie' kē er búaë chö se' a, se' kí ikiane ö i wekesö e' kueki. Erë wépa sueke ie' tö er siarë wa, esepa a ie' er búaë chöraë. ¹⁷E' dör wes itsö' kitule Skéköl yékköö kí es. E' kí Skéköl tö iché Egípto blú a: "Ye' tö be' tkéka ká i' blúie, e' wà tā ye' wā. E' dör ye' diché kkachoie be' wa as yi dör ye' e' tté pakar ká wáñe."^u ¹⁸Es yi suak Skéköl éna er siarë wa, ese sueraëitö er siarë wa. Nies yi er darë'wakwā ie' éna, ese er darë'wéravā ie' tö.

¹⁹Erë isalema a' wele tö ye' a ichèmi: "Mokí tö i kiane wè Skéköl kí ese kē wöklönuk yi a ćwes ie' tö se' chakèmi se' nuì kí?" ²⁰Erë ye' iiutèmi: A wém ćima be' erbikö be' dör yi, e' tö Skéköl iutè er sulu wa? Skau kē tö ichepa iyuökwak a: "çl kueki be' tö ye' yué i' es?" ²¹Skau yuökwak e' a iyörmí wes ie' éna iyuak es. Skauçhka e' è yörmí skau bual'buaie ena skau èseie nies.

²²Es nies Skéköl tö iwèmi wes ie' kí ikiane es. Ie' éna ie' kësik ena ie' diché kkachak i sulu wamblökawka wömeuletsa weinuk esepa ewèwa wa, e' tā e' wèmi ie' tö. Erë e'pa kós dalé' ttsekeia ie' tö bérre enaë ²³as ie' olo taië shuteë e' kkachòitö se' shukitbakitö e'pa a. Ká iaiqé ie' tö se' shukitbak suè er siarë wa nies se' klöö'bakitö as se' dò ie' ska' olo tā taië ie' tā nítä. ²⁴Es judiowak ena pë' kē dör judiowak, e'pa shua ie' tö se' klöö'bak ie' wák a. ²⁵E' dör wes Oseas tö ikit iyékköö kí es. E' kí Skéköl tö iché:

"Wépa kē dör ye' icha, esepa kieraëyö ye' icha.

Wépa kē dalér ye' éna, esepa a icheraëyö: 'ye' éna a' dalér.'

²⁶Nies ká wé kí ye' tö iyé': 'a' kē dör ye' icha'

ká e' è kí ye' icherane: 'Ye' dör Skéköl chök e' ala'r a' dör.' "^w

²⁷⁻²⁸Isaías tö Israel aleripa yë! i' es:

"Ká wa'ñe wépa wömeuletsa kichaténuk

e' wakaneweraë Skéköl tö bet kē wötkénuk yës.

^q Génesis 18.10,14 ^r Génesis 25.23 ^s Malaquías 1.2-3 ^t Éxodo 33.19 ^u Éxodo 9.16

^v Oseas 2.23 ^w Oseas 1.10

E' kueki eré Israel aleripa dör taië wes dayë tséwö es,
eré ie'pa welepa è tsatkérdaë, kë dör taië.^x

29 E' dör wes Isaías tö iyë! es. Ie' iché:

"Skéköl diché ta' íyi ultane tsata, e' kë tö se' aleripa múpaat,
e'ma se' enewa seraa wes Sodoma ena Gomorra wakpa enewa es."^y

Jesús tté buaë e' dör Israel aleripa a ñies

30 Es sö isué tö pë! kë dör Israel aleripa, kë ku' sene yésyése e' yulök,
esepa klö'wé Skéköl tö wes pë! buaë yésyése es ie'pa erblé Jesús mik e'
wa. **31** E' skéie Israel aleripa ki ikiane tö Skéköl tö ie'pa klö'wé wes pë'
buaë yésyése es tté dalöiëno e' dalöiè wa, eré e' kë ska' ie'pa ulà dë!. **32** ñí
kueki e' kë dë! ie'pa ulà a? Ie'pa kë erbléne Jesús mik e' kueki. Ie'pa erblé
ì buaë wekerakitö e' mik. E' kueki ie'pa tëne Jesús mik wes s'klastkér ák
mik es. **33** E' dör wes itso' kitule Skéköl yékkuo ki es, e' tö iché:

"Ye' ttó ttsó. Ák tké'atyö et Sión,

e' mik pë! klastkérdaë, ák e' tö ie'pa eröraë iski.

Eré wépa erblé ák e' mik, esepa kë eriarpa."^z

Es Skéköl yékkuo tö iché. Ák e' tö Jesús ché.

10 ¹A yamipa, Israel aleripa mú tsatkér e' kkechekeyö taië ye' er
a, e' kiekeyö Skéköl a. ²Ye' iché tö moki ie'pa kaneblak darerëe
Skéköl a. Eré ie' tté mokijë e' wà kë ane ie'pa éna buaë. ³Ie'pa kë éna iane
tö ie' tö s'klö'weke wes pë! buaë yésyése es s'erblé Jesús mik e' wa. Tté
e' watéttsa ie'pa tö. Ie'pa atäk buaë yésyése ie' wöq ie'pa serke es e' wa.
⁴Eré Moisés tté dalöiëno e' wà dör Cristo kkachè. E' kueki mik ie' de, eta
tté e' wà de. E' kueki wépa erblé ie' mik esepa ultane klö'weraë Skéköl tö
wes pë! buaë yésyése es.

⁵Se' wér yésyése Skéköl wa sene yésyése wa, e' yë! Moisés tö il es: "Yi
tö tté dalöiëno e' dalöié yésyése seraa, ese ser michoë tté e' wa."^a ⁶Eré se'
wér yésyése Skéköl wa se' erblé Jesús mik, e' yë! Moisés tö il es: "Kë a' tö
ibikeitsar tö ñy*í* mi'mi ká jai a?" —E' dör wes se' mú mi' Cristo yulök as
ibitune ká il ki.— ⁷Ñies ñy*í* mi'mi ká dià käkska?" —E' dör wes se' mú mi'
Cristo yulök as ishkerkane s'duulewä tso' esepa shua.— ⁸Eré tté e' tö iché:
"Tté buaë e' tso' tsinet se' ska' ena se' kkò a? ena se' er a?"^b Tté buaë e' dör as a'
erblö Jesús mik, e' tté pakeke sa' tö. ⁹⁻¹⁰Se' er a tté e' klö'wésö as Skéköl tö se'
klö'ù wes pë! buaë yésyése es. Ñies s'wák kkò wa ichésö tö Jesús dör Skékepa
ekol è e' as se' tsatkér. E' kueki iché a' tö a' wák kkò wa tö Jesús dör Skékepa
ekol è e', ñies iklö'wé a' tö a' er a tö Skéköl tö ishkeo'kane, e' ta a' tsatkérdaë.

¹¹ Skéköl yékkuo tö iché: "Yi erblé ie' mik esepa kë eriarpa."^c ¹² Skékepa ñe'
è dör sulitane Kéköl. Judiowak ena wépa kë dör judiowak, esepa kos Kéköl ie'

^x Isaías 10.22-23 ^y Isaías 1.9 ^z Isaías 8.14; 28.16 ^a Levítico 18.5 ^b Deuteronomio 30.14

^c Isaías 28.16

dör. E' kuékí ie'pa dör ñikkëe ie' wöä. Wépa kköchöke ie' a as ie'pa tsatkötö, esepa a ie' er buaë chò taijë. ¹³E' dör wës Skëköl yëkkuö tö ichë es, e' tö ichë: "Yi kos tö e' tsatkë kié Skëköl a, esepa ultane tsatkérdaä."^d ¹⁴Erë kë s'erblène ie' mik, e' ta ćwes s'kköchömi ie' a? Nies kë s'wë ie' tté ttsëule, e' ta ćwes s'erblömi ie' mik? Nies kë yi wa ie' tté pakane siä, e' ta ćwes itsémisö? ¹⁵Nies ie' tté pakökawakpa kë patkëne yi wa, e' ta ćwes e'pa dòmi ie' tté pakök siä? E' dör wës Skëköl yëkkuö tö ichë es, e' tö ichë: "Wépa wa ttè buaë datse siä, esepa de e' dör buaë shute."^e

¹⁶Erë kë sulitane wa ttè buaë e' klöne. Es Isaías tö iyë'bak: "A Skëköl, ttè paka' sa' tö wësua kë yi wa e' klöne."^f ¹⁷Es sö isuë tö se' erblé Skëköl mik, e' datse ie' tté ttsëösö, e' wa. Ttè e' dör Cristo tté.

¹⁸Erë ye' ichakë: ¿A' ichë, kë iwärak ttè e' ttsëule? Erë ye' e' iutònë tō, ie'pa wa ittsëule je!. E' dör wës Skëköl yëkkuö tö ichë es wé ichëitö:

"Skëköl ttè pakökawakpa, e'pa tka ká wa'ñe,

Ttè i' de dò wé ká i' erkerö ee."^g

Es Skëköl yëkkuö tö ichë.

¹⁹Ye' iskà chakëne: ¿A' ichë Israel aleripa kám éna iwà ar? E' iutë!
Moisés tö mik ie' tö iyë! ie'pa a tö Skëköl tö iyë! i' es:

"Ye' tö a' keraë sibinukkä pë! kë dör ì, esepa wa.

Ye' tö a' keraë ulunukkä pë! kë éna ì aqe, esepa ki."^h

²⁰E' ukuöki tå Isaías diché dë'ka ichök tö Skëköl tö pë! kë dör Israel aleripa esepa yë! i' es:

"Wépa kë kù! ye' payulök, esepa tö ye' kué.

Wépa kë kù! ye' chakök, esepa a ye' e' kkaché."ⁱ

²¹Nies Isaías tö iskà yë! tö Skëköl tö Israel aleripa yë! i' es:

"Ie'pa tö ye' ttò dalösewéwa ñippöke ye' ta,

esepa a kekraë ye' tö ikimè watkè."^j

Es Skëköl yëkkuö tö ichë.

Skëköl er buaë chöraë Israel aleripa a

11 ¹I' ta ye' ichakë: ¿A' ichë, Israel aleripa watéetṣa Skëköl tö seraä?
Au, kë idör es. Ye' wák dör Israel aleri eköl. Ye' dör Abraham aleri eköl Benjamín ditséwö wa. ²Kuaë Skëköl tö Israel aleripa shukitbak iwák ichaie. Kë ie'pa watëuletsa ie' wa. Elías tté tso' kitule Skëköl yëkkuö ki wé Israel aleripa kkatë'kaitö Skëköl a, ¿e' kë jcher a' wa? Ie' iché Skëköl a:
³"A Skëköl, ie'pa tö be' ttekölpa malepa kos ttelur. Nies ká! tso' íyi moka be' a, e' kos tkéttasarakitö. Ye' è atéat ttsë'ka erë ye' ttakwá ie'pa éna ñies."^k
⁴Erë Skëköl tö ie' iuté: "Wépa döka mil kuryök (7.000) e'pa kë e' tkëulewa kuchë ki Baal dalöioie ekkëpa tsol'iä ye' wa."^l ⁵Es ñies iñne tå Israel aleripa

^aJoel 2.32 ^bIsaías 52.7 ^cIsaías 53.1 ^dSalmo 19.4 ^eDeuteronomio 32.21 ^fIsaías 65.1

^gIsaías 65.2 ^h1 Reyes 19.10,14 ⁱ1 Reyes 19.18

tso' taië, erë e' shuá wépa a Skéköl er buaë yë' ta ishukititö, esepa kë dör taië. ⁶Ie'pa shukititö ie' er buaë ché ie'pa a e' kueki, e' ta e' wà kiane chè tö e' kë dör i buaë wé ie'pa to e' kueki. Ichópa es, e'ma kë ie' er bua' yëne.

⁷E' kueki sö isué tö Israel aleripa bak tsatkè yulök, e' kë dë' ie'pa ultane ulà a. Erë ie'pa wélepa shukit Skéköl tö, e'pa ulà a ide, erë imalepa er darérulune. ⁸E' dör wes Skéköl yékköö tö ichè es. E' ichè: "Skéköl tö ie'pa ke er chöukwa ie' ska!. E' dör wes ie'pa wöbla ta', erë kë iwawër es. E' dör wes ie'pa kuköña ta' erë kë iwattsér. Dò iñe ta ie'pa dör es."^m ⁹Es ñies David tö ie'pa yë' i' es:

"Mik ie'pa tso' kawö tkö'uk kaneë, eta as ee ibolökpa tö iklö'ùwa kësik wa
as ie'pa klastkér ta iweirdak.

¹⁰Iwöbla mú kë wawëria.

Itsiwö mú körwa dalì ekkeë dikia kékraë."ⁿ

Pë' kë dör Israel aleripa esepa tsatkérdaë

¹¹I' ta ye' ichakè: A' ichè Israel aleripa tö Jesús watë'ttsa ze' wà kiane chè tö ie'pa kë tsatkérpa? Au, e' kë dör es. E' skéie i sulu wamblé ie'pa to ñe' batamik pë' malepa tsatkérmi. E' tka es as ie'pa sibirka pë' malepa ki ta ierkirdak erblök Jesús mik. ¹²I sulu wamblé ie'pa to, e' batamik pë' malepa a Skéköl er buaë ché taië ka wa'ñe. E' yita buaë sulitane a ie' er buaë ki chöraë taië shute mik judiowak taië erblök Jesús mik eta.

¹³Erë a' kë dör judiowak, esepa a ye' to ilè cheke. Skéköl tö ye' a kanè i' me' Jesús ttékolie pë' kë dör judiowak esepa a ttè pakök. Kanè e' dalér taië ye' éna. ¹⁴Isalema kanè e' wa ye' to ye' wák ditsewöpa wélepa mú ukyëwèka ta ie'pa ñies erblömi Jesús mik as itsatkér. ¹⁵Ie'pa watétsa Skéköl tö e' batamik ie' ena ka wa'ñe wakpa malepa er buarmine ñi ki. E' yita mik ie' to ie'pa skà kiéwane buaë, eta e' dör buaë shute. E' dör buaë wes s'duulewa e' shkenekane es. ¹⁶Harinachka tsá meule Skéköl a^o e' dör batse'r, e' ta iëyök dör batse'r ñies. Ñies kal wilicha dör batse'r, e' ta kal e' kos dör batse'r ñies. Es judiowak yépa tsá dör Skéköl icha, e' kueki ileripa dör ie' icha ñies.

¹⁷Skéköl tö judiowak watétsa, e' dör wes kal uru kiè olivo e' ulà téé es. Pë' kë dör judiowak esepa dör wes olivo klò kañiru ulà tkewá olivo uru ulà téule ese skéie es. E' batamik iñe ta a' serke buaë olivo klò uru e' wì mik. ¹⁸E' kueki olivo uru ulà téule, e' kë ki a' e' ttsökka. Erë a' e' ttsakka, e' ta a' éna ianú tö ulà serke iwí mik; iwì kë serky' iulà mik.

^m Deuteronomio 29.4; Isaías 29.10 ⁿ Salmo 69.22-23 ^o **11.16** Harinachka tsá meule Skéköl a: Pablo tso' ichök tö judiowak dör wes harinachka es. Harinachka tsá e' dör wes judiowak yépa tsá Abraham ena Isaac ena Jacob es. Harinachka iëyök e' dör wes ileripa datse itöki es.

¹⁹ Isalema a' ichèmi: "E' yène erë iulà uru tērolone as sa' tkērwāne iskéie." ²⁰ E' yène erë ie'pa tērolone ie'pa kë erbléne Jesús mik e' kueki. Erë a' erblé Jesús mik, e' è kueki a' tkēulewā olivo klò uru mik. E' kueki kë a' e' ttsökkä. Warma a' kawötä Skéköl dalöiök. ²¹ Ie' kë wā kal chōk e' ulà meneat, e' yita kë ie' tö a' mepaat. ²² A' éna ianú tö wes Skéköl dör. Ie' er buaë chòmi se' a, erë ñies ie' a s'kichaterermi. Wépa anemi ì sulu a, esepa kichaterattsaítö. Erë ie' er buaë ché a' a. A' erblökei ie' mik, e'ma buaë idir. Erë a' kë serky'iä es, e' ta' a' tērdattsä ñies. ²³ Judiowak kë erbléne Jesús mik. Erë e' kë wamblèia ie'pa tö ta ierblé imik, e' ta Skéköl wā diché tso' ie'pa tkowāne iwákpa kéli mik, e' kueki itkērdawārak. ²⁴ E' wā dör i' es: a' kë dör judiowak, e'pa dör wes olivo kañiru ulà tēule tkēulewā olivo uru mik es. Erë e' kë wetasö es, erë es Skéköl tö iwé a' a. E' yita buaë judiowak dör wes ulà chōk es, esepa tkērwamine buaë iwákpa kéli mik.

Israel aleripa tsatkérdaë taië

²⁵⁻²⁶ A yamipa, kenet ta ttè tso' bléule, ese chekeyö a' a. Ye' kí ikiane tö ttè e' jcherwa a' wā as a' kë e' ttsökkä tö a' wā íyi jcher Israel aleripa tsata. Ttè bléule e' dör i': íñe ta Israel aleripa kibiiepa er darérulune dò mik pë' malepa shūkitbak Skéköl tö e' kos tsatkéne eta. E' ukuöki ta ie'pa kos tsatkérdaë wes Skéköl yékkuö tö ichè es, e' tö ichè:

"S'tsatkókwak datse Sión,
e' tö sene sulu kos yerattsä Jacob aleripa shua.

²⁷ Ttè e' meraéyö ie'pa a
mik ie'pa nuí olo'yéyö ie'pa kí eta."^p

Es Skéköl yékkuö tö ichè.

²⁸⁻²⁹ Mik Skéköl tö s'shushté er buaë choie sia, eta e' kë mane'wepaitö. Israel aleripa tö Jesús tté buaë watétsa, e' kueki íñe ta ie'pa dör Skéköl bolökpa. Erë ká iaiaq ie'pa yépa bak e'pa shūkititö er buaë choie ie'pa a. E' kueki ie'pa aleripa dalérkeia ie' éna. E' tka es ie'pa ta as a' tsatkér. ³⁰⁻³² Sulitane tö ie' ttè dalösewéwa, e' nuí ulà a se' tso' kloulewa. E' me'atbakítö es as ie' a sulitane sur er siaré wa ñikkéé. E' kueki kenet a' tö ie' dalösewéwa, erë íñe ta a' suéito er siaré wa, ie'pa tö ie' dalösewéwa e' kueki. Es ñies íñe ta ie'pa tö ie' dalösewékewa, erë e' dör as a' saùítö er siaré wa, ñies as ie'pa saùneitö er siaré wa.

³³ Skéköl er buaë ché taië shute se' a. Ie' wā íyi ultane jcher buaë sulitane tsata. Ie' kabikeitsò taië iski. Ì bikeitseke ie' tö ese kë wā pakanuk yi a. Ì wekeitö ese kë anuk yi éna. ³⁴⁻³⁶ Ì kos e' wì dör ie'. Ì kos tso' ie' batamik. Ì kos tso' ie' wák a. E' kueki Skéköl yékkuö tö ichè:

"Skéköl erbikò e' kë jcher yi wā.

^p Isaías 59.20-21; 27.9

Kè yi a ie' pautuk.
 Kè yi a ì menuk ie' a keweie
 ās ie' tö iské mûne ia."
 iSkéköl kikökásö kekraë! iEs e' idir!

Wes se' kawota senuk Skéköl ala'rie

12 ¹A yamipa, Skéköl er buaë ché se' a taië, e' kueki ye' kkochò a' a tö a' e' múttsa eköl eköl ie' a kekraë wes ì batse'r meule ie' a wér buaë ie' wa es. Es se' tö ie' daloië e' wakanewèmi mokjë. ²Kè a' senukia wes wépa kë tö ie' daloië esepa ser es. E' skéie a' erbikè mane'úttsa pa'ali ta' e' wa a' sermi buaë yésyésë. Es ì kiane ie' ki ese jchermi buaë a' wa wawè. E' wà dör ì dör buaë, ì wér buaë ie' wa ena ì dör yésyésë ese.

³Ie' er buaë ché ye' a, e' kueki ie' tö kanè me' ye' a Jesùs ttekolie. E' wa ye' tö a' kos a ichè tö kë a' e' bikeitsökkä tkökä kos s'ké e' bikeitsök e' tsata. E' skéie se' e' bikeitsò yésyésë kos Skéköl tö imé se' a erbloie ie' mik ekkë. ⁴E' dör wes se' dör es. Se' wöbla ta', ulà ta' ena s'yese skà tso' taië ku'a'ki ku'a'ki, erë e' kos wöiülewa ñita s'wák eköl è a. ⁵E' sù se' erblöke Cristo mik esepa dör taië ku'a'ki ku'a'ki, erë se' kos dör wes wák eköl è es, se' kos batsulewa ie' mik e' wa.

⁶Es Skéköl tö imé se' a ku'a'ki ku'a'ki ñì kimoie wes ie' ki ikiane es. E' kueki wépa a iméitö ttoie ittekolie, esepa ttò es, ie'pa erblö Skéköl mik e' wa. ⁷Wépa a imé Skéköl tö s'kimoi, esepa tö s'kimú. Wépa a iméitö s'wöbla'woie Skéköl ttè wa, esepa s'wöbla'ú. ⁸Wépa a imène s'er diché ioie, esepa tö s'er diché iò. Wépa a imène íyi kakmoie, esepa ikakmú er bua' wa kë dör ì skéie. Wépa a imène s'wëtsoie, esepa s'wëttsú kaneë. Wépa a imène s'malepa suoie er siarë wa, esepa tö iwà ú ttsë'ne buaë wa.

Jesús mik erblökwakpa ñì dalér

⁹A' ñì daléritsö er moki wa. Sene sulu kos e' watöttsa. E' skéie sene yésyésë kos e' a' senú kekraë. ¹⁰A' ñì daléritsö wes ñì elpa ñì dalér es. A' ñì daloiò taië.

¹¹Ì kos weke a' tö, e' ú kaneë. Kè a' bikenuk. Skéköl kanè ú ttsë'ne buaë meke iWiköl tö se' a e' wa.

¹²Ì buaë panekesö, e' kueki a' senú ttsë'ne bua' wa. A' weirke e' dalë'ttsö er bua' wa. A' ttò S'yé ta kekraë.

¹³S'batse'rpa malepa weirke ki ilè kiane, esepa kimú. Yi de a' pakök, ese kiowá er bua' wa.

¹⁴Wépa tö a' we'ikeke Jesús tté kueki, kë esepa ki alibchök, e' skéie er buaë chô iarak.

¹⁵Wépa ttsë'rke buaë, esepa ta' a' ttsë'nú buaë. Wépa iuke, esepa ta' a' iú.

¹⁶A' senú bëre ñita. Kè a' e' ttsökkä s'malepa tsata. E' skéie a' e' batsö se' esepala ta buaë. Kè a' e' bikeitsökkä tö a' wa íyi jcher taië.

17 Yi tö ì sulu wamble a' ki, e' ta kè iské wamblarne. Ì kos dör buaë yësyësë sulitane a ese ú. 18 A' senú bërë sulitane ta kos a' dirmi ekkë. 19 A yamipa dalér ye' éna, kè ì sulu ské wamblarne yi ki. E' skéie imúat Skéköl kësik ulà a. Ie' tö ichè iyékkuo kí i' es: "Ye' è wöki iské wérke wè. Yi tö ì sulu wamble, e' ské wérayö iki."^q 20 Nies ichè: "A' bolökpa dué bli wá, e' ta itiò. Ie' er sine, e' ta di' mú iá yè. A' iwé es, e' ta ie'pa jaérdaë."^r 21 Kè sene sulu kar e' alökkä a' ki. E' skéie a' e' alökkä sene sulu ki sene yësyësë wa.

13 ¹Sulitane kawötä ká wökirpa ttè dalöiök. Skéköl tö kawö me' ie'pa a s'wëttsioie. Itso'rak kos e'pa tké'ka ie' tö. ²E' kueki wépa kè tö ie'pa dalöiè, esepa nippöke wépa tké'ka ie' tö esepa ta. Ese wakpa weirdaë iulà a. ³⁻⁴S'wökirpa kè tkénéka s'ser yësyësë esepa we'ikök as isuardak. Ie'pa dör Skéköl kanè mésopa a' kímoie. Ie'pa tso' s'ser suluë esepa we'ikoie. Esepa je' kawötä suanuk. A' senak kè suar ta! s'wökirpa yöki, e' ta a' senú yësyësë ta ie'pa tö a' kikeraka. Erë wépa serke suluë, esepa je' kawötä suanuk. Kè é ichók ie'pa a kawö mène s'we'ikoie. Ie'pa tso' kaneblök Skéköl a s'ser sulu we'ikoie wës kawö meneat ie'pa a es.

⁵ E' kueki se' kawötä ie'pa ttè iutöök, e' kè dör as kè itö s'we'ikö e' è kueki. E' dör tö se' er tö se' a icheke tö e' dör buaë yësyësë e' kueki. ⁶E' kueki nies inuköl patauñ ie'pa tö se' keke ese patuakesö. Ie'pa dör Skéköl kanè mésopa kaneblöke ie' a s'wökirpaie. E' dör ie'pa kanè, e' kueki ie'pa patuè e' dör buaë. ⁷E' kueki imusö ie'pa a eköl eköl wës s'kawötä imuk es. Ilè kawötä patuè età ipataú. Wépa kawötä dalöiè esepa dalöiò.

⁸A' wá nuì tso' kos e' pataú. Erë nuì tso'ia se' ki kekraë, e' dör nì dalérirtsè, e' kè patonuktsa se' a. S'malepa dalérítsekesö, e' ta e' wa ttè dalöieno me'at Moisés tö e' wá kos dalöiösö. ⁹Ttè e' tö ichè: "Kè a' kawö ta! s'senewabak daloseukwá, kè a' kawö ta! s'ttökwa, kè a' kawö ta! akblök; kè a' kawö ta! o'ka íyi kkechök."^s Ttè e' ena imalepa kos e' wöiñewa ttè etkè a, e' dör i!: "A' malepa daléritsö wës a' wákpa e' dalér es."^t ¹⁰S'malepa dalérítsekesö, e' ta kè ì sulu wamblepasö yi ta. Es ttè dalöieno kos e' dalöiekosö mokië yësyësë.

¹¹A' senú es. S'tsatké kewö kí dewatke tsinet se' erblë' Jesúis mik kuaë e' tsata. E' kewö a se' tso' i'ñe ta, e' anú a' éna. E' kueki kè a' senukiä wes s'kapötér nañewe es. ¹²Sene sulu kewö erekwatke ta se' tsatkeke e' kewö dökewatke wes ká nirketke s'ki es. E' kueki kè se' e' wambletiä suluë wes pë' tso'ia stui a e' wamble es. E' skéie se' senú yësyësë, e' dör wes s'ser ká ní a es. Se' e' duòser nippök sene sulu ta wës nippökwakpa es. ¹³Se' senú buaë yësyësë wes s'ser ká ní a es. Kè se' kàne e' wambletiä bloblopa es. Kè se' kàne trénuk, ç' ya'uk sulu. Kè se' kàne nippök. Kè se' kàne ukyënu s'malepa ta. ¹⁴E' skéie a' senú buaë yësyësë wes Skékëpa Jesucristo ki kiane es. Kè a' tö ibikeitsök tö wës a' a s'wák dér sulu e' wöpatérmi.

^q Deuteronomio 32.35 ^r Proverbios 25.21-22 ^s Éxodo 20.13-17 ^t Levítico 19.18

Kè a' ñì bikeitsök suluë

14 ¹Wépa erblöke Jesús mik, erë kám ierblò bua'ie, esepa kiówá er bua' wa. Ttè bikeitseke a' tö kuá'kí kuá'kí ese kë kí a' ñì iútök. ²A' welepa tö ibikeitseke tö Jesús mik erblökawakpa a íyi ultane katarmi. Erë a' welepa skà kám erblò bua'ie Jesús mik, esepa tö iklö'wé tö iyiwak chhkà kë katar. ³Wépa tö íyi ultane katé, esepa kë kànè wépa kë ikatè esepa chök iki. Nies wépa kë ikatè, esepa kë kànè wépa tö ikatè esepa chök iki, Skéköl tö ie'pa klöq'bak ie' ichaie e' kueki. ⁴Se' dör Skékëpa Cristo kanè mésopa. Wes se' wér ie' wa eköl eköl, e' wérke ie' wák wóki. Ie' a se' kímermi as se' wér buaë ie' wa, e' kueki se' wérdaë ie' wa buaë. E' kueki ćwes s'yamipa chémisö suluë?

⁵Nies se' shuá welepa tso' tö ibikeitseke tö s'kawötä diwö wele batseitsök imalepa tsata. Erë iéltépa tö ibikeitseke tö diwö ultane dör ñies ème. Se' kawötä wa ijchenuk eköl eköl tö i klö'wésö e' dör yésyésë. ⁶Wépa tö iklö'wé tö s'kawötä diwö wele batseitsök bua'iewa, esepa tö batseitske Skékëpa Cristo dalöioie. Nies wépa tö íyi ultane katé esepa tö ikateke Skékëpa Cristo dalöioie ta wéstela chekeitö Skéköl a iki. Wépa kë tö iyiwak chhkà katèia, esepa tö ilo'yé Skékëpa Cristo dalöioie ta wéstela chekerakito Skéköl a i ñekerakito e' ki.

⁷Se' dör Skékëpa Cristo icha, e'pa tso' ttsë'ka ö e'pa duowá e' dör ie' dalöioie, kë idör se' wák dalöioie. ⁸Mik se' tso'iá ttsë'ka, eta se' serke ie' a. Mik se' duowá, eta se' duowá ie' a. Se' tso' ttsë'ka ö se' duowá, erë se' dör ie' icha. ⁹Ie' kötewá e' shkenekane as ie' dò s'durulune ena s'tso' ttsë'ka e'pa kos Kékölle.

¹⁰Se' ultane döraë Skéköl tkér s'shülo kulé kí e' wörki. E' kueki ćiök a' ñì chò ö ñì saqù suluë? ¹¹Skéköl tö ichè iyékkuo kí i' es:

“Ye' wák ser wa yö ichè:

Sulitane e' tulörawa kuchë kí ye' wörki.

Sulitane tö ye' kíkeraka.”^u

Es Skéköl yékkuo tö ichè. ¹²Es sö isuë tö wes se' serke e' kí Skéköl tö se' chakerane eköl eköl.

¹³E' kueki kë se' kànè ñì chökiá suluë. E' skéie a' e' tkówá darérë i tö s'yamipa wöklö'wëmi ö i tö iémimine sene sulu a, ese kë wär. ¹⁴Ye' wa ijcher buaë tö kë chkë wéne tö s'ia'wëpa ñáie Skéköl wöa. Ye' erblöke Skékëpa Jesús mik, e' wa ye' iklö'wé yésyésë tö es idir. Erë wépa tö iklö'wé tö chkë wele tö s'ia'wëmi ñáie, e' ta es idir esepa a. ¹⁵E' kueki a' tö s'yami wele siawéwa i kateke a' tö e' batamik, e' ta e' kë dalérítsekü'ia a' tö. Nies ie' skéie Cristo kötewá, e' kë sulu'wärwá i kateke a' tö e' batamik. ¹⁶⁻¹⁸I blúie Skéköl tso' e' wà kë dör chkë ena di'yè. E' wà dör

^u Isaías 45.23

sene yësyësë ena sene bërë ena ttsë'ne buaë Wiköl Batse'r wa. Yi tö Cristo kanè wëke es, ese wér buaë Skëköl wa ñies sulitane wa. E' kuëki ì tö a' yamipa këmi a' chök suluë ì dör buaë a' a e' ki, ese kë wär.

¹⁹ Es ì kos tö se' kimeke senuk bërë ñità ena ñì diché iök Skëköl a, ese ùsö. ²⁰ Ì buaë wëtke Skëköl tö a' er a, e' kë sulu'warwa chkè è kuëki. Moki_ chkè ena di'yè kos dör batse'r. Erë sulu idir tö s'yamipa armine sene sulu a se' ukuömic i katësö ì yésö ese wa. ²¹ Buaë idir tö iyiwak chhkà mú kë katësö ö blo' mú kë yësö ö ì kos mú kë wësö. Erë kë idör buaë tö s'yamipa armine se' ukuömic. ²² Ima a' ttè i' bikeitsè e' blö a' er a Skëköl è a. Wépa tö ì wér buaë ie'pa wa ese wé tå ittsé tö kë ikì ì nuí ky', iayëcha buaë esepa! ²³ Erë yi tö ì katé tå ibikeitsékaitö bötböt dö' ye' tso' ì sulu wamblök, e' tå e' nuí tso' ikì. Ie' kë wä iklöne moki tö buaë idir, e' kuëki e' dör suluë ie' a. Ì kos wésö e' kë one se' wä yësyësë wës iklö'wésö es, e' tå e' dör suluë se' a.

S'kawötä s'malepa kimuk

15 ¹Se' wépa erblöke buaë Cristo mik, esepa kë wépa kam erblò buaë tso'ia katötö esepa sãuk wës se' wák katörwä es. Kë se' kàne ì tö se' wák ttsë'weke buaë ese è bikeitsök. ²Se' kos kë ì tö s'malepa ttsë'wëmi buaë ese bikeitsök eköl eköl ikimoie ena idiché ioie buaë Skëköl a. ³Cristo wák kë wä ì tö ie' ttsë'weke buaë ese è bikeitse. E' skéie ie' tå itka wës Skëköl yëkkuö tö ichè es, e' tö ichè: "A Skëköl, wépa tö be' cheke suluë esepa tö ye' cheke suluë ñies."^v ⁴Ì kos kitë ká iaiqäë Skëköl yëkkuö ki, e' kitë s'wöbla'woie as se' e' tkowä darérëe ena as se' er pablö. E' wa ì buaë panekesö e' kë olo'yepasö. ⁵Skëköl tö se' kë e' tkökwa darérë ñies se' er pablekeitö. As ie' tö a' kimù senuk bërë ñità wes Cristo Jesús ser es. ⁶A' serke es, e' tå Skëköl dör Skëkëpa Jesucristo Yé e' kikeraka a' ultane tö sekka_ ñita.

⁷Es a' ñì kiówä er bua' wa wes Cristo tö a' ki'wä es as sulitane tö Skëköl kikòka. ⁸Moki ye' ichè a' a tö Cristo dë'bitü judiowak kimuk ikkachoie ie'pa a tö ì uk Skëköl kablé! sa' yépa bak ká iaiqäë e'pa a, e' wawéitö. ⁹Ñies idë'bitü as pë! kë dör judiowak, esepa tö Skëköl kikòka ie'pa suéitö er siarë wa e' kuëki. E' dör wës Skëköl yëkkuö tö ichè es wé ichéitö:

"E' kuëki ye' tö be' kikeraka pë! kë dör judiowak esepa ultane shua.
Ye' ttsöraë be' kikokiae buaë."^w

¹⁰Ñies itsø! kitule i' es:

"iA! kë dör judiowak esepa ttsë'nú buaë wépa dör Skëköl icha esepa tå ñità!"^x

¹¹Ñies ichéitö:

"iA pë! kë dör judiowak Skëköl kikòka!"

^v Salmo 69.9 ^w 2 Samuel 22.50; Salmo 18.49 ^x Deuteronomio 32.43

iA ká ultane wakpa, Skëköl kikóka!"^y

12 Nies Isaías tö ikitat iyékkuo kí i' es:

"Jesé aleri eköl döraë se' shuá,
e' tkérdaqá ká ultane wakpa wétsoie.

Pé' kë dör judiowak esepa tö ie' è paneraë e' tsatkoie."^z

Es itsol' kitule.

13 Ì buaë kos doiá se' a' panekesö kröröe e' wì dör Skëköl. As e' tö ttsé'ne buaë ena sene bërë mù a' kos erblé ie' mik e'pa a. As ie' tö a' kímù iwà kí panuk buaë Wiköl Batse'r diché batamik.

14 A yampi, moki ye' iklö'wé tö a' serke buaë yésyésé. Nies ye' iklö'wé tö a' wá íyi jcher taië. A' a ñí pautmi buaë. 15 Eré yékkuo i' kí ye' er deka a' pattök wöshaë ttè wésele wa as kë a' éna ichòwa. Skëköl er buaë ché ye' a e' wa kanè me'lítö ye' a, e' kueki ye' a kawö tå' a' pattoie es. 16 Ye' dör Cristo Jesúz kanè méso ie' tté buaë kkayé! Skëköl tö se' a e' pakoie pë' kë dör judiowak esepa moie Skëköl a batse'oule Wiköl Batse'r wá. E' dör wes íyi mè sacerdotea tö Skëköl dalöioie wér buaë ie' wa es.

17 Ye' batsulewá Cristo Jesúz mik, e' kueki ye' kaneblöke Skëköl a e' tö ye' ttsé'weke buaë. 18 Ye' kë er dë'kä kabenukkä ì kë one Cristo wá ye' wa ese ki. Ie' batamik ye' tö pë' kë dör judiowak esepa ulaié Skëköl ttè iutök. E' wé ye' tö ipakè wa ena iwakanewé wa 19 ena Skëköl Wiköl diché wa. Nies ì kë or yi a ese wéyö taië ie'pa wörki ikkachoie tö ì chéyö e' dör moki. Es kanè mène ye' a Cristo tté buaë pakoie e' wawékeyö ká tso' kos Jerusalén dò Iliria e' shuá. 20 Kekraë ye' e' mukettsä tté buaë e' pakök wé kë yi tö Cristo dalöietä' ese ska'. Ye' iwé es as ye' kë dör wes yi tö u yuéka u chkí tulu'wabak o'ka tö ese kí es. 21 E' skéie ye' éna iwák wes Skëköl yékkuo tö iché es, e' tö iché:

"Wépa a ie' tté kë pakaule, esepa a ká ardaë;
Wépa kë wá ie' tté ttséule, esepa éna iardaë."^a

Pablo shkak Roma

22 Kekraë ye' shkak a' weblök, eré kanè i' tö ye' wöklö'weke. 23 Eré i'ñe tå ye' kaneone ká ikkëpa kí. Bànnet ye' tö a' kkeyë'mi pakè, 24 e' kueki ye' mú tkòmi Roma a' pakök mik ye' mi'ke España eta. Eré ye' kë a kawö kyunuk taië a' ska' senuk, eré ye' ttsé'rmi buaë. E' ukuöki tå a' mú ye' kímè as ye' dò España. 25 Eré i'ñe tå ye' mitke Jerusalén s'batse'r malepa serke ee e'pa kímuk. 26 E' dör tö s'yamipa serke Macedonia ena Acaya e'pa tö inuköl kitbak iwákpa er wa patkëmi s'batse'rpa dör siarë tso! Jerusalén e'pa kimoie. 27 E' wé ie'pa tö iwákpa er wa, eré moki ie'pa kí inuí tso!. E' kueki buaë idir tö ie'pa tö judiowak kímè. E' dör tö ì buaë de judiowak ulà a Cristo wa, e' de ie'pa ulà a nies judiowak wa. E' kueki buaë idir tö

^y Salmo 117.1 ^z Isaías 11.10 ^a Isaías 52.15

ì tso' ie'pa wà e' kakmè s'yamipa dör judiowak esepa a. ²⁸ Es mik ye' tō inuköl kitule kos ie'pa a e' mé ie'pa ulà a, eta ye' mía España e' tkökemi a' pakök. ²⁹ Ye' wà ijcher tö mik ye' demi a' ska', eta se' ñì er diché iöraë buaë Cristo er buaë chò siq e' kos wa.

³⁰ A yamipa, Skékëpa Jesucristo ttò wa, ñies se' ñì dalértsöke Skéköl Wiköl wa, e' wa ye' kköchò a' a tö a' e' chò darerë ye' ta ñita kanè mène ye' a e' wà uk. E' wèmi a' tö, a' tö Skéköl a ikiye' kí e' wa. ³¹ Ikió ie' a as ie' tö ye' tsatkò Judea wakpa kë tö Jesús tté iutè esepa yoki. Nies ikió ie' a tö i kos mi'ke ye' wà s'batse'rpa tso' Jerusalén e'pa kimoie as ie'pa tö e' tsù er bua' wa. ³² Es ikió ie' a as ye' dòmi a' ska' ttsé'ne buaë wa enuk a' pakekeyö e' dalewa, es ie' kí ikiane e'ma. ³³ Ie' dör sene bëre mukwak as e' tö a' wapiöù. Es e' idir.

Roma wakpa shke'wémi Pablo tö

16 ¹Tayë eköl kiè Febe dör s'yami, e' tté chekeyö a' a. Ie' dör Skékëpa Jesús icha erule tso' Cencreas e' kímukwak eköl. ²Ie' kiówà buaë Skékëpa Jesús ttò wa wès s'batse'rpa ñì kiówà es. Ie' tö s'yamipa taië e'pa kímé, ñies ye' wák kíméitö. E' kuekí mik ie' kí ilè kiane eta ie' kímú.

³Prisca ena Áquila e'pa shke'ú ña. Ie'pa bak kaneblök ye' ta Cristo Jesús kanè a. ⁴Ie'pa e' me'ttsa ye' tsatkök, kë tkine tö dö' ittèwa. Wéstela chekeyö ie'pa a, erë kë dör ye' è. Skékëpa Jesús icha erule erule kos kë dör judiowak, e'pa tö wéstela cheke ie'pa a ñies. ⁵Nies Skékëpa icha erule daparke Prisca ena Áquila u a, e'pa shke'ú ña. Nies ye' yami dalér taië ye' éna kiè Epéneto, e' shke'ú ña. Ie' dör s'tsá erblë! Cristo mik Asia e'. ⁶María shke'ú ña. Ie' kaneblé taië a' a. ⁷Wépa böl kiè Andrónico ena Junias, e'pa shke'ú ña. Ie'pa dör judiowak wès ye' es. Ie'pa bak wötëule s'wöto wé a ye' ta. Ie'pa dör Jesús ttekölpä kkeauléka buaë imalepa wa. Ie'pa erblë! Cristo mik ye' yoki kewe.

⁸ Ampliato shke'ú ña. Ie' dör ye' yami Skékëpa Jesús ttò wa, e' dalér taië ye' éna. ⁹Urbano shke'ú ña. Nies ie' kaneblöke Cristo a wès sa' es. Nies Estaquis shke'ú ña. Ie' dalér taië ye' éna. ¹⁰Apeles shke'ú ña. Ie' wér buaë Cristo wa. Nies wépa dör Aristóbulo icha, e'pa shke'ú ña. ¹¹Herodión, e' shke'ú ña. Ie' dör judiowak wès ye' es. Nies wépa dör Narciso icha erblé Skékëpa mik e'pa shke'ú ña. ¹²Tayëpa kiè Trifena ena Trifosa shke'ú ña. Ie'pa kaneblöke Skéköl a. Nies tayë dalér se' éna kiè Pérsida e' shke'ú ña. Ie' kaneblöke taië Skéköl a. ¹³Rufo shke'ú ña, e' dör Jesús mik erblökwak buaë s'wöto sulitane wa. Nies ie' mì e' shke'ú ña. Ie' dör wès ye' wák mì es. ¹⁴Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas ena s'yamipa kos tso' ie'pa ta, e'pa kos shke'ú ña. ¹⁵Nies Filólogo, Julia, Nero ena ikutà, Olimpas ena s'batse'r malepa tso' ie'pa ta, e'pa kos shke'ú ña.

¹⁶ A' ñì shke'ú ñì dalér wa. Cristo icha erule erule e' kos tö a' shke'wémi.

¹⁷ A yamipa, ye' kköchò a' q tö wépa éna se' blabatsak ena se' akmine sene sulu a, esepa yoki a' e' kkö'nú. Ie'pa se' a icheke tö ttè wa se' wöblaule kewe e' kè dör mokië. Esepa yoki a' e' skó. ¹⁸ Ie'pa kè kù' Skékëpa Cristo kanèuk. E' skéie ie'pa tso' iwákpa è kanèuk. Se' kam éna iar buaë esepa dakiñekerakitö ttè ttsér buaë ese wa. E' kueki esepa yoki a' e' skó. ¹⁹ Sulitane wà ijcher tö Skéköl ttè mokië e' dalöieke a' tö buaë. E' tö ye' ttsë'weke buaë. Ye' kí ikiane tö a' mú wöblar ttè buaë yësyësë wa wawè. Eré a' mú kè e' wöbla'ù kache tté wa i sulu wambleio. ²⁰ A' serke es, e' tą betkà Skéköl dör sene bërë mukwak, e' tö Satanás shtowerawa a' klò dikia. As Skékëpa Jesús er buaë chò a' a.

²¹ Ye' yami Skékëpa Jesús kanè a kiè Timoteo e' tö a' shke'wémi. Ñies Lucio ena Jasón ena Sosípatro, e'pa tö a' shke'wémi. Ie'pa dör judiowak wes ye' es.

²² Ye' dör Tercio, e' tso' Pablo ttöke e' shtök yëkkuö i' ki. Ñies ye' tö a' shke'wémi Skékëpa ttò wa. I' tą i cheke Pablo tö e' shtekeneyö.

²³⁻²⁴ Gayo tö a' shke'wémi, e' u a' ye' serke. Ee Skékëpa Jesús icha erule tso' ká i' ki e'pa daparke. Erasto tö a' shke'wémi. Ie' dör ká i' inuköl kueblu. Ñies s'yami kiè Cuarto, e' tö a' shke'wémi.

Pablo tö Skéköl kikéka

²⁵ iSkéköl kikökasö! Ie' a' kimermi e' tkökwa darerë Jesucristo tté buaë pakekeyö e' a. Ká iaiqäe ttè buaë e' bléule se' yoki. ²⁶ Eré i'ñe tą ikkayenewa se' a i kit Skéköl ttekölpa tö yëkkuö ki e' wa. Skéköl yöbië e' tö ie'pa ka' ishtök. Ttè buaë ñe' kkayenewa as ká ultane wakpa erblò imik tą iwà iutò.

²⁷ Skéköl e' dör Skéköl eköl ème e'. Ie' erbikò taië sulitane tsata. iAs e' kikarkà kekraë Jesucristo wa! Es e' idir.

Yëkkuö tsá kit Pablo tö Corinto wakpa a

1 Corintios

Mik Pablo bak kaneblök Éfeso eta ie' tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa serke Corinto e'pa a. Pablo kewö ska' ta Corinto dör Grecia ká bua'ie. Pë' bak sénuk iki dökä 650.000. E'pa shua 400.000 kloulewä kaneblök é. Pablo wák tö tsawe Corinto wakpa a Jesús tté buaë paka!. E' tté tso' kitule Hechos 18.1-17 e' ki.

Alaköl eköl kië Cloe e' yami wele de Pablo pakök ie' tso' Éfeso ee. E' tö ie' a iyë tö Jesú mik erblökwakpa tso' Corinto e'pa nippöke taië ena welepa tso' íyi sulusi wamblök taië, e' kuekjí ie' tö yëkkuö i' kit. Nies ie' tö ikit ilè chaki' ie'pa tö ie' a e' iutoie ie'pa kimoie ena ipattoie.

Kam Corinto wakpa erblö Jesú mik eta ie'pa tö iyí taië dalöieke Skéköl skéie, e' dör kabene et. Ì dalöieke ie'pa tö e' a ie'pa tö iyiwak jcheke e' chkà katekerakítö iyamipa ta i dalöiekerakítö e' dalöioie. E' cheke Pablo tö yëkkuö i' ki.

Nies ì dalöieke ie'pa tö e' wé kos a alakölpa sulusi datse ta wëpa serkerak ita. Eré mik wëpa ñekképa erblö' Jesú mik eta ie'pa kë éna iane tö wes ie'pa kë sénuk. E' kuekjí Pablo tö ikkaché tö wes wëpa alaköl ta' ena alaköl kë ta' e'pa kawötä sénuk.

Kié ta pë' wele bak ñì dapa'uk Jesú mik erblökwakpa ta, e'pa tö ie'pa wöbla'weke kache tté wa. Ese ché Pablo tö yëkkuö i' ki.

Shke'wë

1 ¹Ye' dör Pablo. Skéköl tö ye' klög'bak iwák er wa Cristo Jesús ttekölpa tsá, e'pa ekolie. S'yami kië Sóstenes tso' ye' ta. ²A' dör Skéköl icha erule serke Corinto, e'pa a sa' tso' yëkkuö i' shtök. A' batse'oule a' batsulewä Cristo Jesús mik e' wa. A' klög' Skéköl tö ie' icha batse'rpaie wëpa kos tso' ká wa'ñe tö e' tsatkè kié Skéképa Jesucristo a e'pa ta ñitá. Jesucristo dör ie'pa ena se', e' Kéköl. ³Skéköl dör S'yé ena Skéképa Jesucristo, as e'pa er buaë chò ena sene bëre mù a' a.

Pablo tö wëstela ché Skéköl a

⁴Skéköl er buaë ché taië a' a Cristo Jesús batamik, e' kueki ye' tso' wëstela chök ie' a kekraë. ⁵A' batsulewà Cristo mik, e' wa ì kos kiane a' kí wakanewè Skéköl a, e' mène a' a taië. Skéköl tö ieri mé a' a iwà pakoie buaë, ñies iwà jchenowà buaë. ⁶E' wa iwënewà a' shuà tö moki a' tö Cristo tté klö'wé buaë. ⁷Es ì kos kiane a' kí kanebloie Skéköl a, ese métke ie' tö a' a iWiköl wa. E' wakaneweke a' tö a' tso' Skékëpa Jesucristo datskene e' panuk, e' dalewa. ⁸Ñies ie' tö a' kimeraë buaë as a' e' tkòwa darérëe ie' mik dò bata ekkë. Es a' kè kí ì nuí ta' ie' wöa mik Skékëpa Jesucristo datskene e' kewö ska!. ⁹Skéköl ttò mokië e' tö a' klöö'bak as a' ser batsulewà ie' alà Jesucristo dör Skékëpa e' mik.

Jesús mik erblökawka ñì blabatsélor

¹⁰A yampi, ye' tö a' a ichè Skékëpa Jesucristo ttò wa tö a' kos erbikó ñikkëe. Kè a' ñì blabatsök. A' senú buaë ñita. A' kabikeitsò ñikkëe wes wák eköl è es. ¹¹A yampi, tayë kiè Cloe, e' yampi welepa tö ibiyó ché ye' a tö a' tso' nippök ttè kí. E' kueki ye' tso' a' a ichök es. ¹²Ie'pa tö ye' a iché tö a' kos nippöke ñita i' es: A' welepa tö icheke: "Ye' dör Pablo klé." Welepa skà tö icheke: "Ye' dör Apolo klé." Iékolpa tö icheke: "Ye' dör Cefas^a klé." A' skà tö icheke: "Ye' dör Cristo klé." ¹³¿Ima a' ibikeitsè tö Cristo tso' blabutsule? Au, kè idör es. ¿Ye' kötewà krus mik a' skéie? Au. ¿A' wösune ye' ttò wa? Au. ¹⁴Wëstela chekeyò Skéköl a tö ye' kè wá a' wösune taië. Wépa kiè Crispo ena Gayo, e'pa è wösuk ye' tö. ¹⁵Kè yi a iyënuò tö ye' tö a' wösuk ye' ttò wa. ¹⁶Ye' éna ianewà i' ta' tö ñies ye' tö wém kiè Estéfanás e' wösuk ena ie' yampi ekka. Kè ye' éna iane tö yi skà wösuk ye' tö. ¹⁷Cristo kè wá ye' patkëne s'wösukuök, ie' tö ye' patké ie' tté buaë pakök. Ye' kè tö ttè e' paketa' ttè iskië wa wes s'yöule taië esepa kapakò es. Ye' tö ipakeke ttè wöshakla wa as Cristo kötewà krus mik e' tté diché kè chowá.

Skéköl diché taië ena ie' siwé iskië, e' wá dör Cristo

¹⁸Wépa weirdaë aishkuö ta, esepa a Cristo kötewà krus mik, e' tté dör alipa ttie. Eré se' tsatkérke, esepa a Skéköl diché taië, e' tté idir. ¹⁹E' dör wes itsò' kitule Skéköl yékküö kí es, e' tö iché:

"Skéköl tö iché: Wépa wá siwal jcher iskië,
esepa meraatyö wes kè wá ì jcher es.
Wépa kabikeitsò taië,
esepa éna ká chowérawayö."^b

Es Skéköl yékküö tö iché.

^a 1.12 Cefas: E' è kiè ñies Pedro. ^b 1.19 Isaías 29.14

²⁰ Es idir e' kueki s'ditsö wa siwa' jcher iskiē, qwes esepa de? S'wöbla'uk ttè dalöieno wa wakpa, qwes esepa de? Wépa a' s'ditsö íyi tté wà pakar ñì a' buaë qwes esepa de? Skéköl a' tå siwa' iskiē jcher s'ditsö wa, e' kë wà tå!, e' dör wes alipa ttè es. ²¹ Ttè e' wà dör i' es: Skéköl wå íyi jcher iskiē, e' kueki ie' kë wà imeneat tö se' tsatkér i' jcher s'ditsö wa iskiē ese wa. E' skéie ie' tö ime'at tö wépa erblé Cristo mik itté pakarke e' wa, esepa è tsatkérdaë eré ittsér alipa ttèie.

²² I' kë or yi a' ese kiane suè judiowak ki' ttè klö'woie. Griegowak tö siwa' iskiē ese yuleke taië. ²³ Eré Cristo kötewa krus mik, e' tté pakeke sa' tö. Ttè e' sulune judiowak yoki. Pë' kë dör judiowak, esepa a' tå e' dör alipa ttè. ²⁴ Eré wépa kos klö'bak Skéköl tö iwák a, judiowak ö pë' kë dör judiowak, esepa a' Cristo dör Skéköl diché taië ena ie' siwé iskiē e!. ²⁵ I' wé ie' tö e' wér wes i' wé aliwakpa tö es. Ñermata ie' wå siwa' jcher iskiē tkökä sulitane tsata. Iwér wësua tö ie' kë diché tå!, ñermata ie' diché tå! taië tkökä sulitane tsata.

²⁶ A yamipa, mik Skéköl tö a' klö'bak, etå qwes a' dör? E' qanú a' éna. Kå i' wakpa a' tå a' kibiepa kë wå siwa' iskiē jcher. A' kibiepa kë ttò dalöierta'. A' kibiepa kë dör kékëpa taië ese ditsewö. ²⁷ Eré wépa cheke kå i' wakpa tö tå kë iwå i' jcher, esepa shukit Skéköl tö wöbla wa, wépa wå siwa' jcher iskiē, esepa jaëwoie. Wépa kë dör kékëpa taië kå i' wakpa a, esepa shukit ie' tö wöbla wa, wépa dör kékëpa taië, esepa jaëwoie. ²⁸ Wépa watëulettsa, wépa bikeitseke kå i' wakpa tö tå kë idör iie bua!, wépa kë dör i, esepa shukit ie' tö, wépa dalöierta' taië kå i' ki, esepa wöowai dioshet. ²⁹ Es kë yi a' e' ttsenukkå Skéköl wörki. ³⁰ Eré Skéköl wák tö a' bátswa Cristo Jesús mik. Cristo batamik ie' tö se' ké siwa' moki jchenukwå iskiē. Nies Cristo batamik ie' tö se' klö'wé wes pë' buaë yésyësë es, nies se' de ie' wák ichaie batse'r yënettsa sene sulu ulà a. ³¹ E' kueki s'kawöta senuk wes Skéköl yékkuö tö ichè es, e' tö ichè: "Yi e' ttsakka as ese e' ttsöka i' wé Skéköl tö ese wa."^c

Cristo kötewa wötëulewå krus mik, e' tté paké Pablo tö

2 ¹ A yamipa, mik ye' dë' kewe Skéköl tté buaë pakök a' a, etå kë ye' wå iwå pakane siwa' iskiē ese wa wes a' wakpa yüole taië esepa tö s'wöbla'weke es. ² Mik ye' bak a' shua, etå ye' kë ki i' bár tté kianeia. Ye' ibikeitsétke Jesucristo kötewa wötëulewå krus mik e' tté è pakök. ³ Mik ye' dë'bitu a' ska!, etå ye' ttsë'rke alabëbë kë diché tå! taië, ye' suarke taië painuke taië. ⁴ Ye' tö Skéköl tté buaë e' paké a' a, erë kë ye' wå ipakane siwa' iskiē s'ditsö a' ese wa a' dakiñoie. E' skéie i' pakeyö a' a, e' wå kkaché a' a Skéköl Wiköl tö idiché wa tö mokië idir. ⁵ Skéköl tö iwé es as a' kë erblö siwa' iskiē ese mik, e' skéie as a' erblö ie' diché mik.

^c 1.31 Jeremías 9.24

Se' wə Skéköl siwé jcher iWiköl wa

⁶Erë wépa tkéulewåtke darëreë Cristo mik, esepa je' éna iané tö tté pakeke sa' tö, e' dör siwa' iskië chökle. Erë e' kë dör s'ditsö ena iwökirpa siwa' ese; esepa diché erkewatke. ⁷Siwa' pakeke sa' tö, e' dör Skéköl siwa' bak bléulewå s'ditsö yoki e'. Ká iaijaé kam ká i' yör, e' yoki ie' tö ibikeitsbak tö sene michoë olo ta' taië, e' meraëtiö se' a ie' siwa' wa. ⁸Siwa' e' kë ane s'ditsö wökirpa éna. Ie'pa éna ianúpa, e'ma ie'pa kë wə Skékëpa Jesùs olo ta' taië e' kötewå. ⁹Erë e' dör wes itso' kitule Skéköl yëkkuö kí es, e' tö ichè:

“ì búaë kë sùule yi wa,
ì búaë kë ttséule yi wa,
ì búaë kë bikeitsule yi wa,
ese tso' Skéköl wə mè wépa éna ie' dalér esepa a.”^d

¹⁰Erë e' kós wə kkachéitö se' a iWiköl wa. Iwiköl tö íyi ultane shuyulekettsa sekka dò Skéköl erbikò iskië eseë.

¹¹Se' wiköl tso' se' a, e' è wə ijcher ì tso' se' er a. Es nies Skéköl Wiköl è wə ijcher ì tso' ie' er a. ¹²Ie' tö iWiköl mé se' a, e' kueki kë se' kabikeitsòia wès s'ditsö kabikeitsò es. Ie' tö iWiköl mé se' a as ì búaë kós méitö se' a er búa' wa e' wà ar se' éna. ¹³E' kueki kë sa' tö s'wöbla'wekü' ká i' a siwa' tso' ese wa. S'wöbla'weke sa' tö tté kkaché Skéköl Wiköl tö sa' a e' wa. Es sa' tö Skéköl Wiköl íyi e' wà pakeke tté méitö sa' a ese wa.

¹⁴Wépa kë a Skéköl Wiköl kú', esepa a ie' íyi e' dör alipa íyi, e' kueki ie'pa kë kí ikiane. Nies ie'pa kë éna iwà ar, tté e' wà arke se' éna Skéköl Wiköl è wa e' kueki. ¹⁵Erë wépa a Skéköl Wiköl tso', esepa éna ie' íyi ultane wà armi búaë. Erë ì weke ie' tö ie'pa a e' kë wà anuk yi éna. ¹⁶E' dör wes itso' kitule Skéköl yëkkuö kí es, e' tö ichè: “Skéköl erbikò e' kë jcher yi wə. Kë yi a ie' pautuk.”^e Erë se' éltëpa wə Cristo erbikè tso'!

Se' kós dör Skéköl kanè mésopa

3 ¹A yamipa, mik ye' bak a' shua, eta ye' kë a kapakar a' ta wes s'wëttseke Skéköl Wiköl tö esepa ta kapakè es. E' skéie ye' kawötä kapakök a' ta wes ye' künúpa kapakök s'tso'i a s'wák dör sulu dikia ö ala'rtitsirla kë yöule búaë Cristo tté wa esepa ta kapakè es. ²Tté wa ye' tö a' wöblaq' e' dör tottola wès tsu'diö mè ala'rla a es, kam a' a chkè darëreë katar e' kueki. iErë ikkë ta kam a' a chkè darëreë katar, ³a' serkeia wes s'wák dör sulu kí ikiane es e' kueki! A' nippöke, a' ukyérke ní kí taië, e' wà kiane chè tö a' seria wes s'wák dör sulu kí ikiane es, wes pë' kë a Wiköl Batse'r kú' es. ⁴A' welepa tö icheke: “ye' dör Pablo klé.” A' welepa skà tö icheke: “ye' dör Apolo klé.” A' ttökeia es, e' wa iwënewa tö a' dör wes pë' kë a Wiköl Batse'r kú' es.

^d 2.9 Isaías 64.4 ^e 2.16 Isaías 40.13

⁵Etä ichő ye' a tö ¿Apolo dör yi? ¿Pablo dör yi? Sa' dör Skëköl kanè mésopa è. Sa' tö Jesús tté buaë paka' a' a, e' batamik a' de erblök Jesús mik. Kanè me' ie' tö sa' böl a kua'ki kua'ki, e' wakanewé sa' tö. ⁶Jesús tté buaë e' tsá tkéyö a' er a, wès íyi kuatkè es. Apolo tö ikkö'né as italar, erë Skëköl wák tö iwà tala'weke. ⁷Yi tö íyi kuatkeke, ñies yi tö ikkö'neke, esepa kè dör ì. Skëköl tö iwà tala'weke, e' dör ibua'ie. ⁸Yi tö íyi kuatkeke, ñies yi tö ikkö'neke, esepa dör ñies ème ie' a. Ie' tö iské meraë ie'pa a eköl eköl wès iwakanewékerakitö es. ⁹A' dör wes ie' tē es, e' a sa' böl kaneblöke ie' a. Ñies a' dör wes u yörke ie' a es. ¹⁰⁻¹¹Ie' er buaë ché ye' a, e' wa ime'itö ye' a ichkí tkökwa wès u yuökwak bua'bua es. E' ukuöki ta u yuökwakpa skà de ikí yuökmì. U yörke Skëköl a e' chikí tkënewatke e' dör eköl è, e' dör Jesucristo. Kè yi a ichkí kua'ki tkënukwane. E' kueki se' ultane eköl eköl kawötä e' kkö'nuk buaë tö wès iwà kí yuekemisö.

¹²Se' tö iwà yuèmi orochka wa, inukölchka wa ena ák bua'bua wa ö iwà yuèmisö kaltak wa, kakö wa ena kuaköl wa. ¹³Mik Jesucristo datskene, etä iwérdaë tö is iwà yuésö. E' kewö ska' ta se' kanè ma'ordaë bö' wa isugie tö is idir. ¹⁴U chikí tulunewa, e' ki se' tö iwà yué, e' ta e' kè ñanewa bö' a ta esepa a iské merdaë. ¹⁵Erë ì yuésö e' ñanewa, e' ta kanè e' weirdawa. Erë esepa tsatkérdaë bö' yoki, erë kè ì ate ie'pa ulà a wes s'tkòshkar u ñarkewa yoki es.

¹⁶¿A' kè wà ijcher tö a' wákpa dör Skëköl wé, ie' Wiköl serke a' shua e' kueki? ¹⁷Ie' wé dör batse'r, e' dör a' wákpa. E' kueki e' olo'yewa yi isie tö, e' ta ese olo'yerawa ie' tö.

¹⁸Kè a' e' kitó'uki. A' welepa e' bikeitsò tö a' wà siwa' iskië jcher wès s'ditsö tö ibikeitseke es, e' ta esepa kawötä e' ökwa alii as siwa' moki jcherwà iwà. ¹⁹Ì dör siwa' iskië s'ditsö a, ese dör alipa ttè Skëköl a. E' dör wès ie' yékkuö tö ichè es: "Wépa wà siwa' iskië jcher taië, esepa klö'werawa Skëköl tö iwákpa erbikò s'dakiñoie e' wa wès iyiwak klö'wèwasö sho' wa es." ²⁰Ñies ichéítö i' es: "Skëköl wà ijcher buaë tö ì tso' ká i' a, ese siwé jchermi s'wà taië, e' kè dör ìie bua'." ²¹⁻²³Erë a' dör Cristo icha ena Cristo dör Skëköl icha. E' wà kiane chè tö íyi ultane mé Skëköl tö a' a' kimoie. Ye' ena Apolo ena Pedro, e'pa tso' a' kìmuk. E' kíie ta ì kos tköke iñe ta, ñies aishkuö ta, s'ser ena s'duòwa, ekké kos tso' a' kìmuk. E' kueki kè a' kàne s'ditsö wele kkeökka taië tö e' dör ibua'ie as s'mi' ikléie.

Jesucristo ttekölpa tsá, e'pa kanè

4 ¹Sa' bikeitsò tö sa' dör Cristo kanè mésopa. Skëköl ttè bak blëulewa e' wà pakè wérke sa' wöki wès íyi kueblu es. ²Íyi kueblu kawötä iwakanéuk yësyësë wès iwökir tö iuk patké es. ³Es idir, e' kueki ima a' tö ö yile skà tö is ye' kaneblöke Cristo a e' bikeitseke, e' kè ki ye' tkine. E' kíie ta ima ye' wák tö ye' kanè bikeitseke, e' kè ki ye' tkine. ⁴Ye' er

kè wa ye' kkatène, erë kë e' wa yo' ichepa tö kë ì sulu ku' ye' ki. Skëkëpa Jesucristo tö ye' shuleraë, ima e' tö ye' bikeitseke, e' è ki ye' tkirke. 5 Mik ie' dene eta sulitane shuleraëtiö. Ì kos tso' blëulewà se' er a, ñies ì dalërmik se' serke, ese kos kkacheraëtiö wöshak sulitane wörki. E' kewò ska' ta' se' kos kaneblöke buaë ie' a, e'pa kikeraka ie' tö. E' kueki kë s'kkatar, kam s'shulir kewò dökä e' yoki.

6 A yamipa, ye' tö ye' wák ena Apolo ché a' a' kimoie as e' wa a' tö iwà saù tö kë a' kàne ì tso' kitule Skëköl yëkkuö ki chétkeyö ñe' dalöseukwa. Kë a' kàne e' ttsòka taië sa' eköl wa ena sa' ëköl wöökwa dioshet. 7 ¿Wes a' tö ichèmi tö a' dör s'malepa tsatä? Ì kos tso' a' wa, ì buaë eri ta' a' wa, wes a' kabikeitsö, e' kos me' Skëköl tö a' a. ¿Iök a' e' ttsòka taië tö wësua íyi kos e' dëlbitu a' wákpa wa, a' wákpa er wa?

8 Wësua a' ibikeitseke tö Skëköl siwa' jcher taië a' wa, e' dör wë!, kë ì kianeia a' ki. A' e' ttsò tö a' s'wëttsémítke blu'paie, erë kam sa' dökä ekké. Mokj a' mú s'wëttsémítke blu'paie, e'ma sa' detke a' ta' ñita s'wëttsük.

9 Erë ye' a ta, wësua sa' dör Jesùs ttækölpa tsá e'pa méat Skëköl tö s'ditsö malepa bataie. Ye' ittsé tö ká ultane wakpa ñies Skëköl biyöchökwakpa ultane e'pa tso' sa' weirke e' weblok. Sa' dör wes s'bolökpa tö s'klö'wéwa tsèmi sulitane wörki ttewa es. 10 Cristo tté kueki sa' wér aliie, erë a' e' bikeitsö tö a' wa siwa' iskië jcher buaë a' batsulewà Cristo mik e' kueki. Iyérke tö sa' kë diché ta', erë a' diché ta' taië. A' daloiërtä! taië, erë sa' kë daloiërtä!. 11 Dò ikkë ta' sa' tekeiä bli tö ersir tö; kë sa' datsi' ta' buaë; pë! tö sa' we'ikeke siarë; sa' wákpa kë wa u ta' senoie; 12 sa' kaneblöke darérëe sa' wák ulà wa dò sa' shtrinewà da'q ekké. Mik pë' alibchöke sa' ki, eta e'pa a sa' er buaë chöke. Mik ie'pa tö sa' we'ikeke, eta e' dalëttseke sa' tö er bua' wa. 13 Mik pë' tö sa' cheke suluë, eta e' iutekene sa' tö tté bua' wa. Dò ikkë ta' ká i' wakpa wa sulu sa' wér. Ie'pa a sa' dör wes ushñia uyanetta u'rki es.

14 Ye' kë wa tté i' kitë a' a' jaëwoie, é ye' tso' a' pattök wes iyé éna ila'r dalér ese pattèito es. 15 Cristo Jesùs tté buaë paka' ye' tö a' a kewe, e' wa a' bätsewà ie' mik. E' kueki mokj ye' dör wes a' yé es. A' mú wa s'wöbla'ukwakpa Cristo tté wa tso' dökä 10.000, erë ye' eköl è dör wes a' yé es. 16 E' kueki ye' tö a' pattè tö a' senú wes ye' serke es. 17 E' kueki ye' tö Timoteo patkémi a' ska!. Ie' dör wes ye' wák alà es Skëkëpa wa. Ie' dör ye' ttökata yësyësë dalér taië ye' éna. Wes ye' dör Cristo Jesùs mik erblökwak e' ser, e' ttè wa ye' tö ie' icha kos tso' erule erule ká wa'ñe, e'pa wöbla'weke. Ttè e' ska' Timoteo tö a' er erane.

18 A' welepa e' ttséka taië tö ibikeitseke tö ye' kë döpa a' ska!. 19 Erë Skëkëpa ki ikiane, e' ta' ye' mi'ke a' pakök bet. Mik ye' de eta ye' tö isueraë tö a' wépa e' ttséka taië, esepa wa Skëköl diché ta' ö ie'pa kaberke è. 20 Ì blúie Skëköl tso' e' wa wënewà idiché taië e' ki, kë dör tté è wa. 21 ¿i' kiane a' ki? ¿A' ki ikiane tö ye' dò kësik wa a' uñuk? ö ña' ki ikiane tö ye' dò a' ska' er bua' wa, a' dalëritsè wa?

Sene sulu watòttsasö

5 ¹Ye' itté ttsé tö a' shuɑ wém tso' eköl e' trérke suluë tkòkä pë' kë tö Skéköl dalöiè, esepa tsatä. Ie' wä iyé alaköl tso'. ²Ì sulu e' tköke a' shuɑ, erë e' wa a' e' ttsökekaià taijë. E' skéie ćwes e' kë wä a' jaëne? ćWes e' kë wä a' eriane? Warma wém ñe' uya'ttsabak a' tö a' shuɑ. ³⁻⁴Eré ye' wák kë ku' a' ta, erë ye' ttöke wes ye' wák tso' a' ta es. Wém ñe' shylétke ye' tö Skékëpa Jesús ttò wa wes ye' wák tso' a' ta es. Mik a' ñì dapa'uke eta ee' ye' tso'ñak a' ta Wiköl Batse'r wa. Ñies Skékëpa Jesucristo diché tso' a' ta. ⁵E' wöshä ta wém ñe' wömútsa a' tö Satanás ulà a as iwák dér suluë e' wöklör ta iwák tsatker mik Skékëpa datskene e' kewö ska'.

⁶A' e' ttsöka taië sene sulu wa, e' kë dör buaë. ćKë a' wä ijcher tö pan wölöwokä elkela tö harinachka kos wölöwéka? ⁷Sene sulu e' dör wes pan wölöwokä këchke' es, e' tö a' sulu'wékewä. E' kuekj ese kos uyóttsa a' shuɑ. Es a' döraë buaë yësyësë kë a ì sulu ta'ia wes pan yüole kë a iwölöwokä iène es. Cristo kötewä se' nuù skéie. Ie' dör wes obeja jcheke Judiowak Yépa Yérulune Egípto, e' kewö tkö'woje es. E' kuekj ñermata a' batse'oule Skéköl wöä Cristo batamik. ⁸Es kë se' kane Cristo kötewä se' skéie, e' kewö tkö'uk pan yüole iwölöwokä wa ese wa. Itkö'üsö pan kë yüole iwölöwokä wa ese wa. E' wä kiane chè tö itkö'üsö kekraë sene moki yësyësë ese wa. Kë se' kane itkö'uk sene sulu tö s'sulu'wékewä ese wa.

⁹Yëkkuö iët patkë' ye' tö a' a, e' ki ye' iyë' tö a' kë kane e' batsök trér wakpa ta. ¹⁰Eré pë' kë tö Skéköl dalöiè dör trér wakpa ö íyi kkechök taië ese wakpa ö akblökwakpa ö íyi diököl dalöiökvakpa, esepa kë chök ye' ku' a' a. Esepa chöpa ye' tö, e'ma a' kawöta duökwä as kë a' e' batsö esepa ta. ¹¹Wépa yë' ye' tö a' a yëkkuö ki, esepa dör wépa e' chò tö ie'pa erblöke Jesús mik esepa. Eré ie'pa dör trénukvakpa ö íyi kkechök taië wakpa ö íyi diököl dalöiökvakpa ö s'chök suluë wakpa ö bloblopa ö akblökwakpa. Kë a' e' batsök esepa ta, ñies kë a' chkök esepa ta. ¹²⁻¹³Wépa kë dör Skékëpa Jesús icha ćwes esepa shulèmi ye' tö? Skéköl wák tö ie'pa shuleraë. Eré wépa dör Skékëpa icha ñì dapa'uke a' ta, esepa kawöta shulè a' tö. E' kuekj a' tö iú wes itso' kitule Skéköl yëkkuö ki es, e' tö ichè: "Yi tö ì sulu wamble, e' uyóttsa a' shuɑ."

A' nippöke e' shulöö a' wákpa tö

6 ¹Mik a' wele tö ì sulu wamble iyami eköl ki, eta ćwes ese mi'ke ie' wä kkatè s'shulökwakpa kë tö Skéköl dalöiè, esepa ska'? ćIök e' kë shulè a' wákpa dör batse'r e'pa tö? ²À! kë wä ijcher tö se' batse'r, e'pa tö ká i' wákpa shuleraë aishkuö ta? E' dör es, e' ta ćwes iñne ta íyi tsitsirla

^{5.7} pan wölöwokä këchke: Judiowak wöblar pan wölöwokä tso' ie'pa u a e' kos uyöksa Ie'pa Yépa Yérulune Egípto e' kewö tkö'weketke ie'pa tö e' yoki.

ese è kè shulir a' a? 3 ¿A' kè wa ijcher tö ñies Skéköl biyöchökawakpa shuleraësö? Ie'pa shuleraësö, e' ta' ćwes a' kè a ñippè tso' ká i' ki ese shulir? 4 E' kueki a' welepa ñippöke ñita, e' ta' ćwes ese mi'ke a' wa shulpë' bánet ska'? 5 I' chéyö a' jaëwoie. Yi a' a' shulirmi ćese ke ku' a' shua da'a? 6 Erë e' skéie a' mi'ke ñì kkatök s'shulökawakpa ke erblöta! Jesú mik esepa ska!.

7 A' ñì kkatöke s'shulökawakpa ska!, e' è wa iwënewq tö sene sulu e' alékatke a' ki. Idalë'ttsök bërë će' ke dör ibua'ie? iAs itö se' íyi ekiblò! 8 Erë e' skéie a' wákpa tö i sulu ñe' wambleke ñì ta' dò s'yamipa erblöke Cristo mik esepa íyi ekibleke a' tö.

9 ¿A' ke wa ijcher tö wépa dör i sulu wamblekawakpa, esepa ke dòpa i blúie Skéköl tso' e' a? Ke a' e' kitö'uk. Wépa dör trënukwakpa, wépa dör íyi diököl dalöiökawakpa, s'senewqabak dalösekwa wakpa, wépa trë wépa ta, alakölpa trër alakölpa ta, esepa kos ke dòpa i blúie Skéköl tso' e' a. 10 Ñies wépa dör akblökawakpa, wépa dör íyi kkechök taiej wakpa, bloblopa, s'chök suluë wakpa, esepa kos ke dòpa i blúie Skéköl tso' e' a. 11 A' welepa bak senuk íyi ekkë wamblek, erë Skéköl tö a' pakö'bak, a' batseö'bak, a' klöö'bak wes pë' buaë yësyësë es iWiköl wa Skékëpa Jesucristo ttò wa.

Skéköl ke wa se' tsatkëne as se' tö i sulu wamblek*ia*

12 A' welepa tö icheke: "se' wa kawö tso', i kos kiane wè se' ki, ese woie." Erë ye' ichè tö ke i ultane dör buaë se' a wè. Ye' wa kawö ta' i ultane woie, erë ke ye' e' mupattsa as ilè e' alôka ye' ki. 13-14 A' welepa tö icheke: "chke dör s'ñawi a, ñies s'ñawi dör chke a." E' yëne erë aishkuö ta' íyi böt ñe' ewerawa Skéköl tö. Erë s'chka ke dör trënoie. Skéköl tö s'chka shke'weraqane aishkuö ta' idiche taiej wa wes ie' tö Skékëpa Jesú shkeo'kane es. E' kueki s'chka ke meneat trënoie wes a' tö ibikeitseke es, imeneat i buaë woie Skékëpa a, ñies ie' tö s'chka kkö'neke.

15 ¿A' ke wa ijcher tö se' batsulewq Cristo mik, e' kueki se' chka dör etke ie' chka ta? E' dör es, e' ta' ćwes se' tö s'chka dör Cristo icha e' ia'wemika senukka alakölpa sulusi ta' ese wa? iKe se' kane e' ia'ukka yës! 16 ¿A' ke wa ijcher tö mik yi sené alakölpa sulusi ta, e' ta' ie'pa bö'l mía wes wák eköl è es? E' dör wes itso kitule Skéköl yëkkuö ki es. E' tö wém ena ilakölpa e' che i' es: "Ie'pa bö'l serdaë ñita ta' ie'pa mía wes wák eköl è es."^g 17 Erë yi batsulewq Skékëpa Jesú mik, ese dör wes wák eköl è es ie' ta.

18 E' kueki a' tköshkar trë yoki. Sene sulu ska kos, e' ke tö s'chka dalösewewwa wes trë es. Mik se' trërke, eta s'chka dör Cristo icha, e' méttasso o'ka ke dör Cristo icha, ese a. E' wa s'wák chka dalösewewwaso. 19-20 ¿A' ke wa ijcher tö a' chka dör Wiköl Batse'r e' wé? Skéköl tö iWiköl

^g 6.16 Génesis 2.24

mé a' a, e' tso' a' a. Ie' tö a' to'ttsabak, e' ské dör darérëe. A' kë dör a' wákpa icha, a' dör ie' icha. E' kueki a' kë senuk yësyësë as ie' kikarka.

Se' serwa ñita e' pakè

7 ¹Ì chaki' a' tö ye' a yëkkuö ki, e' wà iuteke ye' tö i'ñe. A' tö ye' a ichaki' tö ñbuäe idör tö se' kë serwa alakölpa ta? ²Erë ye' ichè a' a tö taië trë tso', e' yoki a' kos maso tsúwa eköl eköl. ³A' wëpa kos kawöta senuk ilaköl ta, es ñies a' alakölpa kos kawöta senuk iwëm ta. ⁴Alaköl chkà kë meneat ie' wák è a, e' meneat ñies iwëm a. Es ñies iwëm chkà kë meneat ie' wák è a, e' meneat ñies ilaköl a. ⁵Ie'pa kë kàne ichkà kkëuk ñi yoki. Erë ie'pa kawö mé ñi a e' batsöktsa ñi yoki ekuölö è ttoie S'yé ta, e' ta e' è dalewa kë ie'pa ñi köpawä. Mik ká e' tka, eta ie'pa ñi kówane dö' Satanás tö ie'pa erkiowë trënu, kë ie'pa diché dë'kä e' kkö'nuk e' kueki. ⁶Erë ye' kë ku' a' a ichök tö a' kawöta ñi batsöktsa ñi yoki es, a' ki ikiane, e' ta a' tö iwëmi es. ⁷Ye' a ta sulitane mú dör wes ye' es, kë alaköl ta!. Erë Skéköl tö imé sulitane a kuä'ki kuä'ki ñi kimoie.

⁸ A' wëpa tso'ia ekörla ñies a' wëpa dör schö, esepa a ye' ichè tö buaë idör tö ie'pa mú ser kekraë ekörla wes ye' es. ⁹Erë ie'pa kë e' kkö'nuk'! trë yoki, e' ta ie'pa mú maso yulöne senowäie. S'serwa e' dör bua'ie maso kkechekesö ñië e' tsata.

¹⁰ A' wëpa senewäbak, esepa a ye' tö ttè dalöieno i' meke: a' kë kàne ñi ökwa. Ttè e' kë dör ye' ttè, e' mé Skékëpa Jesús tö se' a. Alakölpa kë kàne iwëm ökwa. ¹¹Erë ie' tö iéwa, e' ta ie' kë kàne senukwà wëm o'ka ta, ie' kawöta senuk ekörla kë wëm ta!. Ie' kë senak es, e' ta ie' kë er bua'ukne iwëm ki. Ñies wëpa alaköl ta!, esepa kë kàne ilaköl ökwa.

¹²⁻¹⁴ A' malepa senewäbak, erë e' maso kë erblöta' Jesús mik, esepa a ttè dalöieno kë meneat Skékëpa Jesús wa. Erë esepa a ye' ichè tö a' masopa kë arwa. Iwëm kë erblöta' Jesús mik, isalema e' tsatkërmi ilaköl olomik. Ñies alaköl kë erblöta' Jesús mik, isalema e' tsatkërmi iwëm olomik. Ie'pa ñi éwa, e' ta ie'pa ala'r dör wes pë' kë erblöta' Jesús mik esepa ala'r es, ie'pa tsatkë e' dör darérë. Erë iyé ena imì serke ñita, kë ñi anewa, e' ta isalema ie'pa tsatkërmi iyé ò imì olomik. E' kueki ye' ichè tö a' maso senaki a' ta, e' ta kë iarwa. ¹⁵Erë a' maso kë erblöta' Jesús mik, e' éna a' akwa krô wa, e' ta kë iwöklö'war a' kë klöulewà iulà a. Erë Skéköl tö se' klöö'bak senuk bëre ñita. ¹⁶E' kueki ibua'ie dör tö a' sermiia bëre ñita. A wëm ñi tö be' a ichök tö be' alaköl kë tsatkërpa be' olomik? A alaköl ñi tö be' a ichök tö be' wëm kë tsatkërpa be' olomik?

¹⁷ E' dör wes ttè wa ye' tö Skékëpa Jesús icha erule erule e'pa ultane wöbla'weke ká wa'ñe es. Ye' tö ie'pa a ichè tö wes a' ku' Skéköl tö mik a' klöö'itö iwák a eta, es a' atü bër. Ie' tö ieri mé a' a seno eköl eköl es. ¹⁸ Wëpa tottola kkuölit tëule tsir, mik ie'pa klöö' Skéköl tö iwák a eta, esepa kë kàne e' mane'ukne wes. Es ñies wëpa kë wakyöule es, mik

Skéköl tö ie'pa klöö! eta, esepa kë kànè e! wakyöök. ¹⁹Se' wakyöule ö kë se' wakyöule e! ska! Skéköl kë tkine yës. Ie' ttè dalöiëno, e! dalöiekesö, e! je' ki ie' tkirke. ²⁰A' kos e! tsúat wes a' dör mik ie' tö a' klöö! iwák a eta es. ²¹Mik ie' tö a' klöö!, eta za' klöulewà kanè mësoie? e! ta kë a' tkinuk e! ki. Erë a! a kawö tso'iä e! yönksa e! ulà a, e! ta a! e! yóttsa. ²²Mik ie' tö a' klöö!, eta a' klöulewà kanè mësoie, e! ta e! yë' ttsa ie' tö sene sulu ulà a kanebloie Skékëpa Jesùs a. Es ñies mik Skéköl tö a' klöö!, eta a! kë dör kanè mëso ñe'se, e! ta e! klöö! Cristo tö ie' wák kanè mësopaie. E! kuékì a' klöulewà kanè mësoie, e! ta kë a' tkinuk e! ki. ²³Skéköl tö a' to'ttsabak, e! kuékì kë a! e! tiukne yile skà ttè dikia. ²⁴A yamipa, wes a' ku! Skéköl tö mik a' klöö! itö eta, es a! atú bër. A' senú buaë yësyësë ie' a, sene me'itö a! a e! a.

²⁵Ima a! tö ye! chaki! yëkkuö ki wépa tso'iä ekörla, esepa ki, e! iuteke ye! tö iñe. Ese tté kë mène ye! a Skékëpa Jesùs wà. Erë imá ibikeitsëyö, e! chekeyö a! a. Skéköl ye! sué er siarë wa e! wa ieri méitö ye! a iwà jchenowà buaë. E! kuekì i chekeyö e! mik a! erblömi. ²⁶Iñe ta se' serke kawö darérë a, e! kuékì ye! a ta buaë idir tö se' kos e! tsúat wes s'tso! es. ²⁷Wém senewabak, ese kë tö ilaköl ökwa. Wém duria ekörla, ese tayë kë yular. ²⁸Erë wém senewà, e! ta buaë idir. E! wa ie' kë wà i sulu wamblëne. Ñies alaköl kam serwa, ese senewà, e! ta e! dör buaë. E! wa ie' kë wà i sulu wamblëne. Erë wépa senewabak, esepa we'lkëmi ká i! ki s'weirke ese tö tkökä wépa kë senewabak esepa tsata. E! yoki! ye! éna a! tsatkak, e! è kuekì ye! ichë tö buaë idir tö a! ser ekörla.

²⁹⁻³¹A yamipa, ye! ichë tö kë se' a kawö ta!iä taië. Wes ká i! dör iñe ta e! erkewatke. E! kuekì iñe ta ena kekraë kë se' kànè senukia er me'reie i tso! ká i! ki ese ki. Se! senewabak, esepa kë er mukwà e! ki. Se! iuke siarë, esepa kë er mukwà e! ki. Ñies se! ttsë'rke buaë, esepa kë er mukwà e! ki. Se! tö i tuë ta!, esepa kë er mukwà i tso'rak iwà ese ki. Se! serke buaë i tso! ká i! ki ese mik, esepa kë er mukwà ese ki.

³²Ye! ki ikiane tö a! mú ttsë'r buaë, kë tkir i ki. Wépa serke ekörla, esepa wa kawö tso! kibii Skéköl íyi sauk ena i wér buaë ie' wa ese uk. ³³Erë wépa senewabak, esepa kawötä i tso! ká i! ki ese sauk as iwér buaë itayë wa. ³⁴Es ie'pa ki íyi böt kané tso!. Es ñies alakölpa dör schö ena busipa wém kë ta!, esepa wa kawö tso! kibii Skéköl íyi sauk. Ie'pa e! mumittsa senukwa batse'r. Erë alakölpa senewabak, esepa kawötä i tso! ká i! ki ese sauk as iwér buaë iwém wa. ³⁵Ttè ekkë chéyö a! kimoie, kë dör a! wöklö'woie. Ye! ki ikiane tö a! ser buaë yësyësë Skéköl è a, kë wötkeku! i tö.

³⁶Wépa ttè meuletke tayë a senukwa, esepa wele tö ibikeitsë: "Tayë duéswö detke senowà, ñies ye! kë a senetia ekörla. Bua! idir ye! a senukwa ie' ta", e! ta esepa a ye! ichë tö a! senakwa, e! ta a! senuwà, e! kë dör suluë. A! senuwà. ³⁷Erë wépa ttè meuletke tayë a senukwa, erë esepa kë

éna senakwaia, e' ta esepa a ye' ichè tö e' dör buaë tö a' kë serwa. Erë a' kawötä ibikeitsökwa bua'iewa kewe tö a' wákpa er wa a' kë senakwa. Nies a' kawötä isauk buaë tö kë yi ku' a' a ichök tö kë a' senukwə. A' tö ibikeitsétke tö a' senak ekörla kékraë, e' ta bua' idir tö a' kë serwa. ³⁸ Es ye' tö ichè tö wépa senewa, esepa tö iwé buaë. Erë wépa kë sene'wa, esepa tö iwé bua'ie.

³⁹ Alaköl sénnewabak, e' kawötä senuk iwém è ta dö mik iwém blénnewa eta. Iwém blénnewa e' ta ie' serwamine wém o'ka ta. Erë ie' kawötä senukwə wém erblé Skékëpa mik ese è ta. ⁴⁰ Erë ye' ichè tö bua' idir ie' a tö ie' mú ser ekörla, kë sénnewane. E' tö ie' ttsé'weraë buaë shute. Ye' tö iklö'wé tö ye' a Skéköl Wiköl tso' nies, e' kueki ye' tö a' a ichè es.

Iiywak jchëule íyi diököl tso' dalöiè ese a, e' pakè

8 ¹ Chkè meule íyi diököl tso' dalöiè ese a, ese ki a' tö ye' a ichaki' yékuo ki, e' iutekeyö i'ñe.

Ima a' tö íyi diököl ñe'se ché, e' dör moki e' jcher se' wa. Erë kë a' éna ichökwa tö se' wá íyi jcher, e' tö se' këmi e' ttsökkä taië s'malepa ki. Erë s'malepa dalérítsekesö, e' tö ie'pa diché kí ieraë. ² Yi e' bikeitsö tö ie' wa íyi jchertke taië, e' wa iwénewa tö kám ie' wá ijcher wes ikawötä jchenuk es. ³ Erë yi tö Skéköl dalérítseke, ese mik ie' bâtsé buaë.

⁴ Chkè meule íyi diököl tso' dalöiè ese a ese katësö, e' ki a' tö ye' a ichaki'. Se' wá ijcher buaë tö íyi diököl ñe'se wák kë ta', e' kueki kë idör iie bua'. Skéköl chökle, e' dör eköl è. ⁵ Pë' kë tö Skéköl dalöiè, esepa tö iklö'wé tö i dalöiekérakitö, esepa tso' taië serke ká jaì a ö ká i' a. Eseda kiérakitö kéköl ö skékëpa. Moki esepa tso', ⁶ erë Skéköl dalöieke se' tö, e' dör Skéköl eköl ème e'. Ie' dör S'yé. Ie' dör íyi ultane wì, ñies se' tso' ie' è a. Nies Skékëpa dör eköl è, e' dör Jesucristo. Íyi ultane tso' ie' mik, ñies se' tso' ie' mik.

⁷ Erë kë s'yamipa ultane éna iwà ane buaë tö íyi diököl tso' dalöiè, ese kos kë wà ta'. Ie'pa bak íyi diököl ñe'se dalöiök, e' kueki e' tso'ia ie'pa er a dö ikkë ta'. Mik ie'pa tö chkè meule íyi diököl a, ese katé, eta e' ki ier tö ikkaté. Ie'pa diché kë dë'kä ierbikò es, ese wöklö'woie. E' kueki ie'pa tö ittsé tö iianekane ñáie. ⁸ Se' bats Skéköl mik e' kë dör chkè wa. Ì katekesö ö i kë katësö e' kë a se' onuk buaë ö suluë ie' wöa. ⁹ E' jcher a' wá, e' kueki a' tö iklö'wé tö chkè kos katëmi a' tö. E' yéne, erë a' e' kkö'nú as kë a' ukuömk s'yamipa kám éna iwà ar buaë, esepa ardöne sene sulu a. ¹⁰ Ichösö tö be' éna iané buaë, e' mía e' tkésér chkè meule íyi diököl a, ese katök iwé a. Erë e' dalewa s'yami kám éna iwà ar buaë ese eköl tö be' sué chkök ta e' tö ie' erkiowéka ta imía ta ikatéitö ñies. ¹¹ Be' tö iwé es, e' ta e' wa be' tö se' yami, kë diché dë'kä wé', e' émine sene sulu a ta isulurdawa be' ukuömk. Ie' dör s'yami, ñies Cristo e' mettsa ttèwa ie' skéie. Be' tö iwé es, e' ta be' tö i sulu wamblé s'yami ki. ¹² Se' tö s'yamipa

kam éna iwà ar buaë, esepa kí i sulu wamble es, e' ta ñies se' tso' i sulu wamblek Cristo kí. ¹³E' kuékí ye' ichè tö s'yami wele armine sene sulu a ye' ukuömic, iyiwak chkà katéyö e' kuékí, e' ta kë ye' tö ikatepaiane.

Pablo tö ikanè tsatké

9 ¹¿Wes a' tö ibikeitsèmi tö ye' kë a kawö ta' i woie wes ye' kí ikiane es? Wésua a' tö ibikeitseke tö ye' kë dör Jesú ttekölpa tsá e'pa eköl. Erë ye' tö Skéképa Jesú su^l ye' wák wöbla wa, e' kuékí mokí ye' dör ie'pa eköl. A' dör ye' kaneblöke Skéképa a' wà. ²A' wakpa kí iwénewa tö mokí ye' dör Jesú ttekölpa tsá e'pa eköl. O'kapa tö ichèmi tö ye' kë dör es, erë e' kë yénuk a' a.

³Wépa tö ye' ché es, esepa yökí ye' e' tsatköke i' es. ⁴¿Wes a' ibikeitsèmi tö wépa wöbla'wekeyö, esepa kë kawöta ye' kimuk inuköl wa chkoie di' yoie? ⁵Ñies ¿ima a' ibikeitsè tö ye' kë a kawö ta' senukwá tayé erblöke Jesú mik ese ta tsèmi e' ta wes Jesú ttekölpa malepa ena Jesú élpa ena Pedro e'pa tö iweke es? ⁶¿Ima a' ibikeitsè tö ye' ena Bernabé, sa' böl è kawöta kaneblök sa' wákpa ulà wa e' kkö'noie? ⁷¿Wé a' wà isuule tö nippökawakpa mil'ke, erë iwákpa e' kkö'nuke ichkè wa idiyè wa? ⁸¿Wé a' wà isuule tö iyiwö tkèsö, erë kë so iわ katepa? ⁹¿Wé a' wà isuule tö yi tso' chibo kkö'nuk, erë ese kë tö chibo tsu'diö yepa? ¹⁰¿Chök ye' tso' a' a, e' kë bikeitse s'ditsö è wà, ñies itso' kitule Moisés tté dalöiëno kí, e' tö ichè i' es: "Baka wé'ne tso' kanebloie trigo wöttsoie, e' kë kawö ta' kkö payuèwà itso' kaneblök e' dalewa as trigowö katòitö." ¹¹¿Ima a' ibikeitsè? ¹²¿Tté dalöiëno e' me'at Skéköl tö baka wé'ne è kkö'noie? ¹³Au, ie' tö ime'at se' a ñies. Wépa tö iyiwö tkeke ena wépa tö ishtekte, esepa tö iwakaneweke ie'pa tö iwö kak paneke e' kuékí. ¹⁴Es ñies sa' tö Wiköl Batse'r íyi tsá paka' a' a, e' dör wes iyiwö tkèsö es, e' kuékí kë idör suluë tö a' tö sa' kimù i tso' a' wà ese wa, e' dör wes iyiwö shtekesö es. ¹⁵A' wöbla'ukwakpa skà e' kkö'nuk a' kawöta, e' yita buaë a' kawöta sa' kkö'nuk.

Erë e' wà kë kine sa' wà a' a. Mik sa' bak a' ska', eta sa' kë wà a' íyi kane e' kkö'noie. Sa' kaneblé! sa' wákpa ulà wa e' kkö'noie. E' dör darerë sa' a, erë e' kos dalé'ttsé! sa' tö as kë i tö a' wöklö'ù Cristo tté buaë e' klö'uk. ¹⁶A' wà ijcher tö wépa kaneblöke Skéköl wé tso' Jerusalén e' a, esepa serke i kaneweke ie'pa tö ese mik. E' wà dò tö iyiwak jcheke ie'pa tö ka' tso' imoka Skéköl a' kí, ese chkà kak tsekeat ie'pa tö katè. ¹⁷Es ñies Skéképa Jesú tö iyé'at tö wépa kaneblöke ie' a ittè buaë pakök, esepa serdaë kanè e' mik. ¹⁸Erë ye' kë wà íyi ikké kine a' a yés. Ñies ye' kë kú' i' chök a' a as a' tö ye' a imù. Ye' tö Jesú tté buaë pakeke éme, e' tö ye' ttsé'weke buaë shute. E' kë yepattsá yi tö ye' ulà a. Ye' a ta buaë idir tö ye' duòwà, erë ye' kë tö a' ulà a i klö'wépa.

¹⁹Erë ye' patkëule Jesú tté buaë pakök, e' kuékí e' wa ye' kë a e' ttsenukka yés. Ye' kawöta iwà pakök. Ye' kë tö ipakè, e' ta iwéstela ina

ye' ta! ¹⁷Ipaköpayö ye' wák er wa, e'ma ye' wa kawö tą' s'ña'woie iki. Erë kanè e' me'at Skéköl tö ye' ulà a, e' kueki ye' kawötä ipakök. ¹⁸E' dör es e'ma ì dör iské ye' a? Ye' ttsë'ne buaë ipakök éme e' dör iské ye' a. E' wà kiane chè tö eré ye' wa kawö tą' senuk ye' kanè e' wa, erë e' kë ki ye' s'ña'weku' yés. E' tö ye' ttsë'wëke buaë shute.

¹⁹Eré ye' kë dör yi kanè méso, erë ye' e' mettsa sulitane kanè mésoie as kos ie'pa erblòmi Jesús mik, ekkëpa dò erblök imik. ²⁰Mik ye' tso' judiowak shua, eta ye' serke wes sa' judiowak ser Moisés ttè dalöiëno dikia es as ie'pa erblò Jesús mik. Eré ye' kë ku'iá Moisés ttè dalöiëno e' dikia, erë mik ye' tso' ie'pa shua, eta idalöikeyö as ie'pa erblò Jesús mik. ²¹Es nies mik ye' tso' pë' kë dör judiowak esepa shua, eta ye' serke wes ie'pa ser es as ie'pa erblò Jesús mik. (Erë kë ì sulu wambleku'yö. E' wà dör tö eré ye' kë ku'iá Moisés ttè dalöiëno e' dikia, erë ye' tso'iá Skéköl ttè dalöiëno e' dikia, ye' tso' Cristo ttè dikia e' kueki.) ²²Mik ye' tso' s'yamipa kam éna Jesús tté wà ar buaë, esepa shua, eta ye' serke wes ie'pa ser es, as ye' a ie'pa kimer as ie'pa éna iwà ar buaë. Es mik ye' tso' pë' shua eta ye' serke wes ie'pa es as wes alé ie'pa welepa tsatkér. ²³Ì kos wëkeyö e' dör Jesús tté buaë kí shköwoie as iwà döñak ye' ulà a.

²⁴A' wa ijcher tö mik se' turke tseë isuoie tö wé e' alòmi, eta iturkerak seraag, erë eköl è e' alòmi, ese ulà a iské döraë. E' sù a' senú Skéköl a buaë as iské dò a' ulà a wes wé e' alé ese ulà a iské de es. ²⁵Tunukwakpa ultane e' kkö'nuke, e' yuöke kekraë e' aloka imalepa ki. Ì kos tö ie'pa wöklö'wëmi, e' olo'yeke ie'pa tö. E' kos wëke ie'pa tö as kal kò yuekerakitö wöshkiie^h tkèka iwökir ki, ese dò ie'pa ulà a ie' alérak e' skéie. Iské e' chklörtä'wa, erë se' iyuleke, e' dör yöibië kë chklörtä'wa. ²⁶Ye' serke Skéköl a wes yi tur e' aloka ese es, kë dör wes tunukwak turke éanas ese es. Ye' kë dör wes nippökwak tö iulà tsiní uyeke é siwa' ki, kë wà tą' ese es. ²⁷Ye' e' wöklö'uke darerë, ye' chkà kekeyö kësik wa as tö iù wes Skéköl ki ikiane es. E' wekeyö es dö' ye' s'patté taië Skékëpa ttè wa, erë ye' wák kë ulà a iské dò.

Kë a' minuk íyi diököl dalöiè ese wé a

10 ¹A yamipa, ye' kë ki ikiane tö a' éna ichòwa tö ì bak se' yamipa bak ká iajaqë Moisés kewö ska' e'pa tą. Ie'pa kos wëttse^g Skéköl tö mò àr taië e' wa. Nies Skéköl diché wa ie'pa kos baktsa klò wa dayë kiè Dayë Mat, e' shua kë nune'kä dayë wa. ²E' dör wes ie'pa wösunerak mò a ena dayë a es iwà kkachoie tö ie'pa batsulewa Moisés mik. ³Es nies chkè mé Skéköl wák tö ie'pa a, e' è ñe ie'pa ultane tö. ⁴Nies di' mé ie' wák tö ie'pa a, e' è yé ie'pa ultane tö. Di' e' döwëttsaitö ákkuö a. Ákkuö

^h9.25 kal kò yöule wöshkiie: E' merke tunukwakpa e' alé esepa a, e' kkecheke ie'pa tö taië. Wé ki itkénéka ese wák dalöiërtä' taië.

e' tō Cristo wà ché, e' mir ie'pa tā kékraë ikimukrak. 5 Erë ie'pa kibiepa kè wér Skéköl wa buaë. E' kuékì ie'pa kibiepa durulune, nu até tkéter ká wañe ká sir poë e' ki.

6 E' kos tka ie'pa tā se' a iwà kkachoie tō kè se' kàne ì sulu kkechök wès ie'pa tō ikkeyë' es. 7 Se' kè kàne íyi diököl dalöiök wès ie'pa welepa tō idalöië' es. Ì wamblë' ie'pa tō e' tso' kitule Skéköl yékkuö ki. E' tō ichè: "Ie'pa e' tuléwa chök di'yök taië buaë íyi diököl dalöioie. E' ukuöki ta ie' kékarak klötök trënu kàne ì sulu wamblök taië e' ttsë'wokarak buaë."ⁱ

8 Kè se' kàne trënu kàne ì sulu wamblök tō e' tso' kitule Skéköl yékkuö ki. E' nuí ki ie'pa taië e'pa durulune ká etkè a dökä 23,000. 9 Kè se' kàne Cristo wöñatök ì sulu wa wes ie'pa welepa iwöñatkë' es, e' nuí ki ie'pa kötulur tkabè wa. 10 Kè se' kàne kköchökka Skéköl wöa wès ie'pa welepa kköyë'ka es, e' nuí ki S'ttökulturwak tō ie'pa kötulur.

11 Íyi ekkë kos tka s'yamipa bak ká iaiäe, e'pa tā iwà kkachoie se' a tō se' kè kàne ì sulu wamblök wès ie'pa es. E' kos kiteat Skéköl yékkuö ki se' serke iñe tā ká i' erkewatke e' kéwö ska!, esepa a ikkachoie tō wépa tō Skéköl watétsa, esepa weirdaë inuí ki.

12 A' welepa e' bikeitsò tō "ye! e' tkéwa darérë Jesú mik, kè ye' arpamine ì sulu a." Ese wakpa kawötä senuk erkì as kè iärmine ì sulu a.

13 Se' erkirke ì sulu wamblök, ese kos tköke sulitane tā. Erë Skéköl ttò mokië, ie' kè tō se' mepattsä tō ì sulu tō se' erkiowë taië shute kè se' a iwöklör ekkë. Mik se' erkiowëke ì sulu tō, etä ie' tō se' a ikkacheraë wès se' tköshkarmi iulà a as se' a iwöklör.

14 A yamipa, a' dalér taië ye' éna, íyi diököl tso' dalöiè ese kos yoki a' tköshkar bánet. 15 A' kabikeitsò buaë, e' kuékì ì chekeyö a' a, e' bikeitsò tā a' isueraë tō mokië idir. 16 Mik se' nì dapa'uke Cristo kötewa e' kewö tkö'uk, etä wéstela chèsö Skéköl a vino yekesö ñita tka' etkè a e' ki. Vino ñe' tō ie' pé tene taië s'tsatkoie e' wà chè. E' wa se' kos tso' batsulewà ie' mik. Nies pan etö è blatekesö nì a e' ñokesö ñita. E' tō ie' chkà wà chè. E' wa se' kos tso' batsulewà ie' mik. 17 Se' dör taië, e' kos tō pan etö è e' ñike, e' kuékì se' kos dör wès wák eköl è es.

18 Ì weke Israel aleripa tō e' wà bikeitsò. Mik ie'pa tō iyiwak jcheke ka' tso' imoka Skéköl a e' ki, etä wépa tō ese chkà kak kateke, esepa kos tso' ie' dalöiök ñita. Es ñies a' mi'ke íyi diököl dalöio wé a, tā chkè meule íyi diököl a, ese kak katé a' tō, e' ta a' tso' idalöiök ie'pa tā ñita. 19 E' wa ye' kè kù' ichök tō íyi diököl ese ena chkè meule ià ese diché tā!. 20 Au, kè idör es. Ye' tso' ichök tō pë' kè tō Skéköl dalöiè esepa tō iyiwak jcheke mè íyi diököl a, ñermata e' meule aknamapa a, kè meule Skéköl ichök e' a. Ye' kè kù' ikiane tō a' e' tiù aknamapa íyi shua yés. 21 A' kè a Skékëpa Jesú tka' ena aknamapa tka' e' wà yanuk ñita. A' kè a Skékëpa chkè ena

ⁱ 10.7 Éxodo 32.6

aknamapa chkè katanuk ñita. ²²Iwésö es, e' ta s'tso' Skéképa tsiriük as isibirkä s'ki. Ie' ulunekä s'ki, e' ta ɬwes e' dalë'ttsérmi siq?

Ì kos ú Skéköl è kíkokä

²³A' welepa tö icheke tö "se' wá kawö tso', ì kos kiane se' ki wè, ese woie." E' yène erë kë ì ultane e' dör buaë se' a wè. Ì kos kiane se' ki wè, e' wémisö, erë kë ì ultane a s'yamipa er diché iénuk. ²⁴Se' kë kàne tkinuk se' wák è ki. Ñies s'kawötä tkinuk s'malepa ki.

²⁵⁻²⁶Skéköl yékkuo tö iché: "Ká i' ena íyi kos tso' iki, e' dör Skéköl icha."^j E' kueki iyiwak chkà watorke iwé a, ese kos katémisö. Kë iwà chakar tö imeule íyi diököl a ö au as s'ær kë tö s'kkatò iki.

²⁷Yi kë erblöta! Jesús mik, ese eköl tö a' wele kié chhkök ie' ta, ta a' shkak, e' ta a' yú. Ì kos wà a' dëne e' katö bëre kë ichakar as a' er kë tö a' kkatò iki. ²⁸Erë o'ka tö a' a iché: "Iywak chkà se meule íyi diököl a", e' ta kë ikatar ie' dalermik, ñies erbikè dalermik. ²⁹Ye' tso' ie' erbikè chök, ye' kë ku' a' erbikè chök.

Ye' a kawö ta' iyiwak chkà ultane katök, ɬwes e' kë katepayö, imène sulu o'ka ki e' è kueki? ³⁰Ì kateke ye' tö, ese ki ye' tö wéstela cheke Skéköl a, e' ta ɬwes e' sulurmi o'ka yoki? ɬWes e' ki ie' tö ye' chèmi suluë?

³¹E' kueki ì kos yekesö, ñikesö, ñies ì kos wekesö, e' ȳsö as Skéköl kíkarka. ³²A' senú wösh wa as kë yi wöklör a' ukuömic. Judiowak idir ö kë idör judiowak ö wépa dör Skéköl icha ese idir, ese kos kë wöklö'war. ³³A' senú wes ye' serke es. Ye' wák e' ché senuk kekraë as e' wér buaë sulitane wa. Ye' kë tkirky' ye' wák ki. Ye' tkirke sulitane ki ie'pa kimoi as itsatkérdak.

11 ¹A' senú wes ye' serke es. Ye' serke wes Cristo ser es.

Wes alakölpa kawötä e' uk mik se' ñì dapa'uke eta

²Kekraë a' er arke ye' ska'. Ñies ì kos wa ye' tö a' wöblao!, e' wekeia a' tö. E' kueki ye' tso' a' kíkokka. ³Erë ye' ki ikiane tö a' wa ijcher tö Cristo dör wépa dör ie' icha esepa kos wökir. Ñies wém dör alaköl wökir. Ñies Skéköl dör Cristo wökir. ⁴Mik a' ñì dapa'uke ttök Skéköl ta, eta a' wépa welepa ttöke ie' ta ö ilè chekerakitö ie' ttekolie ta iwökir pabakekewaitö, e' ta e' wa yi dör iwökir e' dalösewekewaitö. ⁵E' skéie kë dör es alakölpa a. Ie'pa ttöke Skéköl ta ö ilè chekerakitö ie' ttekolie, kë wökir pabakulewa, e' ta e' wa ie'pa tö yi dör iwökir e' dalösewéwa. Ie'pa dör wes alakölpa tsà tö dabebe esepa es. ⁶Alaköl wele kë éna iwökir pabakakwa, e' ta ese mú tö itsà tée wes wém es. Erë e' dör jaë taijë ie' a. E' kueki buaë idir ie' a tö iwökir pabakòwa. ⁷⁻⁹Skéköl tö wém yö' wes

^j10.25-26 Salmo 24.1

ie' wák es, e' kueki wes ie' dör e' wérke wém ki. E' kueki wépa kè kàne iwökir pabakökwa mik ittöke ie' ta e' dalewa. Erë alaköl dë'ka wém wa, e' kè dör tö wém dë'ka alaköl wa. Ñies alaköl yone wém kueki ikimoie, e' kè dör tö wém yone alaköl kueki. E' kueki wes wém dör e' wérke alaköl ki. ¹⁰E' kueki alakölpa ké e' wà kkachök iwökir pabakewa wa. Ñies ie'pa ké e' úk Skéköl biyöchökawka kueki. ¹¹Erë alakölpa ena wépa batsulewa Skékëpa mik esepa kè meneat ulawa ulawa ñì yoki. E' skéie imeneat ñì kimuk ñì dalöiök. ¹²Moki tö alaköl tsá dë'ka wém tsá wa. Erë ñies e' ukuöki ta wépa ultane kurke alaköl wa. Erë se' kos ena íyi kos, e' dë'ka Skéköl wa.

¹³A' wakpa tö ibikeitsó. ¿Buaë idir tö alakölpa ttöke Skéköl ta wökir kè pabakule? ¹⁴Sulitane wà ijcher tö iwake! meneatbak tö wém tsà batsì, e' dör jaë. ¹⁵Erë alaköl tsà batsì, e' mène ie' a iwökir pabakoie, e' kueki e' mène buaë ie' ki ikikokä. ¹⁶Yile kè wà ye' siní'kune, e' ta ese éna ianú tö se' dör Skéköl icha erule erule ñì dapa'uke ká wa'ñe, e'pa kos wöblar tö alakölpa ttöke Skéköl ta wökir pabakulewa.

Wes se' ké Skékëpa kötéwa e' kewö tkö'uk

¹⁷Ì cheke ye' tö a' a i' ta, e' kè ki ye' a' peñanuk. Mik a' ñì dapa'uke, eta e' wà dettsa suluë ichöök ì buaë tsata. ¹⁸Keweie yò ichè tö ye' wà ibiyó jcher tö mik a' ñì dapa'uke, eta a' ñì blabatsélor. Wele ta ye' iklö'wé tö e' dör moki. ¹⁹Moki e' dör buaë tö a' ñì blabatsò as iwérwa a' shuà tö a' wépa wér moki Skéköl wa buaë. ²⁰⁻²¹Mik a' ñì dapa'uke Skékëpa kötéwa e' kewö tkö'woie chkè wa di'yè wa, eta a' wákpa tö a' chkè ñewa kè wà iyamipa kè wà ì ta' esepa bikeitse. Bataie ta a' welepa atë kè chkaule welepa e' ttékä taië blo' wa. E' wa ì ché a' tö tö ikewö tkö'weke a' tö e' dalösewéwa a' tö. ²²Wésua a' kè u ta' chkoie di'yoie. Wésua se' dör Skéköl icha e'pa dalösewékewa a' tö. Wésua a' éna s'yamipa dör siarë, esepa jaewakkä. ¿ì chèmiyo a' a íyi ekké kueki? ¿A' ki ikiane tö ye' tö a' peñe iki? Au, ye' kè tö iwépa.

²³Skékëpa Jesús tté meneat ye' a paka'neyö a' a, e' dör i' es: Nañewe kam ie' merttsa, e' yoki ie' tö pan klö'wé. ²⁴E' ki wéstela chéítö Skéköl a. E' ukuöki ta iblatéítö ta iché: "Pan i' dör ye' chkà merdattsa a' tsatkoie e'. I' ú kekraë as a' er arne ye' ska!" ²⁵Es ñies mik ie'pa chkd one ta tka' a vino tkér, e' klö'wéítö ta iché: "Vino i' dör ye' pé. Ye' tterawa e' pé térdæ, e' wa tté pa'alí me' Skéköl tö, e' wà de. Bitökicha a' tö iyeke, eta a' er anú ye' ska!" ²⁶Es bitökicha a' tö pan ñe' ñe' ena vino ñe' yé, e' wa a' tso' ichök tö ie' kötéwa se' skéie. Es a' tö ichè michoë dò mik ie' datskene eta.

²⁷E' kueki yi isie tö pan ñe' ñe' ena vino ñe' yé, erë kè iserkuy' wes kawö tkö'weke ñe' wà kiane chè es, e' ta esepa tso' Skékëpa chkà ena ipé dalösekwa. ²⁸⁻²⁹Inésö ena iyésö, erë s'yamipa malepa dör wes wák eköl è es se' ta Skékëpa batamik, esepa dalösewéwasö, e' ta Skéköl wö

kiekesö e' ki. E' kueki se' kos eköl eköl kawöta e' sauk kewe tö is s'tso', e' ukuökì tå pan ñú ena vino yó. ³⁰ Erë a' kë kù' iwà dalöiök es. E' kueki a' taië kirirke ianewaq alabëbë, ñies a' welepa duolur. ³¹ Se' e' sué buaë, e'ma Skékëpa kë tö se' shulepa. ³² Erë ie' tö se' shuleke, e' ta e' dör se' kimoie as se' kë kichatér aishkuö tå wépa kë tö ie' dalöieta' esepa tå ñita. ³³ A yamipa, mik a' ñì dapa'uke chkök ñita Skékëpa kötewa e' kewö tkö'woie, eta a' ñì panú. ³⁴ A' wépa dué bli wa, e' ta esepa chköbitü iwák u a as a' kë tö Skéköl wö kiò e' ki a' ñì dapa'uke chkök ñita e' wa. Íyi malë kianeia shulè, ese shulekeyö mik ye' dene a' ska' eta.

Ì merke Wiköl Batse'r wa e' pakè

12 ¹A yamipa, i' tå ye' tö ì merke Wiköl Batse'r wa se' a e' tté pakeke a' a. Ye' ki ikiane tö a' éna ttè e' wà ar buaë. ²A' wa ijcher buaë tö kenenet tå kam a' tö Skéköl dalöiò, e' yoki a' bak e' muktsa wétsè wes alè íyi diököl kë ttò ta', ese dalöiök. ³E' kueki iñne tå ye' ki ikiane tö a' wà ijcher tö wépa ttöke Skéköl Wiköl wa, esepa kë tö ichepa: "iJesús mú kichatér!" E' sù wépa kë ttöku' Wiköl Batse'r wa, esepa kë tö ichepa moki: "iJesús dör sulitane Kéköl!"

⁴Ì mène se' a ñì kimoie ese dör kuä'ki kua'ki, erë e' wì dör Skéköl Wiköl eköl è. ⁵E' sù kanè tso' se' wà s'kimoie ese dör kuä'ki kua'ki, erë e' wì dör Skékëpa Jesús eköl è. ⁶E' sù i wékesö ese wà dökettsa kuä'ki kuä'ki, erë e' wì dör Skéköl eköl è, e' tö iwakanewëke se' a as iwà dötsa wes ie' ki ikiane es. ⁷Se' kos eköl eköl a imène Skéköl Wiköl wa s'malepa kimoie. ⁸Welepa a imerke Skéköl Wiköl wa Skéköl siwé iskië e' pakoie. Welepa skà a Wiköl e' è wa imerke ttè bléule ese wà pakoie. ⁹Welepa skà a imerke Wiköl e' è wa erbloie Skéköl mik bua'ie. Welepa skà a imerke Wiköl e' è wa s'duöke ese bua'wone. ¹⁰Welepa skà a imerke i kë or yi a ese woe. Welepa skà a imerke ttoie Skéköl ttekölie. Welepa skà a imerke isuoie tö yile kapaköke ese dör Skéköl ttè moki ö au. Welepa skà a imerke ttoie ttò kuä'ki kua'ki wa. Welepa skà a imerke wépa ttöke ttò kuä'ki kuä'ki wa, ese wà pakone. ¹¹Erë ekké kos dör Skéköl Wiköl eköl è e' kanè. Ie' tö imeke se' kos a eköl eköl wes ie' ki ikiane es. ¹²⁻¹³Se' dör Cristo icha e'pa dör wes wák eköl è es. Se' ulà tå', klò tå' ena se' yese skà tso' taië, erë e' kos wöiëulewa etkëme. Es ñies se' dör kuä'ki kua'ki. Se' welepa dör judiowak, se' welepa skà kë dör judiowak, se' welepa klöulewa kanè mésoie, se' welepa skà kë dör es. Erë se' kos ienewaq Skéköl Wiköl a, e' è a se' kos tso'. E' wa se' de wes wák eköl è es Cristo tå ñita.

¹⁴S'chkà kë dör etkëme, iyese tso' taië kuä'ki kua'ki. ¹⁵Ichòsö tö s'klò mú tö ichè: "Ye' kë dör ulà, e' kueki ye' kë kù' chkà mik." Ie' tö ichèmi es, erë ie' tso' chkà mik. ¹⁶S'kuküöña mú tö ichè: "Ye' kë dör wöbla, e' kueki ye' kë kù' chkà mik." Ie' tö ichèmi es, erë ie' tso' chkà mik. ¹⁷S'chkà kos e' mú dör wöbla è, e'ma ñwes i ttsèmisö? S'chkà kos e' mú dör kukuöña

è, e'ma ñì wa íyi alar ttsèmisö? 18 Erë Skéköl kë wá se' chhkà yóne es. Ie' tò ì kos tso' s'chhkà mik, e' méat wé ie' kí ikiane mèat ee as ikaneblo buaë ñita. 19 Es s'chhkà ultane mú dör wöbla è ö kukuöñä è, e'ma s'chhkà kë dör mokí. 20 Erë kë idör es. S'yese tso' taijé.

21 E' kuékí s'wöbla kë a iyënu k'sulà a: "Be' kë dör iie bua' ye' a." Es ñies s'wökir kë a iyënu k'sklò a: "Be' kë dör iie bua' ye' a." 22 E' skéie, s'chhkà wésele bikeitsekesö tö kë ia ì or buaë, e' kë ta' età kë se' serpa. 23 S'chhkà wésele kí se' jaérke, kë kkayér ta', ese paiekésö buaë datsi' wa kkö'neke buaë. 24 Erë s'chhkà wésele kë kí se' jaérku', e' kë paiekuy'sö datsi' wa. S'chhkà wésele bikeitsekesö tö kë idör buaë chökle, ese kkö'nekesö bua'ie. Es Skéköl tö s'chhkà tulu'wá. 25 Ie' tò iwé es as s'chhkà kë ñì blabatsò e' skéie iñi kkö'nurak buaë ñikkëe. 26 Se' yese alè dalëne s'mik, e' ta' s'chhkà kos e' tò ittsé. Ñies se' yese alè peñarke buaë, e' ta' s'chhkà kos e' tò ittsé'ne buaë.

27 A' kos eköl eköl tso' batsulewá Cristo mik wes wák eköl è es. 28 Se' dör Skékëpa Jesús icha e'pa shuá Skéköl tö se' tké'ká kanè kua'kí kua'kí uk. Kewe ie' tò Jesús ttekölpa tsá, e'pa tké'ká. E' ukuöki ta' ittekölpa malepa tkénéka. E' ukuöki ta' s'wöbla'ukwakpa ittè wa esepa tkénéka. E' ukuöki ta' ì kë or yi a ese ukwakpa tkénéka, ñies s'duoke ese bua'ukwakpa ena s'kimukwakpa ena s'wëttsukwakpa esepa tkénéka. Ñies wépa ttöke ttö kua'kí kua'kí wa, esepa tkénéka. 29 Se' ultane kë dör Jesús ttekölpa tsá. Se' ultane kë dör Skéköl ttekölpa. Se' ultane kë dör s'wöbla'ukwakpa. Se' ultane kë dör ì kë or yi a ese ukwakpa. 30 Se' ultane kë dör s'duoke ese bua'ukwakpa. Se' ultane kë ttöpa ttö kua'kí kua'kí wa. Ì chekerakitö ttö kua'kí kua'kí wa, ese wà kë pakanukne se' ultane a. 31 Erë ì merke se' a Wiköl Batse'r wa, e' bua'ie yuló a' dör poë.

Se' ñì daléritsò e' dör ñala bua'ie

Erë ñala bua'ie shute, e' kkachekeyö a' a' i' ta.

13 1 S'ttö kua'kí kua'kí dò Skéköl biyöchökawakpa ttö e' kos mú yér ye' a, erë s'malepa kë dalér ye' éna, e' ta' ye' dör wes tabechka ppésö ese blar es ö wes panakküö ppésö ese blar es kë wà ta!. 2 Ye' mú ttö Skéköl ttekölje, ñies ie' siwé bléule e' kos mú ar ye' éna ñies íyi kos mú jcher ye' wá ñies ye' mú erblò Skéköl mik taijé dò kábata skéu ekkë, erë s'malepa kë dalér ye' éna, e' ta' ye' kë dör i. 3 Ì kos tso' ye' wá e' mú mèttsayö s'siarëpa a, ñies ye' wák mú e' mèttsa we'ikè siarë Skéköl ttè kuékí e' ttsoka', erë s'malepa kë dalér ye' éna, e' ta' e' kë dör iie bua' ye' a.

4 Se' ñì daléritsöke, e' ta' ì kos dalél'tsekésö bërë, ñies se' er buaë chöke s'malepa a. Se' ñì daléritsöke, e' ta' kë se' ukyérta' ñì kí, kë se' e' ttsöta'ka

^k 13.3 ye' wák mú e' mèttsa we'ikè siarë: Yékköö këchke wele tò ichè: ye' mú e' mèttsa ña'wëwa

s'malepa ki, kè se' e' bikeitsöta'ka tö se' dör pë' taijë. 5 Se' ñì daléritsöke, e' ta kè s'malepa suësö er sulu wa, kè se' er muta'wà se' wák è ki, kè se' ulurta'ka bet, i sulu wamblérke se' ta, e' ta ese nuí olo'yekesö. 6 Se' ñì daléritsöke, e' ta i sulu wamblérke ese kè tö se' ttsé'wëpa buaë. E' skéie mik s'malepa serke wes ttè mokj tö ichè es, e' ta ese je' tö se' ttsé'wëke buaë. 7 Se' ñì daléritsöke, e' ta i kos dalë'ttsekesö, se' erblò michoë Skéköl mik, i buaë yë' Skéköl tö se' a ese kos wà panekesö kröröë, i kos wöklö'wëkesö.

8 Se' ñì daléritsöke e' kè ertal'wa. Iñne ta imerke ttoie Skéköl ttekölje, erë aishkuö ta e' kè merpaia es. Iñne ta imerke ttoie ttò kuä'ki kuä'ki wa, erë aishkuö ta e' kè kùl'ia. Iñne ta imerke íyi blëule ese jchenoie Wiköl Batse'r wa, erë aishkuö ta e' erdawa. 9 E' wà dör tö i mène se' a jchenoie iñne ta ese kè dör Skéköl íyi wa'ñe, e' dör ikakla è. Nies i chekesö Skéköl ttekölje, ese kè dör seraä. 10 Ese kos erdawa mik i dör ibua'ie e' de seraä eta.

11 E' dör i' es: Mik ye' ià alala, eta ye' ttöke wes alala es, ye' erbiköke wes alala es, íyi suekeyö wes alala es. Erë mik ye' kibineone, eta ye' kè dör alala, e' kuëkì ye' kè seria wes alala es. 12 Iñne ta se' wa Skéköl jcher wes íyi olo suësö wösuo nula wa es. Erë aishkuö ta isuerasö ñì wöshaë. Iñne ta ie' kak jcher ye' wa, erë aishkuö ta ijchedawä ye' wa buaë wes ie' wa ye' jcher buaë es.

13 Iñne ta se' erblöke Skéköl mik. Nies i yë'atbatkitö, ese wà panekesö kröröë. Nies se' ñì daléritsöke. Íyi mañat ekkë wawekesö iñne ta, erë ibua'ie dör se' ñì daléritsö.

Imène ttoie ttò kuä'ki kuä'ki wa, e' pakè

14 1 A' e' chô ñì daléritsök buaë. Nies i merke se' a Wiköl Batse'r wa ñì kimoie ese yulö poë. Erë ttök Skéköl ttekölje e' yulö bua'ie imalepa tsata. 2 E' wà dör tö yi a imène ttoie ttò kuä'ki wa ese kè ttöku' imalepa ta, ittöke Skéköl è ta. Kè yi skà éna ittöke e' anuk. Erë ttè blëulewà ese chekeitö Skéköl Wiköl wa. 3 Erë yi a imène ttoie Skéköl ttekölje, ese ttöke imalepa ta ie'pa er diché kí ioie, ie'pa pattoie ena ie'pa er pabloie. 4 Yi ttöke ttò kuä'ki wa Wiköl Batse'r wa, ese tö iwák è er diché kí ieke. Erë yi ttöke Skéköl ttekölje, ese tö Skékëpa Jesùs icha malepa er diché kí ieke. 5 Ye' kí ikiane tö a' ultane mü a imer ttoie ttò kuä'ki kuä'ki wa. Erë a' mü ttò Skéköl ttekölpaie, e' dör ibua'ie ttök ttò kuä'ki kuä'ki wa ese tsata. Erë a' ttöke ttò kuä'ki kuä'ki wa ta yile tö iwà pakène imalepa a as ie'pa er diché kí iér, e' ta e' dör buaë wes yi ttöke Skéköl ttekölje ese es.

6 A yamipa, e' wà pakekeyö a' a i' es. Ichòsö tö ye' de, e' ttöke a' ta ttò kuä'ki wa, e' ta è' tö a' kìmëmi? Au, e' kè dör iie bua!. Erë ilè kkayëne ye' a ese chéneyö a' a ö ilè jcher ye' wa ese pakéneyö ö ilè chéyö Skéköl ttekölje ö a' wöbla'wéyö ttè wésele wa ese kos chéyö a' wákpa ttò wa,

e' t_a e' je' tō a' kīmēmi buaë. ⁷E' dör w_{es} ma'ma tso' blarta' pulē s_ù ö ma'ma kicha t_a s_ù ese blar es. K_è iblane wes ikawötä bla'w_è es, e' t_a c_i se' a' ichök tö i bla'w_èkerakitö? ⁸Nies duk bla'w_èke nippökawakpa kioie nippök ibolökpa t_a, e' k_è blane w_{es} ibla'w_èke es, e' t_a nippökawakpa k_è bitúpa nippök. ⁹E' s_ù a' t_a itköke. A' ttöke ttö kua'k_i kua'k_i wa, e' t_a c_{wes} e' w_a armi yi éna? A' ttöke é, wes yi ttö ekörla ese es. ¹⁰S'ttö daklilië, e' tso' taië k_a i' a, ese kos w_a a_ne iwákpa éna. ¹¹Er_è w_ele ttöke iwákpa ttö wa, k_è w_a a_ne ye' éna, e' ttséyö, e' t_a ie' dör k_a kua'k_i wak ye' a, nies ye' dör k_a kua'k_i wak ie' a. ¹²I meke Skéköl tö se' a iWiköl wa, ese kos yuleke a' tō poë. E' kuek_i yö ichè a' a, e' w_èse tō se' malepa dör Skéköpa icha e'pa er diché k_i ieke, ese kos yulö bua'iewa.

¹³E' kuek_i yi ttöke ttö kua'k_i wa ese wák tö ikiö Skéköl a_s imùitö ie' a iwà pakone imalepa a. ¹⁴Ichösö tö ye' tso' ttök Skéköl t_a ttö kua'k_i wa, e' t_a moki ye' tso' ttök ie' t_a, er_è iwà k_è a_ne ye' wák éna. ¹⁵¿Wes ye' iwèmi? Ye' iweke i' es: ye' ttöke Skéköl t_a ttö kua'k_i wa, nies ye' ttöke ie' t_a ttö a_ne ye' éna ese wa. E' s_ù ye' ttsöke ie' k_{ik}okae ttö kua'k_i wa, er_è nies ye' ttsöke ttö a_ne ye' éna ese wa. ¹⁶Ichösö tö a' w_ele tso' wëstela chök Skéköl a_t ttö kua'k_i wa a' malepa kukua, er_è iwà k_è a_ne a' éna, e' t_a c_{wes} a' ichèmi, "Es e' idir"? ¹⁷Moki ie' t_a wëstela ché buaë Skéköl a, er_è e' k_è w_a a' er diché k_i iène. ¹⁸Ye' ttöke ttö kua'k_i wa taië a' tsata, e' ki ye' t_a wëstela cheke Skéköl a. ¹⁹Er_è mik se' nì dapa'uke, eta ee' ye' a ta ye' kapaköke ttè böt mañat w_a a_ne se' éna ese wa, e' dör buaë ye' kapaköke ttè taië ttö kua'k_i wa dökä 10.000 k_è a_ne yi éna e' skéie.

²⁰A yamipa, k_è a' kabikeitsöki_a w_{es} ala'r_{la} es. A' kabikeitsö w_{es} s'kibinetke es. Er_è buaë idir t_a sene sulu yök_a a' kabikeitsö w_{es} ala'r_{la} es. ²¹Skéköl tö ichè iyékkuo k_i i' es: "Eré ye' ttöraë k_a i' wakpa t_a s'ttö kua'k_i kua'k_i wa ena k_a kua'k_i kua'k_i wakpa wa, er_è ie'pa k_è t_a ye' ttö iutepa." ²²E' wa isuésö tö s'ttöke ttö kua'k_i wa e' dör ilè kkachoie wépa k_è erblöta' Jesùs mik esepa a, k_è idör se' erblö Jesùs mik esepa a. Er_è se' ttöke Skéköl ttekölje e' je' dör se' erblö ie' mik esepa a. ²³E' w_a dör i' es: A' nì dapa'uke e' kos tso' ttök ttö kua'k_i kua'k_i k_è a_ne yi éna ese wa, e' wösha p_è k_è yön_a Jesùs ttè wa k_è erblöta' ie' mik, esepa dewa a' shua, e' t_a ie'pa t_a ibikeitseraë t_a a' dör aliie. ²⁴Er_è e' skéie a' ultane ttöke Skéköl ttekölje w_a a_ne sulitane éna t_a p_è k_è erblöta' Jesùs mik k_è yön_a ie' ttè wa esepa dewa, e' t_a ie'pa éna iardaë t_a nu_ù tso' ie'pa k_i ta ie'pa e' shylöraë. ²⁵I tso' blëule ie'pa er a, ese yének_a sulitane kukua t_a ie'pa e' tköralur kuchë k_i Skéköl dalöioie t_a icheraérakitö, "Moki Skéköl tso' a' t_a."

A' nì dapa'ú bëre k_è chiliwärka

²⁶A yamipa, ttè ikkë kos bata dör i' es: Mik a' nì dapa'uke, eta a' ultane w_a ilè bitumi eköl eköl s'malepa er diché ioie. A' w_ele w_a Salmo bitumi ttsoie. A' w_ele skà w_a ttè tso' s'wöbla'woie. A' w_ele skà w_a ttè

kkaché Skéköl tö ese tso' chè. A' wele wə ilè skà tso' chè ttò kua'kì wa. A' wele wə ì yène ttò kua'kì wa, e' wà pakè tso'ne. E' kos ú ñì er diché ioie. 27A' wépa ttöke ttò kua'kì kua'kì wa, e' ta buaë idir tö ból è ttò, isalema mañal, erë e' dör wë!. Ñies esepa kawöta ttök eköl eköl. Ñies ì chekerakitö e' wà pakökne yile kawöta. 28Erë kë yi ky' iwà pakökne, e' ta ie'pa kawöta siwa'blökwa. As ie'pa ttò Skéköl ta ttò kua'kì wa bánet ekörla. 29Es ñies wépa a imène ttoie Skéköl ttekolie, esepa ttò ból ö mañal, e' ukuöki ta a' malepa tö iwà bikeitsö isuqie tö moki idir ö au. 30Erë a' wele ttöke Skéköl ttekolie, e' dalewa a' wele skà tkér ee, ese a Skéköl tö ittè é ñies, e' ta wé tso' ttök ese siwa'blö as ieköl tö icha chò. 31Es a' ultane ttömi Skéköl ttekolie eköl eköl as a' ultane wöbler ena a' ultane a diché kí ijer. 32-33 Skéköl dör sene bërë mukwak e' kë chilirta'ka. E' kueki ie' ki ikiane tö se! ñì dapa'ù bërë, kë chilirta'ka wës s'batse'rpa erule erule ñì dapa'uke ká wa'ñe es. E' kueki wépa a imène ttoie Skéköl ttekölpiae, esepa a e' wöklörmì as ittò eköl eköl.

34Mik a' ñì dapa'uke, eta alakölpä kos ké siwa'blökwa. Ie'pa kë kàne ttök, e' skéie ie'pa ké itsök bërë wës Skéköl ttè dalöiëno tö ichè es.

35Ie'pa ttöke mik a' ñì dapa'uke, e' dalewa e' dör jaë. E' kueki ie'pa éna ilè chakak, e' ta as ichakörakitö iwëm a iu a.

36¿Ima a' ibikeitsë? ¿Skéköl ttè de a' batamik? ¿A' è ulà a ide? Au. iA' e' kijé! 37Yi e' bikeitsö tö ie' dör Skéköl tteköl ö Wiköl Batse'r tö ie' ké ichök, e' ta ese kawöta ichök tö ì shtake ye' tö a' a e' dör ì uk se' patkë' Skékëpa Jesùs tö e!. 38Erë yi tö ttè i' watéttsa, ese watérdattsa.

39A yamipa, es ye' tö a' a ichè tö ttök Skéköl ttekolie, e' yulö poë. Ñies wépa ttöke ttò kua'kì wa, esepa kë wöklö'war. 40Erë íyi kos ese ú a' tö buaë yësyësë, kë chiliwarka.

Cristo shkenekane, e' pakè

15

¹A yamipa, Jesùs ttè buaë paka' ye' tö a' a, e' skà pakekeneyö a' a i' ta as e' ska' a' er döne. Ttè ñe' klöö'bak a' tö, e' a' a' tso' tkéulewa darérëe. ²A' e' tkwá michoë ttè buaë ñe' a yësyësë wës ye' tö a' a iwà paka' es, e' ta e' wa a' tsatkëne. Kë idör es, e' ta é ichök a' erblé imik.

³Ttè meneat ye' a, e' è paka'neyö a' a. E' bua'le dör i' es: Cristo kötéwa se' nuù kí wës itsö' kitule Skéköl yékkuö kí es. ⁴Ñies ie' wötënewa pö a, e' kí ká de mañat, eta ishkenekekane wës itsö' kitule Skéköl yékkuö kí es. ⁵Ñies ie' kkaché Cefas a. E' ukuöki ta ie' kkaché ittekölpä tsá dabom eyök kí ból (12), e'pa a. ⁶E' ukuöki ta ie' kkaché s'yamipa dökä cien skeyök (500) kíta, e'pa a mik iñi dapa'wé ek tsiní éme eta. Ie'pa ekkëpa welepa blérulunetke, erë ikibiiiepa dobyérkeia. ⁷E' ukuöki ta ie' e' kkaché Santiago a. E' ukuöki ta ie' e' kkaché ittekölpä kos a.

⁸Bata ekkë ta ie' e' kkaché ye' a. Ye' dör ittekölpä tsá e'pa yulé, erë ñies ie' e' kkaché ye' a. ⁹Skéköl icha, e'pa we'ikök ye' bak. E' kueki ye' dör

ittekölp*a* male*pa* dikia diöshet. Ye' kiök ie'pa eköl, e' kë dör ye' siarla e' a. ¹⁰ Erë Skéköl er buaë ché ye' a, e' kueki ye' dör ie'pa eköl. Ie' er buaë ché ye' a e' kë dör éme. E' wakanewéyö taië ie'pa male*pa* tsata. Ñermata kë dör tö ye' wák tö iwakanewé. Iwakanewéyö Skéköl er buaë chò ye' a e' batamik. ¹¹ Erë Jesú斯 tté buaë, e' dör etkëme, e' pak*a* sa' tö a' a, e' mik a' erblé. Ye' tö ipakè ö ie'pa tö ipakè, e' kë dë' wes.

Se' duulewa shkerdakane

¹² Sa' tö ipakeke tö Cristo kötewa, e' shkenekane. Erë a' welepa tö icheke tö s'duulewa kë shkerta'kane. ¿Wes e' chëmi ie'pa tö? ¹³ S'duulewa kë shkerta'kane, e'ma Cristo kë shkenekane. ¹⁴ Ie' kë shkenupakane, e'ma é ye' tö ie' tté buaë pakeke. Nies é a' erblöke ie' mik. ¹⁵ Sa' tö ipakeke tö Skéköl tö ie' shkeo'kane, erë s'duulewa kë shkerta'kane, e'ma ie' kë shkenekane. E' mú dör es, e'ma tté pakeke sa' tö Skéköl ttò wa e' dör kache. ¹⁶ S'duulewa kë shkerta'kane, e'ma Cristo kë shkenekane. ¹⁷ Ie' kë shkenupakane, e'ma é a' erblöke ie' mik. Se' tso'ia se' nuì ulà a. ¹⁸ Nies e' mú dör es, e'ma wépa erblé' ie' mik blérulune, esepa tso'tke weinuk. ¹⁹ Se' tö Cristo paneke, e' kë wà tköpa aishkuö ta, e'ma se' dör siarë chökle s'malepa dikia.

²⁰ ¡Erë moki Cristo shkenekane! Ie' dör se' shkerdakane e'pa tsá, e' kueki se' wà ijcher tö nies se' shkerdakane. ²¹ E' wà dör i' es: Wém eköl wa s'duòwa e' ali'ka sulitane ki. E' sù wém skà eköl wa s'duulewa shkerdakane. ²² Sulitane dë'ka Adán wa, e' kueki sulitane wömenettsa duökwa wès ie' es. Erë se' batsulewa Cristo mik e'pa kos shkerdakane wès ie' shkenekane es. ²³ Erë e' kos mir wès ikawötä minuk es. Cristo shkenekane kewe. E' itök*i* mik idene, eta se' dör ie' icha, e'pa kos shkerdakane. ²⁴ Etä ká i' erdawa. E' kewö ska' ta Cristo e' alöraka íyi wökir, íyi wák, íyi kéköl wà diché ta' ese kos ki. I kos blu'ie ie' tso' e' merattsaítö Skéköl dör S'yé e' ulà a. ²⁵ Erë i'ne ta ie' tso'ia íyi kos wëttsük blu'ie dö mik ibolökpa kos menewa ie' klö dikia eta. ²⁶ Ie' bolök bata, e' dör s'duòwa, e' ki ie' e' alöraka bataie. ²⁷ E' dör wès itso' kitule Skéköl yékkuö ki es, e' tö ichè: "Íyi ultane menewa ie' klö dikia." Erë se' éna ian*e* tö mik iyëne "íyi ultane" eta Skéköl kë ku' e' shua, ie' wák tö i kos mérö Cristo klö dikia e' kueki. ²⁸ Erë mik íyi ultane mérötke Skéköl tö Cristo dör ilà e' klö dikia, eta nies Cristo e' muratts*a* iyé ulà a as íyi ultane dö ie' dikia.

²⁹ S'duulewa kë shkerta'kane, e'ma wépa wösune s'duulewa skéie' iöök e' wekerakitö? S'duulewa kë shkerta'kane, e'ma iöök ie'pa wösune esepa skéie? ³⁰ S'duulewa kë shkerta'kane, e'ma iöök se' e' mùmi weinuk

^{15.29} s'wösune s'duulewa skéie: E' dör i'uk ie'pa welepa wöblar es. Kë iyëne Skéköl wà tö iù es.

kekraë ttè e' pakök? ³¹A yamipa, ká bit ta ye' ki idalò me'rie ttsëskua ye' ttëmiwà yile tö. E' dör moki wès a' tso' batsulewà Skékëpa Cristo Jesú mik, e' tö ye' ttse'wëke buaë e' dör moki es. ³²Íe Éfeso ye' bolökpa tso' nippök ye' ta wès iyiwak sulusi es. Kè se' shkerta'l'kane, e'ma iöök e' dalë'ttsekeyö? E' kë dör ìie bua' ye' a. Moki tö s'duulewà kë shkerta'l'kane, e'ma iùsö wes welepa tö icheke es. E' dör i' es: "Bulepa s'duöralur, e' kuëki iñne se' chkò, se' di'yò buaë kaneë."

³³Kè a' e' muktsa e' kitö'uk es. E' dör wès yile tö iyë' es, e' dör i' es. "S'yamipa e' wamblò sulu esepa tö s'ser yësyësë esepa sulu'wekewà." ³⁴A' erbikónë buaë yësyësë. Í sulu kë wamblaria a' tö. A' welepa kë båtse Skéköl mik yës. E' chéyö a' a' jaëwòka.

Se' duulewà shkerdakane ñis e' chkà dör?

³⁵Isalema a' welepa tö ichakëmi: "Se' duowà, ñwes e' shkermikane? ñis e' chkà dör?" ³⁶Íl' chaké a' tö wès kë s'käbikesö ese ñ chakë es! Iyiwo tkësö, e' kë dë'kane, ikuala deka ta iwö dalola nunewà. ³⁷Mik se' tö trigo wö tkewà, eta kë se' wà itkëne kuáie. Se' tö iwö dalola tké. ³⁸E' ukuöki ta ikua deka wès Skéköl ime'atbak es. E' sù iyiwo ultane dörakà iwakmik iwakmik wès imeneat es.

³⁹S'ditsö ena iyiwak klòka ena dù ena nima e' wák dör kua'ki kua'ki ñies ichkà dör kua'ki kua'ki. ⁴⁰Ñies ñ meneat ká jaì a ena ñ meneat ká i' a e' dör kua'ki kua'ki. E' kos dör buaala, erë iwér kua'ki kua'ki. ⁴¹Diwö si'wö bëkwö e' kos dalöburke kua'ki kua'ki. Ñies bëkwö kos e' wák dalöburke ek ek kua'ki kua'ki.

⁴²Mik se' shkenekane, eta se' manenettsatke wès iyiwo tkëne e' manerttsa es. Se' chkà i' nurtä'wà, erë mik ishkenekane, eta kë inurpawia. ⁴³S'chikà i' dör esela, erë ishkerdakane olo ta' taië. S'chikà i' kë diché ta', erë ishkerdakane diché ta' taië. ⁴⁴S'chikà i' dör buaë senoie iñne ta', erë mik ishkenekane, eta imanenettsa senoie buaë aishkuö ta Wiköl Batse'r ta. ⁴⁵E' dör wès Skéköl yëkköö tö ichë es, e' tö ichë: "Wëm tsá kiè Adán, e' yöne se'ie ttsë'ka."^m Erë wëm skà de eköl Adán es, e' dör Cristo, e' yöne sene michoë mukwak. ⁴⁶Erë s'chikà senoie aishkuö ta, e' kë mène Skéköl wà se' a kewe. S'chikà i' me'itö se' a kewe. E' itöki chikà senoie aishkuö ta Wiköl Batse'r ta ese merdaë se' a. ⁴⁷Wëm tsá yöne íyök wa, e' kuëki e' dör ká i' wak. Erë wëm skà de Adán es, e' datse ká jaì a. ⁴⁸Wépa dör ká i' wakpa, esepa dör wès wëm tsá yöne íyök wa ñe' es. Erë wépa dör Skéköl tso' ká jaì a e' icha esepa dör wès wëm datse ee es. ⁴⁹Se' tö wëm datse ká jaì a e' kitseraë wès wëm yöne íyök wa ñe' kitse'sö es.

⁵⁰A yamipa, ye' tö a' a' ichë tö se' chikà i' duötä'wà nurtä'wà e' kë döpawà ñ blúie Skéköl tso' e' a. ⁵¹⁻⁵²Ye' ttò ttsö. Ttè bak blëulewà ese

^m 15.45 Génesis 2.7

chekeyö a' q i' ta: Kè se' ultane duòpawa erë mik Skéköl duk blane iwà kkachoie tö kawö i' enewatke etä se' kos maneordattsa bet wës s'wöbla tsimiù es. Mik duk ñe' blane, etä s'duulewə kos shkerdaka, kë duöpawaiq. Ñies se' tso'iq ttsëi'ka, e' chkà maneordattsa. ⁵³ Se' chkà i' nurtal'wa, e' maneordattsa chkà kë nurtal'wa ese wa. Se' chkà i' duöta'wa, e' maneordattsa chkà kë duöta'wa, ese wa. ⁵⁴ Mik se' chkà i' manenettsa kë duöpawaiq, kë nurpawaiq, etä i' tso' kitule Skéköl yëkküö ki, e' wà de, e' tö ichè: "Duewa kí Skéköl e' aléka." ⁵⁵ A Duewa, ñwé be' diché taië e'? ñWé be' e' alò taië e'? Be' kirébata tso' se' rrewoie taië, ñwé e' i' ta?"^o ⁵⁶ Se' ser sulu kueki duèwa tö se' rreweke ena sene sulu diché iène ttè daloiéno wa. ⁵⁷ Erë se' nuí olo'yane se' kí Skékëpa Jesucristo batamik, e' kueki kë se' suaneia s'duòwa yoki. E' kueki kekraë wëstela chekesö Skéköl a.

⁵⁸ E' kueki, a yampi dalér ye' éna, a' e' tkówa darérë kekraë Skékëpa ttè a, kë a' e' sköksa bánet. A' wà ijcher tö i' kos kanewé a' tö ie' a, e' kë weirpa éme. E' kueki a' kí kaneblö buaë kekraë ie' a.

Inuköl shteke s'siarëpa kimoie, e' pakè

16 ¹ Inuköl shteke a' tö s'batse'rpa serke Jerusalén e'pa kimoie, e' pakeke ye' tö a' q i' ta. Inuköl shtö wes ye' tö iyë' Skékëpa icha erule erule tso' Galacia, e'pa a es. ² Domingo bit ta a' wakpa bik ekkë tö a' inuköl shtaq'ú tö kos a' ulà a ide. Eta kos a' a imermi, e' blö bánet. A' tö iwé es, etä mik ye' de a' ska!, etä kë a' kawötä inuköl shtök, a' wà itsot'ke bléule e' kueki. ³ Mik ye' de a' ska!, etä wépa shushtétké a' tö patkëmi Jerusalén inuköl ñe' muk, e'pa tté choie yëkköö shtekemiyö e' mi'ke ie'pa wà. Es ye' tö ie'pa patkeke Jerusalén. ⁴ A' ibikeitsé tö buaë idir tö ye' miñak ie'pa ta, e' ta ye' mi'mi.

Pablo tö ishkak e' aleritsé

⁵ Ye' kawötä minuk Macedonia, e' ukuöki ta ye' mi'ke a' ska!. ⁶ Isalema ye' e' tsukeat a' ska! si' et si' böt ulatök ñ isalema ye' e' tsumiät dò yuëdiö tka ekkë. Es a' q ye' kimermi i' kiane ye' kí shkoie ese wa as ye' mi' buaë wé ye' mi'mirö ee. ⁷ Ye' kë shkak a' pakök shkaule. Ye' mú ser a' ska! ká taië, Skékëpa kí ikiane e'ma. ⁸ Erë ye' e' tsukeat íe Éfeso dò Pentecostés kewö tka ekkë. ⁹ Íe buaë ye' a kawö kune Jesús tté buaë pakoie. Ye' bolökpa tso' taië, erë ñies taië pë' éna Jesús tté buaë ttsak. E' kueki kë ye' e' yaktsa i' ta íe.

¹⁰ Timoteo kaneblöke Skékëpa a wës ye' es, e' kueki ie' de a' ska!, e' ta ikiowä buaë. ¹¹ Kè yi kane ie' daloseukwà. E' skéie ie' kímú as ie' done bërë ye' ska!. Ye' tso', ie' ena s'yampi urke ie' ta, e'pa panuk.

ⁿ 15.54 Isaías 25.8 ^o 15.55 Oseas 13.14

12 Ye' tö s'yami Apolo e' cheke a' q i' t_q. Ye' kköyë' ie' a tai_q tö ie' yúñak s'yamipa mi'ke a' pakök e'pa t_q. Ie' k_è shkak i' t_q, erë wékkek alè t_q ie' a kawö kurmi, et_q ie' mi'mi.

Pablo tö ie'pa bata patté

13 A' senú erki. A' e' tköwa darérë a' erblöke Jesús mik e' a. A' e' tköwa wëbla su_q, k_è a' suanuk. A' erblö darérë ie' mik. 14 Ì weke a' tö kos ese ú ñì dalértsè wa.

15 A yamipa, a' wa ijcher tö Estéfanas ena iyamipa e'pa dör Acaya wakpa tsá erblé' Jesús mik e'pa. Ie'pa e' ché buaë s'batse'r malepa kimuk. 16 Ye' tö a' q ikiè tai_q tö ie'pa esepa ttò dalöiö er bua' wa. Nies yi isie tso'ñak kaneblkö Skëkëpa kanè q esepa ttò dalöiö.

17 Ye' ttsë'ne buaë tö Estéfanas ena Fortunato ena Acaico e'pa de ye' ska!. Ie'pa tso' ye' kimuk tai_q a' k_è ky' e' skéie. 18 Ie'pa tö ye' er pablé wes a' er pablérakitö es. Buaë idir ie'pa esepa kikökka.

Pablo e' chéat

19 Skëkëpa Jesús icha erule erule kos tso' Asia, e'pa tö a' shke'wémi. Áquila ena Prisca ena Skëkëpa icha ñì dapa'uke ie'pa u q, e'pa tö shkene patké tai_q a' Skëkëpa ttò wa. 20 S'yamipa kos tso' íe, e'pa tö a' shke'wémi. A' ñì shke'ú ñì dalér wa.

21 Ye' dör Pablo e' tö shkene i' shté ye' wák ulà wa.

22 Yi k_è éna Skëkëpa dalér, e' t_q as ese kichatér. iA Skëkëpa, be' shkóne bet!

23 As Skëkëpa Jesús er buaë chò a' q.

24 Ye' éna a' dalér Cristo Jesús batamik. Es e' idir.

Yëkkuö skà kit Pablo tö Corinto wakpa a, i' ta ide bö^t

2 Corintios

Mik Pablo bak kaneblök Macedonia età ie' tö yëkkuö skà kit Jesús mik erblökawakpa serke Corinto ena ipamik e'pa a. Wëm kiè Tito e' kaneblöke Pablo ta Jesús tté pakök. Ie' tso' Corinto, mik ie' dene Pablo ska' età ie' tö Jesús mik erblökawakpa tso' Corinto e'pa kaberke ñita e' paké Pablo a. E' kuekjí Pablo tö yëkkuö i' kit. Ì tköke Corinto wakpa ta e' dör i': Welepa e' chò tö ie'pa dör Jesúst ttekölpa erë kë idör moki. Esepa dë'mi Corinto ta Jesús mik erblökawakpa tö iki'wàrak buaë. Ie'pa ñekkëpa tö s'wöbla'weke kache tté wa. Ie'pa e' ù tö ie'pa dör buaë Pablo tsàta. Ie'pa tö icheke tö Pablo dör siarë kë dör kékëpa tajë. Es ie'pa tso' Jesús mik erblökawakpa kitö'uk. Pablo éna Jesús mik erblökawakpa dalér tajë e' kë kiane ie' kí tö imi'yal ñalà sulusi kí kachökwakpa itöki. E' kuekjí ie' tö yëkkuö i' kit ie'pa a as ie'pa tso' ttsë'ka kachökwakpa yoki ena er bua' wa ì kkayëne ie'pa a e' daloiök. Nies ie' tö ie'pa a iché tö ie' dör Jesúst tteköl moki.

E' kíje ta kam ie' tö yëkkuö i' shtò età ie' tö inuköl ki' ie'pa a Jesús mik erblökawakpa siarëpa tso' Jerusalén e'pa kimoie. S'kitö'ukwakpa tö iyë' tö Pablo tö inuköl e' tséketkö iwák a, erë ie' tö iché tö e' kë dör es. Ie' mi'ke betká Jerusalén pakök e' kuekjí Jesús mik erblökawakpa tso' Corinto e'pa kawötä inuköl kí shtök tsëmi Jerusalén.

Shke'wè

1 ¹Ye' dör Pablo. Skéköl wák er wa ye' dör Cristo Jesús ttekölpa tsá e'pa eköl. S'yami kiè Timoteo, e' tso' ye' ta íe. Sa' tso' yëkkuö i' shtök a' dör Skéköl icha erule serke Corinto, e'pa a. Nies sa' tso' yëkkuö i' shtök s'batse'l malepa serke ká malepa ate Acaya, e'pa ultane a.
2 Skéköl dör S'yé ena Skékëpa Jesucristo as e'pa er buaë chò ena sene bëre mù a' a.

Pablo weirke e' shuq Skéköl kíkékaitö

³ Skéköl dör Skékëpa Jesucristo yé, e' kíkókasö taië. Ie' dör S'yé e' tö se' suèke er siarë wa ena se' er pableke kékraë. ⁴ Sa' weirke kos Cristo tté kueki, e' shuq sa' er pableke Skéköl tö as s'malepa weirke esepa er pablò sa' tö wes ie' tö sa' er pableke es. ⁵ Cristo weine taië, e' ukuö miria sa' ki taië. Erë ñies ie' batamik sa' er pablérke taië shute. ⁶ Sa' weine es, eta e' dör a' er pabloie, a' tsatkoie. Ñies Skéköl tö sa' er pablé, eta ñies e' dör a' er pabloie as a' weirke wes sa' es ese dalë'ttsò a' tö er bua' wa. ⁷ Sa' wa ijcher tö a' weirke wes sa' es, erë ñies a' er pablérke wes sa' er pablérke es. E' kueki sa' wa ijcher buaë tö a' kë tö sa' eriawepa.

⁸ A yamipa, sa' ki ikiane tö a' wä ijcher tö sa' weine Asia e' dör darérë sa' a. Sa' diché kë dë'ka iwöklö'woie. Sa' ibikeits tö kë sa' döpattsä ttsë'ka. ⁹ Sa' e' ttsë' wes s'wömenettsä ttewa es. Erë e' wamblène sa' ta as kë sa' erblö' sa' wákpa mik, e' skéie as sa' erblö' Skéköl tö s'shke'wèkane e' wák mik. ¹⁰⁻¹¹ Sa' ttekelur ñe! e' ulà a ie' tö sa' tsatkë'ttsä ena sa' tsatkeraëitö. Ie' dapömic sa' moneka darérë. A' sa' kimé S'yé a ikiök sa' ki, e'ma ie' tö sa' tsatkë michoë. A' taië tö iwé es, e' ta ie' tö sa' kimeraë e' ki wéstela cheraë ie' a se' taië tö.

I kueki Pablo kë dë' Corinto

¹² Sa' er kë tö sa' kkatè ì ki, e' tö sa' ttsë'wëke buaë. Kekraë Skéköl tö sa' a imè seno yësyësë e' batseitsök buaë er moki wa sulitane wö wa ena bua'ie a' wö wa. Sa' ser es, e' kë dör siwa' ıskı' tso' ká i' a ese wa, e' dör Skéköl er buaë chò se' a e' wa. ^{13,14} Yékkuö kos kitmi sa' tö a' a, e' wà kë dör tté blëulewë ese, iaritsmi a' a ena iwà armi a' éna. Erë wes sa' dör e' kë ane a' éna bua'ie, erë ye' ipaneke tö wekkë alè ta a' éna iardaë seraæ. E' dör es, e' ta mik Skékëpa Jesús datskene, eta e' kewö ska' a' e' ttsöraka buaë sa' wa wes sa' e' ttsörakä buaë a' wa es.

¹⁵ Ye' ibikeitsé tö a' e' ttséka' ye' wa buaë, e' kueki warma ye' ibikeitsé tö ye' mi' a' pakök bötkicha as a' ttsë'r buaë bötkicha. ¹⁶ Ye' ibikeitsé tö mik ye' mi'ke Macedonia, eta warma ye' tkökemi a' pakök. Ye' datskene, e' ta ye' damitköne a' pakök. Es a' a ye' kimermi shkoie Judea. ¹⁷ Erë kë ye' wä igne es. Ye' dë' a' pakök etökicha è, e' kueki ca' ibikeitsé tö ye' kë wä iwà bikeitsë buaë kewe? ¹⁸ A' ibikeitsé tö ye' ttò bötböt wes s'ditsö öse es? ¹⁹ Erë Skéköl ttò mokjë, e' ttò wa ye' ichè a' a tö ye' kë ttò a' ta bötböt. ²⁰ E' wà dör tö Jesucristo dör Skéköl Alà, e' kë ttò bötböt, ie' ttò etkëme. Ie' tté buaë paka' ye' ena Silvano ena Timoteo, e' pa tö a' a. ²¹ I kos uk Skéköl kablë, e' wéitö Cristo wa. E' kueki mik se' nì dapa'uke Skéköl kíkókkä, eta se' tö icheke: "Es e' idir" Cristo Jesús ttò wa. ²² Yi tö a' ena sa' kkö'neke as se' tulurie Cristo mik, e' dör Skéköl. Ie' tö se' shukitbak iwák a. ²³ Ie' tö se' er wakyué ie' wák a. Ñies iWiköl méítö se' a wes íyi tsá patuésö es ikkachoie tö se' tsatkeraëitö da'a.

²³Ie' wa ye' s_uule buaë e' wöwa ye' ichè a' a tö kam ye' döne Corinto warma wes ye' ibikeitsé es, e' w_adör tö k_e ye' éna a' kí eriawak. ²⁴Sa' wa ijcher tö a' erblöke buaë Jesús mik, e' wa a' tk_{enew}ä darérëe. E' kueki sa' tso' a' kímu_k er bua' wa as a' ttsé'r buaë. K_e sa' k_ul a' patkök kësik wa a' erblöke e' iutök.

2 ¹E' kueki ye' ibikeits tö ye' k_e shkakne a' pakök a' eriawoie. ²A' è tö ye' ttsé'wëmi buaë. Erë a' eriawéyö, e' ta' ñyi tö ye' ttsé'wëmi buaë? ³Warma a' ye' ttsé'wë buaë, e' kueki yékkuo iët kitmiyö a' a e' kí a' paftyö darérë as a' e' shulò, eta' es a' k_e tö ye' eriawepa. Ye' iklöö' yësyësë tö a' ultane ttsé'rdaë buaë ye' ta' ñita. ⁴Mik ye' tö yékkuo ñe' kit, eta' ye' eriane siarë, ye' chkenewa_q tai_jë d_o ye' iéttasie ekkë. Erë k_e ye' wa ikite a' eriawoie. E' skéie ye' ikitmi as a' éna iar tö a' dalér tai_jë ye' éna.

Yi tö i sulu wamblé! e' nuí olo'yé Pablo tö

⁵Wëm tö kabene tski'ka a' shua i sulu wambléitö e' wa, e' k_e wa ye' è eriaone. Isalema ye' tso' ikí kuötkökkä, erë ye' ichè tö wes alè ie' tö a' ultane eriawé. ⁶Kos a' kibiiepa tö ie' kí inuí métke e' dör wë!. ⁷!ñe' ta' a' tö inuì olo'yó iki ta' ikimú as k_e ieriar tai_jë k_e er pablèneia ekkë. ⁸E' kueki ye' kköchò a' a tai_jë tö ikkachóne ie' a tö moki a' éna ie' dalér. ⁹Yékkuo ñe' kitmiyö a' a isuqie tö ye' ttò iutë a' tö sera_q ö au. ¹⁰Yi isie nuì olo'yé a' tö iki, ñies ese ki ye' tö ilo'yeke. Moki yö ichè Cristo wöwa ena a' dalërmik tö ilè nuí tso' kiane olo'yè, e' ta' e' olo'yétköyö ¹¹as Satanás k_e e' alòka se' kí. Wes ie' éna se' sulu'wakwa, e' a_ne se' éna buaë.

Tito k_e d_e! Tróade

¹²Mik ye' de ká kiè Tróade Cristo tté buaë pakök ee, eta' ye' isuë tö Skékëpa tö ye' a' ñala_q yuétke buaë itté pakoie. ¹³Erë s'yami Tito wa a' biyö done ye' a, e' k_e k_une ye' wa wes ikablé! es. E' tö ye' tkiwé kabikeitséka tai_jë. E' kueki ye' e' chéat Tróade wakpa a ta' ye' mía Macedonia ie' yulök.

Íyi ultane kí se' e' alökämi Cristo wa

¹⁴¡Erë wëstela Skéköl a! Kekraë ie' tö sa' wëttseke e' alokä íyi ultane ki Cristo ta' ñita. Sa' wa ie' tö Cristo tté buaë pakeke ká wa'ñe, e' dör wes kiö masmas alabur es. ¹⁵Sa' tö Cristo tté pakeke, e' dör wes íyi alar masmas ña'wë Cristo tö Skéköl a ikikoka es. Sa' dör wes kiö masmas alar es. Erë wëpa tsatkérke ena wëpa k_e tsatkérku' esepa böltëpa wöq ilär kua'ki kua'ki. ¹⁶Wëpa k_e tsatkérku' esepa a tté pakeke sa' tö e' dör wes s'nu alar es, e' wa ie'pa duöralur e' kueki. Erë wëpa tsatkérke esepa a e' dör wes íyi alar buaë es, e' wa sene michoë döraë ie'pa ulà a e' kueki. ¿Yi dirmi tté i' wakanéy_k? ¹⁷Tai_jë pë! tö Skéköl tté pakeke inuköl è klö'wøie, erë sa' k_e dör es. Ie' tö sa' patké ipakök, e' kueki sa' tö ipakeke er moki wa ie' wöwa Cristo dalërmik.

Skéköl ttè pa'ali e' wakanéukwakpa sa' dör

3 ¹¿Ima a' ibikeitsè tö sa' wákpa e' tté chöke a' a? ¿Ima a' ibikeitsè tö sa' ki yékköö kiane sa' tté choie a' a ö a' tö yékköö mèmi sa' a sa' tté choie wès wele tö iweke es? Yékköö ese kë kiane sa' ki. ²A' wakpa dör wès sa' tté choie yékköö es. E' kitule sa' er a suule ena aritsule sulitane wa. ³Iwénewa wöshak tö a' dör wès yékköö kitmi Cristo tö patkène sa' ulà a es. Yékköö e' kë kitule tinta wa, e' skéie ikitule Skéköl ichökle e' Wiköl wa. E' kë kitule ákkue ki wes ttè dalöiëno kite ákkue ki es. E' skéie ikitule a' er a.

⁴Sa' erblöke Skéköl mik Cristo batamik, e' è kueki sa' tö a' ché es. ⁵Sa' kë a iyénu kë kanè wé sa' tö a' shua, e' dör sa' wákpa diché wa. Skéköl tö sa' a ieri mé iwakanéwoie. ⁶Ie' tö sa' a ieri mé ie' ttè pa'ali mène se' a e' wakanéuk. Ttè e' kë datse ttè dalöiëno mène ká iaiqæ e' wa. E' skéie idatse Skéköl Wiköl wa. Ttè dalöiëno ñe' tö s'kichateta'ttsa erë Skéköl Wiköl tö sene michoë meke se' a.

⁷Ttè dalöiëno këchke kitule ákkue ki, e' mène ká iaiqæ Israel aleripa a. Mik ttè e' tsá mène, eta Skéköl olo bune taijë. E' klöne Moisés wö ki dalölöö dò imalepa kë wö dë'wæ ie' wö saku ekkë. Erë dalò e' chowamine enaena. Ttè ñe' mène olo ta' taijë ikkachoie tö e' dör ttè dalò ta' taijë ese. ⁸Ie' yita Skéköl Wiköl kanè e' olo tkòka taijë ttè ñe' tsata! ⁹E' wà dör tö ttè tö s'kichateta'ttsa ñe' mène dalò ta' taijë, ie' yita ttè wa Skéköl tö s'klö'wemi wès pë' buaë yësyës es e' pakè olo ta' taijë shute tkòka ttè tsá mène e' tsata! ¹⁰Moki ttè pa'ali e' olo ta' taijë shute, e' o'mik ttè iët olo kë dör i. ¹¹Ttè kë dör yöbië e' de olo ta' taijë, ie' yita ttè dör yöbië e' olo ta' taijë shute!

¹²Ttè e' wà paneke sa' tö kröröë, e' kueki sa' tö iwà pakeke sulitane kukua kë suarta!. ¹³Sa' kë tö iweku' wès Moisés tö iq' es. E' wö pabakewa datsil tak wa as Israel aleripa kë tö isaqü tö ie' wö dalò bune e' chowamine seraas. ¹⁴Erë ie'pa er darë'newa, kë éna iwà ane. Ie'pa er pabakulewa wès Moisés wö pabakwæ es. Es ñies iñe ta' ie'pa aleripa er pabakulewa mik ie'pa tso' ttè këchke mène iyépa bak e'pa a e' aritsök eta. Ie'pa er pabakulewa e' sirmitta erblé Cristo mik, e' è wa. E' kueki ie'pa icha kam sirttsa. ¹⁵Dò ikkë ta, mik ie'pa tö yékköö kit Moisés tö e' aritseke, eta ie'pa er tso'iä pabakulewa. ¹⁶Erë mik se' er mane'wé Skékëpa a, eta se' er pabakulewa, e' sinettsa. ¹⁷Skékëpa e' dör Skéköl Wiköl. Wé e' tso', eta ee se' yënettsa ttè dalöiëno ulà a. ¹⁸Es se' dör wès s'wö kë pabakulewa es, esepa kos ki Cristo olo wérke buaë wès wösuo es. Se' maner michoë as se' dò wès Skékëpa olo ta' taijë es. E' kos wakaneweke Skéköl Wiköl tö.

Sa' dör Jesucristo ttekölpa tsá

4 ¹Skéköl tö sa' sué er siarë wa, e' batamik kanè i' méitö sa' a. E' kueki kë sa' e' chkeuwæ. ²E' skéie kë sa' tö iwakaneweku' bléule wès

ì dör jaë ese es. Sa' kë ku' s'kitö'uk. Sa' kë ku' Skéköl ttè shutuökkä kache tté wa. E' skéie ttè moki pakeke sa' tö yésyësë Skéköl wö_a as sulitane wä ijcher tö ì ché sa' tö, eta es idir. ³Erë Jesú斯 ttè buaë pakeke sa' tö, e' pabakulewa, e' ta ipabakulewa wépa kichatérke esepa è yoki. ⁴Ie'pa kë erblöta Cristo mik. Bé dör ka i' kéköl, e' tö ie'pa er pabakewa da'aie as kë ie'pa éna Cristo dör Skéköl wák sue olo ta' taië e' tté buaë wa ar. ⁵Sa' kë tö sa' wákpa tté pakekuu. Sa' tö Jesucristo dör Skékëpa, e' tté pakeke. Sa' e' chò tö sa' dör wes a' kanè mésopa es a' kimoie Jesú斯 dalermik. ⁶Mik Skéköl tö ka i' yö!, eta ie' iyë: "ka fiinú," eta ka ñine. Ie' wák tö se' er ñi'we as ie' olo taië burke Jesucristo wö ki, e' ar se' éna. E' kueki sa' tö ie' tté buaë e' pakeke sulitane a.

Se' wirke ka i' ki, e' dör bërbër è

⁷Jesú斯 tté buaë, e' dör wes íyi bua'bua ské darérë es, e' meneat sa' a wakanewë. Erë sa' kë diché ta! Sa' dör tottola wes skau es. E' dör iwa kkachoie tö diché wa sa' tö iwakanewekee' meke Skéköl tö sa' a, e' kë dör sa' diché. ⁸Erë kabene tso' sa' ki taië kekraë, erë e' kë e' alineka sa' kiu. Erë sa' kë wa ijcher wes sa' e' ùmi, erë kë sa' e' òwa e' yoki. ⁹Erë sa' bolökpa tö sa' tötieke, erë Skéköl kë wa sa' meneat. Erë sa' dettsa iski, erë sa' e' kökekane. ^{10,11}Se' tso'iq ttsë'ka ka i' a, e' dalewa sa' chöke sa' bolökpa ula a sa' ttekelur Jesú斯 tté kueki wes ie' kötwarakitö es. Sa' wirke es as iwerwa sa' ki tö moki ie' shkenekane, e' tso' sa' ta. ¹²Duewa dalò me'rie sa' kiu, es sa' wirke a' dalermik as sene michoë dò a' ula a. ¹³Itso' kitule Skéköl yékuö ki we yile tö iyë: "Ye' erblé imik e' kueki ye' iché."^a Es ñies sa' erblöke Skéköl mik wes yi ñe' es, e' kueki sa' tö ie' tté pakeke. ¹⁴Sa' wa ijcher tö ie' tö Skékëpa Jesú斯 shkeo'kane ñies ie' tö sa' shke'werakane wes Jesú斯 shkeo'kaneitö es, sa' batsulewa Jesú斯 mik e' kueki. Aishkuö ta ie' wa sa' miraë a' ta ñita we ie' tso' ee. ¹⁵Sa' wirke kos e' dör a' kimoie as se' taië tö wëstela chò Skéköl a ier buaë ché se' taië a e' kueki. E' wa ie' kikardaka taië. ¹⁶E' kueki sa' kë e' chkeuwa. Erë sa' chka mir wa'k è, erë sa' er diché ki iérke kita kita ka bit ekkë. ¹⁷⁻¹⁸I kos sukesö s'wöbla wa ese ertawa. Erë ì kos kë wërta ese dör yöbië. E' kueki kë sa' er menewa ì sukesö ese ki. E' skéie sa' er me'rie ì kë wërta ese ki. E' kueki sa' wirke siarë, e' kë dör taië sa' a, e' dör ekuölö è. E' wa dör tö e' wa ì dör buaë, olo ta' taië yöbië, e' döraë sa' ula a taië shute tköka kos sa' weine e' tsata.

5 ¹S'chka dör wes úla es, e' dör buaë senoie ka i' ki è. Se' wa ijcher tö mik se' úla i' panane, eta u yöbië tso'tke Skéköl wa se' a ka jaa a. E' dör se' chka pa'ali ser michoë yöule ie' wa e'. ²E' kueki moki ka i' ki se' rrerke. S'chka pa'ali merke se' a aishkuö ta ka jaa a, e' kkecheke

^a4.13 Salmo 116.10

se' tö poë. Se' éna s'chkà i' mane'waktke s'chkà pa'ali wa wès datsi' mane'wèsö es. ³E' kiane se' kí as se' wiköl kè at aishkuö tå kè chkà tå' wès se' sume es. ⁴Se' tso'ia se' úla i' a etå se' kköchöke se' serke chkeulewå wès dalì ekkeë e' dikia es. Kè dör tö se' duakulurtke senoie chkà kè tå'. E' skéie se' éna s'chkà i' mane'waktke chkà pa'ali ñe' wa as ì duota'wå ese manerrttsane ì ser michoë ese wa. ⁵Skëköl wák tö se' kanewétke maneonuk ñe' es. Ie' tö iWiköl mé se' a wès íyi tsá patuèsö es iwà kkachoie tö iwà döraë se' ulà a wake!

⁶E' kueki kè se' tkirku' ì kí, eré se' wä ijcher tö se' tso' kamië Skëkëpa yöki, se' tso'ia ttsë'ka ká i' a e' dalewa. ⁷I'ñe tå ie' kè sunuk se' a, eré se' serke se' erblé ie' mik e' wa. ⁸Kè se' tkirku' ì kí. Se' a tå s'chkà i' mú mèatsö, e' tå es se' mía senuk ie' ska', e' dör ibual'ie. ⁹⁻¹⁰Se' ultane kawöta dökwä Cristo tkér s'shulo kulé kí e' wörki. Ee ì kos wé se' tö ká i' kí, buaë ena suluë, ese kkayérdaë tå e' ské meraëitö se' a eköl eköl. E' kueki se' tso'ia ttsë'ka ö se' mía ie' tå, eré kekraë se' e' chöke senuk yësyësë as ie' wa iwër buaë.

Skëköl er buarde se' kí e' pakè

¹¹Sa' tö Skëkëpa dalöieke taië, e' kueki sa' e' chöke darerë s'malepa pablök as ñies ie'pa tö ie' dalöiò. Skëköl wä ijcher buaë tö sa' er yësyësë, e' mú jcher a' wä ñies. ¹²Sa' kè skà kú'ne e' tté chök a' a. E' skéie sa' tso' a' a kawö skà mukne e' ttsòkà sa' wa. E' wa a' tö sa' tsatkëmi wépa tö sa' cheke suluë, esepa yöki. Ie'pa esepa e' ttsòkà taië is imalepa wa iwër ese wa, kè dör is ie'pa er dör Skëköl wöa ese wa. ¹³Sa' wér aljie, e' tå e' dör Skëköl dalërmik. Kè sa' wér es, e' tå e' dör a' kimoie. ¹⁴Sa' éna iane tö Cristo éna se' dalér taië, e' tö sa' ké senuk ie' a. Sa' éna iane tö ie' eköl è kötëwa sulitane skéie, e' wà kiane chè tö e' dör wès sulitane kötëwa es. ¹⁵Ie' kötëwa sulitane skéie as se' tso'ia ttsë'ka esepa kè seriå wes se' kí ikiane es, e' skéie as se' ser wes ie' kötëwa shkenekane se' skéie e' kí ikiane es.

¹⁶E' kueki kè sa' kú'ia s'malepa bikeitsök wès ká i' wakpa tö ibikeitseke es. Kenet sa' tö Cristo bikeits es. Sa' ibikeits tö ie' dör se' ëse è. Eré i'ñe tå sa' kè tö ie' bikeitsekuy'ia es. ¹⁷E' kueki yi batsulewå Cristo mik, esepa er maneonettsa yöne pa'ali. Wes ie'pa bak senuk e' kè kú'ia, e' skéie isenémine pa'ali. ¹⁸E' kos wé Skëköl tö. Ie' er buanene se' kí Cristo batamik. Ñies ttè buaë pakè e' kané me'itö sa' a. ¹⁹Ttè buaë ñe' dör i' es: Skëköl er buarmine ká ultane wakpa kí Cristo batamik kè ie'pa wöchakeky' inuù kí. Ñies ie' tö ttè buaë e' me' sa' a wà pakè sulitane a. ²⁰Sa' dör Cristo ttekölpa. E' dör wes Skëköl wák kköchöke a' a sa' wa es. E' kueki sa' kköchöke a' a Cristo ttò wa tö a' er bual'úne Skëköl a. ²¹Cristo kè wä ì sulu wambléne yës, eré Skëköl tö ie' su' wès ì sulu wamblökawak es se' skéie. Ie' tö iwé es as se' batsulewå Cristo mik e'pa saùitö wes iwák dör yësyësë es.

6 ¹Sa' kaneblöke Skëköl t_a ñita, e' kueki sa' kköchöke a' a tö ie' er buaë ché a' a, e' k_e tsar é. ²E' wà dör tö ie' tö ichè iyëkkuo k_i i' es:

“Mik ye' er buaë chò be' a e' kewö de,
eta be' kköchöke e' ttséyö.
Mik be' tsatkè e' kewö de,
eta be' kiméyö.”^b

Ye' ttò ttsó: Skëköl er buaë chò a' a, e' kewö detke. Ie' tö a' tsatkè e' kewö de i'ñe.

³Sa' e' kkö'nuke buaë kékraë sulitane wörki as k_e yi tö Skëkëpa Jesús watöttsa sa' ukuömic. E' k_e dör es, e' t_a sa' kaneblöke Skëköl a e' yermi sulué. ⁴⁻⁵E' skéie i ulitane wa sa' tö ikkacheke tö moki sa' dör Skëköl kanè mésopa. Mikle t_a sa' weirke, mikle t_a sa' k_e w_a i t_a, mikle t_a kawö darérë tköke sa' t_a. Mikle t_a sa' burke siarë, sa' wötérke, p_e' iérkekä taië sa' k_i. Sa' kaneblöke darérëe taië shute, wöñirke taië, tteke bli tö. Erë e' kos dalë'ttseke sa' tö bërë. ⁶Nies sa' tö ikkacheke sa' ser batse'r ena i jcher se' w_a e' wa. I kos paneke sa' tö bërë er bua' wa. Sa' er buaë chöke s'malepa a. E' kos wa sa' tö ikkacheke tö moki sa' dör Skëköl kanè mésopa. Iwënewa tö Wiköl Batse'r tso' sa' t_a. S'malepa dalëritseke sa' tö er moki wa. ⁷Ttè moki pakeke sa' tö. I kos weke sa' tö diché meke Skëköl tö sa' a e' wa. Sa' serke yësyësë, e' dör sa' a wes tabè tso' nippökawakpa w_a nippoie ena e' tsatkoie es. ⁸Mikle t_a sa' dalöiérke, mikle t_a k_e sa' dalöiérky!. Mikle t_a sa' kikekekä buaë, mikle t_a sa' cheke sulué. Sa' ttò moki, erë mikle t_a sa' sueke kachökwakpae. ⁹Ie'pa w_a sa' s_uule buaë, erë ie'pa tö sa' sueke wes ie'pa k_e w_a sa' s_uule es. Wësua sa' duökelurtke, erë sa' tso'i_a ttsë'ka. Ie'pa tö sa' we'ikè siarë, erë k_e itö sa' ttélur. ¹⁰Sa' eriarke taië, erë sa' ttsë'rke buaë kékraë. Wësua sa' dör siarëpa, inuköl k_e t_a', erë Skëköl ttè wa sa' tö s'blu'weke taië. Wësua sa' k_e w_a i t_a, ñermata i ulitane tso' sa' wa.

¹¹A Corinto wakpa, sa' ttöke a' t_a yësyësë. A' dalér taië sa' éna. ¹²E' k_e blëne sa' w_a a' yoki, erë a' je' tö iblë sa' yoki. ¹³E' kueki ye' kköchöke a' a wes alà a iyé kköchò es, sa' bikeitsö er bua' wa wes sa' tö a' bikeitseke es.

A' e' batsöttsa i sulu kos e' yoki

¹⁴K_e a' e' batsök wépa k_e erblöta! Jesús mik esepa ta. ¿Wes sene yësyësë batsmi sene sulu t_a? ¿Wes k_a ttsettse ena k_a ñí a e' shuirirmika ñita? ¹⁵¿Wes Cristo ena b_e sermi bërë ñita? Yi erblöta! Jesús mik ena yi k_e erblöta! imik ¿wes esepa batsmi ñí mik? ¹⁶Se' dör wes Skëköl ichók e' wé moki es. E' kueki ¿wes e' ñí sinikumi íyi diököl tso' dalöiè ese ta? E' yë' Skëköl tö i' es:

^b 6.2 Isaías 49.8

“Ye' serdaë ie'pa shua,
Ye' shköräë ie'pa tā ñita;
Ye' döraë ie'pa Kéköl
ena ie'pa döraë Ye' icha.”^c

17 E' kueki ñies Skéköl tö iyë:
“A' e' yöttsa, a' e' sköttsa bánet pë' kë tö ye' dalöiè esepa yoki.
Ì kos dör ñá ese kë kar
e' tā Ye' tö a' kierawa buaë.

18 A' serke es, e' tā Ye' döraë a' yéie
ena Ye' tö a' klö'weraë Ye' ala'rie.
Ye' dör Skéköl diché tā tajë íyi ultane tsata,
e' wák tö ichè es.”^d

7 **1** A yampiा dalér tajë ye' éna, es se' a Skéköl kablë' e' kueki se' e'
paiklò sene sulusi kos tö se' er ena se' chkà ia'wèmi, e' yoki. Se' e'
chò senuk batse'r kekraë, ie' dalöiè tajë e' wa.

Pablo ttsë'wé buaë Corinto wakpa tö

2 iSa' bikeitsó er bua' wa! Kè sa' wā ì sulu wamblène yi tā. Kè sa' wā
yi weine yés. Kè sa' wā yi kitëne kache tté wa. **3** A' dalér tajë sa' éna, e'
kueki kë ye' ku' tté i' chök a' kkatoie. Ye' tö a' a iyë'baktke kuaë tö sa' tö
a' bikeitsé michoë dò sa' duolur ekkë. **4** Ye' erblöke buaë a' mik. A' wa ye'
e' ttséka tajë. Sa' weirke kos e' shua ye' er kùnene buaë. Ye' ttsé'ne buaë
shute.

5 Sa' de Macedonia tā kë sa' wā kawō kune enoie. E' skéie kabene kí de
tajë sa' ki. Taië sa' tsiriwé sa' bolökpa tö. Ñies sa' suane tajë. **6** Eré Skéköl
tö s'er pableke, e' tö sa' er pablé s'yami Tito de sa' ska' e' wa. **7** Kè dör tö
ie' de e' è kueki. Ñies wes a' tö ie' er kuwé e' biyó tö sa' er pablé tajë. Ie'
tö sa' a' iché tö suluë a' éna ye' suak. Ñies ie' iché tö ì wamblé a' tö sulu,
e' tö a' eriawé tajë tā iñe tā a' tso'ne ye' tsatkök. Ttè e' tö ye' kí ttsé'wé
buaë.

8 Yékkuö patké'miyö a' a, eré e' tö a' eriawé, eré kë ye' tkine tö iók
ye' tö ipatké'mi. Tsawe tā ye' ttsé'wéítö sulu, eré iñe tā kë ye' ttsérku'la
es. Mokí yékkuö e' tö a' eriawé, eré e' dör ekuölö è. **9** Iñe tā ye' ttsé'ne
buaë. E' kë dör tö ye' tö a' eriaq' e' kueki. E' dör tö a' eriane es, e' tö a'
er mane'wéne Skéköl a. A' eriane wes Skéköl kí ikiane es, e' kueki sa' kë
wā a' suluone yés. **10** Mik se' eriane wes ie' kí ikiane es, etā e' dör se' er
mane'wéne ie' a' as se' tsatkér. E' kueki kë se' kàne ttsé'nuk suluë se' eriar
ese ki. Eré se' eriar èse, kë mène Skéköl wā, ese tö duewā tskeke. **11** A'
eriane wes Skéköl kí ikiane es, e' saú, iwià dettsa buaë! E' wà bikeitsó.

^c 6.16 Levítico 26.12; Jeremías 32.38 ^d 6.17-18 2 Samuel 7.14; Isaías 52.11; Ezequiel 20.34,41

E' batamik a' er téwa darérë tå a' ñì kékarak wém tö ì sulu wamble' a' shua, e' shülök. E' wa a' tö ikkaché tö a' kè ku' ì sulu e' a. Iwénewa tö a' e' tuléwae darérë. Ì sulu e' tö a' uluwé a' suawéitö. Iwénewa tö a' éna ye' daléne taië. Iwénewa tö a' tso'tke ì sulu shülök. E' kos wa iwénewa tö moki a' kè ku'ñak ì sulu ñe' a. ¹²Ye' kè wa yékuo ñe' kitemi a' a wém tö ì sulu wamble' ñe' kkatoie. Ñies ye' kè wa ikitemi yi tå iwambleítö e' tsatkoie. E' skéie ye' tö ikitmi as a' wákpa éna iår buaë Skéköl wöä tö moki a' tö sa' bikeitseke taië. ¹³Ì wé a' tö, e' tö sa' er kí kuwéne buaë.

E' kíie tå a' tö Tito er kuwé taië. Ie' ttsé'ne buaë e' tö sa' kí ttsé'wé buaë. ¹⁴A' kika'kayö ie' a tå a' kè wá ye' jaéone. Kekraë sa' ttò moki a' ta, ñies ima sa' e' ttséka a' wa Tito kukua, e' suéítö tö e' dör moki. ¹⁵A' tö ie' kiéwa suane wa painè wa ena a' tso'tke ie' ttò dalöiök, mik e' ska' ie' er ane etå e' tö ie' ké a' kí dalértsök taië. ¹⁶Ye' erblömi a' mik e' tö ye' ttsé'wéke buaë.

Se' er buaë chò siarëpa kímoie

8 ¹A yamipa, sa' éna a' a ipakak tö wés Skéköl er buaë ché Skékëpa icha erule erule ñì dapa'uke Macedonia kos a, e'pa a. ²Ie'pa weine siarë íyi ultane ulà a, erë e' shua ie'pa ttsé'rke buaë. Ie'pa dör siarë, kè ì ta' taië, erë ie'pa tö inuköl kakmé er bua' wa. Wésua ie'pa dör inuköl blúpa. ³Ye' tö a' a ichè tö ie'pa imé kos ie'pa a imermi, e' tsata iwákpa er wa. ⁴Ie'pa kkoché taië sa' a tö ñies kawö mú sa' a s'batse'r malepa serke Jerusalén, e'pa kímoie inuköl wa. ⁵Ie'pa tö imé taië shute, sa' kè wá ibikeitse tö ie'pa a imermi ekké. Kewe ie'pa wákpa e' mé Skékëpa a, e' ukuöki ta ie'pa e' ché sa' a wes Skéköl kj kiane es. ⁶E' kuekj sa' tö ikié Tito a tö ie' mi'né a' ska' inuköl tsá kititö a' shu a' bata shtöktsa s'siarëpa kímoie. ⁷Ì kos weke Skéköl a' wéke a' tö taië. A' erblò buaë Jesús mik. A' tö ttè pakè buaë. A' wá íyi jcher taië. Sulu a' éna s'malepa kímak. Sa' dalér taië a' éna. E' sù sa' kí kiane tö ñies a' er buaë chò taië s'siarëpa a.

⁸Ye' kè ku' ichök a' a a' patkoie. E' skéie ye' éna isuák tö moki a' éna s'malepa dalér wes s'yamipa tso' Macedonia e'pa éna s'malepa dalér es. ⁹A' wá ijchertke buaë tö Skékëpa Jesucristo er buaë ché a' a taië. Ie' íyi tso' taië ká jaì a, e' me'atitö dë'bitu ká i' a siarëpaie a' dalérmiq as a' blur ie' íyi taië wa.

¹⁰A' tö ibikeits kewe sulitane yokj tö a' éna s'siarëpa kímak. Duas suköt bak e' wa a' tö iwà kímémi kewe. E' kuekj ima ye' tö ibikeitsè, e' chekeyö a' a. ¹¹Kanè buaë o'mi a' tö, e' eúwa er bua' wa wés tsawe a' tö ibikeits es. Inuköl shtö s'siarëpa kímoie kos a' a ikit ekké. ¹²Ì kè tå' se' wá, ese kè kiekü' Skéköl tö se' a. Erë ì tso' se' wá ese kakmésö er bua' wa kos se' a imer ekké, e' tå e' wér buaë ie' wa.

¹³Ye' kè ku' ichök tö a' íyi kakmú etå a' atne weinuk kè wá ì tå'. E' skéie buaë idir tö a' ñì kímù ñikkëe. ¹⁴Ì ñe tå a' wá íyi tso' taië, e' kuekj

buaë idir tö a' tö s'yamipa kè wà ì ta', esepa kìmù. Es aishkuö tå mik a'
kè wà ì ta' taië, erë ie'pa wà itso', eta ie'pa tö a' kimèmi. Es a' ultane ñì
kimùmi ñikkëe. 15 E' dör wës itso' kitule Skéköl yékköö kí es, e' tö ichè:
"Wé tö ishté taië, e' icha kè bata qaté. Wé tö ishté bérerbërë, e' icha deka
wë!."^e

Tito ena iwapiépa

16 Skéköl tö Tito erkiowé a' kìmuk wes sa' éna a' kìmak es. E' kueki
ye' tö wëstela cheke Skéköl a. 17 Mik sa' tö ikié Tito a tö ie' mi' a' ska' a'
kìmuk inuköl shtök, eta ie' éna a' kìmak taië, e' kueki ie' e' ché iwák er
wa minuk a' ska'. 18 Tito tå s'yami skà patkekemi sa' tö eköl. E' tö Jesús
tté buaë pakeke buaë ká wa'ñe. E' kueki ie' tté cheke buaë Skékëpa Jesús
icha erule erule tso' ká wa'ñe e'pa tö. 19 E' kíie tå ie'pa kos tö ie' shushté as
imi' sa' tå Jerusalén, inuköl shtekte sa' tö e' muk. E' kaneweke sa' tö buaë
Skékëpa kíkoká ena iwà kkachoie tö mokí sa' éna ie'pa kìmak. 20-21 Sa' e'
chöke iwakanéñk buaë Skékëpa wörki nies sulitane wörki. E' kueki wëm
ñe' mi'ke sa' wà, e' wa kè yi a' sa' kkaténuk inuköl shtekte taië sa' tö e' ki.

22 Nies sa' tö s'yami skà patkeke ie'pa böl tå. E' er me'rie kaneblök
buaë kekraë. Bànët sa' tö ie' su'bitu, e' kueki ie' suule buaë sa' wà. Nies
ie' isué tö a' dör pë' buaë, e' kueki ie' e' ché sa' kìmuk kanè i' wa. 23 Tito
dör ye' wapie e' kaneblöke ye' tå a' kìmuk. S'yamipa böl ñe' mi'ke ie' ta,
e'pa patké Skékëpa Jesús icha eruleë tso' ká wa'ñe e'pa tö. Ie'pa wa Cristo
kíkarkeká. 24 E' kueki ikkachó ie'pa a' tò ie'pa dalér a' éna as Skékëpa icha
eruleë tso' ká wa'ñe e'pa kos wà ijcher tö mokí a' tò s'dalérítseta'. Ikkachó
ie'pa a' tò wëe' sa' e' ttsöka taië a' wa.

9 1,2 Ye' wà ijcher tö s'batse'r malepa serke Jerusalén, e'pa kìmak
a' éna er bua' wa. E' kueki inuköl shtekte sa' tò ie'pa a, e' ki ye'
kè kawötä a' a yékköö skà shtökne. Kekraë ye' e' ttsökeká a' tté pakök
Macedonia wakpa a. Ye' iché ie'pa a' tò duas suköt bak e' wa a' dör Acaya
wakpa, e'pa éna inuköl mak er bua' wa. E' tò ie'pa kibiié erkiowé. 3 Erë
s'yamipa mañal ñe' patkekeyö a' ska' as ye' e' ttsökeká a' wa e' kè dör
é. E' skéie ye' ki ikiane tö a' wa inuköl tso'tke kitule wà mè è wës ye' tò
a' pakë es. 4 Dö! Macedonia wakpa döbitu ye' tå e'pa tò isuéwà tò kám
a' tò inuköl e' shtò. E' tò sa' jaeweraë taië sa' iklö'wé tò a' tò ishtétké e'
kueki. ¿Wes e' kè tò a' jaewepañak? 5 E' è kueki ye' ibikeitsé tò buaë idir
s'yamipa mañal ñe' a ikiök tö ie'pa mi' ye' yoki kewe a' kìmuk inuköl
muk a' kablë' e' shtöktsa. Es inuköl meke a' tò e' tso'tke kitule mik ye' de
eta, iwà kkachoie tò a' imeke er bua' wa, kè dör kké'blè wa.

6 Ttè i' anú a' éna: "Yi tò ì kuatké elkela, ese ulà a' iwà wördane elkela.
Erë yi tò ì kuatké taië, ese ulà a' iwà wördane taië." 7 A' ultane eköl eköl

^e8.15 Éxodo 16.18

tō imú kos a' ibikeitsé mè ekké. Wépa tō imeke ttsé'ne bua' wa esepa dalér Skéköl éna, e' kueki kě imar er sulu wa ö diché wa. ⁸Kě a' tkinuk. Skéköl er bua' kí chòmi a' a taijé as ì kos kiane a' ki senoie ese dò a' ulà a wë' kekraë. Nies ie' tō ikí mèmi a' a taijé shute as a' ulà a idò taijé ì búaë kos e' woie. ⁹E' dör wes itso' kitule Skéköl yékuö ki es. E' tō, yi tō ì meke er bua' wa, ese chè i' es:

"*“Ie' tō ikakme' taijé er bua' wa s'siarëpa a;*
“I búaë wéitö e' ska' Skéköl er arke kekraë.”^f

Es Skéköl yékuö tö ichè. ¹⁰Skéköl tö iwö meke kuatkè ena chkè mekeito se' a ñè, nies e' è tō ì kos kiane se' ki s'kimoe, ese kí meraëtö a' a taijé as a' tō ì búaë ese kí ù taijé. ¹¹Kekraë ie' tō a' a íyi kí meraë búaë wë' as a' tō s'malepa kimù búaë kekraë. Ie' tō iweraë es as wéstela yér taijé ie' a inuköl mèmi a' tō sa' ulà a e' ki. ¹²Es ì meke a' tō i' Skéköl dalöioie, e' wa s'batse'r malepa kimè kiane, esepa ulà a ì kiane ie'pa ki ese döraë. E' kíie ta ie'pa tō wéstela cheraë taijé ie' a ttsé'ne bua' wa. ¹³I búaë weke a' tō ie'pa kimoe, e' wa iwérdawa tö moki a' tso' Cristo tté búaë cheke a' tō tö moki idir e' wà iutök. Nies iwérdawä tö a' tō ie'pa ena sulitane kimeke taijé er bua' wa. E' kos kueki ie'pa tö Skéköl kikerakä taijé. ¹⁴E' kíie ta ie' er búaë ché a' a taijé shute, e' kueki ie'pa tö ikieraë ie' a' a' ki a' dalértsè taijé e' wa. ¹⁵Wéstela chösö Skéköl a ilà méítö se' a e' ki, e' dör búaë shute kě se' a iyénu k ekké.

Pablo tō kanè me' Skéköl tō ie' a, e' tsatqué

10 ^{1,2}Ye' dör Pablo, e' wák kköchöke a' a bérë er bua' wa wes Cristo es tō ye' ttò ttsö. A' welepa tō sa' cheke tō sa' kaneblöke e' kě dör Skéköl a, e' dör sa' wákpa a wes s'ditsö malepa es. Ie'pa icheke tō mik ye' tso' a' ska', eta ye' késik kě ta' a' uñoie. Erë mik ye' tso' yékuö shtök ká bánet, e' je' ta ye' késik deka. Erë e' kě yéne. Ye' késik ta' yi isie tso' ye' chök ese uñoie darerëe. E' kueki ye' kköchöke a' a tō a' e' shuló as kë ye' kawötä a' uñuk darerëe mik ye' de a' ska' eta. ³Moki sa' dör s'ditsö wes sulitane es, erë kě sa' nippöky' wes s'ditsö nippöke es. ⁴I tso' sa' wa e' aloka ì sulu ki, e' kě dör wes ì tso' s'ditsö wà e' aloka ibolökpa ki es. E' skéie e' dör ì meke Skéköl tō sa' a diché ta' taijé e' aloka ì sulu diché ki ese. E' wa sa' tō kache ttè ewékewa. ⁵Nies ttè kos pakarke e' ttsékä wa s'wöklö'woie as kë s'wa Skéköl jcher, ese chowékewa sa' tō. Erbikè kos klö'wekewa sa' tō mekerö Cristo klò dikia as itò ittò iutò. ⁶Mik a' de sa' ttò iutök búaë, eta sa' tso' tke wépa kě éna iiutak, esepa kos we'ikök.

⁷A' tō pë' sueke ikikke è, e' kě dör búaë. A' welepa e' bikeitsò tō e'pa è dör Cristo icha, e' ta as esepa tō ibikeitsòne. Nies sa' dör Cristo icha wes ie'pa es. ⁸Skéköl tō ye' a ikewö me' a' wöbla'woie. Isalema e' wa ye' e' tsöka taijé

^f9.9 Salmo 112.9

shute. Erë e' kewö mène ye' a' er diché kí ioie, kè dör a' sulu'woie. E' kueki kè ye' jaëne e' ttsökka ikewö mène ye' a' wa. ⁹Kè a' tö ibikeitsar tö ye' éna a' tkiwak yékkuö shtekeyö a' a' wa. ¹⁰Welepa tö icheke: "Yékkuö kos kitbitü Pablo tö se' a, e' kí ie' tö se' uñebitü darérë ttseskua ie' kësik deka buaë se' uñuk. Erë mik itso' se' ska' etä ikësik kè ta' yës. Wes ie' kapakò e' kè wa yi wá ie' daloiëne." ¹¹Wépa tö icheke es, esepa wá ijchenú tö mik sa' demi a' ska' etä ì kit sa' tö yékkuö kí ká bánet, e' waweraë sa' tö.

¹²Ie'pa esepa nì kïlkökeka taië. Kè sa' diché dë'ka e' chök tö sa' dör buaë wes ie'pa e' chò es. Ie'pa wákpa tö itské ier wa tö ì dör buaë wé. Wes ie'pa wakpa serke e' wéwa ie'pa nì saqù. iE' kueki ie'pa dör me'ukuöie! ¹³Kanè me' Skéköl tö sa' a, e' è wa sa' a e' ttsërmikä. Kè sa' a e' ttsënukkä ì skà wa. Kanè mène sa' a ñies e' wà dör a'. ¹⁴E' kueki kè sa' ku' e' ttsökka taië shute. Sa' kè döpa kewe kaneblök a' shua, e'ma é sa' e' ttsòkä. Erë sa' tö Cristo tté buaë e' paka' a' a tsawe. ¹⁵Nies sa' kè e' ttsòkä o'ka kanè wa, e' kewö kè mène Skéköl wá sa' a e' kueki. E' skéie sa' kí ikiane tö sa' kanè a' shua e' mú kí iér buaë wes a' kí erblò mir Skékëpa mik es. Erë kè sa' kaneblöpa kos sa' a ikewö mène e' tsatä. ¹⁶Nies Jesús tté buaë e' kí pakak sa' éna a' serke ee' ká bánet tso' diwö mi'kewa e' kkë ee. Erë kè sa' éna ipakak ká wé o'ka tso' ipakök ee' as kè sa' e' ttsòkä o'ka kanè wa.

¹⁷⁻¹⁸Wépa e' ttséka taië, esepa kè wér buaë Skéköl wa. Erë wépa kikéka ie' wák tö, esepa je' wér buaë ie' wa. Wée! itso' kitule iyékkuö kí i' es: "Yi e' ttsakkä as ese e' ttsòkä ì wé Skéköl tö ese wa."^g

Pablo tö s'kitö'ukwakpa ché

11 ¹Ye' ttöke aliwakpaie erë a' mú tö ye' dalë'ttsèia bërbër è. A' we'ikèyö, ye' ttò kí ttsö ekuölö è. ²Ye' éna a' dalér taië. Ye' éna a' kkö'nak wes Skéköl tö se' kkö'neke es. Ye' kí ikiane tö a' e' tkòwá kekræ darérëe Jesús è a. E' dör wes ye' tö a' mé senukwá wém eköl è ta' es as a' dò wes busi batse'r dò imaso ulà a es. A' maso e' dör Cristo. ³Iñe ta a' tso' tkëulewá buaë darérëe Cristo è a, erë ye' suane dö' a' e' müttsa e' kitö'uk wes Eva kitöo'ka Satanás e' a' tkabëie e' tö kache wa es. Ye' suane dö' a' er tso' buaë etkëme Cristo è a, e' watè a' tö. ⁴Welepa de a' ska' Jesús tté pakök, erë kè idör imoki wes sa' tö ipakeke es. Erë e' ttseke a' tö buaë. Wiköl tté pakeke ie'pa tö, e' kè dör Wiköl Batse'r dë'wá a' er a e'. Ttè buaë pakeke ie'pa tö, e' kè dör imoki wes sa' tö ipaka' a' a es. Erë esepa kiekewá a' tö buaë. E' kueki ye' suane dö' a' erblò Cristo mik, e' olo'yëne a' tö. ⁵Ie'pa de a' ska' sa' itöki e' chök tö ie'pa dör Jesús ttékölpa tsá bua'iewa, erë ye' kè e' ttsë'ne ie'pa dikia diöshet yës. ⁶Isalema ye' kè a ipakar buaë wes ie'pa icha pakò es. Erë ttè pakeke ye' tö e' wà jcher buaë ye' wá. E' wà kkayë'bitü sa' tö a' a taië íyi ultane shua.

^g 10.17-18 Jeremías 9.24

⁷Mik ye' tö Skéköl tté buaë e' paka' a' a, eta ye' kë wä a' ña'one e' kí yës. E' kueki isalema a' tö ibikeitsé tö ttè pakeke ye' tö a' a, e' kë dör buaë. Erë es ye' e' wöéwa diöshet as a' dalöiér. ⁸Ima a' tö ibikeitsé? ⁹wéyö es e' dör suluë? ⁸Skéköpa icha erule erule nì dapa'uke ká bánet, e' dapömic ye' moneka kanebloie éme a' shua. E' dör wes ie'pa íyi ekibléyö a' kimoie es. ⁹Mik ye' sene' a' shua, eta ilè kiane ye' kí senoie, e' ta ye' kë wä a' tsirione ese wa. Erë s'yamipa datse Macedonia, e'pa wä i kos kiane ye' kí e' de ye' a. Es ye' kë wä i kine a' a, ñies kë yö i kiepa. ¹⁰Ye' e' ttsö es e' kë yénuksa ye' ulà a' a' dör Acaya wakpa e' kos a. E' dör moki wes Cristo tso' ye' a e' dör moki es. ¹¹Ye' ttö es, c'e' dör tö ye' kë éna a' dalér? Au, e' kë dör es. iSkéköl wák wä ijcher buaë tö ye' éna a' dalér!

¹²Ye' kaneblöraë a' shua wes ye' io'bitü es as ie'pa ñe' kë e' ttsökä tö ie'pa kaneblöke wes sa' es. ¹³Ie'pa kë dör Jesús ttekölpä tsá moki esepa. Ie'pa dör s'kitö'ukwakpa. Ie'pa e' ò tö ie'pa dör Cristo ttekölpä tsá moki, erë e' kë dör es. ¹⁴E' kë dör i kë suule se' wä ese. Satanás wák e' ò tö ie' dör Skéköl biyöchökawak olo ta' taië ese. ¹⁵E' kueki kë se' tkine tö ie' kanè mésopa e' ò tö ie'pa tso' sene yësyësë e' tsatkök. Bata ekké ta ie'pa ulà a' iské döraë wes ie' wamblörak es.

Pablo weine ie' dör Cristo tteköl e' kueki

¹⁶Ye' tö iskà chène a' a, kë a' tö ye' bikeitsök tö ye' dör aliije. Erë a' welepa tö ye' bikeitsè es, eta kawö mú ña bérber è' ttsokä wes aliwak es. ¹⁷Ye' e' ttsökeka, e' ttè kë mène Skéköpa Jesús wa ye' a. Ye' wák tö icheke aliije. ¹⁸Taië itso'rak e' ttsökkä iwákpa íyi wa, es ñies ye' e' ttsökeka wes ie'pa es. ¹⁹iAj! A' dör íyi jcher taië ese wakpa. Erë s'kukuò darerë esepa dalë'ttseke a' dör er bua' wa. ²⁰Wépa de a' ska' a' klö'ukwa wes ie'pa icha es, esepa kiekewä buaë a' tö. Ie'pa de a' kitö'uk a' íyi yottsa a' ulà a. Ie'pa e' ttsöke taië a' kí, a' ppeke a' wö kí, a' cheke erë ie'pa kiéwa a' tö er bua' wa. ²¹iAj! iYe' wák e' jaëùne mik ye' ichè tö sa' diché kë dë'ka a' sàuk es eta!

Ie'pa diché deka e' ttsokä taië, e' ta ñies ye' diché deka e' ttsokä. Ye' wák a ta ye' ttö es, e' dör wes aliwakpa ttö es. ²²Ie'pa dör hebreowak, e' wa ie'pa e' ttsökeka taië. Erë ñies ye' dör ie'pa ditséwö. Ie'pa e' chò tö ie'pa dör Israel aleripa, erë ñies ye' dör Israel aleri. Ie'pa e' ttsökeka taië tö ie'pa dör Abraham aleripa. Ñies ye' dör Abraham aleri. ²³Ie'pa e' chò tö ie'pa dör Cristo kanè mésopa. Es ye' dör ñies, erë ye' dör ikanè mëso bual'ie ie'pa tsata. Ye' ttö es e' dör wes aliwak ttö es, erë Cristo a' kaneblè e' wa ye' e' aléka taië ie'pa kí. Ye' wötëule s'wöto wé a taië ie'pa tsata. Ye' buule tsa'bata daloie ese wa taië shute ie'pa tsata. Taië ye' bakshkar ye' duòwá e' ulà a. ²⁴Sketökicha judiowak tö ye' bulk tsa'bata wa. Bitökicha ie'pa tö ye' ppé, eta ie'pa tö ye' ppé dò dabom tkéyök tsá yënettsa et ekké^h ²⁵Mañatökicha romawak tö ye' bulk kal wa. Etökicha ye'

^h 11.24 dabom tkéyök tsá yënettsa et: E' kewö ska' ta judiowak ttè dalöiено tö ichè tö kë kawö ta' s'ppök döka dabom tkéyök tsata. Ie'pa wöblane pë' sulusipa ppök döka dabom mañayök kí sulitu as kë itkòka dabom tkéyök tsata.

tē'rakitō ák wa ye' ttowa. Mañatökicha kanò kí ye' mirwā, e' wötunewā dayë a. E' shua etökicha ye' bak àr kaltakla kí dayë kí ká et ñii nañee. ²⁶ Ye' shké tajë, e' shuá dí' tajë ena akblökwakpa tö ye' tkiwé siaré. Ye' wák ditséwöpa ena q'kapa, e'pa tö ye' we'ikeke, e' dalò tajë e' shuá ye' shké. Wé pë' serke tajë ena wé pë' kë serku' tajë, ñies dayë kí, ese ska' ye' shké wösh wa. Ñies wépa e' ò tö ie'pa dör Jesús mik erblökwakpa, esepa dalò mène tajë ye' kí. ²⁷ Ye' kaneblé tajë darerëe. Ye' wöñine tajë, ye' bli dalë'ttsë' tajë, ye' ersi dalë'ttsë' tajë. Mikle tå ye' kë wá ì kune ñanoie, tteke kase tö tajë, kë datsi' tå' wë' e' patroie.

²⁸ E' kí skà tso', e' dör tö Skékëpa Jesús icha erule erule, e'pa kos bikeitsekeyö kekraë tö is ie'pa mir. ²⁹ Mik ie'pa welepa diché kë dë'kaiá buaë e' tkowá darerë Jesús mik, eta ye' mik e' dalëne. Mik yile tö ie'pa kë ì sulu wamblök, eta e' tö ye' uluwé suluë. ³⁰ Ye' mú e' ttsakka, e'ma ì tö ikkacheke tö ye' kë diché tå' ese wa ye' e' ttsòmikä. ³¹ Skéköl dör Skékëpa Jesús Yé ena iKéköl kíkarka kekraë, e' wá ijcher tö ye' kë kú' kachök. ³²⁻³³ Mik ye' bak Damasco, eta ká e' wökir kaneblöke iblú kiè Aretas e' a, e' tö ishkëkipa patké ye' klö'ukwá ká e' kköiëule shkit kakkeë, e' wékkö a. Erë s'yamipa welepa tö ye' iékä kkó a tå' ttsa' wa ye' émi enaena iwékkö tsitsir tso' ese a döttsa' iski. Es ye' tkashkar ie' yoki.

I kkaché Skékëpa tö Pablo a kabsueie

12 ¹Kë dör ñie bua', erë ye' kawötä kí e' ttsökkäia e' tsatkoie. ²I kkaché Skékëpa Jesús tö ye' a kabsueie e' pakekeyö a' a' i' tå. ³Wém súule ye' wa eköl dör Cristo ttökata, e' minetser ká jaì a, e' kí duas de dabom eyök kí tkél (14). Ye' kë wá ijcher tö ie' mine'ka chkaë ö wikölie, e' jcher Skéköl è wá. ⁴Wém e' súule ye' wa, e' minetser ká jaì a e' dör ká buaala ee. Ee ttè kë yenuk se' a ena kë se' a ikewö mène chè, ese ttséitö. Iskà chekeneyö a' a tö ye' kë wá ijcher tö imine'ka chkaë ö wikölie, e' jcher Skéköl è wá. ⁵Wém ese kikémikä ye' tö, erë ye' wák kë e' kiköpaka. Erë ye' diché kë tå' e' è wa ye' e' kikömikä. ⁶Ye' mú e' ttsakka, e'ma ye' a e' ttsérmiķa ttè moki wa, e' kueki e' kë dör suluë. Erë kë ye' e' ttsöta'ka as kë yi ibikeitsò tö wes ye' wér ena wes ye' ttò e' tsata' ye' dör. ⁷Iyí tajë buaë kkayëne ye' a ká jaì a, ñe' kueki ilè mène ye' a ye' wöowiae as kë ye' e' ttsöka' ì buaë su'yo e' wa. E' dör wes dika' tkérwá ye' chka' a es, e' wa ye' rreweke Satanás tö kekraë. ⁸Mañatökicha ye' kköyë! Skékëpa a tö iyótsa' ye' a. ⁹Erë ie' ye' iuté: "Mik be' diché kë tå', eta e' kí Ye' diché wënewä bua'iewa. E' kueki ye' er buaë chò be' a, e' è dör wë' be' a." E' kueki buaë idir ye' a e' ttsökkä ye' diché kë tå' e' wa as Cristo diché tajë e' wérwá bua'iewa ye' kí. ¹⁰Mik ye' ttsë'r tö ye' diché kë tå', e' je' ta ye' diché tå' tajë. E' kueki mik ye' diché kë tå', mik ye' yérke suluë, mik ye' kë wá ì tå', mik ye' we'ikeke siaré pë' tö, mik ye' kawö tköke suluë, mik ese kos tköke ye' tå' Cristo dalërmik, eta ye' ttsë'ne buaë.

¹¹ Erë ye' kë dör yi, erë wëpa cheke a' tö tö e'pa dör Jesús ttekölpä tsá bua'iewa, e'pa kë dör ye' tsata'. A' tö ye' tsatköpa ie'pa yoki erë e' kë one

a' wə. E' kueki a' tö ye' ké e' ttsökka taië wes aliwak es. ¹²Mik ye' bak senuk a' shua, eta ye' weine kos e' dalë'ttséyö bërë er bua' wa. Nies i kë or yi a ese wéyö taië a' wörki Skéköl diché taië wa s'tkiwë ekkë. E' wa iwénewä tö moki ye' dör Jesú斯 ttekölpa tsá, e'pa eköl. ¹³Ye' kë wə a' kàne ye' kanéyuk. E' è wa a' wöanewa Skékëpa icha erule erule malepa e' dikia diöshet. A' we'ikèyö, e' nuí olo'yö ye' ki.

Pablo kablé ie'pa pakök

¹⁴Ye' tso'tke shkök a' pakök. I' ta ide mañatökicha. I' étökicha wes kekraë kë ye' e' maupakä a' mik as a' tö ye' kkö'nù. Ye' kë tkirku' a' iyí ki, ye' tkirke a' wákpa ki. A' dör wes ye' ala'r es. Ila'r kë kawötä iyé kkö'nuk, e' skéie iyé kawöta ila'r kkö'nuk. ¹⁵E' kueki ye' e' chétke i kos tso' ye' wa e' eukwa er bua' wa a' kimoie dò ye' wákë. Ye' tö a' dalëritseke kita kita, eta a' éna ye' dalér ñe' mir wa'k è?

¹⁶A' ye' siníkué buaë tö mik ye' bak a' ska', eta ye' kë e' moneka a' mik. Erë a' welepa tö icheke tö ye' tö a' kitö'wé a' inuköl klö'wgie akir. ¹⁷Ima a' erbikò tö wépa patkë'yö a' ska', e'pa wa ye' tö a' kitö'wé? ¹⁸Ye' kköyë' taië Tito a tö ie' mi' a' ska', eta s'yami skà eköl patkë'miyö ie' ta. ¿Tito tö a' kitöo'? Au, ie' sene buaë yësyësë a' shua wes ye' es. Sa' böl sené a' shua ñì suë.

¹⁹Isalema a' tso'ia ibikeitsök tö sa' e' tsatköke a' yoki. E' kë dör es. Nermata sa' tso' ttök Skéköl wörki wes s'batsulewá Cristo mik esepa ttò es. A yamipa dalér ye' éna, i kos wëke sa' tö e' dör a' er diché kí ioie.

²⁰Moki ye' suane dö' mik ye' de a' ska', eta ye' kë tö a' suè wes ye' ki a' kiane suè es. Nies ye' suane dö' a' kë tö ye' suè wes a' ki ye' kiane suè es. Ye' suane dö' ye' ikué tö a' nippöke, a' ukyérke ñì ki, a' ulurke ñì ki, a' er me'rie a' wákpa è ki, a' biyöblöke ñì ki, a' ñì chöke suluë, a' e' ttsökëka taië, a' ñì chiliuke. ²¹Nies ye' suane dö' mik ye' dene a' ska' eta Skéköl tö ye' jaëwë a' kueki. Dö' a' taië kë er maneone. Dö' a' e' ia'ukekai a' sene sulusi wa. Dö' a' tso'ia trénuk ena a' tso'ia i sulu skà kukuéña a' wə e' a. E' dör es, e' ta Skéköl tö ye' iuwéraë siarë a' wa.

13 ¹I' ta mañatökicha ye' mi'ke a' pakök. I' tso' a' wə shulè, e' shuleraësö wes itso' kitule Skéköl yëkköö ki es, e' tö ichè: "Ttè kos shulekesö eta ittekölpa kiane böl ö mañal ichoie tö moki idir ö au." ²Mik ye' bata dë'rö a' ska', eta wépa tö i sulu wamblé, e'pa a ye' iyé tö a' kawötä ilo'yök. I'ñe ta ye' kë k' a' ska', erë ye' tö iskà chekene ekkëpa a ena a' malepa tso' i sulu wamblök, esepa a tö mik ye' dene, eta a' shuleraëyö darérëë. ³A' ichè tö a' ki ikiane suè tö moki ye' ttöke Cristo diché wa. Mik ye' de a' ska', eta a' isueraë tö es idir. Cristo diché ta' taië, e' tso' iwakanéyuk a' shua, ie' kë dör wes se' kë diché ta' es. ⁴Moki ie' kötewä wötëulewá krus mik wes se' kë diché ta' es, erë ie' serkene Skéköl diché taië e' wa. Es ñies sa' batsulewá ie' mik, e' kueki wësua sa' kë diché ta', erë Skéköl diché wa sa' serdaë a' kimoie.

⁵ A' wakpa e' saú tö moki a' erblöke Jesucristo mik. A' ibikeitsō buaë. ⁶ A' kě wä ijcher tö ie' tso' a' er a? E' kě dör es, e' ta e' wà kiane chè tö a' kě dör ie' icha. ⁷ A' mú wöä iwéne tö sa' kaneblë' a' shuä e' wà dettsa buaë. ⁸ Sa' tso' ikiök Skéköl a tö a' kě tö ì sulu wamblökiä. Sa' kě ku' e' kiök as iwér tö ye' kaneblë' a' shuä e' wà dettsa buaë. E' skéie sa' ki ikiiane tö a' ser buaë yësyësë wes Skéköl ki ikiiane es, eré welepa wa iwér tö sa' kaneblë' e' kě wà dë'ttsa buaë. ⁹ Mik a' serke buaë wes Skéköl ttè moki tö ichè es, eta e' ki kě sa' a ì yënu. E' skéie e' kikekekä taijë sa' tö. ⁹ Sa' kě diché ta', eré mik a' e' tkëulewä darërë Skékëpa ttè a, eta e' tö sa' ttsë'lweke buaë. Sa' tö ikiè michoë Skéköl a tö a' mú dò senuk buaë yësyësë kekraë wes ie' ki ikiiane es. ¹⁰ Mik ye' de a' ska', eta kawö mène ye' a a' ki, e' kě wà shulak ye' éna darërë kësik wa. Skékëpa Jesùs tö e' kewö me' ye' a, se' er diché ioie, e' kě dör se' sulu'woie. E' kueki ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a kám ye' dò a' ska' e' yoki as ì kos tso' shulè, e' shulò a' tö kám ye' dò e' yoki.

Pablo e' chéat

¹¹ A yampi, bataie yo ichè tö a' ttsë'nú buaë. A' e' chô senuk yësyësë. A' er kuú. A' kabikeitsō ñikkëë. A' senú bëre ñita. A' serke es, e' ta Skéköl dör dalëritsökwak ena sene bëre mukwak, e' serdaë a' ta kekraë.

¹² A' ñì shke'ú ñì dalëritsè wa. S'bats'e'rpa kos tö a' shke'wémi.

¹³ As Skékëpa Jesucristo er buaë chò a' a. As Skéköl tö a' a ikkachò tö a' dalér taijë ie' éna. Nies as Wiköl Batse'r tö a' kò senuk wes wák eköl è es.

Yëkkuö kit Pablo tö Galacia wakpa a

Gálatas

Pablo tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökawakpa tso' ká kiè Galacia e' shua ká wa'ñe e'pa a ikimoie. Iekkëta ie'pa kos e' kë dör Israel aleripa. E' kuékij kám ie'pa erblò Jesús mik etä ie'pa kë tö Moisés ttè dalöiëno e' dalöiè. Mik Pablo dë'rö Jesús tté buaë kkachök ie'pa a etä ie' tö ie'pa a iché tö kë se' tsatkérpa Moisés ttè dalöiëno e' dalöiè wa.

Erë mik ie' mineane etä Israel aleripa shua pë' demi e' ò tö ie'pa dör Jesús mik erblökawakpa. E'pa tö ie'pa wöbla'wëke sulu ikítowje. Ie'pa tö iché tö se' kë tsatkérpa Jesús mik erblè e' è wa. E' kuékij ñies se' kawötä Moisés ttè dalöiök. Ì sulu e' wöklö'woie Pablo tö yëkkuö i' kit. Jesús mik erblökawakpa tö s'wöbla'uk kache tté wa, e'pa ki'wà buaë, e' kuékij Pablo tö yëkkuö i' kit as ie'pa tso' ttsë'ka iyöki ena ie'pa shulir er bua' wa. S'wöbla'uk kache tté wa e'pa tö icheke tö Pablo kë dör Jesús tteköl chökle ie' kë wà Moisés ttè e' dalöiëne e' kuékij.

Pablo tö iché Jesús mik erblökawakpa a tö Jesús wák tö ie' klög' kaneblök ittekolie. Ñies ie' tö iché tö Jesús mik erblè e' è wa Skéköl tö se' klög'wëmi wës pë' buaë yësyésë es. Kë dör Moisés ttè dalöiè wa Skéköl tö se' tsatkeke. E' skéie ie' er buaë ché se' a e' wa ie' tö se' tsatkeke senoie ie' a iWiköl wa. E' kkacheke Pablo tö yëkkuö i' ki.

Shke'wë

- 1 Ye' dör Pablo. Ye' dör Jesús ttekölpa tsá, e'pa eköl. Ye' kë kine s'ditsö wà ñies ye' kë patkëne s'ditsö wà. E' skéie Skéköl dör S'yé tö Jesús shke'o'kane, e' ena Jesucristo, e'pa tö ye' patkë! ie' tté buaë pakök.
- 2 Ye' tso' yëkkuö i' shtök Skékëpa Jesús icha erule erule kos tso' Galacia e'pa a. Ye' ena s'yamipa kos tso' ye' ta íe, e'pa tö a' kos shke'wëmi.
- 3 Skéköl dör S'yé ena Skékëpa Jesucristo, as e'pa er buaë chò ena sene bërë mù a' a.
- 4 Jesucristo e' me'ttsa ttèwa se' nuù skéie wës Skéköl dör S'yé e' kì ikiane es. E' o' ie' tö se' yottsa sene sulu kos tso' ká i' a e' ulà a.
- 5 ille' kikökasö kékraë! Es idir.

Jesús tté buaë, e' dör etkëme

6 Ye' tö a' me'at, e' itöki bet ta, Skéköl olo'yé a' tö. Ie' tö se' klöö'bak. Ie' er buaë ché taië se' a Cristo batamik. Erë ie' olo'yé a' tö. E' skéie a' tso'ne ttè kua'ki klöö'uk. E' tö ye' tkiwéwa eriawéka taië. Welepa tö icheke tö ttè e' dör Jesús tté buaë, 7erë e' kë dör es. Jesús tté buaë moki, e' dör etkëme. Pë' welepa de a' wökir a ká chöökwa ttè kua'ki wa. Ie'pa tö Cristo tté buaë, e' kí kuötkéka. Es ie'pa tö ie' tté buaë moki e' shkuli'weke. 8Erë ye' tö a' a ichè tö yi tö ttè kua'ki pakeke a' a Jesús ttéie, kë dör wës sa' tö a' a ipaka' kuaë es, e' ta as ese wák kichatér. Kë ye' tkine tö ye' wák alè tö ipakè ö Skéköl biyöchökwak wële datse ká jaì a, ese tö ttè kua'ki paké a' a Jesús ttéie, kë dör ie' tté buaë paka' sa' tö a' a e', kë dör ttè klöö' a' tö kewe e', e' ta as ese wák kichatér. 9Ye' tö a' a iskà chène: Yi tö ttè kua'ki paké a' a Jesús ttéie, kë dör ie' tté buaë paka' sa' tö a' a e', kë dör ttè klöö' a' tö kewe e', e' ta as ese wák kichatér. 10 ÐIma a' ibikeitsè? Ye' ttöke es, ðe' wa ye' atak buaë Skéköl ta ö s'ditsö ta? Ye' mú atak buaë s'ditsö ta, e'ma ye' kë dör Cristo kanè méso moki.

Jesús tté buaë, e' kë dë'bitu s'ditsö wa

11 A yampi, a' wa ijchenú tö Jesús tté buaë pakekeyö, e' kë dë'bitu s'ditsö wa. 12 Ttè e' kë yëne yi wa ye' a, kë yi wa ye' wöblane iwa, e' skéie Jesucristo wák tö ikkayë! ye' a.

13 Wes ye' bak senuk judiowak ttè dikja, e' ttsëule a' wa buaë. Ye' bak Skéköl icha e'pa we'ikök siqrë töiök kësik wa. Ye' éna ie'pa ewäkwa seraä. 14 Mik ye' bak judiowak ttè dikja, eta ye' tö sa' yépa bak e' ser kos iuté buaë yësyësë, iwakpa bak kos ye' ta e' késka', e'pa taië tsata. 15-16 Erë Skéköl er buaë ché ye' a taië, e' kueki ie' tö ye' shukitbak iwák a, kám ye' kur e' yöki. Ie' tö ye' klöö'bak kaneblök ie' a. Mik ie' éna ilà kkachak ye' a, eta ie' tö ye' a ikkaché as ye' tö ilà tté buaë e' pakò pë' kë dör judiowak esepe a. Mik ie' tö ilà kkaché ye' a, eta ye' kë dë' s'ditsö ska' e' yuök. 17 Nies ye' kë dë' Jerusalén, wëpa dör Jesús ttekölpa tsá ye' yöki kewe, e'pa ska' e' yuök ie'pa ttè wa. E' skéie bet ye' mía Arabia, e' ukuöki ta ye' dene Damasco.

18 Duas de mañal, e' ukuöki ta ye' mía Jerusalén Pedro, kë suule ye' wa, e' sauk. Erë kë ye' sene ie' ska' ká taië, domingo bötö è. 19 Nies Santiago dör Skékëpa Jesús él, e' suéyö. Erë kë ye' wa Jesús ttekölpa tsá, e'pa malepa suné. 20 Moki ye' tö a' a ichè Skéköl wörki tö i shtekkeyö yëkküö i' ki, e' dör moki.

21 E' ukuöki ta ye' mía bánet Siria ena Cilicia. 22 E' kewö ska' ta Cristo icha erule erule tso' Judea, e'pa wa ye' tté jcher, erë ie'pa kë wa ye' suule. 23 Ie'pa tö itsé: "Pablo bak se' we'ikök, ttè mik se' erblöke e' olo'yakwa ie' éna, erë iñe ta ie' tso'ne ipakök." 24 E' kueki ie'pa tö Skéköl kikéka taië ye' kueki.

2 ¹Duas de dabom eyök kí tkël (14), e' ukuöki ta ye' skà míane Bernabé tå Jerusalén. Ñies Tito mía ye' tå. ²Skéköl tö ye' a ikkayë tö ye' kawötä shkök Jerusalén ttök Skéköpa Jesús icha kós e'pa wökirpa tå, e' kueki ye' mía. Se' ultane wå ie'pa súule tö ie'pa dör se' wökirpa. Mik ye' de Jerusalén, eta ttè buaë pakekeyö pë' kë dör judiowak esepa a, e' wa pakéneyö se' wökirpa ultane e'pa è a bánet isuoie tö iyëne ö kë iyëne. Ye' kë kí ikiane tö yi tö ichë tö Jesús kanè kós o'bituyö, e' dör é.

³Ie'pa tö iché tö ttè pakekeyö, e' dör buaë yësyësë, kë i skà kianeia. Tito mirwå ye' tå, e' dör griegowak, e' kueki ie' tottola kë kkuölit tëule tsir wës judiowak wöblar es. Erë ie'pa kë wå ie' kâne itóttola kkuölit tök tsir. ⁴Erë pë' welepa tso' ee e' chò tö ie'pa dör Jesús mik erblökawakpa, erë kë idör es. Ie'pa kë ichöpa tö Tito tottola kawötä kkuölit tée tsir, e'ma s'wökirpa kë wå i yëne. Pë' esepa tso' se' shuå se' weblok bér tö wes se' ser buaë, ttsë'r buaë Cristo Jesús ttè a. Ie'pa a tå kë idör buaë tö kë se' tö judiowak ttè dalöiëno e' iutëia. Ie'pa kí ikiane tö se' klörwane ttè ñe' ulà a. ⁵Sa' kí ikiane tö Jesús ttè buaë mokië, e' è klö'ù a' tö kekraë. E' kueki sa' kë wå ie'pa ttè iutëne yës.

⁶Se' wökirpa kiësö skéköpa taië, e'pa iché tö ttè pakekeyö e' dör buaë. Ie'pa kë wå ikí kuötkëne yës. (Skéköl a ta se' ultane dör ñies ème, e' kueki é yö ichë tö ie'pa dör kéköpa taië ö kë idör es, e' kë kí ye' tkine.) ⁷Ie'pa éna iæne tö Skéköl tö kanè me'at ye' ulà a Jesús ttè buaë pakök, pë' kë dör judiowak, esepa a, wës ie' tö kanè me'at Pedro ulà a ipakök judiowak a es. ⁸Skéköl tö Pedro patkë! Jesús ttè buaë pakök judiowak a, e' è tö ye' patkë! ipakök pë' kë dör judiowak esepa a. ⁹Santiago ena Pedro ena Juan, e'pa súule se' ultane wå tö ie'pa dör se' wökirpa kibii. Ie'pa éna iæne tö Skéköl er buaë yë! ye' a kanè i' wa. E' kueki ie'pa ulà mé ye' a ena Bernabé a iwà kkachoie tö ie'pa tå sa' klö'wé ie'pa kíje. Ie'pa éna iæne tö Skéköl tö sa' patkë! Jesús ttè buaë pakök pë' kë dör judiowak esepa a, erë ie'pa patkë'itö ipakök judiowak a. Es buaë idir ie'pa a. ¹⁰Íyi etkë kié ie'pa tå sa' a, e' dör tö s'yamipa siarëpa serke Jerusalén, esepa kímè sa' tö. E' wawëkeyö kekraë er bua' wa.

Pedro uñé Pablo tö Antioquía

¹¹⁻¹² Erë e' ukuöki ta mik Pedro demi Antioquía sa' pakök, eta kewe ie' chköke buaë Jesús mik erblökawakpa kë dör judiowak, esepa tå. Erë s'yamipa dör judiowak datse Jerusalén, patkë! Santiago tö, e'pa de. E'pa tö iklö'wé tö s'yamipa kë dör judiowak, esepa kawötä itóttola kkuölit tök tsir. Ñies ie'pa tå iklö'wé tö esepa kawötä sénuk wës judiowak ser es. Pedro suane ie'pa yöki, e' kueki mik ie'pa de, eta ie' e' batsétsa wépa kë dör judiowak, esepa yöki. Ie' kë chköiq ie'pa tå ñita. ¹³Ñies judiowak malepa tö Pedro e' a' ñe' es, e' wambleñak dò Bernabé. ¹⁴E' kueki, mik ye' isué tö Pedro kë kú' iwà iutök yësyësë wës Jesús ttè buaë moki tö ichë

es, eta ye' tö ie' a iché sulitane kukua: "Be' tso' e' ök. Be' dör judiowak, erë be' kë serku' wes judiowak ser es. ¿Iók be' tö, pë' kë dör judiowak, esepa keke senuk wës judiowak ser es? ¹⁵ Se' böl dör judiowak se' ditsewö wa. Se' kë dör pë' sulusipa kë tö Skéköl dalöiè esepa. ¹⁶ Eré se' wà ijcher tö Skéköl kë tö se' klö'wëpa wes pë' buaë yësyësë es, Moisés ttè dalöièno e' iutësö e' batamik. Se' wà ijcher tö se' erblé Jesucristo mik, e' kueki ie' tö se' klö'wë wes pë' buaë yësyësë es. Ie' iché tö ie' kë tö se' klö'wëpa wes pë' buaë yësyësë es, ttè dalöièno e' iutësö e' batamik. E' kueki se' böl erblétke Jesucristo mik as Skéköl tö se' klö'ù wes pë' buaë yësyësë es. E' kë dör tö Moisés ttè dalöièno, e' iutësö buaë e' batamik." Es ye' tö iché Pedro a.

¹⁷ E' ukuöki tå ye' tö ie'pa ultane a iché: "Se' erblöke Cristo mik, e' batamik Skéköl tö se' klö' wes pë' buaë yësyësë es, e' wà paneke se' tö. Es se' kë erblökü'ia Moisés ttè dalöièno e' mik. E' kueki judiowak tö se' chèmi tö se' dör ì sulu wamblökwakpa wes pë' kë dör judiowak es. E' kueki ¿sö ichèmi tö Cristo tö se' ké ì sulu wamblök? Au, kë idör es. ¹⁸ Se' éna iane tö Skéköl kë tö se' tsatkepa ttè dalöièno e' batamik. E' kueki se' kë erbléneia ttè e' mik e' tsatkoie. Eré se' erbléne ttè dalöièno e' mik e' tsatkoie, e' tå e' je' tö se' a ikkacheraë tö mokí se' dör ì sulu wamblökwakpa, se' kë a iwà iutënuks seraa e' kueki. ¹⁹ Mik ye' bak erblök Moisés ttè dalöièno e' mik e' tsatkoie, etå ye' éna iane tö ye' kë a ttè e' iutënuks yësyësë wes s'kawötä iiutök es. E' kueki ye' éna iane tö nuù tso' ye' ki, e' ki Skéköl tö ye' kichaterattsä. E' kueki iñe tå ye' kë erblöiq ttè dalöièno e' mik e' tsatkoie. Ye' a tå e' dör wes ye' du'wà ttè dalöièno e' yöki es. Iñe tå ye' erblöke Cristo è mik as ye' ser yësyësë Skéköl a. Cristo kötewä krus mik ye' skéie ye' nuù patuoie, ²⁰ e' kueki e' dör wes ye' kötewä ie' tå krus mik es. Iñe tå e' dör wes kë ye' serku'ia es, erë Cristo serke ye' er a iWiköl wa. Ie' tö ye' dalértsé, ie' e' mettsä ttewä ye' skéie. E' è mik ye' erblöke, e' mik ye' serke ká i' ki. ²¹ Es Skéköl er buaë ché ye' a, e' kë watepa ye' tö yës. Erë sene yësyësë mú dö se' ulà a ttè dalöièno e' iutë wa, e'ma e' wà kiane chè tö Cristo kötewä éme, kë wà tå." Es ye' tö iché Jesús mik erblökwakpa tso' Antioquía, e'pa a.

Skéköl tö iWiköl mé se' a, se' erblö Jesucristo mik, e' batamik

3 ¹ iA Galacia wakpa, wësua a' kë kabikeitsöta! ¿Yi alibché a' ki, e' tö a' wöliwéka taië es? Jesucristo kötewä krus mik se' skéie, e' ttè wa sa' tö a' wöblaø' buaë yësyësë, e' wà aña buaë a' éna kuaë. Etå ¿wës ttè e' olo'yakne a' éna? ² I' chakeke ye' tö a' a, e' iutö: ¿l batamik Skéköl Wiköl dë' a' ki? ¿E' dör Moisés ttè dalöièno e' iuté a' tö e' batamik? Au, kë idör es. Ie' dë' a' ki mik a' tö Jesucristo ttè buaë e' ttsë' tå a' erblé imik etå. ³ iA' kë kabikeitsöta! Kuaë Skéköl tö se' yué ie' ala'r ie' iWiköl wa, erë ¿wës a' tö ibikeitsè iñe tå tö se' kawötä Moisés ttè dalöièno e' iutök se' wákpa

diché wa as se' at buaë yësyësë ie' wöa? ⁴Es idör, e' ta éme se' weine tajë Jesús tté buaë kueki. iAyëcha, e' kë Weinewa éme! ⁵Ye' tö iskà chakéne a' a: ¿Skéköl tö iWiköl me' se' a, ñies ì kë or yi a ese o'itö a' shua, e' dör Moisés ttè dalöiëno e' iütösö, e' batamik? Au, kë idör es. E' kos o' Skéköl tö, se' tö Jesucristo tté buaë e' ttsël' ta se' erblë imik e' kueki.

Abraham erblé Skéköl mik, e' kueki Skéköl tö ie' klö'wé wes pë' buaë yësyësë es

⁶Es ibak ñies sa' yé bak kiè Abraham e' ta. Skéköl yëkkuö tö ichè: Abraham erblé Skéköl mik, e' kueki iklö'wéitö wes pë' buaë yësyësë es. ⁷E' kueki a' wä ijchenú tö wépa erblò Skéköl mik, esepa dör Abraham aleripa chök. ⁸Ká iajaë Skéköl ibikeitsbak tö mik pë' kë dör judiowak, esepa erblé ie' mik, eta ie' tö ie'pa klö'weraë wes pë' buaë yësyësë es. E' kueki ttè buaë e' tso' kitule ie' yëkkuö kí wé ie' tö iyë! Abraham a i' es: "Be' batamik ye' er buaë chöraë ká ultane wakpa a."^a ⁹Es se' isuë tö wépa kos erblöke ie' mik wes Abraham es, esepa kos a ie' er buaë chöraë wes ie' er buaë yé! Abraham a es. Esepa è a ie' er buaë chöraë.

¹⁰Skéköl yëkkuö tö ichè i' es: "Wépa kë tö ì kos tso' kitule ttè dalöiëno yëkkuö kí e' wä dalöiekü yësyësë, esepa kos kichateraë Skéköl tö."^b Erë kë yi tö iwà iütepa es, e' kueki se' wä ijcher tö wépa erblé ttè dalöiëno mik e' tsatkoie, esepa kos kichateraëitö. ¹¹Ñies ie' yëkkuö tö ichè i' es: "Yi dör yësyësë ierblò Skéköl mik e' batamik, ese serdaë."^c Es se' wä ijcher tö kë yi tsatkënu Moisés ttè dalöiëno iütè wa. ¹²Ñies Skéköl yëkkuö tö ichè i' es: "Yi tö ttè dalöiëno e' dalöié yësyësë seraq, ese ser michoë ttè e' wa."^d Ttè e' tö se' a ikkachè tö ttè dalöiëno, e' tö se' kë idalöiök seraq. Erë se' erblò Cristo mik, e' kë dör es, e' kí erblè è kiane ie' mik. E' kueki ttè e' kë shutunukkä Moisés ttè dalöiëno e' wa, e' dör ttè kua'kí e' kueki.

¹³Skéköl yëkkuö tö ichè: "Yi ttewä kichatquéule kal mik, e' wa iwënewa tö ese kichatétsä Skéköl tö."^e Es Cristo kótewä krus mik, e' wä kiane chè tö ikichatétsä Skéköl tö. Erë ikichaténettsä se' skéie, Skéköl ttè dalöiëno e' dalösewéwasö e' nuí kí. Es Cristo tö se' yë'ttsa se' nuí ulà a. ¹⁴Es ibak ie' ta as Skéköl kablé! er buaë chök Abraham a, e' wä dò ñies pë' kë dör judiowak esepa ulà a Cristo Jesús batamik. E' dör tö Skéköl kablé! iWiköl muk se' a, se' erblò Cristo mik, e' batamik.

Skéköl er buaë ché se' a, e' kë dë' ttè dalöiëno e' batamik

¹⁵A yamipa, se' a ta mik se' tö se' ttè mé ñì a, e' shtésö yëkkuö kí ta s'kiè shtésö iki, eta ttè e' kë maneorpattsane yës, kë ikí kuötükärpakaia yës. ¹⁶Es ì uk Skéköl kablé! Abraham a ena ileri eköl a, e' dör. Skéköl yëkkuö tö Abraham

^a 3.8 Génesis 12.3 ^b 3.10 Deuteronomio 27.26 ^c 3.11 Habacuc 2.4 ^d 3.12 Levítico 18.5

^e 3.13 Deuteronomio 21.23

ditséwö eköl è e' cheke, kè dör seraq. Abraham ditséwö chekeitö e' dör Cristo. 17 Ì chök ye' tso' e' dör i': Skéköl tö ittè me'tke Abraham a ta ikkachéitö ia tö mokí iwaweraëitö. E' ukuöki ta duas tka dökä cien tkéyök kí dabom mañayök (430) ta ie' tö ittè dalöiëno me' Moisés a as Israel aleripa tö idalöiò. E' wa isuésö tö ttè mène Abraham a, e' mène ia kewe, ttè dalöiëno mène Moisés a e' yoki. E' kueki ttè dalöiëno mène Moisés a, e' kè a ù uk Skéköl kablé! Abraham a, e' wöitukwa. 18 Ù uk Skéköl kablé! se' a, e' wà döpa se' ulà a, Moisés ttè dalöiëno e' iutésö e' batamik, e'ma e' kè dë'ttsa se' a wes ì kabléule es. Erë Skéköl kablé! Abraham a imuk éme.

19 E' dör es, e' ta ñi kueki Skéköl tö ittè dalöiëno me' Israel aleripa a? Ie' kablé! Abraham a, e' ukuöki ta ittè dalöiëno méitö ie'pa a ì sulu wamblekerakitö, e' wà kkachoie dò mik Abraham aleri eköl yéne ie' a, e' de eta, e' dör Cristo. Ttè dalöiëno e' me' Skéköl biyöchökawka tö Israel aleripa a Moisés dör itteköl e' wa. 20 Erë Skéköl wák kablé! Abraham a, e' kè dör itteköl wele wa. E' kueki se' wa ijcher tö ttè e' dör kibiie, ttè dalöiëno mène Moisés a e' tsata.

Ñi kueki Skéköl tö ittè dalöiëno me' Israel aleripa a?

21 E' dör es, e' ta ñi kiane chè tö ttè dalöiëno, e' kè ñi sini'kune Skéköl kablé! Abraham a e' ta? iAu, kè idör es! Ttè dalöiëno tö sene michoë múpa se' a, e'ma se' dòmi buaë yésyésë Skéköl wörki ttè ñe' dalöiësö e' wa. 22 Erë e' kè dör es. Skéköl yekkuö tö ichè tö s'ditsö kos kloulewà sene sulu ulà a, kè se' a e' tsatkénuk. E' dör es as Skéköl kablé!, e' wà dò se' ulà a, se' erblò Jesucristo mik e' wa.

23 Kam Cristo döbitu s'tsatkök se' erblò ie' mik e' wa, e' yoki se' bak kloulewà ttè dalöiëno dikia wes s'wötewà s'wöto wé a es. Erë se' kè a e' yénuksa ttè e' dikia dò mik Cristo dë'bitu ikkachök se' a tö s'kawötä erblök ie' mik e' tsatkoie eta. 24 Ñies ichémisö tö Skéköl tö se' méwà ttè dalöiëno dikia s'kkö'noie dò mik Cristo de eta. E' dör wes alà yé tö yi yulè ilà kkö'noie es. Skéköl tö iwé es as ie' tö se' klö'ù wes pët buaë yésyésë es, se' erblò Cristo mik e' wa. 25 Íñi ta se' erblò Jesucristo ttè buaë e' mik, e' kueki ttè dalöiëno kè kuyiq se' kkö'nuk wes alà kkö'nukwak es. 26 A' kos dör Skéköl ala'r, a' erblé Cristo Jesús mik e' wa. 27 A' wépa kos wösune iwà kkachoie tö a' erblé Cristo mik, esepa ki Cristo ser iéne wes se' datsi! iò es. E' kueki a' serke buaë wes Cristo ser es. 28 Se' kos batsulewà Cristo Jesús mik, e' kueki se' dör wes wák eköl è es. E' kueki se' dör judiowak ö se' kè dör es, se' kloulewà kanè mésoie ö se' kè dör es, se' dör wém ö se' dör alaköl, e' kè dë' wes Skéköl a. 29 Se' dör Cristo icha, e' ta se' dör Abraham aleripa chök. Ñies ù uk Skéköl kablé! Abraham a e' wà döraë se' ulà a.

Se' kè kuyiq Moisés ttè dalöiëno e' dikia

4 1-2 Ye' tö ikleeke a' a ttè i' wa: Ichòs tö pët eköl dör inuköl blu' taië e' blenewa. Ie' íyi kos méatitö ilà ulà a. Erë ie' alà ià tsirlala, kè a

ikaneonuk. E' kuékí o'ka tso'ne ie' kkö'nuk, ie' wëttsuk. Ie' kawötä ie'pa ttè iutök dò mik wëkké iyé tö ikewö me'at ekké. Eré ie' dör iyé blënewä e' dalì kos e' wák, eré kám ikewö dò e' yoki ie' dör wës s'klöulewë kanè mësoie tso' iu a es. Eré mik iyé blënewä e' tö ikewö me'at e' deka, eta iyé dalì kos döraë iulà a. ³E' sù sa' judiowak bak wës alala ñe' es. Kám Skéköl tö ilà patkò e' yoki sa' bakia klöulewë ttè èse tso' ká i' a ese dikia idalöiök. ⁴Eré mik kawö bikeitsitö e' de, eta ie' tö ilà patké ká i' ki, e' kune' s'ditsöie sene' Moisés ttè dalöiено e' dikia. ⁵Ilà debitü sa' bak klöulewë ttè e' ulà a, e'pa yöktsa as sa' dò Skéköl ala'rie. ⁶A' erblé Cristo mik, e' kuékí a' dör Skéköl ala'r ñies wës sa' es. E' kuékí ie' tö ilà Wiköl patké senuk se' er a, e' wa se' kköchöke buaë Skéköl ska', ie' wa se' tö icheke buaë Skéköl a: "iA yewöla!" ⁷Es se' kë ku'iá wës s'klöulewë kanè mësoie es. E' skéie se' detke Skéköl ala'rie, e' kuékí i' kos tso' ie' wá e' dör se' icha ñies.

⁸Kenet ta a' kë e' batsötä ie' mik, e' kewö ska' ta a' bak klöulewa skékölpa dalöiök a' bak esepa ulà a. Ñermata ie'pa kë dör Skéköl ichökle e!. ⁹Eré i'ñe ta a' båtsë buaë Skéköl chök e' milk—ö ichëmisö bua'ie tö ie' båtsë buaë a' mik—¿wes i'ñe ta a' e' maktsane ttè èse kos e' aña? Ttè ekképa kë a se' tsatkenuk. Ttè e' kë dör iie bua' se' a. Kë se' senukne ttè ese dikia. ¹⁰Judiowak tö idiwö tkö'wëke, isi'wö tkö'wëke, ikewö tkö'wëke ñies iduëswö tkö'wëke. ¿Iók se' tö e' wakaneweke es? ¹¹Ye' suane dö' kanè kos wéyö a' shua, e' weirwa é.

Kenet ta Galacia wakpa tö Pablo kiéwë buaë

¹²A yamipa, ye' dör judiowak eré ye' kë serku'iá judiowak ttè dikia. ¿Wes i'ñe ta a' e' tiakwá ttè e' dikia? E' kë war a' tö es. Ye' kköchö a' a tö a' senú wës ye' es. Mik ye' bak a' ska' kuaë, eta a' kë wá i' sulu wambléne ye' ta. ¹³Mik ye' tö Jesús ttè buaë tsá paka' a' a, eta ye' kirirke taië, e' kuékí ye' e' tséat a' ska!. ¹⁴Ye' kirirke, e' dör darérëe a' a, eré e' kuékí a' kë wá ye' watënettsa. E' skéie a' tö ye' sué wës Skéköl biyöchökwak suë es. A' tö ye' kiéwë buaë wës Cristo Jesús kiéwë a' tö es. ¹⁵A' ttsë'ne buaë ye' ta kuaë, ¿wes e' de i'ñe ta? Ye' ichë tö a' wák wöbla mú yërttsa a' a tkewë ye' icha skéie, e'ma a' tö io' es. Es a' kikékayö. ¹⁶Eré i'ñe ta wësua a' ye' sué a' bolökie, ttè mokj chéyö a' a e' è kueki.

¹⁷Pë' tso' a' wöbla'uk judiowak ttè wa, e'pa tö iché tö ie'pa kí a' kiar taië, eré e' kë dör er bua' wa. Ie'pa kí kiane tö a' tö sal' watòttsa ta es a' mi' ie'pa è ttè iutök. ¹⁸Ie'pa tö a' saúpa, a' kimúpa er bua' wa mik ye' tso' a' ta ö ye' kë ku' a' ta, e'ma buaë idir ye' a. Eré ie'pa tso' a' wöbla'uk ttè kë dör mokj ese wa. E' kuékí ye' yoki isulune. ¹⁹A ye' ala'r, ye' skà weirke taië a' dalërmik wës alaköl alà kurke weir es dò mik a' de senuk wës Cristo ser es eta. ²⁰I' ta ye' mú dò a' ska' ttök bua'ie a' ta as a' isaù tö a' dalér taië ye' éna. I' wambleke a' tö es, e' tö ye' tkiwéwë suawé taië.

Agar ena Sara, e' pakè

21 A' welepa sənak judiowak ttè dikia, erë ì tso' kitule Moisés yékkuo ki, ɿe' jcher a' wə? 22 E' tö ichè tö Abraham ala'r bö!. Eköl kynē' alaköl kiè Agar, e' ta. E' kiè Ismael. Agar dör Abraham alaköl kiè Sara e' kanè mésø toulettsa ese. Iéköl kune Sara ta. E' kiè Isaac. Sara kè dör yi kanè mésø. 23 Kanè mésø ñe' alà kynē' wes se' esepa kur es. Erë Sara kè döta' alàë, e' alà kynē' mik idetke kéképalatke eta, wes Skéköl kablë! Abraham a es. 24-25 E' tö ilè kleeke se' a. Alakölpa bö! tö ttè mène bö! wà chè. Agar bak kanè mésø e' tö ttè dalöiëno mène Israel aleripa a Sinaí kébata ate Arabia, e' wà chè. E' wà dör tö Israel aleripa erblé ttè dalöiëno e' mik e' tsatkoie. E' dör wes ie'pa tso' klöulewə ttè e' dikia wes kanè mésø tso' klöulewə iwökir ulà a es. E' kueki wépa kos tso' klöulewə ttè dalöiëno e' ulà a, esepa dör wes Agar ala'r es. Nies Sinaí kébata, e' tö Jerusalén tso' ká i' ki ɿñe ta e' wà chè. Ee judiowak serke. Ie'pa tso' klöulewə Moisés ttè dalöiëno dikia wes kanè mésø es. 26 Erë Sara alà kynē' e' tö ttè mène Abraham a, e' wà chè. Se' kè kū' klöulewə Moisés ttè dikia, e' kueki se' dör wes Sara alà es. Se' dör Jerusalén ét tso' ká jaì a e' wakpa. 27 E' dör wes itso' kitule Skéköl yékkuo ki es, e' tö ichè i' es:

A alaköl, be' kè döta' alàë,
is alala kur, e' ki alakölpa weir, e' kè ttsëule be' wa.
Erë be' döraë alàë taië
tkòkə alaköl döta' alàë e' tsata.
E' kueki be' ttsë'nú buaë.
Be' anú taië ttsë'ne bua' wa.^f

Es Skéköl yékkuo tö ichè.

28 A yampi, se' dör wes Isaac es. Isaac kynē' wes Skéköl kablë! Abraham a es. Es ñies se' erblé Cristo mik, esepa de Skéköl ala'rie wes ie' kablë! es. 29 Agar alà kynē' wes s'ditsö kur es, erë Isaac kune! Skéköl Wilköl batamik. E' kewō ska' ta Agar alà tö Isaac we'lik taië. E' sù ɿñe ta wépa tso' klöulewə Moisés ttè dikia, esepa tso' se' dör Skéköl ala'r, esepa we'likök. 30 Erë Skéköl yékkuo tö iché i' es: "Iyé íyi tso' mè alaköl kè dör kanè mésø, e' alà a, e' kè kawō ta' blatè alaköl dör kanè mésø e' alà a. E' kueki iyuóshkar alàë."^g 31 E' kueki, a yampi, se' kè dör wes alaköl dör kanè mésø e' ala'r es. Se' dör wes alaköl kè dör kanè mésø, e' ala'r es.

Se' yënettsa ttè dalöiëno dikia

5 ¹Cristo tö se' yë'ttsa Moisés ttè dalöiëno e' yoki as se' kè kū'ia klöulewə ttè e' ulà a. E' kueki se' e' tkòwə darérë erblkö Cristo è mik. Kè se' e' tiukwane ttè dalöiëno dikia wes s'klöulewə kanè mésøie es.

^f 4.27 Isaías 54.1,2 ^g 4.30 Génesis 21.10

²A' tö ye' ttò ttsó. Ye' dör Pablo. Ye' wák tö ichè a' a tö a' wëpa e'
mettsa itóttola kkuölit tök tsir wes judiowak wöblar es e' tsatkoie, e'
ta Cristo kë tö a' kimepa yës. ³Ye' tö iskà chène wëpa ultane e' mettsa
itóttola kkuölit tök tsir, esepa a tö ie'pa kawötä Moisés ttè dalöiено e'
wà dalöiök sera. ⁴A' ultane éna ttè dalöiено, e' iutak as a' dò yësyësë
Skéköl wöa, esepa kos e' batsétsa bánet Cristo yoki. Es Skéköl er buaë
ché se' a Cristo batamik, e' watétsa ie'pa tö sera. ⁵Erë se' erblöke Cristo
mik, esepa wa ijcher Skéköl Wiköl wa tö ie' tö se' klö'weraë wes pë' buaë
yësyësë es, se' erblé Cristo mik, e' batamik. E' wà panekesö ttsë'ne bua'
wa. ⁶Se' batsulewa Cristo Jesús mik, e' ta yi tottola kkuölit tñule tsir
ö kë itëule e' kë ska' Skéköl tkine. Se' erblö Cristo è mik, e' tö se' kë nì
daléritsök, e' dör ibua'ie.

⁷Kuaë ta a' mir buaë. ¿Yi tö a' wöklö'wé as a' kë tö ttè mokij iutò? ⁸E'
kë dör Skéköl tö se' klö'o'bak iwák a e!. ⁹A' taië e'pa sulu'werawä ttè suluë
elkela è tö wes pan wölowokä elkela tö harinachka kos wölowekekä es.
¹⁰Erë ye' erblöke Skékëpa Jesús mik tö a' kë mi'pa ttè sulu e' itöki. Wé
tso' a' tsiriuk ttè ese wa, e' we'ikera Skéköl tö. Kë kij ie' tkine tö yi idir.

¹¹Erë a yamipa, ye' mú tso'ia ipakök tö wëpa kawötä itóttola kkuölit
tök tsir, e'ma ñi kuekjü judiowak tö ye' we'ikekejai taië? Ye' tö ttè e'
paköpaia, e'ma ie'pa kë ulurkü' ye' ki mik ipakekeyö tö Cristo kötewa
krus mik se' skéie eta. ¹²Erë wëpa tso' a' wökir a ká chöukwa ttè ese wa,
iesepa mú e' biöttsaie i' ta!

Ñi daléritsè

¹³A yamipa, Skéköl tö se' klö'o'bak as se' kë seriä ttè dalöiено dikia. Erë
e' kë dör i sulu wambloie wes s'wák dér sulu kijikiane es. E' skéie se' nì
kimù, nì daléritsè kuekjü. ¹⁴Moisés ttè dalöiено kos e' wöiënawa ttè etkë a,
e' tö ichè: "A' malepa daléritsó wes a' wákpa e' dalér es."^h ¹⁵A' e' kkö'nú.
A' nì saukejia suluë, a' nippökejia taië wes iyiwak sulusi es, e' ta a' wákpa
è nì eurawa.

Sene Wiköl Batse'r wa

¹⁶Es ye' tö a' a ichè tö se' senù Skéköl Wiköl wa. Se' serke es, e' ta i
sulu kiane s'wák dér sulu e' kij wamble, ese kë wamblepasö. ¹⁷I kiar s'wák
dér sulu e' kij, ese kë kiar Skéköl Wiköl kij. Nies i kiar Skéköl Wiköl kij, ese
kë kiar s'wák dér sulu e' kij. S'wák dér suluë ena Skéköl Wiköl e'pa nì
wöklö'uke, e' kuekjü i kiar se' kij wë ese kë or se' a. ¹⁸Erë Skéköl Wiköl tö
se' wëttseke, e' ta se' kë ku'ia ttè dalöiено dikia.

¹⁹Wëpa tso' iwák dér sulu e' iutök, e' wérwë wöshak. Esepa trér ena e'
ia'uke sene sulusi wa. Íyi sulu ese skà kakuetéwarakitö darerëe. ²⁰Ie'pa

^h 5.14 Levítico 19.18

tö íyi diököl dalöieke. Ie'pa dör alibchökwakpa. Ie'pa ñì saù suluë, ñì wöñatkò ñië, ñippò taië, ukyér ñì ki. Ie'pa ulurkä bet. Ie'pa e' ttsöka imalepa tsäta. Ie'pa dör s'blabatsökwakpa. Wépa e' batsöke ie'pa mik, e'pa è tå ie'pa ser buaë. ²¹ Ie'pa kë wöbatsö tö ì kiane ie'pa ki, ese tso' s'malepa wa. Ie'pa e' ttöke blo' wa, e' kueki ì sulu kí wamblekerakitö taië. E' sù íyi skà suluë wambleke ie'pa tö. Ye! tö a' a' ichekene wes ye! tö iyë'bak es tö wépa serke es, esepa kë döpa ì blúie Skëköl tso' e' a.

²² Erë mik se' serke Skëköl Wiköl wa, eta se' ñì daleritsöke, se' ttsë'rke buaë, se' serke bërë, ì kos dalë'ttsekesö er bua' wa, se' ñì saù er bua' wa, se' er buaë chò s'malepa a, se' ttò moki, ²³ kë se' e' ttsöka taië, se' e' kkö'nù buaë. Se' serke es, e' ta ttè dalöiено kos, e' kë dalöseonewa se' wa. ²⁴ Se' wák dér suluë, ñies ì kos suluë wamblak se' éna, ese kos watétsa se' dör Cristo Jesús icha e'pa tö. E' dör wes se' tö ese kos ttéwá wötëulewa krus mik es.

²⁵ Se' serke Skëköl Wiköl mik, e' kueki se' e' mù as ie' tö se' wëttsù. ²⁶ Kë se' e' ttsökkä taië, kë se' ñì tsiriuk, kë se' ukyënu kì.

Se' kawötä ñì kimuk

6 ¹A yamipa, a' wele anemine ì sulu wamblè a, e' ta a' serke Wiköl Batse'r wa, esepa ké ie' kimuk er bua' wa as ie' e' kòkane. Erë a' e' kkö'nù dö' ì sulu tö a' erkiowë ta a' armi ì sulu wamblè a wes ie' es. ² A' welepa kawö tköke suluë, e' ta a' ñì kimú. A' tö iwé es, e' ta a' serke wes Cristo ttè dalöiено tö ichè es. ³ A' wele e' bikeitsö tö buaë idir imalepa tsata, ñermata kë dör ì, e' ta ie' kitö'uke.

⁴⁻⁵ Is se' ser buaë ö suluë ese wérke se' wöki eköl eköl. E' kueki se' ulitane ké e' saùk tö is se' ser, e' wa se' e' kkö'nù. Se' serke buaë yësyësë, e' ta se' ttsë'rdaë buaë se' wák a. Erë kë se' kane e' kkö'nuk wes s'malepa serke es.

⁶ Ì buaë kos tso' a' wa ese kakmú wépa tö a' wöbla'weke Skëköl ttè wa esepa a.

⁷ Kë se' e' kitö'uk tö se' a Skëköl wayörmi kë nuí ta'. Ì kuatkésö buaë ò suluë, e' wà wöweranesö. ⁸ Ì sulu kiane s'wák dér suluë e' kí wamble, ese wambleösö, e' ta e' wà dörane s'kí ta se' weir michoë. Erë ì buaë kiane Skëköl Wiköl kí wè ese wësö, e' ta e' wà dörane s'kí ta sene michoë döraë se' ulà a. ⁹ Ì buaë wekesö kékraë, kë ilo'yeta', e' ta aishkuö ta mik ikéwo de, eta iské döraë se' ulà a. E' kueki kë se' shtrinuk ì buaë úk kékraë. ¹⁰ E' kueki mik se' a ì buaë ormi, eta iùsö sulitane a, bua'liewá s'yamipa erblöke Cristo mik, esepa a.

Pablo e' chéat

¹¹ Ttè bata i' shtök ye' tso' ye' wák ulà wa. A' isaú tö ikite bërie, es a' wa ijchermi tö moki ye' tso' ishtök. ¹² Wépa tö a' keke a' wëpa tottola

kkuölit tök tsir, e'pa tö iweke es as ie'pa at buaë judiowak malepa ta. Ie'pa tö ichöpa tö se' tsatkérke, Cristo kötewä krus mik se' skéie, e' batamik, e'ma judiowak tö ie'pa we'ikera siarë. ¹³ Erë ie'pa wákpa tottola kkuölit tēule, e'pa kë tö Moisés ttè dalöiëno e' iute seraqa. Ie'pa tö a' keke a' tottola kkuölit tök tsir e' ttsokq iwákpa a tö ie'pa tö a' ké e' wakyuök wes judiowak es. ¹⁴ Erë ye! i!, e! kë e' ttsòpaka ì ultane ki. Skékëpa Jesucristo kötewä krus mik, e' è kikekekayö. E' batamik ì sulu kos tso' ká i' a ese dunewäbak ye! a, nies ese a ye! dunewäbak. ¹⁵ S'tottola kkuölit tēule tsir ö kë tēule, e' kë ki Skéköl tkine. Ie' tö se' er mane'wé pa'ali iWiköl wa, e' è kiar ie' ki. ¹⁶ Wépa kos serke wes ttè i' tö ichè es, as esepa a ie' tö sene bërë mù ena isaù er siarë wa. Esepa dör ie' ala'r chöök, esepa dör Israel aleripa chöök ie' a.

¹⁷ Ye! weine kos Jesús tté kueki, e' tö tso' ye! wa ye! chkà ki. E' wa ye! tö iwà kkacheke tö ye! dör ie' kanè méso moki. E' kueki i'tami kë yi tö ye! tsiriwariq ttè e' ki.

¹⁸ A yampipa, as Skékëpa Jesucristo er buaë chò a' ultane a. Es e' idir.

Yëkkuö kit Pablo tö Éfeso wakpa a

Efesios

Pablo tö yëkkuö i' kit mik ie' bak Roma wötëulewa s'wöto wé a Jesús tté buaë pakè kuekjí e' tą. Ì bak ie' tą e' tso' kitule yëkkuö Hechos 28.17-31 e' ki. Pablo tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa tso' Éfeso ena ipamik e'pa a. E' kewö ska' tą Éfeso dör ká bua'ie ena ee taijé u tso' i dalöieke ie'pa tö Skéköl skéie e' dalöioie. E' bua'ie dör ie'pa kéköl eköl kië Artemisa e' dalöioie (Hechos 19.23-31). Mik Pablo shka' Jesús tté buaë pakök, etä ie' dë'mi Éfeso (Hechos 18.18-21). Erë ee ie' sené bérber è tą imineq. E' ukuöki tą iskà mineane tą isené ee duas mañal Skéköl tté kkachök. E' tso' kitule Hechos 19 ki.

Jesús mik erblökwakpa kë wá kabene ku' taijé. E' kuekjí Pablo kë wá i kite taijé e' ki. E' skéie i buaë tsakjé o' Skéköl tö se' a, ier buaë yé' siä e' batamik, e' ki ie' tö ikit kibii. Ie' tö iché tö e' kuekjí se' kawötä senuk Skéköl kikokaje. E' kit ie' tö yëkkuö i' ki.

Jesucristo wa Skéköl tö se' ultane tsatké! Israel aleripa ena pë' ultane, ñies e'pa er bua'wéítö nì ki.

Shke'wè

1 ¹Ye' dör Pablo. Skéköl wák er wa ye' dör Jesús ttekölpa tsá, e'pa eköl. Ye' tso' yëkkuö i' shtök s'batse'rpa e' tkëulewá darérë Cristo Jesús mik serke Éfeso, e'pa a. ²Skéköl dör S'yé ena Skéképa Jesucristo as e'pa er buaë chò ena sene bérë mù a' a.

Skéköl tö se' tsatké Jesucristo batamik

³Skéköl dör Skéképa Jesucristo yé, e' kikokasö taijé. Se' batsulewa Cristo mik, e' kuekjí Skéköl er buaë ché se' a i kos buaë tso' ie' wá ká jaì a e' wa. ⁴Kam ie' tö ká i' yuò, e' yoki se' shukitbakitö as se' dò batse'r, kë ki i sulu ta' yés ie' wöa, se' batsulewa Cristo mik e' batamik. Ie' éna se' dalér taijé, ⁵e' kuekjí ie' tö ibikeitsbak tö se' tseratköitö ila'rie Jesucristo batamik, e' kiane ie' wák ki, ñies e' tö ie' ttsé'weke buaë. ⁶Ie' tö iwé es as

se' tō ie' kikòka michoë ie' er buaë ché se' a taië shute e' kueki. E' kos wé ie' tō ilà dalér taië ie' éna, e' batamik. ⁷⁻⁸Cristo kötewa se' skéie, ie' pé tene, e' wa se' yénnettṣa sene sulu ulà a ena se' nuì olo'yé Skéköl tö se' ki. E' wa se' isué tö ie' er buaë ché taië shute se' a. Nies ie' tō erbikè buaë mé se' a as ì weke ie' tō e' wà ar se' a. ⁹I bikeitsbak ie' tō wè, e' wawéitò ì o' Cristo tō e' batamik. Kuaë tå iblē'waitö sulitane yoki, eré iwà kkachéitò se' a. ¹⁰Ie' ibikeitsbak tö mik ikewö de, eta ie' tō Cristo tkeraka íyi ultane tso' ká jaì a ena ká i' a e' wökirie.

¹¹Ì kos weke Skéköl tö, e' weke ie' tō iwák er wa wes ie' ki ikiane es, wes ie' tō ibikeitseke es. Es sa' dör judiowak e'pa shukitbak ie' tō as sa' dò ie' ichaie, sa' batsulewå Cristo mik e' batamik wes ie' tō ibikeitsbak es. ¹²Ie' tō iwé es as sa' erblé' kewe Cristo mik e'pa tō ie' olo taië e' kikòka. ¹³Es a' nies, mik a' tō s'tsatkè tté buaë moki e' ttsé tå a' erblé imik, eta a' båtsewå Cristo mik ena Wiköl Batse'r muk ikablé' e' méítö a' a iwà kkachoie tö a' dör ie' icha. ¹⁴Wiköl Batse'r tso' se' a, e' dör iwà kkachoie tö ì kos yé Skéköl tö tō imeke, se' dör ie' icha, e'pa a aishkuö tå, e' meraëitö se' a. E' kueki se' wà ijcher tö ie' tō se' tsatkeräe da'a. E' kueki ie' olo tå' taië, e' kikòkasö.

Pablo tté Skéköl tå Éfeso wakpa ki

¹⁵E' kueki, mik ye' tō a' tté ttsé tö a' erblöke mokië Skékëpa Jesúz mik, nies mik ye' ittsé tö s'batse'r malepa kos dalérítseke a' tō taië, ¹⁶e'tami wéstela yé'miyö Skéköl a' dalermik kekraë mik ye' ttöke ie' tå eta. ¹⁷Ie' dör Skékëpa Jesucristo e' Kéköl. Ie' dör S'yé olo tå' taië e'. Ie' a ye' tso'ie ikiök tö ie' tō a' kìmè iWiköl wa as ie' íyi wà ar buaë a' éna, nies as a' wa ijcher bua'iewå tö yi dör ie'. ¹⁸Ie' tō se' klög' ikablé' se' a e' wà panuk kröröe. E' tso' ie' wà mè se' dör ie' icha batse'rpa esepa a. Ye' tso'ie ie' a ikiök tö a' er ní'lúitö as kos kablè ñe' bua' dör ena olo dör e' wà ar a' éna. ¹⁹Ie' diché tå' taië íyi ultane tsata. Ì kos ormi ie' a. Idiché e' wa ie' tso' se' erblöke Cristo mik, e'pa kìmuk. Ye' tso'ie ikiök ie' a tō a' er ní'lúitö as e' kos wà ar bua'ie a' éna. Diché e' dör taië shute, ²⁰e' wa Cristo kötewa, e' shkeo'kane ie' tō. Diché e' wa ie' tō Cristo tkékä ká jai a iulà bua'kka íyi ultane wökirie. ²¹Ee Cristo tkérkä diché tå' taië íyi wökir, íyi wák, íyi kéköl wà diché tå', ese kos tsata. Ie' tkénéka íyi ultane tsata. Ie' dör ì kos tso' iñe tå ena aishkuö tå' tsata. ²²Skéköl tö ì kos méwå ie' klò dikja. Nies ie' tō imékä se' dör ie' icha e'pa kos wökirie. ²³Se' dör wes Cristo wák chkà es, tå ie' dör wes s'wökir es. Ie' tō se' wëttseke ì kos kiane ie' ki wè ká i' ki, e' uk. Ie' tso' ká wa'ñe, kë ì a ie' wöklönük.

Skéköl er buaë ché se' a se' tsatkoie

2 ¹Kam a' erblò Cristo mik, e' yoki a' bak e' wamblök suluë, e' kueki a' bak wes s'duulewå es Skéköl a. ²E' kewö ska' tå a' bak senuk

suluë w  pa k   tö Sk  k  l dal  i   esepa ser es. Wimblu sulusi d  r i   sulu k  s tso' k   i   a' w  kir e' tt   i  t  k   a' bak. Ie' tso' Sk  k  l tt   dal  seukwa   wakpa esepa w  rieik  k. 3 Se' k  s bak s  nuk w  s ie'pa es. I   sulu k  s kiane s'w  k d  r sulu   e' k  i   wambl  , ese wambl  k se' bak. Se' erbik   sulu, e'    w   wambl  k se' bak s'w  k tts  'woie bua  . Se' bak w  omeulettsa weinuk Sk  k  l ul   a wes p  l malepa es. 4-5 Se' bak duulewa   se' nu  j k  , er   Sk  k  l tö se' su   er si  r  e wa tai  . Ie' tö se' dal  erits   taj  . E' kueki ie' tö sene micho   mé se' a. E' d  r w  s ie' tö se' shke'w  kane Cristo t   es. Ie' er bua   ch   se' a taj  , e' kueki se' tsatk  ne. 6 Se' batsulewa   Cristo Jes  s mik, e' kueki e' d  r w  s Sk  k  l tö se' shke'w  kane Cristo t   n  ita   es. N  ies ie' tö se' tk  k  a Cristo t   n  ita   k   ja   a. 7 E' k  s w  s ie' tö es iw  a kkachoie aishku   t   tö kos ie' er bua   ch   se' a i   w   Cristo Jesús tö se' dal  ermik e' batamik. E' d  r taj   shut   k   w  et t  l ek  k  . 8-9 Sk  k  l er bua   ch   a' a, e' batamik a' tsatk  ne, a' erbl  ke Jesucristo mik e' kueki. E' k  d  r i   bua   w   a' tö ie' w  rki ese sk  ie. Ie' tö a' a im     me w  s i  y kakk  m   es. Ie' tö iw   es as k   yi e' tts  ka tö ie' tsatkée i   bua   w  it   ese batamik. 10 Ie' tö se' er mane'w   pa'ali se' batsulewa   Cristo Jesús mik e' batamik. Ie' tö iw   es as se' tö i   bua   k  s ese   . E' k  s bikeitsbakito as se' ser wes ie' k  i kiane es.

Judiowak ena w  pa k   d  r es, esepa de w  s w  k ek  l    es Cristo batamik

11 A' w  pa k   d  r judiowak, k   a'   na ich  kwa tö wes a' bak k  m a' erbl   Cristo mik e' y  ki. Judiowak w  pa k  s esepa tottola kku  lit t  ule tsir iw  a kkachoie tö ie'pa d  r Sk  k  l icha. P  ' k  d  r judiowak, esepa ki   ie'pa tö tottola kku  lit k   t  ule ese wakpa. Es ie'pa tö a' cheke sulu  . Ie'pa a' a' d  r n  a. 12 A'   na i  an  u tö a' bak e' butsulett  s   b  net Cristo y  ki. A' k   bak Israel aleripa sh  a. I  uk Sk  k  l kabl  ' ie'pa a ena tt   m  ne ie'pa a tsatk  e e' sh  a a' k   bak. A' bak s  nuk k   i   a Sk  k  l ch  k k   t  l, k   a i   paneta  . 13 Er   l  ne t  l a' batsulewa   Jesucristo mik. E' kueki a' dew   Sk  k  l ska' bua  , Cristo Jes  s k  t  w   a' sk  ie, ie' p  t  ne a' tsatk  ie, e' batamik.

14 Cristo tö judiowak ena p  l k  d  r judiowak, esepa er bua'w   n  i k  i. Se' bak n  i bol  kp  ie, er   Cristo tö se' er bua'w   n  i k  i. Ie' tö se' w  i  ew  a k   etk   wakpaie. I   tö se' w   n  i bol  kp  ie ese sh  ul   ie' tö ik  t  ew  a krus mik se' sk  ie e' wa. 15 T  t   me'atbak Sk  k  l tö judiowak a' dal  i  no, e' tö se' me'k   n  i bol  kp  ie. Er   Cristo k  t  w   se' sk  ie e' kueki tt   e' k  s k   dich   t  l  a. Sk  k  l tö iw   es as sa' d  r judiowak ena a' k   d  r judiowak, e'pa d   n  i yamipaie batsulewa   Cristo mik w  s w  k ek  l    es. Es ie' tö se' er bua'w   n  i k  i. 16 I   tö se' w   n  i bol  kp  ie, ese sh  ul   Cristo tö. Ie' k  t  w  a krus mik se' sk  ie, e' wa ie' tö Sk  k  l er bua'w   judiowak k  i ena p  l k   d  r judiowak esepa k  i. Es se' de wes w  k ek  l    es Sk  k  l a. 17 Sene b  r  e Sk  k  l t  l, e' tt   bua   pak  k Cristo de, p  l k  d  r judiowak e' butsulett  s   b  net Sk  k  l y  ki, esepa a, n  ies judiowak k   e' butsulett  s   b  net esepa a.

¹⁸ Cristo batamik se' kos döwəmi buaë S'yé ska', iWiköl dör eköl è, e' wa.
¹⁹ E' kueki ï'ñe tə a' kè dör wes ká kuq'kí wakpa es. A' de s'batse'rpa kíie. Nies a' de Skéköl ala'rie. ²⁰ Se' dör wəs u es. Jesúus ttækölpa tsá ena Skéköl ttækölpa, e'pa dör wəs u kukulëwö es. Jesucristo wák dör wəs u chkí es.
²¹ Cristo dör u wöklö'ukwak. Se' kos dör u e' yese alè. Cristo batamik u e' yörmir dò ide u etkue batse'r Skékëpa a ekké. ²² Se' batsulewa Cristo mik, nies se' batsulewə ñì mik, es se' kos dò wəs Skéköl wé es, e' a Skéköl serke iWiköl wa.

Pablo klöne Cristo tté pakök pë' kè dör judiowak esepa a

3 ¹ Ye' wák tso' wötëulewə s'wöto wé a Cristo Jesúus tté pakè kueki a' kè dör judiowak esepa kimoie. Skéköl er buaë ché a' a taië, e' kueki ie' a ye' tso' ikiök a' ki. ² Ye' wá ijcher tö a' wá itsëule tö Skéköl er buaë ché ye' a, e' kueki ie' tö kanè i' me' ye' a Jesúus tté pakök a' kè dör judiowak esepa a. ³ Ibikeitsbak Skéköl tö wé, e' blë'waitö erë iwà kkayë'itö ye' a. E' wá shtétke ye' tö a' a yekkuö i' kí bót mañat. ⁴ Yékkuö i' sué a' tö, eta a' éna iwà armi tö Cristo tté blëulewə se' yoki kuaë, e' wá ane ye' éna buaë. ⁵ Ibikeitsbak Skéköl tö wé Cristo batamik, e' blëulewə kuaë. Erë i'ñe tə ie' tö iwà kkaché iWiköl wa sa' dör Cristo ttækölpa tsá e'pa a, nies Skéköl ttækölpa batse'r e'pa a. ⁶ Ttè e' blëulewə se' yoki kuaë, e' wá dör i' es: A' kè dör judiowak, esepa kieke Skéköl tö Jesúus tté buaë e' wa as i' kos tso' ie' wá mè sa' a, e' müitö a' a nies, as a' döñak sa' ta ñita wes wák eköl è es, as i' kos muk Skéköl kablë' sa' a e' dò a' ulà a nies, a' batsulewə Cristo Jesúus mik e' kueki. ⁷ Skéköl er buaë ché ye' a, e' kueki ie' diché wa ie' tö ye' me'ka tté buaë ñe' wakanéyuk.

⁸ S'batse'rpa kos, e' sulula ye' dör. Erë Skéköl er buaë ché ye' a, ie' tö ye' shushté Cristo tté buaë e' pakök pë' kè dör judiowak esepa a. I tso' Skéköl wá ie'pa a Cristo batamik, e' dör buaë shute, kè se' a iwà bikeitsuk ekké. ⁹ Nies i' bikeitsbak Skéköl tö wé Cristo wa, e' wá pakök sulitane a' ie' tö ye' patké. Ttè e' bak blëulewə ká iaiäe, ie' dör íyi ultane yuökwak e' wá. ¹⁰ Ie' kè wá ikkayëne yi a ká iaiäe ta, ie' tso' se' dör Skékëpa Jesúus icha e'pa panuk e' kueki. Se' wa ie' tö iwà kkaché i'ñe tə íyi wökir ena íyi wák tso' kè wërtä'wá ese kos a as ie'pa éna iar tö ie' siwa' dör iškië tsakië íyi ultane tsata. ¹¹ E' kos wé ie' tö Cristo Jesúus dör Skékëpa e' wa, wes ie' tö iwà yöbië e' bikeitsbak es. ¹² Se' batsulewə Cristo mik, se' erblöke ie' mik, e' kueki se' dömiwə buaë ttök ie' ta' kè suarta', kè wöklör i a. ¹³ Ye' weirke kos a' dalermik, e' wa a' ké e' ttsökkä. E' kueki ye' tö a' a ichè tö kè a' e' siaukwa.

Pablo tténe Skéköl ta' Éfeso wakpa ki

¹⁴ Íyi ekké kos kueki ye' e' tkewa kuchë ki S'yé wörki ttök ie' ta. ¹⁵ I kos dör ttsë'ka ká jai a ena ká i' a, e' tso' ie' è batamik. ¹⁶ Ie' olo ta' taië shute,

e' a ye' tö ikieke tö ie' tö a' er diché iò iWiköl wa. ¹⁷Ñies ye' tö ikieke ie' a tö Cristo mú ser a' er a, a' erblöke ie' mik e' kueki. Ye' tö ie' a ikieke tö a' e' tkòwà darérëe ñì daléritsök ñies Skéköl daléritsök. ¹⁸Ye' tö ikieke ie' a es as a' ena s'batse'r malepa, e'pa kos éna iwà ar tö kos Cristo éna se' dalér, e' dör taië, shoë, batsìë, kakkeë, iskië, kë enukwa. ¹⁹Ye' kí ikiane tö a' éna iwà anù buaë tö kos Cristo éna se' dalér, e' tkòka kos se' kabikeitsò e' tsata. Es ye' kí ikiane as a' ser buaë yésyésë, kabikeitsò buaë mokië wes Skéköl wák es.

²⁰Skéköl diché ta' taië, e' tso' iwakanéuk se' er a. Ie' tö ì buaë wèmi se' a, ì kos kiekesö ena ì kos bikeitsekesö e' tsata, e' kueki ie' kikökasö. ²¹As Skéköl kikökä se' dör Skékëpa Jesú icha e'pa tö. Ñies ikikökasö Cristo Jesú kueki kekraë. Es e' idir.

Se' dör wes ñì yamipa es Wiköl Batse'r wa

4 ¹Ye' tso' wötëulewa Skékëpa Jesú ttè kueki. Skéköl er buaë ché a' a taië Cristo batamik, e' kueki ye' kkochò a' a tö a' senú buaë yésyésë wes Skéköl tö a' klö'bak senuk es. ²A' e' wööwa bérë, a' senú buaë ñita kë kësik wa. A' ñì daléritsö, ñies a' ñì dalé'ttsö er bua' wa. ³A' kos dör wes ñì yamipa es Skéköl Wiköl wa. A' e' chô darérë as a' kë ñì blabatsòlor ñì yoki. A' senú bérë ñita. ⁴Se' kos dör wes wák eköl è es. Skéköl Wiköl tso' se' ta' e' dör eköl è. Skéköl tö se' kos klöo' as se' ser michoë ie' ta, e' wà paneke se' kos tö ñita ttsë'ne buaë wa. ⁵Se' Kéköl dör eköl è, ttè mik se' erblöke e' dör etkè. S'wösakuè etkè a se' ultane wösune. ⁶Skéköl dör eköl è, e' dör se' ultane yé. Ie' dör se' ultane wökir. Ie' tso' iwakanéuk se' ultane wa, ñies ie' tso' se' ultane ta.

⁷Se' kos dör wes wák eköl è es, erë Cristo tö imé se' a eköl eköl kanebloie ie' a kuä'ki kuä'ki wes ie' kí ikiane es. ⁸E' dör wes itsö' kitule Skéköl yékkuö ki es, e' tö ichè:

"Mik ie' e' aléka ibolökpa ki
eta ie' míkane ká jaì a.
Ibolökpa klö'wéwaitö taië, e'pa mítser iwà e' ta,
ñies ì buaë méítö iwakpa a."^a

Es Skéköl yékkuö tö ichè.

⁹Wé ichéítö tö "ie' míkane kákke", eta ñima e' wà dör? E' wà dör tö ie' dë'rö kewe ká dià kaska!. ¹⁰E' wà kiane chè tö ie' dë'rö ká dià kaska!, e' è mine'kane ká jaì a íyi ultane tsata ká kos wà ioie ie' olo taië e' wa.

¹¹Cristo tö diché mé se' a eköl eköl kanebloie ie' a. Se' welepa shushté ie' tö kaneblök ie' a ittekölpa tsáie. Se' welepa skà shushté ie' tö ittè buaë pakökwapaie. Se' welepa skà shushté ie' tö ittè klö'ukwakpa wökirpaie

^a 4.8 Salmo 68.18

ena s'wöbla'ukwakpaie ittè wa. ¹²Esepa kanè dör s'batse'r malepa kos wöbla'uk kaneblök buaë ie' a ena ñì kìmuk buaë. Se' serke wes ie' ki ikiane es, e' tå se' kos dör wes Cristo chikà es, e'pa er diché kí iérdaë Cristo tté a. ¹³Es se' kos döraë erblök ñikkëe Jesùs dör Skéköl Alà, e' mik. Ñies se' kos wà ijcherdaë ñikkëe se' er a tö wes ie' dör. Se' döraë wes wém kibineone es. Se' serdaë buaë yësyësë wes Cristo es. ¹⁴Es se' kë döpacia wes alala es kitér tottola tté ultane wa. Esepa dör wes dichàwö ppé siwa' tö es. S'wöbla'ukwakpa kache tté wa, e'pa erbikò taië, ie'pa tö tté pa'ali yuémi s'kitö'woie. Mik se' kibine Cristo tté a, eta esepa kë kitöönukia yi a. ¹⁵Ké se' e' muktsa kitö'wë kache tté wa. E' skéie tté moki, ese chekesö ñì a se' ñì daléristsò e' kueki. Se' tö iwé es, eta se' diché iérke buaë Cristo dör s'wökir, e' tté kos a. ¹⁶Cristo batamik se' kos dör wes s'chkà es. S'chkà a s'dichewö tso', s'kicha tso' ena s'yese skà tso' tsakië, e' kos tso' iëulewà buaë ñikkëe, kaneblöke buaë ñikkëe ñita. Es se' dör taië, e'pa kaneblöke Cristo a eköl eköl kanè dör kua'ki kua'ki, erë Cristo batamik se' dör wes chkà etkè es, iëulewa buaë ñita, kaneblöke buaë ñita. Es se' mir buaë, ñì kí diché iöke buaë ñikkëe ñì dalér wa.

Kè se' senukiä wes pë' kë tö Skéköl dalöiè es

¹⁷Skékëpa Jesucristo ttò wa ye! tö a' a ichè tö kë se' seria wes pë' kë tö Skéköl dalöiè ser es. I kos bikeitseke ie'pa tö, e' wà kë dör iie bua!. ¹⁸Ie'pa erbikè ttseenewatke. Skéköl tté moki, e' wà kë ane ie'pa éna yës. Ie'pa er darérëe, e' kueki sene moki meke Skéköl tö se' a, e' kë dë' ie'pa ulà a. ¹⁹Ie'pa er burinewà. Ie'pa e' mettsa i sulu kukuétökwa darérëe. Ie'pa e' ia'uke sene sulusi wa, kë e' wöklö'uta! yës.

²⁰Erë Cristo tté kë wa se' wöblane senuk es. ²¹Moki a' tö ie' tté ttsé, a' e' yué ie' tté moki wa. ²²E' kueki se' bak senuk suluë, ese kos olo'yösö. Ñies se' wák dér suluë, e' olo'yösö. E' tö se' kitö'wëke i sulu wamblök. Se' tö iuté es, e' tå se' er sulurdawa. ²³Erë se' erbikònë kua'ki buaë yësyësë. ²⁴Skéköl tö se' wák dér suluë, e' mane'wëtsa pa'ali wes ie' wák es, e' kueki se' senù yësyësë ena batse'r wes tté moki tö ichè es.

²⁵E' kueki a' kë kachökiä ñì ki. Se' kos dör wes wák eköl è es, e' kueki i cheke a' tö ñì a, e' chô tté moki wa.

²⁶A' ulune, e' tå kë iwà wamblar. A' er buanúne kám katuirwa e' yoki. ²⁷Kè kawö mar bë a as ie' tö a' kò i sulu wamblök.

²⁸Yi bak akblök, e' kë akblökiä. E' skéie ese kaneblö iwkul ulà wa as iulà a iwà dò tå ikakmèitò s'siarëpa a.

²⁹Ttè sulusi kë charia. E' skéie a' tö ttè buaë ese è chô s'malepa kukua as ie'pa kí er tòwà Skéköl mik darérëe. Es a' tö ie'pa kimèmi buaë mik ie'pa kí ikiane eta. ³⁰Skéköl tö iWiköl me' se' a iwà kkachoie tö se' dör ie' icha. Es se' wa ijcher moki tö Skéköl tö se' bleraë buaë dò mik se' tsatkérdattsa aishkuö tå, e' kewö ska' tå. E' kueki kë i sulu wamblaria as

Wiköl Batse'r kè eriar. ³¹Kè a' kësik blökiä ñì kí. Kè a' ñì saukia suluë. Kè a' ulunukiä ñì kí. Kè a' wöñanukiä ñì kí. Kè a' ñì chökiä suluë. Ese kos olo'yó. ³²E' skéie ì buaë è ú ñì a. A' ñì saú er siärë wa. Ì sulu wambleke a' tò ñì kí, ese nuí olo'yó ñì kí wes a' nuí olo'yé Skéköl tö a' kí Cristo batamik es.

5 ¹A' dör Skéköl ala'r dalér taië ie' éna, e' kueki a' senú buaë yësyësë wes ie' ser es. ²A' ñì dalérirtsó kékraë wes Cristo tö se' daléritsé es. Ie' e' mettsa ttewa se' skéie. E' wér buaë Skéköl wa wes íyi mekesö ie' a ala'r buaë masmas es. ³A' senú wes s'batse'rpa kë senuk es. Kè a' kàne trénuk. Kè a' kàne e' ia'ukkä sene sulusi wa. Kè a' kàne íyi kkechök. Íyi ese yoki a' e' kkö'nú bua'iewa as kë yi tö a' kkatò iki. ⁴Ttè sulusi kos, ttè kë wà ta' kos, ttè tsuleie kuluie kos, ese kë char. E' skéie Skéköl è kikóka. ⁵A' wá ijchenú buaë tö wépa trérke ena wépa tö íyi sulusi wambleke, ñies wépa tö íyi kkecheke (e' dör wes íyi diököl dalöiè skékolie es), esepa kos kë döpä ì blúie Cristo ena Skéköl e'pa tso' e' a.

Sene buaë yësyësë

⁶Íyi sulu ekkë kos kueki wépa tö Skéköl ttè dalösewéwa, esepa ki Skéköl kësik ardaë. E' kueki kë a' e' muktsa yi a kitö'wè ttè kë wà ta' ese wa. ⁷Kè a' e' tiük ie'pa esepa ta, a' e' skö ie'pa yoki bánet. ⁸A' bak senuk suluë, e' dör wes a' bak senuk ká ttsettseë a es. Erë iñe ta a' tso' batsulewá Skékëpa Jesú mik, e' dör wes a' serke ká ñí a es. E' kueki a' senú wes s'ser ká ñí a es. ⁹S'serke wes ká ñí a es, esepa er buaë, ser yësyësë ena ttò mokjé. ¹⁰A' e' chó e' wöbla'uk ì wér buaë Skékëpa wa ese wa. ¹¹⁻¹²Ì sulu wambleke wépa ser wes ká ttsettseë a es, esepa tö, ese kë dör iie bua!. Ì sulu wambleke ie'pa tö akirie, ese pakè tö s'jaëwè ekkë. E' kueki kë ì sulu wamblaria yës wes ie'pa es. E' skéie ì buaë kí ú kékraë. E' tö ie'pa a ikkachëmi tö ì wambleke ie'pa tö e' dör suluë. ¹³⁻¹⁴Erë ká ñiwe tö íyi ultane kkachëwá buaë mía ñiweie. E' kueki mik ì sulu wambleke ie'pa tö e' kkachésö ie'pa a, e' ta ie'pa welepa éna iarmi tö e' dör suluë ta ier mane'umi ta imía ser buaë wes ká ñiwe wakpa es. E' kueki ttè tö ichè i' es:

“A' dör wes s'kapötkëter es, esepa tì'nú,
a' dör wes s'duulewa es, esepa shkenúkane,
eta Cristo tö a' er ñi'weraë.”

¹⁵E' kueki a' ser kkö'nú a' tö. Kè a' senukia wes wépa kë er ta' esepa ser es. E' skéie a' senú yësyësë. ¹⁶Taië pë' tö íyi sulu wambleke iñe ta, e' kueki ì buaë ormi se' a, e' ta iùsö kos se' a iormi ekkë. ¹⁷Kè a' senuk wes kë se' erbikota' buaë es. Erë ì kiane Skékëpa Jesú kí tö se' a' tò iwë, ese wà anú a' éna. ¹⁸Kè a' e' ttökkäia blo' wa yës. E' tö s'sulu'wékewa da'a. E' skéie a' senú buaë yësyësë kékraë Wiköl Batse'r diché wa. ¹⁹Mik a' ñì dapa'uke, eta a' ttsó ñita Salmo wa ena Skéköl ttsé wa, ñies ttsé meke

iWiköl tö a' a ese wa. A' ttsó Skéköl a ikikokqae a' er kos wa. ²⁰Wéstela chó kekraë Skéköl dör S'yé e' a Skékëpa Jesucristo ttò wa.

Wes se' ké senuk ñita

²¹Cristo dalöieke a' tö, e' kuékì a' ñì dalöiò. ²²Alakölpa ké iwëpa dalöiök wes ie'pa tö Skékëpa dalöieke es. ²³Alaköl wém dör ie' wökir wes Cristo dör ie' ichapa wökir es. Ie' dör ie'pa tsatkökwak. Ie'pa dör wes ie' chkà es. ²⁴E' kuékì alakölpa ké iwëpa dalöiök i kos a wes wépa dör Cristo icha esepa tö ie' dalöieke es.

²⁵A wëpa, a' alakölpa dalérítso' wes Cristo tö se' dör ie' icha esepa dalérítseke es. Ie' e' mettsa ttewa se' skéie. ²⁶Ie' tö iwé es se' batse'woie. Ie' tö se' paiklé ittè wa as se' dò maneneë Skéköl wöa. E' wà suékesö mik se' wösune etä. ²⁷Ie' tö iwé es as se' dò ie' wák wörki batse'r, kë ki i sulu ta' yés, olo ta' tajé wes alaköl ulabatsöketke es, ese paiëule buaë, kë iaulekä, idatsi' kë wökliouleka. ²⁸⁻³⁰Es nies wëpa ké ilakölpa dalérítso' wes ie'pa e' dalérítso' es. Kë yi e' sauta' suluë. E' skéie se' e' kkö'nù buaë, e' tiò buaë. E' kuékì wém tö ilaköl dalérítseke, e' wa ie' wák e' dalérítso'. Es nies se' dör Cristo icha, e'pa dör wes ie' chkà es, e' kuékì ie' tö se' kkö'neke buaë. ³¹Itso' kitule Skéköl yékköö ki i' es: "Wém kë serpiai iyé ena imì e'pa dapömk, e' skéie iserdawä ilaköl ta. Ie'pa ból serdaë ñita ta ie'pa mía wes wák eköl è es."^b ³²Ttè e' dör tajé iskié, kë se' éna iwà ar bet. Eré ye' a ta, ttè e' tso' Cristo ena se' dör ie' ichapa e'pa chök. ³³Eré nies ttè e' tso' se' a ichök tö wëpa kos ké ilakölpa dalérítso' wes iwákpa e' dalérítso' es. Nies alakölpa kos ké iwëpa dalöiök.

6 ¹A ala'rla, a' yé ena a' mì, e'pa ttò dalöiò Skékëpa Jesús dalérilmik, e' dör buaë yésyésë e' kuékì. ²⁻³Ttè dalöiено me'atbak Skéköl tö e' et tö ichè: "A' yé ena a' mì e'pa dalöiò. A' tö iwé es, e' ta a' kawö tköraë buaë ena a' serdaë ká tajé ká i' ki."^c Ttè e' dör ttè dalöiено tsá kablé se' a ilè uk iiutè skéie e'!

⁴A' dör ala'rla yéwëpa ena imiwëpa, kë a' tö a' ala'r uluukkan. E' skéie ie'pa tala'ú buaë, ie'pa shuló er bua' wa. Nies ie'pa wöbla'ú Skékëpa Jesús ttè wa.

⁵A' klöulewá kanè mësoie, a' wökirpa tso' ká i' ki, e'pa ttò iutó er moki wa. Ie'pa dalöiò suane wa painè wa. A' kanebló ie'pa a buaë wes a' chöpa kaneblök Cristo a es. ⁶A' kanebló buaë ie'pa a kekraë, kë dör mik ie'pa tö a' suéke e' è ta ie'pa wökatoie tö a' dör kanè mësopa buaë ese. Moki a' dör Cristo kanè mësopa, e' kuékì a' kanebló ie'pa a kaneë wes Skéköl ki ikiane es. ⁷A' kanebló ie'pa a kaneë wes Skékëpa Jesús wák a s'kanebló es, kë dör wes s'kanebló s'ditsö a es. ⁸A' wa ijcher tö wëpa tso' klöulewá kanè mësoie ena wëpa kë dör es, esepa kos a Skékëpa Jesús tö iské meraë eköl eköl wes i buaë wësö es.

^b 5.31 Génesis 2.24 ^c 6.2-3 Deuteronomio 5.16

9 A' dör kanè wökirpa, a' kanè mésopa dalöiō ñies. Kè ie'pa pauñar. A' éna ianú tö a' ena ie'pa, e'pa kos wökir dör Skéköl tso' ká jài a'! Se' kos kawötä ie' ttè dalöiök. Se' dör kanè wökirpa ö se' dör kanè mésopa esepa, esepa kos dör ñies ème ie' a.

Se' e' tsatkò bé yoki

10 A yamipa, ibataie ta ye' tö a' a' icheke tö a' e' diché iō kékraë a' batsulewá Skékëpa Jesús ta e' wa, ñies ie' diché taië e' wa. 11 Í kos mé Skéköl tö a' a' e' tsatkoie ì sulu yoki, e' dör wes ì kos tso' ñippökwakpa wa e' tsatkoie es. E' iō a' tö as a' e' tsatkò, e' wa a' e' tkówa darérë bë éna se' kitö'wak e' yoki. 12 Kè se' ñippöky' s'ditsö ta. E' skéie se' ñippöke íyi sulusi diché ta' kë wërtal'wa esepa ta. E'pa dör íyi wökir ena íyi wák tso' ì sulu kos tso' s'pamik wes stui a' es ese wëttsuk. 13 E' kueki ì kos mé Skéköl tö a' a' e' tsatkoie, e' iō a' tö, e' klö'ú as mik ì sulu datse a' erkiöyk ì sulu wamblök, eta a' a' iwöklör. A' tö iwé es kékraë, e' ta a' e' alöraka ì sulu ki ta a' a' e' tkërdawä darérë mokië.

14 E' kueki a' tso' erki ñippöök ì sulu ta. Skéköl ttè moki e' klö'ú a' tö, e' dör wes ñippökwakpa kipamo es. A' senú yësyësë Skéköl a, e' tö a' kímeraë wes íyi daloie ieke ñippökwakpa tö ibatsi kí e' tsatkoie es. 15 Skéköl tö a' er bua'wéne ie' kí Cristo batamik, e' ttè buaë klö'wé a' tö, e' dör a' a' wes ñippökwakpa klökküö iöka as kë ikulírttsa es. 16 Ñies a' erblö kékraë Skékëpa Jesús mik, e' dör wes ì tso' klöule ñippökwakpa wa iulà a' shoë e' tsatkoie es. E' wa a' tö ì sulu kos patkeke bë tö a' kí ese kos wöklö'weraë. E' dör wes kuaböt wöñarke bö'ie ueyke ñippökwakpa kí, e' wöklö'weke wöshteko ì tso' ie'pa wa iulà a' e' wa es. 17 Skéköl tö a' tsatkeræ, e' bikeitsö a' tö kékraë, e' dör wes íyi daloie tkekeka ñippökwakpa tö iwökir kí e' tsatkoie es. Ñies a' er mûwa ie' ttè kí, e' dör wes ie' Wiköl tabè es. 18 Í kos a' ta ikiö ie' a' tö ie' a' kímè. Ie' ta a' ttö kekraë iWiköl wa, kë ilo'yar yës. Ñies ie' a' ikiö s'batse'r malepa kos kí. 19 Ñies ikiö ie' a' tö ye' a' ttè mèitö wà pakè as ye' tö Jesús ttè buaë blëulewá ká iaiqäe, e' wà pakö kë suarta!. 20 Ye' patkëule ttè buaë e' pakök, erë iñe ta ye' tso' wöteulewá s'wöto wé a' ttè e' kueki. A' ikiö Skéköl a' kí as ye' tö iwà pakö buaë kë suarta!.

Pablo e' chéat

21-22 Ye' kí ikiane tö a' wa ijcher tö is ye' tso' ena ì wëke ye' tö. E' kueki ye' tö yëkkuö i' patkeke Tíquico ulà a. Ie' dör s'yami dalér taië sa' éna. Ie' dör Skékëpa Jesús kanè mëso yësyësë ese. Ie' tö a' a' ichèmi tö is ye' tso'. Ñies ie' tö a' er diché ièmi.

23 Skéköl dör S'yé ena Skékëpa Jesucristo as e'pa tö sene bërë mù s'yamipa kos a. Ñies as Skéköl tö ie'pa kímu ñi dalértsök buaë. Ñies as ie'pa erblö Skéköl mik kekraë. 24 As Skéköl er buaë chò wëpa éna Skékëpa Jesucristo dalér kekraë kë manerta'ntsä esepa kos a.

Yëkkuö kit Pablo tö Filipos wakpa a

Filipenses

Mik Pablo tö yëkkuö i' kit, eta ie' tso' Roma wötëulewa s'wöto wé a Jesús tté búaë pakè kueki. E' tso' kitule Hechos 28.14-31 e' ki. E' yoki mik Pablo dë'rö Filipos Silas ena Timoteo e'pa ta Jesúss tté búaë pakök, eta taijë pë' erblë' Jesúss mik (Hechos 16.11-40). Mik Jesúss mik erblökwakpa wa ijchenewa tö Pablo tso' wötëulewa, eta ie'pa tö inuköl ena ilè skà patkë'ni Epafroditto ulà a ikimoie. E' ki wëstela ché Pablo tö yëkkuö i' ki.

Filipos wakpa weirke Jesúss mik erblè e' kueki. E' kueki Pablo tö ie'pa a ikkaché tö eré ie' weirke, eré ie' ttsë'rke búaë. Ie' tö ie'pa a iché tö ie'pa kë senuk wes Jesúss sené es. Ie' e' wöawa dioshet s'malepa kimoie. Es se' kawöta senuk ñì kimoie.

E' kijé ta ie' tö ie'pa a ibiyó ché tö Israel aleripa wëlepa tso' s'wöbla'ük suluë. E' yoki ie'pa kawöta e' kkö'nuk. Ie'pa ñekkëpa s'wöbla'wëke tö kë se' tsatkerpa erblè Jesúss mik e' è wa. Eré Pablo tö iché tö e' kë idör es.

Shke'wë

1 1 Ye' dör Pablo. Ñies Timoteo tso' ye' ta íe. Sa' dör Cristo Jesúss kanè mésopa. Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' dör batse'r batsulewa Cristo Jesúss mik serke Filipos e'pa a, ñies a' wökirpa ena ie'pa kimukwakpa e'pa kos a. 2 Skéköl dör S'yé ena Skékëpa Jesucristo as e'pa er búaë chò a' a ena sene bërë mù a' a.

Pablo tö wëstela ché Skéköl a Filipos wakpa dalërmik

3 Bitökicha ye' er ane a' ska', eta ye' tö wëstela cheke Skéköl a a' dalërmik. 4 Kekraë mik ye' tö ikieke Skéköl a a' ki, eta ye' ttsë'ne búaë. 5 Kuaë dò ikkë ta, búaë a' tö ye' kimike Jesúss tté búaë pakè e' kané wa. E' kueki ye' ttsë'ne búaë a' dalërmik. 6 Ye' wa ijcher búaë tö ì búaë tsá tkewamitke Skéköl tö a' er a, e' wa kí weraëti búaë dò mik Jesucristo döne eta. 7 A' dalér taijë ye' éna, e' kueki e' dör búaë tö ye' tö a' bikeitsè

es. Kekraë a' er tso' ye' ska!. Eré ye' tso' wötëule s'wöto wé a Jesú斯 tté buaë kueki, eré a' er tso' ye' ska!. Ñies mik ye' kë kù' wötëule tso' Jesú斯 tté buaë tsatök ena ichök tö e' dör moki, eta a' er tso' ye' ska!. Skéköl er buaë ché ye' a' e' kueki kanè méito ye' a Jesú斯 tté buaë pakök. Kanè e' a a' ulitane tso' ye' ta ñita. E' kueki buaë idir tö ye' tö a' bikeitsè es. ⁸Skéköl wa ijcher buaë tö kos ye' éna a' dalér wes Cristo Jesú斯 éna a' dalér es. ⁹Ye' tö Skéköl a' ikieke tö a' kí ñì dalérirtsò taië. Ñies ye' tö ie' a' ikieke tö as a' kí erbikò yésyésë ena a' kí éna ká ar buaë ¹⁰as ì dör ibua'ie ese shushtò a' tö wè kekraë. Es a' sermi batse'r, kë kí ì nuí ta' dò mik Cristo döne eta. ¹¹Es Jesucristo batamik a' sermi yésyésë, e' wérdaë buaë wes kal bua'bua wör buaë ese wér es. E' dör es, eta Skéköl dalöierdaë buaë ikikardakà taië a' batamik.

Pablo tso' wötëule eré Jesú斯 tté buaë kí pakarke

¹²A yampipa, ye' kí ikiane tö a' wa ijcher tö ì sulu tköke ye' ta, moki e' kë wa Jesú斯 tté buaë wöklöne. E' skéie ikí pakarke taië. ¹³Shkékipa kos tso' íe ká i' wökir kibi u a, ñies imalepa kos tso' íe, e'pa wa ijcher tö ye' tso' wötëule Cristo tté kueki. ¹⁴Ñies ye' tso' wötëulewa moulewa, e' tö taië s'yampipa tso' ká i' a, e'pa kí erkiowé ttè pakök kë suarta'ia, ie'pa kí erblöke Skékëpa mik e' wa.

¹⁵Moki s'yampipa welepa ukyérke ye' ki, ie'pa wötköke ye' ki, e' kueki ie'pa tö Cristo tté pakeke. Eré welepa tö ipakeke er moki wa. ¹⁶Ie'pa éna ye' dalér taië, ñies ie'pa wa ijcher buaë tö ye' tso' wötëulewa íe, e' dör Jesú斯 tté buaë tsatkoie. E' kueki ie'pa tö Cristo tté pakeke. ¹⁷Eré welepa skà tso' e' è bikeitsök, esepa tö ipakeke, eré e' kë dör er moki wa. Ie'pa éna ye' kí we'ikak ye' tso' s'wöto wé a e' dalewa. ¹⁸Eré ipakarke er sulu wa ö er moki wa, e' kë dël wes ye' a. Ibua'ie dör tö Cristo tté buaë e' pakarke, e' tö ye' ttsë'weke buaë.

Eta ye' kí ttsë'rdaë buaë. ¹⁹E' wa dör tö ye' wa ijcher tö ye' yérdattsane e' kieke a' tö Skéköl a' e' batamik, ñies Jesucristo Wiköl tso' ye' kímuik e' batamik. ²⁰Moki yö iklö'wé tö ye' kë jaenukka Cristo kí s'shülökwakpa wörki. Ye' wa ijcher tö mik ye' e' tsatköke ie'pa wörki, eta ye' ttöraë ie'pa ta kë suane wes kekraë ye' tö Cristo tté pakeke es as ie' kíkarka taië ye' wa. Ye' serkeia ö ye' ttewa e' wa Cristo kíkarkaka. ²¹Ye' a ta, ye' serkeia, e' dör Cristo kíkökka. Eré ye' blenewa, e' ta ye' e' alé. ²²Ye' serkeia ká i' a, eta es ye' kaneblomiiä Cristo a ta e' wa kí dörattsa buaë. Ye' wák kë wa ijcher tö wéne dör ibua'ie. ²³Darérë ishukit ye' a. Sulu ye' shkakmitke Cristo ska', e' dör ibua'ie ichökle. ²⁴Eré a' a buaë idir tö ye' serkeia a' kímoie. ²⁵Ye' wa ijcher buaë tö e' dör moki, e' kueki ye' wa ijcher tö ye' serkeia ká i' a a' kímoie as a' kí ttsë'r buaë ttè mik se' erblöke e' a. ²⁶Ñies ye' serkeia ká i' a e' dör as a' tö Cristo Jesú斯 kíkoka taië mik a' tö isuë tö ie' wa' dene a' ska' eta.

Sene wès Cristo kí ikiane es

²⁷Ibuale dör tö a' senú yësyësë wès Cristo tté buaë tö ichè es. Ye' de a' ska' ö ye' kë dë' a' ska', erë ye' kí ikiane tö a' ser es as ye' tö a' tté ttsò tö a' er méwà ñitá ñikkëë. Ñies as ye' tö ittsò tö a' e' tkewa darerëë ñita Jesús tté buaë mik se' erblok e' tsatkök. ²⁸⁻²⁹Skéköl er buaë ché se' a, e' kuëki ie' tö kawö mé se' a' erblok Cristo mik ñies weinuk idalermik. E' kuëki kë a' suanuk se' bolokpa yoki. Ie'pa tö se' we'ikeke, e' dalë'ttsésö er bua' wa, e' ta' e' tö ikkacheke ie'pa a tö ie'pa weirdae siarë aishkuo ta, erë se' tsatkérdaë. E' kos dör Skéköl kanè. ³⁰I'ñne ta' a' weirke wès a' tö isu' tö ye' weine mik a' ta' ye' bak eta es. Ñies i'ñne ta' a' tö ittsé tö ye' tsoliq Weinuk.

Se' ké e' wöökwa dioshet wès Cristo e' wöawa es

2 ¹Cristo tö a' er kuweke. Ie' éna a' dalér tajë e' tö a' er pableke. A' batsulewà ñi mik Skéköl Wiköl wa. Ñies a' ñi saù er bua' wa, er siarë wa. ²E' kuëki ye' tö a' a ikiè tajë tö a' er múwà ñitá ñikkëë. A' ñi daléritsó ñikkëë. A' erbikò ñikkëë Skéköl a. A' senú buaë ñitá ñikkëë, e' wa a' tö ye' ttsé'ú buaë. ³Kè i war wötkoie ñita. Kè i war e' ttsokà ñi ki. E' skéie a' e' wööwa bërë. Ibikesitsó tö s'malepa dör buaë a' tsata. ⁴Kè a' e' tkiuk a' wákpa íyi è ki. A' ké s'malepa ki tkinuk ikimè wa isuè wa.

⁵Se' erbikò wès Cristo Jesús erbikò es, e' dör i' es:

⁶ Ie' wák dör Skéköl je,
erë ie' kë tkine e' ki tö iwák dör Skéköl.

⁷ E' kos méatitö iwák er wa,
ie' de ká i' a yöne s'ditsöie wès kanè méso es.
Ie' kune' s'ditsöie.

⁸ Mik ie' bak ká i' a, eta i kos kiane Skéköl ki e' iutë'itö seraä
dò ie' e' me'ttsa ttewà wötëulewà krus mik wès pë' sulusipa es.
Ekkë ie' e' wöa'wa.

⁹⁻¹¹ E' kuëki Skéköl tö ie' tkékä íyi ultane tsata.

Ñies ikiè mëkaitö Kéköl íyi ultane tsata.

Ie' tö iwé es as i kos tso' ká jaì a, ena ká i' a ena ká dioshet e'pa kos
e' tulòwà kuchë ki Jesús wörkì idalöioie,
ñies as sulitane tö ichökä tö Jesucristo dör Skéköl,
Skéköl dör S'yé e' kikokä tajë.

Sene yësyësë pë' sulusipa shua

¹²A ye' yampi dalér tajë ye' éna, Cristo tö Skéköl tté iuté buaë, e' kuëki ye' tö a' a ichè tö a' tsatkëne e' wà ú suane wa painè wa. Mik ye' bak a'

ska! eta kekraë a' tö Skéköl ttè iuté buaë, erë i'ñe tå ye' kë ku' a' ta, eta ikí iutó bua'iewa. ¹³ Skéköl wák tö a' ərkiowé ì kiane ie' kí wè ese woie. Nies ie' tö idiché mé a' a iwakanéwoie. E' kueki a' tö iwakanewèmi buaë.

¹⁴ I kós weke a' tö, e' ú bérë, kë dör kabene wa, kë dör ukyéne wa. ¹⁵ Iú es as kë ì sulu tté kur a' kí. Es a' sermi pë' sulusipa shua yësyësë kë kí ì nuí ta' wes Skéköl ala'r es. Ie'pa shua a' dör wes békwo wöñar ká ttsettse a es. ¹⁶ Jesú斯 tö sene michoë mè se' a, e' tté wà pakó ie'pa a. A' tö iwakanewé es, e' tå ye' ttsë'rdaë buaë mik Cristo dene eta. Es ye' tö isueraë tö ye' kaneblé darérë e' kë weine é. ¹⁷ A' erblöke Jesú斯 mik, a' tö Skéköl ttè iuteke buaë. Nies a' e' mettsa weinuk ie' ttè kueki. E' dör wes iyiwak jchë sacerdote tö mè Skéköl a es. Isalema ie'pa tö ye' ttewami Jesú斯 ttè kueki. E' wà tka ye' tå, e' tå ye' döraë wes vino teketsa iyiwak jchëne mè Skéköl a e' kí es. Ie'pa tö ye' ttewami, erë ye' ttsë'r buaë a' ta ñita. ¹⁸ Es ñies a' ttsë'nú buaë ye' tå ñita.

Timoteo

¹⁹ Skékëpa Jesú斯 ttò wa ye' mú tö Timoteo patkémi bet a' ska!. Ie' tö a' a ye' biyó meraë buaë, e' tö a' ttsë'weraë buaë. Nies ie' wà a' biyó döraë ye' a as ye' ttsë'r buaë. ²⁰ Kë yi skà ku' ye' tå tkirke a' kí mokí wes ie' es. ²¹ Imalepa tkirke ì kiane ie'pa wákpa kí, ese è kí, kë tkirta' ì kiane Jesucristo kí ese kí. ²² Erë a' wà ijcher tö Timoteo tö ikkayé'bak tö ie' dör Jesú斯 kanè méso buaë. Ie' kanebléule buaë ye' tå Jesú斯 tté buaë pakök wes ye' wák alà es. ²³ E' kueki mik ye' wà ijchertke tö wes ye' dòmi íe, eta ye' mú tö Timoteo patkémi a' ska!. ²⁴ Nies ye' erblöke Skékëpa mik tö ye' dömine a' ska! kukuie.

Epaafroditó

²⁵ Nies ye' tö ibikeitsè tö ye' kawötä s'yami Epaafroditó patkökmíne a' ska!. Ie' dör wes ye' él es. Ie' kaneblöke buaë ye' tå. Ie' tö Jesú斯 tté tsatkeke buaë ye' tå. A' tö ie' patké'bitu ye' kímuñ a' skéie.

²⁶ Ie' kí a' kiane suè kröröe. Mik ie' wà ijchenewa tö a' tö ibiyó ttsë' tö ie' duöke, eta e' tö ie' eriawéka taië. ²⁷ Mokí ie' kirinebak. Tsir eta ie' blenewa, erë Skéköl tö isué er siaré wa, e' kueki ie' buanene. Es Skéköl tö ye' sué er siaré wa ñies. Epaafroditó duópawa, e'ma ye' kí eriane taië. ²⁸ E' kueki sulu ye' éna ipatkakmi bet a' ska! as a' ttsë'rne buaë isaukne, ñies as ye' kí eriaria. ²⁹⁻³⁰ A' tö ie' kiówä ttsë'né bua! wa wes Jesú斯 mik erblökawaka ní kiówä es. Tsir eta ie' blenewa Cristo kanè wè kueki. Wes a' kë a ye' kímer, e' kueki ie' tö ye' kíme a' skéie. Ee iekkë tå ie' blenewa. E' kueki se' esepa dalöiò.

Cristo dör buaë ichökle ì ultane tsata

3 ¹ A yamipa, e' kíie tå ye' tö ichè a' a tö a' ttsë'nú buaë Skékëpa Jesú斯 batamik. Ì kitbak ye' tö yékkuo kí a' a, e' skà shtekeneyö a' a' i' tå.

Ye' kè shtrine iskà chökne a' a. E' dör buaë a' a' tsatkoie wépa éna a'
kitö'wak esepa yöki. ²A' e' kkö'nú pë! sulusipa datse wes chichi sulusipa es
esepa yöki. Ie'pa e' wamblorak suluë. Ie'pa icheke tö wépa tottola kkuölit
tëule tsir wes Moisés tö ikitat es, esepa è dör Skéköl ala'r chökle. Ie'pa éna
a' er sulu'wakwa ttè ese wa. E' kuéki a' e' kkö'nú esepa yöki. ³E' kè dör
wes ie'pa tö ichè es. Se' tö Skéköl dalöieke iWiköl batamik, esepa je' dör
Skéköl ala'r chökle. Kè se' erblöku! se' wákpa mik e' tsatkoie. E' skéie se'
erblöke ì o' Cristo Jesús tö e' mik, e' wa se' e' tsökekä tajë. ⁴Yile e' ttsòka
tö itsatkérmi iwák batamik, e' tä ye' e' ttsòkäami tajë e' tsata. ⁵Mik ye' ki
ká deka pàköl (8) eta ye' tottola kkuölit tene tsir wes Moisés tö ime'at es.
Ye' dör Israel aleripa e' eköl. Ye' dör Benjamín ditsewö. Ye' dör hebreo
ditsewö chökle. Ye' bak fariseowakie e' kuéki Moisés ttè kitule dalöieno
e' dalöök ye' bak buaë wes fariseowakpa es. ⁶E' kewö ska' tä ye' bak ttè
e' tsatkök darérë dò Skéképa Jesús icha esepa we'ikök siarë. Sene yësyësë
kieke ttè ñe' tö se' a e' wà iutëule ye' wà seraq, kè kì sulu tté ta' yës. ⁷Ye'
bak ibikeitsök tö íyi ekképa kos e' dör buaë ye' a e' tsatkoie, erë iñe' tä
ye' éna iane tö e' kos kè dör iie bua' ye' a. E' kuéki e' kos kè wà ta'ia ye'
a Cristo dalërmik. ⁸E' kíie ta, Cristo Jesús dör ye' Kéköl, e' mik ye' bâtse
buaë, mokì e' dör buaë ye' a íyi ultane tsata. Ie' dalërmik íyi malè kos
watétsayö, e' dör ushñaie ye' a as ye' ulà dò ie' ska' ⁹ena ye' bâtswa ie'
mik da'iae. Es Skéköl tö ye' klö'wé wes pë! buaë yësyësë es ie' wörki, e' kè
dör Moisés ttè dalöieno e' dalöiéyö buaë e' kuéki. E' skéie ie' tö ye' klö'wé
wes pë! buaë yësyësë es ye' erblé Cristo mik e' kuéki. E' wà dör tö mik ye'
erblé Cristo mik eta, e' kuéki Skéköl tö iché tö ye' dör pë! buaë yësyësë
ie' a. Nies ie' tö ye' kimé senuk yësyësë ie' a. ¹⁰Ye' kí e' batsak Cristo mik
bua'iewä. Ie' kötwä pë! tö e' shkeo'kane Skéköl tö ie' diché tajë wa, e'
diché kiane ye' kì ye' er a. Ye' e' chak weinuk ie' dalërmik wes ie' weine
ye' dalërmik es. Ye' e' chak ttewä ie' dalërmik wes ie' kötewä ye' dalërmik
es. ¹¹Ye' senak es as Skéköl tö ye' shke'ükane aishkuö ta.

Kam se' ser yësyësë wes Cristo es

¹²Ye' kè tö ichekuu! tö e' kos wetkeyö. Ye' kè tö ichekuu! tö ye' dekatke
ser yësyësë wes Cristo Jesús ser es. Erë ie' tö ye' klö'bak as ye' dò wes ie'
es. E' kuéki ye' e' tkwä darérëe as ye' dò wes ie' es. ¹³A yampipa, ye' kè
ibikeitsè tö íyi ekké kos detke ye' ulà a. Ì o' ye' tö, ese kè bikeitseku!iayö.
E' skéie ì tso' Skéköl wà ye' a aishkuö ta, ese è yuleke ye' tö darérëe.
¹⁴Ye' e' tkwä darérëe kekraë dò mik ye' demi ká jaì a eta as iské dò
ye' ulà a. E' dör sene michoë Skéköl ta. E' tso' ie' wà bil yi kloule ie' wà
Cristo Jesús batamik esepa a. ¹⁵Se' ultane erblò buaë Cristo mik, esepa
kawötä ibikeitsök ñe' es. A' welepa tö ilè bikeitseke kua'kì eta Skéköl tö
a' er níl'werane. ¹⁶Erë ibua'ie dör tö se' ultane ké senuk yësyësë kos se' a
ikkayëne eköl eköl ekké.

Se' dör ká jaì wakpa

¹⁷A yamipa, a' senú wes ye' serke es. Ñies wépa serke wes sa' serke es esepa webló tā a' senú es. ¹⁸Ye' tō a' a iyé taié tō pē' tso' e' chò tō ie'pa erblöke Jesús mik, erë ie'pa serke wes Cristo kötewä krus mik e' bolökpa es. E' skà chèneyö a' a i' tā iè wa. ¹⁹Ie'pa ekképa michoë ewèwa. Ì kiane ie'pa ki ese dör ie'pa kéköl. Warma ì tō ie'pa ké jaénuk taié, ese wa ie'pa e' ttsökekä. Ie'pa er me'rie ì tso' ká i' a ese è ki. ²⁰Erë se' dör ká jaì wakpa. Skéképa Jesucristo dör S'tsatkökawak tso' ká jaì a, e' datskene, e' paneke se' tō kröröe. ²¹Ie' wā diché tso' taié e' aloka íyi ultane ki. Idiché wa ie' tō se' chkà nurtä'wā e' mane'werattsa as idò wes ie' wák chkà olo tā' taié es.

4 ¹A yamipa, a' e' tkówa darérë Skéképa Jesús a kekraë. Suluë ye' éna a' suákne, a' dalér taié ye' éna. A' tō ye' ttsë'weke buaë. A' dör wes ye' kaneblöke Skéköl a' ské es.

Evodia ena Síntique

²A Evodia ena Síntique, a' böl dör Skéképa Jesús icha, e' kuéki ye' kköchö a' a tō a' erbikö ñikkëe. ³Eköl tso' a' shuá, e' dör ye' kímukwak buaë, e' a ye' ikiè tō alakölp a'pa kímú er buanukne ñì ki. Ie'pa bak kaneblök buaë ye' tā Jesús tté buaë pakè wa. Ie'pa ena Clemente ena imalepa bak kaneblök darérë ye' tā, e'pa kiè kos tso'tke kitule sene michoë yékküö ki.

A' ttsë'nú buaë kekraë

⁴A' ttsë'nú buaë kekraë a' dör Skéképa Jesús icha e' kuéki. Ye' tō iskà chène a' a tō a' ttsë'nú buaë. ⁵Sulitane saú er bua' wa kekraë. Skéképa Jesús datskene bet.

⁶Kè ì tō a' eriauk, e' skéie ì kiane a' ki, ese kos mó Skéköl ulà a, ie' a ikiè wa ena kköchë wa. Ñies wéstela chò ia. ⁷A' tō iwé es, e' tā sene bérë meke ie' tō e' meraëtiö a' a. E' dör taié iškié kë se' éna iwà ar ekkë. E' tō a' er ena a' erbikë kkö'naraë Cristo Jesús batamik.

⁸A yamipa, ibataie tā ye' tō a' a icheke tō ì kos dör mokië, ì kos dalöiértä!, ì kos dör yësyësë, ì kos dör batse'r, ì kos dör buaala, ì kos kikaulekä buaë, íyi ese kos ki a' er múwā kekraë. Ì kos dör buaë ena ì kos kikarkata!, ese bikeitsó kekraë.

⁹Ì kos wa ye' tō a' wöblao!, tté kos yë' ye' tō a' a, e' ttsë'l a' tō. Wes ye' serke, e' su' a' tō. A' senú es, e' tā Skéköl dör sene bérë mukwak, e' tso' a' tā' kekraë.

Pablo tō ie'pa a wéstela ché

¹⁰Ye' ttsë'ne buaë tō bata ekkë tā a' er dene ye' ska!. Ì patké a' tō ye' a, e' wà de ye' ulà a, e' tō ye' ké wéstela chök Skéképa Jesús a. Ye' éna iane

tō moki a' kē er chë'wa ye' ska', erë a' kē ulà dë' wës ipatkoie ye' a. ¹¹ Ye' kē kū' e' chök a' a ilè kí kianeiā ye' ki e' kueki. Ye' wöblanewatke ttsë'nuk buaë ì kos tköke ye' tā e' a. ¹² Ye' wöblanewatke sënuk mik ye' wā íyi tso' taijë eta, ñies mik ye' kē wā íyi ta' yës eta. Ye' wöblanewatke ì kos tköke ye' tā e' dalë'ttsök. Íyi tso' ye' wā ñè ö íyi kē ta' ye' wā ñè, erë ye' ttsë'rke buaë. Ì tso' ye' wā taijë ò ì kē ta' ye' wā yës, erë ye' ttsë'rke buaë. ¹³ Íyi kos dalë'ttsërmi ye' a buaë Cristo batamik, e' tō ye' a diché meke e' kueki.

¹⁴ Erë buaë idir tō a' tō ye' kimé ye' weirke taijë e' shua.

¹⁵ A yamipa, a' wā ijcher buaë tō mik a' tō Jesús tté buaë e' tsá ttsë!, e' kewö ska' tā ye' e' ye'!tsa Macedonia tā a' erule serke Filipos e'pa è tō ye' kimé inuköl wa. Kē imalepa skà wā ye' kimène wës a' es. ¹⁶ E' kíie tā mik ye' bak Tesalónica, eta a' tō íyi patkë! ye' a e' kimoie bötökichakkë. ¹⁷ Ye' kē kū' ì kakmeke a' tō ye' a e' è bikeitsök. Ì buaë kí merke a' a ká jai a ì kakmé a' tō ye' a e' skéie, ese bikeitsök ye' tso' bua'ie. ¹⁸ A' wā ijchenú tō ì kos patkë! a' tō ye' a, e' dë' ye' ulà a, e' kueki taijë ye' wā itso!. E' kíie tā ì ipatkë! a' tō Epafroditu ulà a, e' kos tā ye' wā itso' taijë shute. Ì wé a' tō e' wér buaë Skéköl wa wës íyi meule ie' a ala'r buaë masmas es. Ese kiar ie' ki. ¹⁹ E' kueki ye' Kéköl tō ì kos kiane a' ki senoie ie' a ese meraë a' a ì tso' ie' wā buaë taijë shutee e' wa Cristo Jesús batamik. ²⁰ iSkéköl dör S'yé, e' kikökasö taijë kekraë! Es e' idir.

Pablo e' chéat

²¹ Jesucristo icha batse'r e'pa kos shke'ú ye' a. Ñies s'yamipa tso' ye' tā, e'pa tō a' shke'wémi. ²² Ñies s'batse'rpa serke íe, e'pa kos tō a' shke'wémi. Sa' shua wépa kaneblöke Roma wökir kibi a, e'pa tō a' shke'wémi bua'iewa.

²³ As Skékëpa Jesucristo er buaë chò a' a.

Yëkkuö kit Pablo tö Colosas wakpa a

Colosenses

Mik Pablo tö yëkkuö i' kit eta ie' tso'ia wötëulewa Roma s'wöto wé a. Wes ì bak ie' tą e' tso' kitule Hechos 28.17-31 e' ki. Pablo wák kë wą Jesús tté buaë pakane Colosas. Wém eköl kiè Epafra, e' tö Colosas wakpa a ipaka!. E' ukuöki ie' dë'rö Pablo weblök s'wöto wé a tą ie' tö Pablo a ipaké tö Colosas wakpa shua kabene tso' taië.

Epafra tö ie' a ipaké tö pë' wele tso! s'wöbla'ük Jesús tté wa erë kë dör yësyësë. Pë' ñe'pa tö s'wöbla'weke tö Skéköl kë wą íyi kos yone Cristo wa. Nies ie'pa tö icheke tö Jesús kë dör këkëpa taië ese. E' skéie Jesús mik erblökawakpa kawötä tkinuk bua'ie ì ki Israel aleripa thirke ese ki, es ie'pa tö s'wöbla'weke.

E' kueki Pablo tö yëkkuö i' kit nippoie ie'pa ñekkëpa tą Jesús tté buaë tsatkoie. Ie' tö ichè tö Jesús è a se' tsatkërmi. E' kueki Skéköl tö ie' tkë'ka sulitane ena íyi ultane tsata. Nies ie' ichè tö ì kkacheke pë' esepa tö e' kë dör iié bua' ena e' kë a se' tsatkënu. E' kije tą ie' tö ikkaché tö wes se' kawötä senuk Skéköl wörki.

Shke'wè

1 ¹Ye' dör Pablo. Skéköl wák er wa ye' dör Jesucristo ttekölpa tsá, e'pa eköl. Nies s'yami Timoteo e' tso' ye' tą íe. ²Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' dör batse'r serke Colosas e'pa a. A' dör s'yamipa e' tkëulewə darërë Cristo mik. Skéköl dör S'yé as e' er buaë chò ena sene bërë mù a' a.

Pablo tö wëstela ché Skéköl a ie'pa dalërmik

³Kekraë mik sa' tö ikieke Skéköl a' ki, etą sa' tö wëstela cheke ie' dör Skékëpa Jesucristo Yé e' a a' dalërmik. ⁴Sa' tö a' tté ttsé tö a' tso'ia erblök buaë Cristo Jesús mik. Nies sa' tö ittsé tö a' tö s'batse'r malepa kos dalëritseke buaë. E' kueki sa' tso' wëstela chök ie' a a' dalërmik. ⁵Mik Jesús tté buaë mokjë e' dë' a' ska' kuaë, etą a' tö ittsé' tö Skéköl wą i buaë tso' blëule a' a, e' tso' a' panuk ká jaì a. E' wà paneke a' tö kröröe, e' kueki a' erblöke Cristo mik ena a' ñi dalëritsöke buaë kekraë. ⁶Ttè buaë

e' pakarke tai_é ká wa'ñe, e' klö'weke pë' tö tai_é. E' tö ie'pa er mane'weke as iser buaë yésyésë. Es ñies ibak a' ta kuaë mik a' tö ittsë' ta iklöö'mi mokí tö Skéköl er buaë ché se' a Cristo batamik. Kuaë dò l_iñne ta ttè e' wakaneorkear buaë a' shua. ⁷Ttè e' paka! Epafra tö a' a, ie' dalér tai_é se' éna. Ie' dör Cristo kanè méso wes sa' es. Ie' dör Cristo kanè méso yésyésë a' kimoie. ⁸Ie' wa a' tté de sa' ska' tö a' tö sa' dalérítseke tai_é Skéköl Wiköl wa.

⁹E' kuék_i mik sa' tö a' tté ttsë' kuaë, eta sa' utmi S'yé ta a' ki. E' kë olo'yeta' sa' tö dò ikkë ta. Sa' tö ikiear Skéköl a tö ie' Wiköl tö a' er ñil'ú kabikeitsoie buaë, as i kiane ie' ki tö a' iwë e' wà ar buaë a' éna. ¹⁰E' a_ne buaë a' éna, e' ta a' serdaë buaë yésyésë wes wépa dör Skékëpa Jesú_s icha, esepa k_e senuk es. A' serke es, e' ta i kos weke a' tö, e' wér buaë ie' wa. I buaë kos weraë a' tö tai_é wes kal wör tai_é buaë es. Ñies wes Skéköl dör, e' wà kí ar michoë a' éna buaë. ¹¹⁻¹²Sa' tö ikieke S'yé a tö ie' tö a' er diché iò, ie' olo tai_é, ie' diché tai_é, e' wa. Es idir, e' ta a' weirke kos e' dalé'ttsérmi a' a er bua' wa. Ñies i kos wé S'yé tö a' a, e' ki wéstela cheraë a' tö ie' a ttsë'ne bua' wa. I tso' ie' wà mè se' dör ie' icha batse'rpa e'pa a ilo bur tai_é e' a, e' yok a' yuétkeitö as idò a' ulà a ñies. ¹³Ie' tö se' yétt_a i sulu kos dör wes stui es, ese ulà a ta se' tsémitö wépa blúie ilà dalér iéna e' tso' esepa kíie. ¹⁴E' batamik se' tsatkéítö ena se' nu_l olo'yéítö se' ki.

Skéköl er buanene se' ki Cristo batamik

¹⁵Skéköl kë wérta'w_a, erë Cristo wa ie' e' kkayë' s'ditsö a. Kam íyi ultane yör, e' yoki Cristo tso'tke. Ie' dör íyi ultane kos e' tsata. ¹⁶I kos tso' ká jaí a ena ká i_l a, e' yö' Skéköl tö Cristo ta ñita. I wérta'w_a, ñies i kë wérta'w_a íyi wökirie ena íyi kékolie ena íyi wákie wà diché ta' ese kos yö' ie' tö Cristo ta ena Cristo kikoka. ¹⁷Kam íyi ultane yör, e' yoki Cristo tso'tke. Íyi ultane yone ie' ta ñita ta l_iñne ta e' kos kicha a'tser ie' wa.

¹⁸Ñies se' dör ie' icha, e'pa wökir ie' dör. Se' dör wes Cristo wák chkà es, eta ie' dör wes s'wökir es. Ie' kötewa, e' shkenekane se' tsáie as ie' dò íyi ultane tsata. E' kuék_i ie' dör se' sene michoë, e' wì kicha bua'ie. ¹⁹Wes Skéköl dör, e' kos wénwëa Cristo ki, es Skéköl tö ibikeitsbak. ²⁰Ñies ie' tö ibikeitsbak tö íyi ultane tso' ká jaí a ena ká i_l a ena ká wa'ñe e' dörane ie' ulà a Cristo batamik. Es ie' tö se' er bua'wéne ie' wák ki Cristo kötewa krus mik, ipé tène tai_é se' nu_l skéie e' wa.

²¹Kenet se' bak i sulu wamblök ena i sulu bikeitsök, e' kuék_i se' bak Skéköl bolökpa siuletsä bánet ie' yoki. ²²Erë ie' tö se' er buao'ne ie' ki Cristo kötewa se' nu_l skéie e' wa as se' döw_a ie' wörki batse'r, kë ki i sulu ta, kë ki i nu_l ta. ²³Erë se' kawötä e' tkökwa darérëe kekraë se' erblö Cristo mik e' a. Ttè buaë ttsë' a' tö wà paneke a' tö e' kë olo'yar, e' ta iwà döraë a' ulà a. Ttè buaë e' pakane sulitane a ká wa'ñe ñies ye' tso'ñak ipakök.

Kanè mène Pablo a

²⁴ Eré ye' wirke a' dalermik, eré ye' ttsé'rké buaë. Cristo weine ie' icha dalermik. Ie'pa dör wés ie' chkà es, e' kuékì ie'pa wirke e' dör wés ie' wák tso'ià Weinuk es. E' kuékì ye' wirke kos a' dalermik, e' dalé'ttsök ye' tso!. Es ye' tsolíak Weinuk Cristo ta. E' tö ye' ttsé'weke buaë. ²⁵ Skéköl tö kanè mé ye' a Skéképa Jesús icha e'pa kanéuk. Ie' tö ye' patké ie' tté buaë kos e' pakök a. ²⁶ Se' bak ká iaiäe, e'pa yoki tté buaë e' bak bléulewá, eré lñe ta ikkayëne ie' icha batse'rpa a. ²⁷ Ie' tö ibikeitsbak tö tté e' kkacheraë ie'pa a. Ttè e' dör buaë shuteë, e' wa ie' er buaë chòmi pë' kos kë dör judiowak esepa a. Ttè buaë bléulewá, e' dör tö Cristo tso' se' er a, e' batamik se' dörañak Skéköl olo ta' taië, e' ska!. E' wà paneke se' tö kröröe.

²⁸ E' kuékì sa' tö Cristo tté pakeke sulitane a. E' wa sa' tö sulitane patteke wöbla'weke kabikeitsè buaë yësyësë wa as sa' tö ie'pa kos mù Skéköl ulà a yületke buaë batsulewá Cristo ta ñita. ²⁹ E' kuékì ye' e' tkewá darérëe kaneblök diché taië meke Cristo tö ye' a, e' kos wa.

2 ¹ Ye' kí ikiane tö a' wà ijcher tö ye' tso' kaneblök darérëe a' dalermik kë shririta'wá. Ñies ye' tso' kaneblök s'yamipa serke Laodicea e'pa dalermik ena s'yamipa malepa kë wà ye' suule, e'pa kos dalermik. ² Ye' kaneblöke darérëe ie'pa dalermik as ie'pa er diché kí ier buaë, ñies as ie'pa kí ñì dalérirtsò taië wes s'yamipa ekka ñì dalérirtsò es. E' dör es, e' ta tté buaë bléulewá Skéköl wà kuaë, e' wà kos ardaë ie'pa éna buaë. Ttè buaë e' dör Cristo wák. ³ Skéköl erbkò kos, ena Skéköl wà íyi jcher kos, e' tso' Cristo a bléule wes íyi bua'bua tuè darérëe blèsö es. ⁴ Ye' tö a' a' ichè es as kë yi to a' kitö'lù ttè ttsér buaë, eré kë dör ttè moki, ese wa. ⁵ Ye' wák kë kù' a' ta, eré e' dör wes ye' wák tso' a' ta es. Ye' wà ijcher tö a' e' tkewá darérëe nikkëe a' erblò Cristo mik e' a' wes wák eköl è es. E' tö ye' ttsé'weke buaë.

Sene pa'ali Cristo a

⁶ A' tö Jesucristo klö'wétke e' kékölje, e' kuékì a' senú wes ie' kí ikiane es. ⁷ A' e' tkówá darérëe ie' mik wes kal wì kicha klörwá es. A' talanú ie' mik wes kal talar iwí mik es. A' kí erblò ie' mik kekraë wes a' wöblaone es. Wéstela mú kekraë ie' a.

⁸ A' tso' erki as kë yi tö a' kitö'lù ttè kë wà ta' ese wa. Ttè e' ttsér buaë eré iwà kë dör moki, ese dör s'ditsö ttè è. Ttè ese kos pakane'bitu ká iaiäe, e' dör ttè ese tso' ká i' kí ese kë idör Cristo ttè. ⁹ Cristo dör s'ditsö eré wes Skéköl dör, e' kos wënewá ie' kí. ¹⁰ A' batsulewá ie' mik, e' kuékì kë i skà kianeià a' kí Skéköl wörki. Íyi wökir wà diché ta' kë wërtawá ese kos tsata ie' dör. E' kuékì kë a' e' kitö'uk ttè kuákí wa.

¹¹ A' batsulewá Cristo mik, e' tö a' wák dör suluë yéttsa. Es ie' tö a' wakyué a' er a iwà kkachoie tö a' dör ie' icha. E' dör wes sa' judiowak

wöblar iwëpa tottola kkuölitala ttök tsir es iwà kkachoie tö ie'pa dör Skéköl icha. ¹²A' tö iklö'wé moki tö Cristo shkeq'kane Skéköl tö idiché taië wa. E' kuekj mik a' wösune, eta e' dör wes a' wötënewä ena a' shkenekane Cristo tå es. ¹³Kenet tå a' dör ì sulu wamblökwakpa, e' kewö ska' tå a' kè dör Skéköl icha, e' kuekj a' dör wes s'duulewä es ie' a. Erë ie' tö a' shkeo'kane, sene moki méito a' a Cristo tå ñita. Sene sulu e' nuí kos olo'yítö a' ki. ¹⁴Ie' ttè dalöiëno, e' dalöseø'wå se' tō, e' nuí kos e' ki se' kkatëne. E' dör wes se' nuí kos tso' kitule yëkkuö ki es. Erë ie' tö e' nuí kos patuëttså Cristo kötewä e' batamik. E' dör wes ie' tō se' nuí yëkkuö wötë'wå krus mik Cristo tå ñita es. ¹⁵Cristo batamik ie' tō íyi wökir ena íyi wák wà diché tå' kè wërtä'wå esepa diché yë'lur. Ie' e' ali'ka ie'pa ki ta ijaëo'itö wes s'klöulewä ñippè shua jaëwë sulitane wörki yi e' aléka iki e' tö es.

Ì tso' ká jai a ese ki a' er múwa

¹⁶E' kuekj kè yi kar a' kkatök chkè ki di'yè ki. Ñies kawö tkö'weke judiowak tö duas bit ena si' pa'ali bit ena eno diwö bit ekkë, ese kè tkö'wè a' tö e' kè ki yi kar a' kkatök. ¹⁷E' kos me'atbak Skéköl tö ie'pa a iwà kkachoie tö ì weraë Cristo tö mik ide eta. Erë Cristo dë'bak. Es ttè e' kos wà tka. E' kuekj ttè dalöiëno këchke ese kè dalöiaria. ¹⁸Wépa e' ò tö ie'pa dör pë' buaë ser bërë, esepa tö Skéköl biyöchökwakpa dalöieke. Ñies ie'pa e' chò tö Skéköl tö íyi kkacheke ie'pa a kabsueie. E' wa ie'pa e' ttsökekä tajë. Erë ie'pa ttè kè wà tå', e' dör iwákpa kabikeitsò è. Kè a' e' muktsa e' kitö'uk ie'pa esepa ttè wa. ¹⁹Ie'pa esepa kè ku'ia e' batsökwa Cristo dör s'wökir e' mik. Cristo dör wes s'wökir es, eta se' dör wes ie' chkà es. Se' wöbla tå', se' kukuöña tå' ena s'yeze skà tso' taië kua'ki kua'ki, e' kos iëulewå buaë ñikkëe tå ikaneblöke buaë ñita. Erë iwökir kè tå' eta s'chkà kos e' kè dör ìie bua!. Es se' dör Cristo tå ñies. Se' batsulewå Cristo tå, e' tå se' kos ser buaë ñita, ñì tsatköke buaë wes s'chkà etkè es. E' dör es, e' tå se' er diché kí iérdaë buaë wes Skéköl ki ikiane es.

²⁰A' duulewabak Cristo tå ñita ttè èse tso' ká i' a ese kos yoki. A' kè ku'ia idikia. ¿Wes a' tö iiutekeia? Ttè ese dör i' es: ²¹Chkè se kè kar; chkè wí kè katar, kè ñar; chkè dió kè kar. ²²Ì kos dör ñá cheke ttè ese tö, e' erta'wa. Mik ichkjé one, di'yé one, eta kè ita'ia. Ttè ese kos e' dör ttè dalöiëno me' s'ditsö tö ese è. ²³Kuaë tå itsèsö tö ttè ese dör moki, wà tå'. Wépa tso' ttè ese iutök, esepa wér wësua ie'pa tö Skéköl dalöieke buaë mokië. Ie'pa e' ò taië, suësö tö wësua moki idir. Ie'pa wák e' we'iköke taië. E' kuekj iwér tö ttè ese dör buaë, erë kè idör es. Ttè ese kè a ì wamblak s'wák dér suluë éna ese wöklönuk yës.

3 ¹Se' shkeulekane Cristo tå ñita, e' kuekj ì kos tso' ká jai a, e' ki se' er múwa. Ee Cristo tkér Skéköl ulà bua'kka dalöiértal taië. ²⁻⁴Se' duulewå Cristo tå ñita. Se' sene mokië e' tso' blëule Skéköl wà Cristo tå

ñita, e' kueki kám ikkayérwá da'aie. Cristo dör sene moki se' a. Mik ie' dene ká i' a, eta ikkayérdaë sulitane a. Se' kkayérdaë ie' ta ñita olo ta! taië. E' kueki se' er múwa kekraë ì tso' ká jaì a ese ki. Kè se' er mukwá, ì tso' ká i' a, ese ki.

Wépa dör Cristo icha, esepa serke wës ie' ki ikiane es

⁵E' kueki, ì sulu tso' ká ì a tö se' erkioŵeke, ese kos olo'yó a' tö. Tré kos, sene sulusi kos, s'er me'r ie tré ki, s'erbikò sulusi kos, ese olo'yó a' tö. Nies íyi kkechë taië, e' olo'yó a' tö (e' dör wes íyi diököl dalöiè skékolie es). ⁶Íyi ekkë kos kueki, wépa kë tö Skéköl ttè iuteta', esepa ki Skéköl kësik ardaë. ⁷A' bak senuk ì sulu kos ese diché dikja. ⁸Erë i'ñe ta a' kawötä ì sulu skà tso' kos e' olo'yök. Ulune, kësik, ñì wamble sulu, ese kos olo'yó a' tö. Kè a' ñì chökiä suluë. Kè a' tö ttè sulusi chökiä. ⁹A' wák dér suluë ena wës e' ser, e' olo'ya' a' tö, e' kueki kë a' kachök ñita. ¹⁰A' wák dér suluë, e' maneonebak sene pa'alí wa. Skéköl tö a' er yuéné pa'alí. Ie' tö a' er mane'wè michoë kekraë as a' er dò wes ie' wák er es. E' uk ie' tso' as a' dò ie' sinilpa chökie. ¹¹Se' dör Cristo icha, e' shua s'tso' dör judiowak ena s'tso' kë dör judiowak. Se' shua s'tso' datse ká bánet, nies s'tso' kë yöule taië esepa. Se' shua s'tso' kloulewá kanè mésoie ese ena s'tso' kë dör es. E' kos kë dë' wes se' a. Cristo batamik se' kos dör ñikkëe. Ie' dör íyi ultane tsata, nies ie' tso' se' kos er a.

¹²Skéköl tö a' shukitbak iwák a. A' batseo'itö ena a' dalér taië ie' éna. E' kueki a' ñì saú er siarë wa, er bua' wa. A' e' ówa dioshet ñì yoki. A' senú bérë. Íyi kos panú a' tö enaë. ¹³A' ñì dalé'ttsó er bua' wa. Yile tö ì sulu wamble a' ta, eta e' nuí olo'yó a' tö iki. A' nuí olo'yó a' tö ñì ki wes Skékëpa tö a' nuí olo'yé es. ¹⁴Íyi ultane ekkë tsata, a' ñì dalértsö kekraë, e' dör iwì bua'ie. A' ñì dalértsöke es, e' ta a' serdaë buaë ñita wes wák eköl è es. ¹⁵Moki Skéköl tö a' klöö'bak senuk bérë ñita wes wák eköl è es. E' kueki a' e' mu as Cristo tö a' wëttsù senuk bérë ñita kekraë. Nies wëstela chô' a' tö ie' a kekraë.

¹⁶Cristo ttè blö a' tö a' er a kekraë. A' ñì wöbla'ú iwa, a' ñì pattó iwa erbikë buaë kos meke Skéköl tö a' a, ese wa. Wëstela chô' a' tö kekraë Skéköl a' a' er a Salmo wa ena Skéköl ttsé wa ena ttsé meke Wiköl Batse'r tö se' a ese wa. ¹⁷Ì kos weke a' tö, nies ì kos cheke a' tö, e' kos ú ena ichô' Skékëpa Jesùs ttò wa. Kekraë wëstela chô' a' tö Skéköl dör S'yé e' a Cristo batamik.

Wes se' kë senuk ñita

¹⁸A alakölpa wëm ta', a' wëm ttò daloió wes Skékëpa mik erblökawakpa kawötä iuk es. ¹⁹A wëpa, a' alaköl dalértsö, kë kësik blök iki.

²⁰A ala'r, a' yé ena a' mi, e'pa ttò daloió, e' wér buaë Skékëpa wa e' kueki. ²¹A iyëpa, kë a' tö a' ala'r uluwarka é ichökle as ie'pa kë eriar taië shute.

²² A' klöulew_q kanè mésolie, a' wökirpa ttò dalöiō kékraë. A' kaneblö buaë ie'pa a kékraë, kë dör tö mik ie'pa tö a' sueke e' è ta ie'pa wökatoie. E' skéie a' kaneblö ie'pa a er moki wa, Skékëpa dalöieke a' tö e' kuék_i. ²³⁻²⁴ Nermata a' dör Cristo kanè mésopa, ie' dör a' wökir moki. A' kaneblöke buaë ká i' a a' wökirpa a, e' ta e' ské meraë Cristo tö a' a aishkuo ta. E' kuék_i ì kos weke a' tö e' ú kaneë wes a' tso' iuk Skékëpa wák a es, kë dör wes s'ditsö a iwë es. ²⁵ Erë Skéköl a sulitane dör ñies ème, e' kuék_i wépa tö ì sulu wambleke, ese nuí kí ie' tö ie'pa we'ikeraë aishkuo ta.

4 ¹ A' wépa w_a kanè mésopa tso', esepa tö ie'pa saú er bua' wa yésyésë. A' éna ianú tö a' w_a wökir tso' ñies, e' dör Skékëpa tso' ká jaì a e'.

Se' e' chò ttök Skéköl ta

² A' e' chò ttök Skéköl ta kekraë, kë ilo'yar. Mik a' ttöke ie' ta, eta e' è wà bikeitsö, ñies wéstela chò ie' a. ³ Ye' tso' wötëule íe s'wöto wé a Cristo tté buaë blëulew_q kuaë, e' pakè kuék_i. E' kuék_i ikiō Skéköl a tö ie' tö sa' kímú Cristo tté kí pakök buaë ká wa'ñe as kë ì tö sa' wöklö'ù. ⁴ Ikiō Skéköl a tö ye' mú ipakè buaë yésyésë wes ye' kawötä ipakök es as sulitane éna iwà ar buaë.

⁵ Mik a' tso' pë' kë dör Jesús mik erblökawakpa, esepa ta, eta a' senú buaë wes Skéköl ala'r ké senuk es. Kë a' kawö chöuk é. Kawö yóttsa kapakök ie'pa ta. Cristo tté buaë pakö' ie'pa a. ⁶ A' ké ttök ie'pa ta ttè bua'buaë wa as ie'pa tö a' ttò ttsö er bua' wa. A' tso' erki ì kos chakeke ie'pa tö a' a eköl eköl, e' iutök yésyésë.

Pablo e' chéat

⁷ Tíquico tö ye' biyô cheraë a' a. Ie' dör s'yami dalér taië sa' éna ese. Ie' dör ye' kímukwak yésyésë ese. Ie' dör Skékëpa Jesucristo kanè mésio ye' ta. ⁸ E' kuék_i ye' tso' ie' patkök a' ska' as ie' tö a' a ichò tö is sa' tso', ñies as a' er kuütö. ⁹ Ie' ta Onésimo mi'ke ñies. Ie' dalér sa' éna, ie' dör s'yami e' tkëulew_q darërë ese. Ie' datse a' ká a. Ie'pa böl tö a' a icheraë tö is sa' kawö tköke.

¹⁰ Aristarco tso' wötëule ye' ta s'wöto wé a, e' tö a' shke'wémi. Ñies Marcos dör Bernabé duö', e' tö a' shke'wémi. A' a iyenetke tö ie' de a' pakök, eta ikiow_q buaë. ¹¹ Jesús kié ñies Justo, e' tö a' shke'wémi. Wépa tso' ye' ta ì blúie Skéköl tso' e' kanè a e'pa shu_a ie'pa mañal è dör judiowak. Ye' er pablérakitö taië. ¹² Epafra dör a' wakpa eköl, e' tö a' shke'wémi. Ie' dör Cristo Jesús kanè mésio. Kekraë ie' kköchöke Skéköl a a' dalërmik tö a' mú e' tkew_q darërëe Cristo ttè a kë ibikeitsè bötböt ena e' meuletsa da'qie ì kiane Skéköl ki ese woie. ¹³ Ye' wák tö ie' cheke moki tö ie' kaneblöke darërëe a' dalërmik, ñies Jesús mik erblökawakpa tso'

Laodicea ena Hierápolis, e'pa dalërmik. ¹⁴Lucas tö a' shke'wémi. Ie' dör s'kapeyökawak dalér taië se' éna. Ñies Demas tö a' shke'wémi.

¹⁵S'yamipa serke Laodicea, e'pa shke'ú sa' a. Ñies Ninfa ena Skékëpa icha erule ñì dapa'uke ie' u a, e'pa shke'ú sa' a. ¹⁶Yëkkuö i' aritsé one a' tö sulitane kukua, e' ukuöki ta ipatkömi a' tö Skékëpa icha erule ñì dapa'uke Laodicea, e'pa a as ie'pa tö iaritsò ñies. Ñies yëkkuö patkë! ye' tö Laodicea wakpa a, e' saú mik ide a' ska' eta. ¹⁷Ichó Arquipo a tö Skékëpa Jesucristo kanè mène ie' a wè, e' wà ú ie' tö seraq buaë.

¹⁸Ñies ye' dör Pablo, e' tö shkene i' shté ye' wák ulà wa. Kè a' éna ichökwa tö ye' tso' wöteule s'wöto wé a. As Skéköl er buaë chò a' a.

Yëkkuö Tsá Kit Pablo tö Tesalónica wakpa a

1 Tesalonicenses

Pablo tö yëkkuö i' kit duas dabom skeyök ena skeyök kí et Jesús kune'bak e' ukuöki (50-51 AC) e' shu ulat. E' kueki i' dör yëkkuö tsá kit ie' tö e'. Mik ie' skà dë'rö Tesalónica Skéköl tté búaë e' pakök età Timoteo ena Silvano e'pa mir ie' tå. Mik Pablo tö Skéköl tté paka' ká e' a, età taië pë' ulunekå ie' ki, e' kueki ie' bakshkarmi dò Atenas. E' ukuöki ie' shkakmine kaneblökne Tesalónica Jesús mik erblökwakpa kímuk, erë kë ie' dë'röne. Erë Jesús mik erblökwakpa we'ikeke taië pë' kë dör Jesús mik erblökwakpa esepa tö, e' kueki Pablo tö Timoteo è patkë'mi yëkkuö i' muk ie'pa a ier diché ioie (Hechos 12.1-14).

Ì kit Pablo tö yëkkuö i' ki e' dör i' es: Et: Ie' tö wëstela mé Skéköl a ì búaë o' ie' tö Jesús mik erblökwakpa tso' Tesalónica e'pa a e' ki. Ñies Pablo tö ie'pa a ieri mène tö Skéköl tso' ie'pa tå.

Böt: Pablo tö ie'pa a ieri méné tö wës ie' bak sénuk ie'pa shu a ena wës ie' tö ie'pa dalérts. Ie' tö ikit es ie'pa er diché ioie sénuk Jesús a.

Mañat: Pablo tö ie'pa er diché íe sénuk kekraë Jesús a. Ñies ì tköraë Jesús mik erblökwakpa tå mik iblérulune età, e' paké ie' tö ie'pa a. Ñies ie' tö ikkachè tö wës se' kawötå Jesús datskene e' panuk kröröe.

Shke'wè

1 1 Ye' dör Pablo. Silvano ena Timoteo tso' ye' ta íe. Sa' tso' yëkkuö i' shtök Skékëpa Jesús icha erule serke Tesalónica e'pa a. A' batsulewa Skéköl dör S'yé e' mik, ñies Skékëpa Jesucristo mik. As ie'pa er búaë chò ena sene bërë mù a' a.

Pablo wëstela ché Skéköl a Tesalónica wakpa dalërmik

2 Kekraë sa' tö wëstela cheke Skéköl a a' dalërmik. Mik sa' ttöke ie' ta, età kekraë sa' tö ikieke a' ki. 3 Sa' éna iæne tö a' erblöke Jesús mik, e' kueki a' tö ì kos búaë weke. S'yé dalér taië a' éna, e' kueki a' kaneblöke darërë ie' a. Skékëpa Jesucristo datskene, e' paneke a' tö mokijë, e' kueki

a' e' tkewa darerë ie' mik. E' kos kueki kekraë mik sa' ttöke Skéköl ta, eta sa' tö wéstela cheke ie' dör S'yé e' a' dalermik. ⁴A yamipa daler taië Skéköl éna, sa' wa ijcher tö ie' tö a' shukitbak ie' ala'rie. ⁵Mik sa' tö Jesús tté buaë paka' a' a, eta kë sa' wa ipakane ttè è wa. Ñies Wiköl Batse'r diché e' kkayé! sa' tö a' a. A' tö isuë tö i ché sa' tö, e' ché sa' tö er mokië wa. A' wa ijcher buaë tö sa' bak senuk yésyésë a' shuq iwà kkachoie tö a' kawötä senuk es.

⁶Es a' dë'bak senuk yésyésë wes sa' ser es, ñies wes Skékëpa Jesús ser es. Mik a' tö Jesús tté buaë klöö'bak, eta e' kueki pë' tö a' we'ik siarë, erë a' tö ttè e' klö'wëkeiq tses'ne bua' wa Wilköl Batse'r batamik. ⁷E' wa a' tö iwà kkaché Jesús mik erblökawakpa serke Macedonia ena Acaya, e'pa kos a tö wes s'kawötä senuk Skéköl a. ⁸A' batamik Skékëpa Jesús tté buneka Macedonia ena Acaya. Ká wañe, wé ye' mirwa, ee pë' kos wa ijcher tö a' erblöke Skéköl mik. E' kueki kë i ku'ia chè yi a ttè e' ki. ⁹Sulitane tö sa' a icheke tö a' tö sa' ki'wá buaë. Ñies ie'pa tö icheke tö íyi diököl tso' dalöiè, ese kos watétsa a' tö kanebloie Skéköl chökle eköl è e' a. ¹⁰Ñies ie'pa tö icheke sa' a tö a' tso' Jesús datsé ká jaì a, e' panuk er moki wa. Ie' dör Skéköl Alà. Ie' kötewa, erë Skéköl tö ie' shkeo'kane. Ie' tö se' tsatkée, se' weirdae siarë aishkuö ta, e' yoki.

I o' Pablo tö Tesalónica

2 ¹A yamipa, a' wa ijcher buaë tö sa' sene' a' shuq, e' wa kë dör éme, e' tö a' kimé buaë. ²A' wa ijcher tö kam sa' dò a' ska' e' yoki Filipos wakpa tö sa' yé' sulué, sa' we'ik siarë. Ñies a' ká a pë' bak e'pa éna sa' wöklö'wak erë Skéköl tö sa' kime!. Ie' tö diché mé sa' a Jesús tté buaë pakoie a' a. ³Sa' kë tö s'patteta' kache tté wa ö íyi sulusi dalermik ö s'kitö'woie. ⁴Sa' kë tö s'patteta' es. Skéköl tö sa' er webleke, e' tö sa' shukit. Ie' tö kanè me'at sa' ulà a Jesús tté buaë pakök. E' kueki sa' ipakeke as sa' wér buaë ie' wa, kë dör s'ditsö wa. ⁵A' wa ijcher tö sa' kë dë'rö a' ska' a' kikökkä kache tté wa. Kë sa' wa a' pautule inuköl kiane sa' ki e' kueki. Skéköl wa ijcher tö sa' kë wa iwambléne es. ⁶Sa' kë dë'rö a' ska' as a' tö sa' kikökkä ö yi skà tö sa' kiköka. ⁷Sa' dör Cristo ttekolpa tsá, e' kueki sa' wa kawö ta' as a' tö sa' saù buaë, erë e' kë kine sa' wa a' a. Sa' tö a' sué wes alà mi tö ila'rla sué es. ⁸Sa' éna a' daler taië, e' kueki sa' ttsë'ne buaë a' pattök Skéköl tté buaë wa. Kë dör e' è wa, ñies sa' e' mumittsa weinuk a' dalermik. ⁹A yamipa, a' éna iane tö mik Skéköl tté buaë paka' sa' tö a' a, e' dalewa sa' kaneblé' darerë. Sa' kaneblé' ñië nañeë as sa' kë tö a' ulà panù sa' tioie.

¹⁰A' wa ijcher, ñies Skéköl wa ijcher, tö sa' sene' batse'r yésyésë kë ki i sulu tté ta' a' dör Jesús mik erblökawakpa e'pa shua. ^{11,12}A' wa ijcher tö sa' tö a' paut, a' er pablé' eköl eköl wes iyé tö iwé iwák ala'r ta' es. Ñies sa' tö a' a iyé' kekraë tö a' senú yésyésë wes Skéköl ki ikiane es. E' tö se' klöö'bak as se' dò i blúie ie' tso' olo ta' taië e' kíie.

¹³ Mik sa' tö Skéköl ttè paka' a' a, eta a' kë wä itsène wes s'ditsö ttè es. E' skéie a' tö itsé' wes Skéköl ttè moki es, ta es je' idir. E' kuékì kekraë sa' tso' wéstela chök Skéköl a' dalermik. Ie' ttè batamik, iwakanewekeito a' dör Jesúś mik erblökwakpa e'pa er a. ¹⁴ A yamipa, a' wakpa ditsewöpa e'pa tö a' we'ik siarë. Es ñies ibak Skéköl icha erule erule erblò Cristo Jesúś mik tso' Judea e'pa ta. Judiowak malepa tö ie'pa we'ik siarë ñies.

¹⁵ Judiowak tö iwakpa we'ik Jesúś tté kuékì, e' wakpa è tö Jesúś kötwä wes ká iaiqä ie'pa tö Skéköl ttekölpa kötulurbak es. Ñies ie'pa è tö sa' trëo'yal. iLe'pa kë wér buaë Skéköl wa! iLe'pa kë wödör yi mik! ¹⁶ Mik sa' tö Skéköl ttè pakeke pë' kë dör judiowak esepa a as ñies ie'pa tsatkér, eta judiowak ñe'pa tö sa' ma'wé wöklö'wë as kë sa' tö ttè e' pakò, erë ie'pa kë ulà dë' iska!. Es ì sulu nuí, e' kí kieke ie'pa tö e' kí taijë. Bata ekkë ta Skéköl tö ie'pa kichatétttsatke.

Pablo shkakne ie'pa weblök

¹⁷ A yamipa, sa' manétyal, sa' kë kùliä a' ta ñita, erë sa' er me'rie a' ki. Sa' manétyal erë bet ta sa' éna shkakne suluë a' weblökne. ¹⁸ Sa' tö ima'wé, ye' wák tö ima'wé tseë erë Satanás tö sa' wöklö'wé. ¹⁹ Mik Skékëpa Jesúś dene, eta ñyti tö sa' ttsë'wëmi buaë mokië ie' wöä? iE' dör a! Ì buaë paneke sa' tö Jesúś wörki a' batamik. A' dë' Skéköl ala'rie, e' tö sa' ttsë'weraë buaë Jesúś wörki. ²⁰ Yëne e', a' wa sa' e' ttsökeka, a' tö sa' ttsë'weke buaë.

Timoteo patkémíne Tesalónica wakpa ska'

3 ¹ Bata ekkë ta, mik sa' kë a idalë'ttséneia, eta sa' tö ibikeits tö "sa' böl ate ie Atenas ² ta s'yami Timoteo e' patkekemi sa' tö a' weblök." Ie' dör Skéköl kanè méso Cristo tté buaë pakök wes sa' es. Sa' tö ie' patkë'mi a' kimuk as a' diché kí ier Jesúś ttè a ena a' erblöiq mokië imik. ³ Sa' kë kí ikiane tö a' wele eriawè, a' weirke siarë Jesúś tté kuékì, e' tö. E' tköraë se' ta wake!. ⁴ Mik sa' bak a' ska', eta sa' tö a' a iyë' taijë tö se' weirdae pë' kë dör Jesúś mik erblökwakpa esepa ulà a. A' wä ijcher buaë tö iwà tka es. ⁵ E' kuékì mik ye' wák kë a idalë'ttséneia, eta Timoteo patkë'miyö a' tté ttsök tö ñis a' erblöke Jesúś mik e' mir? Ye' suane siarë dö' Satanás tö a' erkiowë ta a' èmine ta kos sa' tö a' patté e' weirdawa é.

⁶ Erë Timoteo tso' a' ska', írō ie' dene. Ie' wä biyò buaë debity sa' a. Ie' ichè tö a' erblökeia Cristo mik, ñies a' ñi dalérítsokeia buaë. Kekraë a' tö sa' bikeitseke er bua' wa. A' éna sa' suákne suluë wes sa' éna a' suákne es. ⁷ A yamipa, a' erblöke Jesúś mik buaë, e' tö sa' er pableke taijë sa' eriarke kos sa' weirke kos e' shua. ⁸ Mik sa' ittsé tö a' e' tkewa darérë Skékëpa mik, eta sa' er dekané. ⁹ A' tö sa' ttsë'wé buaë ichökle Skéköl wöa. Kekraë sa' tö wéstela cheke ie' a taijë a' ki, erë e' kë dör wë!. ¹⁰ Sa' tö ie' a ikieke taijë ñië nañeë as kawö mütitö sa' a' suoie a' kí wöbla'woie as a' kí yör erblök Jesúś mik.

Pablo tté Skëköl tą

11 Skëköl dör S'yé e' ena Skëkëpa Jesús e'pa a sa' tö ikieke tö sa' kimú shkoie a' ska'. 12 As Skëkëpa tö a' kò nì kí daléritsök taię shute nies sulitane daléritsök wès sa' tö a' dalérítseke es. 13 As ie' tö a' er diché kí iò as a' dò Skëköl dör S'yé e' wörki batse'r, kè kí i sulu tté tą', mik Skëkëpa Jesús datskene ie' icha batse'rpa tą eta. Es e' idir.

Sene wér buaë Skëköl wa ese

4 1 A yamipa, sa' tö a' wöbla! tö a' senú wes Skëköl wa iwér buaë es, e' iuteke buaë a' tö. I' tą sa' tö a' a ikieke, sa' tö a' patteke Skëkëpa Jesús ttò wa, tö a' kí senú yésyésë kekraë.

2 ïuk a' ka' ye' tö Skëkëpa Jesús ttò wa, e' jcher buaë a' wa. 3 Skëköl ki ikiane tö a ser batse'r, e' wà kiane chè tö a' e' skötsa trë kos yoki. 4 A' e' wöbla'ú e' kkö'nuk batse'r dalöierta!. 5 A' kè kàne senuk wes pë' kè e' batsötä! Skëköl mik es. Ie'pa trér taię wes iwákpa ki ikiane es. 6 A' dör nì yamipa Jesús ttò wa, e' kuekì kè a' kàne nì tsiriük a' alakölpwa. A' nì wambleke es esepa we'ikeraë siarë Skëkëpa Jesús tö. 7 Skëköl kè wà a' klöone e' ia'ukka sene sulusi wa. Ie' tö a' klöö! senuk batse'r ie' a. 8 E' kuekì yi tö ttè i' watétsa, ese kè wà s'ditsö ttè waténettsa, ie' tö Skëköl tö Wiköl Batse'r mé se' a, e' ttè watétsa.

9 Skëköl wák tö a' wöbla'wé nì daléritsök, e' kuekì kè i shtekul'ia sa' tö ttè e' ki. 10 A yamipa, e' yéne tö Jesús mik erblökawakpa serke Macedonia, e'pa kos dalér taię a' éna. Erë sa' tö a' kí patteke tö a' kí nì daléritsö tö shute. 11 Nies a' e' chöö senuk bérre. Pë' kè tsiriwar kanè wa, ttè wa, i wa. A' wakpa íyi è wà saú wà shulö. A' kaneblö a' wákpa ulà wa wes sa' tö a' iyé' es. 12 A' tö iwé es, e' ta pë' kè erblö Jesús mik, esepa tö a' dalöieraë. Nies a' tö iwé es, e' ta i kos kiane a' ki senoie, e' döraë a' ulà a as a' kè tö yile ulà panù a' kanéwoie.

Skëkëpa Jesús datskene

13 A yamipa, sa' ki ikiane tö a' wà ijcher tö i tköraë se' blérulunebak esepa tą as a' kè eriar wes wépa kè kyu' i panuk, esepa eriar es. 14 Se' tö iklö'wé tö Jesús kötewa shkenekane, e' kuekì nies se' tö iklö'wé tö wépa batsulewə ie' mik blérulunebak, esepa tserabitü Skëköl tö Jesús tą mik idatskene eta.

15 E' kuekì i kraye! Skëkëpa tö sa' a e' chekene sa' tö a' a, e' dör tö mik ie' dene, eta se' dör ie' icha tso' ttsé'ka, esepa kè mìnse se' malepa blénnewa, esepa yoki kewe. 16 Mik Skëkëpa wák bitükene ká jaì a, eta ittöraë aueule darerë ttseraë sulitane tö. Nies Skëköl biyöchökwakpa wökir kibi, e' ardaë tą Skëköl duk bla'weraëitö taię. Etä wépa batsulewə

Cristo mik blérulunebak, esepa shkerdakane kewe. ¹⁷E' ukuöki ta se' tso' ttsë'ka ká i' a, esepa kos busdaka ie'pa ta ñita mò a ta Skékëpa Jesùs kueraësö kashuk a, eta es se' tso'ie ie' ta kekraë. ¹⁸E' kueki a' ñì er diché ió ttè e' wa.

5 ^{1,2}A yamipa, a' wa ijcher buaë tö mik Skékëpa Jesùs datskene, eta kewö e' datse kè biyö yëule wes akblökawakpa döwa se' u a nañewe es. Ké yi wa ijcher tö mik idatskene, e' kueki e' kewö kè kitük sa' a yékkuö ki a'. ³Mik sulitane tö iché: "Ire' sulitane serke bëre ñita, kè pauirkü", e' bet ta i sulu döraë ká i' ki ta s'ditsö weirdaë siarë. Ie'pa kè tkòpashkar iulà a wës tayë alà kurke e' kè tkòpashkar iweir taië e' ulà a es. ⁴Erë a yamipa, a' kè serku'ia ká ttsettse a wës ie'pa es. E' kueki e' kewö kè döpa a' ki wës akblökawakpa döwa es. ⁵A' kos serke yësyësë Jesùs ttè dikia, e' dör wes se' serke ká ñiwe a es. Skékëpa Jesùs kewö, e' tö a' ttsë'weraë buaë. Ké se' tö i sulu wambleku'ia wës ká ttsettse wakpa es. ⁶E' kueki kè se' kàne senuk wes ie'pa es. Ie'pa dör wes se' kapötulur es, kè ku i panuk. Erë se' kawötä senuk wösh wa, kabikeitsöke buaë wës s'tso' kkáme es. ⁷Wépa kapötkeëter, esepa kapötkeëter nañewe. Wépa tteke blo' tö, esepa tteke blo' tö nañewe. ⁸Erë se' dör wes ká ñiwe wakpa es, esepa ké kabikeitsök buaë wës s'tso' kkáme es. Se' erblò Jesùs mik, ñies se' ñì dalértsò, e' tö se' bleraë wës íyi daloie ieke ñippökwakpa tö ibatsi' ki kuaböt yöki es. Ñies se' tsatkérdaë, e' panusö kröröë, e' tö se' tsatkeraë wës íyi daloie tkekekä ñippökwakpa tö iwökir ki e' tsatkoie es. ⁹Skéköl kè wà se' klööne ie' ala'rie se' we'ikoie. E' skéie se' klöö'bakitö se' tsatkoie Skékëpa Jesucristo batamik. ¹⁰Cristo kötéwà se' skéie as se' ser michoë ie' ta ñita. Se' blenewà ö se' tso'ia ttsë'ka, e' kè dë' wes ie' a mik ie' datskene eta. ¹¹E' kueki a' ñì er pablò, a' ñì diché ió, ttè ikkë wa wes a' tso' iwà yk es.

Pablo tö ie'pa ki patté

¹²A yamipa, wépa tso' kaneblök darérë a' wökirpaie Skékëpa Jesùs ttè a, esepa tö a' kkö'neke, a' patteke as a' ser buaë yësyësë Skéköl a. E' kueki sa' tö a' a' ikieke tö ie'pa dalöiò. ¹³Ie'pa dalöiò taië. Ie'pa dalértsò ie'pa kanè kueki. A' senù bëre ñita.

¹⁴Ñies sa' tö a' pattè tö a' wépa bikëne, kè éna kaneblak, esepa uñú. Wépa eriarke, esepa er pablò. Wépa kè ku tkëulewà darérë erblök Jesùs mik, esepa kìmú. Sulitane dalë'ttsò er bua' wa.

¹⁵A' e' kkö'nú. Mik yi tö i sulu wamble a' ki, eta kè a' tö i sulu wamblekne ie' ki skéie. E' skéie a' e' chô kekraë er buaë chök ñì a ena sulitane a.

¹⁶A' ttsë'nú buaë kekraë. ¹⁷A' ttó me'rie Skéköl ta. ¹⁸i kos ki wéstela chô Skéköl a. A' dör Cristo Jesùs icha, e' kueki Skéköl ki ikiane tö a' ser es.

¹⁹Ì weke Skéköl Wiköl tö a' shua, e' kè wöklö'wär. ²⁰Ttè Skéköl ttekolie, ese kè watarttsa. ²¹Iwà kos bikeitsó bua'iewa. Wé dör buaë ese bló. ²²Ì sulu kos, ese yoki a' e' skötttsa.

²³Skéköl dör sene bërë mukwak, as e' tö a' kimù senuk batse'r. Ñies as ie' tö a' chikà, a' er, a' wiköl, a' wák wa'ñe kkö'nù kè ki ì sulu tté ta' yës dò mik Skékëpa Jesucristo datskene etä. ²⁴Yi tö a' klöö'bak, e' ttò mokië. Ie' tö ese kos waweraë.

Pablo e' chéat

²⁵A yamipa, a' tö ikió Skéköl a sa' ki.

²⁶S'yamipa kos shke'ú sa' a nì dalér wa.

²⁷Ye' tö a' ké Skékëpa Jesús ttò wa yëkkuö i' sàuk s'yamipa kos a.

²⁸As Skékëpa Jesucristo er buaë chò a' a.

Yëkkuö Skà Kit Pablo tö Tesalónica wakpa a, i' ta ide bö^t

2 Tesalonicenses

Mik Pablo bak Corinto età ie' tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökawakpa tso' Tesalónica e'pa a. I' dör yëkkuö skà kit ie' tö ie'pa a, i' ta ide bö^t. S'wöbla'ulkwakpa wele tö ichè tö Jesús skà dë'röbakne e' kueki kë s'kawöta kaneblök. Jesús mik erblökawakpa welepa tö e' klöö!, e' kueki ie'pa kë kaneblöia chik yuloie. E' kueki Pablo tö Jesucristo skà datskene e' paké ie'pa a.

Pablo éna ie'pa a ichak yësyésë tö Jesús kám done e' kueki ie' tö yëkkuö i' kit. Ie' tö ie'pa a iché tö Jesucristo datsketkene e' yoki wém döraë eköl sulitane kitö'uk. E' kaneblöraë Satanás diché wa. Ñies ie' tö ie'pa a iché tö mik Jesús dene età pë' kos kë erbléne ie' mik e' we'ikeraë Skéköl tö.

Erë kám Jesús done età ie' mik erblökawakpa kawöta senuk yësyésë ena ie'pa kawöta kaneblök e' kkö'noie. Es Pablo tö ie'pa a iché.

Shke'wè

1 1 Ye' dör Pablo. Silvano ena Timoteo tso' ye' ta íe. Sa' tso' yëkkuö i' shtök Skékëpa Jesús icha erule serke Tesalónica e'pa a. A' batsulewà Skéköl dör S'yé ena Skékëpa Jesucristo e'pa mik. 2 As ie'pa er buaë chò ena sene bërë mù a' a.

Mik Jesús dene, età pë' suluë we'ikeraëitö

3 A yamipa, kekraë sa' kawöta wëstela chök Skéköl a a' dalërmik. A' erblöke Jesús mik, e' kí mir buaë. E' sù a' nì dalëritsöke, e' kí mir buaë. E' tö sa' kë wëstela chök Skéköl a. 4 Sa' tö a' tté ppéka buaë Skéköl icha eruleë kos e'pa shua. Eré a' wirke siarë s'bolökpa ulà a, a' töiérke siarë Jesús tté kueki, eré a' e' tkewa darerëe, a' erblökeja Jesús mik buaë, e' kueki sa' tö a' kikéka. 5 E' kos wa iwënewa tö Skéköl tö s'shulë yësyésë. Ie' dör se' blú, e' tté kueki

a' weirke. E' wa iw  newa t   ie' t   ibikeitseke t   a' je' didir i   bl  ie ie' tso' e' k  je.

⁶ Sk  k  l t   s'sh  uleke y  sy  s   k  kra  , e' kueki bua   idir t   w  pa t   a' we'ikeke esepa we'ikeraë ie' t   siar  . ⁷T   a' weirke siar   e'pa enuraë sa' ta  nita. E' kos tk  ra   mik Sk  k  pa Jes  s datskene ie' biy  ch  kwakpa dich  t   ta' tai   e'pa ta   ena b  b'w   n  rake tai   e' shua eta  . ⁸W  pa k   e' bats  ta Sk  k  l mik, k   w   Sk  k  pa Jes  s tt   bua   e' i  t  ne, esepa kos we'ik  k ie' datse  . ⁹Ie'pa weir michoë siar   busdatts   b  net Sk  k  l dich  t   olo ta' tai  , e' y  ki  . ¹⁰E' kos tk  ra   mik Sk  k  pa Jes  s datskene eta  . E' k  w  t   t   ie' icha batse'rpa kos t   ie' k  keraka  . Se' erbl  e ie' mik, esepa kos t   ie' dal  iera  . A' t   tt   y   sa' t   a' a, e' kl  w   e' kueki a' tso'n  ak e'pa shua.

¹¹ E' kueki sa' t   Sk  k  l a' ikieke kekra   a' ki  . Sa' t   ikieke ie' a as ie' t   a' sa  t   t   a' serke y  sy  s   wes ie' t   a' kl  o'bak senuk es. Nies sa' t   ikieke ie' a t   ie' t   a' k  m  u   i   bua   k  s kiane w  t   a' ki   e' w  t   uk bua   ie' dich  wa. E' kos w  k a' ena a' erbl  ke Jes  s mik e' kueki. ¹²Sa' t   ikieke es as Sk  k  pa Jes  s k  karka   a' batamik, nies as Sk  k  l t   a' k  k  k  ka   bua  . Ie' ena Sk  k  pa Jesucristo e'pa er bua   ch  t   a' a, e' kueki ie'pa t   a' k  mera   iw  t   uk bua  .

W  m Sulusi Ich  kle

2 ¹A yampiá, mik Sk  k  pa Jesucristo datskene, eta se' busdaka kashuk a n  i dapa'uk ie' ta  , e' tt   pakeke sa' t   a' a i  n  . Sa' t   a' a ikieke kr  r  e t   2yile ich   t   Sk  k  pa Jes  s datskene, e' k  w  t   detke, e' ta   k   a' e' kit  o'uk e' tkiuk tt   ese wa. Isalema yile t   a' a icheke t   Wik  l Batse'r t   sa' a ikkach   t   Jes  s denetke. Isalema yile t   icheke t   sa' t   ie'pa a iy  l ö sa' t   ikit y  kku   k   t   Sk  k  pa Jes  s denetke k   i' a. Yile t   ich   es, e' ta   e' d  r k  che. ³K   a' e' kit  o'uk tt   ese wa y  s. Sk  k  pa Jes  s k  m done e' y  ki tai   p  t   t   Sk  k  l wateratts  . Nies w  m sulusi ich  kle w  menetts  b  k weinuk e' d  ra  . ⁴Ì kos tso' dal  i   sk  k  lie, ese k   kiarpa ie' ki  . Ie' w  k e' tts  rak   ese kos ts  ta  . Ie' ki   ikiane t   sulitane t   ie'    dal  i  . Ie' e' tk  rak   Sk  k  l w   kib   a ta   ie' ch  ra  : "ye' d  r f  yi ultane k  k  l."

⁵Mik ye' bak a' ska', eta f  yi ekk   ye'y   a' a, ye' a ta e' ane a' ena. ⁶Ì t   w  m sulusi n  e' w  k  l w  keia as k   id   k  m ik  w  d   d   e' y  ki e' jcher a' wa. ⁷Er   i  n   ta   Satan  s tso'tke iwakan  uk b  r akirie as s'dits   t   Sk  k  l tt   wat  t  ts  . Er   w  m sulusi n  e' k   d  p  a d   mik yi tso' iw  k  l o'uk e' y  netts   eta  . ⁸Mik iy  netts  , eta w  m sulusi e' d  ra   sulitane w  rk  . Er   mik Sk  k  pa Jes  s de, eta ie' e' al  rak   iki ilo tai   wa ta   itterawait  t   ikk   siw      wa. ⁹Mik w  m sulusi n  e' de (k  m Jes  s t   itt  w  a e' y  ki), eta ie' d  ra   Satanás batamik. Satanás dich   wa, ie' t   i   k   or yi a ese kos w  ra   s'kit  o'woie. ¹⁰Ì suju kos wa ie' t   s'w  meuletts   weinuk aishkuö ta esepa kit  o'w  ra  . Ie'pa k   w   Jes  s tt   moki e' dal  erit  e e' ts  tkoie, e' kueki

ie'pa wömeulettsa weinuk. ¹¹E' kueki Skéköl tö ie'pa wömerattsa as ie'pa e' kitö'ù Wäm Suluë Ichökle e' kache wa. ¹²Es ie'pa kë tö ttè mokië ñe' klö'wè. E' skéie ie'pa ttse'r buaë ì sulu wamblok, e' kueki Skéköl tö ie'pa wömerattsa weinuk aishkuö tå. Esepa kos ki inuí döraë.

S'yé tö se' shukitbak tsatkè

¹³Erë, a yamipa, a' dalér taijë Skékëpa Jesús éna. Tsawe ta Skéköl tö a' shukitbak tsatkè iWiköl tö a' batse'wè e' batamik. Ñies a' tsatkëne ttè mokië klö'wé a' tö e' batamik. E' kos kueki sa' kawötä wéstela chök Skéköl a' kekraë a' ki. ¹⁴Sa' tö Jesús tté buaë paka' a' a, e' wa Skéköl tö a' klöo'bak as a' ser michoë Skékëpa Jesucristo ta ñita e' olo taijë e' a.

¹⁵A yamipa, e' kueki, ttè wa sa' tö a' yö' mik sa' bak a' shua eta, ñies mik sa' tö yekkuö kit a' a eta, ttè e' kos blö' buaë a' er a, kë ilo'yar.

¹⁶Skékëpa Jesucristo ena Skéköl dör S'yé, e'pa éna se' dalér taijë. Ie'pa er buaë chè se' a, e' tö se' er pablè michoë. Ñies ie'pa kablè' sene michoë muk se' a, e' panuk kröröe se' tso'ie. ¹⁷As ie'pa tö a' er pablò. As ie'pa tö a' er diché kí iò as a' tö ì buaë kos ù ttè wa ena iwawatke.

S'yé a ikió sa' ki

3 ¹A yamipa, bata ekkë ta, a' tö Skéköl a' ikió sa' ki as Skékëpa Jesús tté pakeke sa' tö, e' kí pakar bet ká ultane wakpa a' ta e'pa tö iklö'wé wes a' tö iklöö' es. ²Ñies pë' tso' taijë kë erblöku' Jesús mik, e' kueki a' ikió Skéköl a' tö ie' tö sa' tsatkò' pë' sulusi yoki. ³Erë Skékëpa Jesús ttò mokië, ie' tö a' se'weraë tkéulewa darérë ie' mik ta a' tsatkeraëti ì sulu yoki. ⁴Sa' e' mué ie' mik tö ie' tö a' kimeraë. E' kueki sa' wä ijcher tö ì uk a' ké sa' tö, e' wawé a' tö ta a' iwè michoë. ⁵As Skékëpa tö a' kimù kos Skéköl éna se' dalér e' wà anuk. Ñies as a' kimuitö a' weirke kos e' dalé'ttsök wes Cristo tö ie' icha dalé'ttsë' es.

Se' kawötä kaneblök

⁶A yamipa, Skékëpa Jesucristo ttò wa sa' tö a' a icheke tö s'yamipa welepa bikérke, esepa yoki a' e' skö. Wépa kë tö ttè me'at sa' tö e' iuteku', esepa yoki a' e' skö, kë iiutar. ⁷A' wä ijcher buaë tö a' kawötä senuk wes sa' bak senuk a' ska' es. A' kë wä sa' suné bikënu. ⁸Sa' kë wä yi chke' ñane kë patoule. E' skéie sa' bak kaneblök darérë ñië nañee shtrine wa ì wa chkoie, di' yoie as sa' kë tö yi tsiriù e' tiè wa e' kanewè wa. ⁹Mik sa' bak a' ska' warma a' kawötä sa' sauk, sa' kkö'nuk, erë sa' kë wä ì kine a' a es. Es sa' kaneblë' a' ska' as a' wöblar kaneblök wes sa' tö a' a iwà kkayé' es. ¹⁰Mik sa' bak a' ska', eta ttè i' yel' sa' tö a' a: "Yi kë kaneblak, ese kë tiar." ¹¹Sa' tö ittsé tö a' welepa bikérke taijë. Ie'pa kë kaneblöku' yés, e' skéie wépa kaneblöke esepa tsiriwekerakito ñië. ¹²Pë' esepa patté sa' tö, ñies ie'pa kë sa' tö Skékëpa Jesucristo ttò wa kaneblök darérë bëreë e' kanéwoie.

¹³Erë, a yamipa, kë a' shtrinuk ì buaë uk kekraë. ¹⁴Ttè shteyö yëkkuö i' kì, e' kë iutè yile tö, e' tå ichö a' malepa a. Ie' yoki a' e' skö as ijäérka tå ier mane'üne. ¹⁵Erë kë ie' suar suluë wes s'bolök es, e' skéie ipattö er bua' wa wes s'ël es.

Pablo e' chéat

¹⁶Skëkëpa Jesús dör sene bërë mukwak, as e' tö sene bërë mù a' a kekraë ì kos tköke a' tå e' shua. As ie' tkërie a' ultane tå kekraë.

¹⁷Ye' dör Pablo, e' tö shkene i' shté ye' wák ulà wa wes ye' tö ishtike yëkkuö kos shteyö ese kì es. Es sulitane wá ijcher tö ye' wák tö ishté. ¹⁸As Skëkëpa Jesucristo er buaë chò a' ultane a taië.

Yëkkuö tsá kit Pablo tö Timoteo a

1 Timoteo

Pablo tö yëkkuö kit mañat Jesúś mik erblökawka wökirpa a, e' et e' dör itsá kititö Timoteo a e!. Yëkkuö i' dör ie' pattoie wes ie'pa kawöta s'wëttsuk s'wökirpaie.

Timoteo dör Pablo wapiöyk ikanè a. Mik ie' bak duladula etä Pablo tö ie' klöö! kaneblök ie' ta. Timoteo bak senuk ká kiè Listra ate Asia ee. Ie' yé dör griegowak ena imí dör Israel aleri. Mik Pablo tö Jesúś tté buaë paka! Listra etä Timoteo erblë! Jesúś mik. E' ukuöki mik Pablo skà bak Listra etä ie' tö Timoteo shukit kaneblök ie' ta (Hechos 16.1-4). E' ukuöki Timoteo kaneblë! taië Pablo ta Jesúś tté buaë pakök ká kua'ki kua'ki a. E' ukuöki ta Timoteo bak Jesúś mik erblökawka wëttsuk Éfeso. Pablo tö yëkkuö i' kit Timoteo a ie' kimoie wes ie' ké senuk kaneblök.

E' kijetä se' wése ké kaneblök Jesúś mik erblökawka wökirpaie ena e'pa kimukwakpaie, e' kit Pablo tö Timoteo a. Nies Jesúś mik erblökawka tso! Éfeso e'pa shuq kabene tso! taië. Pë' welepa tö s'wöbla'weke kache tté wa, esepa kí talarke taië, e' ché Pablo tö Timoteo a tö wes ie' kawöta tté ese shulök.

Yëkkuö i' tö se' kímèmi taië iñne ta. Yëkkuö i' tö se' a ikkachè tö se' wése kawöta shushtè s'wökirpaie, nies se' wése kawöta shushtè s'wökirpa kimukwakie. E' kijetä wes s'wökirpa ké kaneblök e' tso! kitule yëkkuö tsá kit Pablo tö Timoteo a e' ki.

Shke'wè

1 1 Ye' dör Pablo. Ye' dör Cristo Jesúś ttekölpa tsá, e'pa eköl. Skëköl dör S'tsatkökawka ena Cristo Jesúś mik se' erblöke, e'pa ye' ka' kanè e' wà yk. 2 A Timoteo, ye' tso! yëkkuö i' shtök be' a. Be' dör wes ye' alà chök es tté mik se' erblöke e' wa. Skëköl dör S'yé ena Skëkëpa Cristo Jesúś, as e'pa er buaë chò be' a ena be' saù er siarë wa nies sene bëre mü be' a.

Se' wöbla'ukwakpa kache tté wa, esepa wöklö'ú

³Mik ye' mineq Macedonia, eta ye' kköyé! be' a: "Be' e' tsúat Éfeso pë' welepa tso! ee e'pa a ichó tö kë s'wöbla'war kache tté wa." ⁴Ie'pa kawö chöke taië se' ditsewö bak ká iaiäe! tté pakè wa. Ttè e' kë erta'wa, e' dör tté ese. Ichó ie'pa a tö kë yi wöbla'waria kache tté ese wa. Ttè ese ki sulu s'ñì chò. Ttè ese tö, ì wëke Skéköl tö se' erblé ie' mik e' wa, ese wöklö'weke.

⁵Ye' kí ikiiane tö s'yamipa ñì daléritsò er maneneë wa, erbikè bua' wa. Mik ie'pa ñì daléritsò es, eta e' wa iwénewä tö moki ie'pa erblöke Jesús mik. E' kuékí ye' tö be' kí s'wöbla'ukwakpa kache tté wa esepa wöklö'uk, kë kar s'wöbla'uk. ⁶Ie'pa welepa tö tté moki méat tå ittémirak biraraë. ⁷Ie'pa erkiöke s'wöbla'uk tté dalöiëno wa. Eré ipakekerakitö wes ichópa éna iwà qanerak buaë es, eré iwákpa kë éna iwà aqe.

⁸Se' wa ijcher tö tté dalöiëno e' dör buaë, eré se' kawötä iwà jchenukwä tö ì kuekí imeneat. ⁹Se' wä ijcher tö tté dalöiëno, e' kë meneat s'ser yésyësë esepa shuloie. E' skéie imeneat wépa kë senak yésyësë, wépa tö tté dalöséwekewa, wépa dör pë' sulusi, wépa e' wamblö sulu, wépa kë tö Skéköl ena ie' siwé dalöiè, wépa tö imì ö iyé ttewa, wépa dör s'ttökawka, ¹⁰wépa trér, wépa serke wépa tå alakölpä skéie, wépa tö s'ditsö ekibleke watuë, wépa dör kachökawka, wépa tö s'kkateke kache wa, ñies wépa tö ì skà kë dör tté yésyësë sinilkuë ese wambleke, esepa kos shuloie tté dalöiëno meneat. ¹¹Es tté buaë ichökle e' tö se' a ikkacheke. Ttè e' pakè kané me'at Skéköl kikauleka taië, e' tö ye' ulà a.

Pablo tö wëstela ché Cristo a

¹²Skékëpa Cristo Jesús tö ye' er diché ieke. Ie' isuëwa tö ye' ttö mokië, e' kuekí ye' me'kaitö kaneblök ie' a. E' kuekí wëstela chèyo ie' a taië.

¹³Ye' bak ie' chök suluë. Ñies ye' bak ie' ttökatapa chök suluë, we'ikök siarë. Eré Skéköl tö ye' sué er siarë wa, kam ye' erblö ie' mik e' kuekí. Ì wamblé! ye' tö ie' ta, e' wà kë aqe ye' éna tö e' dör suluë, e' kuekí ie' tö ye' sué er siarë wa. ¹⁴Es Skékëpa Cristo Jesús er buaë ché ye' a taië shute as ye' erblö ie' mik, ñies as ye' tö s'malepa daléritsò buaë Cristo Jesús ttö wa.

¹⁵Cristo Jesús dë'bitu ká i' a pë' sulusipa tsatkök. Ttè e' dör yésyësë je', sulitane kë iklö'uk. Ye' bak e' wamblök suluë sulitane tsata. ¹⁶Eré Skéköl tö ye' sué er siarë wa, ie' tö ye' tsatkée sulitane a ikkachoie tö kos Jesucristo tö se' dalë'ttseke enaë er bua' wa. Ie' tö iwé es as sulitane erblö Jesús mik wes ye' es ta sene michoë dö ie'pa ulà a. ¹⁷Skéköl dör s'blü yöbië, kë duota'wa, kë wërtä'wa, e' dör eköl ème. iAs sulitane tö ie' dalöiò taië, ie' kikòka taië kekraë!

¹⁸A Timoteo, be' dör wes ye' alà es, ye' tö be' kí iwakanéuk wes Skéköl tteköl tö iyé'bak be' a es. Be' e' tkowä darérë wes ñippökwak

bua'bua ñippò es. ¹⁹Be' erbló michoë Jesús mik. Be' erbikò buaë e' wà iutó. Welepa kè wà ierbikò buaë e' wà iuténe, e' kuéki ie'pa erblöke Jesús mik e' olo'yé ie'pa tö. ²⁰Esepa tso' ból kiè Himeneo ena Alejandro. Ie'pa métsa ye' tö Satanás ulà a as iwötkirdak tö Skéköl kè yérta' suluë.

Skéköl a ikiösö sulitane ki

2 ¹A Timoteo, ttè i' cheke ye' tö be' a e' dör ttè bua'ie: Jesús mik erblökawakpa kawötä Skéköl a ikiök sulitane ki kékraë. Ichó ie'pa a tö ie' a ikiö tö ie' tö sulitane kímè, ñies wéstela chó ie' a sulitane ki. ²Ie' a ikiö wépa tso' se' blúpaie se' wökirpaie esepa kos ki as ie'pa s'wéttssù buaë. Ie'pa tö iwé es, e' ta se' serdaë bérë buaë Skéköl dalöök è, kè ñi chöta' suluë. ³E' dör buaë, ñies iwér buaë Skéköl dör S'tsatkökwak e' wa. ⁴Ie' ki ikiane tö sulitane tsatkér. Ñies ie' ki ikiane tö sulitane éna ttè mokijë e' wà ar. ⁵Ttè e' dör i' es:

Skéköl dör eköl ème.

Nies wém tso' eköl ème, e' tso' se' tté chök Skéköl a, e' dör Cristo Jesús.

⁶ Ie' wák e' me' ttsabak ttewa sulitane nuì skéie.

E' bak mik Skéköl tö ikewö me'wá eta, as sulitane wá ijcher tö moki ie' éna se' tsatkak.

⁷Ttè e' wà pakök Skéköl tö ye' klöö'bak Jesús ttækölpa tsá e'pa ekolie. Ie' tö ye' patkë' pë' kè dör judiowak esepa wöbla'uk ttè moki mik se' erblöke e' wa. Ì ché ye' tö e' dör mokijë, e' kè dör kache.

⁸Bitökicha a' ñi dapa'uke ká wa'ñe, eta ye' ki ikiane tö wépa ttò Skéköl ta er batse'r wa, kè ulune yi ki, kè ñi chöta'. ⁹Ñies ye' ki ikiane tö alakölpa e' paiò buaë, kè dör ichkà kkachök. Alakölpa kè kàne íyi tulökka taië itsà ki. Ñies ie'pa kè kàne e' kitkökkä taië íyi wöñarke dalölöö orioie iië ese wa. Datsi' tuë darerë ese kë iér e' ttsokä taië. ¹⁰E' skéie ie'pa ké e' kitkökkä ì buaë wekerakitö ese wa wes alakölpa e' chò tö ie' tkëulewa darerë Skéköl ttè a esepa ké senuk es. ¹¹Ie'pa kawötä s'wöblarke e' kitsök bérë dalöiè wa. ¹²⁻¹⁴Skéköl tö Adán yö' kewe, e' ukuöki ta Eva yö'litö. Ñies Adán kè kitëne, Eva kitëne, es ie' tö Skéköl ttè dalöseg'wá. E' kuéki mik a' ñi dapa'uke Skéköl dalöök, eta ye' ki ikiane tö alakölpa tulur bérë. Ye' kè tö kawö mè ie'pa a s'wöbla'uk. Ñies ye' kè tö kawö mè ie'pa a e' alökka wépa ki. ¹⁵Erë alakölpa tö ila'r kanewëke buaë ena ierbiköke buaë yésyësë e' kos a itkérie, e' ta itsatkërdarak.

Skékëpa Jesús ichapa erule e'pa wökirpa

3 ¹Ttè i' dör yésyësë: Yi éna kaneblak Skékëpa Jesús ichapa erule e'pa wökirie, e' ta ese éna kanè buaë wak. ²E' kuéki esepa ké senuk yésyësë, kè ki ì sulu kuëpa yi tö ikkatoie. Esepa ké alaköl tsukwá eköl è, e'

dalöiök tajë, kë kàne trënu. Esepa ké e' kkö'nuk buaë, kàbikesitsök buaë, ñies senuk yësyësë as idalöiér. Esepa ké s'yamipa datse bánet, esepa kiökwa buaë iu a. Esepa a buaë s'wöblar Skéköl ttè wa. ³Esepa kë kàne e' ttökkä blo' wa. Esepa kë dör kësik tsiriwëta!, e' skéie ie' er buaë chò sulitane a ta iserke bërë. Esepa kë er me'rie inuköl ki. ⁴Esepa dör iu wökir buaë. Ñies esepa ala'r wöblane buaë ie' ttò dalöiök, ñies sulitane dalöiök. ⁵Esepa kë dör iwák u wökir buaë, e' ta ñwes idömi Skéköl ichapa erule e'pa wökirie buaë? ⁶Wépa míwà erpa Skéköl ttè a, esepa kë menukkä s'wökirpaie dö' ie' ttökkä tajë ta iwömerttsa weinuk wes bë es. ⁷Ñies e' wakpa kë senuk yësyësë as wépa kë dör Skékëpa Jesús ichapa esepa tö idalöiò. Kë dör es, e' ta ie'pa tö iwayuëmi ta ijärkämi ta iarmine wes bë ki ikiane es.

Skékëpa Jesús icha wökirpa e'pa kímukwakpa

⁸ Es ñies Skékëpa Jesús ichapa erule wökirpa e'pa kímukwakpa kë senuk yësyësë as idalöiér. Esepa kë ttökkä moki. Esepa kë kàne e' ttökkä blo' wa. Esepa kë kàne inuköl klö'uk kache wa. ⁹Esepa kë e' tkökwa darërë ttè mik se' erblöke kkayëne se' a, e' a erbikë maneneé wa. ¹⁰Wépa merkekä iwökirpa kímukwakpaie, esepa kawötä suè kewe tö is iserdak. Kë iki i nuí ta!, e' ta imerkämi kímukwakpaie. ¹¹Esepa alakölpa ñies kë senuk buaë as idalöiér. E'pa kë kàne biyöblök, kë kàne e' ttökkä blo' wa. E'pa kë i kos uk yësyësë. ¹²Wépa kaneblak kímukwakpaie, esepa kë alaköl tsükwa eköl ème, e' dalöiök tajë, kë kàne trënu. Esepa wöblane buaë ila'r wëttsük ñies ie' dör iwák u wökir buaë. ¹³Kímukwakpa tö iwakanewëke buaë, e' ta ie'pa dalöiérdaë, ñies Cristo Jesús ttè mik se' erblöke, e' pakeraëitö kë jaëne.

Jesucristo siwé kkayë! Skéköl tö se' a

¹⁴ Ye' mú mi' bet be' weblök. Ye' tso' yëkkuö i' shtök be' a ¹⁵dö' ye' wöklör eta be' wà ijcher tö wes se' dör Skéköl yamipaie esepa kawötä senuk. Se' dör Skéköl chòk e' ichapa, e'pa dör wes u chkí bua'ie es ttè mokjë e' tsatkoie iwöklö'woie. ¹⁶Jesucristo siwé e' kkayë! Skéköl tö se' a, ttè e' dör mokjë buaë shuteë. Ttè e' dör i' es:

Jesucristo yone s'ditsöie.

Ie' dör yësyësë e' kkayë! Skéköl Wiköl tö.

Ie' su' Skéköl biyöchökwakpa tö.

Ie' tté buaë e' pakane ká wa'ñie wakpa a.

Ie' mik pë' erblöke ká wa'ñie.

Ie' kinewà buaë ká jaì a olo ta' tajë ee.

S'wöbla'ukwakpa kache tté wa

4 ¹Skéköl Wiköl tö ichè yësyësë tö mik ká i' erkewatke, eta tajë pë' tö ierblö Jesùs mik e' waterattsä. E' skéie ttè datse wimblupla tö

s'kitö'weke esepa wā ena aknamapa wā ese klö'wekerakitö. 2 Pē' e' ò sulu kachò taije erbikè burinewatke esepa iutekerakitö. 3 Pē' ñe'sepa kē tö s'kè senukwā. Nies ie'pa tö icheke tö chikè wésele kē katar, kē ñar. Eré chikè kos me'atbak Skéköl tö se' a katanoie ñanoie. E' kueki se' dör Jesú mik erblökawakpa wā ttè mokië e' jcher, e'pa wā kawö ta' chikè ultane katök ñuk wéstela chekesö ie' a e' wa. 4-5 I kos yö' ie' tö e' dör buaë, kē se' kàne iwatoktsa. Chikè kos batse'ormi ie' ttè wa ena ie' a ikië wa. E' kueki ie' a wéstela chésö iki, e' ta' inèmisö.

Jesucristo kanè méso buaë

6 Ttè ekkë wa be' tö se' yamipa wöbla'wé, e' ta' be' döraë Cristo Jesú kanè méso buaë ese. Nies iwénewa tö be' er diché iérke buaë ttè moki mik se' erblöke e' kos wa. Ttè e' wà iutë'bitu be' tö buaë dò ikkë.

7 Eré kapakè èse, kē wà ta', kē tö Skéköl dalöiè, ese kos kē iutar. E' skéie be' e' paulaú kekraë senuk wes Skéköl ki ikiane es. 8 Se' e' diché iöke e' pa kë'woie e' dör bérerbérë buaë se' a ká i' ki è. Eré sene wes Skéköl ki ikiane es, e' tö sene buaë shuteë e' meraë se' a ká i' ki ñies aishkuö ta. 9 Ttè e' dör yësyësë, sulitane ké iklö'uk. 10 Se' erblétke Skéköl chök e' mik, e' kueki se' dobchöke darérë kaneblök ie' a. Ie' dör sulitane tsatkökwak, eré bua'iewa ie' dör wépa erblé ie' mik esepa tsatkökwak.

11 Ttè ekkë wa s'yamipa wöbla'ú ta' ikö' iwà iutöök. 12 Kè be' e' muktsa watè be' dör duladula e' kueki. E' skéie be' ttö wa, be' ser wa, be' s'daléritsè wa, be' erblö wa ena be' ser batse'r wa ikkachö s'malepa erblöke Jesú mik esepa a tö wès se' kë senuk. 13 Käm ye' dò e' yöki be' e' chö Skéköl yekkuö aritsök s'yamipa a mik a' ñi dapa'uke eta. Ie'pa wöbla'ú iwa, ie'pa pattö iwa. 14 Mik Skékëpa Jesú icha e' wökirpa ulà me'kabak be' ki, eta Skéköl ttekölpa tö iyë' be' a tö i me' Wiköl Batse'r tö be' a kanebloie Skéköl a, e' wakanéú ie' a buaë, kē iwe'ikar. 15 Be' e' chö ttè ekkë kos e' wakanéuk as sulitane tö isaù tö be' kí yörke buaë Cristo ttè wa. 16 Wes be' ser ena wes s'wöbla'wëbö e' kkö'nú. Be' tö iwé es kekraë, e' ta' be' ena wépa tö be' ttöke e' ttsé, e'pa kos tsatkérdaë.

Wès be' kë senuk Jesú mik erblökawakpa ta

5 1 Wépa kéképatke esepa kë uñar kësik wa, e' skéie ie'pa pattö er bua' wa wès s'yéwö es. Duladulapa pattö wès s'elpa es. 2 Es nies alakölpa kéképatke, e' pattö wès s'mì es. Nies busipa pattö wès s'kutapa es er yësyësë wa.

3 Alakölpa schö siarëla, kë wà yi ta' e' kkö'nuk, esepa dalöiö, esepa kkö'nú. 4 Eré schöpa wā ala'r ta' ö uyökpa ta' ö wi'chkepa ta' esepa ala'r ö isibayökpa kawötä e' wöbla'uk iwikela ö imì atë siarë e' kkö'nuk imipa tö ie'pa kköna' e' skéie. E' wér buaë Skéköl wa. 5 Alakölpa schö kë wà yi ta' e' kkö'nuk, serke ekörla, morke Skéköl è mik, ttöke ie' ta' ñiè nañee,

esepa kawöta kímè. ⁶Erë alakölpa schópa e' mettsa ì sulu wamblök e' ttsé'woie buaë esepa tso' ttsé'ka, erë Skéköl a ie'pa dör wes s'duulewá es. Esepa kë kawö tå' kímè. ⁷Ttè e' wà iutök s'yamipa kő as kë yi tö ì sulu kù ie'pa kí ikkatoie. ⁸Es yi kë tö iyamipa kkö'nè, kë tö iyamipa ekka kkö'nè bua'iewa, ese tö ttè mik se' erblöke e' watétsa. Ie' dör suluë tkòkä pë' kë erblöta' Jesús mik esepa tsata.

⁹Alakölpa schó kí duas de dabom teryök (60) ö kí ta, senewabak wém eköl è ta, esepa è kiè shtó kímè. ¹⁰E' kíie tå ijcher sulitane wá tö ie'pa s'kimeke buaë, ie'pa ala'r talao' buaë, ie'pa tö ipakökawakpa datse bánet esepa ki'wá buaë, kë ie'pa tkine kanè èse úk s'batse'r malepa kímoie, ñies s'weirke esepa kímeke ie'pa tö, ie'pa e' muke íyi buaë kos ese úk e' wawéke ie'pa tö. Alakölpa schó esepa kiè shtök se' kawöta yékkuo kí ikimoie.

^{11,12}Erë alakölpa schó kám kí duas dò dabom teryök (60) esepa kiè kë shtar yékkuo ki, esepa kë kawöta kímè. Ie'pa tö ichèmi Cristo a tö kë sa serpawane, erë ie'pa erkiowéne wépa tö, e' tå ie'pa serdawane. Es ie'pa ttè me' kuaë, e' kë dalöiène ie'pa wá, e' tå e' nuí ate ie'pa kí. E' kueki esepa kiè kë shtar yékkuo kí as kë itkò ie'pa ta es. ¹³Ñies a' tö alakölpa schó esepa kimé eta ie'pa bikérdaqä taië, michoë upakök u ét u ét biyöblök suluë, e' tiù mir mir s'yamipa tsiriük, ttè kë yér ta' ese cherami shabatshabat. ¹⁴E' kueki alakölpa schó ià busipa, esepa a ye' tö ichè tö a' senúwane, a' ala'r kókane, a' wákpa u kaneú. Ie'pa tö iwé es eta pë' kë wöbatsö Jesús ttè wa e'pa kë tö se' chepa suluë. ¹⁵Alakölpa schó welepa anemibakne Cristo ttè yoki tso'ne Satanás ttò iutök, e' kueki ye' tö ichè es.

¹⁶Alaköl isie dör Jesús mik erblökwak, e' yamipa alè dör alakölpa schó, etå ie' kí ie'pa kkö'nuk as kanè e' kë arkä Skékëpa icha malepa kí. Es imalepa tö alakölpa schó kë wá yi ta' e' kkö'nuk, esepa kkö'nemi.

¹⁷Skékëpa Jesús icha erule erule e'pa wökirpa tö se' wëttseke buaë, esepa kawöta dalöiène taië patuë buaë. Ie'pa wépa e' ché s'pattök s'wöbla'úk Skéköl ttè wa, esepa kawöta pasuë bua'iewa. ¹⁸Skéköl yékkuo tö ichè: "Baka wé'ñe tso' kanebloie trigo wöttsoie, e' kë kawö tå' kkö payuèwá itso' kaneblök e' dalewa as ie' tö trigowö katò." Ñies ichèitö: "Kaneblökawakpa kawöta patuë." E' kueki s'wökirpa pasauk buaë se' kawöta.

¹⁹Yile debitü s'wökirpa eköl kkatök, ese kë iutar. Erë mik idebiturak böl mañal ikkatök tå iché tö ie'pa tö isué, etå ttè e' wà chakö tö iyëne ö kë iyëne. ²⁰S'wökirpa tö ì sulu wamblekeia, kë éna ilo'yak, esepa wöunú s'yamipa ultane wörki as imalepa suarkä tå ie'pa kë tö íyi sulu wamblò.

²¹Ye' tö be! a icheke Skéköl wörki ñies Jesucristo wörki ñies Skéköl biyöchökwakpa shukitule e'pa wörki tö ttè ekkëpa wà iutö ñikkëe s'wökirpa ultane tå. Ie'pa saú ñikkëe. ²²Kë yi markä betbet s'wökirie.

Mik be' tö imekeka, eta iwà bikeitsówà buaë kewe. Wém tö ì sulu wamble, ese mékabö s'wökirie e' tå ie'pa tö ichèmi tö be' tso' ie' pabakök. Nies be' sueraé suluë ie'pa tö. Be' e' kkö'nú batse'r ì sulu kos e' vöki.

23 Be' shu dalér níë, e' kuékì kë be' kàne dì' è vöki. Mikle tå vino yô elkela kapölie.

24 Ì sulu wambleke welepa tö ese jcherwà sulitane wà bet, kam ishulir e' vöki. Erë ì sulu skà tso' ese kë jcherwà yi wà dò aishkuö tå mik ishuline eta. **25** Es níes ì buaë wékesö ese wérwà bet. Erë kë iwéne bet, e' tå iwérdaë aishkuö ta, kë iblénuk. E' kuékì kë yi marka betbet s'wökirie kam iwà bikeitswà buaë e' vöki.

6 **1** Wépa tso' klöulewà kanè mésolie, esepa a ichò tö ie'pa kawöta iwökirpa dalöiök er bua' wa as iwökirpa kë tö Skéköl chò suluë, níes as ie'pa kë tö ttè buaë wa se' tö s'wöbla'weke, e' chò suluë. **2** Ie'pa wökirpa dör Jesùs mik erblökwakpa, e' tå ie'pa kë kàne idaloseukwà, ie'pa de nì yamiie Jesùs ttè wa e' kuéki. E' skéie ie'pa kë kaneblök bua'iewa. E' wà dör tö iwökirpa dör níes Jesùs mik erblökwakpa. Ie'pa dör nì yamipa nì dalér taië. Ttè ekkë wa s'wöbla'ú, ichò sulitane a tö iiutó.

Se' er me'rie inuköl ki, e' dör suluë

3 Ttè buaë wa se' wöblao! Skékëpa Jesucristo tö, e' tö se' a ikkacheke tö wes seneke yësyësë Skéköl a. Ttè e' wa se' tö s'wöbla'weke. Yile tso' s'wöbla'uk ttè kua'ki wa, kë dör wes ttè wa se' tö s'wöbla'weke es, **4** e' tå ie' e' ttsökä taië, erë ie' kë wà ì jcher yës. Ttè kë wà tå, ese è tso' ie'pa er a, e' kabewekerakitö níë se' tsiriwoie. Wépa tö ie'pa ttè iuteke, esepa ukyérke s'malepa ta, nì blabatsökelor, nì chöke suluë ena nì bikeitsöke suluë. **5** Kekraë níni tsiriukerak ttè kuékì. S'wöbla'ukwakpa ttè kua'ki wa, esepa er me'rie ì sulu è ki. Ttè moki ese kë kù'ia ie'pa wà. Ie'pa tö ttè kua'ki pakeke e' blu'woie ème. **6-7** Erë ye' tö a' a ichè tö mik se' kune, eta se' kë wà ì dë'ka. Nies mik se' blénewa, eta kë se' wà ì mìnë yës. E' kuékì se' serke yësyësë wes Skéköl ki ikiane es ena se' ttsë'r buaë, ì tso' se' wà e' è wa, e' tå e' dör buaë shute se' a inuköl taië tsata. **8** E' kuékì se' wà chkè tå datsi' ta!, e' tå se' kë ttsë'nuk buaë, e' dör wë' se' a. **9** E' skéie wépa e' blu'wakka taië, esepa erekirke ì sulu wamblek tå ianemine ì sulu ulà a wes dúla klörwà sho' a es. Ie'pa klöulewà sene sulu a, eré ese tö ie'pa sulu'weke, erë ie'pa tö iwawekeia, bata ekkë tå ie'pa yilitewà idikia Weinuk. **10** Inuköl dalér s'éna e' dör ì sulu tsakië e' wì. Welepa tö inuköl kkecheke taië, e' ukuömic ttè mik se' erblöke e' olo'yérakitö tå iweirke eriarke siaré.

Pablo tö Timoteo bata patté

11 Erë be' dör Skéköl kanè mésio buaë. Be' e' sköttsa ì sulu kos ekkë vöki. E' skéie be' e' chò senuk yësyësë wes Skéköl ki ikiane es. Be' erblö

Jesús mik kekraë. S'malepa daléritsö. Be' weirke kos e' dalë'ttsö er bua' wa. S'malepa saú er bua' wa. ¹²Be' erblöke Jesús tté buaë e' mik, e' kueki be' e' tkówa darérëe ñippök ì sulu datsë be' ki e' ta. Mik be' erblé' Jesús mik kuaë, eta e' yé'ka be' tö pë' tso' taijë e' kukua. E' kewö ska' ta Skéköl tö be' klöo'bak senuk michoë ie' ta, ttè e' mik be' e' klö'ú darérëe kekraë, kè arwa as iwà dò be' ulà a. ¹³Skéköl dör sene mukwak e' wörki, ñies Cristo Jesús e' tsatkë' ttè moki wa Poncio Pilato ska', e' wörki ye' tö be' a ichè tö ¹⁴ì uk ye' tö be' ké e' wà iutó yésyësë as kè yi tö ì sulu kù be' ki be' kkatoie dò mik Skékëpa Jesucristo datskene olo ta' taijë eta. ¹⁵Mik ikewö de, eta Skéköl tö Jesucristo patkerane kkachë sulitane a.

Skéköl kíkarkekä taijë,

e' eköl è dör íyi ultane tsata.

Ie' dör blu'pa kos e'pa Blú

ena skékölpa kos e'pa Kéköl.

¹⁶ iIe' eköl è kè duöta'wa!

Ie' serke ie' olo ta' taijë e' shua,
kè yi döpawä e' ska'.

Kè yi wä ie' suule iwöbla wa,
ñies kè yi a ie' sunukwa.

iIe' è kawötä kíkèka kekraë!

iIe' è diché ta' taijë kekraë! iEs e' idir!

¹⁷A Timoteo, inuköl blúpa a ichö tö ie'pa kè kane e' ttsökkä taijë. Inuköl erta'wa, chöta'wa e' kueki ichö ie'pa a tö ie'pa kè kane e' maükka inuköl mik. E' skéie ie'pa a ichö tö a' e' maükka Skéköl è mik. Ie' tö se' a íyi buaë meke taijë senoie, se' ttsë'woie buaë. ¹⁸Ichö ie'pa a tö ì buaë ú taijë s'kimioie. A' kè kane kkë'blök. S'kimú a' inuköl wa er bua' wa. ¹⁹Ie'pa tö iwé es, e' ta iské merane buaë Skéköl tö ie'pa a aishkuö ta. Es sene chökle e' döraë ie'pa ulà a.

Pablo e' chéat

²⁰A Timoteo, Skéköl tté buaë mène be' ulà a, e' wakaneú er moki wa. Kapakè kè wà ta!, kè dör Skéköl dalöioie, ese kos yöki be' e' sköttsa. Ie'pa wákpa tö iché tö e' dör ttè mokië. Ie' chörak tö ie'pa wä íyi jcher taijë, erë e' dör kache. ²¹Se' welepa tö iché tö ttè ese sini'kuérakitö ta ttè mik se' erblöke e' olo'yérakitö. E' kueki be' e' sköttsa bánet ttè ese kos yöki.

As Skéköl er buaë chò a' ultane a.

Yëkkuö skà kit Pablo tö Timoteo a, i' tå ide bö^t

2 Timoteo

Pablo bak wötëulewa Roma s'wöto wé a, e' yënettsa duas dabom teryök ena teryök kí bö^t Jesú^s kune'bak e' ukuöki (60-62 DC) e' ulatök. E' ukuöki tå ie' skà mineq^a Jesú^s tté buaë pakök i' tå ide tkëtökicha. E' kewö ska' ie' tö yëkkuö tsá kit Timoteo a ena Tito a. E' ukuöki tå wém kië Nero e' yön^e Roma blúie etå Pablo skà wötënewan^e s'wöto wé a. Mik ie' tso' wötëule e' dalewa ie' tö yëkkuö i' kit Timoteo a. I' étökicha Pablo wötënewan^e kua'ki. Kewe ie' bak wötëule iwák u a. I' étökicha ie' wötënewan^e ká suluë ena sesëe ese a. Ñies ie' monewan^e tabechka kicha wa. Ie' wá ijcher tö e' dör ie' kanè bata, e' kueki yëkkuö i' kit ie' tö Timoteo a. I' es ie' tö ikit. Et: Pablo ittsë! tö ie' ate ekörla e' kueki ie' siánewa. Wëpa kië Figelo ena Hermógenes dör ie' wapiepa e'pa tö ie' méat. Ñies wém kië Demas e' ena imalepa skà tö ie' méat. E' kueki ie' kí ikiane tö Timoteo bitü bet ie' kíumuk.

Bö^t: Jesú^s mik erblökwakpa we'ikeke siarë Roma blú ñe' tö, e' kí Pablo tkirke taië. E' kueki ie' tö Timoteo patté taië tö ie' kawötä e' tkökwa darérë Jesú^s tté a. Ñies ie' tö Timoteo a ichë tö ie' kawötä Jesú^s tté buaë e' kí wa s'wöbla'uk. E' kíjet^a ie' tö Timoteo a ichë tö ie' kawötä e' chöktke weinuk Jesú^s tté buaë kueki.

Yëkkuö i' tö se' a ikkachè tö wes se' kawötä senuk Jesú^s a. Ñies se' a ichëitö tö se' kawötä e' chöktke weinuk Jesú^s mik erblè kueki. Welepa tö ibikeitsë tö i' dör yëkkuö bata kit Pablo tö e!

Shke'wë

1 ¹Ye' dör Pablo. Skëköl wák er wa ye' dör Cristo Jesú^s ttekölpa tsá, e'pa eköl. Ie' kablé sene michoë muk wépa batsulewan^e Cristo Jesú^s mik esepa a, e' tté pakök ye' patkë'itö. ²A Timoteo, ye' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Be' dalér taië ye' éna wes ye' wák alà es. Skëköl dör S'yé ena Skëkëpa Cristo Jesú^s, as e'pa er buaë chò be' a ena be' saù er siarë wa ñies sene bëre mù be' a.

Pablo wëstela ché Skëköl a Timoteo dalërmik

³Skëköl dalöieke ye' tö erbikè maneneë wa wes ye' yépa bak ká iaiaë idalöiök es. Kekraë mik ye' ttöke ie' tå ñië nañeë, eta ye' er ärke be' ska' tå wëstela chekeyö be' dalërmik. ⁴Mik ye' minea, eta be' ii' siarë. Mik e' anewa ye' éna, eta ttsëskua ye' mú be' suène as ye' ttsë'rne buaë. ⁵Nies ye' éna iane tö be' erblöke Jesú斯 mik er moki wa. Ye' wa ijcher buaë tö be' erblöke Skëköl mik wes be' wi'kela Loida ena be' mi Eunice e'pa erblë' imik kewe be' yoki es.

Kè be' jaënuk Jesú斯 tté buaë pakök

⁶E' kueki ì me' Skëköl tö be' a kanebloie ie' a mik ye' ulà me'ka be' ki eta, e' kë olo'yar, e' kí wakane bú bauliewa. ⁷Skëköl kë wå se' a iWiköl mène as se' suar. E' skéie iWiköl tö se' a diché mé senoie yésyësé ie' a, ñì dalëritsoie, nies erbikoie buaë yésyësé. E' kueki be' kanebló Skëköl a kë suarta!. ⁸Kè be' jaënuk Skëkëpa Jesú斯 tté buaë pakök. Nies ye' tso' wötëule Jesú斯 tté pakè kueki, e' kë kí be' jaënuk. E' skéie ye' tö be' a ichè tö be' e' chô se' weirke Jesú斯 tté kueki e' dalë'ttsök ye' tå Skëköl diché wa.

⁹Skëköl wák tö se' tsatké'tsa

ñies ie' tö se' klöö' senuk batse'r ie' a.

E' kë dör tö se' tö ì buaë wé ie' a e' skéie.

E' dör tö ie' wák tö ibikeitsé es tå iwawéitö,

ie' er buaë chè se' a, e' kueki.

Kam ká i' yör e' yoki ie' tö ibikeits

tö ie' er buaë chöraë se' a Cristo Jesú斯 batamik.

¹⁰Cristo Jesú斯 dör S'tsatkökwak e' dë'rö ká i' a
se' a ikkachök tö Skëköl er buaë ché se' a.

Ie' kötewa shkenekane, e' wa ie' tö iwà kkaché
tö ie' e' aléka duèwå ki.

Ie' tté buaë e' tö se' a ikkacheke

tö se' kë duòpawa da'a,

e' skéie sene michoë döraë se' ulà a

ie' tté buaë e' batamik.

¹¹Ttè buaë e' wà pakök ena s'wöbla'uk iwa Skëköl tö ye' klöö' Jesú斯
ttekolpa tsá e'pa ekölie. ¹²E' kueki eré ye' weirke, eré ye' kë jaëne e' kí.
Yi mik ye' erblöke, e' mik ye' båtsé buaë, e' dör Jesú斯. Ye' wa ijcher buaë
tö kanè me' Skëköl tö ye' a e' kkö'neraë ie' wák tö dò mik Skëkëpa Jesú斯
dateskene eta. E' kueki ye' kë jaëne weinuk ie' dalërmik.

¹³Ttè yésyësé wa ye' tö be' wöblao' e' wà iutó. Be' e' tkowá darërëe
erblök Jesú斯 è mik. Nies s'malepa dalëritsó Cristo Jesú斯 batamik. ¹⁴Ttè
mokië mène be' a, e' wà kkö'nú buaë Wiköl Batse'r tso' se' a e' wa as kë yi
tö imane'ùtsa.

¹⁵ Be' wā ijcher buaë tö s'yamipa serke Asia, e'pa seraä iekkë tā ye' watē'ttsā, e'pa böl kiè Figelo ena Hermógenes. ¹⁶ Erē Onesíforo kē jaëne ye' tso' wötëule e' ki. Kekraë ie' tso' ye' er pablök. As Skékëpa Jesú斯 tö ie' ena iyamipa saù er siarë wa. ¹⁷ Mik ie' de íe Roma, etä ie' tö ye' yulé poë ta ye' wakuéitö. ¹⁸ Skékëpa Jesú斯 datskene, mik e' kewö de etä as ie' tö Onesíforo saù er siarë wa. Be' wā ijcher buaë tö wekkë ie' tö se' kime' Éfeso.

Be' wirke Jesú斯 ttè kuékì e' dalë'ttsō

2 ¹A Timoteo, be' dör ye' alàie, Skéköl er buaë chò se' a Cristo Jesú斯 batamik, e' mik be' e' diché iö. ² Wépa ttò mokië dirmi buaë s'wöbla'uk esepa yulö tā ì yé'yo s'yamipa taié e' kukua, ttsë' be' tö ese wa ie'pa wöbla'ú as ie'pa tö s'malepa wöbla'ù iwa.

³ Se' wirke Cristo Jesú斯 ttè kuékì, ese dalë'ttsö darérëe wës nippökwak buaë tö iweirke kos e' dalë'ttseke es. ⁴ Mik nippökwakpa tso' ikanè a, eta ie'pa kë kū' e' tiük ì kuákì a as iwér buaë iwökir wa. ⁵ Es ñies wépa inuke esepa kawötä itté iutök buaë. Kë iwa iutëne, e' tā kë e' alöpaka. ⁶ Wépa kaneblöke darérë íyi kuatkök, esepa ulà a iyiwö tsá döraë kewe. ⁷ Cheke ye' tö be' a ttè i' wa, e' wā bikeitsö buaë tā Skékëpa Jesú斯 tö be' kímerae as be' éna iwa kos ar buaë.

⁸ Be' tö Jesucristo bikeitsö me'rie. Ie' dör se' blú bak kā iaiqäe kiè David e' aleri. Cristo kötewa shkenekane, e' tté buaë pakeke ye' tö. ⁹ Ttè buaë e' kuékì ye' wirke siarë. Ye' tso' wötëulewə moulewə s'wöto wé a wës pë' sulusipa es. Erē Skéköl ttè e' kë kū' wötëulewə. ¹⁰ E' kuékì ye' tö ì kos dalë'ttseke wépa shukitbak Skéköl tö esepa kimoie as ie'pa tsatkér ena olo yöbië dò ie'pa ulà a Cristo Jesú斯 batamik.

¹¹ Ttè i' dör yësyësë:

Se' bätsewə Cristo kötewa, e' tā ñita,
e' tā se' ser michoë ie' tā ñita.

¹² Se' wirke Cristo dalërmik, e' dalë'ttsösö,
e' tā ñies se' döraë s'wökirpaie ie' tā ñita.
Se' tö iché s'malepa a tö se' kë dör Cristo icha,
e' tā ñies ie' tö icheraë aishkuö tā tö se' kë dör ie' icha.

¹³ Ie' wák kë a e' watënuñ,
e' kuékì eré se' tö ie' watëmittsa,
eré ie' kë tö se' watepattsə.

Be' kaneblö as be' wér buaë Skéköl wa

¹⁴ Be' tö ttè ekkëpa chó ie'pa a as ie'pa er arne iska' kekraë. Ie'pa pattö Skéköl wörki tö a' kë kànë ñì wötkök ñië ttè èse ki. E' kë dör iie bua!. E' tö wépa tso' itsök esepa sulu'wékewa. ¹⁵ Be' e' chó kaneblök Skéköl a buaë

as ie' wa be' wér buaë. S'wöbla'ú yësyësë ttè mokië e' wa, kè shiliwar shilitshilit as be' kè jaérkä be' kanè ki. ¹⁶Kapakè kè dör Skéköl dalöioie, kè wà tå!, ttè ese kos yöki be' e' skötttsa. Ttè ese tö se' wëttsëmi ì sulu è a, kè tö Skéköl ttè iutèia. ¹⁷Ttè ese tö s'sulu'wëwëmami wës smewö tö s'katè es. Wëpa ból kiè Himeneo ena Fileto e'pa s'wöbla'weke kache tté wa. ¹⁸Ie'pa tö ttè moki watéttsa. Ie'pa tö s'wöbla'weke kache tté wa. Ie'pa tö ichéke tö mik se' wöskaéé, età e' dör wës se' wiköl du'wà shkenekanetke Skéköl a es. E' kuékì mik se' duowà, età se' nu kè shkerpakane aishkuö ta. Ttè e' wa ie'pa tso' welepa er sulu'ük tå kè ierblöiarak Jesús mik. ¹⁹Ie'pa tö s'wöbla'weke kache tté wa, erë Skéköl ttè dör moki e' kè manertq', e' kè wötirtq' wës ák blubluë kè wötirtq' es. Itso' kitule Skéköl yëkköö ki, e' tö iché: "Wëpa dör Skéköl icha, esepa sçule ie' wà buaë." Nies e' tö iché: "Wëpa iché tö ie'pa dör Skéköl icha, esepa kawötq' ì sulu kos wamblekerakitö e' olo'yök."

²⁰Inuköl blu' u a tka' tso' daklilië welepa yüole orochka wa, inukölchka wa, ese dör tka' bua'bua ikawö tkö'uke buaë ese tkéie. Nies u e' a tka' ëse tso' yüole skauçhka wa, nies kal yüole tka'ie ese dör tka' ëse. ²¹Es se' dör. Se' e' kkö'nuke ì sulu ñe' yöki, e' tå se' dòmi wës tka' bua'bua maneneë es, batse'oule, dör buaë se' Blú a íyi ultaneie tso'tke ì kos buaë ese woie ie' a.

²²Ì sulu wamblak duladulapa éna, ese kos yöki be' tköshkar. E' skéie be' e' chô senuk yësyësë. Be' kí erblö Jesús mik. S'malepa daléritsó. Nies be' senú bëreë sulitane tå. E' kos yulö s'malepa tö Skékëpa chakè er maneneë wa esepa kos tå ñita. ²³Ttè kè wà tå!, ese kabewekerakitö, e' kè iutar be' tö. Be' wà ijcher buaë tö ttè ese tö sulu se' ké ñippök. ²⁴Skékëpa Jesús kanè méso kè kawötq' e' tiük ñippè a. E' skéie ese ké senuk bëreë sulitane tå. Ese a s'wöblarmi buaë Skéköl ttè wa, sulitane dalë'ttsekeitö er bua' wa. ²⁵Wëpa kè éna ttè moki iutak, esepa kawötq' shulètitö er bua' wa, isalema wëkkë alè tå ie'pa er mane'umi Skéköl a tå iyörmine ttè moki wa. ²⁶Ie'pa er mane'wéne, e' tå es ème ie'pa tkömisshkar bé ulà a. Ie' wà ie'pa tso' klöulewà wës dúla klöulewà sho' a es as ie'pa e' wamblö wës ie' ki ikiane es.

Mik ká i' erkewa, età s'ditsö e' wamblöraë suluë

3 ¹Be' kawötq' wà ijchenuk tö mik ká i' erkewatke, età kawö suluë datse taië s'ki. ²Pë' wák è e' daléritsöraë. Ie'pa er murawà inuköl ki. Ie'pa e' ttsörakä taië, kè tkirpa yi skà ki. Ie'pa ñì chöraë suluë. Iyé ena imì, e'pa ttò kè iuteparakitö. Ie'pa er suluë, kè wëstela chepa yi a. Ie'pa kè tö Skéköl dalöiepa. ³Kè er ttsë'rpa buaë yi ki, kè er buarpane yi ki. Ie'pa biyöblöraë taië. Ì sulu datse ie'pa er a, ese wà wambleraë ie'pa tö. Ie'pa tö s'we'ikeraë siarë. Ì buaë kos sueraë suluë ie'pa tö. ⁴Íyi sulu wambleraë akirie, íyi wambleraë kè ulé klöule. Ie'pa e' ttsörakä taië shuteë. Skéköl

kè dalérítseaitö, e' skéie ì tso' ká i' a s'ttsë'weke buaë, ese è wa ie'pa wöbatsöraë tajë. ⁵Ie'pa e' ò tö mokjë Skéköl dalöiekerakitö, erë wes ie' wambleörak e' wa iwënewa tö e' dör kache.

Esepa yoki be! e' kkö'nú. ⁶Wëpa esepa welepa micho u ét u ét ta iwachekerakitö tö itso' s'pattök, erë e' dör kache. Ie'pa tso' alaköpa kitér tottola esepa dakiñuk. Alaköpa esepa tso' klöulewà ì sulu wamblekerakitö ese ulà a. Ì sulu wa ie'pa wöbatsö, ese tö ie'pa erkiöweke tajë. ⁷Ie'pa e' yuak ttè kuq'ki wa mirmir kekraë, erë Skéköl ttè moki kë ska' ie'pa er dë!. ⁸Ie'pa esepa tö Skéköl ttè moki cheke suluë wes ká iaiæ Janes ena Jambrés tö Moisés yé! suluë Skéköl ttè kueki es. Ie'pa kè a kabikeitsia buaë. Ie'pa kè erblökü'ia mokjë Jesús mik. ⁹Erë ì wambleke ie'pa tö, ese wà kè kí ká döpa tajë. Bet ta sulitane wà ijchedawa tö ie'pa ttè e' kè wà ta' wes ibak ká iaiæ Janes ena Jambrés e'pa ta' es.

Pablo tö Timoteo bata patté

¹⁰Erë ttè wa ye' s'wöbla'weke e' jcher buaë be' wà. Ñies wes ye' ser, ì kiane ye' ki, wes ye' erblò Jesús mik, wes ye' tö s'dalëttseke er bua' wa, wes ye' tö s'dalérítseke, wes ye' wine e' kos dalëttsë'yo, e' kos jcher buaë be' wà. ¹¹Wes ye' yë'bak suluë pë' tö, wes ie'pa tö ye' we'ik siarë Antioquía ena Iconio ena Listra, e' kos suule buaë be' wà. Ye' winebak tajë siarë erë Skékëpa Jesús tö ye' tsatkë' e' kos yoki. ¹²Ttè i' dör moki: yi senak yësyësë wes Cristo Jesús ki ikiane es, esepa kos weirdaë siarë ie' ttè ki. ¹³Erë pë' sulusipa ena s'kitö'ukwakpa esepa kí e' wambleöraë suluë shute, s'kitö'uk ena e' kitö'uk.

¹⁴Erë be! e' tkowà darérëe kekraë ttè wa be' wöblaone e' a. Ttè e' dör moki e' jcher yësyësë be' wà. Wëpa tö be' wöbla' iwa e'pa suule bua' be' wà, e' kueki be' e' tkowaiä kekraë. ¹⁵Es ñies, mik be' ià alala, eta Skéköl yëkkuö batse'r e' suule be' wà, e' a be' talane. Ttè e' tö be' a ikkachëmi tö Skéköl tö se' tsatkëmi se' erblé Cristo Jesús mik e' batamik. ¹⁶Skéköl yëkkuö kos, e' kitule yësyësë wes ie' wák tö ibikeits es. E' dör buaë se' a s'wöbla'woie, s'wöüñoie, s'shuñoie, ñies ikkachoie se' a wes señeke yësyësë ¹⁷as wëpa dör Skéköl icha, esepa yör buaë da'qie tso'tke ì buaë kos ese uk.

4 ¹Cristo Jesús datskene s'blüie ká i' a olo ta' tajë s'blerulunebak kos ena s'tso' ttsë'ka kos esepa shulök. Ie' wöä ena Skéköl wöä, ye' tö be' a ichë tö be' kë ²ie' tté buaë pakök kröröë, be' éna ipakak ö be' kè éna ipakak, erë ipakö kekraë. S'shulö, s'uñú, s'pattö, s'wöbla'ú enaë er bua' wa. ³Kawö datse eta pë' kè tö Jesús tté moki e' ttsepaiä. E' skéie s'wöbla'ukwakpa yuleke ie'pa tö tajë ie'pa wöbla'woie ttè wëse ttsak ie'pa éna ese è wa. ⁴Ttè mokië e' waterattsaraktö ta kapakè ese kos ese klö'werarakitö. ⁵Erë be! e' tkowà darérëe. Be' erbikö buaë yësyësë. Kos be' weirke e' dalëttsö buaë. Jesús tté buaë pakö. Kanè kos me'at Skéköl tö be' a, e' wakaneú er bua' wa.

⁶ Ye' duökewä, e' kewö dökewatke. Ye' a ta e' dör wes íyi mekesö Skéköl a idalöioie es. ⁷ Ye' e' tkewä darerëe kanè me' Skéköl tö ye' a e' a, e' wawéyö buaë, ye' e' batseitsé iwawoie kekraë. ⁸ E' kueki sene yësyësë ské, e' tso' blëule ye' a. Mik ikewö de, eta imeraë ye' a Skékëpa Jesús dör s'shulökwak yësyësë e' tö. Kë dör ye' è a, ñies e' dör wëpa éna ie' dalër taië ena itso'rak ie' datskene olo ta' taië e' panuk esepa kos a.

Pablo ttè bata ché Timoteo a

⁹⁻¹¹ Demas tö ye' méat, i tso' ká i' ki e' dalërmik ta imia Tesalónica. Nies Crescente mía Galacia ena Tito mía Dalmacia. Lucas è ate ye' ta. E' kueki be' shkó bet ye' weblök, kë be' e' wöklö'uk i wa. Marcos yulö ta ikiöbitu e' ta. Ye' ki ie' kiane e' kimuk ye' kanè wa. ¹² Tíquico patkémiyö Éfeso. ¹³ Be' we'ikëyö, mik be' datse, eta ye' paio kikkuö me'atyö Tróade Carpo u a, e' tsúbitu ña. Nies ye' yëkkuö me'at tseë, e' shua wele tso', e' dör iyiwak kkuölit yöule yëkkuöie, ese kos kiane ye' ki, ttè bua'iewa tso' kituke iki e' kueki, e' kos tsúbitu ña.

¹⁴ Alejandro dör íyì yuökwak tabechka wa, e' e' wamblé suluë ye' ta. Skékëpa Jesús tö ie' patueraë wes ie' e' wamblé es. ¹⁵ Ttè buaë pakekesö e' ché ie' tö suluë. E' kueki be' e' kkö'nü ie' yöki ñies.

¹⁶ Ye' tsá mine shulè s'wökirpa ska' eta kë yi dë' ye' kimuk. Sulitane tö ye' méat ekörla. Skéköl mú kë tö ie'pa we'ikè e' ki. ¹⁷ Erë Skékëpa Jesús tö ye' kimé, ie' tö ye' a idiché mé as ye' tö S'tsatkökwak tté pakò sulitane tso' ee, kë dör judiowak, e'pa kukua. Es Skékëpa Jesús tö ye' tsatkée ye' bolökpa éna ye' ttakwa e'pa ulà a. ¹⁸ Nies ie' tö ye' yerattsä i sulu kos e' ulà a. Ie' tö ye' tserami ká jaì a wé ie' tkér s'blúie ee, es ye' tsatkeraëitö. iIe' kikökäsö taië kekraë! Es e' idir.

Pablo e' chéat

¹⁹ Prisca ena Áquila ena Onesíforo yamipa, e'pa shke'ú ña. ²⁰ Erasto e' tséat Corinto. Trófimo kirirke, e' me'atyö Mileto. ²¹ Be' mú bitu kám tskiridiö döwá e' yöki. Eubolo, Pudente, Lino, Claudia ena s'yamipa kos tso' ierö e'pa tö be' shke'wémi.

²² As Skékëpa Jesucristo tso'ie be' ta. As Skéköl er buaë chò a' ultane a taië.

Yëkkuö kit Pablo tö Tito a

Tito

Mik Pablo bak klöulewə Roma e' yënettsə, etə yëkkuö i' kititö Tito a duas dabom teryök kī mañal ena teryök kī skel Jesús kune'bak e' ukuöki (63-65 DC) e' ulatök. S'wə ijcher tö Tito erblé' Jesús mik Pablo ttò wa. E' ukuöki tā ie' kaneble Pablo ena Timoteo e'pa tā ñita. Mik Pablo tsá bak klöulewə e' yënettsə etə ie' kaneble Tito tā kánane blubluë tso' dayé kiè Mediterráneo e' a e' et kiè Creta ee. E' ukuöki tā Pablo minea bánet tā ie' tö Tito méat e' skéie. Pablo ena Tito bak senuk e' kewö ska' tā Creta wakpa bak senuk suluë. E' kueki Pablo tö yëkkuö i' kit Tito a ipattoie tö se' wése kawötə shushtè Jesús mik erblökwakpa wökirpaie ena ikimukwakpaie.

Ñies Pablo tö ie' patté tö wes ie' tö wépa kë ki Jesús tté buaë kiane, esepa wöklö'wëmi. E' kíie tā Pablo tö ie' a iché tö s'wöbla'ukwakpa kache tté wa esepa döraë s'kitö'uk.

Shke'wè

1 1 Ye' dör Pablo. Ye' dör Skéköl kanè mëso. Ñies ye' dör Jesucristo ttekölpa tsá e'pa eköl. Ie' tö ye' patké' wépa shukitbakitö, esepa kíumuk as ikí erblörap bua'ie ie' mik ena siwa' moki e' kí wà ar buaë ie'pa éna. 2 Es ie'pa ser michoë aishkuö tā Skéköl tā, e' wà paneke ie'pa tö kröröe. Skéköl kë kachò tā!. Kam ká i' yör e' yoki ie' kablé' sene michoë muk se' a. 3 Mik kewö me'bakitö e' de, etə ie' tö Jesucristo tté buaë e' wà kkaché sulitane a. Ttè e' wà pakök ye' ka' Skéköl dör S'tsatkökwak e' tö. 4 A Tito, ye' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Ttè mik se' böl erblöke e' wa be' dör wes ye' alà chök es. Skéköl dör S'yé ena Jesucristo dör S'tsatkökwak, as e'pa er buaë chò ena sene bérë mù be' a.

Wes Skékëpa Jesús ichapa wökirpa kë senuk

5 Ye' tö be' méat Creta, kanè kianeia wè, e' eukwa. Ñies ye' tö be' méat ee as be' tö wépa tkökä Skékëpa icha wökirpaie wé itso'rak erule erule ee Creta kos a wes ye' tö be' a iyë' es. 6 Wépa serke yësyësë, kë yi tö i sulu kuëpa ie'pa kí ikkatoie, esepa yuló. Esepa kë alaköl tsukwə eköl è, e'

dalöiök taië. Esepa ala'r kos ké erblök Jesúś mik buaë, kè kkaténuk ì ki. Esepa ala'r ké ie'pa ttò dalöiök buaë. Wépa esepa tkókà be' tö Skéképa Jesúś icha erule erule wökirpaie. ⁷Skéképa icha erule erule e'pa wökirpa dör wès Skéköl kanè kueblupa es. E' kueki esepa ké senuk yësyësë, kè yi tö ì sulu kuëpa ie'pa ki ikkatoie. Esepa kè e' ttsò tö ie'pa è wà íyi jcher taië sulitane tsata. Esepa kè dör kësikie, kè e' ttöta'ka blo' wa. Esepa kè kàne ñippök yi tå. Esepa kè kàne inuköl klö'uk kache wa s'kitö'wè wa. ⁸E' skéie ie'pa ké s'yamipa datse ie'pa pakök, esepa kiökwa er bua' wa. Esepa ttsë'r buaë ì buaë kos e' uk. Esepa ké erbikök buaë, senuk yësyësë ena batse'r ena e' kköl'nuk. ⁹Jesúś ttè yësyësë wa ie'pa wöblaoule, e' a ie'pa ké e' tkökwa darérëe, kè kàne ilo'yök. Es esepa tö s'malepa kìmèmi Jesúś ttè moki wa. Nies wépa tö ttè moki cheke suluë, esepa a ikkayërmi tö wes ie'pa tö ibikeitseke, e' dör suluë.

S'wöbla'ukwakpa kache tté wa

¹⁰Jesúś mik erblökwakpa serke Creta e'pa shuà taië s'tso' kè éna Jesúś ttè moki e' iutak. Ie'pa esepa kibiiipa dör judiowak tö s'wöbla'weke tö Jesúś mik erblökwakpa kawöta senuk wès judiowak ser es. Ttè pakeke ie'pa tö, e' kè wà tå!. Ie'pa tö s'kitö'weke. ¹¹Ie'pa mir u ét u ét s'wöbla'uk kache tté wa, es ie'pa tö u wákpa welepa tso', e' kos wöa kachöwékewa kache tté wa. Ie'pa tö s'wöbla'weke es inuköl è klö'woie. E' kueki ie'pa esepa kawöta wöklö'wè.

¹²Ká iaiqä wëm bak eköl Creta e' wà íyi jcher taië, ie' tö iwakpa yë! i' es: "Creta wakpa kachò taië kekraë. Ie'pa dör wès iyiwak kañiru es, ie'pa bikér taië, chkò taië". ¹³Ì yë! ie' tö, e' yène, e' kueki ie'pa uñú darérëe as ie'pa tö ttè mik se' erblöke e' iutò yësyësë. ¹⁴Es ie'pa tö judiowak tö kache ttè pakeke kè wà tå!, ese kè iutepaiä. Es nies wépa tö ttè mokië e' watéttsa, esepa ttè dalöiëno kè dalöiepaia ie'pa tö. ¹⁵Wépa er maneneë, esepa a ì kos dör maneneë. Erë wépa er suluë, kè erblò Jesúś mik, esepa a kè ì dör maneneë. Ie'pa er ena ie'pa erbikë dör suluë. ¹⁶Ie'pa e' chò tö ie'pa bätse buaë Skéköl mik, erë wès iserdak sulu, e' wa iwënewa tö e' dör kache. Ie'pa dör suluë ichók, kè tö Skéköl ttò dalöierak, kè iarak ì buaë or yës.

Wes se' kawöta senuk Skéköl a

2 ¹Erë be' ké s'wöbla'uk kekraë Jesucristo ttè moki wa. ²Wépa kéképatke, esepa wöbla'ú tö ie'pa ké e' kköl'nuk sene sulu yoki. Ie'pa ké senuk buaë yësyësë as sulitane tö idalöiò. Ie'pa ké erbikök buaë yësyësë. Ie'pa ké e' tkökwa darérëe ttè mik se' erblöke e' a. Ie'pa ké s'daléritsök mokië ena ì kos dalë'ttsök er bua' wa. ³Es nies tayëpa kéképatke, esepa wöbla'ú senuk Skéköl dalöiè a. Ie'pa kè kàne blo' kukueblökwa. Ie'pa kè kàne biyöblök. E' skéie ie'pa ké s'wöbla'uk

senuk buaë. ⁴Ie'pa ké tayëpa wöbla'ük tö ikawöta imaso ena ila'rla e'pa daléritsök buaë. ⁵Ie'pa ké erbikök yësyësë. Ie'pa ké senuk kë trërtä!. Ie'pa ké iu kanéük buaë. Nies ie'pa ké iwëm dalöiök buaë as kë yi tö Skëköl ttè chò suluë.

⁶Nies duladulapa pattó tö ie'pa ké e' kkö'nuk sene suluë kos yöki. ^{7,8}Be' senú yësyësë ie'pa wörki as ie'pa ser wes be' ser es. Mik be' tso' ie'pa wöbla'ük, eta iwöbla'ú yësyësë er moki wa Skëköl dalöioie, es kë yi a ì sulu yërpa be' ki. Es be' bolökpa kë a ì sulu kyunuk be' ki, e' kueki ie'pa jaërdaka se' ki.

⁹S'tso' klöulewà kanè mésoie, esepa pattó tö ie'pa ké iwökirpa ttò kos e' iutök er bua' wa as iwërdak buaë iwökirpa wa. Ie'pa kë kàne iwökirpa iutök kësik wa. ¹⁰Ie'pa kë kàne iwökirpa íyi ekiblök, e' skéie ie'pa ké ì kos wekerakitö e' ük buaë yësyësë iwà kkachoie ì kos wa tö Skëköl dör S'tsatkökwak, e' tté dör buaë.

¹¹Skëköl tö s'tsatkè, e' watkekeitö sulitane a. Es ie' tö se' a iwà kkacheke tö ie' er buaë ché se' a. ¹²Mik se' éna iane tö kos Skëköl er buaë ché se' a, eta kë se' éna ì sulu wamblakià wes wépa kë tö ie' dalöiè esepa es. Ie'pa er me'rie ì suluë è ki. E' skéie se' erbikak buaë. Se' senak yësyësë ena batse'r ie' a wes ie' ki ikiane es, se' serkeia ká i' ki e' dalewa. ¹³Se' tso'lia ká i' ki eta se' tso' Jesucristo datskene olo ta' taië, e' panuk, e' tö se' ttsë'weke buaë. Ie' dör S'tsatkökwak, ie' dör Se' Këköl taië e!. ¹⁴Ie' e' me'tsa ttèwà se' skéie se' yottsaie ì sulu kos e' ulà a, nies se' er paikloie manene. Es se' de ie' wák a, es se' er de ì buaë ük kekraë.

¹⁵A Tito, ttè e' chò ie'pa a, ie'pa pattó, ie'pa uñú diché wa. Es kë yi tö be' watepattsä.

Wes Jesùs mik erblökawakpa ultane kawöta senuk

3 ¹A Tito, iskà chône ie'pa a tö ká wökirpa ena s'shkëkipa, e'pa dalöiö, ie'pa ttè iutö. Ichò ie'pa a tö a' tso' erki ì buaë kos e' woie. ²Ie'pa kë kàne yi chök suluë; ie'pa ké senuk bërë, sulitane a er buaë chök. Ie'pa ké sulitane sauk er bua' wa.

³Se' bak senuk suluë, kë kabikeitsöta' buaë, kë Skëköl ttè iuteta!. Se' bak senuk kitöqule; se' bak klöulewà ì sulu ulà a. Ì sulu kiane se' ki wamblè, ese è wamblök se' bak. Ì sulu tö se' ttsë'weke buaë, ese è wamblök se' bak. Se' bak senuk ì sulu è a. Se' bak ukyënuñ nì ki. Se' sauk suluë s'malepa bak, nies ie'pa sauk suluë se' bak. ⁴Erë Skëköl dör S'tsatkökwak, e' er buaë ché sulitane a, ie' éna se' dalér taië, e' kkachéitö se' a Jesucristo wa. ⁵Ie' tö se' tsatké ie' wák er wa, kë dör tö se' serke yësyësë e' kueki. Ie' se' sué er siaré wa, e' è kueki ie' tö se' tsatké. Skëköl tö Wiköl Batse'r mé senuk se' a, e' tö se' er paiklé mane'wé yué pa'ali. Sene pa'ali méítö se' a. ⁶Skëköl tö iWiköl mé se' a taië Jesucristo dör S'tsatkökwak, e' batamik. ⁷Skëköl tö se' klö'wé wes pël buaë yësyësë es

ie' wöä, ie' er buaë ché se' a, e' kuekj. Ie' tö iwé es as se' ser michoë ie' ta. E' wà paneke se' tö kröröö, ttsë'ne buaë wa. E' kos kuekj ie'pa ké senuk buaë yésyésë Skéköl a.

⁸Ttè ikkë dör yésyésë. Ye' kij ikiane tö be' tö ttè ikkë wa s'kí wöbla'wë tajë buaë as wépa erblöke Skéköl mik, esepa tso'ie i buaë uk. Íyi ikkë dör buaë sulitane a s'kimoie buaë. ⁹Erë be' e' sköttsa ttè tö suluë s'blabatsélor nì yoki ese kos yoki. Pë' welepa éna s'bak ká iaiä, esepa ditsewö ese tté pakak kekraë, esepa yoki be' e' skö. Nies pë' welepa nì uñuke kësik wa kekraë ttè dalöiëno mène Moisés a e' kij, esepa yoki be' e' skö nies. Nì uñë esepa kos kë wà tq', kë dör iie bua', kë a s'kimer i wa. ¹⁰Yi tö Jesús mik erblökawakpa blabatsélor, ese wöuñú darerëë etökicha bötkicha. Kë itö iiutè, eta ie' uyóttsa a' shua. ¹¹Be' wà ijcher buaë tö pë' ese er sulu'wéwa i sulu tö. I sulu wambléitö, ese tö ikichatétttsatke.

Ttè bata yëne Tito a

¹²Artemas ö Tíquico, e' eköl patkekeyö be' ska!. Mik ie' de, eta be' kawö yóttsa ta be' shkô kröröö Nicópolis wé ye' tso' ee. Ee ye' tö ibikeitsétke tskiridiö tkö'uk. ¹³Zenas dör s'shulökwak ena Apolo, e'pa kímú buaë i kiane ie'pa kij kos e' wa, as imi'rak buaë. ¹⁴Se' icha wöbla'ú buaë i kos buaë e' uk. Nies ie'pa wöbla'ú s'siarëpa kimuk. Es ie'pa sermi buaë Skéköl wörki.

Pablo e' chéat

¹⁵Ie'pa kos tso' ye' ska!, e'pa tö be' shke'wémi. Wépa éna sa' dalér tté mik se' erblöke e' dalermik, e'pa shke'ú ná. As Skéköl er buaë chò a' ulitane a.

Yëkkuö kit Pablo tö Filemón a

Filemón

Pablo tö yëkkuö i' kit mik ie' bak Roma s'wöto wé a eta. E' kewö ska' ta ie' tö yëkkuö kit Éfeso ena Filipos ena Colosas wakpa a. Ie' tö yëkkuö i' kit iklé eköl kiè Filemón e' a. Ie' serke Colosas ee. Ie' tö kanè méso kë patuetä' ese to'ttsä eköl e' kiè Onésimo. E' ukuökì tå Onésimo tö ie' ífy blélur tå ibakshkarmi. E' kewö ska' ta akblökwakpa ttæketur. E' kuekì Onésimo bakshkarmi dò Roma. Ee Pablo tso' wötëulewå Jesús tté buaë pakè kuekì. Pablo tö Onésimo a Jesús tté buaë paké tå ierblé Jesús mik. E' kuekì ie' shkakmine iwökir Filemón ska' ie' a kët kët chökne.

E' kuekì Pablo tö yëkkuö i' kit Filemón a as ie' kë ulurka Onésimo ki. Pablo tö iché Filemón a tö Jesús éna ie' dalène taië ena i sulu nuí tso' ie' ki e' olo'ya'itö tå iki'wa buaë. Es ñies ie' kawöta Onésimo ki inuù olo'yök tå ikiökwa wes iyami ekka es.

S'kiè Onésimo griegoie e' wà kiane chè kanenamé buaë. Erë yëkkuö i' tö ichè tö kam Onésimo tö Jesús tté klö'ü eta ie' kë dör kanenamé buaë. Es Pablo tso' ichök tö Jesús batamik Onésimo dòmi wes ikiè wà kiane chè es.

Shke'wè

¹A Filemón, ye' dör Pablo tso' wötëule Cristo Jesús tté pakè kueki, e' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Ye' ena s'yami Timoteo, e'pa tö be' shke'wémi. Be' dalér taië sa' éna, ñies be' tso' kaneblök Cristo a wes sa' es. ²Nies sa' tö s'yampi ka Apia ena Arquipo, e'pa shke'wémi. Arquipo dör Jesucristo tté buaë e' tsatkökaw buaë wes sa' es. Nies Skékëpa Jesús icha erule daparke be' u a, e'pa kos shke'wémi sa' tö. ³Skéköl dör S'yé ena Skékëpa Jesucristo, as e'pa er buaë chò ena sene bërë mù a' a.

Pablo tö wëstela ché S'yé a Filemón ki

^{4,5}Ye' tö be' tté ttsé tö be' erblöke buaë Skékëpa Jesús mik, ñies s'batse'r malepa kos dalér be' éna. E' kuekì mik ye' ttöke Skéköl tå, eta kekraë wëstela chekeyö be' dalermik. ⁶Ttë mik se' erblöke e' a be' e'

tkówá buaë s'yamipa tā ñitā. Ye' tso' ikiök Skéköl a tö e' wa ì buaë kos wèmisö Cristo dalermik, e' ar be' éna. ⁷A yami, s'batse'r malepa kos er pableke be' tö buaë, ie'pa dalér taië be' éna. E' tö ye' ttsé'weke buaë, ttséskua ye' er dekane.

Pablo tö Onésimo tté ché Filemón a

^{8,9}E' kueki ye' tö be' a ikiè er bua' wa tö ì kiekeyö be' a, e' wà ú. Cristo tö ye' a kawò mé be' kök iuk. Erë se' ñì dalér taië, e' kueki ye' tö be' a ikieke er bua' wa. Ye' dör Pablo kéképatke tso' wötëulewa Cristo Jesús tté pakè kueki e'. ¹⁰Ye' be' a ikiè tö Onésimo saúne er bua' wa. Ie' erblé Jesús mik ye' ttò wa fe wé ye' tso' wötëule ee. E' kueki ie' dör wes ye' alà es.

¹¹Kuaë tā ie' bak be' wà toulettsa be' kanè mësoie kè dör ìie bua' be' a, erë iñe tā ie' dör buaë be' a ñies ye' a. ¹²Ie' dalér taië ye' éna, erë ye' tö ie' patkémíne be' a. ¹³Ye' a tā imú e' tsùat ye' tā ye' kimoie be' skéie ye' tso'ià wötëulewa Jesús tté buaë pakè kueki e' dalewa. ¹⁴Erë kè ye' éna ì wák kám be' tö ikewò mù e' yoki. Ye' kij ikiane tö ì weke be' tö, e' übo be' wák er wa, kè dör tö ye' tö be' ké iuk e' kueki. ¹⁵Isalema ie' minea be' yoki ekuölö è as idöne tso' be' tā kekraë. ¹⁶Erë ie' dene e' kè dör kanè mësoie è, ie' dene be' yamiie Jesús tté wa dalér taië be' éna, e' dör buaë shute kanè mëso èse tsata. Ie' dalér taië ye' éna, erë ie' dör be' kanè mëso, ñies ie' dör wes be' él es Jesús wa. E' kueki be' ké idalértsök, ye' tö idalérítseke e' tsata.

¹⁷Be' tö ye' klö'wé be' yamiie Jesús mik erblè e' wa, e' tā ie' klö'ú wes ye' wák es. ¹⁸Ie' tö ilè sulu wamblé ö be' tö ie' ña'weke ilè kueki, eta ye' ña'ú iskéie. ¹⁹Ye' dör Pablo tso' yekkuö i' shtök ye' wák ulà wa, e' wák tö ie' nuì patueraë. Kè ye' éna ichak, erë kè be' éna ichökwa tö ye' ttò wa be' tö Jesús tté klö', e' kueki be' wà nuì tā'ia ye' a. ²⁰A yami, be' we'ikeyö, be' mú er buaë chò ye' a Skékëpa Jesús dalermik. Ye' er pabló Cristo batamik.

²¹Ye' wà ijcher buaë tö be' tö ye' iüteraë, e' kueki ye' tso' yekkuö i' shtök be' a. Ye' éna iane buaë tö ì kiéyö be' a, e' tsata be' tö iweraë. ²²Ñies Skéköl mú tö kawò mè ye' a a' pakoie wes a' tso' ie' a ikiök es. E' kueki u yulö ye' a.

Pablo e' chéat

²³Epafras tö be' shke'wémi. Ie' tso' wötëule ye' tā Cristo Jesús tté pakè kueki. ²⁴Ñies Marcos, Aristarco, Demas ena Lucas, e'pa kaneblöke Skéköl a ye' tā, e'pa tö be' shke'wémi ñies. ²⁵As Skékëpa Jesucristo er buaë chò be' a.

Yëkkuö kitule hebreowak a

Hebreos

Yëkkuö i' kite Israel aleripa erblé Jesús mik e'pa a. Ñies ie'pa kiè hebreowak ena judiowak. Kè yi wà ijcher yi tö yëkkuö i' kit. Pë' wele tö ibikeitsè tö Pablo tò ikit. Wele skà tö ichè tö Bernabé tö ikit. Wele tö ichè tö Apolo tö ikit erë kè s'wà ijcher yi tö ikit. Wele tö ibikeitsè tö ikité Roma wakpa tö Jerusalén suluo'wà e' yöki duas dabom kuryök Jesús kune'bak e' ukuöki (70 D.C.).

Israel aleripa erblé Jesús mik e' kueki e'pa bak weinuk. Ie'pa welepa éna ierblò Jesús mik e' olo'yak tå ishkakne Moisés ttè dikia. E' kueki yëkkuö i' kite ie'pa a ikimorak e' tkökwa darérëe Jesús mik. S'kitöukwakpa tö ie'pa wöbla'weke tö Jesús kè diché tå' ie'pa kimoie, e' kueki ie'pa kawötä ie'pa erblò imik e' olo'yök. E' kueki yëkkuö i' kité Jesús mik erblökwakpa a Jesús kkachoie ie'pa a i' es: Skëköl e' kkaché se' a Jesús wa as se' éna iar buaë. Ká iaiäæ tå ie' utbitu se' tå ittekölpa wa ena ibiyöchökwakpa wa ena Moisés wa, erë bataie tå iut se' tå ilà eköl è Jesucristo e' wa.

E' kíie tå ká iaiäæ Skëköl tö iyë'bak tö ie' kablörane Israel aleripa a. E' wà tka Jesucristo wa e' chè yëkkuö i' tö. Ñies sacerdotepa tö iyiwak jcheke Jerusalén ká bit ekké judiowak nuù olo'yoie. Iyiwak jchérke e' kè diché tå' se' nuù paiklottsa da'aie. E' kueki ie'pa tö ijcheke kékraë erë e' kè dör buaë shute Skëköl wöga. E' kueki Jesucristo kötewa etökicha è se' nuù paiklottsa, e' je' dör buaë shute Skëköl wöga. E' kueki Jesús dör ibua'ie. E' kueki se' kawötä erblkö ikastha'. E' kueki se' kawötä se'nuk e' meuletsa weinuk erblé Jesús mik e' kueki. Se' tò ie' watétsa e' tå Skëköl tö se' shuleraë wès ie' tò Israel aleripa shuli' es.

Skëköl ut se' tå ilà wa

1 1 Skëköl utbitu taië se' yépa bak ká iaiäæ e'pa tå ittekölpa wa. Ie' utbitu ie'pa tå taië kua'ki kua'ki. 2 Erë i'ñetå, mik ká i' erkewatke e' kewö ska' tå, ie' tté se' tå iwák alà patkë'itö ká i' ki e' wa. Tsawe tå ie' tò íyi ultane yö' ilà tå ñita. Ñies ie' tò ilà tkë'kabak as íyi ultane dò ie' ulà a aishkuö tå. 3 Skëköl Alà dör iyë olo taië e'. Wes Skëköl dör e' suë ie' dör.

Íyi ultane kicha a'tser ie' wā ittē diché taīe e' wa. Se' nū paiklétsaitō e'
ukuök̄i tā ie' tkék̄a ká jā a dalöiért̄a taīe Skék̄ol ulà bua'kka.

Skék̄ol Alà olo tā' taīe shute Skék̄ol biyöchök̄wakpa tsatā

⁴E' wa iwēnewā tö Skék̄ol Alà dör Skék̄ol biyöchök̄wakpa tso' ká jā a,
e'pa kos tsatā. Es ñies wes Skék̄ol tö ie' kiè iwák alà, e' dör bua'iewā wes
ie' tö ibiyöchök̄wakpa kiè e' tsatā. ⁵Skék̄ol yékkuö kí itso' kitule tö Skék̄ol
tö iché ilà a:

“Be' dör ye' alà;
íñe yō ikkachétke tö ye' dör be' yé.”^a

Erë ttē e' kè yéule ie' wā ibiyöchök̄wakpa isie a. Ñies Skék̄ol yékkuö ki
Skék̄ol tö ilà tté chè i' es:

“Ye' tö icheraë tö ye' dör ie' yé,
etā ie' dör ye' alà.”^b

Erë Skék̄ol kè wā ibiyöchök̄wakpa isie tté yéule es. ⁶Ñies mik ie' tö ilà
eköl ème, e' patkeketke ká i' a, etā ie' tö ittē yé' i' es:

“Ye' biyöchök̄wakpa ultane kawöt̄a ie' dalöiök̄ taīe.”^c

Ttē ekk̄e kos kuekī se' wā ijcher tö Skék̄ol Alà dör Skék̄ol biyöchök̄wakpa
ulitane tsatā.

⁷Mik Skék̄ol tö ibiyöchök̄wakpa tté cheke, etā ie' tö ichè i' es:

“Ye' tö ye' biyöchök̄wakpa patkeke wes siwā batsir̄ es,
e'pa dör ye' kanè mésopa patkekeyö wes bȫl wörkua wöñar es.”^d

⁸Erë ie' tö ilà tté cheke i' es:

“iA Skék̄ol, be' tö s'wëttseke s'blúie e' dör yöbië!
Be' tö s'wëttseke yësyësë.

⁹Sene yësyësë dalér be' éna, erë sene sulu ar suluë be' éna;
e' kuekī, ye' dör be' Kék̄ol, e' tö be' klö'wé tā ttsé!ne buaë méyö be' a
taīe be' malepa ultane tsatā.”^e

¹⁰Ñies Skék̄ol tö ilà tté cheke i' es:

“A Kék̄ol, tsawe tā be' tö ká i' yö!,
ñies ká jā ena ī kos tso' ikí e' yö! be' wák tö.

¹¹⁻¹²E' kos chörawa erdawa wes datsi' nurwā tā ierwa es,
e' kos manerdattsā wes s'datsi' mane'wē tā iwötrèwā es.
Erë be' tso'tke kenet. Be' kè manerpattsā, be' ser michoë.”^f

^a1.5 Salmo 2.7 ^b1.5 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13 ^c1.6 Deuteronomio 32.43

^d1.7 Salmo 104.4 ^e1.8-9 Salmo 45.6-7 ^f1.10-12 Salmo 102.24-27

¹³ Skëköl tö iché ilà a i' es:

"Be' e' tkóser ye' ulà bua'kka
dò mik ye' tö be' bolökpä mérö be' klò dikiä eta."^g

Erë Skëköl kë wä ttè e' yëule ibiyöchökawakpa isie a. ¹⁴ Skëköl
biyöchökawakpa dör wes siwa' es kë wërtä!. E'pa kos kaneblöke Skëköl a.
Ie' tö ie'pa patkeke wëpa tsatkërdaë, esepa kimuk. E' kueki ie' kë wä ttè
ese yëule ie'pa isie a.

Skëköl Alà tté buaë e' kawöta dalöiè

2 ¹ Skëköl Alà dör íyi ultane tsata, e' kueki se' ké e' tkökwa darerë ie'
tté buaë moki ttsëule se' wä, e' a as kë se' mi'ne wes kanò èmi di'
ki es. ² Skëköl tö ittè dalöieno, e' me'atbak ibiyöchökawakpa wa se' yëpa
bak ká iaiqæ e'pa a. Wëpa kos kë wä ttè e' dalöieno!, e' nuí ki ie'pa weine
wes ikawöta weinuk es. ³⁻⁴ Es ibak ie'pa ta, erë Skëköl Alà tté buaë, e' è
wa se' tsatkërmi, e' dör ttè bua'iewa ttè ultane tsata. S'tsatko tté, e' tsä
yë! Skëkëpa Jesùs wák tö. Wëpa tö ttè e' ttsë!, e'pa tö iyë'ne se' a ta iwà
kkachérakitö tö e' dör ttè moki. Nies i kë or yi a ese o! Skëköl tö ie'pa wa
taië kua'ki kua'ki iwà kkachoie tö i ché ie'pa tö e' dör moki. Nies Wiköl
Batse'r wa ie' tö imé se' a kanebloie buaë ie' a taië kua'ki kua'ki wes ie'
ki ikiane es. E' wa ie' tö iwà kkaché tö ie'pa ttè dör moki. Ttè e' wà kë
dalöieno se' wä, e' ta ñwes se' tkömisshkar inuí ulà a?

Jesús dë'bitu se' yamiie

⁵ Aishkuö ta ká i' mane'werattsane Skëköl tö buaë pa'ali, e' chök sa'
tso!. Skëköl tö ibikeitsbak tö ká pa'ali e' kë merpa ibiyöchökawakpa a as
ie'pa dò iwökirpaie. ⁶ Kë idör es. Ie' tö ibikeitsbak tö imerdaë s'ditsö ulà a.
E' dör wes itso' kitule Skëköl yëkkuö ki es, e' tö ichè:

"A! Skëköl, ñS'ditsö dör yi? ñlök e' ska' be' er de?

ñWes ie'pa ki be' tkine?

⁷ Erë ekuölö è ie'pa yö' be' tö be' biyöchökawakpa dikiä diöshet tsir.

Erë ie'pa yö'bö olo ta' taië dalöiärtä! taië.

⁸ Ie'pa tkë'ka be' tö íyi ultane yö'bö e' wökirie."^h

Yëkkuö e' ichè tö Skëköl tö se' tkë'ka íyi ultane yö' ie' tö e' wökirie. "Íyi
ultane" e' wà kiane chè tö kë i kuy!, e' kë kuy! se' ulà a. Erë iññe ta kam
se' tö isañwa es. ⁹ Erë se' wä ijcher tö i ché yëkkuö e' tö, e' wà tka Jesùs
wa. Ie' yone s'ditsöie, e' wöanewa Skëköl biyöchökawakpa dikiä diöshet
tsir ekuölö è. Skëköl er buaë ché se' a, e' kueki ie' tö Jesùs me'ntsä ttèwa

^g 1.13 Salmo 110.1 ^h 2.6-8 Salmo 8.4-6

sulitane nuñ skéie. Jesúz weine siaré kötewä se' skéie, e' kueki Skéköl tö ie' kika'ka tajë, tkë'ka íyi ultane blúie dalöiërta tajë.

¹⁰ Skéköl dör íyi ultane wì, e' kos tso' ie' wa ñies ie' a. Ie' ki ikiane tö se' tajë dör ie' ala'r esepa dò ie' ta ñitä olo ta tajë. E' wawé ie' tö Jesucristo wa. E' kueki buaë idir ie' a tö Jesúz weine kötewä s'tsatkoie. Es i kos kiane Skéköl ki tö Jesúz tö iwè s'tsatkoie, e' wéítö seraa.

¹¹ Jesúz ena se' batse'wekeitö, e'pa Yé dör eköl è, e' dör Skéköl. E' kueki Jesúz dör Skéköl Alà, e' kè jaéne ichök tö se' dör ie' elpa ena ie' kutapa.

¹² Es itso' kitule Skéköl yékkuö ki wé ie' tö ichè Skéköl a i' es:

"A Skéköl, ye' tö be' tté cheraë ye' elpa ena ye' kutapa a.

Mik ie'pa ñi dapa'uke, eta ye' tö be' kikeraka ttsè wa ie'pa kukua."^j

¹³ Ñies iska tso' kitule Skéköl yékkuö ki wé Jesúz tö ichè i' es:

"Ye' erblöraë Skéköl è mik."^j

Ñies ichèitö:

"Íe ye' dur, wépa me' Skéköl tö ye' a ala'rie, e'pa ta."^k

¹⁴⁻¹⁵ Se' dör Jesúz icha. Erë se' dör s'ditsö è. Se' ultane serkeïta sulu se' suar s'duòwä yokiï, e' wä se' tso' klöulewa. E' kueki Jesúz yóne s'ditsöie. Ie' dë'bitü e' muktsä ttèwä se' skéie e' alokaie bé iane s'duòwä wiie e' k*í*. Es ie' tö se' tsatkée, se' suar s'duòwä yokiï, e' ulà a. ¹⁶ Iwënewä buaë tö Jesúz kè dë'bitü Skéköl biyochökawä kimuk. Ie' dë'bitü se' dör se' yé bak ká iaiaë Abraham, e' aleripa kimuk. ¹⁷ E' kueki ie' yóne s'ditsöie wes se' es as ie' dò sacerdote kibiie se' tté chök Skéköl a e' wakanewekeitö yësyësë. Ie' dör s'ditsö wes se' es, e' kueki ie' tö se' sueke er siaré wa. Ie' wák e' me'ttsä ttèwä se' skéie as se' nuñ olo'yar se' k*í*.

¹⁸ Ie' weinebak ñies ie' erkiöone ì sulu wamblök, e' kueki i'ne ta wépa erkiöorke ì sulu wamblök, esepa kimermi buaë ie' a.

Jesúz dör Moisés tsäta

3 ¹A yampa, a' batseo Skéköl tö. Ie' tö a' klööñak as a' dò ie' ichaie. Jesúz bikeitsö bua'ie. Se' tö ichekekä tö ie' dör Skéköl tteköl bua'ie ena se' sacerdote kibiie mik se' erblöke e'. ² Skéköl tö ie' tkë'ka kaneblök se' sacerdote kibiie wakaneweëitö yësyësë wes Moisés tö, kanè me' Skéköl tö ie' a, e' wakaneo yësyësë es. Kos ì kiane wè Skéköl wé a' e' o' Moisés tö yësyësë. ³ Erë Jesúz dalöiërta tajë tkòka Moisés tsäta wes u wák dalöiërka u tsäta es. ⁴ Se' wä ijcher tö u ultane yué yile tö, erë Skéköl dör íyi ultane yuökwak. ⁵ Moki Moisés kaneblë yësyësë Skéköl wé a' ikanè mësoie. Ì o' ie' tö, e' wa ie' tö ì buaë kkachera Skéköl tö aishkuö ta Cristo wa e' klea! ⁶ Erë Cristo dör Skéköl wák alà, e' kaneblöke yësyësë se' dör wes Skéköl wé es e'pa wökirie. Ì buaë yé! Cristo tö tö idoiä se' a, e' wà panekesö kröröe ttsä'ne buaë wa kè tö ilo'ye! e' ta moki se' dör Skéköl icha.

ⁱ 2.12 Salmo 22.22 ^j 2.13 Isaías 8.17 ^k 2.13 Isaías 8.18

A' e' kkö'nú Skëköl kë watarttsa

7 E' kueki, i ché Wiköl Batse'r tö Skëköl yékkuö ki, e' wà iutó buaë. E' tö ichè i' es:

“I cheke Skëköl tö e' ttsé a' tö iñne ta,

8 eta kë a' er darë'ukwá iyöki wes a' yépa bak ká iaiaë es.

Ie'pa e' ka'ka e' uk kësik Skëköl wöa.

Ie'pa tö ie' wöñatkë' ká sir poë wé kë yi serku' taië e' ké a.

9 Skëköl tö iché tö duas dökä dabom tkëyök (40),

e' dalewa ye' tö i kë or yi a ese wé taië ie'pa se'woie, ie'pa kkö'noie, erë ie'pa tö ye' wöñatkë' taië.

10 E' kueki ye' ulunekä taië ie'pa ki eta ye' tö ie'pa ché i' es:

‘Kekraë ie'pa kë ki ikiar tö ye' ie'pa wëttsè,

ie'pa kë senak wes ye' ki ikiane es.’

11 E' kueki ye' ulunekä ie'pa ki eta ye' iché

tö ie'pa kë döpawa wé warma ie'pa enuweke ye' tö ee.”^l

12 A yamipa, a! e' kkö'nú dö' a' isie er sulurwá ta a' kë erblöia Skëköl chök e' mik ta a! e' batsötttsa iyöki. 13 E' skéie a' nì er diché iò këkraë s'tsatkë kewö tso'ia iñne ta e' dalewa. A' tö iú es as kë a' isie e' kitö'ù sene sulu wa ta a' er darérwá Skëköl yöki. 14 Se' erblò Cristo mik buaë këkraë dö ibata ekkë wes kuaë es, e' ta moki se' tso' ie' ta. E' kueki a' nì er diché iò buaë. 15 Skëköl yékkuö tö iché i' es:

“I cheke Skëköl tö e' ttsé a' tö iñne ta,

eta kë a' er darë'ukwá iyöki wes a' yépa bak ká iaiaë es.

Ie'pa e' ka'ka e' uk kësik Skëköl wöa.”^m

16 Wépa tö Skëköl ttò ttsë! erë ie'pa e' o' ie' wöa kësik kësik, ae' wakpa dör yi? ¿Kë dör ie'pa ultane yë'ttsa Skëköl tö Egípto Moisés wa, e'pa è?

17 ¿Yi ki Skëköl ulune dö duas dabom tkëyök (40)? ¿Kë dör ie'pa tö i sulu wamble' ká sir poë wé kë yi serku' e' a e'pa è? E' nuí ki idurulune. 18 ¿Yi a Skëköl tö ichétke: “A' kë döpawa wé warma a' enuweke ye' tö ee”? ¿Kë dör ie'pa tö ie' ttè daloseo'wa e'pa è? 19 Es se' tö isuë tö ie'pa kë erbléne ie' mik, e' kueki ie'pa kë dë'wá wé warma Skëköl tö ie'pa enuweke ee.

4 1 Nies Skëköl kablé! se' a tö se' döwami ie' tö se' enuweke e' a. E' kueki e' tso'ia e' dalewa se' kawötä e' kkö'nuk taië dö' se' wele kë ulà a idö. 2 Se' a Skëköl tté buaë e' pakane wes ie'pa bak ká iaiaë, e'pa a ipakane es. Erë ie'pa kë erbléne imik, e' kueki tté buaë ttsë! ie'pa tö, e' kë dör iie bua' ie'pa a. 3 Se' erblé Skëköl mik, e'pa dörawa ie' tö se' enuweke e' a. Erë wépa kë erblöky! ie' mik, esepa ché Skëköl tö iyékkuö ki i' es:

“Ye' ulunekä ie'pa ki eta yo ichétke

ie'pa kë döpawa wé warma ie'pa enuwekeyö ee.”ⁿ

^l 3.7-11 Salmo 95.7-11 ^m 3.15 Salmo 95.7-8

Ie' tö iché es, eré ie' kanè enewa mik ká i' yönë one eta. ⁴Skéköl tö íyi ultane yö' dò ká teröl. Ká de kul tā ie' eni!. Es itso' kitule wéle Skéköl yékküö ki. E' tö ichè:

“Ká de kul eta i kos yö'bituitö e' yönë one, e' kueki diwö e' wa ie' kë kaneblène.”^o

E' kueki se' wá ijcher tö moki Skéköl tö se' enuweke e' tso'tke. ⁵Erë ttè kitule chétkeyö, e' ki Skéköl tö ichè:

“Ie'pa kë döpawá wé warma ie'pa enuwekeyö ee.”^p

⁶Es se' wá ijcher tö Skéköl tö se' enuweke e' tso'tke se' a. Erë wépa a ttè buaë e' pakane kuaë, e'pa kë dë'wá, ie'pa tö idaloseq'wá e' kueki. ⁷E' ukuökí tā duas tka taijë eta Skéköl tö ttè e' è skà pakène se' a ì kit se' blú bak kiè David e' tö e' wa. Ttè kitule ñe' chétkeyö, e' dör i' es:

“Ì cheke Skéköl tö e' ttsé a' tö iñne ta,

e' ta kë a' er darë'ukwá iyöki.”

Es se' isuë tö ikewö skà mé Skéköl tö se' a as se' döwá ie' se' enuweke e' a, e' kewö dör iñne. ⁸Josué tö Israel aleripa enuúpa ie' kewö ska' ta, e'ma Skéköl kë wá ene skà yénene. ⁹E' wá kiane chè tö Skéköl tö se' enuwëmi wes ie' eni! mik ká i' yö'itö eta es, e' tso'iä wépa dör ie' icha esepa a. ¹⁰Wépa dewa Skéköl ene e' a, esepa enuraë wes ie' eni! es. ¹¹E' kueki se' kë e' diché iök shkowa ene e' a as se' kë isie tö ñe'pa kë wá Skéköl ttè iütene e'pa waköù.

¹²Skéköl ttè dör ttsé'ka, diché ta' taijë, e' tö iwakaneweke buaë tkòká tabè kà yaule dil'dië wi'kë io'kë e' tsata. Idökewá buaë dò se' er a, se' wiköl a. I kos dalermik se' serke tso' bléule se' er a, ena i kos bikeitkesö, ese weblekettsaitö tö buaë idir ö sulu idir. ¹³Se' e' chöraka Skéköl a. Ie' yoki iñ kos yö'itö e' kë a e' blénukwá. I kos tso' áie ie' wörki. E' kueki se' e' tkòwá darëre ie' ttè a.

Jesús dör se' sacerdote kibi buaë shute

¹⁴Se' wá sacerdote kibi tso' eköl, e' dör sacerdotepa ultane tsata. E' dör Jesús, ie' dör Skéköl Alà. Ie' mineatke tso' ká jaì a se' tté chök Skéköl a. E' kueki se' kawötä e' tkökwa darëre ie' ttè buaë klö'wëkesö, e' a. ¹⁵Se' sacerdote kibi e' wa se' wér siarë. Mik ie' bak senuk ká i' ki, eta eré ie' ma'oule i sulu kos wamblök wes se' es, eré ie' kë wá i sulu wambléne yës. E' kueki ie' wa ijcher buaë tö is s'ttsér mik se' ma'orke i sulu wamblök eta. ¹⁶E' kueki a' shkowá Skéköl wörki. Mik s'kimè kiane eta ikiösö ie' a, kë suar tå!. Ie' tö se' suéke er siarë wa, e' kueki ie' tö se' kimeraë er bua' wa.

5 ¹Wépa dör sacerdotepa kibipa e'pa kos tso' shukitule iwakpa shua kanebloie imalepa tté chök Skéköl a. Ie'pa kanè dör iyiwak jchëule ena ilè skà merke Skéköl a, ese wakanéuk imalepa nuì olo'yoie. ²Ie'pa dör

ⁿ 4.3 Salmo 95.11 ^o 4.4 Génesis 2.2 ^p 4.5 Salmo 95.11

wes imalepa es. Ie'pa diché kë dë'kä buaë ì sulu wöklö'woie. Ie'pa weirke siarë wes imalepa weir ì sulu ulà a es. E' kuekjí imalepa kë wöblaule íyi buaë wa, ąrkedö ì sulu a kékraë, esepa wérmi siarë ie'pa wa. ³Ñies ie'pa wakpa tö ì sulu wambleta!, e' kuekjí ie'pa kawötä iyiwak jchök mè Skéköl a ie'pa nuì ki ñies imalepa nuì ki. ⁴Kaneblök Skéköl a sacerdote kibiie, e' dör kanè buaë, dalöiërta! taië. Kë yi yörtä! sacerdote kibiie iwák er wa. E' shushteké Skéköl è tö tå itkékä sacerdote kibiie wes ie' tö Aarón tkë'ka es. ⁵E' sù Cristo kë e' tkénéka sacerdote kibiie iwák er wa e' kikoka. E' skéie Skéköl tö iché ie' a:

“Be' dör ye' alà;

i'ñe ye' tö ikkacheke tö ye' dör be' yé.”^q

⁶Ttè kitule skà tö iché ie' es:

“Be' dör sacerdote kekraë wes Melquisedec ese es.”^r

⁷Mik Jesúz tso'ia ká i' ki, età ie' kkoyë! Skéköl a taië aneule wi'wië iè wa ì wa. Skéköl è a ie' yermitta duèwa ulà a, e' kuekjí ie' tö iki! Skéköl a tö ye' yóttsa iulà a. Ie' tö Skéköl dalöieke taië, ittè iuteke buaë, e' kuekjí i kiéito e' iuté Skéköl tö. ⁸Eré ie' dör Skéköl Alà, eré ie' weine taië, e' wa ie' éna ianë tö wes s'weir Skéköl ttè dalöiè kuekjí. ⁹Mik iuk ie' patkéne e' wéitö seraa, età ie' de S'tsatkökwakie. Wépa tö ie' ttè iuteke, esepa kos tsatké michoë ie' tö. ¹⁰Ñies Skéköl tö ie' tkékä sacerdote kibiie wes Melquisedec ese es.

A' erblöke Cristo mik, e' kë olo'yar a' tö

¹¹Ttè ese tso'ia sa' wä yëno taië, eré kë a' éna ianuk bet, e' kuekjí iwà paké a' a e' dör darérëe. ¹²⁻¹³Ká iaiqäe a' erblé'mi Cristo mik, ikké tå warma a' detke s'wöbla'ukwakpaie. Eré a' skà kianene wöbla'wè Skéköl ttè tsawe tottola ese wa. A' dör wes ala'rla es kë a chkè darérë ñar, tso' tsu' è mik. Kám a' a iwër tö ì dör buaë ì dör suluë. ¹⁴E' skéie chkè darérë ese dör s'wöblauletke esepa a. Ie'pa a iwënetke tö ì dör buaë ì dör suluë. E' kuekjí ie'pa éna ianë mik tå buaë idir mik tå sulu idir.

6 ¹E' kuekjí Cristo ttè tsá wa s'wöblane, e' è kë charia kékraë. E' skéie Cristo ttè kí tso' taië, ese wa se' kí e' yuò as se' yör iskië wes se' kibirwa es. Kë se' kàne e' wöbla'ukne Cristo ttè tsá jchertke se' wä, ese wa. Se' wä ijchertke tö s'kawötä ì sulu nuì ki s'duowämi, ese kos olo'yök. Se' wä ijchertke tö s'kawötä erblök Skéköl è mik. ²S'wöskaë ttè ena s'ulà mùka s'yamipa ki ese tté wa se' wöblao'netke. S'duulewa shkerdakane ena s'weir michoë ese tté jchertke se' wä. ³E' kuekjí kë se' e' wöbla'ukia ttè ese wa. E' skéie se' kí e' yuò Cristo ttè skà tsol'ia ese wa. Skéköl tö ikewö mé se' a, e' tå iweraësö es.

⁴Wépa wöä ká ñine'bak Cristo ttè wa, eré e'pa tö ilo'yé, e' tå ɬwes kawö mermine ie'pa a er mane'ukne? Ì buaë mé Skéköl tö se' a, e'

^q5.5 Salmo 2.7 ^r5.6 Salmo 110.4

kak ttsëule ie'pa wə. Wiköl Batse'r dëñak ie'pa ki. ⁵ Ie'pa éna iane tö Skéköl ttè dör buaë. Skéköl kewö olo ta' taijë datske aishkuö ta, e' diché kak sçule ie'pa wə. ⁶ E' kos ttsëule ie'pa wə, e' watétsa ie'pa tö, e' ta' cwestie ie'pa dömine e' ska? E' dör wes ie'pa tso'ne Skéköl Alà ttökwañe wötewane krus mik es. Ie'pa tso' ie' wayuök sulitane wö wa. ⁷ Se' dör wes tē es. Íyi kuatkëne iki, kali yène iki buaë, warma e' wà tskirmi buaë wà wörmi buaë wes iwák ki ikiane es. Të ese a Skéköl er buaë chöraë. ⁸ Erë tē e' ki dika'chka tskine, kualkö tskine, i tskine, e' ta' e' kë dör iie bua!. Kukur ta' iwayenarketke i sulu a ta iñardawa.

⁹ A yamipa dalér taijë sa' éna, sa' ttöke a' ta' es, erë moki sa' iklö'wëke tō a' shköke buaë s'tsatkë ñalé ki. A' kë dör wes wépa tō Cristo watétsa esepa es. ¹⁰ Skéköl dör yësyësé. A' kaneblöke buaë ie' a. A' tō s'batse'r malepa kimeke buaë, e' wëkeia a' tō buaë. E' wa iwënewa tō moki a' éna Skéköl dalér. E' kos kë ska' ie' er chöpawa. ¹¹ Erë sa' ki ikiane tō a' ulitane tō, i buaë weke a' tō, ese kí ù er bua' wa dò ibata ekkë. Es i buaë kos panekesö, e' wà döraë a' ulà a' da'iae. ¹² Sa' kë ki ikiane tō a' bikér. E' skéie sa' ki ikiane tō a' dò wes wépa erblöta' moki Skéköl mik esepa es. I muk Skéköl kablë' se' a, e' wà panekesö enaë, e' wa iwà döraë se' ulà a.

Se' erblömi Skéköl kablë' se' a, e' mik

¹³ Mik Skéköl kablë' Abraham a, eta ie' kë kablëne yi skà ttò wa. Ie' kablë' iwák ttò wa, kë yi kù' ie' tsatä e' kueki. ¹⁴ Ie' tō iyé! Abraham a: "Moki ye' ichè tō ye' er buaë chöraë be' a taijë. Be' aleripa aloweraëyö taijë."^s ¹⁵ Ttè e' wà pané Abraham tō enaë ta' Skéköl kablë'ia, e' wà de iulà a. ¹⁶ Moki mik se' tō ttè mé yi a, eta imekesö yi dör se' tsatä, ese ttò wa. Mik se' tō ttè métke es, eta ttè e' ki kë i skà kù'ia chè. ¹⁷ Es nies Skéköl ki ikiane kkachè wöshak wépa a' ikablë' esepa a' tō moki iwà döraë ie'pa ulà a, kë imane'wepaneitö yés. E' kueki ikablë' iwák ttò wa. ¹⁸ Es se' éna iane buaë tō Skéköl tō ittè mé se' a iwák ttò wa, e' kë mane'wepaneitö yés, ie' kë kachöta' e' kueki. Ie' tō ittè mé se' a iwák ttò wa tō se' erblöke ie' mik e'pa tsatkeræitö. E' tō se' er pableke buaë. Ttè e' wà paneke se' tō kröröe, e' a se' e' tköwa darerë kekraë. ¹⁹⁻²⁰ Ttè e' wà paneke se' tō, e' tō se' tkewa' darerë wes tabechka tso' kanò wöklö'woie dayë shuña es. Jesúz míkane se' yoki kewe ká jai a. Ee ie' tso' Skéköl wé kibi e' úshu batse'r taijë shute, e' a. Úshu e' kköiëule àr datsi' buririë shukuar e' wa, e' etmik ie' tso' se' tté chök kekraë Skéköl wörki. Es ie' de se' sacerdote kibi kekraë wes Melquisedec ese es.

Jesús dör sacerdote kibi wes Melquisedec ese es

7 ¹ Melquisedec bak ká kiè Salem e' blúie. Nies ie' kaneblë' sacerdoteie Skéköl dör íyi ulitane tsatä e' a. Abraham e' ali'ka blu'pa skel wa

^s 6.14 Génesis 22.17

ilayök Lot minetser e'pa ki. Mik Abraham dotkene iu aq, eta Melquisedec dettsa ie' ñaletsuk ta ikié Skéköl aq as e' er buaë chò ie' aq. ² Nies dalì kos dë'ne Abram ulà a ñippè shuqa, e' blatéitö döka dabop, e' eyök méitö Melquisedec aq. S'kiè Melquisedec, e' wà kiane chè "sene yësyësë e' blú." Nies ie' dör ká kiè Salem, e' blú. Salem, e' wà kiane chè "sene bërë," e' kueki ñies ie' dör sene bërë blú. ³ Kè se' wa ijcher tö yi dör iyé, yi dör imì, yi dör iditsewö, mik ikune ö mik idu'wa. E' kos ke ku' kitule Skéköl yëkkuö ki. E' kueki se' to ichëmi tö ie' dör sacerdote ke erta'wa wes Skéköl Alà es.

⁴ Ibikeitsó buaë, e' ta a' wa ijcherdaë tö Melquisedec dalöiërtä' tajë sacerdotepa dör Leví aleripa, e'pa kos tsata. Abraham dör se' yé bak ká iaiqäe dalöiërtä' tajë ese. Ñippè shuqa ibolökpa dalì de ie' ulà aq, e' blatéitö döka dabop, e' eyök tsá méitö Melquisedec aq. ⁵ Leví aleripa yé tsá dör Abraham wes Israel aleripa malepa es. Leví aleripa è meneat sacerdotepaie. Ie'pa dör Israel aleripa malepa yamipa, erë itso' kitule Moisés ttè dalöiëno, e' ki tö Israel aleripa kos kawötä ifyi kos blatök döka dabop, ta e' eyök tsá muk Leví aleripa aq. ⁶ Skéköl kablë' Abraham aq tö ie' döraë skékëpa tajë. Erë Melquisedec ke dör Leví aleri, erë e' aq Abraham tö iifyi tsá mé. Nies Melquisedec tö ikié Skéköl aq as e' er buaë chò Abraham aq. ⁷ Sulitane wa ijcher tö yi tö e' ché o'ka aq, ese wák dör yi a iyëne e' tsata. ⁸ Israel aleripa tö iifyi tsá meke sacerdotepa duötä'wa esepa aq. Erë Skéköl yëkkuö tö Melquisedec chè wes ie' tso'ia ttsë'ka es. ⁹⁻¹⁰ Mik Abraham tö iifyi tsá mé Melquisedec aq, eta Leví kam kur. Erë se' to ichëmi tö Leví aleripa bak tö iifyi tsá mé Melquisedec aq Abraham wa, Abraham dör ie'pa yé tsá e' kueki.

¹¹ Ttè dalöiëno me' Skéköl tö Israel aleripa a Moisés wa, e' ichè tö Leví aleripa è meneat sacerdotepaie Israel aleripa ttè chök Skéköl aq as e' to ie'pa nuq olo'yò. Erë e' mú a nuq olo'yarmi se' ki sera, e' ma ke sacerdote ské kuq'ki kianeia. E' kueki Skéköl tö sacerdote ské patké. E' ke dör Leví aleripa e' eköl wes Aarón es. Ie' dör sacerdote wes Melquisedec ese es.

¹² Sacerdote wësepa ské maneone kuq'ki, e' ta ñies ttè dalöiëno tsá e' kawötä mane'wëtsa. ¹³⁻¹⁴ Sacerdote ské patké' Skéköl tö chèyö a' aq, e' dör Skékëpa Jesú. E' ke dör Leví aleripa eköl. Sulitane wa ijcher buaë tö ie' dör Judá aleri. Moisés ke wa i yëule tö Judá aleripa dömi sacerdoteie. E' kueki ke ie' aleri isie tkëuleka sacerdoteie.

¹⁵ Sacerdote ské tkënekane kuq'ki wes Melquisedec ese es, e' ta se' éna iwà qune tö ñies ttè dalöiëno meneat Moisés aq e' maneonettsa. ¹⁶⁻¹⁷ Skéköl yëkkuö ki itso' kitule tö ie' to Jesú aq iché i' es:

"Be' dör sacerdote kekraë wes Melquisedec ese es."^t
E' kueki se' wa ijcher tö Jesú ke tkëneka sacerdoteie ie' ditsewö wa wes Moisés ttè ki itso' kitule es. Ie' de sacerdoteie ie' ser michoë, ke duötä'wa,

^t7.16-17 Salmo 110.4

e' diché wa. ¹⁸⁻¹⁹ Moisés ttè dalöiëno bak kenet, e' kè a yi qnuk buaë yësyësë Skëköl wöa. E' kè diché ta', kè dör lie bua' ese woie. E' kueki ttè e' maneonettsa. E' skéie ttè pa'ali wà panekesö kröröe e' dör ibua'ie ttè këchke tsata, e' wa se' e' batsowami buaë Skëköl mik kë ki ì sulu nuí ta'ia.

²⁰ Nies mik Skëköl tö Jesús tké'ka sacerdoteie, eta ie' kablé'ia iwák ttò wa tö ikaneblò michoë sacerdoteie. Ie' kë kablène es sacerdotepa dör Leví aleripa, e'pa a. ²¹ Erë mik ie' tö Jesús tké'ka sacerdoteie, eta ie' kablé'ia iwák ttò wa ttè i' wa:

“Be' dör sacerdote kékraë.

Ye' kablé be' a ye' wák ttò wa, e' kë olo'yepayö yës.”^u

²² Es Skëköl kablé' Jesús a, e' wa se' wa ijcher moki tö ttè pa'ali mène se' a, e' dör bua'iewa ttè këchke mène Israel aleripa a e' tsata. Jesús wa se' wa ijcher yësyësë tö iwà suerasö.

²³ Nies sacerdotepa dör Leví aleripa, e'pa duotä'wa, e' kueki ie'pa kë a kaneblène kékraë. E' kueki ie'pa ské tkëuleka tajë. ²⁴ Erë Jesús ser michoë, e' kueki ie' kë skéie yi tkënuukka. ²⁵ Wépa kos shkökewa Skëköl wörki Jesús batamik, esepa tté chök ie' tso'ie kékraë Skëköl a, e' kueki ie'pa kos tsatkërmi ie' a buaë kékraë.

²⁶ Es se' isuë tö Jesús dör sacerdote kibiie chökle. Ie' dör batse'r. Kë i sulu ku' iki, kë iauleka sene sulusi wa. Ie' butsuletsa pë' sulusipa yöki. Skëköl tö ie' tkéka ká jaì a fyí ultane tsata. Sacerdote ese kiane se' ki. ²⁷ Ie' kë dör wes sacerdote kibi malepa es. Ká bit ta ie'pa kawötä iyiwak jchök mè Skëköl a ie'pa nuì kueki. E' ukuöki ta iyiwak kí jchekerakitö mè Skëköl a imalepa nuì kueki. Erë e' kos skéie Jesús e' me'ttsa ttëwá etökicha è se' nuì patuoie, e' kë skà tköpaia. ²⁸ Wépa tkëuleka sacerdotepa kibiie Moisés ttè wa, moki e'pa dör wes s'malepa es, kë diché dë'ka e' kkö'nuk buaë yësyësë. Erë Moisés ttè kite, e' ukuöki ta Skëköl kablé' iwák ttò wa tö ie' alà tkérda ka se' sacerdote kibiie, e' dör se' sacerdote kibi yöbië bua'iewa yësyësë e'!

Jesús dör ttè pa'ali me' Skëköl tö, e' wakanéukwak

8 ¹ Ì kos cheratse sa' tö e' wà dör i': Jesús tso' se' wa sacerdote kibiie. Ie' tkér dalöiërtä' tajë ká jaì a Skëköl ulà bua'kka. ² Ie' dör se' sacerdote kibi. Ie' tso' iwakanéuk Skëköl wé batse'r chökle tso' ká jaì a e' a. E' kë yöne s'ditsö wa, e' yö' ie' wák tö.

³ Sacerdote kibi kos tkénekä iyiwak tso'rak iwä jchë mè Skëköl a ena ì skà mekerakitö, e' wakanéuk imalepa tsatkoie ie'pa nuì ulà a. E' kueki Jesucristo kawötä nies ilè muk Skëköl a se' tsatkoie. ⁴ Erë ie' kë tö ikaneweñu' ká i' a, iwakanewekeitö ká jaì a. Moisés ttè dalöiëno tö ichë tö Leví aleripa è tkérkämi sacerdoteie. E' kueki Jesús mü tö iwakaneweke

^u 7.21 Salmo 110.4

ká i' a, e'ma ie' kè tkënukkä sacerdoteie, ie' kè dör Leví aleri e' kueki.
 5 Ì kaneweke sacerdotepa tö ká i' a, ese dör ibua'ie tso' ká jaì a, e' kleeke ie'pa tö ká i' a. E' dör wës ibak Moisés tå es. Mik Moisés tö u yueketke Skëköl a, etå Skëköl tö iché ie' a: "Ittsó, ì kos yuô wës be' a ikkayëne Sinaí këbata a e' suë." E' kueki se' wä ijcher tö Skëköl wé kibi tso' ká i' a, e' dör ichökle tso' ká jaì a e' klí è. 6 Erë Jesúz tkënekä se' sacerdote kibiiie, e' wakanewekeitö buaë sacerdotepa tso' ká i' a e'pa tsata. Ñies ie' batamik ì muk Skëköl kablë' se' a ttè pa'ali wa, e' dör ibua'ie. E' kueki ttè e' dör buaë shute ttè këchke tsata.

Ttè tsá mène Israel aleripa a, e' kè dalöta'ia

7 Ttè tsá mène Israel aleripa a, e' mú dör wë' as Skëköl tö se' kiowä buaë, e'ma ttè skà pa'ali kè kianukia. 8 Erë ie' isuë tö ie'pa kè wä ttè tsá mène ie'pa a, e' wä iutëne buaë. E' kueki itso' kitule Skëköl yëkkuö ki e' tö ie'pa chè i' es:

"Skëköl tö ichè: Aishkuö tå kawö döraë,

e' kewö ska' tå ye' tö ttè pa'ali meraë Israel wakpa a ena Judá wakpa a.

9 Ttè e' kè dör wës ttè tsá me' ye' tö ie'pa yépa bak ká iaiqë e'pa a es.

Ttè e' me'yö ie'pa a mik ie'pa ulaië'yö er bua' wa ibak klöulewa
Egipto e' yottsaie eta.

Erë ttè me'yö ie'pa a, e' wä kè iutëne ie'pa wa,
e' kueki ye' tö ie'pa me'at.

10 Ñies Skëköl tö ichè:

Ttè pa'ali meraëyö Israel aleripa a aishkuö tå, e' dör i' es:

Ye' ttè dalöieno e' merdaë ie'pa er a,

tå ie'pa tö iijüterae er bua' wa iwákpa er wa.

Ye' döraë ie'pa Këköl,

ta ie'pa döraë ye' icha.

11 Ie'pa kos, tsitsirpa dò këkëpa,

e'pa batsdaë ye' mik.

E' kueki kë ikiarpaiå tö yi tö iyamipa ö o'ka wöbla'weia as ibats ye'
mik.

12 Ì sulu kos wamblekerakitö, e' nuí olo'yeraëyö ie'pa ki,
kè ibikeitsepaiayö."^v

13 Es Skëköl tö ichè tö ttè pa'ali meraëitö se' a. E' wa ie' tso' ichök tö ttè tsá mène, e' dör këchke wöitewa. Ì kos ianewatke këchke, e' bet tå kë ikü'ia.

Cristo dewa Skëköl wé a ká jaì a se' tté chök

9 1 Ttè dalöieno tsá me' Skëköl tö Israel aleripa a, e' a ttè tso' tö wës ie'pa kawötå Skëköl dalöiè e' wakanéyk. Ñies ie'pa wä u tso' etkue

^v 8.8-12 Jeremías 31.31-34

batse'r ká i' a iwakanéwoie. ² Ie'pa tō u yö' Skéköl dalöiè e' wakanéwoie, e' blatérakitö böt. Úshu kewe e' kiè úshu batse'r. Úshu e' a bö'wö taloka tso' et, ñies ká' tso' et, e' kí pan meke Skéköl a, ese me'r. ³ Úshu skà tso' datsi' buririë shukuar, e' etmik, e' kiè úshu batse'r taië shute. ⁴ Úshu e' a ká' tso' yöule orochka wa íyi masmas ña'wqie Skéköl a e!. Ñies kalkuö tkér ek, e' paiëulewá orochka wa. Kalkuö e' shua tka' tso' etk yöule orochka wa. Tka' e' a chkè me' Skéköl tö Israel aleripa a kiè maná, e' kak tso' blëule. Ñies kalkuö ñe' shua Aarón shko kéli përi tskineka, e' tso' blëule. Ñies ishuá ák tak tso' böt, e' ki Skéköl tö ittè dalöiëno kit. Kalkuö e' kiè Ttè Mène Ni A Kélkuö. ⁵ Kalkuö e' bata kí Skéköl biyöchökwak pik tå' kiè kérub, e' diököl tulur böt. E' tō se' a iwà kkacheke tö Skéköl olo tso' ee. Ipir meuleka kalkuö kköshto bata kí, ee Israel aleripa nuì olo'yarke. Eré i' tå íyi ekké kè wà pakanuktsa ye' a ijskië.

⁶ Es íyi ultane bak kaneoule buaë Skéköl wé a, tå sacerdoteba bak shkökwá kekraë úshu batse'r e' a iwakanéuk. ⁷ Eré sacerdote kibi, e' è a kawö tso' shkowá úshu skà tso' dör batse'r taië shute e' a. Ee ie' döwami etökicha è duas wa duas wa. Mik ie' mi'l'kewa ee, eta ie' wä iyiwak pé mi'ke mè Skéköl a e' nuì kí, ñies i sulu wamblé pé' malepa tö kë wà jcher ie'pa wä, ese nuì kí. ⁸ E' kos wa Wiköl Batse'r tö se' a iwà kkacheke tö úshu batse'r, e' wakaneorkeia, e' dalewa kë sulitane döpawá úshu batse'r taië shute e' a. ⁹⁻¹⁰ I kos kaneweke judiowak sacerdoteba tö ttè dalöiëno tsá mène ie'pa a, e' wa, e' dör chkeie, di'yeie, se' batse'weie, ese kos dör s'pa kikké è batse'woie. E' tō se' kimeke kam ttè manerne e' dalewa è. E' kueki i meke ie'pa tö Skéköl a idalöiè e' wakanéwoie, ñies iyiwak kos jcheke mè ie' a se' nuì kí, ese kos kë a wépa tö ie' dalöieke es, esepa erbikè pairinuk. Ie'pa itsé tö inuì tso'iä ie'pa kí. Eré i kos kaneweke ie'pa tö Skéköl wé a, e' tō ttè pa'ali mé Skéköl tö se' a Jesús batamik, e' wà kkacheke i'ñe ta.

¹¹ Cristo dë'bitubak. Ie' dör se' sacerdote kibi. Ie' dör ttè buaë pa'ali me' Skéköl tö se' a e' wakanéukwak. Ie' dur iwakanéuk Skéköl wé tso' ká jaì a, e' a. Skéköl wé e' kë yone s'ditsö wä, e' kë dör wes íyi tso' ká i' a es. E' kueki Skéköl wé e' dör buaë shute itso' ká i' a e' tsata. ¹² Etökicha ème Cristo dewä Skéköl wé tso' ká jaì a e' shu batse'r taië shute, e' a s'tsatkioe. I wé ie' tō ee, e' dör wë!, kë ie' mi'pane iská kanéukne. Mik ie' dewä ee, eta kë ie' wä chibo ö baka pé mìne mè Skéköl a se' nuì kí. E' skéie ie' wák kötewa e' pé mí ie' wä. Es ie' tō se' yëtsa michoë se' nuì ulà a. ¹³ Wépa bak ttè këchke dikia, esepa iane ñá, e' tå chibo pé ö baka wë'ñé pé ese sklippeke sacerdoteba tö ie'pa kí ö isalema baka alaki pupula ña'weke ese muluchka diöblékä di' wa e' sklippekerakitö ie'pa kí. Mokí e' tō ie'pa pa kikké batse'wéne paiklé. ¹⁴ Eré e' dör es, e' yita buaë Cristo pé diché ta' taië iyiwak pé tsata. Skéköl Wiköl yöibi, e' batamik ie' wák e' me'ttsa ttèwa se' skéie wes iyiwak kë kí i sulu kú' mè Skéköl a ese es. Ie' pé tō se' erbikè paiklèmi i sulu nuì kí s'duöwami ese yoki as se' tō Skéköl chöök e' dalöiò.

¹⁵ Jesucristo dör ttè pa_q'ali me' Skéköl tö se' a, e' wakanéukwak. Ì sulu kos wamble' wépa bak ttè tsá mène e' dikia e'pa tö, e' nu_q ulà a ie'pa yénettṣa Jesús kötewa krus mik e' batamik. Nies e' batamik ì buaë yöbië muk Skéköl kablé' wépa klöö'bakitö as idò ie' ichaie esepa a, e' döraë ie'pa ulà a. ¹⁶⁻¹⁷ Ye' tö iwà pakè a' a i' es: Kam s'duòwə e' yoki s'wöblane ì mekesö s'yamipa a, ese yekkuö mukat. Yekkuö e' wà kë merpa, yi tö imé ese tso'i_q ttsé'ka e' dalewa. Iwak blénewa, e' è ta imermi. E' kueki s'kawöta isaukwä bua'ie tö yi tö imé, ese wák blénewatke yekkuö e' wakanéwomi.

¹⁸ Es nies ttè tsá mène, e' mène iyiwak jchëule e' pé tene ese wa. ¹⁹ Ttè tsá mène dalöiëno, e' wà paka' Moisés tö Israel aleripa kos a. E' ukuöki t_a chibo ena baka wë'ne pé shutuékaitö di' wa. E' sklippéitö yekkuö ki Skéköl ttè dalöiëno tso' kitule e' ki, nies e' sklippéitö Israel aleripa kos ki kal kiè hisopo e' ulatska mik datsi'tak batsë rratulewə e' wa. ²⁰ E' wekeitö t_a icheramiitö i' es: "Pé i' dör iwà kkachoie tö ttè mé Skéköl tö se' a e' tsá kaneonemite." ²¹ E' sù Skéköl wé ena ì kos tso'i_q Skéköl dalöië e' wakanéwoie, nies ese ki Moisés tö pé sklippé. ²² Mokí ttè dalöiëno tsá mène, e' wa t_a tsir et_a íyi ultane batse'wékene pé wa. Nies e' tö ichè tö iyiwak jchëule ese pé kë tene, e' t_a se' nu_q kë olonuk se' ki. ²³ Íyi tso' Skéköl wé tso' ká i' a e' a, e' dör i' tso' Skéköl wé tso' ká jaì a, e' klí è. Íyi ekké kawöta batse'wé iyiwak jchëule mè Skéköl a, ese pé wa. Erë Skéköl wé a íyi tso' ká jaì a, e' kawötä batse'wé ì dör buaë shute iyiwak pé tsata, ese wa.

²⁴ Ì buaë e' dör Cristo. Ie' kë dë'wə Skéköl wé shu batse'r yone s'ditsö wə tso' ká i' a, e' a. E' dör ibual'ie tso' ká jaì a, e' klí è. E' skéie ie' de ká jaì a Skéköl wé chökle e' a, ee ie' tso' Skéköl a se' tté chök. ²⁵ Judiowak sacerdotepa kibipa, e'pa kawötä shkökwa Skéköl wé shu batse'r tai_q shute, e' a iyiwak pé muk Skéköl a se' nu_q ki duas bik ekké etökicha etökicha. Erë Jesús kë dë'wə tai_q wes ie'pa es. ²⁶ Imú dör es, e'ma ká i' yone dò ikké ta, et_a ie' kawötä e' muktsa ttewa duas bit ekké. Erë e' kë dör es. E' skéie, i'ne t_a mik ká i' erkewatke, et_a ie' de e' muktsa ttewa se' skéie etökicha è se' nu_q kos paiklotta. ²⁷ Sulitane a kawö meneat duökwa etökicha è, e' ukuöki t_a se' shulirdaë. ²⁸ Es nies Cristo e' me'tsa ttewa etökicha è, se' tai_q e' nu_q paiklotta. Ie' skà dörane, erë e' kë dör se' nu_q shulök. Ie' dörane wépa tso' ie' panuk esepa tsatkök.

Ttè dalöiëno kë a se' nu_q pairinuktsa

10 ¹ Ttè dalöiëno mène ká iaiajë Moisés wa, e' dör i' bua'ie doi_q se' a Cristo batamik aishkuö ta, e' biyó yéne. E' dör wës ilo es, kë dör iwà chök. E' kueki ttè e' kë a wépa dökewa Skéköl ska' iyiwak jchök mè ie' a kekraë duas bik ekké esepa batse'onuk da'a. ² Ttè e' mú a ie'pa nu_q pairinetsa mokí, e'ma ie'pa er kë tö ie'pa kkatepai_q t_a ie'pa kë tö iyiwak jchepai_q mè Skéköl a. ³ Erë e' kë dör es. E' skéie mik ie'pa tö iyiwak jcheke mè Skéköl a duas bit ekké, et_a e' tö ie'pa er awékene ì sulu

wamblekerakitö ese ska!. ⁴E' wà dör tö se' nuì kè pairirpattsä baka wë'ñne pé wa ena chibo pé wa.

⁵E' kueki mik Cristo döketke ká i^l a, eta ì tso' kitule Skéköl yëkkuö ki, e' chéítö Skéköl a, e' tö ichè i^l es:

“Iyiwak jcheke mè be' a ena ilè skà tso' mè be' a,
e' kè kiane be' ki.

Eré be' tö ye' yueketke s'ditsöie chkà ta' diché ta'!

⁶Iyiwak jcheke ñia'wè wa'ñne be' a
ena ilè skà tso' mè be' a nuì paikloie,
e' kè wér bua' be' wa.”

⁷E' ukuöki ta Cristo tö iché Skéköl a:

“A Skéköl, i^l ye' dur ì kiane be' ki wè e' woie,
wes ye' tté tso' kitule be' yëkkuö ki es.”^w

⁸Kewe ie' tö iché Skéköl a: “Iyiwak jcheke mè be' a ena ilè skà tso' mè be' a, ñies iyiwak jcheke ñia'wè wa'ñne be' a nuì paikloie, ese kos kè kiane be' ki, kè iwér bua' be' wa.” Eré ie' tö iché es, eré ese kos yë'atbakitö dalöiè Skéköl ttè dalöièno tso'tke kitule e' ki. ⁹E' ukuöki ta ie' tö iché: “A Skéköl, i^l ye' dur ì kiane be' ki wè e' woie.” E' wa se' éna iæne tö iyiwak jcheke ie'pa tö ttè tsä dikä ese kos skéttsä Skéköl tö iskä pa'alí mokane, e' dör Cristo kötewä se' skéie e!. ¹⁰Ì kiane Skéköl ki e' wà o' Jesucristo tö. Ie' wák e' me'ttsä ttewä se' skéie etökicha è, kè skà tteta'waiä. E' kueki Skéköl tö se' batseo!

¹¹Kekraë judiowak sacerdotepa tö iwakaneweke. Ká bit ta ie'pa tö iyiwak jcheke mè Skéköl a sene sulu nuì ki. E' è kaneweke ie'pa tö taié kekraë, eré e' kè a nuì pairinuktsä. ¹²Eré Jesucristo e' me'ttsä ttewä se' nuì skéie etökicha è, kè skà tteta'waiä, e' ukuöki ta ká jaì a ie' tkë'ka dalöièrtä taié Skéköl ulà bua'kka. ¹³Eé ie' tkë Skéköl e' aléka ibolökpa kos ki, e' mekerö ie' klò dikä e' panuk. ¹⁴Ie' e' me'ttsä ttewä se' skéie etökicha è, e' wa wépa dör ie' icha, esepa batse'wéitö buaë ichökle Skéköl a etökicha è, kè batse'wè kianeia.

¹⁵Nies Wiköl Batse'l tö ichè tö e' dör moki. Ie' tö iché Skéköl yëkkuö ki i^l es:

¹⁶“Kawö döraë ta ye' tö ttè pa'alí meraë ie'pa a,
e' tö ichè i^l es:

Ye' ttè dalöièno e' merdaë ie'pa er a,
eta ie'pa tö iiüteraeer bua' wa iwákpa er wa.

¹⁷Ie'pa e' wamblò sulu kos,
kè e' bikeitsepaiä ye' tö.”^x

¹⁸Es se' éna iæne tö se' nuì olo'yane se' ki, kè se' kawötaiä ì skà muk Skéköl a se' nuì ki.

^w 10.5-7 Salmo 40.6-8 ^x 10.16-17 Jeremías 31.33,34

Se' a kawö mène shkowä Skëköl wörki

19 A yampi, e' kueki iñie tå se' döwami buaë Skëköl dör batse'r taië shute e' ska', kë suarta', Jesùs kötewä ipé tene taië, e' batamik. **20** Kë yi döta'wa Skëköl wörki éanas wes kë yi dë'wa éanas Skëköl wé úshu nanetkéar datsi' buririë wa e' etmik es. Erë Jesùs kötewä se' skéie e' chè datsi'uku jchénane e' tö. E' wa ñala pa'ali dò Skëköl ska', e' kköyë'ttsa ie' tö se' a, e' dör sene michoë e' ñalé. **21** Jesùs dör se' sacerdote taië. Ie' dör se' dör Skëköl icha, e'pa kos wökir. **22** E' kueki se' shkowä Skëköl wörki er moki wa ena erblè ie' mik yésyësé e' wa. Se' erbikè sulu e' pairiulettsa. Se' batse'ouletke, e' dör wes s'pa skuè buaë manene dìl maneneë wa es. **23** Skëköl ttò mokië. I uk ie' kablé' se' a, e' weraëtiö. E' wà panekesö kröröe. E' kueki se' e' tkowä darerë ttè e' a, kë tö ibikeitsè böt böt. **24** A' tö ibikeitsò tö wes a' a ñì kímermi as a' kí ñì daléritsò buaë, ñies as a' tö i buaë kí ù taië ñì kimoie. **25** Se' ñì dapa'uke, e' kë olo'yar a' tö wes se' welepa wöblane iwamblök es. E' skéie a' er kí diché iò ñita. E' yita mik se' tö isuë tö Skëkëpa Jesùs datskene, e' kewö dökewatke, eta a' er kí diché iërmi ñita.

26 Ttè mokië e' jchertke se' wa, erë e' ukuökì ta ì sulu wamblekeiasö wöbla wa, e' ta kë i kù'ia jchè mè Skëköl a' nuí olo'yoie se' ki. **27** Iwamblésö es, e' ta s'pauirke shulè wa, e' è tso' se' panuk. E' dör bö' ñarke taië wa Skëköl tö ibolökpa ewerawa e'. **28** Ká iaiæ yi tö ttè dalöiëno me'at Moisés tö, e' dalösewéwa ta ikkatökwakpa dör ból ö mañal, e' ta ese wák ttekewa kë ulé klóule. **29** E' dör es, e' ta wépa tö Skëköl Alà dalösewéwa ñwes esepa kë weirpa taië shute? Jesùs pé wa ttè pa'ali mène se' a e' wakaneone, e' pé tuë taië e' wa ie'pa batse'one, erë isuekerakitö wes se' ëse pé es. Nies Skëköl Wiköl er buaë ché se' a, e' chekerakitö suluë. ñWes ie'pa tkomishkar e' nuí ulà a? **30** Skëköl mik se' båtsë e' tö ichè iyékkuö ki i' es: "Ye' è wökì iské wérke wè. Yi tö ì sulu wamble ese ské werayö iki."^y Nies ichéítö: "Skëköl icha kos esepa shuleraë ie' tö."^z **31** iSe' ñarwa Skëköl chók ulà a weinuk, e' dör siarë ichók!

32 Erë a' éna ianú tö mik kuaë Skëköl tö a' er ñì o' Jesùs tté buaë wa, e' kewö ska' ta pë' tö a' we'ik siarë Jesùs tté buaë kueki. Erë e' kos dalë' ttsë' a' tö er bua' wa. **33** Mikle ta pë' tö a' yé' suluë, ie'pa tö a' we'ik siarë sulitane wörki. Mikle ta a' wák er wa a' e' ché weinuk wépa wirke es esepa ta. **34** Wépa wötëne s'wöto wé a Jesùs tté kueki, esepa su' a' tö er siarë wa, ie'pa kime' a' tö. A' wa ijcher tö ì bua'ie kë ertä'wa ese tso' taië a' wa ká jaì a, e' kueki mik pë' tö a' íyi kos yé'lur a' yöki, eta e' dalë' ttsë' a' tö ttsë'ne bua' wa. **35** A' kë e' ökwa a' wirke e' yöki, e' ské merdaë a' a taië, e' kueki iwöklö'ú a' tö darerë. **36** A' wirke e' dalë' ttsök a' kawöta

^y 10.30 Deuteronomio 32.35 ^z 10.30 Deuteronomio 32.36

bèrë er bua' wa as a' tö iù wes Skëköl kí ikiane es, ñies as ì buaë muk a'
a ie' kablé! e' müütö. ³⁷E' dör wes itso' kitule Skëköl yëkkuö kí es, e' tö
Cristo tté chè i' es:

“Wé kawöta dök e' datse kukuie,
e' kë kí kawö tköpa taië.
38 Erë wépa dör ye' icha serke yësyësë,
esepa erblé buaë ye' mik, e' kueki ie'pa ser michoë.
Erë ie'pa wépa suanékä ta ye' ttè olo'yérakitö,
e' ta kë ye' wa ie'pa wërpaiia buaë.”^a

Es itso' kitule Skëköl yëkkuö kí. ³⁹Erë se' kë dör wes wépa tö Jesús tté
buaë e' olo'yé esepa es. Ie'pa weirdaë siaré aishkuö ta. Se' erblöke buaë
Jesús mik, e' kueki se' tsatkérdaë.

Se' erblö Skëköl mik wes këkëpa bak ká iaiäe erblé! imik es

11 ¹Erblé Skëköl mik, e' wà kiane chè tö se' tö iklö'wé mokië tö
muk ie' kablé! panekesö, e' meraëitö se' a. Eré e' kë wërtä! i'ñne ta,
erë se' tö iklö'wé yësyësë tö iwà suerasö. ²Se' yépa bak ká iaiäe, e'pa bak
erblök Skëköl mik, e' kueki ie'pa yé! ie' tö tö ie'pa dör buaë ie' wöa.

³Se' erblöke Skëköl mik, e' kueki se' wa ijcher tö ie' tö íyi ultane yö'
iwák tté wa. E' wà kiane chè tö i kos wërtä! suésö i'ñne ta, e' yone ì kë
wërtä!, e' è wa.

⁴Abel erblé! Skëköl mik, e' kueki ì mé ie' tö Skëköl a inuì kí, e' dör bua'ie
ì mé Caín tö, e' tsata. Abel erblé Skëköl mik, e' kueki Skëköl tö ie' klö'wé
wes pë' buaë yësyësë es. Ñies ì mé ie' tö Skëköl a e' wér buaë Skëköl wa. Ie'
blenewabak ká iaiäe, erë ie' erblé Skëköl mik, e' tté pakarkeia i'ñne ta.

⁵Enoc erblé! Skëköl mik, e' kueki ie' kë blenewa. Ie' minetser ttsé'ka
Skëköl wà, e' kueki kë yi wà ie' nu kune. Skëköl yëkkuö ichè tö kám Enoc
mi'tser Skëköl wà, e' yöki ie' wér buaë Skëköl wa. ⁶Yi isie shkakwà Skëköl
wörki, ese kawöta iklö'uk tö mokí Skëköl tso!. Ñies ie' kawöta iklö'uk tö
wépa tö Skëköl yuleke er mokí wa, esepa ulà a iwà döraë. E' kueki kë se'
erblöku! Skëköl mik, e' ta kë se' a ì onuk wërmi buaë ie' wa.

⁷Noé erblé! Skëköl mik, e' kueki mik Skëköl tö ie' a iché tö ì sulu tköraë
ká i' kí kë súule yi wà ese, eta ie' tö ittë iuté. Ie' tö kanò bërie yué etö, e'
a ie' ena iyamipa e' è tsatkéne. E' wa ikkayéne tö imalepa kí nuì tso!. Ñies
sene yësyësë dòmi se' ulà a s'erblé Skëköl mik e' wa, e' de ie' ulà a.

⁸Abraham erblé! Skëköl mik, e' kueki mik e' tö iché ia: “Be' yú ká yé!yö
tö imeraë be' a e' a,” eta iuitéitö. Eré ie' kë wà ijcher tö ká wé a ie' mírö,
erë bet ta ie' yétsa iwák ká a. ⁹Ie' erblé Skëköl mik, e' kueki mik ie' de
ká yëne ie' a ee, eta ie' sené wes s'dami shkal ser es. Ie' sené úla yöule
datsi'tak wa, ese a. Ie' alà Isaac ena itala Jacob, e'pa ñies sené wes ie' es.

^a 10.37-38 Habacuc 2.3-4

Ñies ie'pa a ká e' muk Skéköl kablë!. ¹⁰Ká bua'ie kë erta'wa bikeitsbak Skéköl tö, yö'itö ká jaì a, e' wà pané Abraham tö. E' kueki ie' sene' wës s'dami shkal ser es, e' dale'lttseítö er bua' wa.

¹¹Skéköl tö iyë' ie' a: be' alà körakä be' alaköl Sara e' tä. Eré ie' dewatke kéküpala aluë, ñies Sara wake' kë döta' alàë, eré ie' iklö'wë tö Skéköl kablë' ie' a e' weraëti. E' kueki diché mène ie' a alà koka. ¹²Ie' dewatke kéküpala aluë, eré es ie' de alàë. Ilà e' wa ileripa dë'bitü taië kë shtar ekkë wës bëkwö tso' taië ö ttsä'wö tso' taië dayë kkömic kë shtar es.

¹³Ie'pa ekkëpa kos erblë' Skéköl mik, kë ilo'yane ie'pa wä, es ie'pa blérulune. Ká muk Skéköl kablë ie'pa a, e' wà kë dë' ie'pa ulà a ie'pa tso'iä tsse'ka e' dalewa. Eré ie'pa tö iklö'wë tö iwà döraë ie'pa ulà a aishkuö tä. E' dör ie'pa a wës ilo suè kamië es. E' kueki ie'pa tö iyë' tö ie'pa ser ká i kí wës ká kuä'kí wakpa dami shkal es. ¹⁴Wépa tö iché es, e' wa iwënewä tö ie'pa tso'iä ká yulök iwákpa a. ¹⁵Ie'pa mü tso'iä wé ie'pa manete, e' kë bikeitsök, e'ma ie'pa mi'mine buaë ká e' a. ¹⁶Eré ie'pa tö ká bua'ie e' kkecheke, e' dör ká tso' ká jaì a. Skéköl tö ká e' yö'bak ie'pa a, e' kueki Skéköl kë jaëne tö ie' kië ie'pa Kéköl.

¹⁷⁻¹⁹Skéköl kablë' Abraham a ttè i wa: "Be' aleripa chökle, e'pa döraë Isaac wa." Eré e' ukuökí tä ie' tö iché ia: "Isaac ttówä mè ye' a ye' dalöioie." Ie' kí ikiane suè tö mokí Abraham erblöke ie' mik, e' kueki ie' ima'wë es. Abraham erblë' Skéköl mik, e' kueki mokí ie' tö Isaac mekettsa wës Skéköl tö ie' a iyë' es. Ie' tö ibikeitsé tö ie' tö ilà ttewä, e' tä Skéköl a ishkerkämíne, e' kueki ie' tö ittekewa. Eré bata ekkë tä Skéköl tö ie' wöklö'wë. E' kueki ichémisö tö e' dör wës Isaac kötewa shkenekane es.

²⁰Isaac erblë' Skéköl mik, e' kueki ie' tö iyë', ila'r Jacob ena Esaú, e'pa a tö aishkuö tä Skéköl er buaë chöraë ie'pa a.

²¹Jacob erblë' Skéköl mik, e' kueki mik ie' blérkewa, e' këwö döketke, eta ie' tö iyë' italapa dör José ala'r e'pa a eköl eköl tö Skéköl er buaë chöraë ie'pa a. Ñies Skéköl dalöié ie' tö ie' e duedur ishko kéli mik e' dalewa.

²²José erblë' Skéköl mik, e' kueki mik ie' blérkewatke, eta ie' tö iché tö aishkuö tä Israel aleripa e' yörattṣarak Egípto. Es ie' ichéat tö mik a' e' yéttsa ká i a eta ye' nu tso' bléule e' tsúmi a tö blèwë wé a' mírö ee.

²³Ñies Moisés yé ena imì, e'pa erblë' Skéköl mik. Mik ie' kune', eta ie'pa tö isuë tö alala buaala kune. Egípto blú tö iyë' tö Israel aleripa alala kürke wëpa, e'pa kos ttekelur. Eré Moisés yé ena imì, e'pa erblé' Skéköl mik, e' kueki ie'pa kë suane blu' ttè yoki. Ie'pa tö Moisés blé döka si' mañat itsatkoie.

²⁴Moisés talane Egípto blú duöchkeie dalöiërtä' taië. Eré ie' erblé' Skéköl mik, e' kueki mik ie' de këchke, eta e' kos watétsa ie' tö. Ie' kë ki ikiane tö ie' kirwa Egípto blú duöchke. ²⁵Ie' a tä weinuk wépa dör Skéköl

icha, esepa ta, e' dör buaë tkòka sene sulu tö s'ttsë'weke buaë ekuölö è, ese kos tsata. ²⁶ I buaë döraë ie' ulà a aishkuö tå iskéie, e' è kí ie' er me'rie. E' kuékì ie' tö bikeitsé tö iweir kos wé pairine'bitu idì' wa s'blúie e' tté kí, e' dör buaë shute, íyi bua'bua tso' Egípto ese kos tsata.

²⁷ Moisés erblé! Skéköl mik, e' kuékì ie' e' yétsa Egípto, kë suane Egípto blú ulune yoki. Ie' e' tkewa dareré Skéköl kë wërtä! e' mik kë ilo'yane ie' wa. ²⁸ Ie' erblé Skéköl mik, e' kuékì ie' tö Israel aleripa patké Ie'pa Yépa Yérulune Egípto e' kewö tkö'uk. Ie' tö ie'pa patké obeja pupula ttökwa ta ipé sklippök ie'pa ukkö kos e' mik. Ie'pa tö iwé es as Skéköl biyöchökwak patké Skéköl tö s'ttökular, e' kë mi'wá u a alà wém tsá kune, esepa kos ttökular.

²⁹ Israel aleripa erblé! Skéköl mik, e' kuékì ie'pa tkami Dayë Mat shua wes iyök è kí shkè es. Erë mik Egípto wakpa mí ie'pa itöki, eta e'pa ki dayë unekà tö ie'pa kos ttélur.

³⁰ Israel aleripa erblé! Skéköl mik, e' kuékì ie'pa shké ká kiè Jericó kköiëule e' pamik dökä ká kul. E' ukuöki ta ká e' kköiëule kos, e' tkënettsa iški. ³¹ Nies alaköl sulusi kiè Rahab, e' erblé! Skéköl mik. E' kuékì mik wëpa ból patké! Josué tö Jericó weblök bér akir, eta e'pa kí kí'l'waitö bérë blé! itsatkoie. E' kuékì ie' kë dunewañak wëpa tö Skéköl ttè dalosewewa esepa ta.

³² Ye' a ikí yermi taië. Gedeón ena Barac ena Sansón ena Jefté ena David ena Samuel ena Skéköl ttekölpa kos, e'pa kos tté pakarmi ye' a, erë ye' kë kawö kune i' ta ipakoie seraq. ³³ Ie'pa ena pë' skà erblé! Skéköl mik wes ie'pa es, e' wa e'pa welepa e' aléka ká kuä'kí kuä'kí wakpa kí. Nies ie'pa welepa ttè daloiëno e' wakanewé yësyésé. Nies Skéköl kablé! ie'pa a, e' wà de ie'pa ulà a. Ie'pa welepa tö ma'name kkö tsatéwa. ³⁴ Ie'pa welepa kë kí bö' dakaneka. Ie'pa welepa ttekewatke tabè wa, e' tsatkée Skéköl tö. Ie'pa welepa kë diché ta', erë idiché iène. Ie'pa welepa nippé dareré ta ie' aléka ká kuä'kí nippökwakpa kí. ³⁵ Nies alakölpa bak erblök Skéköl mik, e'pa welepa dëutöpa shkenekane menene ie'pa a.

Pë' welepa skà erblé! Skéköl mik, e'pa klö'wéwa pë' tö ta iwe'ikérakitö taië siarë dò iduowá ekké. Erë ie'pa erblé Skéköl mik, e' kë watënetttsa ie'pa wá. Ie'pa wá ijcher tö ie'pa shkerdakane aishkuö tå senoie buaë shute, e' kuékì ie'pa ekemine áie, e' kë kinewa ie'pa wá. ³⁶ Ie'pa welepa wayöne taië, bune siarë. Ie'pa welepa skà monewa tabechka yöule ttsal'ie ese wa, es iminerak s'wöto wé a. ³⁷ Ie'pa welepa ttélur ák wa. Welepa ttélur jchëuletttsa shushaqé. Nies welepa ttélur tabè wa. Ie'pa bak shkök wí a dià a paiëule obeja kkuölit ö chibo kkuölit wa. Ie'pa dör siarë, töiène siarë, weine taië. ³⁸ Ie'pa dör buaë shute, kë dör bua' tö ie'pa ser imalepa serke ká i' kí e' shua. Erë ie'pa bak shkök wí a dià a ká sir poë wé kë yi serku' taië ese ska' ö kabata a. Ie'pa bak senuk siarë ákuk a ö kák a.

³⁹ Ie'pa ekképa kos erblé! Skéköl mik buaë, e' kuékì ie' wa ie'pa wëne buaë. Erë ie' kablé! ie'pa a, e' wà kám mer ie'pa a, ⁴⁰ ie' tö iskà bikeitséne

bua'ie se' batamik e' kueki. Ì buaë meke ie' tö se' a aishkuö tå, e' kiane ie' kí tö ie'pa ena se', e'pa ulà a idò ñitå. E' kueki kám idò ie'pa ulà a.

A' erblö Skéköl mik wes Jesús es

12

¹A yamipa, se' erblöke Skéköl mik ena se' serke ie' a, e' dör wes s'tur e' aloka as ì merke sià e' dò se' ulà a es. Wépa erblé! Skéköl mik ká iaiæ e'pa durulunebak, e' dör wes ie'pa tune e' ali'kabak es. Ie'pa ekképa dör taijé, e' kos erblé! buaë Skéköl mik, e' dör wes ie'pa iène se' turke e' sauk es, tö is se' mir. E' kueki ì kos tö se' wöklö'weke ese ulà watösö. Ì sulu wamblekesö, ese dör wes ttsa' mulitswå s'klö mik es, e' kueki ilo'yösö. Etå se' tunú dareré dò mik se' deka wé se' mi'kerö ee. ²Se' er müwa Jesús è kí. Se' erblöke Skéköl mik e' wérke Jesús wöki tsawe dò bataie. Ie' kötewå krus mik, e' dör jaë taijé, eré e' kë kí ie' tkine yës. Ie' wá ijcher tö ie' ttsë'rdaë buaë aishkuö tå, e' kueki idalë'ttséitö er bua' wa. I'hé tå ie' tkérkä dalöièrtä! taijé Skéköl tkér ikulé kí e' ulà bua'kka.

³Pé! sulusipa tö ie' we'ik taijé, e' kos dalë'ttséitö. E' bikeitsö buaë as a' kë shtrirwä erblök Skéköl milk ta ilo'yè. ⁴Moki a' tso' ñippök sene sulu tå, e' kueki a' weirke taijé, eré kám a' weir dò a' duòwa pë tér taijé ekké wes Jesús es. ⁵⁻⁶Skéköl yëkkuö kí ie' tö a' pattè wes ie' ala'r es, wësua e' chowa a' éna, e' tö iché i' es:

"A ye' alà, wépa kos dalér Skéköl éna, esepa paruekeitö.

Wépa klö'wé ie' tö ila'rie, esepa uñekeitö.

E' kueki mik ie' tö be' parueke, eta e' kë watöktsa be' tö.

Mik be' uñekeitö, etå kë be' erianuk."^b

Es itso' kitule Skéköl yëkkuö kí.

⁷A' weirke kos, e' wa Skéköl tso' a' paruöök, e' kueki e' dalë'ttsö er bua' wa. A' parueke e' wà kiane chè tö ie' tö a' sué wes ie' ala'r es. ¿Wé a' wa isuule tö alala kë parueta' iyé tö? ⁸Skéköl kë tö a' paruè wes ila'r ultane es, e' tå e' wà kiane chè tö a' kë dör ie' ala'r chökle, a' dör wes ñala ale es. ⁹Mik se' bak ala'rla, eta se' yé tso' ká i' kí, e'pa tö se' parueta' tå ie' dalöiè se' tö. E' dör es, e' yita buaë se' kawötä S'yé tso' ká jaì a e' dalöiök taijé as sene michoë dò se' ulà a. ¹⁰Se' yé tso' ká i' kí, e'pa tö se' parueta' ekuööl è wes ie'pa wa iwér buaë es. Eré Skéköl tö se' parueke se' kimoie as se' ser batse'r wes ie' es. ¹¹Mik se' padurke, eta e' këwö ska' tå kë ittsë'l buaë idaléne s'mik. Eré s'wöblane iwa, e' tå s'serdaë bëre yësyësé.

¹²E' kueki a' er diché ióne. A' erblöke Jesús mik, e' kë armi a' tö a' shtrine kueki. ¹³A' shkô kékraë ttè yësyësé e' ñalé wa as a' wépa kë erblöky! buaë Jesús mik, shkökeia wes s'klö kranewå shkô es, esepa kë kí ardö, e' skéie ie'pa buarne tå ishkòmi buaë.

Skéköl er buaë ché se' a, e' kë watarttsa

¹⁴A' e' mü senuk bëre sulitane tå. Nies a' e' mü senuk batse'r wes Skéköl ki ikiane es. Yi isie kë serku' es, ese kë tö Skékëpa Jesús suepa. ¹⁵A' ñi kkö'nú

^b 12.5-6 Proverbios 3.11-12

buaë as Skëköl er buaë chöke se' a, e' kë watòttsa yi tö. Yi tö iwatéttsa, ese dör a' shua wes kalkua sulusi tskirkä es. Mik ideka, eta imalepa taië sulu'wéwaitö. ¹⁶ A' kë kàne trënu. A' kë kàne ñ dör batse'r ese daloseukwá wes Esaú es. Ie' dör iyé alà tsá, e' kueki iyé íyi kuò meke ie' a. Erë e' wato'ttsa ie' tö iël a chkè tkä! etkë, e' è skéie. ¹⁷ A' wa ijcher tö e' ukuöki ta ie' kí ikiane tö iyé mú er buaë chò ie' a wes ie'pa wöblar alà wém tsá kune ese a er buaë chök es. E' kiéitö iyé a iè wa kköchë wa taië, erë kë wes ie' a ionukia, iwake' waténettsa.

¹⁸ Iñne ta a' kë döku! Skëköl wörki wes ká iaiaë se' yépa dë'rö ie' ska' es. Mik ie'pa dökewatke Sinaí kékata a, eta ká ttsenewa mía ttsettseë, e' shua bö' taië ñarke kabata kí, siwal bitsirke darérë, e' kos ttsé ie'pa tö sué ie'pa tö. ¹⁹⁻²⁰ Duk blarke taië ttsé ie'pa tö. Nies Skëköl ttöke e' ttsé ie'pa tö. Í ché ie' tö ie'pa a, e' yoki ie'pa suane taië. Ie' iché ie'pa a: "Yi deka kabata i' kí, se' ö iyiwak, ese kawötä ttewa ák wa." Ttë e' kë dalë'ttsenuk ie'pa a. E' kueki ie'pa kköchë taië tö mú kë ittiöia ie'pa ta. ²¹ Moki ñ sué ie'pa tö, ñ ttsé ie'pa tö e' tö ie'pa suawé taië. Nies Moisés wák kköchöwéítö ta ichéitö: "iTaië ye' painéka suane è wal!"

²² Erë iñne ta kë idör es a' a. E' skéie a' detke kabata kë wërtä! kië Sión kékata ee, e' dör Jerusalén tso' ká jài a e'. Ee Skëköl chök serke. Ee ie' biyöchökawakpa tso' taië, kë shtartä! ekké, e'pa daparke ie' kikökka. ²³ Ee wépa kos de Skëköl alà tsáie esepa tso' ñi dapa'uk ttsé'ne bua' wa. Ie'pa kië tso' kitule yékkuö tso' ee e' kí, e'pa shu a' dör. Ee a' detke Skëköl dör sulitane shulökawak, e' wörki. Nies a' detke pë' bak senuk yësyésë ká i' kí, esepa ta ñitá. Ie'pa yuétke Skëköl tö yësyésë, kë ñ kianeia ie'pa kí. ²⁴ Nies a' detke Jesús ska', ie' dör ttë pa'ali me' Skëköl tö se' a, e' kanéukwak. Ie' kótewa ipé tene taië, e' wa se' batse'wé Skëköl tö. Ie' kótewa e' dör s'tsatkoie, e' kë dör wes Abel kótewa, e' nuí kí iël tsáiëne es.

²⁵ E' kueki a' e' kkö'nú. Skëköl ttöke a' ta, e' kë watarttsa. Ká iaiaë wépa ta ie' ut ká i' kí, e' watétttsa ie'pa tö, e' nuí kë ulà a ie'pa bakyal, e' ta ñwes se' tkòyalmi iñne ta ie' ttöke ká jài a e' ttö watétttsasö e' nuí ulà a? ²⁶ Ká iaiaë mik ie' ut ie'pa ta, eta e' tö ká i' wöti! darérë. Erë iñne ta ie' iché: "kawö döraë ta ká i' wöti!weraëyö etökichane, erë kë dör ká i' è, nies ká jài kos wöti!weraëyö." ²⁷ Mik ie' tö iché es, eta e' wà kiane chè tö íyi kos yö'litö wöti!rtä!, ese wöti!weraëítö, skerattsaitö as ñ kë wöti!rtä! kë ertä!wa, ese è atne iskéie.

²⁸⁻²⁹ I blúie Skëköl tso' e' a se' tso', e' kë wöti!rtä! kë ertä!wa. E' kueki wëstela chòsö ie' a. Ie' dalò ta' taië wes bö' ñar taië es, e' kueki ie' daloiösö taië suane wa, wes ie' wa iwér buaë es.

Wes Jesús mik ेrblökawakpa kawötä senuk

13 ¹ A' ñi dalértsö buaë kekraë ñi elpaie, kë ilo'yar. ² Yi kë sñule a' wa, ese de a' u a, eta ikiowá buaë. Welepa tö io^c es eta Skëköl biyöchökawakpa dë'wá ie'pa u a, erë e' kë ane ie'pa éna. E' kueki kë a' éna ichökwa s'malepa kiökwa buaë a' u a.

^c 12.26 Hageo 2.6

³S'yamipa tso' wötëule s'wöto wé a, esepa kímu wes a' wákpa tso' wötëule ie'pa tå ñita es. S'yamipa welepa weirke Jesús ttè kueki, eta a' tö ibikeitsó wes a' wákpa weirke es.

⁴S'senewäbak e' tté dalöio. Wépa tö tté e' dalöséwéwá trë wa ì wa esepa wömerattsa weinuk Skéköl tö. E' kueki kè a' trënu yës. Kè a' tö s'senewäbak daloseukwa.

⁵Kè a' er mukwá inuklì kí yës. Skéköl tö iyë'bak i' es: "Ye' kè tö be' mepaat yës, ye' tö be' kkö'nè michoë."^d E' kueki ì tso' a' wa, as e' tö a' ttsë'ù buaë. ⁶Se' erblöke Skéköl mik, e' kueki kè se' suane ì yoki. Se' tö ichëmi wes itso' kitule Skéköl yëkkuö kí es, e' tö iché:

"Skéköl dör ye' kímuwkak,

e' kueki ì wëmi s'ditsö tö ye' ta, e' kè yoki ye' suane."^e

⁷A' wökirpa bak a' wöbla'uk Skéköl ttè wa, e'pa ska! a' er anúne. Wes ie'pa bak senuk kos ena wes ie'pa blénewa, e' bikeitsó buaë tå a' erblö Jesú mik wes ie'pa es. ⁸Jesucristo kè manerta!. Wes ie' dör ká iaiæ, es ie' dör lñie, ñies es ie' döraë aishkuö tå kekraë. ⁹E' kueki kè a' e' muktsa e' kitö'uk tté kuq'kí kos kè dör Jesú tté moki ese wa. Ttè dalöieno wele tö iché tö chkè wësele kè katar. Ttè ese kos kè dör iie bua' se' er diché ioie. Wépa tö ttè ese dalöike, e' kè tö ie'pa kímepe. Erë Skéköl er buaë chöke se' a, e' je' tö se' er diché iëmi buaë.

¹⁰Sacerdotepa bak ká tso' íyi moká Skéköl a e' wakanéuk, e'pa a kawö mène iyiwak ña'wekewa ká e' kí ese chikà kak katök. Erë se' erblöke Jesú mik, e' dör wes ká' ñe' wakanewekerakito es, ie' wa se' tsatkérmi. Erë wépa tso'ia erblök ká' ñe' mik, esepa kè a e' tsatkénuk. ¹¹Iywak jchök sacerdote kibi bak duas bik ekké nuì olo'yoie, ese pé tsukmi ie'pa bak Skéköl wé shu batse'r taië shute ee. Erë iyiwak ese nu ña'ukwa ie'pa bak ie'pa ká döwa e' wishet. ¹²Es ñies Jesú kötewa Jerusalén kköiëule e' wishet se' batse'woie ipé wa. ¹³E' kueki kè se' erblöia judiowak ttè dalöieno e' mik. Mishka bánet Jesú ta weinuk jaenuk wes ie' weine jaëne es. ¹⁴E' wà dör tö ká i' a kè se' wa ká ta' wes Jerusalén es. E' skéie ká yobië doi aishkuö ta, e' panuk se' tso' kröröe. ¹⁵E' kueki Skéköl kíkókäsö kekraë Jesucristo batamik. E' dör buaë wes iyiwak jchësö mè ie' a idalöioie es. E' kueki ikiökäsö s'wák kkö wa. ¹⁶Kè a' éna ichökwa ì buaë úk ena ñi kímu. E' dör buaë ñies wes íyi mekesö Skéköl a es. A' tö iwé es, e' ta e' wér buaë ie' wa.

¹⁷A' wökirpa wöñirke taië a' kkö'nè batamik. Ie'pa éna iane tö e' ki ie'pa chakerane Skéköl tö. E' kueki ie'pa ttò iutó ena idalöio. E' ú as ie'pa ttsë'ù buaë ikanè tö, kè kkochöky!. A' kè tö iwé es, e' ta e' kè dör buaë a' a.

¹⁸A' tö ikiö Skéköl a kekraë sa' ki. Sa' wá ijcher tö sa' er kè tö sa' kkateku' ì ki. Kekraë sa' e' ché senuk buaë yësyësë. ¹⁹Ñies ye' kkochò a' a tö a' ikiö Skéköl a as ie' tö ye' a ikewö mù tö ye' mi'ne bet a' weblök.

^d 13.5 Deuteronomio 31.6 ^e 13.6 Salmo 118.6-7

Yëkkuö shtökawak e' chéat

20-21 Skëkol dör sene bëré mukwak e' tö Skëkëpa Jesús shkeo'kane. As ie' tö i kós kiane a' kí senoie wés ie' kí ikiane es, e' mù a' a. Ñies i wér buaë ie' wa as ese kós uk ie' tö a' kò Jesucristo diché wa. Jesús tö ttè pa'ali yöbië mène se! a, e' kaneo! ie' pé wa. Ie' dör se' kkö'nukwak kibiie. iCristo kikökasö tajé kekraë! Es e' idir.

22 A yampipa, ttè böt mañat i' shtéyö a' pattoie, e' mú klö'ù a' tö er bua' wa. 23 Ñies ye' kí ikiane tö a' wá ijchenú tö s'yami Timoteo bak wötëule, e' yénettsane. Ie' de bet ye' ska', eta ye' wá ie' mil'ke e' ta mik ye' mil'ke a' weblök eta.

24 A' wökirpa kos ena s'batse'r malepa kos shke'ú ña. Ñies s'yamipa dör Italia wakpa tso' ye' ta, e'pa tö a' shke'wémi.

25 As S'yé er buaë chò a' ultane a.

Yëkkuö kit Santiago tö Santiago

Yëkkuö i' kit Santiago tö. Wëlepa tö ibikeitsè tö ie' dör Jesùs ël eköl. Ie' bak senuk Jerusalén ena ee' ie' bak Jesùs mik erblökawakpa wökirie. Ñies mik Jesùs ttekölpa tsá ena Jesùs mik erblökawakpa wökirpa malepa e'pa ñì dapao¹ Jerusalén Pablo kanè pakoie, età Santiago tso' iwökirie (Hechos 15 sáú). Mateo 13.55,56 tö Jesùs ëlpa ena ikutapa e'pa chè.

Israel aleripa erblö² Jesùs mik esepa taië bak senuk ká bánet kua'ki kua'ki a o'kapaie. E'pa a Santiago tö yëkkuö i' kit. Yëkkuö i' kit ie' tö kabene kua'ki kua'ki cheke erë e' yoki ie' tö iché: Mik se' serkeià ká i' ki età se' weirdaë Jesùs mik erblö³ kuëki, e' wa Skëköl tö se' kimeke senuk yësyësë ie' a. E' kuëki kë se' kàne tkinukwà se' weirke e' wa. Se' ké ttsë'nuk buaë mik s'weirke età. Es Santiago tö iché.

E' kíetä ta ie' tö iché wes se' serke ena ì weke se' tö, e' wa iwënewà tö moki se' erblöke Jesùs mik ö au. Wes se' tö s'malepa suëke e' dör ibua'ie. S'siarëpa ki Skëköl tkirke ena ie' wöa ta sulitane dör ñies. E' kuëki kë se' kàne inuköl blúpa saúk buaë se' s'siarëpa tsata.

E' kíetä Santiago tö iché tö inuköl blúpa tö s'siarëpa watëtsà ena kë ipatuë buaë, esepa ki taië kabene tso' S'yé wöa, e' tö iwe'ikeraë s'siarëpa we'ikè e' nuí ki.

Shke'wè

1 1 Ye' dör Santiago. Ye' dör Skëköl ena Skëkëpa Jesucristo, e'pa kanè méso eköl. Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' dör Skëköl icha^a e'pa a. A' shke'wémiyö.

S'weirke kós e' dalë'ttsòsö

2 A ye' yamipa, mik ì sulu tköke a' ta tsakië a' ma'woie, età a' ibikeitsö: "iAyécha buaë ye' ta!" 3 E' wà dör tö a' wà ijcher tö mik se' erblöke Skëköl mik e' ma'lörke, età e' tö se' kimeke e' tkökwa darërëe. 4 E' kuëki a' e'

^a 1.1 a' dör Skëköl icha: Griegoie ttè i' dör: ditséwö dabom eyök kí ból bakyalmi ká wa'ñe.

tkówá darérëe erblök Skéköl mik, kë ilo'yar as a' er kurwá buaë darérëe wes ie' kí ikiane es, kë i kiarpai a' kí ie' wöga.

⁵Erë a' welepa kë éna iané tö i dör bua'ie wè, e' ta ikió Skéköl a ta ie' tö a' kimeraë as a' éna iwà ar buaë. E' kiésö ie' a, e' kë tö ie' tsiriwè.

Ie' tö i buaë meke sultane a taijé kë ertal'wa ekké. E' kuekjí ikió ie' a.

⁶Erë mik a' tö ilè kié ie' a, eta a' erblöd darérëe ie' è mik, kë ibikeitsar bötböt. Yi ibikeitséka bötböt, ese dör wes dayé uyè siwa' tö wì a dià a es, kë merta'wa bérë. ⁷⁻⁸Yi dör es, ese erbiköke bötböt kékraë, kë erbikò etkëme. E' kuekjí ese kë tö ibikeitsök tö Skéköl tö i mèmi ie' a.

⁹S'yamipa siarépa erblöke Jesús mik, esepa ttsé'nú buaë shute, Skéköl tö ie'pa tkéka pë' taijé ie' a e' kuekjí. ¹⁰Es ñies s'yamipa inuköl blúpa erblöke Jesús mik, esepa ttsé'nú buaë shute, Skéköl tö ie'pa wöewa dioshet e' kuekjí. Ie'pa ta itkoraë wes ma'ma wörkua es. ¹¹Mik diwö dekä ba'baë, eta e' tö ma'ma wörkua alabewewa anewa, kë wériq buaë wes kuaë es. E' sué itkoraë inuköl blúpa ta, ie'pa íyi tso' taijé, e' shua iblérda warak.

¹²Wépa ma'orke e' dalëttsekerakito er bua' wa, ayécha buaë esepa. Ie'pa dettsa buaë, e' ta sene michoë merdaë ie'pa a iskéie. E' muk Skéköl kablé' wépa éna ie' dalér esepa kos a.

¹³Mik yi erkié i sulu wamblök, e' ta kë ichar: "Skéköl tö ye' erkiowé i sulu wamblök." Kë yi a Skéköl erkinuk i sulu wamblök. Ñies Skéköl kë tö yi erkiowepa i sulu wamblök. E' kuekjí kë yi kànne ichök: "Skéköl tö ye' erkiowé i sulu wamblök." ¹⁴E' skéie, se' wák dér suluë, e' tö se' erkioweké i sulu wamblök ta sulu se' éna iwamblak. ¹⁵E' ukuökí ta iwawamblésö. E' ukuökí ta se' wöblanewatke i sulu è wamblök, e' nuí kí s'duörawa.

¹⁶A yamipa dalér taijé ye' éna, kë a' e' kitö'lük. ¹⁷Ì kos dör buaë yësyësë tso' se' wà, ese meke se' a S'yé tso' ká jaì a, e' tö. Ì kos dalöburke ká jaì a, e' yö' ie' tö. Íyi ekké kos e'olo maneorta'ne, erë ie' kë e' mane'uta'ne. Ie' wák dér buaë yësyësë kékraë. ¹⁸Ie' wák er wa, ie' tö ibikeits se' er mane'ük pa'ali ie' ala'rie, se' tö ie' ttè moki klö'wé e' batamik. Ie' tö iwé es as se' dö íyi kos yö' ie' tö ese tsá bua'ie.

Skéköl ttè iutösö

¹⁹A yamipa dalér taijé ye' éna, ye' ttò ttsö. Mik yile ttöke a' ta, eta ikukueblö bua'ie, kë iiutar bet ena kë a' ulunukka bet. ²⁰Se' ulur e' kë tö se' kë senuk yësyësë Skéköl wörki. ²¹E' kuekjí e' ya'wé kos ena i sulu skà tso' taijé, ese kos watöttsa uyötttsa a' tö seraqa. E' skéie Skéköl ttè tso' se' er a, e' klö'ü, e' wà iutö bérë er bua' wa. Ttè e' tkéule a' a wes íyi kuatkësö es. Ttè e' a' tsatkërmi.

²²Erë kë a' tö Skéköl ttè kittsar kukuò è wa, iwà iutö mokië. A' kë tö iwé es, e' ta a' e' kitö'luke. ²³Yile tö Skéköl ttè ttsé kukuò è wa, erë kë itö iwà iutè, e' ta ese dör wes wém e' saù wösuo wa es. ²⁴Ie' e' sué wösuo wa

tq imia, erë bet iéna ichowa tö ì suéitö iwö ki. Tq ciók ie' e' wö sué? ²⁵ Erë yi er me'rie ttè dalöiëno yësyësë tso' s'yottsa ì sulu ulà a e' ki, tq e' a ie' tkökewa darérëe ena iwa iütekeitö buaë, kè ichöta'wa iéna, ese a Skéköl er buaë chöraë ì kos wekeitö e' a.

²⁶ Yi e' bikeitsò tö ie' dör Skéköl dalöiökawak mokië, erë kè ikkò ki ì sulu blërta'wa che, e' tq ese e' kito'uke siarë. Ie' e' bikeitsò tö ie' dör Skéköl dalöiökawak, erë e' dör kache, kè wa ta! ²⁷ Erë Skéköl dör S'yé, e' wö wépa tö ie' dalöieke yësyësë, kè ì sulu tq', esepa tö jchu'r^llapa ena alakölpa schöpa weirke siarë, esepa kimeme. Nies ie'pa kè e' ia'uta'ka ì sulu tso' ká i' a ese wa.

Sulitane dalöiösö ñikkëe

2 ¹A yamipa, se' erblöke Skékëpa Jesucristo olo tq taié e' mik, esepa ké sulitane sauk ñikkëe. ²⁻³Iwa kkachekeyö a' a i' es: ichösö tö wém inuköl blú debitu eköl wé a' nì dapa'uke ee, paiëule buaë datsi' bua'bua wa, ñies ula'tsio iéitö dalölöe. E' kiwa a' tö weshke tq ishke'we buaë tq iché iq: "be' e' tköser íe kula' buaë i' ki." E' wösha tq s'siarë debitu eköl datsi' nula sulu dó ì tq a' tö iché ie' a: "Be' e' duódur see ö be' e' tköser iski." ⁴A' tö iwe es, e' tq a' e' wamblo suluë. A' er suluë, e' kueki a' kè tö s'dalöieta' ñikkëe.

⁵A yamipa dalér taié ye' éna, ye' ttó ttsó: wépa dör siarë ká i' a esepa shukitbak Skéköl tö as ie'pa dó erble ie' mik e' blúie. Nies ie'pa shukitbakito as idörak wépa blúie ie' tso' e' kíie wes ie' kable' wépa éna ie' dalér esepa a es. ⁶Erë ie'pa dalösewekewa a' tö. E' skéie inuköl blúpa sueke a' tö buaë dalöieke taié, erë esepa tö a' we'ikeke siarë. Ie'pa wa a' mi'ke kkate s'shulökawakpa wörki. ⁷A' dör Jesucristo icha erë inuköl blúpa tö ie' cheke suluë. ¿Wes esepa dalöiemi a' tö s'siarëpa tsata?

⁸Skéköl ttè dalöiëno bua'ie kitule iyëkkuö ki, e' tö iche, "A' malepa daléritsò wes a' wákpa e' dalér es."^b Ttè e' wa iüte a' tö moki, e' tq e' dör buaë. ⁹Erë a' kè tö sulitane sué ñikkëe, e' tq a' tso' ì sulu wamblok. E' wa a' tso' ttè dalöiëno bua'ie e' dalösekuwa. ¹⁰Yi tö ttè dalöiëno e' dalöieke iekke tq seraqa, erë e' et dalösewaito, e' tq e' dör wes ie' tö ttè kos dalösewëwa es. E' nuí kos qane ie' ki. ¹¹E' wa dör tö Skéköl tö iyé: "kè a' kawö tq s'senewabak dalösekuwa," ñies e' wák tö iyé: "kè a' kawö tq s'ttökwa." Kè se' wa s'senewabak dalöseonewa, erë s'ttewasö, eta e' wa se' ianewa ttè dalöiëno e' dalösekuwawak. ¹²Ttè e' me'at Skéköl tö se' tsatkoie se' er sulu e' yöki. Ttè e' wa ie' tö s'shuleraé aishkuö tq. E' kueki a' ttó, a' senú wes ttè e' tö iche es. ¹³Kè sö s'malepa sué er siarë wa, e' ta mik se' shulirketke, eta Skéköl kè tö se' suepa er siarë wa. Erë s'malepa suekesö er siarë wa, e' tq idörattsa buaë se' a mik se' shulirketke eta.

^b 2.8 Levítico 19.18

Ì buaë wésö s'malepa a e' wa iwënewä tö mokí se' erblöke Skéköl mik

¹⁴A yamipa, yi e' chò: "ye' erblöke Skéköl mik", erë ese kë tö ì buaë weku' s'malepa kímoie iwà kkachoie, e' ta ie' e' chò es, e' kë dör iie bua!. ¿Wes ie' tsatkérmi? ¹⁵E' wà kkachekeyö a' a i' es: ichösö tö s'yami eköl, wém ö alaköl, ese tso' siarë, datsi! kë ta!, chkwëö kë ta!, ¹⁶eta a' wele tö iché ie' a: "Be' shkó wöbla wa, Skéköl be' kímè. Be! e' paiö buaë, be! chkó buaë." A' tö iché ie' a es, erë ì kiane ie' ki e' kë mène a' wà ie' a, e' ta e' wa ì buaë wé a' tö? ¹⁷Es ñies se' e' chò tö se' erblöke Skéköl mik, erë se' kë tö ì buaë weku' s'malepa a iwà kkachoie, e' ta se' e' chò es, e' kë dör iie bua!.

¹⁸A' wele tö ichèmi ye' a: "ye' tsatkérdaë ye' erblöke Skéköl mik e' è batamik." A' wele skà tö ichèmi ye' a: "ye' tsatkérdaë ì buaë wekeyö e' è batamik."

Ye' tö ie'pa iutèmi i' es: S'erblöke Skéköl mik ena ì buaë wekesö, e' mir ñitq. Se' kë wà ì buaë one, e' ta kë se' a iwà kkayënuk tö se' erblöke Skéköl mik. Erë se' tö ì buaë weke, e' ta e' wa se' tso' iwà kkachök tö mokí se' erblöke Skéköl mik. ¹⁹Se' e' chò tö iklö'wésö tö Skéköl dör eköl ème, eta e' dör buaë. Erë ñies aknamapa tö iklö'wé es, eta e' tö ie'pa suawekekä painuwékekä taië.

²⁰Kë a' senuk wès kë se' er ta' es. A' éna iwà anú tö yi e' chò tö ierblöke Skéköl mik, erë kë itö ì buaë weku', e' ta ie' chò es e' kë dör iie bua!. ²¹Se' yé bak ká iaiqäe kiè Abraham, e' tö ilà kiè Isaac, e' méka ka' yölitö íyi moka Skéköl a e' ki ttèwà ña'wëwa wès Skéköl tö iuk patkë' es. Mokí ie' mí e' wà uk erë Skéköl tö iwöklö'wé. Skéköl tö isué tö mokí ie' mí ittò wà iutök. E' kueki ie' tö iklö'wé wes wém yësyësë es. ¿E' kë jcher a' wà? ²²Es a' éna iarmi tö mokí ie' erblé Skéköl mik. Ie' tö Skéköl ttò wà iuté, e' tö iwà kkaché tö mokí ie' erblé imik. ²³Es ì tso' kitule Skéköl yékkuö ki e' wà a ne se' éna, e' tö ichè: "Abraham erblé Skéköl mik, e' kueki iklö'wéítö wes pë' buaë yësyësë es."^c E' kueki ie' kine Skéköl sini!. ²⁴Es se' wà ijcher tö Skéköl tö se' klö'wé wes pë' buaë yësyësë es, ì buaë wekesö iwà kkachoie tö se' erblöke ie' mik ese batamik. E' kë dör tö se' erblöke ie' mik e' è batamik.

²⁵Es ñies ibak ká iaiqäe alaköl trér taië kiè Rahab, e' ta. Josué tö wëpa patké Jericó weblök tö wès iulà dòmi iska!. Ká e' a e'pa kiéwà Rahab tö buaë ie' u a itsatkoie. E' ukuöki ta ie' tö ñalà kua'ki kkaché ie'pa a as e' wa itköshkardak. Es ie' tö iwà kkaché tö ie' erblé Skéköl mik. E' batamik Skéköl tö ie' klö'wé wès alaköl yësyësë es.

²⁶Mik se' duowà, eta se' wiköl mía ta s'nu è ate. E' sù mik se' e' chò tö se' erblöke Skéköl mik, erë kë ì buaë weku'sö iwà kkachoie, e' ta se' e' chò es, e' dör wès s'nu es, kë dör iie bua!.

^c 2.23 Génesis 15.6

S'kkò paklöüsö as kè sö ì sulu chò

3 ¹A yamipa, a' wà ijcher tö sa' wépa tso' a' wöbla'uk Skéköl ttè wa, esepa chakeraë aishkuö tå Skéköl tö taië s'malepa kè dör s'wöbla'ukwakpa esepa tsata. E' kueki kè a' e' yuökka s'wöbla'ukwakpaie taië. ²Sulitane tö ì sulu wambleta' taië. Erë wé kè tö ì sulu cheta' yes, ese dör buaë yësyësë. Ie' a e' wöklörmì as kè itö ì sulu kos wamblo. ³Kabaio diché taië, erë ikkò payuekewasö ttsa'ukuöla wa tå iwëtsémisö wes se' ki ikiane es. ⁴Nies kanò blubluë shköke dayë ki, ese bikeitsö. E'pa dör bërie, e' uyeke siwa' tö darérëe, erë iñakoie e' dör tsirlala, e' wa iñakökawak tö iñakeke buaë dö wé ie' ki ikiane tö imi' ee. ⁵Es s'kkò dör tsirlala, erë e' a ì taië wamblemi wes bö'wö tsir tö të taië ña'wëwa es. ⁶S'kkò dör wes bö' es, e' dör ì sulu chòk tso' se' a. Se' tso'iä ttsë'ka, e' dalewa e' tö se' wák kos e' sulu'wékewa kékraë wes bö' s'ña'wë es. Bö' e' datse bö' kë a. ⁷Iyiwak ultane urutërmi se' a. Iyiwak kañiru kos, dù, tkabè, nies ì tso' dayë a, e' kos urutöoule se' wà. ⁸E' skéie kè yi a ikkò paklönuk as kè itö ì sulu chò. S'kkò a ì sulu döketsa' kékraë, kè wöklör se' a. E' tö s'sulu'wékewa kapöli sulusi tö s'ttewa es. ⁹S'kkò wa se' tö Skéköl dör S'yé e' kikekekä e' è wa se' alibchöke s'malepa yö'itö wes ie' wák es e'pa ki. ¹⁰Se' er buaë chöke, se' alibchöke s'kkò e' è wa. A yamipa, kè se' kàne e' wamblek es. ¹¹¿Wé a' wà isuule tö di' tum etkë a yëri tskirke ena di' sese tskirke? ¹²A' wà ijcher buaë tö higo klò kë wörtä! olivoie ö uva kicha kë wörtä! higoie. A yamipa, es nies di' sesë ena yëri kë tskirkü' di' tum etkë a.

Skéköl siwé moki, e' tö se' kë senuk yësyësë

¹³A' welepa e' bikeitsò tö a' wà siwa' meke Skéköl tö e' jcher taië iwà ane buaë a' éna, e' ta' e' wà kkachöö sene yësyësë e' wa. A' senú kè e' ttsöta'kä wes wépa wa siwa' yësyësë jcher esepa ser es. ¹⁴Erë a' ukyérkeia ñita, a' kkowérkeia ñita, ese tso'iä a' er sulu'ukwa, e' ta' kè a' e' ttsökka tö a' wà siwa' yësyësë jcher. A' e' ttsökka es, e' ta' a' tso' kachök. ¹⁵Siwa' ese kè mène Skéköl tso' ká jaì a' e' wà. E' dör siwa' tskirke ká i' ki s'ditsö er a ese. E' meke se' a bé tö. ¹⁶Mik se' ukyérke kkowérke ñi' ta' eta ee taië se' ñi' chiliuke, ee ì sulu kos wamblerke. ¹⁷E' skéie, wépa tö Skéköl siwa' datse ká jaì a' e' iuteke, esepa serke yësyësë. Esepa serke bëre ñita. Ie'pa er buaë ñi' ki. Ie'pa tö s'malepa suéke er siarë wa taië. Ie'pa tö ì buaë weke kékraë sulitane a' ñikkëe er moki wa. ¹⁸Wépa tö s'patteke er bua'ukne ñi' ki, esepa dör wes íyi kuatkökawak es. Sene bëre kuatkeke ie'pa tö ta' e' wà dörattsa' sene yësyësëie.

Yi éna sene sulu dalér, ese dör Skéköl bolök

4 ¹¿I tö a' kë ñi' tsiriük ñippök ñita? E' dör tö a' éna ì sulu wamblek e' ttsë'woie buaë, ese tso' ñippök, ì buaë tso' a' er a, ese ta'. ²Ilè

kkecheke a' tö tai^jë, erë e' wà kë dò a' ulà a, e' kue^jki a' tso'tke s'ttökwa. Ilè tö a' ukyëwëke, erë e' kë dò a' ulà a, e' kue^jki a' nì tsiri^juke nippöke nità. Erë ì kiane a' ki, ese kë kiè a' tö Skéköl a, e' kue^jki kë idò a' ulà a. ³Mik ilè kié a' tö Skéköl a, età kë a' wà ikine er moki wa. A' éna iwà we'ikakwa a' wákpa ki e' ttsë'woie buaë. E' kue^jki kë a' ulà a idë!. ⁴iA' kë tö Skéköl dalöiè wes trér wakpa kë tö imaso dalöiè es! ?A' kë wà ijcher tö ì sulu tso' ká i^j a, ese wa se' wöbatsö, e' ta se' mía Skéköl bolökie? Iskà chekeneyö, yi tö ì sulu tso' ká i^j a ese sini'kué, e' ta ese wák mía Skéköl bolökie. ⁵Kë a' tö ibikeitsök tö é Skéköl yëkkuö tö ichè: "Skéköl tö se' wiköl me'at senuk se' er a, e' ulatska tkénettsä se' ki, e' tö se' sibirtseke tai^jë." ⁶Erë ì sulu wamblak se' éna ese wöklö^juk Skéköl tö s'kimeke tai^jë. Es itso' kitule ie' yëkkuö kí wé ichèitö: "Wépa e' ttsökta tai^jë, esepa wöklö'weke Skéköl tö. Erë wépa e' wöéwa diöshet, esepa a ie' er buaë chò."^d ⁷E' kue^jki a' e' mú Skéköl ttè dalöiök. Bé kë iutar ta ie' tkörashkar a' yoki. ⁸A' e' batsö Skéköl mik ta ie' e' batsöra a' mik. iA pë' sulusipa, sene sulu olo'yö, a' er batse'ú! A' erbikökeia bötböt, e' olo'yö, e' skéie a' erbikö etkéme Skéköl è a. ⁹iA' erianú, a' kköchö^j tai^jë, a' iú siarë! iKë a' jañukia, e' skéie a' iú siarë! iKë a' ttsë'nuki^j buaë, e' skéie a' erianú! ¹⁰A' e' ówa bërë Skéköl wöa ta ie' tö a' kikeraka.

Kë se' nì chök suluë

¹¹A yampi, kë a' nì chök suluë. Yi tö iyami cheke suluë ö iuatekeitö, e' dör wes Skéköl ttè dalöièno cheke suluë ena iuateke es. Es ese tö idalösewëwa. A' tö iwé es, e' ta a' e' tkéka iwà shulök, kë dör iwà dalöiök. ¹²Skéköl eköl è tö ittè dalöièno me'at se' a. Ie' è dör s'shulökaw. Ie' è a se' tsatkërmi. Ie' è a se' kichatërmi. Età ?yi tö a' a kawö mé s'malepa kichatök?

Kë se' e' ttsökka

¹³Ye' ttò ttsö. A' welepa tö ichèmi i^j es: "Bulebök sa' mi'ke ká kua'ki, età ee sa' serke duas ek ta sa' kaneblömi tai^jë, inuköl klö'weraë sa' tö tai^jë e' blu'woie." ¹⁴A' tö ichèmi es, erë ì tkömi a' ta e' kë ijcher a' wà. A' dör wes mochka es, bla'mi ta sö isué, erë bet ta kë iku'ia. ¹⁵A' kawötä ichök i^j es: "Skéköl kí kiane, e' ta sa' sermiiq ta kanè wésele wëmi sa' tö." ¹⁶Erë a' e' ttsökta tai^jë, e' kue^jki a' kë tö icheta^j es. A' ibikeitseke tö a' serke a' wákpa è mik. Se' e' ttsökta es, e' kos dör suluë. ¹⁷ì dör buaë wè, ese jcher se' wà, erë kë se' wà i^jone, e' ta e' dör suluë.

Inuköl blúpa pattè

5 ¹iA inuköl blúpa, ye' ttò ttsö! iSkéköl tö a' we'ikeraë, e' kewö döketke a' ki! iE' kue^jki a' iú, a' kköchö^j tai^jë! ²ì bua'bua tso' a' wà

^d 4.6 Proverbios 3.34

tai_è, ese sulunewatke, a' datsi' katétké powak tö. ³Ñies a' orochka, a' inukölchka kos, e' döli tokatke weirketke. Döli e' tö iwà kkacheke tö a' kkë'blö suluë. E' kueki aishkuö t_a a' weirdaë bö' k_e a. Ká i' erkewatke, eré a' tso'i_q íyi blök tai_è a' wákpa a. ⁴A' tö ittsö. Wépa kaneblöke a' a' iyiwö shtök, e'pa k_e patone a' wa. E' tö ie'pa kköchöweke tai_è, e' ttsé Skéköl diché t_a! tai_è e' tö. ⁵Ká i' a' w_a íyi bua'bua tso' tai_è e' ttsé'woie buaë. Ñermata a' dör wes köchi kiéiesö ttèwa es; köchi k_e éna iané tö i sulu datse iki. ⁶Pé' ser yésyésë k_e a' tsatkér a' yoki, esepa kkaté a' tö wömétts_a ttèwa.

Se' wirke dalë'ttsösö bëre_e er bua' wa

⁷A yamipa, a' wirke kos, e' dalë'ttsö er bua' wa bëre_e dò mik Skékëpa Jesucristo datskene et_a. Íyi kuatkökawakpa saú wes ie'pa tö iwörke e' wà paneke bëre_e er bua' wa es. Ñies ie'pa tö kali paneke bëre_e er bua' wa as iyiwö tskir, talar buaë, wöne tai_è. ⁸Skékëpa datskene e' kewö döketke tsinet, e' kueki e' wà panú bëre_e. A' e' tkow_a dareréë ie' a.

⁹A yamipa, k_e a' nì chök suluë as a' k_e we'ikò Skéköl tö. Jesucristo dör s'shulökwak, e' döketke tsinet wes yi dökevatke ukkö a es. ¹⁰A yamipa, Skéköl ttekölpa bak ká iaiqae, e'pa weine tai_è, e' dalë'ttsé'rakitö bëre_e er bua' wa. E' saú, et_a iwà ú es. ¹¹Se' tö iché: "Wépa weine siaré, e' dalë'ttsérakitö bëre_e er bua' wa, ayécha buaë esepa." A' w_a ittséule tö ká iaiqae wém bak eköl kié Job, e' weine tai_è, eré ie' tö idalë'ttsé' bëre_e er bua' wa. Ñies a' w_a ijcher tö mik iweine siaré e' tka, et_a Skéköl er buaë yé' ie' a tai_è. Skéköl er dör buaë, se' wér siaré ie' wa, e' kueki ier buaë yé' Job a tai_è.

¹²A yamipa, ttè chekeyö i' e' dör ibua'ie: Mik a' tö i cheke, et_a k_e ichar: "Ì chéyö e' dör mok_i Skéköl tö ká jà ena ká i' yö' e' wöwa" ö yile skà wöwa. A' ttò etk_e. Mik a' icheke, "tò", et_a es idir; mik a' icheke, "au", et_a es idir. A' ichó es as k_e a' kichatér.

Ikiösö Skéköl a nì ki

¹³A' wele wirke eriarke siaré, e' t_a ese tö ttò Skéköl t_a. A' wele ttsé'rke buaë, e' t_a ese tö Skéköl kikökä ittsé wa. ¹⁴A' wele duöke, e' t_a ese tö Skékëpa Jesús icha erule e'pa wökirpa tsuk patkó, as e'pa bitu ikiök Skéköl a iki ena kiò tök iki Skékëpa ttò wa. ¹⁵Le'pa tö ikié Skéköl a erblè imik mok_i e' wa, e' t_a ibuardane t_a Skékëpa tö ikerakane. Ñies i sulu nuí tso' iki, e' t_a e' olo'yeraëtitö iki. ¹⁶E' kueki a' e' kkatóka nì a t_a ikiö Skéköl a nì ki as a' buarne. Mik s'ser yésyésë, esepa tö i kié Skéköl a er mok_i wa, et_a ie' tö iwà iüterae buaë tai_è. ¹⁷Skéköl tteköl bak ká iaiqae kié Elías, e' dör s'ditsö wes sulitane es. Eré ie' tö iki! Skéköl a er mok_i wa tö as kali k_e yér, et_a kali k_e yéne dò duas mañal kí shaböts. ¹⁸E' ukuöki t_a ie' tö ikiéne Skéköl a tö as kali yérne, et_a mok_i kali yénene t_a íyi kuá kos talane buaë.

Ì sulu wamblökwakpa kimusö ilo'yök

¹⁹A yampipa, a' wele tö ttè moki, e' olo'yé, erë a' wele skà tö ikimé as idöne iiutökne, e' ta e' dör buaë. ²⁰A' éna ianú tö wépa tö pë' sulusi kímé ì wambléitö e' olo'yök, esepa tö ie' tsatkée ikichatér yoki, ñies inuì taië e' kos olo'yane iki.

Yëkkuö tsá kit Pedro tö

1 Pedro

Pedro, kiè ñies Simón, e' tö yëkkuö i' kit. Jesús ttökatapa shuña ie' dör kékë taië imalepa tsatä. Erë mik Jesús klönewä ttewä etä Pedro è tö iyë' tö ie' kë wä Jesús súule. E' ukuökì tå ie' eriane taië tå ie' e' me' Jesús dalöökne. Kë s'wá ijcher wé ie' bak senuk mik ie' tö yëkkuö i' kit etä. Ie' tö iché tö ie' bak senuk Babilonia (1 Pedro 5.13) erë ká bak böt kua'kì kua'kì Babilonia. Roma wakpa taië bak senuk suluë Skëköl wöa wes Babilonia wakpa bak senuk es. E' kueki ie'pa ká kiè ñies Babilonia. E' kueki pë' taië tö ibikeitsè tö mik Pedro tö yëkkuö i' kit, etä ie' tso' Roma.

Ie' tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa bak senuk ká kua'kì kua'kì tso' Asia Menor shuña e'pa a. I'ñe tå ká e' kiène Turquía. Ie'pa bak weinuk, e' kueki Pedro éna ikimak senuk batse'ne kekraë Jesús a mik ie'pa weirke e' dalewa. Ñies ie' tö ie'pa a iché tö Skëköl wák tö ie'pa klöö'bak iwák ichaie, e' kueki ie'pa tuë taië Skëköl a. E' kueki ie'pa kë kàne tkinuk iwák è kí. E' skéie ie'pa kë senuk tso'tke e' meulettsa er bua' wa weinuk Jesús dalermik wes ie'weine ie'pa dalermik es. Mik ie'pa weirke Jesús kueki etä ie'pa kë ttse'nuk buaë Wiköl Batse'r tso' mokië ie'pa a e' kueki. Es Pedro tö iché.

Shke'wè

1 1 Ye' dör Pedro. Ye' dör Jesucristo ttekölpa tsá, e'pa eköl. Ye' tso' yëkkuö i' shtök wépa shukitbak Skëköl tö iwák a mineyal senuk Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, ñies Bitinia, esepa a.

2 Skëköl dör Syé e' tö se' shukitbak wës ie' tö ibikeitsbak kuaë es. Iwiköl wa ie' tö se' batseo' as se' tö Jesucristo ttè iutò, ñies as se' er pairir Jesucristo pé wa se' nuù yoki. As Skëköl er buaë chò ena sene bérë mù a' a taië.

Skëköl kikökasö

3-4 Skëköl dör Skëkëpa Jesucristo yé, e' kikökasö taië. Ie' tö se' sué er siaré wa. Jesucristo kötewä shkenekane, e' batamik ie' tö se' a sene pa'ali mé. Aishkuö tå ì buaë kos tso' ie' wä blëule se' a ká jaì a, e' döraë

se' ulà a, e' wà panekesö kröröë. E' kos kè nurtq'wa, kè sulurta'wa, kè erta'wa yës. 5 A' erblöke Jesucristo mik, e' kueki Skéköl tso' a' kkö'nuk ie' diché wa as ie' tö a' tsatke, e' dò a' ulà a. E' tso'tke kkachè sulitane a ká erkewatke eta.

6 Isalema a' kawöta weinuk ekuölö wì sù diò sù Cristo tté kueki, erë e' dalewa a' ttsërke buaë a' wa ijcher tö Skéköl tö a' tsatkeraë aishkuö ta e' kueki. 7 A' erblöle Jesucristo mik, e' skedò orochka weirtq'wa, e' ske tsataq. Se' tö orochka ma'weke bö' wa iwa kkachoie tö mokı oro wöchka idir. I kedò oro oro wöchka ese ñarkewa. E' sù a' weirke, e' dò a' ma'woie iwa kkachoie tö mokı a' erblöle Jesucristo mik. A' dettsä buaë, e' ta mik Jesucristo datskene, eta Skéköl tö a' tté keraka, a' kikeraka buaq.

8-9 A' kewa Jesucristo suule a' wöbla wa, erë a' éna ie' dalér. Iñne ta a' kewa ie' sauka, erë a' erblöle ie' mik, e' wa tö a' tsatkeraë. E' kueki a' ttsërke buaë shute, kewa tte ta! iwa choie ekke.

10 Ká iaiaq Skéköl ttekölpa tö s'tsatke ñe' bikeits ena itò yulö' ttsarakitò. Nies i kos meraë Skéköl tö se' a ie' er buaë ché se' a e' dalërmik, e' yë'rakitò. 11 Cristo Wiköl tö ie'pa ka' ijchenuk tö Cristo weirdaë siarë, e' ukuök*ı* ta ilo kardaka taië. Erë kewa ie'pa éna iwa ane tö yi idir ö mik ö wes iwa tkömi. 12 Erë Skéköl tö ie'pa a iwa kkayë' tö tte e' kewa tköpa ie'pa kewö ska!, e' skeie iwa tköraë se' kewö ska!. Tte buaë yë' ie'pa tö, e' dòl Jesucristo tté buaë ttsë'bak a' tö e'. Ipakökawakpa tö a' a ipaka' Wiköl Batse'r patkëulebitı ka jaı a e' diché wa. Íyi ikke jchenakwa suluë Skéköl biyöchökawakpa wa.

Skéköl tö se' kié senuk buaë yësyësë

13 E' kueki a' erbikò buaë yësyësë, a' e' kkö'nú, a' tso' erki. Mik Jesucristo datskene, eta Skéköl er buaë ché a' a, e' wa döraë a' ulà a. E' wa panú kröröë, e' k*ı* a' er muwaie kekraë. 14 Skéköl tte iutò wes ala'rla buaë tö s'ttò iutò es. Kewa a' e' muktsane a' bak i sulu wamblok ese ane wes a' bak kenet kewa ie' tte mokı jcher es. 15 E' skeie a' senu batse'r kekraë, Skéköl tö a' klöı e' dòl batse'r e' kueki. 16 Skéköl yekkuö tö iche i' es: "Skéköl tö iche: Ye' dòl batse'r, e' kueki a' senu batse'r."^a Es iyë'itò.

17 Skéköl tö sulitane shuleke yësyësë ñikkë wes se' serke es, e' kieke a' tö "S'yë", e' ta a' kawöta ie' dalöiök suane wa a' serkeiı ka i' k*ı* e' dalewa. 18 A' wa ijcher tö ie' tö a' yë'ttsä a' ser suluë wes a' yëpa bak senuk suluë es, e' nuı ulà a. E' skeke kewa patone íyi ertq'wa wes orochka ö inukölchka ese wa. 19 E' skeie ipatone Cristo kötewı pé tene taië, e' wa. Ie' pé tuë taië ketonuk yi a. Ie' dòl wes obeja wë'ñe pupula jche judiowak tö mè Skéköl a es. Obeja e' dòl bua'buaë kewa ikuı sulu ku' yës. E' sù Cristo kewa i sulu taı yës, erë ie' e' me'ttsä ttewa se' skeie. E' kueki Skéköl dalöiösö kekraë.

^a 1.16 Levítico 11.44-45

²⁰Kam ká i' yör, e' yöki ie' tö Cristo wöme'ttsabak ttèwà, erë i'ñie tå mik ká i' erkewatke, eta iwà tka a' tsatkoie. ²¹Cristo batamik a' erblöke ie' mik. Ie' tö Cristo shkeo'kane s'duulewa shua tå ilo me'itö ie' a buaë. Ie' tö io'bak es as a' erblö ie' mik, ñies as i' weraë ie' tö, e' wà panù a' tö.

²²I'ñie tå ttè moki e' dalöié a' tö, e' batamik a' batse'one ñì dalérítsoie er moki wa. Es a' kí ñì daléritsó a' er kos wa. ²³A' a sene pa'ali mène, e' dör wes a' kurne erpa etökichane es. Erë e' kè dör wes s'kur erpa s'mì wa s'yé wa es, e' duötq'wa. A' kune' etökichane Skéköl ttè dör ttsé'ka tso' kekraë e' wa. ²⁴E' dör wes Skéköl yékkuö tö ichè es, e' tö ichè:

“S'ditsö ultane dör wes kakö es,
Ie'pa dör wes ma'ma wörkua es.
Kakö sinewa tå iwörkua anewa,
²⁵erë Skéköl ttè e' tso' kekraë.”^b

Ie' ttè e' dör Jesúus tté buaë pakane a' a e'!

2 ¹E' kueki, sene sulu kos olo'yö. Kè a' kachökiä ñì ki. Kè a' e' ökiä tö a' dör pë' buaë. Kè ukyenukia. Kè yi charia suluë a' tö. ²⁻³Skékëpa Jesúus er buaë ché se' a, e' kke ttsétké a' tö, e' kueki ie' ttè wák wöchka yulö poë wes alala kune erpa ese tö imì tsu' yulè es as a' er kí diché iér buaë as a' tsatkér.

Cristo dör wes ák kibi tso' u katabloie es

⁴A' shkowà Skékëpa Jesucristo ska', ie' dör wes ák tso' u yuoie es erë ttsé'ka. E' watë'ttsa s'ditsö tö wes u yuökwakpa tö ák kè dör buaë u yuoie ese kèu es. Erë Skéköl a tå ie' dör wes ák shukitule tuè darerë es. ⁵Es ñies se' dör wes ák tso' u yuoie es erë ttsé'ka. Se' wa Wiköl Batse'r tso' iwé yuök. U e' a se' dör wes sacerdotepa batse'r es. Ee se' tö i' wér buaë Skéköl wa ese meke ie' a Jesucristo batamik. I' wér buaë ie' wa, e' dör tö se' tö ie' dalöiò Wiköl Batse'r wa se' er wa ena se' ser kos e' wa. ⁶E' dör wes itso' kitule Skéköl yékkuö ki es. E' ki Skéköl tö Cristo chè i' es:

“Ittsö. Ye' tö ák kibiie tkéat ye' u katabloie Sión,
e' dör ák bua'ie shukitule tuè darerëe ese.
Yi erblöke imik, ese kè eriarpa.”^c

⁷Ák e' dör Jesucristo. Se' erblöke ie' mik, esepa kikeraka Skéköl tö. Erë wépa kè erblöku' ie' mik, esepa a tå e' kè dör es. Itköke ie'pa tå wes itso' kitule Skéköl yékkuö ki es, e' tö ichè:

“Ák watë'ttsa u yuökwakpa tö,
e' yönene ák bua'buaie.”^d

⁸Ñies e' tö ichè:

“Ák e' mik pë' klastkérdaë,

^b 1.24-25 Isaías 40.6-8 ^c 2.6 Isaías 28.16 ^d 2.7 Salmo 118.22

ie'pa ardaro iski ák e' kueki."^e

Ie'pa kë wə Jesucristo tté buaë e' iutene, e' kueki ie'pa weirdaë e' nuí ki. E' dör wes ie'pa klastkér Jesucristo mik es. Skéköl tö ie'pa wöme'ttsabak as itkò ie'pa ta es.

⁹Erë a' kë dör es. Skéköl tö a' shukit as a' dò ie' wák ichaie. Ie' dör a' blú ena a' dör ie' sacerdoteapa. A' dör batse'r ie' a. A' bak senuk ì sulu dikia wes s'ser stui a es, erë ie' tö a' yë'ttsa e' ulà a senoie ie' olo buaë taië e' a. Ie' tö iwé es as ì buaë kos wé ie' tö, e' wà pakò a' tö sulitane a. ¹⁰Kenet tə a' kë dör ie' icha, erë iñne tə a' dör ie' wák icha. Kenet tə ie' kë wa' a' sunē er siarë wa, erë iñne tə ie' tö a' sueke er siarë wa.

Se' senù wes Skéköl ki ikiane es

¹¹A ye' yamipa dalér taië ye' éna, se' tso' bërbërla è ká i' ki wes upakè shkal es. Se' ká bua'ie e' dör ká jaì a. E' kueki a' wák dör suluë tö a' erkiöweke ì sulu wamblök, e' kë iutar. E' tö a' wöklö'weke as a' kë tö Skéköl ttò iutè. ¹²A' senú yësyésë kékraë pë' kë tö Skéköl dalöiè esepa wörki. Erë iñne tə ie'pa tö a' kkateke wes a' chöpa pë' sulusipa es, erë ie'pa tso' a' serke yësyésë e' wà sauk. E' kueki aishkuö tə mik Skéköl de s'chakök se' nuí ki, eta ie'pa tö ie' kikeraka wes a' serke e' ki. E' kueki a' senú buaë yësyésë kékraë.

¹³S'wökirpa kos ttè iutó a' tö Skékëpa Jesús batamik. Ká wökir kibi, e' ttè iutó, ie' dör s'wökir kibi ká i' ki e' kueki. ¹⁴Nies wépa patkeke ie' tö s'wökirpaie, esepa ttè iutó a' tö. Ie' tö ie'pa patkeke wépa tö ì sulu wambleke esepa we'ikök ena wépa tö ì bua' weke esepa kikökka. ¹⁵Skéköl ki ikiane tö a' tö ì buaë wè, pë' tö ie' ttè watétsa, kë wə iwà jcher yës, esepa siwa'blöwowaie as ie'pa kë tö a' chòia suluë.

¹⁶A' senú wes pë' tsatkëulettsa es. A' bak kloulewà ì sulu ulà a, e' yoki a' tsatkë'tsa Skéköl tö, erë e' kë klö'war a' tö ì sulu wambleio. E' skéie a' senú yësyésë ie' kanè mésopai. ¹⁷Sulitane dalöiò. S'yamipa malepa dalértsö. Skéköl dalöiò. Nies ká wökir kibi, e' ttè dalöiò.

S'weirke kos e' dalë'ttsösö

¹⁸A' wépa kloulewà kanè mésocio, esepa tö a' wökirpa ttò iutó. Wépa er buaë tö a' sueke buaë, nies wépa er suluë tö a' sueke kësik wa, esepa ttò iutó er bua' wa. ¹⁹A' kë ki ì nuí ta!, erë a' wökir tö a' we'ikeke éme, e' dalë'ttseke a' tö bëre, a' er me'reie Skéköl ki e' kueki, e' ta e' wér buaë ie' wa. E' kueki a' wökirpa ttò iutó. ²⁰Se' weirke ì sulu wamblekesö ese nuí ki, ese dalë'ttsösö bëre, e' ta Skéköl kë tö se' kikepakä yës. Erë se' weirke ì buaë wésö ese kueki, ese dalë'ttsösö bëre, e' ta e' wér buaë

^e2.8 Isaías 8.14

ie' wa. ²¹Ie' tö se' klöö'bak as se' tö idalë'ttsò es. Cristo weine taijë se' dalërmik, e' dalë'ttsë' ie' tö bërë. Es ie' kij ikiane tö se' tö se' weirke ese dalë'ttsò bërë wes ie' tö idalë'ttsë' es. ²²Cristo kë wà ì sulu wamblene yës, ie' kë kâyëne yës. ²³Mik ie'pa tö ie' yë' suluë iwöshaë, eta ie' kë wà ie'pa yëne sulu. Mik ie'pa tö ie' we'ik taijë, eta ie' kë wà yi pauine. E' skéie e' me'atitö, Skéköl tö s'shuleke yësyësë, e' ulà a. ²⁴Cristo kötewa wötëulewà krus mik se' nuù kos patuoie as se' ser yësyësë, ñies as ì sulu kë wambleiásö. Ie' shkà'ne ichkà kij taijë, e' batamik a' buanene. ²⁵A' bak wës obeja chöwa es, erë iñne ta' a' dene Cristo ska!. Ie' dör a' kkö'nukwak buaë, ie' tö a' kko'neke er bua' wa.

Wes s'senewabak esepa kë senuk ñita

3 ¹A tayëpa, a' wëpa ttò iutö er bua' wa. A' tö iwé es, e' ta' a' wëpa wëlepa kë erblöku' Jesúis mik, esepa erblömi alè Jesúis mik, a' serke buaë ie'pa ta, e' è batamik, kë wà pakaule ie'pa a. ²A' wëpa tö isuë tö a' serke yësyësë, Skéköl ttè dalöieke mokijë, e' tö ie'pa erkiowëmi erblök Jesúis mik. ³A' tayëpa, ¿mokij a' e' ttsakkà buaala? e' ta' kë a' e' kitkarka taijë a' chkà kij. Kë ì tularka taijë e' kij ena a' tsà kij wöñarke dalölöe orioie ñie. Kë a' e' paiökkà datsi' tuë darerëe ese wa. Ese kos weirta'wa ñies e' wér buaë shute Skéköl wa. ⁵Alakölpak bak ká iaiqae tö Skéköl dalöietä!, esepa bak e' kitkök es. Ie'pa bak e' maukkà Skéköl mik, ñies ie'pa bak iwëpa ttè iutök buaë. ⁶Sara tö iwëm Abraham ttè iutö! buaë ta' iki'itö kékëpa. A' tö ì buaë weke, kë suarta' ì yoki, e' ta' a' dör wes Sara es.

⁷A wëpa alaköl ta', a' senú ita' bërë er bua' wa. Ie'pa diché kë ta' taijë wes se' wëpa es. Ñies ie'pa ulà a' sene michoë döraë se' ta' ñita Skéköl er buaë ché se' a' e' wa. E' kuekj ie'pa dalöiö. Iú es as ì kieke a' tö Skéköl a, ese kë wöklör.

Jesúis mik erblökwakpa kë senuk buaë sulitane ta

⁸Es bata ekkë ta' ye' tö ichè a' ultane a, a' senú buaë ñita bërë. A' ñì saú er siarë wa. A' ñì daléritsö buaë ñì elpaie. A' ñì saú er bua' wa. A' e' ówa ñì yoki dioshet. ⁹Yi tö ì sulu wamble a' kij, ese kë kij iské wamblene. Yi tö a' ché suluë, ese kë ské charne suluë. E' skéie esepa a' er buaë chône. Skéköl tö se' klöö'bak er buaë choie se' a, e' kuekj a' er buaë chô s'malepa a. ¹⁰⁻¹²E' dör wes Skéköl yékkuö tö ichè es, e' tö ichè:

"Skéköl wöbla me'rie s'ser yësyësë, esepa kij ikkö'nuk."

Ì kieke ie'pa tö ie' a, ese meraëitö ie'pa a.

Erë wëpa e' wamble sulu, esepa suekeitö ibolökpaie.

E' kuekj yi kij ikiane tö ikawö tkò buaë ttsëne bua' wa kekraë, ese wák kawötä e' kkö'nuk as kë itö ì sulu chò, as kë itö yi kitö'ù.

Ese wák kawötä ì sulu kos olo'yök,
kawötä senuk yësyësë.

Ie' ké e' chök senuk bërë kékraë sulitane tå."^f

¹³A' e' tkewä darérëe senuk yësyësë kékraë, e' tå kë yi a' sulunukwa da'a. ¹⁴Erë a' serke yësyësë, e' ki a' weirmi alè, e' tå ayécha e' dör buaë. Kè a' suanuk wépa tó a' we'ikeke esepa yöki. Kè a' tkinuk ì yöki. ¹⁵E' skéie Cristo dalöiò a' tó e' blúie. Yile tó a' chaké Cristo paneke a' tó kröröe, e' ki, e' tå a' tso'tke erki kékraë iwà iutök. ¹⁶Erë iwà iutö bërë er bua' wa. A' senú yësyësë as a' er kë tó a' kkatò ì ki. E' dör es, e' tå mik pë' tó a' ché suluë a' dör Cristo mik erblökawka e' kueki, eta e'pa jaérdaka ì ché ie'pa tó e' dör kache e' kueki.

¹⁷Se' weirke ì buaë weke se' tó ese ki, Skéköl ki ikiane alè es, e' tå e' dör buaë. Erë se' weirke ì sulu wamblekesö ese ki, e' tå e' dör suluë. ¹⁸Ñies Cristo weine siarë se' nuì patuoie. Ie' kötewä etökicha ème kë duötä'waia yës. Ie' dör yësyësë, erë ie' e' mettsa ttewä se' kë dör yësyësë e'pa skéie se' tsomí Skéköl ska'. Mokí ie' kötwä pë' tó, erë ie' shkeq'kane Skéköl tó iWiköl wa. ¹⁹Ñies Wiköl Batse'r wa ie' dë'rö wé wimblupa tso' wötëule ee, ie' e' ali'ka e' chök ie'pa a. ²⁰Ká iaiæ ie'pa tó Skéköl ttò dalöseo'wa Noé késka!. Noé bak kanò taië e' yuök, e' dalewa Skéköl tó ipana' enaë tó pë' er mane'ù ie' a, erë ie'pa kë wá ione. E' kueki Noé ena iyamipa pàköl wa'ñie, e'pa è tsatkëne kanò a di' taië yöki. ²¹Di' taië bakmi Noé késka!, e' tó di' a s'wöskueke e' tsatkoie i'ñeta e' klea' se' a. S'wöskue e' kë dör s'chkà paskuoie. E' skéie iwà kkachekeitö tó se' tso' ikiök Skéköl a tó se' nuì olo'yöö s'ki as se' er kë tó s'kkatöia. E' tó se' tsatkeke Jesucristo shkenekane e' batamik. ²²I'ñe tå Jesucristo mine'kane ká jà a e' tkér Skéköl ulà bua'kka^g Skéköl biyöchökawka ultane, ñies ì ultane tso' s'wökirie wá diché tå' kë wërtä'wá esepa kos tso' ie' klò dikia.

4 ¹Cristo weine taië se' skéie, e' kueki a' e' chò a' weirke kos e'
dalë'tsök er bua' wa wes Cristo es. Yi weine ì buaë wéítö e' kueki,
esepa kë éna ì sulu wamblekia. E' kueki a' e' chò weinuk. ²Wépa dör es,
ese wakpa serkeia ká i' a eta kë ie'pa éna ì sulu wamblekia wes s'malepa tó
iwambleke es. E' skéie ie'pa senak buaë yësyësë kékraë wes Skéköl ki ikiane
es. ³Kenet tå a' kë wá Skéköl súule, e' kewö ska' tå a' bak ì sulu è wamblek
taië wes pë' malepa kë wá ie' súule esepa ser es. A' bak trénuk taië. Ì sulu
kukuétë'wá darérëe. A' bak e' ttökka blo' wa taië. A' bak ñì dapa'uk blo' yök
taië. E' kewa a' tó ì sulu kí wambleke taië. Ñies íyi diököl tó s'dako'wé ekké,
ese dalöiök a' bak taië skékölle. ⁴Erë i'ñe tå a' kë mineia pë' kë tó Skéköl
dalöiè esepa tå ì sulu wamblek wes ie'pa tó iwambleke kë wöklörtä' es. E'
tó ie'pa tkiwëwa, e' kueki ie'pa tó a' cheke suluë. ⁵Skéköl dör s'duulewa

^f3.10-12 Salmo 34.12-16 ^g3.22 ulà bua'kka: E' kewö ska' tå yi tkér blu' ulà bua'kka ese wák dalöiértä' taië imalepa tsata.

ena s'tso'ia ttsë'ka, e'pa kos shulökwak. Aishkuö ta ì sulu wamble' ie'pa tö, e' kos kí ie'pa kawötä e' chökkä ie' wörki. ⁶Cristo tté buaë e' pakanebak ñies s'durulune esepa a. Ie'pa durulune ì sulu wamble' ie'pa tö e' kueki, wës Skéköl tö ime'at tö sulitane kawötä duökwa es. Erë Cristo tté buaë e' pakanebak ie'pa a as ie'pa wikölpa ser michoë wës Skéköl ser es.

Se' ké ñì kímuk

⁷Ká i' erkewatke, e' kueki a' tso' erki, a' e' kkö'nú buaë as a' a s'yeyér buaë. ⁸Íyi kos tsata a' ñì dalértsöö a' er kos wa. A' ñì dalértsöke es, e' ta wes alè s'yamipa e' wamblo' suluë a' ki, ese kè ki a' tkirpa. ⁹A' tö s'yamipa kiówä er bua' wa a' u a, kè isuar suluë. ¹⁰Skéköl er buaë ché a' a, e' kueki ie' tö imé a' a kuq'ki kua'ki ñì kimoie, e' kueblupa a' dör. E' kueki ì mène a' eköl eköl a' s'malepa kimoie ese wà kaneú. ¹¹A' welepa a imène tté pakök, e' ta esepa kawötä Skéköl ttè è pakök. A' welepa a imène s'kímuk, e' ta esepa kawötä s'kimuk kos Skéköl tö e'pa a diché métke ekkë. Ì kos wekesö e' lüsö buaë as Skéköl kikarka taië Jesucristo batamik. Jesucristo diché ta' taië, olo ta' taië íyi ultane tsata kekraë. Es e' idir.

Se' ttsë'nù buaë se' weirke eta

¹²A yamipa dalér taië ye' éna, mik a' weirke siarë Cristo tté kueki, eta kè e' ki a' tkinuk. Kè a' tö ibikeitsök tö a' ta itkomi wës ì kè sçule yi wà tkò s'ta es. ¹³E' skéie a' ttsë'nú buaë. Cristo weine kos e' bata de a' ki ñies, e' kueki a' ttsë'nú buaë. E' tköke a' ta es as a' ttsë'r buaë shute mik Cristo dene olo ta' taië eta. ¹⁴Ayécha buaë mik ie'pa tö a' ché suluë Cristo kueki, e' wà dör tö Skéköl Wiköl olo ta' taië e' tso' a' ta. ¹⁵A' weirke s'ttewa kueki, akblé kueki, ì sulu wamble' kueki ö ulà tiè o'ka íyi a' e' kueki, e' je' ta a' jaénú. ¹⁶Erë a' weirke se' dör Cristo icha e' kueki, eta kè e' ki a' jaénuk. E' skéie Skéköl kikökä a' tö ie'pa tö a' kië Cristo icha e' kueki.

¹⁷Skéköl tö sulitane shuleketke, e' kewö dökewatke. Erë ie' tö iwák icha shuleraë kewe. Se' weirke i'ñe ta, e' dör sulitane weirdae e' tsá, e' ta ñì kè tköpa wëpa kè tö tté buaë me' Skéköl tö e' dalöietä esepa ta? ¹⁸E' dör wës itsö' kitule Skéköl yékköö kí es, e' tö iché:

"Pë' serke yësyésë, iekkë ta esepa kè tsatkëne,

e' ta ñì kè tköpa pë' sulusipa ena pë' e' wamblo' sulu esepa ta?"^h

¹⁹Wépa mé Skéköl tö weinuk ie' tté kueki, esepa ké ì buaë wëkerakitö, ese kí uk. Ie' se' yö', ie' ttò mokjë, e' kueki se' e' mù bëre ie' ulà a.

Skékëpa Jesús icha wökirpa esepa patté Pedro tö

5 ¹I'ñe ye' tö ilè cheke a' dör Skékëpa Jesús icha wökirpa esepa a. Nies ye' dör Jesús icha wökir eköl. Cristo weine siarë, e' su'yö ye'

^h 4.18 Proverbios 11.31

wák wöbla wa. Mik ie' datskene, eta ie' olo taië e' kkayérdaë sulitane a, e'
a ye' tso'ñak a' ta. E' kueki ye' tö a' a ichè tö 2 wépa me' Skéköl tö a' ulà a
kkö'nè wès obeja es, esepa kkö'nú buaë, er buaë wa wès ie' ki ikiane es.
Kè dör tö a' kë éna iwák, eré a' tö iweke. E' skéie iwakaneú er bua' wa.
Ñies kë ie'pa kkö'nar inuköl è dalermik, e' skéie ikkö'nú er bua' wa ie'pa
kjimoie. 3 Kè a' tö ie'pa wëttsük kësik wa. Kè a' e' ttsökka taië ie'pa ki. E'
skéie a' senú buaë yësyësë ie'pa wörki as ie'pa ser buaë wès a' ser es. 4 A'
tö iwé es, e' ta mik Cristo dör se' ultane wökir kibi e' datskene, eta iské
buaë olo ta' taië, kë sulurta'wa e' meraëito a' a.

Jesús icha malepa patté Pedro tö

5 A duladulapa, a' këkëpa ttò iutö buaë. Ñies a' ultane e' wööwa
diöshet ñì yoki, a' ñì dalöiö er bua' wa. Skéköl yëkkuö tö ichè:

"Wépa e' ttsökka taië, esepa wöklö'wëke Skéköl tö.

Eré wépa e' wööwa diöshet, esepa a ie' er buaë chò."¹

6 E' kueki a' e' wööwa diöshet ie' diché ta' taië e' yoki, as ie' tö a'
kiköka mik ikewö de eta. 7 Ie' er me'rie a' ki a' kkö'noie, e' kueki kë a'
tkinuk ì ki. Ì kos tö a' tkiwëke, a' tsiriwëke, e' müat ie' ulà a.

8 iA' tso' erki, a' e' kkö'nú! Bé dör a' bolök. Ie' tso' a' tötiük wès
ma' name arke taië, e' tö iyiwak tötiuke katèwa es. 9 A' e' tkowá darerë a'
erblöke Skéköl mik e' a, es a' tö Satanás wöklö'wëraë. A' wà ijcher tö ká
wa'ñe s'yamipa tso' weinuk wes a' es. E' kueki a' e' tkowá darerë Skéköl
a. 10 Ie' er buaë ché se' a taië shute. Ie' tö se' shukitbak as se' döñak ie'
olo yöbië e' a, se' batsulewa Cristo mik e' wa. Se' wirke ekuölö è ká i' a,
mik e' tka, eta ì sulu tso'ia se' a, e' yerattsaítö sekka. Ie' tö se' tkewaraë
darerë. Ie' tö se' er diché ieraë, kë ì e' alöpakaia se' ki. 11 Ie' diché ta' taië
íyi ultane tsata. Ie' dör íyi ultane wökir kékraë. Es e' idir.

Pedro e' chéat

12 Ye' tö Silvano kë yëkkuö i' shtök. Ye' wà ijcher tö ie' dör s'yami e'
tkëulewa darerë ese. Yëkkuö i' shteyö a' a a' er diché kí ioie. Skéköl er
buaë ché se' a taië, e' shteyö yëkkuö i' ki. Ye' tö ichè tö e' dör ttè mokië,
e' a' a' e' tkowá darerë.

13 Jesús mik erblökwakpa kos tso' Babilonia, e'pa tö a' shke'wémi. E'pa
shukit Skéköl tö wès ie' tö a' shukit es. Ñies Marcos dör wès ye' wák alà
es, e' tö a' shke'wémi. 14 A' ñì shke'ú er bua' wa.

A' kos dör Cristo icha, e'pa senú bërë.

¹5.5 Proverbios 3.34

Yëkkuö skà kit Pedro tö, i' tå ide bö^t

2 Pedro

Yëkkuö skà i' kit Pedro tö. Ie' wa ijchenewä tö iblérkewatke, e' yë'itö 2 Pedro 1.12-15 e' ki. Jesús mik erblökawakpa weirke ierblò ñe' kueki, e'pa a Pedro tö yëkkuö i' kit ie'pa er one Jesús tté mokië e' ska' as iserdak yësyësë ena kekraë Jesús a. E' kïietä ie' tö ie'pa a ieri mène tö pë! e' ò tö ie'pa dör Jesús mik erblökawakpa esepa döraë ie'pa shua ikítö'ukrak. Ie' tö ie'pa a iché tö wes s'kitö'ukwakpa ñe'sepa serdaë. Nies ie' tö ie'pa a iché tö s'kitö'ukwakpa we'ikeraë Skéköl tö. E' kïietä ì tkömi ká i' erkewatke etä e' eri mène Pedro tö ie'pa a. Ie' tö iché ká i' erkewa e' këwö dewatke tsinet, e' këwö ska' tå ie'pa kawötä senuk yësyësë Jesús kikokae.

Nies Pedro tö iché tö mokië Jesús datskene erë Skéköl tö sulitane sueke er siarë wa ena ie' kí ikiane tö se' er mane'lù tå se' erblò Jesús mik. E' paneke ie' tö er bua' wa, e' kueki kam ie' tö Jesús patköne.

Shke'wè

1 ¹Ye' dör Simón Pedro. Ye' dör Jesucristo kanè méso. Nies ye' dör ittekölpa tsá, e'pa eköl. Jesucristo dör Skéköl ena S'tsatkökwak. Ie' dör yësyësë, e' batamik sa' de erblök ie' mik. Ye' tso' yëkkuö i' shtök wépa de erblök ie' mik buaë mokië wes sa' es, esepa a.

²Skéköl ena Skékëpa Jesús as e'pa er buaë chò ena sene bërë mù a' a taië, a' kí batsmir buaë ie'pa mik e' a.

Se' er diché iò sénuk yësyësë Skéköl a

³Jesús tö se' klöö'bak as se' dò ie' tå ñita ie'olo taië e' a, nies as se' ser wes ie' ser es. Se' båtsse ie' mik, e' wa ì kos kiane se' kí senoie wes ie' kí ikiane es e' me'tkeitö se' a ie' diché taië e' wa. ⁴Íyi ekkë kos wa ie' kablë' se' a as se' dò wes ie' wák dér es, as se' tköshkar ì sulu tso' ká i' a wamblak se' éna tö se' sulu'wëwami ese ulà a. Skéköl kablë' se' a, e' me'tkeitö se' a, e' dör taië buaë shute. ⁵E' kueki a' e' diché iò a' erblöke

Cristo mik, e' kíie senuk yësyësë. Sene yësyësë, e' kíie Skëköl íyi ąnuk. 6 Skëköl íyi ane, e' kíie e' kkö'nuk. E' kkö'nè, e' kíie íyi panuk bërë. Íyi panè bërë, e' kíie er mukwà Skëköl è ki. 7 Er mèwà Skëköl è ki, e' kíie nì sauk er bua' wa wës nì ẽlpa es. Nì suè er bua' wa, e' kíie nì dalëritsök. 8 Íyi ekkë kos weke a' tö, nìes ikí weke a' tö kekraë, e' ta e' wà kiane chè tö mokj a' båtse buaë Skëkëpa Jesucristo mik. A' serke es, e' ta ì kos weke a' tö Skëköl a, e' wà dörattsa buaë. 9 Erë wépa e' chò tö ie'pa erblò Cristo mik, erë ie'pa kë tö íyi ekkë wawè, esepa dör wës s'wöbla kë wawér buaë es. Ie'pa kë éna iwà ane buaë. Wësua ie'pa éna ichowa tö ì sulu wamblë! ie'pa tö, e' pairi'ttsa Skëköl tö ie'pa ki. 10 A yamipa, a' e' diché iò senuk buaë yësyësë kekraë, e' wa iwà kkayérdaë tö mokj Skëköl tö a' klöö'bak, a' shukitbakitö iwák a. A' tö iwé es, e' ta a' erblöke Cristo mik, e' kë olo'yepa a' tö yës. 11 E' wa aishkuö tå a' kirdawa buaë ì blúie Skëkëpa Jesucristo dör S'tsatkökwak, e' tso' e' a. E' dör yöbië.

12 Íyi ekkë jcher a' wà buaë. Ttè mokj wa a' e' wöblao!, e' a a' tso' e' tkëulewà darerëe. Erë ye' tö a' a ikí chè michoë as a' kë éna ichòwa. 13 Ye' tso'i a' tses'ka, eta ye' a tå buaë idir tö ye' tö a' a ttè i' kí chè as a' tö íyi ekkë wà ibikeitsò kekraë. 14 Skëkëpa Jesucristo tö ye' a iyë! tö wekkë alè ta ye' kë kù'ia ká i' ki. 15 Ye' tö ì kos weraë as ttè i' kë chöwa a' éna yës i'ñne tå nìes mik ye' blënewatke e' ukuöki tå.

16 Skëkëpa Jesucristo olo ta' taië, e' su' sa' tö sa' wákpa wöbla wa. E' kueki mik sa' tö a' wöblao! ie' diché ta' taië ena ie' datskene e' tté wa, eta kë sa' wà ipakane a' a ttè kë wà ta' wës sa' wákpa tö ibikeitsè chè es a' kitö'woie. 17-18 Mik sa' dë'rö ie' ta' kqabata batse'r, e' tukir ki, eta ee Skëköl dör S'yé, e' tö ie' kikéka taië. Ttò datse Skëköl olo ta' taië e' ska!, e' tö ie' ché i' es: "Se dör ye' alà dalér taië ye' éna, e' wér ye' wa buaë shute." E' kos su' sa' tö. Ttò ñe' datse ká jaì a, e' tses' sa' tö, sa' tso'ñak ie' ta ee e' kueki.

19 Ì su' sa' tö, ì tses' sa' tö, e' tö ikí cheke se' a tö Jesús tté tso' kitule Skëköl yékkuö ki ká iaiæ ittekölpa wà, e' yëne moki. E' kueki ttè kit ie'pa tö yékkuö ki, e' wà iutök a' kawötä bua'liewa. Ttè e' dör wës bö'wö batsëka stui a tö ká olo ppeeke ese es. E' tö se' er ñi'wëke as se' éna iar tö ì dör mokj, ì dör kache. Ttè e' tö se' kimeraë dò mik Skëkëpa Jesucristo datskene eta. Mik ie' de, eta ì kos ąrdaë buaë se' éna, e' dör wës ká ñir s'ki es. Jesucristo dör wës békwo bërie wérke bla'mi e' es. 20-21 Erë i' kos tsata a' wà ijchenú tö ì yë! Skëköl ttekölpa tö, tso' kitule Skëköl yékkuö ki, e' kë yëne ie'pa wà ie'pa wákpa er wa. Erë Skëköl tö ie'pa kë ichök wes ie' ki ikiane es Wiköl Batse'r wa. E' kueki ì kit Skëköl ttekölpa tö ká iaiæ, e' kë yëne ie'pa wà iwákpa er wa, e' dör Skëköl ttè mokj.

S'wöbla'ukwakpa kache tté wa

2 1 Ká iaiæ Israel aleripa shua kachökawakpa e' ka'ka e' chök tö ie'pa dör Skëköl ttekölpa. Es nìes i'ñne tå a' shua kachökawakpa e' köraka

e' chök tö ie'pa dör s'wöbla'ukwakpa Skéköl ttè wa. Ie'pa e' ò tö ie'pa tso' ttè moki pakök, erë ttè wa ie'pa tö s'wöbla'weke, e' tö s'er sulu'wèwami e' iutésö, e' ta Skéköl tö s'we'ikeraë. Skékëpa Jesucristo tö ie'pa nuì to'ttsa, erë e' wák watétsa ie'pa tö. E' kueki ie' tö ie'pa we'ikeraë bet. ² Erë taijë s'yamipa ardarö kache ttè e' a itrérdrarak taijë wes iwöbla'ukwakpa es. Ie'pa kueki ttè moki e' cheraë suluë pë' malepa tö. ³ S'wöbla'ukwakpa kache tté wa, e'pa ki inuköl è kiane taijë, e' kueki ie'pa tö a' inuköl yerattsa ttè kë wà ta' pakeke ie'pa tö ese wa. E' kueki ká iaiqæ ie'pa esepa wöme'ttsabak weinuk Skéköl tö, e' kë chë'wa ie' éna.

⁴Ká iaiqæ Skéköl biyöchökwakpa welepa tö ì sulu wamble' ie' ki, e' nuí kë olo'yane ie' wà ie'pa ki. Ie' tö ie'pa batrélor bö' kë a, ee ie'pa tso' wötëule moulewa stui a ie'pa kichateraëtiò aishkuö ta e' panuk. ⁵Nies ká iaiqæ wakpa bak senuk Noé késka' ta, e'pa tö ì sulu wamble' taijë, e' nuí kë olo'yane ie' wa ie'pa ki. Noé tö ipaka' ie'pa a tö ie'pa kawötä senuk yësyësë, erë ie'pa kë wà ie' ttè iutëne. E' kueki Skéköl tö ie'pa ewéwa di' taijë wa. Noé ena imalepa dökä kul (7), e'pa è tsatké Skéköl tö di' taijë yoki. ⁶⁻⁸Nies ká iaiqæ ká böt kiè Sodoma ena Gomorra, e' wakpa dör pë' sulusi. E'pa shua wëm serke eköl kiè Lot, e' serke yësyësë. Ie'pa trér taijë, e' ttseke, e' sueke ie' tö kékraë, e' tö ie' dör buaë e' eriaweke siarë. Ie'pa nuì ki Skéköl tö ie'pa wömëtsa ewëwa. Ie' tö ie'pa ena ie'pa ká e' kos ña'wëwa seraq imuluchka è ate. Erë Lot, e' è tsatkétsaitö. Ie' tö ie'pa ewéwa es iwà kkachoie sulitane a tö es itköraë pë' sulusipa kos esepa ta.

⁹E' kos bak ká iaiqæ, e' wa se' wà ijcher tö wépa serke buaë yësyësë, esepa tsatkérmi buaë Skéköl a ì kos tö ie'pa we'ikeke e' ulà a. Nies se' wà ijcher tö wépa dör ì sulu wamblekakpa, esepa tso' bléule ie' wà ishulirkérak e' kewö panuk. ¹⁰Wépa e' mettsa e' ia'ukka sene sulusi wa wes ie'pa wák dér sulu ki ikiane es ena Skéköl ttè watétsarakitö, esepa kos we'ikeraëtiò taijë s'malepa tsata.

S'wöbla'ukwakpa kache tté wa, e'pa e' wamblekakpa kësik kësik, kë tö ì ulé klö'wëta!, iwökir darérëe. Ie'pa kë suane wépa olo ta' taijë, esepa chök suluë. ¹¹Skéköl biyöchökwakpa diché ta' taijë, olo ta' taijë s'wöbla'ukwakpa kache tté wa, esepa tsata, erë ie'pa kë tö imalepa dör suluë esepa cheta' Skéköl a suluë as ikichatér. ¹²Erë ì sulu wambleke s'wöbla'ukwakpa kache tté wa, esepa tö, e' wamblekerakitö kë wà bikeitsule wes iyiwak kañiru kë a ká arta' tso' klö'wëwa ttewa es. Ì kë ane ie'pa éna, e' kos cheke suluë ie'pa tö. Ie'pa duörawa wes iyiwak kañiru ttewa es. ¹³Ie'pa tö s'malepa we'ikeke, e' skéie ie'pa weirdaë siarë. Ì sulu tö ie'pa ttsë'weke buaë, ese kos wambleke ie'pa tö taijë ñiwe kë jaër ta'ia, ese tö ie'pa ttsë'weke buaë. Mik a' ñi dapa'uke chkök ñita di'yök ñita, eta ie'pa tso' a' shua ì sulu wamblekakpa e' ttsë'wgoie buaë. Ese wa ie'pa éna a' kitö'wak. Es ie'pa tö a' kawö sulu'wekewa. Ie'pa tö a' jaëwekeka taijë. ¹⁴Ie'pa er me'rie trë è ki. Ie'pa kë shtrirta'wà ì sulu wamblekakpa. Wépa kë

e' tkénewá darérë S'tsatkökwak ttè a, esepa dakiñekerakitö as ie'pa tö ì sulu wamblöne wes ie'pa es. Ie'pa tö inuköl è kkecheke taië kekraë. Ie'pa wöme'ttsabak kichatée Skéköl tö. 15-16 Ie'pa dör wes s'cholur es. Ñala yésyésë e' olo'yé ie'pa tö e' wambleiole wes ká iaiqä Beor alà kië Balaam dör Skéköl tteköl, e' e' wamblei' es. Ie' mí ì sulu wambleök inuköl è dalërmik, erë Skéköl tö ie' burro ké ttökka ie' ta ta iuñéitö ta ichéitö ia: ¿ì wambleke be' tö alii? E' tö Balaam wöklö'wé.

17 S'wöbla'ukwakpa kache tté wa, e'pa dör wes di' tum itò kë a di' ta' es. Ie'pa dör wes kalí morka mochka a uyè siwa' tö kë wà yërtal' es. Ie'pa wömeulettsa weinuk michoë stui kë a. 18 Ttè pakeke ie'pa tö e' ttse'r buaë, erë kë iwà ta'. Ì sulu kukuña ie'pa wà ena ì sulu kiane s'wák dér sulu e' ki, e' wa ie'pa tö wépa e' yéttsa tsaririë iserkerak kitëule e' ulà a, esepa erkiowekokane as iarmine ì sulu a. 19 Ie'pa tö icheke: "A' tö sa' ttè iuté, e' ta a' kë kùl'iä klöulewá ì ulà a, a' sermi wes a' wákpa kí ikiane es." Ie'pa tö icheke es, erë ie'pa wákpa tso' klöulewá ì sulu ulà a, ie'pa kë a e' yerpattsä wes. Mik se' kë a e' yénettasa ì ulà a, eta e' wà dör tö se' tso' klöulewá iulà a. 20 Skékëpa Jesucristo dör S'tsatkökwak e' mik se' e' batsé, e' wa sene sulusi tso' ká i' a e' olo'yá'sö. Erë se' anemine ì sulu ulà a, kë tö ilo'yeta', e' ta se' a e' dör sulu ichökle kewe tsata. 21 Se' tö sene yésyésë e' tté klög'bak buaë kewe. Erë e' ukuöki ta ttè dalöiëno batse'r mène se' a, e' olo'yésö, e'ma buaë idir tö kë sö iklö'l'upa. 22 E' dör wes ttè moki i' tö iché es: "Chichi chöli tuétsa, e' ukuöki ta inewaneitö."^a Nies skà tö iché: "Kochi kuówésö buaë, e' mía kuekane döö a."

Skékëpa Jesúz dörane

3 ¹A yamipa dalér taië ye! éna, ye! tö yékkuö tsá kit a' a, e' skà shtekkeyö a' a, i' ta ide böt. Yékkuö böt e' kí ye' tso', ttè jchertke a' wa, e' chökne a' a' pattök as a' er arne iska' ta iwà bikeitsò bual'iewa yésyésë. ²Ì yé! Skéköl ttekölpa batse'r e'pa tö ká iaiqä, e' ska' a' er anú. Nies ttè dalöiëno me'at Skékëpa dör S'tsatkökwak e' tö, e' ska' a' er anú. Sa' dör ittekölpa tsá, e'pa tö ttè e' yé! a' a.

³ A' wa ijchenú bua'iewa tö ká i' erkewatke e' kewö ska' ta pë' serke suluë esepa döraë. Ie'pa tö ì sulu è wambleke wes ier sulu tö ikieke ia es. Ie'pa tö a' wayueraë ⁴ta a' a ichakeraë: "Jesucristo kablë dökne ñwes e' de? Ikkë ta kë iwér ta, ñwé idir? Se' kékëpa blérulunebak, eta íyi kos mir iwák suë wes iyone kuaë es." ⁵Erë ie'pa wà ijcher tö ì cheke ie'pa tö e' kë yéne. Ie'pa kë kí ikiane ttséno tö ká iaiqä Skéköl tö ká jaì ena ì kos tso' ia, e' yö' ittö è wa. Nies ká i' ena ì kos tso' iki, e' yö' ie' tö ittö è wa. Ká i' dë'ka ie' wà di' a, es di' tso' ká i' pamik shkit. ⁶Ie'pa kë kí ikiane ttséno tö ì ultane bak senuk ká i' a, e' eo'wa Skéköl tö di' taië bak e' wa. ⁷Erë

^a 2.22 Proverbios 26.11

ká jaì ena ká i' tso' iññe ta, e' kicha a'riq ie' wá iwák ttè wa dò mik ie' tó iewekewa bö' wa aishkuö ta eta. E' kos tköraë mik pë' sulusipa shylirke kichatérkettṣa e' kewö de eta.

⁸ A yamipa dalér taijë ye' éna, kë a' éna ichökwa tö Skéköl a ká etkë, e' dör wes duas dökä mil eyök es, ñies duas dökä mil eyök, e' dör wes ká etkë es. ⁹ Skékëpa Jesúz kablé!, e' wà tköraë. Ie' datskene sulitane shylök mik Skéköl ki ikiane eta. E' kë dör tö ie' kablé! e' chowa ie' éna wes pë' welepa tso' ibikeitsök es. E' kë dör es. Ie' kë ki ikiane tö yi weir aishkuö ta. Ie' ki ikiane tö sulitane er mane'ù ie' a. E' wà panuk ie' tso' enaë. E' kuekjí ie' kám döne.

¹⁰ Eré ie' dörane, kë tköpa. Mik ie' datskene, eta e' kewö döraë kë e' biyó yëule wes akblökwakpa döwa nañewe es. Mik ie' de, eta ká jaì kos blardaë taijë ta ichörawa kë wërpaiq. Ì kos tso' ká jaì a, e' ñardawa diardawa. E' sù ká i' ena ì kos tso' iki, e' ñardawa sekka, kë ì atukia. ¹¹ E' kos erdawa es, e' ta ñwes kë se' serpa batse'l e' tkëulewa darerëe Skéköl è a? ¹² E' kewö panuk se' tso' poë, e' dalewa se' e' chò senuk wes Skéköl ki ikiane es as ikewö e' dò bet. Mik e' kewö de, eta ká jaì ñardawa ena ì kos tso'ia, e' diardawa erdawa bö' wa. ¹³ Eré Skéköl kablé! ká jaì pa'ali ena ká i' pa'ali e' yuök se' a. Wépa serke yesyésë, esepa è serdaë ee. Ee ì suju kë ta!. E' wà paneke se' tö poë.

¹⁴ A yamipa dalér taijë ye' éna, a' tso' íyi ekkë wà panuk, e' dalewa a' e' tkowá darerëe senuk as mik e' kewö de, eta ie' tö a' kù senuk bëre ñita, kë iaulekä, kë ki ì suju tté ta!. ¹⁵ A' éna ianú tö Skékëpa Jesúz kám dò, ie' tso'ia ipanuk as s'tsatkér. Ñies ttè e' kitat a' q yékköö ki s'yami Pablo dalér taijë se' éna e' tö. Ie' tö ikitat erbikë taijë me! Skéköl tö ie' a e' wa. ¹⁶ Ttè i' kit Pablo tö yékköö kos kit ie' tö ekkë ki. Ie' ttè wële dör darerë, kë wà ar se' éna bet. Pë' welepa kë yöule buaë, kë e' tkëulewa buaë Jesucristo ttè a, esepa tö Pablo ttè darerë, e' wà shkuli'wekewa wes ie'pa tö Skéköl ttè kitule yékköö ki malepa, e' wà shkuli'wekewa es. E' nuí ki ie'pa weirdaë siarë.

Ttè bata

¹⁷ A yamipa dalér taijë ye' éna, íyi ekkë kos jchertke a' wá buaë. E' kuekjí a' e' kkönú pë' sulusi ñe'sepa yoki as a' kë tö ie'pa ttò iytò. A' tso' erki as a' e' tkëulewa buaë S'tsatkökwak mik, e' kë olo'yò a' tö. ¹⁸ Skékëpa Jesucristo dör S'tsatkökwak, e' er buaë ché se' a, e' ttè wa a' kí e' yuö. Ie' mik a' kí e' batsö bua'ie. iAs ie' kikarkä taijë iññe ta ena kekraë! Es e' idir.

Yëkkuö tsá kit Juan tö

1 Juan

Yëkkuö i' kit Jesús ttekölpa tsá e' eköl kiè Juan e' tö. Ie' tö ikit Jesús mik erblökwakpa serke Asia e'pa a. I'ñe tå ká e' kiè Turquía. Ie' tö ikit etå ie' dewatke kékela. Ñies yëkkuö skà kit ie' tö dökä tkël, e' böt dör tsitsir, böt dör blublu. Yëkkuö blublu e' et kiè 'Jesús Tté Buaë kit Juan tö' ena iët kiè 'Ì Kkayë' Jesucristo tö Juan a e' Pakè.

Skëköl éna Jesús mik erblökwakpa dalér taië ena íyi taië buaë o' ie' tö ie'pa a Jesucristo batamik, e' pakè Juan tö yëkkuö i' ki. Ñies ie' tö iché tö mik se' ñì dalérirtsöke etå se' wá ijcher tö Skëköl dör se' wák, e' kuëki se' kawötä ñì dalérirtsök.

E' kíie ta ie' tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa a s'wöbla'ukwakpa kache tté wa esepa biyó choie. Ie'pa tö s'wöbla'weke tö Jesús kë dör wes s'ditsö es. Ie'pa tö ichè tö ie' wér se' sù erë kë idör se' es. Jesús mik erblökwakpa kë kàne ie'pa ttò ttsök. Ie'pa dör s'kitö'ukwak. Skëköl Wiköl e' je' tö Skëköl ena ilà Jesucristo e'pa tté mokí e' kkacheraë se' a. Es Juan tö iché yëkkuö i' ki.

Sene michoë mukwak

1 ¹Itso' eköl dör ttè tö sene michoë meke se' a e'. E' tté pakeke ye' tö a' a yëkkuö i' ki. Tsawemi tå ie' tso'tke, erë i'ñe tå sa' tö ichè a' a tö ie' ttò ttsë' sa' tö, ie' sù' sa' tö ena ì o' ie' tö e' sù' sa' tö, ñies ie' ka' sa' tö sa' ulà wa. ²Ie' dör sene michoë mukwak, e' patkë'bitü S'yé tö ká i' a s'ditsöie e' kkachök se' a, e' sù' sa' tö. E' kuëki sa' tö ie' ttè mokí e' pakeke a' a. Sa' tö ichè a' a tö ie' tö sene michoë meke se' a. Ie' bak S'yé tå ñita kuaë kékraë, erë S'yé tö ie' kkayë' sa' a. ³Es ie' sù' sa' tö, ittò ttsë' sa' tö, e' tté pakeke sa' tö a' a' tå as a' båtswä' sa' mik wes sa' batsulewá S'yé mik ena ilà Jesucristo mik es. ⁴Yëkkuö i' shtekte sa' tö a' a' as a' ttsë'r buaë mokië.

Sene yësyësë

⁵Ttè wa Jesucristo tö sa' wöblao', e' wà pakeke sa' tö a' a, e' dör i': Skëköl dör buaë yësyësë, kë ki ì sulu tå' wes ká ñí kë a ká ttsettse tå' es.

6 E' kuékí se' e' chò tö se' batsulewá ie' mik, erë se' tso'iá ì sulu wamblök, e' ta se' tso' kachök. Se' kë tö ttè mokí e' iuteku!. E' dör wës se' serkeia ká ttsettse a es. 7 E' skéie, se' serke yësyësë wës ie' ser yësyësë es, e' ta se' båtsé buaë nì mik. Nies ie' alà Jesucristo, e' pé wa se' pairirke se' nuì kos e' ki.

8 Se' e' chò tö se' kë tö ì sulu wambleta!, e' ta se' wák e' kitö'uke, nies ttè mokí kë ky' se' er a. 9 Erë Skéköl ttò mokjë ena ie' dör yësyësë. E' kuékí se' e' kkatéka ie' a, e' ta se' nuì olo'yeraëtiò se' ki, nies sene sulu nuì kos paikleraëtiò se' er a. 10 Se' e' chò tö se' kë tö ì sulu wambleta!, e' ta se' tso' ichök tö Skéköl kachötä!, nies iwënewa tö ie' ttè kë ky' se' er a.

2 1 A' ye' ala'rla, ye' tso' ttè ikkë shtök a' a as a' kë tö ì sulu wamblö. 2 Erë se' wele tö ì sulu wamble, e' ta s'tsatkökwak tso' eköl S'yé ska!, e' dör Jesucristo dör yësyësë e!. 2 Jesucristo e' me'ttsa ttèwá se' skéie sene sulu nuì olo'yoie se' ki. Erë ie' kë kötewá se' è nuì ki, nies ie' kötewá ká ultane wakpa nuì ki.

Se' kawöta nì dalérirtsök

3 Skéköl ttè dalöiëno e' dalöiekosö, e' ta e' wa se' wá ijcher buaë tö se' båtsé ie' mik. 4 Yi e' chò: "Ye' båtsé buaë Skéköl mik", erë ese kë tö ittè dalöiekü!, e' ta ie' tso' kachök, kë ittò moki. 5 Erë yi tö ie' ttè dalöieke, ese je' éna ie' dalér mokjë. Es se' wá ijcher tö se' batsulewá ie' mik. 6 Yi e' chò: "Ye' tkërie Skéköl mik", ese kë senuk wes Jesucristo sene' es.

7 A yamipa dalér taië ye' éna, ttè dalöiëno shtekoyö a' a i!, e' kë dör ttè pa'ali a' a. Tsawe ta ttè e' yénebak a' a. Ttè e' meneat ká iaiqäe, e' ttséuletke a' wa, e' dör i!: se' kawöta nì dalérirtsök. 8 Ttè e' meneat ká iaiäe, erë e' kewö ska! ta se' er tso'iá wes ká ttsettse a es, e' kuékí kë se' éna iwà ane buaë. Erë i!ñe ta se' er a ká nirketke Cristo ttè mokí e' kuékí. Wes Cristo éna se' dalëne, nies wes a' nì dalér, e' wa iwër wësua tö ttè e' dör pa'ali.

9 Yi e' chò: "Cristo ttè tö ye' er ní'l'wé", erë ese éna iyami ar suluë, e' ta ie' er kam ñir, ie' er tso'iá ká ttsettse a. 10 Erë yi éna iyami dalér moki, ese er a ká ñine buaë, kë ì tö ie' epamine sene sulu a. 11 Erë yi éna iyami ar suluë, ese er tso'iá ká ttsettse a. Ie' e' wamblö suluë, kë ie' wá ijcher ì dör suluë. Ie' dör wes s'shköke ká ttsettse a es. Ká ttsettse kë tö ie' kawö mè ká sauk, e' kuékí kë ie' wá ijcher wé ie' mírō.

A' kë kànë er mukwa ñì kë tso' ká i' a ese ki

12 A ala'rla, a' nuì kos olo'yane a' ki Jesúz batamik, e' kuékí ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a. 13 A' dör kéképatke, a' båtsé Jesúz tso'tke tsawe ta e' mik, e' kuékí ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a. A duladulapa, a' e' ali'ka bë ki, e' kuékí ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a.

A ala'r, a' dör wes ye' ala'rla es, a' båtsé S'yé mik, e' kuékí ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a. 14 A' dör kéképatke, a' båtsé Jesúz tso'tke tsawe ta

e' mik, e' kue_ki ye' tso' yékkuo^ö i' shtök a' a. A duladulapa, a' e' tkéwa darérë Skéköl ttè a, e' tso' a' er a, ñies a' e' ali'k_a b_é ki, e' kue_ki ye' tso' yékkuo^ö i' shtök a' a.

¹⁵Kè a' er mukw_a ká i' ki ena ì tso' iki ese ki. Yi er méw_a iki ese kë éna S'yé dalérta!. ¹⁶¿I tso' ká i' a? E' dör ì kos tö s'wák dér sulu ttsé'weke buaë ese. Ñies e' dör ì kos wa s'wöbatsö kkechekesö tai_j ese. Ñies e' dör íyi tso' se' w_a wa se' e' ttsöka taj_j ese. Íyi ekké kos tso' ká i' a, ese kë menebitu S'yé w_a se' a, e' datse ì sulu tso' ká i' a ese w_a. E' kue_ki kë se' er mukw_a íyi ekké ki. ¹⁷Ká i' erkewatke, ñies ì sulu kos tso' iki tö se' erkiöweke ese erkewatke. Erë wépa tö ì kiane Skéköl ki ese weke, esepa ser michoë.

¹⁸A ye' ala'r_{la}, ká i' erkewa e' kewö döketke. A' éna iane tö sa' tö a' a iyé! tö mik ká i' erkewatke, eta eköl idatse kiè Cristo Bolök. Es iñne ta a' tö isuäge tö taj_j Cristo bolökpa tso', e' kue_ki se' w_a ijcher tö ká i' erkewa e' kewö döketke. ¹⁹Ie'pa bak se' éltëpa ta, erë ie'pa e' yélurne. E' wa iwënewa tö ie'pa kë dör moki se' éltëpa. Ie'pa chöpa se' éltëpa moki, e'ma ie'pa tso'ia se' ta. Erë ie'pa e' yélurne, e' wa iwënewa wöshak tö ie'pa kë dör se' éltëpa.

²⁰Cristo dör yi dör batse'r ichökle, e' tö a' batse'wé Wiköl Batse'r wa, e' kue_ki a' w_a Cristo ttè moki_ë e' jcher. ²¹Ye' tso' yékkuo^ö i' shtök a' a, e' w_a kë dör tö a' kë w_a Cristo tté jcher. E' skéie a' w_a ie' tté jcher buaë, e' kue_ki ye' tso' yékkuo^ö i' shtök a' a. A' w_a ijcher tö kachökawakpa kë tö ttè moki paketa!. ²²Eta ñwépa dör kachökawakpa? Wépa tö icheke tö Jesús kë dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e', esepa dör kachökawakpa. Esepa dör Cristo bolökpa, ie'pa tö S'yé ena ilà watétsa e' kue_ki. ²³Wépa tö icheke tö Cristo kë dör Skéköl Alà, esepa tso' ie' watöktsa, ñies ie'pa tso' S'yé watöktsa. Erë wépa tö icheke tö Cristo dör Skéköl Alà, esepa tso' buaë S'yé ta.

²⁴Cristo ttè moki ttsé! a' tö mik a' tö iklög' tsawe ta, e' seú a' er a kekraë. E' wé a' tö es, e' ta a' serdaë batsulew_a S'yé ena ilà mik kekraë. ²⁵Í muk Jesucristo kablë! se' a e' dör i!: sene michoë e'!

²⁶Ye' tso' yékkuo^ö i' shtök a' a as a' e' kkö'nù s'kitö'ukwakpa yöki. ²⁷Erë Cristo tö a' batse'wé Wiköl Batse'r wa, e' tso'ie a' a, e' kue_ki ye' w_a ijcher tö ie'pa kë tö a' kitö'wepa. Wiköl Batse'r mène a' a, e' tö a' er ñi'weke as ttè ikké kos w_a ar buaë a' éna. Ttè wa ie' tö a' wöbla'weke, e' dör ttè moki, kë dör kache. E' kue_ki a' kë ki ikiiane tö yi skà bitu a' wöbla'uk. Es a' senú batsulew_a Cristo mik wes Wiköl Batse'r tö a' wöbla'weke es.

A' kë e' muktsa e' kitö'uk yi a ì sulu wambloie

²⁸A ala'r_{la}, a' senú batsulew_a Cristo mik kekraë as a' kë suar ena a' kë jaer ie' wörki mik idatskene eta.

²⁹A' w_a ijcher tö Cristo ser yësyësë, e' kue_ki a' wa ijcher ñies tö wépa serke yësyësë, esepa dör Skéköl ala'r.

3 ¹A' ittsō tö wékké Skéköl dör S'yé e' éna se' dalér, ie' tö se' kiè iwák ala'r. Moki se' detke ie' ala'rie. Erë wépa kë tö ie' dalöiè, esepa kë e' batsötä' ie' mik, e' kuékí ie'pa kë éna iwà qané tö se' dör ie' ala'r. ²A yamipa dalér taijé ye' éna, l'ñé tå se' tso'tke Skéköl ala'rie, aishkuö tå ie' tö se' mane'weraë bua'ie, erë kám se' éna iwà ar tö wés se' maneormi. Mik Cristo datskene, eta se' tö ie' wák sueraë, e' kuékí se' wá ijcher buaë tö se' döraë wés ie' wák es. ³Wépa kos tso' ttè e' wà panuk, esepa e' batse'uke señoie yésyésë wés Cristo ser es.

⁴Yi tö Skéköl ttè dalöièno e' dalösewekewa, ese tö ì sulu wambleke. E' kuékí wépa tö ì sulu wamblekeia, esepa tö Skéköl ttè dalöièno, e' dalösewekewa. ⁵A' wá ijcher buaë tö Jesucristo dë'bitü ká i' a se' nuì olo'yök. Ie' kë tö ì sulu wambleta' yés. ⁶E' kuékí wépa tkérie Cristo mik, esepa kë kyliá ì sulu wamblok. Erë wépa tö ì sulu wamblekeia, esepa kë wá Cristo súule moki, ie'pa kë bats ie' mik. ⁷A ye' ala'rla, a' kë e' muktsa e' kitö'uk yi a ì sulu wambloie. Yi serke yésyésë, ese dör yésyésë wés Cristo dör yésyésë es. ⁸Erë yi tö ì sulu wambleke, ese dör bé icha. Ie' e' wamblo sulu kuaémi', es ie' dör kekraë. E' kuékí yi tö ì sulu wambleke, ese dör ie' icha. Erë Skéköl Alà dë'bitü e' wà dör bé kanè kos e' olo'yökwa. ⁹Wépa erblé Jesucristo mik, esepa kunene etökichane Wiköl Batse'r wa, ie'pa dör Skéköl ala'r, e' kuékí ie'pa wák dér wés Skéköl wák es. E' kuékí ie'pa kë sérku'iá klöulewa ì sulu ulà a. Ie'pa dör Skéköl ala'r e' kuékí ie'pa kë a ì sulu wamblenukiá. ¹⁰çì wa isuémisö tö wépa dör Skéköl ala'r ö bé ala'r? Wépa kë ser yésyésë, kë tö s'yamipa dalértsè, esepa kë dör Skéköl ala'r.

Se' ñì dalértsò

¹¹Kuaë, mik a' tsá erblé' Cristo mik, e'tami ttè i' ttsé'bitü a' tö: se' ñì dalértsò. ¹²Kè se' kàne ñì saúk suluë wés Caín tö iél su' suluë es. Ie' dör bé icha. Ie' tö iél kötwa. Ie' e' wamblo suluë erë iél ser yésyésë, e' kuékí ie' tö ikötwa.

¹³A ye' yamipa, wépa kë tö Skéköl dalöiè esepa tö a' suéke suluë, e' ta kë e' ki a' tkinuk. ¹⁴Se' ñì dalértsöke e' wa iwénewa tö Skéköl tö se' er mane'wétsa pa'alí. Kám se' erbló Skéköl mik, eta se' dör wés s'duulewa es ie' a, erë l'ñé tå se' dör ttsé'ka ie' a. Yi kë tö iyami dalértsè, ese tso'iá wés s'duulewa es ie' a. ¹⁵Ie' a wépa kos tö s'yamipa suéke suluë, esepa dör s'ttökwa wakpa. A' wá ijcher tö s'ttökwa wakpa kos kë wá sene michoë ta!. ¹⁶Jesucristo e' me'ttsa ttewa se' skéie, e' wa ie' tö iwà kkaché tö wés se' kawötä ñì dalértsök. E' kuékí se' kawötä e' muktsa s'yamipa kímuk se' wák er wa dò s'ttewa ie'pa skéie ekké. ¹⁷E' kuékí yi wá íyi tso' ká i' a, ese tö s'yamipa sué tö iweirke, erë ie' er téwá darérë iyoki, kë tö ì kakmè ia, e' ta éwes ie' ichèmi tö ie' éna Skéköl dalér? ¹⁸A ye' ala'rla, kë se' kàne ñì dalértsök kkò è wa, e' skéie se' kawötä ñì dalértsök mokïë iwawatke.

19-20 Se' ñì daléritsöke, e' wa se' wa ijcher mokië tö se' serke buaë wès Skéköl ttè moki tö ichè es. Mikle tå se' wák er tö se' kkateke tö kë se' ku' iwà iutök buaë. Erë Skéköl dör se' er tsata, ie' wa íyi ultane jcher. E' kueki se' ñì daléritsöke, e' ta se' er ttsë'rdaë buaë ie' wöa kë suane. 21 A yamipa dalér taijë ye! éna, se' er kë tö se' kkatè, e' ta se' ttsë'rmi buaë Skéköl wöa kë suane. 22 Ie' ttè iutekesö ena ì wér buaë ie' wa ese wekesö, e' ta ì kos kiekesö ie' a, e' meraëtitö se' a. 23 Ie' ttè dalöieno, e' dör i': se' kawöta erblök ie' alà Jesucristo mik, ñies se' kawöta ñì daléritsök wès Cristo tö se' a iyë'at es. 24 Wépa tö ie' ttè dalöieke, esepa serke batsulewa ie' mik, ñies ie' tso' batsulewa ie'pa mik. Ie' tö iWiköl me' se' a, e' wa se' wa ijcher tö ie' tso' batsulewa se' mik.

A' ké ttè ultane wà sáuk buaë tö moki idir

4 1 A yamipa dalér ye! éna, taijë kachökwakpa tso' ká wa'ñe e' chök tö ie'pa dör Skéköl ttekölp. Esepa webló buaë tö ie'pa dör Skéköl icha ö au. 2 Wépa tö ichekekä tö Jesucristo yöne s'ditsöie, esepa dör Skéköl icha. Es a' wa ijchermi tö wépa a Skéköl Wiköl tso!. 3 Erë wépa kë tö Jesús chè es, esepa kë a Skéköl Wiköl ku!. E' skéie Cristo Bolök wiköl tso' iarak. A' wa ittsëule tö ie'pa esepa datske, itso'raktke iñe ta ká i' a.

4 A ala'rla, a' dör Skéköl icha. Ie' Wiköl tso' a' a, e' diché taijë tkòka yi tso' wépa kë tö ie' dalöietä! esepa a e' tsata. E' kueki a' e' aléka kachökwakpa ñe'pa ki. 5 Ie'pa kë tö Skéköl dalöiè, e' kueki ie'pa tö s'wöbla'weke ttè ese wa. Imalepa tö ie'pa ttè ttseke buaë. 6 Erë se' kë dör es, se' dör Skéköl icha. Wépa båtse ie' mik, esepa tö se' ttè ttseke buaë. Wépa kë dör ie' icha, esepa kë tö se' ttè ttsepa. E' wa sö isuëmi tö yi tö s'wöbla'weke ttè moki wa Wiköl Batse'r wa, ö yi tö s'wöbla'weke kache tté wa.

Skéköl tö se' dalérítseke taijë

7 A yamipa dalér taijë ye! éna, Skéköl tö se' a diché mé ñì dalérítsoie, e' kueki se' kë ñì daléritsök. Wépa ñì daléritsötä!, esepa dör ie' icha, ñies ie'pa båtse ie' mik. 8 Skéköl wák éna s'dalér, es ie' dör, e' kueki wépa kë ñì dalér, esepa kë bats ie' mik. 9 Ie' tö ilà eköl ème e' patkë! ká i' a as sene michoë dò se' ulà a ilà batamik, e' wa ie' tö se' a iwà kkaché tö se' dalér ie' éna. 10 Skéköl dalér se' éna, e' kë dör iwà. Iwà dör tö ie' tö se' dalérítse ta ilà patkéitö ttewa se' skéie as se' nuì olo'yar.

11 A yamipa dalér taijë ye! éna, ekké Skéköl tö se' daléritsé, e' kueki se' kë ñì daléritsök. 12 Kë yi wa ie' súule iwöbla wa, erë se' ñì daléritsöke mokië, e' ta e' wa iwënewa tö ie' batsulewa se' mik ena se' ñì daléritsöke wès ie' ki ikiane es. 13 Ie' tö iWiköl me' se' a, e' wa se' wa ijcher tö se' batsulewa ie' mik ena ie' batsulewa se' mik. 14 Ñies sa' tö isu' tö S'yé tö ilà patkë! ká i' a sulitane tsatkök. I cheke sa' tö, e' dör moki. 15 Wépa tö

iklö'wé tā icheke tö Jesús dör Skéköl Alà, esepa mik Skéköl batsulewa, ñies ie'pa batsulewa ie' mik.

¹⁶ Es se' wā ijcher ena iklö'wésö tö Skéköl éna se' dalér taië. Kekraë ie' wák éna se' dalér taië. Wépa éna s'malepa dalér ena ie' dalér, esepa batsulewa ie' mik ena ie' batsulewa ie'pa mik. ¹⁷ Se' ñì dalértsò wes ie' ki ikiane es, e' tā es se' serke yésyésë ká i' a wes Jesucristo ser es. Se' serke es as kë se' suar s'shulirke e' kewö yoki. ¹⁸ Se' suane Skéköl yoki, e' ta e' wà kiane chè tö se' éna iane tö se' weirdaë i sulu wamblekesö ese nuí ki. Erë wépa éna ie' dalér ena s'malepa dalér, esepa kë suane ishulirketke aishkuo tā e' yoki. E' kueki wépa suane e' yoki, e' wà kiane chè tö kam ie'pa éna ie' dalér ena s'malepa dalér buaë wes ie' ki ikiane es.

¹⁹ Skéköl tö se' dalértsé kewe, e' kueki se' ñì dalér. ²⁰ Se' e' chò tö se' éna ie' dalér, erë s'yamipa erblöke Jesús mik, esepa suekesö suluë, e' tā se' tso' kachök. S'yami suésö, ese kë dalér se' éna, e' tā ñwes Skéköl kë sunë s'wā e' dalérmi se' éna? E' kueki se' wā ijcher tö se' e' chò es, e' tā s'tso' kachök. ²¹ Ie' tö ttè i' me'at se' a dalöiè: yi éna Skéköl dalér, ese kë iyamipa dalértsök ñies.

Se' erblò wa se' e' alòkä i sulu tso' ká i' a ese ki

5 ¹ Wépa kos tö iklö'wé mokijë tö Jesús dör wé pairine'bitu idì' wa s'blúie e', esepa dör Skéköl ala'r mokijë. Yi tö iyé dalértséke, ese tö ila'r dalértséke ñies. ² Skéköl dalér se' éna ena ittè dalöièno e' wà iutekesö, e' wa se' wā ijcher tö mokij se' tso' Skéköl ala'r dalértsök ñies. ³ Skéköl dalér se' éna e' wà dör tö ittè dalöièno e' wà iutekesö. Ie' ttè dalöièno, e' kë dör darerëe se' a iutè. ⁴ E' wà dör tö wépa dör Skéköl ala'r, esepa e' alòkä i sulu tso' ká i' a ese ki. Se' erblöke Jesús mik, e' wa se' a diché mène e' aloka i sulu kos ese ki. ⁵ Wépa tö iklö'wé mokijë tö Jesús dör Skéköl Alà, esepa è e' alòkä i sulu kos tso' ká i' a ese ki.

⁶ Jesucristo dë'bitu ká i' a, e' wösuk Juan tö di' a, ñies ie' kötewa krus mik ipé tene taië; e' wa se' tö isueke tö ie' dör Skéköl Alà. Ie' kë dë'bitu wösuku è, ñies ie' dë'bitu ttèwa pé tene taië. Skéköl Wiköl tö se' a ikkacheke tö mokijë idir, ie' ttò mokij kekraë e' kueki. ⁷ Jesucristo dör Skéköl Alà, e' wà kkayëne se' a íyi mañatökicha wa. ⁸ Skéköl Wiköl tö icheke se' a tö mokij idir, ñies ie' wösune di' a, ñies ie' kötewa krus mik ipé tene; ttè mañat e' tö icheke ñikkëe. ⁹ S'ditsö ttè klö'wésö, e' yita Skéköl ttè klö'wëmisö buaë, e' dör ibualie e' kueki. E' dör ie' Alà chéitö se' a e' tté. ¹⁰ Yi erblöke ie' alà mik, ese wā ijcher buaë tö mokij Jesús dör ie' Alà wes ie' tö iyé es. Erë yi kë tö iklö'wë, ese tö Skéköl sueke kachökawakie, ie' kë tö ittè klö'wë e' kueki. ¹¹ Ttè e' dör i' es: Skéköl tö sene michoë meke se' a ie' Alà batamik. ¹² Yi batsulewa ie' Alà mik, ese wā sene michoë tso!. Erë yi kë kū batsulewa imik, ese kë wā ita!

Ttè bata

¹³ Ye' tso' yékkuo i' shtök a' erblöke Skéköl Alà mik esepa a as a' éna iar buaë tö a' wā sene michoë tso!.

¹⁴E' dör es, e' ta kè se' suane ilè kiök Skëköl a. E' wà dör tö se' wa ijcher tö ilè kiésö ie' a e' dör ì kiane ie' kí ese, e' ta ie' tö ittsé. ¹⁵Se' wa ijcher tö ie' tö ittsé, e' ta se' wa ijcher tö ì kiésö ie' a, e' detke se' ulà a.

¹⁶Yile tö isué tö iyami erblöke Cristo mik, ese tso' ì sulu wamblök, erë e' kè kí ie' kichatënu aishkuö ta, e' ta a' kawötä ikiök Skëköl a iki ta ie' tö inuí olo'yeraë iki ta sene michoë meraëitö ia. Erë ì sulu tso' et, e' nuí kè olo'yepa Skëköl tö se' kí, e' nuí kí se' kichatérdaë wake!. Ye' kë tö icheky' tö a' tö ikió yi tö ì sulu e' wamble ese kí. ¹⁷ì sulu kos wamblekesö, e' dör suluë S'yé wöa. Ì sulu wamblekesö kos e' nuí olo'yèmiitö se' kí. Erë ì sulu chéyö ñe' è nuí kè olo'yepaitö se' kí.

¹⁸Se' wa ijcher tö wépa wa Skëköl tso' iYéie, esepa kkö'neke Skëköl Alà tö as bë kë a ie'pa or wes, e' kueki ie'pa kë tö ì sulu wambleia. ¹⁹Se' wa ijcher tö se' dör Skëköl icha, ñies se' wa ijcher tö pë' malepa kos tso' klöulewá bë ulà a. ²⁰Ñies se' wa ijcher tö Skëköl Alà dë'bitü ká i' a, e' tö se' er ñi'wé as se' e' batsò yi dör Skëköl ichökle e' mik. I'ñe ta se' serke batsulewa yi dör ichökle e' mik, se' batsulewá ilà Jesucristo mik e' wa, e' dör Skëköl ichökle ena sene michoë e' mukwak. ²¹A ala'rla, a' e' kkö'nú, íyi diököl tso' dalöiè ese kos yoki.

Yëkkuö skà kit Juan tö i' ta ide bö^t

2 Juan

Yëkkuö i' kit Jesús ttekölpa tsá e' eköl kiè Juan e' tö. Ie' tö yëkkuö skà kit döka tkël. Pë' welepa tö ibikeitsè tö ie' tö yëkkuö i' kit alaköl eköl ena ila'rla e'pa a. Erë iëltëpa tö ibikeitsè tö "alaköl" ena "ala'rla" e' wà kiane chè Skékëpa Jesús icha erule wele. E' kueki welepa tö ibikeitsè tö ie' tö ikit Skékëpa icha erule wele a.

S'kitö'ukwakpa dë'mi Jesús mik erblökawakpa shua e'pa kë tö s'wöbla'wekü' Jesús tté buaë e' wa. Ie'pa éna Jesús mik erblökawakpa tsäkmi ñalà sulusi ki. E' kueki Juan tö yëkkuö i' kit pë' ñekkëpa biyó choie ie'pa a. Ñies ie' tö iché tö Jesús mik erblökawakpa kawöta ñì dalérirtsök.

Shke'wë

¹A tayë^a, be' shukitbak Skéköl tö. Ye' kiè a' tö blë'kékëpa, e' tso' yëkkuö i' shtök be' a ena be' ala'r a. Mokië a' dalér taië ye' éna. Ñies wépa tö Skéköl ttè moki e' klö'wé, esepa kos éna a' dalér taië. ²Ttè moki e' tso' se' kos er a, e' tso' se' ta kékraë, e' kueki sa' éna a' dalér taië. ³Skéköl dör S'yé ena ilà Jesucristo, as e'pa er buaë chò a' a ena a' saù er siarë wa. As ie'pa tö sene bërë mù a' serke ttè moki a ena ñì dalérirtsè a, esepa kos a.

Se' kawötä ñì dalérirtsök

⁴Ye' wà ijchenewa tö be' ala'r welepa tso' S'yé ttè mokië, e' wà dalöiök buaë wes ie' tö ime'at se' a es. E' tö ye' ttsë'weke buaë. ⁵A tayë, ye' tö be' a ichè tö se' ultane kawötä ñì dalérirtsök. Ttè e' kë dör ttè dalöiëno pa'ali shtekkeyö a' a. E' dör ttè yénebitu se' a tsawe e!. ⁶Se' serke yësyësë wes Skéköl ttè dalöiëno tö ichè es, e' ta se' tso' Skéköl dalérirtsök mokië. Ie' ttè dalöiëno tö ichè tö se' kawötä ñì dalérirtsök. Ttè e' ttsë'bitu a' tö tsawe.

^a1.1 tayë: Es Juan tö Skékëpa icha erule a ie' tso' yëkkuö i' shtök e'pa kiè.

S'wöbla'ukwakpa kache tté wa

⁷Taië s'kitö'ukwakpa tso' ká wa'ñe. Ie'pa tö icheke tö Jesucristo dë', erë kë idë'bitü s'ditsöie. Yi tö icheke es, ese dör s'kitö'ukwak ena Cristo Bolök. ⁸A' e' kkö'nú pë' esepa yoki as sa' kaneblé' a' shua, e' kë wà weirwa éme. Ye! ki ikiane tö iské mú dò a' ulà a sera.

⁹Ttè wa Cristo tö s'wöblao', e' kë klö'wekü'ia yile tö erë ikí kuötkékaitö taië kos Cristo tö iyë!, e' tsata, e' ta ese kë batsulewa Skëköl mik. Erë yi e' tkewa darerëë Cristo ttè moki a, ese batsulewa S'yé mik ena ilà mik. ¹⁰Yile de a' ska' kë wà Cristo ttè moki mir, eta kë ese a weshke char, kë ishke'war. ¹¹Yi tö ishke'wé, ese tö i sulu wamblekeitö e' kimeke. E' kueki esepa kë shke'war.

Juan e' chéat

¹²Taië ye' wa íyi tso' chè a' a, erë kë ye' éna ishtak yekkuö ki. Ye' mú mi' a' ska' ta se' tö iwà chëmi ni a. Es se' ttsë'rdaë buaë shute.

¹³Be' ël shukitbak Skëköl tö, e' ala'r tö be' shke'wémi.

Yëkkuö skà kit Juan tö i' ta ide mañat

3 Juan

Juan tö yëkkuö et ena böt kit e' wák tö i' kit. Ie' tö ikit isini' eköl kiè Gayo e'
a. Ie' tö yile patkë' Gayo ska! Jesútté buaë pakök erë wëm eköl e' ttsòkä taijë
kiè Diótrefes e' kë éna Juan tö ipatkë' e'pa kiakwá. E' kë mène buaë Juan a, e'
kuekjí ie' tö yëkkuö i' kit Gayo a. Ie' wöa iwëne buaë tö Gayo tö s'wöbla'ukwakpa
kiekewá buaë e' chak ie' éna Gayo a ena ie' kjí ikiane tö e' kí wë Gayo tö es. E'
kuekjí ie' tö yëkkuö i' kit.

Shke'wè

¹A Gayo, ye' dör blë'kékëpa, e' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Ye' éna be'
dalér taijë Jesútté mokí e' kuekjí.

Juan tö Gayo kikéka buaë

²A yami dalér taijë ye' éna, ye' tso' ikiök Skéköl a tö be' mú mir buaë ì kos
tso' be' wá e' a, ena be' mú tso' buaë kë duöta' wes be' er tso' buaë Skéköl ta es.
³Mik s'yamipa welepa dë' ye' ska!, eta e'pa tö ye' a iyë' tö be' serke buaë kékraë
yësyësë wes Skéköl tté mokjë tö ichè es. E' tö ye' ttsë'weke buaë. ⁴Kékraë mik
ye' tö ittsé tö wépa dör wes ye' ala'r es, esepa serke buaë yësyësë wes Skéköl tté
mokí tö ichè es, eta e' tö ye' ttsë'weke buaë tköka íyi ultane tsata.

⁵A yami, be' dalér taijë ye' éna, s'yamipa shköke ká wa'ñe Jesútté
buaë pakök, esepa kiekewá be' tö buaë kékraë, bua'iewá wépa kë suule
be' wá esepa. ⁶Ie'pa welepa dene sa' ska!, e'pa tö be' paké Skékëpa Jesútté
icha erule e'pa a tö be' éna ie'pa dalér taijë. Ye' tö be' a ichè tö ie'pa esepa
kjí kimú. Ì kos kiane ie'pa kjí shkoie Jesútté buaë pakök, ese kos wa
ie'pa kjímu. Ie'pa kjímu er bua' wa wes Skéköl kjí ikiane es. ⁷Ie'pa mi'ke ká
wa'ñe kaneblök Jesucristo a, ie'pa kë tö ì kietä' pë' kë tö Skéköl dalöjeta'
esepa a. E' kuekjí ie'pa kjímu. ⁸Se' ultane kawötä ie'pa kjímu, ì kos kiane
ie'pa kjí e' wa. Es se' kos tö ie'pa kjimekeñak Jesútté mokí e' wá pakök.

Diótrefes dör se' e' ttsökä taië ese

⁹Skékëpa Jesús icha erule serke a' ká a, e'pa a ye' tö yékköö kit. Erë wém tso' ee eköl kiè Diótrefes, e' wöbatsö e' tkökä imalepa wökirie, e' kuekjí kawö mène ye' a Jesús ttekölje, e' watéttsaítö. ¹⁰E' kuekjí mik ye' de a' ska', eta ì sulu wambleé ie' tö, e' cherakayö a' ultane kukua. Ie' tso' kachök ye' ta. E' kíie ta mik s'yamipa de a' weblök, eta e'pa kë kièwá ie' tö. A' wëlepa éna ie'pa kiakwá e'pa wöklö'wëkeitö, uyekettsaítö Skékëpa Jesús icha erule e' shua.

¹¹A yami dalér taië ye' éna, ì sulu wambleke pë' tö, ese kë wamblear be' tö. E' skéie pë' ser buaë yésyésë, es be' senú buaë yésyésë. Yi serke yésyésë, ese dör Skéköl icha. Yi e' wambleò sulu, ese kë båtse Skéköl mik.

¹²Sulitane tö icheke tö wém kiè Demetrio, e' dör pë' buaë. Ie' serke buaë yésyésë wes Skéköl ttè moki tö ichè es. E' wa iwënewá tö ie' dör pë' buaë. Nies sa' tö ichè tö ie' dör pë' buaë. Be' wa ijcher tö ì kos cheke sa' tö e' dör moki.

Juan e' chéat

¹³Ye' wa íyi tso' taië chè be' a, erë kë ye' éna ishtak yékköö ki. ¹⁴Ye' mú mi' be' ska' bet, e' wa ye' tö be' a iwà chè.

¹⁵As be' ttsë'r buaë. Íe s'yamipa tö be' shke'wémi. S'yamipa tso' be' ska', e'pa shke'ú ña eköl eköl.

Yëkkuö kit Judas tö Judas

Yëkkuö i' kit Judas tö. Kë s'wa ijcher mokië tö yi dör ie!. Erë welepa tö ibikeitsë tö Jesús ttekölpa tsá e' eköl kiè Judas cheke Lucas tö (Lucas 6.16; Hechos 1.13), e' tö ikit. Pë' tajë tö ibikeitsë tö ie' dör Jesús él eköl wes Santiago es. Mateo 1.55 ena Marcos 6.3 e' tö Jesús él kiè Judas e' chè, e' kueki welepa tö ibikeitsë es.

Judas tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökawakpa a, ie'pa a s'wöbla'uk kache tté wa, esepa biyó choie. Pë' esepa dë'bitu e' chök tö ie'pa dör Jesús mik erblökawakpa erë ie'pa dör s'kitö'ukwakpa ème. Ie'pa kí Jesús mik erblökawakpa kiane tsëmi ñala sulu ki. E' chök Judas tso' ie'pa a tö a' e' kkö'nú iyöki. Ie'pa esepa tö s'wöbla'wëke tö Skéköl éna se' dalér tajë ena ì sulu nuí tso' se' ki e' olo'ya'itö s'ki, e' kueki se' a ì sulu kí wamblérmi. Judas tö iché tö e' kè dör es. Ká iaiäé wépa bak e' wamblök suluë e'pa we'ik Skéköl tö siarë. E' sù ie' tö s'kitö'ukwakpa ñe' we'ikeraë. E' kkachak Judas éna Jesús mik erblökawakpa a e' kueki ie' tö yëkkuö i' kit.

Shke'wë

¹ Ye' dör Judas, ye' dör Jesucristo kanè méso, ñies ye' dör Santiago él, e' tso' yëkkuö i' shtök a' a. Skéköl dör S'yé e' tö a' klöö'bak ie' ala'rie. Taië a' dalér ie' éna. Jesucristo tso' a' tsatkök ì sulu kos yöki. ² As Skéköl tö a' saù er siarë wa ena sene bëre kí mù a' a. Ñies as a' kí ñì dalértsò tajë.

Jesús tté buaë, e' tsatkö

³ A yamipa, a' dalér tajë ye' éna. Kewe ta ye' ibikeitsé yëkkuö shtök a' a se' tsatkëne e' tté pakoie. Erë ye' ittsé tö ye' kawötä kköchök a' a tö tté mik se' erblöke e' tsatkö kekraë. Ttè e' meneat etökicha ème s'batse'rpa a kkö'nè kekraë. ⁴ Pë' welepa dewa a' shua, erë a' kibiiëpa kè wa ijcher tö e'pa dör s'kitö'ukwakpa. E' kueki ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a. Esepa kè tö Skéköl dalöjeta' moki. Ie'pa tö icheke tö ie' er buaë ché se' a, e' kueki ì sulu kos wamblak se' éna, e' wamblémisö, kè ulé klöule. Erë kè idör es. Ttè e' wa ie'pa tö Skékëpa Jesucristo dör se' blú eköl è, e' dalosewéwa. Ká iaiäé Skéköl tö iyë'bak iyëkkuö ki tö esepa kos wömeuletsatke weinuk

aishkuö tə. E' kueki ye' tso' a' q ichök tö Jesú斯 tté buaë tsatkó ie'pa esepa yoki.

Skéköl tö ì sulu wamblökawka we'ikeraë

5 A' wə ijchertke buaë, erë ye' éna ichakne a' a, as a' éna iarne tö Skéköl tö Israel aleripa tsatkë'ttsa egiptowak ulà a, yë'ttsa Egípto. E' ukuöki ta ie'pa wépa kë erbléne ie' mik e'pa eo'waitö. 6 Nies a' éna ianú tö Skéköl biyöchökawka, e'pa welepa tö kanè mène ie'pa a, e' olo'yé tə ie' yélur wé ie'pa bak senuk ee. E' kueki ie' wə ie'pa tso' wötëule stui kē a. Ee ie'pa tso' moule tabechka kë butsta'ttsa yöbië ese wa. Ee ie'pa tso' ikichatérke e' kewö panuk. 7 Es nies a' éna ianú tö Sodoma ena Gomorra wakpa, nies ká tso' tsinet ie'pa o'mik e' wakpa, e'pa bak trënuk taië ena e' ya'uk suluë. E' kueki Skéköl tö ie'pa kos we'ik michoë bö' wa. Ie'pa wa ie' tö ikkaché tö ì tköraë ì sulu wamblökawka tə.

8 Es nies wépa chök ye' tso' a' a, esepa e' wamblò suluë. Ie'pa e' ia'ukekə trë wa tə icheckerakitö tö e' kkayëne ie'pa a kabsuè a. Nies Skéköl ttè watekerakitö ena ibiyöchökawka olo ta' taië, e'pa chekerakitö suluë. 9 Ká iajäe mik Moisés blénewa, eta bë kij inú kiane, erë Skéköl biyöchökawak wökir eköl kië Miguel, e' kë tö imè ie' a, e' kueki ie'pa nì iuté iki. Miguel dör Skéköl biyöchökawak olo ta' taië ese, erë ie' kë wə bë yéne suluë as ikichatér. Ie' tö iché iq: "Skéköl tö be' uñú." E' è ché Miguel tö ie' a. Etə ɺwes wépa chök ye' tso' esepa tö Skéköl biyöchökawka chëmi suluë? 10 I kë aqe ie'pa éna, i kë jcher ie'pa wə, ese kos cheke suluë ie'pa tö. Erë i jcher ie'pa wə iwákpa er wa, ese wambleke ie'pa tö kë wə bikeitsule wes iyiwak es. E' kueki ie'pa weirdaë siarë aishkuö tə.

11 iWéstela ina ie'pa tə! Ie'pa e' wamblò suluë wes Caín e' o' es. Ie'pa tö ttè mokj olo'yé inuköl klö'woie wes Balaam es. Ie'pa tö Skéköl dalosewéwa wes Coré tö Moisés daloseo'wə es. E' kueki aishkuö tə ie'pa weirdaë siarë wes Coré es. 12 Mik a' nì dapa'uke chkök di'yök nità er bua' wa Cristo kötewa e' kewö tkö'uk, eta e' sulu'wékewa ie'pa tö wes ie' wamblörak ese wa. Ie'pa kë jaër ì sulu wamblök kawö e' a. Ie'pa er me'rrie iwákpa è kkö'nuk. Ie'pa dör s'kitö'ukwakpa wes kälj dami siwə' wa taië, erë kë iwà yér yés es. Ie'pa dör wes kal kë wör tə' mik iwörke e' kewö ska' es. Ie'pa dör wes kal ponettsa iwië e' sirwə es. 13 Ie'pa tö ì sulu wambleke kë jaër tə', e' uyekerakitö wes dayë tö íyi tso' kos ie' a e' uyëttsa u'rki es. Ie'pa dör wes bëkwö kë kū'ar ek tsinj éme es. Skéköl wə ká tso' ie'pa a ttsettseë, ee ie'pa wötërdawa kë yerpattsaia.

14 Adán aleripa de ie' itöki dökä kul, e' shuq wém eköl bak, e' kië Enoc. Ie' tö pë' sulusi esepa yë' i' es Skéköl ttekölje: "Ye' ttò ttsō. Skéköl döraë ibiyöchökawka batse'r taië shute e'pa tə" 15 sulitane shulök. Pë' sulusipa kë tö ie' dalöiekü' tö ì sulu wambleke tö ie' cheke suluë, esepa kos wömerattsä ie' tö weinuk." 16 Wépa chök ye' tso' a' a, esepa wa íyi ultane

wér suluë, íyi ultane tö ie'pa kköchöweke. Ì sulu kiane ie'pa kí wamble ese wamblekerakitö. Ie'pa e' ttsökqa tajë. Ñies s'malepa dakiñekerakitö ttë ttse'e'r bua' ese wa as tö iù wes ie'pa kí ikiane es.

A' e' tkówqa darerëe Skéköl ttè a

¹⁷Erë a yamipa, a' dalér tajë ye' éna. Ì yé' Skékëpa Jesucristo ttekölpa tsá e'pa tö, e' ska' a' er anú. ¹⁸Ie'pa tö se' a iyë!: "Mik ká i' erkewatke, eta s'wayuökawakpa datse tajë. Ie'pa serdaë wes ie'pa wák dér suluë kí ikiane senuk es." ¹⁹Ye' tö a' a ichë tö pë' esepa tso' a' shua a' blabatsök. Ie'pa serke wes ie'pa er tö ikieke ia es. Skéköl Wiköl kè ku' ie'pa ta.

²⁰Erë a yamipa dalér tajë ye' éna, ttè batse'r ichökle mik se' erblöke, e' a' kí er diché ió. A' ttò Skéköl ta Wiköl Batse'r wa. ²¹Skékëpa Jesucristo tö se' sué er siarë wa, e' kueki sene michoë döraë se' ulà a aishkuö ta, e' wà panuk se' tso' er bua' wa. E' dalewa kè a' éna ichökwa tö Skéköl éna se' dalér tajë, e' a' e' tkówqa darerëe.

²²A' wépa erblöke Jesús mik, erë ibikeitsekeia bötböt, esepa saú er siarë wa ta ie'pa kímú. ²³A' wépa skà mi'ketke ì sulu a, esepa tsatkò wes s'ñarkewa ese tsatkësö es. A' wépa skà tso' ì sulu wamblek tajë ichök, esepa saú er siarë wa ta ikimú, erë a' tso' erkì dö' a' armi ì sulu wambleke ie'pa tö e' a. Ì sulu wambleke ie'pa tö, e' yökqa a' suanú tajë; e' kè kiarwa a' a elkela wë'ia.

Ttè bata

²⁴Skéköl è a se' kkö'narmi as kë s'armine ì sulu a. Ie' è a se' nuq ol'yarmi as se' dò ie' olo tajë e' wörki ttsë'ne buaë wa, kè kí ì sulu ta' yës. E' kueki ie' kikökäsa ttè bua' wa. ²⁵Ie' kikökäsa Skékëpa Jesucristo batamik. Ie' dör eköl ème. Ie' dör S'tsatkökwak. Tsawe ta, j'ñe ta, ñies dò kekraë ie' olo ta' tajë, ie' diché ta' tajë íyi ultane tsata. Ie' dör se' blú tajë. As sulitane tö ie' kikökä er bua' wa kekraë. Es e' idir.

Ì kkayë' Jesucristo tö Juan a, e' tté pakè

Apocalipsis

Jesús ttekölpa tsá eköl kiè Juan e' tö yékköö i! kit. Ie' bak klöulewa dayénane kiè Patmos ee. Ee ie' bak senuk mik ie' tö yékköö i! kit età.

Jesucristo wák tö Juan ka' ishtök. Ì kós kkayëne ie' a ena yéne ie' a kabsueie, e' shtök Jesucristo tö ie' ka!. Mik Jesucristo e' kkayë' ie' a kabsueie età e' tö ika' yékköö i! shtök Skékëpa icha erule erule dökä kul serke ká kua'ki kua'ki tso' Asia shua e'pa a.

E' kíie tå Satanás nippöke Skéköl tå wes e' ukuö miria Juan kewö ska' ena e'
ukuöki, e' paké ie' tö yékköö i! ki as Jesús mik erblökawpa wå ijcher tö Skéköl
ena Jesucristo e' alöraka da'aie Satanás ena iklépa ki.

Shke'wè

1 ¹Ttè shtök ye' tso' yékköö i! ki e' dör ì kkayë' Skéköl tö Jesucristo a as ie' tö ikkachòne ikanè mésopa a as ie'pa éna iar tö ì tköraë bet. Ye' kiè Juan, ye' dör Cristo kanè mésó. Ie' tö ibiyöchökaw patkë' eköl ye' ska' fyí ikkë kkachök ye' a. ²Ì kós sué ye' tö, e' shtike ye' tö yékköö i! ki seraas. Ye' tö a' a ichè tö e' dör Skéköl ttè moki, nies e' dör ttè moki kkayë' Jesucristo tö e'.

³Ì shtike ye' tö yékköö i! ki, e' wà döketke bet. E' kuëki wépa tö iaritseke ena ittseke ena iwà iuteke, ayécha buaë esepa.

⁴⁻⁵Ye' tso' yékköö i! shtök Skékëpa Jesús icha eruleë serke ká kua'ki kuä'ki dökä kul ate Asia e'pa a. Skéköl ena iWiköl ena Jesucristo, as e'pa er buaë chò ena sene bëre mù a' a. Skéköl e' tso'tke tsawe ta, iñne ta, nies kekraë. Wikölpa Kul^a tso' wé Skéköl tkér s'blúie e' wörki, Jesucristo tö Skéköl ttè cheke yésyésë kekraë. Ie' dör s'duulewa e' tsá shkenekane

^a **1.4 Wikölpa Kul:** Mik yékköö i! tö Wikölpa Kul cheke, età e' wà kiane chè Wiköl Batse'r. Isalema Juan tö ikié es ichoie tö ì kaneweke Wiköl Batse'r tö ese dör tsakië buaë kë ì kianeia iki. Apocalipsis 3.1; 4.5; 5.6 saú.

sulitane yoki kewe e'. Ie' dör ká ultane blúpa e'pa blú. Ie' éna se' dalér taijé. Ie' kötewa, ie' pé tene se' skéie, e' wa ie' tö se' tsatkée sene sulu nuí ulà a. ⁶Ie' tö se' shukit as se' dò s'blúpaie ena sacerdotepaie kaneblök Skéköl dör ie' yé e' a. Jesucristo olo ta' taijé, ie' diché ta' taijé, as sulitane tö ie' kikòka kekraë. Es e' idir.

⁷ iIttsó! Jesucristo datse mó a.

Sulitane tö ie' sueraë,
ñies wépa tö ie' kötwa, ie' tkë'rakitö kuaböt wa,
e'pa tö isueraë.
Mik ká ultane wakpa tö isué,
eta ie'pa iurä siarë suane yoki.
Es iwà tköraë. Es e' idir.

⁸Skéköl diché ta' taijé íyi ultane tsata, ie' tso'tke tsawe ta, iñne ta, ñies kekraë. Ie' tö iché: "Ye' dör íyi wì ena íyi bata."

Juan tö Jesucristo sué kabsueie

⁹Ye' dör a' yami Juan, e' batsulewa Jesús mik e' wa ye' tso'ñak a' ta wépa blúie Skéköl tso' esepa shua. Ñies ye' tso'ñak weinuk a' ta ena idalé'ttsök a' ta er bua' wa. Ye' tö s'wöbla'wé Skéköl ttè wa, ñies ye' tö Jesús tté paké sulitane a, e' kueki ie'pa tö ye' uya'mi senuk dayé nane kiè Patmos e' a. ¹⁰Skékëpa Jesús diwö, e' dör Domingo, e' kewö ska' ta Skéköl Wiköl de ye' ki taijé, eta ye' ittsé ye' tsikka tö yi tté ye' ta, e' ttò dör darerëe wès duk blar es. ¹¹Ie' tö ye' a iché: "I sueke be' tö, e' shtö yekkuö ki ta ipatkömi Skékëpa Jesús icha eruleë serke Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardes, Filadelfia ena Laodicea e'pa kos a."

¹²Ye' wötrée isauk tö yi ttöke ye' ta, eta bö'wöla wöbastulur döka kul, e' sué ye' tö. E' tular itulokä yöule orochka wa e' ki. ¹³Bö'wöla kul shua, ye' tö isué tö i dur s'ditsö sué. Ie' datsi' dör batsië döttsa iklökue ki. Ikiparuo àr icho' mik e' dör oro. ¹⁴Ie' tsakö dör saruru shuteë wès suiyök es wès mochka saruruë es^b Ie' wöbla wér wès bö'wö wöñar es. ¹⁵Ie' klö wér dalölöe wès tabechka bua'bua ba'wè bö' a ena ipaiklè ta iwér dalölöe es. Ie' ttò ttsér wès di' blar taijé ákttö mik es. ¹⁶Ie' ulattö bua'kka a ie' wa békwo tso' döka kul. Ie' kkö a tabè dettsa kaoule di'dië wi'ké io'ké. Ie' wö wér dalölöe wès mik diba arke buaë eta diwö wér es.

¹⁷Mik ye' tö ie' sué, eta ye' anewa wöwakköt ie' klö ska' wès s'duowa es. Erë ie' ulà bua'kka méka ye' ki ta ichéítö ye' a: "Kè be' suanuk. Ye' dör ttè tsá ena ttè bata. ¹⁸Ye' dör sene michoë e' wák. Ye' du'wá e' tso'ne ttsé'ka kekraë. Ye' wá diché tso' s'duòwá ki. S'wimblu ké e' wékkö yottsa

^b 1.14 suiyök ena mochka: Si'kuaie e' dörlana ena nieve.

tso' ye' wā. Ie'pa shkeormika ye' a. ¹⁹Ì tso' iñe ta ena ì kos datseia sueke be' tö e' shtó yékkuö ki. ²⁰Békwo dökä kul sué be' tö ye' ulattö bua'kka a ñies bö'wöla tuloka yüole orochka wa, e' wā cheke ye' tö be' a i' ta. Békwo kul, e' tö Skéköl biyöchökawakpa dökä kul e'pa wā chè. E'pa dör Skékëpa Jesúś icha eruleë serke ká kul a ñe! kkö'nukwakpa. Bö'wöla dökä kul, e' tö Skékëpa Jesúś ichapa eruleë serke ká kul a ñe! wā chè."

Ì ché Jesucristo tö ie' ichapa erule serke Éfeso, e'pa a

2 ¹Eta ie' tö ye' a iché: "Yékkuö shtó Skéköl biyöchökawak tso' ye' icha erule serke Éfeso, e'pa kkö'nuk e' a. Yékkuö e' ki ishtómi ie' a i' es: 'Yi wā békwo kul tso' iulatö bua'kka a, ñies yi shkòdur bö'wöla tuloka yüole orochka wa, e' shua, e' tö ichè a' a i' es: ²Wes a' serke e' kos jcher ye' wā. A' kaneblöke darérëe, a' weirke kos ye' kueki, e' dalë'ttseke a' tö er bua' wa, e' kos jcher ye' wā. Ye' wā ijcher tö pë' sulusipa kè wér a' wa buaë. Wépa de a' ska! e' chök tö ie'pa dör ye' ttekölpa erë ikachörak, esepa ma'wé a' tö ta a' isué tö ie'pa dör kachökawakpa. ³A' weirke taië ye' tté kueki, e' dalë'ttseke a' tö er bua' wa, kè ilo'yane a' wā. ⁴Erë ye' wā ilè tso' ki a' kkatë: a' kè ní daléritsöku'iä ena a' kè ye' daléritsëiä wès kuaë es. ⁵E' kueki wès kuaë ta a' éna ye' dalér, ñies wès kuaë ta a' ní dalérits e' qanú a' éna. A' er mane'úne ta a' senúne wès a' sene' kuaë es. A' kè er maneone, e' ta ye' datskene bet a' ska' ta a' bö'wöla tuloka e' yerattsä ye' tö. ⁶Erë ì sulu wambleke Nicolaiwakpa tö e' sueke a' tö suluë wès ye' tö isueke es, e' tö ye' ttsë'lwé buaë. ⁷Ì cheke Skéköl Wiköl tö ye' icha eruleë e'pa a, e' ttsö a' ultane tö! Wépa e' aléka ì sulu ki, kè wā ye' tté olo'yaule, esepa kos a ye' tö kawö meraë sene michoë e' kéli wö katök. E' kéli àr ká buaala tso' ká jaï a ee.' "

Ì ché Jesucristo tö ie' ichapa erule serke Esmirna, e'pa a

⁸E' ukuöki ta ie' tö iché ye' a: "Yékkuö shtó Skéköl biyöchökawak tso' ye' icha erule serke Esmirna, e'pa kkö'nuk e' a. Yékkuö e' ki ishtómi ie' a i' es: 'Yi dör tté tsäwe ena tté bata. Yi kötewa e' shkenekane, e' tö ichè a' a i' es: ⁹A' weirke siarë ye' tté kueki ñies a' kè wā ì ta!, e' kos jcher ye' wā, erë a' dör Skéköl icha e' kueki a' dör wès inuköl blúpa es. Ñies ye' wā ijcher tö pë' welepa tö a' cheke suluë. Ie'pa e' chò tö ie'pa dör Skéköl icha, ñermata ie'pa dör Satanás icha. ¹⁰A' weirdaë kos, e' kè yökì a' suanuk. Ye' ttò ttsö: Bé tö a' welepa uyerawa s'wöto wé a, a' erblöke ye' mik e' ma'woie. A' weirdaë siarë dökä ká dabop è. Ie'pa tö a' ttewämi ye' tté kueki, erë a' erblöke ye' mik, e' kè olo'yar a' tö yës, e' ta sene michoë meraëyö a' a iskéie. ¹¹Ì cheke Skéköl Wiköl tö ye' icha eruleë esepa a, e' ttsö a' ultane tö! Wépa e' aléka ì sulu ki, kè wā ye' tté olo'yaule, esepa kè duòpawä bötkicha.' "^c

^c 2.11 kè duòpawä bötkicha: S'duòwā bötkicha e' dör se' uyèwā bö' kē a wé s'weir michoë ee e'. Apocalipsis 20.16 saú.

Ì ché Jesucristo tö ie' ichapa erule serke Pérgamo, e'pa a

¹²E' ukuöki t̄a ie' tö iché ye' a: "Yēkkuö shtō Skēköl biyöchökawak tso' ye' icha erule serke Pérgamo, e'pa kkö'nuk e' a. Yēkkuö e' k̄i ishtōmi ie' a i' es:

'Yi wā tabè tso' kaoule di'diē wī'kē io'kē, e' tö iché a' a i' es: ¹³Ye' wa ijcher tö a' serke wē Satanás tkér blu'ie ee, erē a' e' tkewā darerēe ye' a. Eré ye' tté chökawek olk yësyësë kiè Antipas, e' kötwā ie'pa tö a' kē a wē Satanás serke ee, erē a' kē wā a' erblöke ye' mik e' olo'yane. ¹⁴Eré ilè tso' ye' wā böt mañat k̄i a' kkatè: A' shuā welepa tso', e'pa tso' tté sulu iütök. Ttē e' dör wēs tté wa Balaam bak s'wöbla'uk es. Kā iajäe Balaam tö Balac wöblag' as ie' tö Israel aleripa kō i sulu wamblök. Balaam tö Israel aleripa dakiñé chök meule íyi diököl tso' dalöiè ese a, ese katök ñies trënu kaij. ¹⁵Es ñies a' shuā welepa tso', e'pa kē éna Nicolaiwakpa tté olo'yak. ¹⁶E' kueki a' er mane'üne Skēköl a. A' kē tö iwē es, e' t̄a bet ye' datske ñippök ie'pa t̄a tabè tso' ye' kkō a e' wa. ¹⁷Il cheke Skēköl Wiköl tö ye' icha erulee e'pa a, e' ttsó a' ultane tö! Wépa e' alékā i sulu k̄i, kē wā ye' tté olo'yaule, esepa kos tieraëyö chök tso' blëulewā kiè maná ese wa. Ñies ákwöla sarurula meraëyö ie'pa a eköl eköl, e' k̄i kiè pa'ali tso' kitule. Kiè e' kē jcher yi wa. Yi a imène, ese è wā ijcherdaë.'

Ì ché Jesucristo tö ie' ichapa erule serke Tiatira, e'pa a

¹⁸E' ukuöki t̄a ie' tö iché ye' a: "Yēkkuö shtō Skēköl biyöchökawak tso' ye' icha erule serke Tiatira, e'pa kkö'nuk e' a. Yēkkuö e' k̄i ishtōmi ie' a i' es:

'Skēköl Alà, e' wöbla wér wes bö'wö wöñar es. Ie' klò wér dalölöe wes tabechka bua'bua paiklësö t̄a iwér dalölöe es, e' tö iché a' a i' es: ¹⁹Wes a' serke e' kos jcher ye' wā. Ye' wa ijcher tö a' ñi daléritsöke buaë ena a' erblöke ye' mik. Ñies ye' wā ijcher tö a' ñi kimuke ñikkëe buaë ena a' weirke kos, e' dalë'ttseke a' tö er bua' wa. I'ñe a' tö ikí weke bua'ie, kuaë a' tö iq' e' tsata. ²⁰Eré ye' wā ilè tso' k̄i a' kkatè: alaköl tso' a' shuā kiè Jezabel, e' a' a' tö kawö meke s'wöbla'uk. Ie' e' chò tö ie' dör Skēköl tteköl, eré ie' tö s'wöbla'weke, e' wa ie' tö ye' kanè mésopa dakiñe as itrér ñies as itörak chök meule íyi diököl dalöiè ese a, ese katò. ²¹Ye' tö ie' pané taij as ie' tö íyi suluë e' olo'yò t̄a ier mane'ü ye' a, eré ie' kē er mane'wak yës. ²²E' kueki súyö duè patkè ie' k̄i darerëe as kē ikarkaia. Ñies wépa kos trëne ie' t̄a, esepa we'ikerayö. Ie'pa kē er mane'ü, kē tö i sulu e' olo'yè, e' t̄a bet ye' tö ie'pa we'ikeraë. ²³Ñies ye' tö alaköl e' klépa tteralur. Es ye' icha erulee serke kā wa'ñe, e'pa wā ijcherdaë tö ye' wā sulitane er sūule buaë tö wes idir, wes iser. Ye' tö a' ultane a' iské meraë eköl eköl wēs iser es. ²⁴Eré a' malepa tso' Tiatira, a' kē ky' tté sulu e' iütök. Ttē e' kiè ie'pa tö "Satanás tté blëulewā se' ësepa yoki." Ttē e' dör

suluë. E' kè iutëne a' wa, eta e' dör buaë. E' kueki ye' tö a' a ichè tö ye' kè tö ttè dalöiено darërëe ese skà kí meku' a' a dalöiè. ²⁵Erë ye' ttè tso'tke a' wa kloule, e' a' e' tkowà darërëe michoë dò mik ye' datskene eta. ²⁶⁻²⁷Wépa e' aléka ì sulu ki, kè wa ye' tté olo'yaule, wépa serke wes ye' ki ikiane es dò mik s'enewa ekkë, esepa a ye' tö kawö meraë s'blúpaie wes ye' Yé tö ye' a imé es. Ie'pa tkeraká ye' tö ká ultane wakpa wökirpaie. Ie'pa tö ká ultane wakpa wëttsëraë yësyësë kè janéwëta' yës. Wépa tö ie'pa ttè dalosewéwa, esepa olordawà wes skauña olorwa es. ²⁸Nies ye' tö bëkwö kiè dukir wérke bla'mi e' meraë ie'pa a. ²⁹Ì cheke Skéköl Wiköl tö ye' icha eruleë e'pa a, e' ttsó a' ultane tö! ”

Ì ché Jesucristo tö ie' ichapa erule serke Sardes, e'pa a

3 ¹E' ukuöki ta ie' tö ye' a ichè: “Yëkkuö shtó Skéköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Sardes, e'pa kkö'nuk e' a. Yëkkuö e' ki ishtómi ie' a i' es:

“Yi wa Skéköl Wikölpa Kul^d tso!. Nies yi wa iulatö a bëkwö tso' döka kul, e' tö ichè a' a i' es: Wes a' serke e' kos jcher ye' wa. Sulitane tö ibikeitseke tö a' serke buaë ye' a erë ye' wa ijcher tö e' kè dör es. A' kè serku'ia ye' a buaë. Ye' a ta a' dör wes s'duulewà es. ²Ye' tö isuë tö a' serke Skéköl a, e' kam döka wé' ie' wöa. E' kueki a' tj'núne, a' senúne ye' a buaë. Ì buaë tso'ia a' a elkela, e' a' e' diché iöne kam ichöwa da'a e' yoki. ³Ttè buaë wa a' wöblane, e' ska' a' er anúne. Ttè e' iutóne. Ì sulu wamblé a' tö, ese olo'yó ta a' er mane'lú ye' a. A' kè tö iwë es, e' ta ye' döraë a' ska' wes akblökwak es a' we'ikök, e' kewö kè jcherpa a' wa. ⁴Erë a' tso' Sardes, e'pa welepa kè e' iaoneka sene sulu wa. E'pa serke yësyësë ye' a, e' kueki aishkuö ta ie'pa shköraë ye' ta paeüle buaë datsi' saruru wa. ⁵Es nies wépa e' aléka sene sulu ki, kè wa ye' tté olo'yaule, esepa ki datsi' saruruë iérdaë. Ie'pa kiè kè yepattsayö sene michoë e' yëkkuö ki. E' skéie ye' tö icheraë Skéköl wörki ena Skéköl biyöchökwakpa wörki tö ie'pa dör ye' icha. ⁶Ì cheke Skéköl Wiköl tö ye' icha eruleë e'pa a, e' ttsó a' ultane tö! ”

Ì ché Jesucristo tö ie' ichapa erule serke Filadelfia, e'pa

⁷E' ukuöki ta ie' tö ye' a ichè i' es: “Yëkkuö shtó Skéköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Filadelfia, e'pa kkö'nuk e' a. Yëkkuö e' ki ishtómi ie' a i' es:

“Yi dör batse'r ena ttò mokië e' ulà a s'blú bak kiè David e' kë ukkö yottsa tso!. Ie' wa kawö ta' íyi ultane ki. Mik ie' tö iukkö yëtsa, eta kë yi a iwötenukwane. Mik ie' tö iukkö wötewa, eta kë yi a ikkò yënuksane. Ie' tö ichè a' a i' es: ⁸Wes a' serke e' kos jcher ye' wa. Ye' wa ijcher tö eré

^d 3.1 Apocalipsis 1.3 saú.

a' kè dalöiërta' taijë, erë a' tö ye' ttè ijté buaë, a' kè wà ye' watënettsa. E' kueki ukkò yétsa ye' tö a' a, kè yi a iwötenukwane. ⁹Ye' ttò ttsó. A' shua welepa tso', e'pa dör Satanás icha. Ie'pa e' chò tö ie'pa dör Skéköl icha, erë ie'pa kachò. Ie'pa keraë ye' tö e' tulökwa kuchë ki a' wörki. Es ie'pa wà ijcherdaë tö ye' tö a' dalëritseke. ¹⁰A' weirke ye' tté kueki, e' dalë'ttsé a' tö er bua' wa wes ye' tö a' patkë! iwà uk es. E' wà ijté a' tö buaë, e' kueki ye' tö a' tsatkeraë mik s'weirke taijë e' kewò de ká ultane wakpa ki ima'woie eta. ¹¹Ye' datsene bet. Ye' ttè wa a' wöblane, e' a' a' e' tkówa darerë kekraë as kè yi tö a' ulà a iské buaë e' yòttsa. ¹²Wépa e' aléka sene sulu ki, kè wà ye' tté olo'yane, esepa döraë wes u chkí bua'ie es Skéköl wé tso' ká jài a' e' a. Ee ie'pa ser michoë kekraë. Skéköl kiè shteraëyö ie'pa mik. Nies Skéköl ké, e' kiè shteraëyö ie'pa mik. Ká e' kiè Jerusalén Pa'ali, e' datse ká jài a. Nies ye' wák kiè pa'ali, e' shteraë ye' tö ie'pa mik. ¹³iÌ cheke Skéköl Wiköl tö ye' icha eruleë e'pa a, e' ttsó a' ultane tö!"

I ché Jesucristo tö ie' ichapa erule serke Laodicea, e'pa

¹⁴E' ukuöki ta ie' tö ye' a iché i' es: "Yékuö shtó Skéköl biyöchökawak tso' ye' icha erule serke Laodicea e'pa kkö'nuk e' a. Yékuö e' ki ishtómi ie' a i' es:

'Yi dör ì kos yé' Skéköl tö e' wà, yi tö ie' tté cheke yësyësë kekraë, yi ta ie' tö íyi ultane yó', e' tö ichè a' a i' es: ¹⁵Wes a' serke e' kos jcher ye' wà. Ye' wà ijcher tö a' tö ye' tté dalöieke bérerbérë è, kè bua'ie. A' dör wes di' bashbash es, kè dör ba'baë, kè dör seseë, a' dör bashbash è. ¹⁶A' mú dör ba'baë ö sesë! ¹⁶Erë a' dör wes di' bashbash es ye' a. A' kè dör ba'baë, nies a' kè dör seseë. E' kueki ye' tö a' tuerattsä ye' kkò a. ¹⁷A' tö ichè tö a' dör inuköl blúpa. A' tö ichè tö a' kawö tköke buaë, kè i kí kianeia a' ki. Erë a' kè wà ijcher tö ñermata ye' a ta a' dör wes pë' weirke siarë es. A' dör wes se' wér siarë s'yamipa wa es. A' dör wes pë' kè wà ì kùlia es. A' dör wes pë' wöbla kè wawér es. A' dör wes pë' kè wà datsi' ta' es. ¹⁸E' kueki ye' tö a' patteke tö a' tö orochka taú ye' ska'. Oro ese dör oro bua'bua diaoule bö' wa ibua'bua yottsa ese. E' je' tö a' blu'wëmi buaë. Nies datsi' saruruë ese taú ye' ska'. E' wa a' e' paiòmi buaë as a' kè jaeria. Nies a' tö kapöli taú ye' ska' a' wöbla bua'woie as iwawér buaë. ¹⁹Wépa dalér ye' éna, e'pa kos uñeke ye' tö shryueke ye' tö as iserdak buaë. E' kueki ye' daloiò er bua' wa. Ì sulu wambleke a' tö, ese watötttsa. A' er mane'ú bua'iewä ye' a. ²⁰iYe' ttò ttsó! Ye' dör wes wém dur eköl ukkò a a' a ikiök tö ye' a kawö mú shkowä es. Yi tö ye' ttò ttsé ta ye' kiéwaitö weshke, e' ta ye' dörwä ta ye' chköraë ie' ta. ²¹Ye' e' aléka íyi ultane ki ta ye' e' tkéka ye' Yé ta wé ie' tkér blu'ie ee. Es nies wépa e' aléka ì sulu ki, kè wà ye' tté olo'yane, esepa a kawö meraë ye' tö e' tkökser ye' ta wé ye' tkér blu'ie ee. ²²iÌ cheke Skéköl Wiköl tö ye' icha eruleë e'pa a, e' ttsó a' ultane tö!"

Skëköl kïkarkekä buaë ká jaì a

4 ¹E' ukuöki tå ye' tö íyi skà sué kabsueie. Ye' isué tö ká jaì a ukkö tso' áie tå s'ttò ttsë' ye' tö kewe wës duk blar es, e' tö ye' a ichè: "Be' shkóka íe, eta ì wamblérmi i' ukuöki tå, e' kkacheke ye' tö be' a."

²E' wösha tå Skëköl Wiköl de ye' kí tajë, ta ye' tö blu' kulé tso' ká jaì a e' sué et. E' kí itkér eköl. ³Yi tkér kula' e' kí, e' dalöburke dalölöë wës ák bua'bua dalöbur es, e' wöaule spaspä ena mat wës ák bua'bua kiè diamante ena rubí es. Ie' kula' pamik shkaba' tkérke oloburke dalölöë, e' wöaule spaspä wës ák bua'bua kiè esmeralda es. ⁴Nies ie' kula' pamik blu' kulé skà suéyö dökä dabom böyük kí tkél (24). E' kí kékëpa tulur dökä dabom böyük kí tkél (24), e'pa pajeulewë datsi' saruruë wa, nies ie'pa wä orochka tso' yöule tkëulekä iwökir kí wës blu'pa es. ⁵Blu' kulé sué ye' tö kewe, ee alá wöñarke tajë, talachke blarke tajë. Kula' e' wöshaë bö'wö ñarke kul wës kuàtak wöbatsesö es. Bö'wö kul, e' tö Skëköl Wiköl chè. ⁶Kula' e' wöshaë ì me'r dayëie kkueie wër sarëreë wes vidrio es.

Í ttsë'ka tso' kula' pamik dökä tkél e'pa wöbla dör tajë tsikka wökka. ⁷Itsá e' wökir wër ma'name suë. Iétö wökir wër baka wë'ñë suë. Iétö skà wö dör s'ditsö wö suë. Ibata wër wes pü ur àr es. ⁸Itsá pik dör teröl, es imalepa kos pik dör teröl nies. Ie'pa pa kos e' dör wöbla è döttsa ipik dikja. Ñiè nañeë ie'pa tso' Skëköl ttseittsök, kë ie' wöklö'utqar tå ichekerakitö i' es:

"Skëköl dör batse'r tajë, ie' dör batse'r tajë, ie' dör batse'r tajë.

Ie' diché tå' tajë íyi ultane tsata.

Ie' tso'tke tsawe tå, i'ñne tå, nies kekraë."

Es ie'pa tö icheke kekraë.

⁹Skëköl yöibi tkér kula' e' kí, e' pamik ì ttsë'ka tso' tkél, e'pa tso' ie' kïkïkkä, ie'olo kïkïkkä, ie' a wëstela chök kekraë. ¹⁰Mik ie'pa tso' e' uk, e' dalewa kékëpa dökä dabom böyük kí tkél (24) tulur ie' pamik, e'pa e' tulökeser iksí wöwakköt itkér kula' kí e' dalöioie. Ie'pa tso' Skëköl ser michoë e' dalöiök, e' dalewa ì tkér ie'pa wökir ki yöule orochka wa, e' kos mekewarakitö iksí Skëköl kula' wöshaë tå ichekerakitö:

¹¹ "A Sa' Kéköl, íyi ultane yö! be' tö.

Íyi ultane tso' be' wák ttò wa.

E' kueki sa' ultane kawötä ichök tö be' olo tå' tajë.

Sa' ultane kawötä be' dalöiök nies be' diché kïkïkkä."

Yëkkuö kitule wörratule ena Obeja Pupula, e' pakè

5 ¹E' ukuöki tå ye' tö isué tö itkér kula' kí, e' wa yëkkuö wörratule a'tser iulà bua'kka, e' kí itso' kitule ikikke ena ishuá. Yëkkuö e' kkö

wöbatsulewə dökə kul. 2 Eta Skéköl biyöchökawak sué ye' tō eköl, e' diché taijë, e' tō ichaké aaneule: “¿A yi wëe, yi e' didir yékkuö wöbatsulewa, e' kkò batsöök wé iwöbatsulewə ee ta ishuppöök?” 3 Erë ká jai a ena ká i' ki ena ká dià kaska' kë yi didir yés yékkuö e' shuppöök ena iwà sauk.

4 Ye' iuke taijë, kë yi didir yékkuö e' shuppöök ena iwà sauk e' kueki.

5 Eta skékëpa tso' ee dabom böyük kí tkël (24), e' eköl tō ye' a iché: “Kè be' iukia. Itsó, eköl kiè Ma'name e' dör judáwak ditsewö, ie' kéköl dör blu' bak ká iajiae kiè David e!. Ie' e' ali'kabak ibolökpa kos ki. Ie' je' didir yékkuö wöbatsulewə kul e' kkò batsöök ena ishuppöök.”

6 Eta ye' tō obeja wë'ñé pupula sué etö, e' pa ki itò tso' wësua ijchëulea mè Skéköl a, ese shkenekane. E' dur itkér kula' ki e' o'mik, i ttsé'ka döka tkël ena kékëpa döka dabom böyük ki tkël (24) e'pa shusha. Obeja e' dula' dökə kul ñies iwöbla dökə kul. Iwöbla dökə kul e' wà dör tō Skéköl Wiköl Kul^e patké Skéköl tō ká wa'ñe. 7 Obeja Pupula e' de itkér kula' ki e' ska' ta yékkuö a'tser itkér kula' ki e' ulà bua'kka, e' klö'wéitö. 8 Mik ie' tō yékkuö klö'wé, eta i ttsé'ka döka tkël ena kékëpa döka dabom böyük ki tkël (24), e'pa kos e' télur wöwakköt Obeja Pupula wörki. E'pa kos wa ma'ma tso' blano kicha ta' kiè arpa. Ñies tka' yöule orochka wa, ese tso' ie'pa kos wa. Tka' e' a íyi masmas tso' ña'wë Skéköl a, ese tso' chickhië. E' tō s'batse'rpa ttöke ie' ta e' wà chè. 9-10 I ttsé'ka döka tkël ena kékëpa döka dabom böyük ki tkël, e'pa kos ttsémi ttsé pa'ali wa Obeja Pupula kikokiae. Ie'pa tō ittseittsé i' es:

“Be' kötulewə, be' pé téne taijë
 wes obeja pupula jchë mè Skéköl a es,
 e' wa be' tō s'ditsö ttò kuä'ki kuä'ki ena ditsowö kuä'ki kuä'ki ena ká
 kuä'ki kuä'ki wakpa to'ntsä
 as ekkëpa ultane shuä se' dò taijë Skéköl ichaie.
 E'pa klö'wé be' tō as ie'pa kaneblò Skéköl a blu'paie ena
 sacerdoteapaie.
 Ie'pa döraë ká ultane wakpa blúpaie, es ie'pa tō s'wëttseraë.
 E' kueki be' je' didir moki yékkuö wörratule se, e' klö'uk ena ikkò
 batsökök wé iwöbatsulewə ee.”

11 E' ukuöki ta ye' wökéka eta ye' tō isuë tō Skéköl biyöchökawka pta tso' taijë, kë ishtanuk yi a, e'pa ttò ttsé ye' tō. Ie'pa tso' itkér kula' ki ena i ttsé'ka döka tkël ena kékëpa döka dabom böyük ki tkël, e'pa pamik.

12 Ie'pa tō ittseittsé wi'wië i' es:

“Obeja Pupula kötulewə, e' je' ki sulitane ie' kikèka e' mène buaë.

^e 5.6 Apocalipsis 1.3 saú.

ie' olo ta' tai^ë, ie' dör íyi ultane wák, ie' wá íyi ultane jcher, ie'
diché ta' tai^ë,
e' kue^{ki} sulitane kawötä ie' dalöiök, ie' kikökka."

¹³ Ñies ye' tö ittsé tö íyi ultane yö! Skéköl tö tso' ká jài a ena ká i' ki
ena ká dià kaska' ena dayë a, e' kos tö iché i' es:

"Itkér kula' ki ena Obeja Pupula, e'pa olo ta' tai^ë, diché ta' tai^ë íyi
ultane tsata,
e' kue^{ki} sulitane kawötä ie'pa kikökka, ie'pa dalöiök kekraë."

¹⁴ Ì ttsé'ka dökä tkél e'pa tö iché: "iEs e' idir!" Kékëpa dökä dabom
böyük kí tkél, e'pa e' télur wöwakköt Skéköl ena Obeja Pupula wörki
ie'pa dalöiök.

**Yékkö wörratule e' kkò batsulewá dökä kul
e' batsée Obeja Pupula tö etk etk**

6 ¹E' ukuöki ta ye' tö isué tö Obeja Pupula tö yékkö wörratule e' kkò
batsulewá dökä kul e' tsá batsée. Eta ì ttsé'ka döka tkél, e' eköl ttò
ttséyö, e' ttò darerëe wës alá blar es. Wépa tso' ipatkérke e' panuk e' eköl
a ie' tö iché: "iBe' yú!" ²Ye' wökékä ta kabaio saruru suéyö etö. Yi tkérka
iki, e' ulà a shkame' àr, ñies ì tkekekä wökir kí iwà kkachoie tö ie' dör e'
alökwak ese mène ie' a et. Ie' mía kí e' alökkä ibolökpa kí.

³Mik Obeja Pupula tö yékkö kkò batsulewá, e' skà batsée et, eta ye'
tö ittsé tö ì ttsé'ka döka tkél, e' skà tö iché wépa tso' ipatkérke e' panuk
e' skà a: "iBe' yú!" ⁴Etä kabaio batsé dettsä. Yi tkérka iki, e' a kawö mène
sene bërë ñitä e' yòttsä ká i' a as pë' ñí ttòwá. Ie' a tabè bërie mène.

⁵Mik Obeja Pupula tö yékkö kkò batsulewá, e' skà batsée et, i' ta
ide mañat, eta ye' tö ittsé tö ì ttsé'ka döka tkél, e' skà tö iché wépa tso'
ipatkérke e' panuk e' skà a: "iBe' yú!" Ye' wökékä eta ye' tö kabaio dalolo
sué etö. Yi tkérka iki, e' wá íyi es ma'woie dami iulà a. ⁶Ì ttsé'ka döka
tkél, e' shuá ye' tö ttò ttsé tö iché: "Harinachka kilo elka è e' tordaë
s'kaneblò ká et e' ské ekké. Ñies cebada kilo mañalka tordaë s'kaneblò ká
et e' ské ekké; erë olivo kié ena vino e' kë sulu'warwa be' tö."

⁷Mik Obeja Pupula tö yékkö kkò batsulewá, e' skà batsée et, i' ta ide
tkél, eta ye' tö ittsé tö ì ttsé'ka döka tkél, e' bata tö iché wépa tso' ipatkérke
e' panuk e' skà a: "iBe' yú!" ⁸Ye' wökékä eta kabaio tskrittksris suéyö etö
wér sulué. Yi tkérka iki, e' kiè dör S'duòwa. E' itöki eköl skà datse e' kiè dör
S'wimblu Ké. Ie'pa a kawö mène ká ultane wakpa e' mú blatèsö tkél tsiní
ta e' et tsiní eukwa tabè wa, bli wa, duè wa ena iyiwak dör se' name ese wa.

⁹Mik Obeja Pupula tö yékkö kkò batsulewá, e' skà batsée et, i' ta
ide skel, eta s'kötulewá Skéköl ttè pakal' ie'pa tö taninië e' kue^{ki}, e'pa

wimblupa suéyö ką' tso' íyi mokä Skéköl a e' dikia. ¹⁰Ie'pa tso' ichök Skéköl a aneule: "A Sa' Kéköl, be' dör íyi ultane tsata, be' dör batse'r, be' ttò mokijë. ¿Dò mik be' tö wépa serke dià íyök kí tö sa' kötulur esepa dalë'ttsekerö? ¿Mik be' tö ie'pa wömekettsa weinuk ì wamble'rakito sa' kí, e' nuí skéie?" ¹¹Eta ie'pa wakpa bil ekké e'pa a datsi' saruru mène iè. Skéköl tö iché ie'pa a: "A' enúia bérber è dò mik pë' tö a' malepa dör ye' kanè mésopa kianeia ttélur, e'pa kos ttekeluria wes a' kötulurakito es eta. E'pa panúia tsir."

¹²Mik Obeja Pupula tö yékuö kkò batsulewa, e' skà batsée et, i' ta ide teröl, eta í tka darerëe. Diwò ttsenewa mía ttsettseë wes datsi' daloloë es. Si'wö mía batsë wes pë es. ¹³Békwo darolone íyök kí wes kalwö tkëttsa siwa' tö mik ibitsirke taië eta es. ¹⁴Eta ká jaì, e' wörratéwa wes yékuö wötrëwasö es, kë iwërtia. Kabata ultane, dayë nane ultane, e' kos e' skélur bánet. ¹⁵Eta ká blúpa kos, pë' taië kos, nippökwakpa wökirpa kos, inuköl blúpa kos, s'dalöiér ta' taië esepa kos, nies s'klöulewa kanè mésoie, nies kanè mésopa malepa, esepa kos e' blélur ákuk a ena ák blublu tso' kabata a ese dikia e' tsatkoie. ¹⁶Eta ie'pa tö iché aneule kabata a ena ák blublu a: "iSa' bló a' dikia, sa' kkö'nú Skéköl tkér ikula' kí ká jaì a e' yoki! Nies Obeja Pupula kësik yoki sa' kkö'nú. ¹⁷Ie'pa tö sulitane we'ikeraë siarë e' kewö detke, kë yi tköpashkar e' ulà a."

Skéköl kanè mésopa wakyöule ie' a

7 ¹E' ukuöki ta ye' tö Skéköl biyöchökwakpa sué dökä tkël, e'pa iéter wé ká i' erkerö e' kkò mik. Böl iéter diwò tskirke e' kke; eköl dur ulà bua'kka, eköl dur ulà baklï'kka. Böl iéter diwò mi'kewa e' kke; eköl dur ulà bua'kka, eköl dur ulà baklï'kka. Ie'pa tso' siwa' kos bitsirke e' wöklö'uk as kë ibitsiriä ká i' kí, dayë kí, kal kí, i kí yës. ²Ie'pa a kawö mène ká i' ena dayë sulu'ukwa. Nies ye' tö Skéköl biyöchökwak skà sué eköl, e' datse diwò tskirke e' kke. E' ulà a íyi tso' s'wakyuoie Skéköl chök wa, e' a'tser. Ie' ane imalepa tkël tsaka ta ichéitö ie'pa a: ³"iA' kë tö ká sulu'ukwa, dayë sulu'ukwa, kal sulu'ukwa kam sa' tö Skéköl kanè mésopa wakyuo iwootsa ki e' yoki!"

⁴⁻⁸Eta bil wakyöule e' yëne ye' a. Wépa wakyöule e'pa dör se' yé bak ká iaiæ kiè Israel, e' ala'r dabom eyök kí böl (12), e'pa aleripa shukite iditséwö wa iditséwö wa. Ie'pa ditséwö kiè Judá, Rubén, Gad, Aser, Neftalí, Manasés, Simeón, Leví, Isacar, Zabulón, José ena Benjamín. Ekkëpa ditséwö shukite dökä 12.000 iditséwö wa iditséwö wa. Ishukite e'pa dör seraä 144.000 ekkë.

⁹E' ukuöki ta ye' wö kéka ta ye' isué tö s'ditsö dapane taië kë shtanuk yi a ekké. E'pa dör ká ultane wakpa, ttò kuä'ki kuä'ki, ditsöwö kuä'ki kuä'ki. Ie'pa iéter, itkér kula' kí ena yi kiè Obeja Pupula, e'pa wörki. Ie'pa kos datsi' ié saruruë. Ie'pa ultane wa sí kò dami iulà a. ¹⁰Ie'pa tö iché aneule:

“iS'tsatkè e' datse
Skéköl tkér kula' ki ena Obeja Pupula e'pa wá!”

¹¹ Kékëpa dökä dabom böyük kí tkël (24) ena ì ttsë'ka dökä tkël, e'pa pamik Skéköl biyöchökawakpa kos iéter. E'pa kos e' télur wöwakköt, itkér kula' ki, e' dalöioie ¹² eta ichérakítö:

“iEs e' idir!
Be' dör sa' blú yöbië, sa' tö be' kikekekä kékraë.
Be' olo ta' taië, be' wá íyi ultane jcher buaë.
Sa' tö wéstela cheke be' q kékraë.
Be' dalöieka sa' tö kékraë.
Be' diché ta' taië íyi ultane tsatä, be' è q ì kos or,
iEs e' idir!”

¹³ E' ukuöki ta kékëpa dökä dabom böyük kí tkël (24), e'pa eköl tö ye' ichaké: “Ie'pa paiëule datsi' saruru wa, e'pa dör yi? Wé ie'pa datse?”

¹⁴ Ye' tö ie' iuté: “A kékëpa, ye' ké wá ijcher, ichó ye' a.” Eta ie' tö ye' a iché: “Ie'pa dör wépa weine siarë sulitane weirke taië e' kewö ska' e'pa.

Erë e' dalë'ttsë' ie'pa tö buaë. Ie'pa tö idatsi' skué yi kiè Obeja Pupula e' pé wa etä idatsi' mía saruruë.

¹⁵ “E' kueki ie'pa iéter Skéköl tso' ikulé ki, e' wörki.

Ñiè nañeë ie'pa tso' ie' dalöiè e' wakanéuk iwé a.

Ie'pa tso' ie' ta ena ie' tö ie'pa kkö'neraë kékraë.

¹⁶ Ie'pa kë duöpaiä bli wá, ie'pa kë er sirpaiä.

Diba kë tö ie'pa ña'wepaiä, kaba kë tö ie'pa we'ikepaia.

¹⁷ Obeja Pupula tso' Skéköl kula' o'mik,

e' dör ie'pa kkö'nukwak, e' kueki ie'pa kë weirpaiä yës.

Obeja Pupula tö ie'pa wëttsëraë di' tum tö sene michoë meke se' a, e' di' yök.

Skéköl tö ie'pa wöriö kos e' paikleraë as ie'pa ttsë'r buaë.”

Obeja Pupula tö yëkkuö wörratule e' kkò batsulewä dökä kul, e' bata batsée

8 ¹ Mik Obeja Pupula tö yëkkuö wöbatsulewä, e' bata kkò batsée, eta ká jaì q ká mía mejmeë dò hora shaböts ekké.

² E' ukuöki ta Skéköl biyöchökawakpa dökä kul iéter Skéköl wörki, e'pa suéyö. Ie'pa q duk mène eköl eköl. ³ E' ukuöki ta Skéköl biyöchökawak skà de wé ka' tso' íyi mokä Skéköl q e' wörki. Ie' wá iulà q tkä yüole orochka wa ese a'tser. Ie' a íyi masmas mène taië s'batse'rpa kos e'pa ttöke Skéköl ta e' kí ioie as ie' tö iña'ù ka' yüole orochka wa iña'woie tso' Skéköl kulé

wö shaë, e' ki. ⁴Etä ie' tö íyi masmas ña'wé ká! ñe' ki, e' shklé tka ie' ulà mik deka Skéköl wörki s'batse'rpa ttöke ie' ta e' ta ñita. ⁵Le' tö itka! wà iékä bö' wörkua tso' ká! ñe' ki, e' wa. Bö' wörkua e' uyémi ie' tö íyök ki. Etä ká wa'ñe ki alá wöñane taië, iblane taië, ká wöti'wé taië í tö.

Duk dökä kul

⁶Skéköl biyöchökwakpa dökä kul, e'pa wá duk tso' iwakpa bil ekké, ie'pa tso'tke iduk bla'weke e' panuk.

⁷Etä Skéköl biyöchökwak eköl tö iduk bla'wé kewe. Etä mó wöli wösi seseë, ñies bö'wö shutuule pé ta, ese dane taië íyök ki wes kali yér es. Ká i' ena kal e' ñanewa taië. Ká i' ena kal kos e' mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní ñanewa. Ñies kakö kos tso' ká i' ki e' ñanewa seraa.

⁸E' ukuöki ta Skéköl biyöchökwak skà tö iduk bla'wé. Etä i biteshka kabataie bërie wöñarke bö'ie, e' anewa dayë a. Etä dayë mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní mía péie. ⁹Iyiwak kos serke dayë a ena kanò kos shköke dayë ki, e' mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní enewa.

¹⁰E' ukuöki ta Skéköl biyöchökwak skà tö iduk bla'wé, i' ta ide mañatökicha. Etä bëkwö bërie wöñarke wes kuàtak wöñar es, e' biteshka anewa di' a ena di' tum a taië. Di' tso' kos ena di' tum tso' kos, e' mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní a bëkwö anewa. ¹¹Bëkwö e' kiè Bacha'bachaë. Wé bëkwö e' anewa, e' di' kos mía bacha'bachaë. Di' e' tö s'ttelur taië.

¹²E' ukuöki ta Skéköl biyöchökwak skà tö iduk bla'wé, i' ta ide tkëtökicha. Etä diwö ena si'wö ena bëkwö, e' kos mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní kos ttsenewa. E' kueki ñiwe ena nañewe, e' mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní ttsenewa.

¹³E' ukuöki ta ye' wökéka ta ye' tö pu sué et үr àr kashuk a, e' tö iché aaneule: "iAyëwëe, ayëwëe, ayëwëe! iWëstela ina ká ultane wakpa ta, mik Skéköl biyöchökwakpa tso'ia mañal e'pa tö iduk bla'weke eta!"

9 ¹E' ukuöki ta Skéköl biyöchökwak skà tö iduk bla'wé, i' ta ide sketökicha. Etä bëkwö et anewabak, e' suéyö iski. Ee kauk ter taië iskië, kë s'wö dë'mi ekké. Kauk e' kkö wötëule, e' kköyottsa mène bëkwö suéyö iski, e' a. ²Mik ie' tö kauk kköyettsa, etä e' a ishklé deka taië wes bö' wöñar taië e' shklé es. E' tö kashuk ttsewëwa, e' kueki diwö kë olo buneiä. ³Shklé e' shua ditski blubluë dettsa taië íyök ki, poneka ká wa'ñe, ká ultane wà iéwa. Ie'pa a kawö mène s'we'ikök wes bachë! tö s'kuëwa ta idalë'r es. ⁴Ie'pa kë a kawö mène kákö kos, kalkö kos, e' katök. Ie'pa a kawö mène, wépa kë wakyöule Skéköl wá iwö tsà ki, esepa è we'ikök. ⁵Erë ie'pa kë a kawö mène ittokulur. Ie'pa a kawö mène irreuk idalë'r taië wa dò si' skel ekké. E' dalér taië wes bachë! s'kuëwa es. ⁶E' kewö ska' ta s'ditsö tö duëwá yuleraë poë, erë duëwá wák, e' tkörashkar ie'pa yoki.

⁷Ditski e' wér wes kabaio tso' ñippoe ese payoule es. Iwökir ki itkëuleka, i tkëka blu' tö iwökir ki yöule orochka wa ese suë. Iwö wér wes

s'idsö wö wér es. ⁸ Itsà batsië wes alakölpa tsà es. Ikà dör wes namu kà es. ⁹ Tabechka àr ibatsi^l mik wes ñippökwakpa tö ieke e' tsatkoie e' sù. Ipir blar taië wes carreta skè kabaio tö t^uneule michoë ñippök es. ¹⁰ Ikiré dör wes bachë' kirë es, e' diché wa ie'pa tö s'we'ikeke dò si' skel ekké. ¹¹ Ie'pa blú e' dör Skéköl biyöchökwak dör kauk i^{sk}ië, e' wökir. Hebreoie e' kiè dör Abadón. Griegoie e' kiè dör Apolión (kiè e' wà kiane chè: Se' eukwawak).

¹² Íyi sulu e' tsá tka et, erë iskà kianeïa böt.

¹³ E' ukuöki ta Skéköl biyöchökwak skà tö iduk bla'wé, i' ta ide tektökicha. Ye' tö s'ttò ttsé datse ka' tso' yüle orochka wa íyi moka Skéköl a eë. Kä! e' bata tkél a iyöule dula'lie, e' shu^a s'ttò ttséyö. ¹⁴ E' tö iché Skéköl biyöchökwak tö iduk bla'wé írō e' a: "Skéköl biyöchökwakpa dökä tkél tso' moulewä di' taië kiè Éufrates e' kkömic, e'pa wöttsołor be' tö." ¹⁵ Skéköl biyöchökwakpa dökä tkél e'pa tso'tke Skéköl wa iwakanéwoie i' kewö ska!. Ie'pa kanè dör pë' taië eukwa. Pë' ultane mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní erdawa sera^a ie'pa ulà a. Etä Skéköl biyöchökwakpa dökä tkél wöttserolone iwakanéuk. ¹⁶ Etä ye' a iyëne tö ñippökwakpa dami kabaio kj, e'pa dökä 200.000.000.

¹⁷ Ñippökwakpa ekképa dami kabaio kj, e' sué ye' tö, e'pa wà tabechka àr ibatsi^l mik e' tsatkoie, e' wöaule batsë wes bö' wörkua suësö es ena sië wes ák bua'bua kiè jacinto es, ena tskiriri wes azufre es. Kabaio ekképa wökir wér wes namu wökir es. Ñies ikkò a bö' ena shkle ena azufre, e' dökettsa. ¹⁸ Bö' ena shkle ena azufre dökettsa kabaio ekképa kkò a, e' dör i mañat suluë döke pë' kj e'. E' tö pë' ewéwa taië. Pë' ultane mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní enewa sera^a. ¹⁹ E' wà dör tö kabaio ekképa wà diché tso' ikkò a ena ikiré a s'we'ikoie. Ikiré bata dör tkabè chök wökir es, e' wa s'shka'wekeitö.

²⁰ Erë pë' malepa a^{te} kë durulune i sulu tka e' wa, e'pa kë wà i sulu wamblekerakitö ese olo'yane. Ñies aknamapa ena íyi diököl dalöiekerakitö esepe kë olo'yanerak iw^a. Íyi diököl ñe'pa yüle orochka wa, inukölchka wa, broncechka wa, ákchka wa ena kal tak wa, ese kos wöbla kë wawér, kë kuku^ò wattsér, kë shko, erë ie'pa tso'i^a idalöiök ikékolie. ²¹ Ie'pa kë er maneone. Ie'pa s'ttekewa^a, alibchökeia, trérkeia, akblökeia.

Skéköl biyöchökwak e' wà yékuö a'tser iulà a

10 ¹E' ukuöki ta ye' tö Skéköl biyöchökwak sué eköl, e' diché ta' taië. Ie' datse ká jaì a paiëulewa buaë mò wa. Shkaba' tkënear iwökir tsaka. Ie' wö dalöburke wes diwö es. Ie' klöloba wa'ñe wér wes bö' wöñar es. ²Ie' wà yékuö tsitsirla a'tser iulà a shubukaule. Ie' klò bua'kka tkékaitö dayë kj, iklö bakli^lkka tkékaitö ká sì kj. ³Etä ie' ane taië wes ma'name ar es. Mik e' one, etä alá blane dökä kuktökicha. ⁴Ì ché alá tö e'

shtök ye' mí yékkuo ki, erë ttò ttséyö datse ká jaì a e' tò iché: "Kè ishtar, iblówabö bérë."

⁵Eta Skéköl biyöchökawak suéyö iklö et tkérkä dayë ki, iklö et tkérkä ká sí ki, e' ulà bua'kka kékä ká jaì a ⁶tä ichéítö: "Skéköl ser michoë e' tò ká jaì ena ká i' ena dayë ena ì kos tso'iä, e' yö!. Ie' wörki ye' tò iché tò ì cheke ye' tò e' dör moki. Skéköl kë tò ì panepaia. ⁷I tso! Skéköl wá ier a bléule wé, e' yé'bakitö ikanè mésopa dör ittekölpa e'pa a, e' wà ordaë mik Skéköl biyöchökawak bata tò iduk bla'wé eta."

⁸Eta s'ttò ttséyö datse ká jaì a, e' tténe ye' ta ta ichéítö: "Be' yú Skéköl biyöchökawak klö et tkérkä dayë ki eta iklö et tkérkä ká sí ki, e' ska', eta yékkuo a'tser iulà a shubukaule, e' klö'ú." ⁹Eta ye' mí Skéköl biyöchökawak dur e' ska' ta yékkuo e' kiéyö ie' a. Ie' tò ye' a iché: "Íké, ikatówabö. Be' kkò a be' tò ittseraë tò blo'bloë idir wes bulali es, erë be' shua imíraë bacha'bachaë."

¹⁰Eta yékkuo a'tser Skéköl biyöchökawak ulà a, e' klö'wéyö ta ikatéwayö. Ye' kkò a ta blo'bloë idir wes bulali es, erë mik ide ye' shua, eta imíá bacha'bachaë. ¹¹Eta ttè i' yéne ye' a: "Ì wamblérmi ká kua'ki kua'ki wakpa taië ta, ñies ditsöwö kua'ki kua'ki wakpa taië ta, ñies s'ttò kua'ki kua'ki wakpa taië ta, ñies ká blúpa taië ta, e' kos chök be' kawöta Skéköl ttekölje."

Skéköl ttekölpa böl

11 ¹Eta ye' a kua' mène ká ma'woie. Ye' a iyéne: "Be' yú, Skéköl wé kibi, e' ma'uk. Ñies ka' tso! fyi mokä Skéköl a, e' ma'ú. Bil s'tso' Skéköl dalöiök iwé a, e' shta'útsa. ²Erë Skéköl wé kibi upa ate u'rki e' meule pë' kë dör judiowak esepa a, e' kuëki e' kë ma'war be' tò. Ie'pa tò Skéköl kë, e' dör Jerusalén dör batse'r e', e' klö'wérawa, sulu'wérawa ì sulu wa dò si' dökä dabom tkeyök kí böt (42) ekké. ³Eta ee' ye' tò ye' ttekölpa patkeræ böl ye' tté pakök ká dökä mil eyök kí cien böyük kí dabom teryök (1.260 días) ekké. Ie'pa paiëule datsi' kra'kraë wa s'ká datsi' sù."

⁴Olivio klò bólka ena bö'wöla tulur ituloka ki dökä böt tso' Skéköl wörki ká jaì a, e' yé'bak ká iaiqäe Zacarías tò, e' wà dör ttekölpa böl e'. ⁵Yi datse ie'pa böl we'ikök suluë kiane ppè, kiane ttewa, e' ta ese ewerawa ie'pa tò bö' döketsa ie'pa kkò a e' wa. ⁶Ie'pa tso' Skéköl ttè pakök ittekölpaie, e' dalewa ie'pa a kawö mène kalí wöklö'ukwá as kë iyér. Ñies ie'pa a kawö mène di' mane'uktsane péie. Ñies kawö mène ie'pa a ì sulu kos mukka ká i' wakpa ki bitökicha ie'pa ki ikiane ekké.

⁷Erë mik ie'pa tò Skéköl ttè paké one, eta iyiwak sulusi aknamaie e' dörakä kauk taië iškië e' a. E' nippöraë ie'pa ta, eta ie' alörakä ie'pa ki, eta itteraluritö. ⁸Ie'pa nu ardaë tkëter Jerusalén ká shushaqë sulitane wörki. Ká e' a ie'pa Kéköl kötwarakitö wötëulewá krus mik. Skéköl a ká e' dör suluë wes Sodoma ena

Egipto es. ⁹Pë' datse ká wa'ñe, ditséwö kua'ki kua'ki, ttò kua'ki kua'ki ena ká kua'ki kua'ki wakpa e'pa tö Skéköl ttekölpa nu sueraë dò ká mañat kí shaböts elkké. Ie'pa kë tö kawö mepa yi a inú wötökwa. ¹⁰Ká ultane wakpa ttsérdaë buaë, ie'pa ból duolur e' kueki. Skéköl ttekölpa ból tö ie'pa we'ik siaré, e'pa duolur, e' tö ie'pa ttsé'weraë buaë, e' kueki ie'pa íyi kakmeraë nì a.

¹¹Mik ká mañat kí shaböts e' tka, eta Skéköl tö ittekölpa ból duolur, e'pa shke'wékane ta ie'pa e' duéka. Wépa tö e' sué, e'pa kos suane iyöki taië. ¹²E' ukuökí ta ttò darerë datse ká jaì a, e' ttsé ittekölpa tö, e' tö iché: “jA! shkóka íe!” Eta ie'pa míka ká jaì a mó shua, e' sué ibolökpa tö. ¹³E' woshá ta í tka darerëe, e' tö Jerusalén mú blatèsö dökä dabop ta e' et tsiní chöraë í ulà a. Iwakpa duolur dökä mil kuryök (7.000). Imalepa ate ttsé'ka, e'pa kos suanerak taië. Ie'pa tö Skéköl tso' ká jaì a, e' kikéka.

¹⁴Es ì suluë skà tka, i' ta ide bötkicha. Ì suluë skà datseia bet, e' ta ide mañatökicha.

Duk blane, i' ta ide kuktökicha

¹⁵Eta Skéköl biyöchökwak bata tö iduk bla'wé, i' ta ide kuktökicha. Eta sttò ttséne taië darerëe ká jaì a, e'pa tö iché:

“I' ta ká ultane wakpa ena iwökirpa,
e'pa de Skéköl ena wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, e'pa ulà a.
Ie'pa tö s'wëttsè michoë blu'ie.”

¹⁶E' ukuökí ta kéképa dökä dabom böyük kí tkél (24) tulur ikula' ki Skéköl ska', e'pa e' télur wöwakköt Skéköl wörki idalöök. ¹⁷Ie'pa tö iché:

“A sa' Kéköl, be' diché ta' taië íyi ultane tsata.
Be' tso'tke tsawe ta, be' tso' i'ñe ta, nies be' tso' aishkuö ta kekraë.
Be' e' tkéka ká ultane wakpa blúie be' diché taië wa,
e' kueki sa' tö icheke wëstela be' a.

¹⁸Ká ultane wakpa wépa dör be' bolökpa,
esepa we'ikeketke be' tö kësik wa, e' kewö de i' ta.
E' kueki ie'pa ulune taië be' ki.
S'duulewá kos e' shylirke, e' kewö detke.

Nies be' kanè mésopa ena be' ttekölpa ena s'batse'r malepa tö be'
dalöieke, pë' dalöiértal esepa ena pë' esepa,
e'pa kos a iské meketke be' tö, e' kewö de.
Wépa tö s'ditsö ewéwa ká i' ki,
esepa ewekewa be' tö, e' kewö detke.”

¹⁹Eta Skéköl wé tso' ká jaì a, e' wékkö bunane, e' shua Skéköl tö ittè me' se' a, e' kélkuö suéyö. Eta alá wöñane blane taië, e' ttséyö. Í tka darerëe, nies mó wösi seseë blubluë, e' dane taië kalije.

Alaköl eköl ena b   d  r k  tali k  k  lie e'

12 ¹E' ukuöki t   il   tai   su  y  o k   ja   a il   w   kkachoie. E' d  r alak  l
ek  l parratulew   diw   w  . Si'w  o tso' ie' kl   dik  ia. Iwökir ki
i tk  rk  a wes blu' w  kir ki itk  k  a es, e' y  oule b  ekw  o d  k  a dabom ey  k
ki b  t (12) e' wa. ²Alak  l bats  ketk  r bukl  , e' kirinemitke, e' t   to ie'
kköchöweke t  i  j  .

³E' ukuöki t   ye' t   il   sk   su  k   ja   a il   w   kkachoie. E' d  r iyiwak
sulsi aknamaie blublu  , e' d  r k  tali k  k  l w  k bats   e'. Iwökir d  k  a kul,
e' ki idula' tulurk   d  k  a dabop. Nies iwökir kos ki itulurk   wes blu' w  kir
ki itk  r es. ⁴B  ekw   kos m  u blatèsö ma  nat tsin  i t   e' et tsin  i kal  tts  s  it  
d  k   i' ki ikir   wa. Ie' e' du  k  a alaköl al   kurketke, e' w  osh  ae ipanuk il  
kurketke e' katow  ie. ⁵Alak  l al   kune w  m, e' sulet  nebak k   ulitane
wakpa w  ettsuk ibl  u  . Ie' t   ie'pa w  etts  ra   y  es  s   idiché t  i  j   wa. Er  
al   e' y  enettsa im   ul   a, minetser w   Sk  k  l tk  r ikul   ki ee. ⁶Alak  l e'
tkashkar k  tali k  k  l y  k  i t   im  a k   sir po   w   k   yi serku' t  i  j   ese ska!
Ee Sk  k  l t   k   me'baktke ie' a. Ee ie'pa t   alaköl se'w  ke k   d  k  a mil
ey  k ki cien b  oy  k k   dabom teryök ekk   (1260).

⁷E' ukuöki t   ie'pa nipp  mi t  i  j   k   ja   a. Sk  k  l biyöchökwak kibi ki  
Miguel, e' ena imalepa, e'pa nipp   t  i  j   k  tali k  k  l t  . K  tali k  k  l ena
iklépa, e'pa nipp   t  i  j   nies, ⁸er   Miguel e' al  ka ie'pa ki. E' ku  ki k  tali
k  k  l ena iklépa, e'pa k   a kaw   m  n  e senukia k   ja   a. ⁹Es k  tali k  k  l
b  rie uy  etts  rakit   k   ja   a d  ot  sa k   i' ki iklépa kos eta. K  tali k  k  l e'
d  r tkab   bak k   iaj  e ki   B   ena Satanás e!. Ie' d  r k   ulitane wakpa
kit  lukwak as ie'pa t   i sulu wamb  l  .

¹⁰E' ukuöki t   tt   dar  r  e   tts  y  o k   ja   a t   ich  :

"Bata ekk   t   Sk  k  l t   se' tsatk  e  ,
ie' e' tk  katke i ulitane bl  u   dich   t  i  j  .
W   pairi'bit   ie' t   idi' wa s'bl  u  
e' detke k   ulitane wakpa w  kirie.
Satan  s bak s'yamipa kkat  k n  i   na  ne   Sk  k  l a,
er   bata ekk   t   ie' uy  etts  s  it  .

¹¹Obeja Pupula k  t  w  , e' p   t  ne se' sk  ie,
ie' mik s'yamipa erbl  ,
e' tt   bua  e pak   ie'pa t  ,
e' ku  ki ie'pa e' al  ka Satanás ki.
Ie'pa k   tkine tt   bua  e e' dal  rmik itt  w   e' ki.

¹²iA Sk  k  l biyöchökwakpa serke k   ja   a' tts  'n  u bua  e!
Er   iw  stela ina w  epa tso' k   i' ki ena day   ki esepa t  .
B   w   ijcher t   ie' k  w  o dökewatke tsinet,
e' ku  ki ie' ulune t  i  j  , ie' d  t' t  s   a' we'ik  k."

¹³Mik këtali këköl tö isué tö ie' yanettsä döttsä ká i' ki, etä ie' tö alaköl alà kune', e' tötiémi. ¹⁴Erë alaköl a pü pik mène as iur kamië këtali këköl yökì ie' ká tso! ká sir poé wé kë yi sérku' ee. Ee ie'pa tö ie' se'wëraë dò duas mañal kí shaböts. ¹⁵Etä këtali këköl tö di' tué ikkò a taië as e' tö alaköl katòmi. ¹⁶Erë íyök tö alaköl kimé. Íyök tskinane ta di' tué këtali këköl tö ikkò a, e' yéwa íyök tö. ¹⁷E' tö këtali këköl uluwéka taië alaköl ki. E' kueki ie' mía nippök alaköl e' aleripa datse ie' itökì e'pa ta. Ie'pa dör wépa tö Skéköl ttè dalöiëno, e' iuteke buaë e'pa. Nies ie'pa e' tkewa darërëe kekraë Jesús tté moki e' a kë olo'yeta!. ¹⁸Etä këtali këköl demi e' duéka dayë kkò mik.

Iyiwak sulusi aknamaie e' deka dayë a

13 ¹Etä ye' tö isué tö iyiwak sulusi aknamaie deka etö dayë a, e' wökir döka kul, idula' tulurka dabop. Idula' kos kí itulurka wes itkér blu' wökir kí es. Ie' wökir bik ekké kí kië kitule et et, e' kos tö Skéköl cheke suluë. ²Iyiwak sulusi sué ye' tö, e' dör wes namu es, iklö dör wes siníurri bërie klò es, ikkò dör wes ma'name kkò es. Iyiwak sulusi e' a këtali këköl tö idiché ena kawö mé s'bluie s'wëtsoie. ³Iyiwak sulusi e' wökir döka kul, iwökir ek shka'ule taië wësua ittewamitö ekké. Erë e' buanene bet. E' tö ká ultane wakpa tkiwéwa taië. E' kueki ie'pa tö ie' klö'wé iblúie. ⁴Këtali këköl tö idiché me'baktke iyiwak sulusi dë'ka dayë a e' a, e' kueki ie'pa tö idalöié ikékölle. Nies ie'pa tö iyiwak sulusi e' dalöié. Ie'pa tö iché: "Kë yi dör wes ie' es. Kë yi e' alòpaka ie' ki."

⁵Iyiwak sulusi dë'ka dayë a e' a kawö mène e' ttsökka taië, Skéköl chök suluë. Nies kawö mène ie' a blu'ie s'wëttsuk si' döka dabom tkëyök kí bööt ekké (42). ⁶Etä es ie' tö iwà wamble. Ie' tö Skéköl ena Skéköl kië e' ché suluë. Nies ie' tö Skéköl wé ena wépa serke ká jai a, e' kos ché suluë. ⁷Nies kawö mène ie' a nippök s'batse'rpa tso' ká i' ki e'pa ta e' alökka ie'pa ki. Kawö mène ie' a blu'ie ká ultane wakpa, s'ttò kua'ki kua'ki, ditsowö kua'ki kua'ki, e'pa kos wëttsuk. ⁸Wépa dör Obeja Pupula kötulewa se' skéie, e' icha, esepa kië tso' kitule iyékkuö kí kuaë, mik Skéköl tö ká i' yö! e' yökì. Yékkuö e' dör sene michoë e' yékkuö. Wépa kië tso' kitule yékkuö e' ki, esepa kë wá iyiwak suluë e' dalöiëne!. Erë ká ultane wakpa malepa, wépa kië kë kú kitule sene michoë yékkuö ki, esepa kos tö iyiwak sulusi dë'ka dayë a e' dalöié ikékölle.

⁹ I cheke ye' tö, e' ttsö' a' ultane tö:

¹⁰ "Wépa suletë'bak Skéköl tö klö'wëwa,
esepa tserdami kloulewa.

Wépa suletë'bak Skéköl tö duökwa tabè kkò a,
esepa tterawa tabè wa."

E' wa s'batse'rpa e' tkòwa darërë ena ierblö ie' mik e' wërdaë.

Iyiwak Sulusi aknamaie dekā etō íyök a

11 E' ukuöki tā ye' tö iyiwak sulusi aknamaie skà sué etō, e' dekā íyök a. Idula' dör bötö wès obeja wé'ñie dula' es, ittò wès këtali kéköl ttò es. 12 Ie' wā kawö tso' ì kos woie wès iyiwak sulusi dë'kä dayë a e' wā itso' es. Ie' kaneblöke iyiwak sulusi dë'kä dayë e' a. Ie' kanè dör ká ultane wakpa kök iyiwak sulusi dë'kä dayë a shka'ule taië iwökir kí wësua ittewamiiitö, e' dalöiök. 13 Í kë or yi a, ese wéitö taië dökä bō' kiéitö ká jaì a, e' tā ibiteshka taië döttsa ká i' kí sulitane wörki. 14 Í kë or yi a, ese wé taië ie' tö iyiwak sulusi dë'kä dayë a e' wörki. E' wa ie' tö ká ultane wakpa kë dör Skéköl icha, esepa kos kitö'wé taië. Ie' tö ie'pa a iché: "Iyiwak sulusi dë'kä dayë a e' shka'ule taië iwökir ki tabè wa eré ishkenekane e' diököl yuó iwák sué idalöioie." 15 Iyiwak sulusi dë'kä íyök a e' a kawö mène siwa' muk iyiwak dë'ka dayë a e' diököl yone e' a as ittöka, nies as tö wépa kë tö idalöiè, esepa ttökwa patkò. 16 Nies iyiwak sulusi dë'kä íyök a, e' tö ká ultane wakpa kë e' muk wakyuè iulà bua'kka kí ö iwötsa kí. Pë' esepa ena pë' dalöiérta', pë' siarépa ena pë' inuköl blúpa, pë' kloulewa' kanè mésoie ena pë' kë dör es, e'pa kos kawöta e' muk wakyuè. 17 Wépa wakyöule es, esepa è a kawö mène íyi tåuk ena íyi watauk. Ie'pa kos wakyöule iyiwak sulusi dë'kä dayë a e' kiè wa ö ikiè e' número wa.

18 A' kawöta iwà bikeitsökwa buaë as a' éna iar tö ì kiane yénuk. Wépa didir ena ká ane buaë, esepa éna iwà armi buaë. Iyiwak sulusi dë'ka dayë a e' número dör s'ditsö eköl e' número, e' dör cien teryök kí dabom teryök kí teröl (666).

Obeja Pupula ena wépa tsatkëne esepa

14 1 E' ukuöki tā ye' tö Obeja Pupula sué tö idur kabantia kiè Sión e' wöbata kí. Ie' tā pë' tso' taië dökä 144.000 ekkë. Ie'pa kos wötsa kí Obeja Pupula ena iyé, e'pa kiè tso' kitule. 2 E' ukuöki tā ye' tö ittsé tö ì blarke taië ká jaì a, e' blar wès dil' blar taië ákttö mik es, wès alá blar taië es, e' dör wès s'blar taië ma'ma kiè arpa wa es. 3 Pë' tso' taië dökä 144.000, e'pa iëter Skéköl kulé wöshaë nies itso' ttsë'ka dökä tkél ena kékëpa dökä dabom böyük kí tkél (24), e'pa wöshaë ie'pa iëter. Ie'pa tso' ttsök ttsë pa'ali wa. Ká ultane wakpa shuä e'pa è tsatkëne, e' kuëki kë yi skà a e' yönuk ttsë e' wa. 4 Ie'pa dör yésyésë, kë e' iaoulekä trë wa yés. Ie'pa michoë Obeja Pupula itöki wé imil'ke ee. Ie'pa tsatkëne, ie'pa dör wès íyi tsá mène Skéköl a ena Obeja Pupula a es. 5 Ie'pa kë kayéule yés. Ie'pa kë kí ì sulu tā' Skéköl wöa.

Skéköl biyöchökawpa dökä teröl

6 E' ukuöki tā ye' tö Skéköl biyöchökawpa skà sué eköl urkear kashuk a. E' wā Skéköl tté buaë yöbië e' dami wà pakè ká ultane wakpa a, s'ditsöwö

ulitane a ena s'ttò kua'ki kua'ki ulitane a. ⁷Ie' tō iché a neule: "Skéköl tō sulitane shuleketke, e' kewö detke. E' kueki Skéköl dalöiō, ie' kikóka. Kashuk ena ká i' ena dayé ena di' ulitane, e' kos yölitö, e' kueki idalöiō sulitane tō."

⁸Età Skéköl biyöchökawak skà debitù idébitù kewe, e' itöki, e' tō iché: "Ká kibi taië bua'iewa kiè Babilonia, e' enewa seraq, sulunewa. Babilonia wakpa tō ká malepa wakpa erkiowé ì sulu wamblök ie'pa tā wes s'ttèka blo' wa senokka ita es. E' kueki ká e' wakpa enewa."

⁹Età Skéköl biyöchökawak skà debitù itöki, e' tō iché: "Wépa tō iyiwak sulusi dë'ka dayé a e' ena idiököl dalöié ta ie' mérak wakyuè iwötsa kí ö iulà kkue kí, ¹⁰esepa we'ikeraë Skéköl tō. Ie' késik taië e' ardaë seraq ie'pa kí. E' dör wes ie' tō ie'pa kí bachi'bachië e' yokwa seraq es. Ie' tō ie'pa we'ikeraë taië kekraë bö' wöñarke azufre tā e' wa ibiyöchökawakpa batse'l e'pa wörkí ena Obeja Pupula wörkí. ¹¹Wépa tō iyiwak sulusi dë'ka dayé a e' dalöié, nies idiököl dalöíerakitö, e'pa e' me' wakyuè iyiwak sulusi e' kiè wa, esepa weirke bö' kí a, e' shkle batrø michoë kí iwöitta'wá níie nañee."

¹²S'batse'rpa tō ie' ttè dalöiëno, e' iuté buaë, nies ie'pa tkëulewa darérëe Jesús mik. E' wa ie'pa diché wérdaë.

¹³E' ukuöki tā ye' tō ttò datse ká jaì a e' ttsé. E' tō ye' a iché: "Iñe tā ena aishkuö ta wépa erble' Jesús mik tā idurulune es, ayécha buaë esepa." Nies Skéköl Wiköl tō iché: "E' dör moki, ie'pa kaneblé' darérëe Skéköl a ká i' kí, e'pa enuraë aishkuö tā. Ì buaë kos o' ie'pa tō, e' ské döraë ie'pa ulà a."

¹⁴E' ukuöki tā ye' tō mó saruru sué, mó saruru e' kí yi tkér eköl wér tō ie' dör S'ditsö Alà. Ie' wökir kí itkëulekà ì tkekekà blu' wökir kí yüole orochka wa ese. Tabe kà di'dië tso' iyiwö toie, ese a'ls'er ie' wá. ¹⁵Età Skéköl biyöchökawak eköl e' yétsa Skéköl wé tso' ká jaì a e' a, eta iché a neule yi tkér mó bata kí e' a: "Ká ultane wakpa dör wes iyiwö es, e' kewö detke wöshtè wes íyi wöshtësö es. E' kueki e'pa wöshtö be' tabè wa." ¹⁶Età yi tkér mó bata kí, e' tō itabè waté ká i' kí, età iwà wöshtëtö.

¹⁷E' ukuöki tā Skéköl biyöchökawak skà e' yétsa Skéköl wé tso' ká jaì a e' a. Ie' wá tabè kà di'dië a'tser. ¹⁸E' ukuöki tā Skéköl biyöchökawak skà tso' e' dör ká tso' íyi mokä Skéköl a e' bô kanéukwak. Ie' dettsa tā ichéitò a neule wé wá tabè dami e' a: "Uvawö kos tso' ká dià a e' detke wöshtè, e' kueki uvawöli kicha tó tabè wa." ¹⁹Età Skéköl biyöchökawak, e' tō uvawöli kos kicha té tā iékaitö ákuk a wé iwöli ñateke idio yottsiae e' a. Ákuk e' wá kiane chè tō Skéköl tō ibolökpa we'ikeraë ikésik wa wes uvawö ñatësö es. ²⁰Ákuk e' tso' Jerusalén bánet, e' a iwöshté Skéköl biyöchökawak tō e' iéne. Mik iñatëne, età s'pé tene taië wér wes di' taië suësö es. Ibatsí dör kilómetro dökä cien mañayök (300) ekkë, isholó dör metro et kí shaböts.

Ì sulu bata datse

15 ¹E' ukuöki tā ye' tō ì skà sué ká jaì a ilè wá kkachoie, e' tō ye' tkiwéwa. E' dör Skéköl biyöchökawakpa dökä kul, e'pa wá ì sulu

bata datṣe dökə kul ká i' wakpa ki, e' dami. Mik ì sulu ikkëpa tka, eta Skéköl kësik taijë e' wöklöne.

²Nies ye' tö isué tö ì me'l bërie dayë suë, e' wér wösuočhka suë sarérëe shütuule bö' wörkua wa. Nies wépa e' ali'kabak iyiwak sulusi dë'kä dayë a e' ki ena idiököl ki, esepa suéyö. Ie'pa kë e' menetṣa wakyuè iyiwak sulusi kiè e' número wa. Ie'pa iëter dayë e' kkömic. Ma'ma blarta' kiè arpa me' Skéköl tö ie'pa a, e' a'tser ie'pa wa. ³Skéköl kanè méso kiè Moisés e' ttsè, ñies Obeja Pupula ttsè, e' ttseittseke ie'pa tö, e' tö ichè i' es:

“A Skéköl, be' diché ta' taijë íyi ultane tsata.
 Ì kos wé be' tö, e' dör taijë buaë, e' tö sa' tkiwéwa.
 Be' è dör ká ultane wakpa blú.
 Be' dör yësyësë, be' ttò etkë.
⁴A Skéköl, sulitane tö be' dalöieraë.
 Sulitane tö be' kikeraka.
 Be' è dör batse'r.
 Sulitane wá ijcher tö be' tö s'shuleke yësyësë,
 e' kueki ká ultane wakpa döraë be' ska' be' dalöiök.”

⁵E' ukuöki ta Skéköl wé tso' ká jaì a, e' úshu dalöiërtä' taijë shute, e'
 suéaryö áie, e' shuq ttè me'bak Skéköl tö se' a e' tso' bleule. ⁶Skéköl
 biyöchökwakpa dökə kul wá ì sulu datṣe ká i' kí e' damirak iwá iulá a, e'pa
 dettsa Skéköl wé e' a. Ie'pa datsi' yóule datsi' kiè lino ese wa e' dör saruruë
 wöñarke dalalaë, ikiparuo àr iwá icho' mik, e' dör oro. ⁷Ì tso' ttsë'ka dökə
 tkël, e' eköl tö tka' yóule orochka wa, e' mé Skéköl biyöchökwakpa kul a
 eköl eköl. Tka' e' a Skéköl ser michoë e' kësik iène chië. ⁸Etä Skéköl wé e'
 wá ièneq Skéköl olo taijë ena idiché taijë e' shkë wa. Kë yi döpawä Skéköl
 wé e' a dö mik, ì sulu dami Skéköl biyöchökwakpa kul wá, e' wá tka eta.

16 ¹Ye' tö yile ttò ttsé darérëe Skéköl wé a, e' tö iché Skéköl
 biyöchökwakpa kul a: “iA' yú ta' a' tka' wá iène Skéköl kësik wa,
 e' wá tköttsa ká dià ki!”

Tka' wá iène Skéköl kësik wa dökə kul

²Skéköl biyöchökwak tsá, e' tö itka' wá tkéttsa ká i' ki, eta wépa
 wakyöule iyiwak sulusi dë'kä dayë a e' kiè wa ñies idiököl dalöiérakitö,
 esepa kos ki s'mewö sulusi tskine dalér taijë.

³E' ukuöki ta Skéköl biyöchökwak skà tö itka' wá tkéttsa dayë ki. Etä
 dayë mía péie wes wém kötulewá pé es. Iywak kos tso' dayë a duolur yës.

⁴E' ukuöki ta Skéköl biyöchökwak skà tö itka' wá tkéttsa di' kos ki. Etä
 di' kos mía péie. ⁵E' ukuöki ta ye' tö itsé tö Skéköl biyöchökwak dör di'
 kkö'nukwak, e' tö iché:

“A Skéköl, be' dör batse'r,
 be' tso'tke tsawe ta, iñe ta ena kekraë.
 Kekraë be' tö s'shuleke yësyësë,
 e' kueki e' dör buaë tö be' tso' ie'pa we'ikök es.
⁶ Ie'pa tö s'batse'rpa ena be' ttekölpa,
 e'pa kötulur pë tene taië, e' kueki e' dör buaë tö be' tö ie'pa we'ikë
 es.
Iñe ta be' tö ie'pa ské kéne pë yök.
 Es ie'pa kí inuí ské dene.”

⁷E' ukuöki ta ka' tso' íyi moka Skéköl a ee ttò ttséyö se' ttòie e' tö iché:
 “A Skéköl, be' diché ta' taië íyi ultane tsata, ayëcha e' dör mokië, be' tö
 ie'pa nuí shulé mokië yësyësë.”

⁸E' ukuöki ta Skéköl biyöchökwak skà tö itka' wà tkétsa, e' ane diwö
 ki. Eta diwö a kawö mène s'ditsö ña'ukwa iba taië e' wa. ⁹Diba e' tö
 sultane pa shayo'wétsa taië. Ì sulu ikkë kos patké Skéköl tö ie'pa ki, erë
 ie'pa kë éna ì sulu wambleke ie'pa tö ese olo'yak, ie'pa kë er mane'wak ie'
 a. Ie'pa kë éna ie' kikakkä. E' skéie ie'pa tö ie' ché suluë.

¹⁰E' ukuöki ta Skéköl biyöchökwak skà tö itka' wà tkétsa, e' ane wé
 iyiwak sulusi dë'ka dayë a e' tkérka e' ki. Eta ie' ká kos ttseenewa wes stui
 es. Ká ultane wakpa tö iku' kueke ipà dalér taië e' è kueki. ¹¹Erë ì sulu
 wambleke ie'pa tö, ese kë olo'yè ie'pa tö. Ie'pa pa dalér taië ñies ie'pa
 tteke smewö sulusi tö, e' kueki ie'pa tö Skéköl tso' ká jaì a e' ché suluë.

¹²Skéköl biyöchökwak skà tö itka' wà tkétsa, e' ane di' taië kië
 Éufrates e' a. Eta di' taië e' sinewa as blu'pa datse diwö tskirke e' wa,
 esepa tkòmi buaë inippökwakpa ta. ¹³E' ukuöki ta ye' tö wimblupa sulusi
 sué bukuë'ie mañat. Et dettsa këtali këköl e' kkò a. Et dettsa iyiwak
 sulusi dë'ka dayë a e' kkò a. Ibata ét dettsa iyiwak sulusi e' tteköl kkò a.
¹⁴Bukuë' e'pa dör aknamapa. Ì kë or yi a, ese orni ie'pa a. Ie'pa mi'ke
 blu'pa tso' ká wa'ñe, e'pa dapa'uk nippök Skéköl diché ta' taië íyi ultane
 tsata, e' ta, mik ikewö de sultane shulök etä.

¹⁵Skékëpa Jesucristo tö iché i' es: “Ye' ttò ttsö. Mik ye' datsene, etä ye'
 datse kë e' biyö yëule wes akblökwak döwë es. Wépa tso' erki ye' panuk,
 idatsi' tso'tke buaë iénoie, ayëcha buaë esepa. Es ie'pa kë shkòpa sume
 sultane wörki ta ijaérkarak.”

¹⁶Eta aknamapa mañal, e'pa tö blu'pa dapa'wéka ká kië hebreoie
 Armagedón ee.

¹⁷Eta Skéköl biyöchökwak bata tö itka' wà tkétsa, e' ane kashuk a.
 Eta se' ttòie darérëe ttsé ye' tö datse blu' kulé tso' Skéköl wé a' ska',
 e' tö iché aneule: “iYe' tö iwakanewétkel!” ¹⁸Eta alá wöñane taië iblane
 taië. Í tka darérëe, e' tö ká wöti'wé taië kos í bakule ká i' ki e' tsata.
¹⁹Ká wa'ñe wé s'ditsö serke, e' kë kos enewa. Ká kibi taië bua'iewa kië

Babilonia, e' tskinewa^q ate mañat tsiní. Es Babilonia ki Skéköl késik suluë blé, i sulu wamblekerakito ese nuí kueki. E' dör wes Skéköl tö ie'pa ké i bacha'bachaë yönwa seraq es. ²⁰Dayë nane kos, kabata kos, e' cholur. ²¹Nies mò wöli wösi sesé, e' wösi es tkökä dabom tköyök (40) kilo tsata, ese dane taië s'ditsö ki wes kali yér es. E' tö s'ditsö we'iké taië e' kueki ie'pa ulunekä Skéköl ki ta ie' ché suluë.

Alaköl trër taië e' weirdaë

17 ¹Skéköl biyöchökwakpa döka kul wa tka' tso', e' eköl de ye' ska' ta ye' a ichéitö: "Be' shkó ye' ta, súyo be' a ikkachè wes Skéköl tö alaköl trër kkeaulekä taië, e' we'iké. Alaköl e' tkérka di' tso' taië e' bata ki. ²Ká ultane blúpa e' mettsa trënu kie' ta. Nies ká ultane wakpa e' mettsa i sulu wamblök wes ie' es kë wölkörtä' wes s'tteke blo' tö es."

³E' ukuöki ta Skéköl Wiköl de taië ye' ki ta Skéköl biyöchökwak wa ye' mítser ká sir poë wé kë yi serku' taië ese ska!. Etä ee ye' tö alaköl sué eköl tkérka iyiwak sulusi dë'ka dayë a wák batsë e' ki. Iywak sulusi e' pa kos ki kië tso' kitule taië kuä'ki kuä'ki. Kië e' wa kos tö Skéköl cheke suluë. Iwökir döka kul, idula' döka dabop. ⁴Alaköl e' paiëule buaë idatsi! dör sielsiel ena batsë. Ikitkëule buaë taië oro wa ena ák bua'bua wa ena ákwöla bua'bua kië perla ese wa. Tka' yöule oro wa, e' a'lsr iwa' wa iëule chië blo' wa. Blo' e' tö i kos wér suluë Skéköl wa ena alaköl e' ia'wéka trë wa e' ché. ⁵Ie' wötsa ki ttë tso' kitule. Ttë e' wa bléulewa se' yoki, e' tö iché: "Ye' dör ká kibi taië kië Babilonia. Ye' dör alakölpa trër suluë esepa kos mì. Nies ye' dör i kos tso' ká i' ki wér suluë Skéköl wa ese mì." ⁶Etä ye' tö isuë tö alaköl tteke blo' tö. Blo' e' dör s'batse'rpa kötulur ie'pa tö Jesùs tté kueki, e'pa pé. E' tö alaköl e' tteke blo'ie. Mik ye' tö ie' sué etä ye' tkinewa^q taië. ⁷Etä Skéköl biyöchökwak tö ye' a ichaké: "È kueki be' tkinewa^q? Alaköl e' ena iyiwak sulusi wökir döka kul, idula' döka dabop, e' ki alaköl tkérka, e' wa pakeke ye' tö be' a. ⁸Iywak sulusi sué be' tö, e' bak senuk ká iaijaë, e' kë ku'ia i'ñe ta, erë ie' döraka kauk taië iskië, kë s'wö dë'mi ekkë, e' a. E' ukuöki ta Skéköl tö ie' we'ikök patkeraë kekraë. Wépa kië kë ku' kitule kuaë sene michoë yekkuö ki kam Skéköl tö ká i'yuò e' yoki, esepa kos tkirdawarak mik ie'pa tö iywak sulusi dë'ka dayë a e' sué etä. Iywak sulusi e' bak senuk, e' kë ku'ia i'ñe ta, erë ie' dörane.

⁹"Wépa didir ena ká ane buaë, esepa éna i cheke ye' tö a' a e' wa armi buaë. Iywak sulusi e' wökir döka kul, e' wa kiane chè kabata döka kul, e' ki alaköl sulusi tkérka. Nies e' wa kiane chè blu'pa döka kul. ¹⁰E' skel blérulunebak, e' eköl tso' blu'ie, blu' bata doiä itöki erë e' kë kaneblöpa ká taië blu'ie. ¹¹Iywak sulusi bak senuk ká iaijaë, e' kë ku'ia i'ñe ta, mik ie' dene blu'ie, etä ide pàköl, ie' dör blu' bak kul e' eköl nies. Erë ie' dene blu'ie Weinuk è.

¹²"Idula' döka dabop sué be' tö, e' wa kiane chè tö blu'pa döka dabop e'pa doiä. Ie'pa a kawö merdaë s'wëtsoie iywak sulusi e' ta ekuölö ème.

¹³ Blu'pa dökä dabop, e'pa er mé ñikkëe iwákpa bil ekkë, kawö ena diché tso' ie'pa wä s'wëtsoie, e' muk iyiwak sulusi e' a. ¹⁴ Ie'pa ñippöraë Obeja Pupula tå, erë e' e' alörakä ie'pa ki. Ie' dör skëkölpa ultane e' këköl, ñies ie' dör blu'pa ultane e' blú, e' kuekjä ie' e' alörakä ie'pa ki. Wépa tso' ie' tå, e'pa klöö'bak Skëköl tö, ñies ie'pa shukitbakitö. Ie'pa dör Obeja Pupula ttökatapa e' tkökewä darerëe ie' a ese."

¹⁵ Nies Skëköl biyöchökwak tö ye' a iché: "Di' tso' taijë sué be' tö, e' bata kjä alaköl trér taijë, e' tkérka, e' wà kiane chè, ká tso' taijë e' wakpa s'tso' taijë ttò kuä'ki kua'ki e'. ¹⁶ Idula' dökä dabop ena iyiwak sulusi, e'pa tö alaköl trér taijë e' sueraë suluë. Ì kos tso' ie' wä, e' yerattşarakitö iulà a, imeraqarakitö sume. Ie'pa tö ie' chkä katerawä etä ikuö atë e' ña'werawa ie'pa tö. ¹⁷ Skëköl wák tö blu'pa dabop er méwá ñikkëe as ie'pa wä kawö tso' s'wëtsoie, e' müütörak iyiwak sulusi e' a. Es ie'pa tö iwëraë dò mik iwà tka wës Skëköl tö iyë'at es. ¹⁸ Alaköl trér taijë sué be' tö, e' wà dör ká kibi taijë. Ká e' wakpa e' alékä ká malë blúpa ki."

Babilonia wakpa enewa tå iké sulunewa

18 ¹E' ukuökjä tå ye' tö Skëköl biyöchökwak skà sué eköl datse kä jaì a, e' diché tå' taijë. Ilo taijë, e' bunekä ká i' kos ki. ²Ie' tö iché aneule:

"iBabilonia wakpa enewa tå iké sulunewa!
 Ká e' sulunewä míane aknamapa këie.
 Ee wimblupa sulusi tsakië e' dapa'wéka senuk.
 E' dör iyiwak sulusi dör ñá ena dù dör ñá, ese wé.
³ Ká ultane wakpa ərkiowéka Babilonia wakpa tö
 trënuwës s'tteke blo' tö es.
 Ká ultane blúpa senéka ie' tå.
 Ì sulu kos tuëke ie' tö ì sulu wambloie,
 e' tö dalí wataukwakpa ultane blu'wéka taijë."

⁴ Ttò skà ttsé ye' tö datse kä jaì a, e' tö iché:
 "Wépa dör ye' icha, e'pa kos e' yólur Babilonia
 as a' kè tö ì sulu wamblérke ee e' wamblònak.
 Nies a' e' yólur as ì sulu datse ie'pa ki e' kè dò a' ki.
⁵ Ì sulu wamble ie'pa tö, e' dör taijë shute,
 e' mú dapa'wësö, e'ma ideka ká jaì a.
 Ì sulu wamble ie'pa tö, e' jcher buaë Skëköl wä.
⁶ Etä ttò ttsé ye' tö e' iché inamépa a:
 Ì sulu wamble ie'pa tö pë' malepa ki,
 e' nuí ské patkóne ie'pa ki taijë dò bötökicha.
 Ì sulu wamble ie'pa tö pë' malepa ki,

e' dör wes ie'pa tö pë' malepa ké ì bacha'bachaë yön es.

E' kuekji ibaché döka bötkicha,

e' ské yönwa ie'pa kó inuie.

⁷ Ie'pa e' kkeöka taië, ie'pa wa íyi bua'bua tso' taië shute,
ekkë ie'pa we'ikó taië shute.

Ie'pa e' bikeitsò:

'Se' tso' buaë wes alaköl dör blu' es,
se' kë dör wes schó es weir siarë.'

⁸ Ie'pa e' bikeitsò es, e' kuekji ì suluë döraë ie'pa ki bet.

Ie'pa teraë bli tö, ie'pa weirdaë siarë,

ie'pa duöralur, ie'pa ñardawa bö' a.

Skéköl diché ta' taië íyi ultane tsatau,

e' wa ie' tö ie'pa wöme'ttsabak weinuk."

⁹ Ì sulu wambleke Babilonia wakpa tö, ese wambleë'ñak ká blúpa tö ie'pa ta. Ñies íyi bua'bua tso' taië Babilonia, e' tö ie'pa ttsëwé buaë. Mik ie'pa tö Babilonia ñarkewa e' shkle sué, eta ie'pa eriardaë taië, iuraë siarë.

¹⁰ Ie'pa suardaë dö' ì sulu e' dö' ie'pa ki ñies. E' kuekji ie'pa e' tsuraarak kamie ikí sauk ta' icherarakitö:

"iWëstela ina Babilonia wakpa ta!

Ie'pa dör pë' taië. Ie'pa ká dör taië buaë.

ì sulu wamble ie'pa tö e' nuí de ie'pa ki bet,
ekuölöie ie'pa enewa, ie'pa ká sulunewä!"

¹¹ Dalì watakwakpa tso' ká i' ki e'pa eriardarak siarë iurarak taië, kë yi ku'ia Babilonia ie'pa dalì tauk e' kuekj. ¹² Dalì watueke ie'pa tö e' dör orochka, inukölchka, ák bua'bua, ákwöla bua'bua kiè perla, datsi' bua'bua kiè lino ena seda, ñies datsi' bua'bua wöaule siel ena batsë; ñies kal ultane alar jamamaë; ñies íyi ultane bua'buaë yöule marfil^f, ena kaltak bua'bua wa, ena tabechka kiè hierro e' wa ena tabechka kiè bronce e' wa, ena ák bua'bua kiè mármol e' wa; ¹³ ñies canela klò e' kkuölit, ñies íyi poie alar jamamaë ena íyi masmas ña'wè, kiò masmas kiè mirra ena íyi masmas poie tuè darerë kiè olibano; ñies vino ena kiò, ñies harina bua'bua ena trigowö; ñies baka ena obeja ena kabaio ena carreta; ñies pë' kloulewa kanè mésoie ena pë' skà tso' watuè ese. Íyi ekkë kos watuke ie'pa tö. ¹⁴ Dalì watakwakpa tö icheraë:

"A Babilonia wakpa, ì kos bua'buaë kiarke a' ki taië,
e' kë ku'ia a' wa.

^f **18.12 marfil:** E' dör iyiwak kiè elefante ese kà taléki wà.

Íyi bua'bua kos wér buaë wöñarke dalölöë,
e' kos kë dë'iä a' ulà a."

¹⁵ Dalì wataukwakpa e' blu'wé Babilonia wakpa wa, e'pa e' tsuraqarak
kamië ikí sauk. Ie'pa suane dö' i sulu tka Babilonia wakpa ki, e' dò ie'pa
ki ñies. Ie'pa eriardaë siarë, iuraë taië. ¹⁶ Ie'pa tö icheraë:

"iWéstela ina Babilonia wakpa ta!
A' e' paiëule datsi' bua'bua kiè lino ese wa
ñies datsi' wöaule sielsiel ena batsë ese wa.
A' e' kitkëule buaë oro wa ena ák bua'bua wa ena ákwöla bua'bua
kiè perla ese wa.

¹⁷ iKá etkè ta a' wa íyi tso' bua'buaë taië, a' blune taië, e' qenewa!"

Es ñies kanò blubluë shköke taië dayë ki, e' wökirpa kos ena
ikaneblökerak kos ena wépa shköke kanò shua, wépa kos inuköl klö'weke
kaneblök kanò wa, esepa kos e' tséat kamië Babilonia kisauk. ¹⁸ Mik ie'pa
tö ká e' ñanewa e' shkle sué, eta ie'pa ane taië: "¿Ká wé skà dör buaë taië
wes Babilonia es?" ¹⁹ Ie'pa tö ká po tkéka e' wökir ki iwà kkachoie tö ie'pa
erianerak taië ta iuke taië ta ichérakitö aneule:

"iWéstela ina ká e' buaë taië, e' wakpa ta!
Sa' kos wä kanò tso', e'pa blune taië ie'pa batamik.
iKá etkè ta ká e' sulunewa!"

²⁰ iA a' tso' ká jaì a,
Skéköl tö Babilonia wakpa ewéwa,
e' kueki a' ttsé'nú buaë!
A' dör batse'rpa,
ñies Jesúz ttekölpa tsá,
ñies Skéköl ttekölpa, ie'pa kos ttsé'nú buaë!
Skéköl tö Babilonia wakpa we'iké,
i sulu wamble ie'pa tö a' ki, e' nuí ské de ie'pa ki,
e' kueki a' ttsé'nú buaë.

²¹ E' ukuöki tå Skéköl biyöchökwak skà de eköl diché ta' taië. E' tö ák
bërie kékä, ák e' dör kos ák tso' wawè ekkë, e' uyémiitö dayë a tå ichéítö:

"A Babilonia wakpa, a' chörawa
wes ák i' chowa dayë a es,
kë yi tö a' suepaiä.

²² Ma'ma tso' bla'wë kiè arpa ena flauta ena duk,

ese kè blarpaia a' ká a.
 A' kanè mésopa kos kè ku'ia.
 Ák tso' wawè ese kè blarpaia a' ká a.
²³ Bö'lö nárke e' kè wöñarpaia a' ká a.
 Kè yi ku'ia ulabatsök.
 A' dalì wataukwakpa e'pa kkeauleka taië,
 ie'pa dör pë' taië ká i' ki.
 Es a' tö ká ultane wakpa kitö'wé alibchò wa,
 e' kuekí íyi ikkë sulu de a' ki."

²⁴ Skëköl ttekölpa ena s'batse'r malepa kos kötulur Babilonia wakpa tö,
 e'pa pé tene ie'pa ká ki. Nies pë' malepa taië kötulur ie'pa tö. E' kuekí e'
 nuí de ie'pa ki.

19 ¹E' ukuöki ta ye' tö ittsé tö ká jaì a pë' daparke taië, e'pa tté
 darëë ta ichérakitö aneule:

"Skëköl tö s'shulè yësyësë ttè mokiwa,
 e' kuekí iikikökasö!
 Ie' dör S'tsatkökawak.
 Ie' olo ta' taië, ie' diché ta' taië íyi ultane tsata. ²Babilonia wakpa
 dör wes alaköl trér taië es.
 Ie'pa bak ká ultane wakpa erkiöyk ì sulu wamblök wes ie'pa es.
 Ie'pa tö Skëköl kanè mésopa kötulur.
 E' nuí ki Skëköl tö ie'pa ká sulu'wéwá ta iwakpa ewéwaitö.
 E' kuekí se' wa ijcher tö ie' s'shuleke yësyësë mokjië."

³E' ukuöki ta ie'pa tö iskà chéne:
 "iSkëköl kikökasö!
 Babilonia shkle dià e' batrö michoë."

⁴Kékëpa döka dabom böyük ki tkël (24) ena ì ttsë'ka döka tkël, e'pa e'
 telur iski wöwakköt ta Skëköl tkérka ikulé ki, e' dalöirikitö. Ie'pa tö iché:
 "iEs e' idir! iSkëköl kikökasö!" ⁵Skëköl tkér e' ska' ttò ttsé ye' tö, e' iché:

"iA' ultane tö se' Kéköl kiköka,
 se' tsitsipa ñies se' blublupa.
 A' dör ie' kanè mésopa tö ie' dalöieke,
 e'pa kos tö Skëköl kiköka!"

Obeja Pupula ulabatsöke e' kewö tkö'uk

⁶Eta ye' tö ittsé tö ì blarke taië wes s'tso' taië ttò es, wes di' blar taië
 ákttö mik es, wes alá blar taië es, e' tö iché:

“iSkéköl kíkókasö!

Kékë dör se' Kéköl, e' diché t̄a' taīe íyi ultane ts̄ata.

Ie' detke s'blúie s'wëttsük,

e' kueki ikīkókasö.

7 Obeja Pupula ulabatsöketke, e' kewö dewatke,

e' tayé e' kané wétke ulabatsoie ie' t̄a.

E' kueki se' ttse'nù buaë kaneë, ie' olo kíkókasö.

8 Ie' tayé a datsi' bua'bua kiè lino e' mène e' paioie,

Datsi' e' dör saruruë, wöñarke dalalaë.

Datsi' e' wà kiane chè

s'batse'rpa ser yésyésé e'.”

9 Skéköl biyöchökawak tö ye' a iché: “Ishtö yékkuo kí i' es: ‘Wépa shkeñaule Obeja Pupula ulabatsöketke, e' kewö tkö'uk, ayécha buaë esepa.’” Nies ie' tö iché ye' a: “Ttè e' dör Skéköl ttè mokië.”

10 Ye' e' téwa iški wöwakköt Skéköl biyöchökawak wöshaë idalöiök, erë ie' tö ye' a iché: “iSe kë war! Ye' dör Skéköl kanè méso wes be' ena be' malepa e' tkéulewá darérë Jesú斯 tté a e'pa es. iSkéköl è dalöiò!”

Jesú斯 tté e' tö Skéköl ttekölpa erkiöweke s'pattök.

Itkérka kabaio saruru kí

11 E' ukuöki t̄a ye' tö isuë tö ká jaì a ukkö tso' áie, ee kabaio suéyö etö saruruë. E' kí itkérka, e' kiè dör Ttò Yésyésé Kekraë. Ie' tö s'wëttséke yésyésé. Mik ie' e' kékä nippök e' kë dör é. 12 Ie' wöbla wér wes bö'wö wöñar es. Ie' wökir kí t̄kérka taīe wes itso' tkékä blu' wökir kí es. Ie' kí ikiè tso' kitule. Kiè e' kë jcher yi wa, e' jcher ie' wák è wa. 13 Ie' datsi' nuulekä pé wa. Ie' kiè dör Skéköl Ttè. 14 Nippökwakpa tso' taīe ká jaì a, e'pa datse ie' itökí kabaio saruru kí. Ie'pa paiëule datsi' bua'bua kiè lino ese wa, datsi' e' dör saruruë wöñarke dalalaë. 15 Ie' kkò a tabè döketsa ká yéule di'dië, tabè e' wa ie' e' alörakä ká ultane wakpa kí. Ie' tö ie'pa wëttséraë yésyésé idiché taīe wa. Skéköl diché t̄a' taīe íyi ultane ts̄ata, e' kësik wa ie' tö ibolökpa ñatskerawá wes uvawö ñatskewasö s'klò wa idiö yottsa es. 16 Itu' shà ie' paio kí itso' kitule, e' tö iché: “Blu'pa ultane e'pa Blú, skékölpa ultane e'pa Kéköl.”

S'tsatkökawak e' alékä iyiwak sulusi kí

17 E' ukuöki t̄a ye' isuë tö Skéköl biyöchökawak dur eköl diwö kí. E' tö iché a neule dù kos urke kashuk a e' a: “iA' shkó, a' ñì dapa'úkä chkè tso' taīe Skéköl wá a' a e' katök! 18 A' shkó blu'pa chkà katök, nies nippökwakpa wökirpa ena wëpa kësik suluë, esepa chkà katök a' shkó. Kabaio ena iwákpa e'pa chkà katök a' shkó. S'klöulewá kanè mésoie ena pë' kë dör es, nies s'dalöiér t̄a' taīe ena se' esepa ena pë' ultane chkà katök a' shkó.”

19 Età ye' tò iyiwak sulusi dë'kà dayë a e' sué. Ká ultane blúpa ena ñippöökawakpa, e'pa tso' ie' ta. E'pa ñì dapa'uke ñippöök itkérkà kabaio saruru kí ena ñippöökawakpa e'pa ta. **20** Iyiwak sulusi dë'kà dayë a ena itteköl e'pa klö'wéwárakitö. Itteköl e' tò i kè or yi a ese o' iyiwak sulusi wörki. Ese wa ie' tò wépa e' me' wakyuè iyiwak sulusi e' kiè wa ena idiököl dalöiè', esepa kitöö'ka. Età iyiwak sulusi ena itteköl, e'pa batrélormi ttsé'ka bö' me'r taië batsöriie e' a. Ee bö' wöñarke taië azufre ta. **21** Imalepa ttélur itkérkà kabaio kí e' tò, tabè dökettsa ikkò a e' wa. Età dù tò ie'pa chkà katé taië dò che.

Skéköl e' aléka Satanás kí

20 **1** E' ukuöki ta Skéköl biyöchökwak sué ye' tò eköl, e' datse ká jài a. Ie' wà kauk ter taië iskië e' kkoyottsa tso!. Ñies tabechka kichiae bërie e' a'tser iwà. **2-3** Età ie' tò këtali kéköl klö'wéwà. Këtali kéköl e' dör Bé kiè Satanás dë'kà tkabëie ká iaiqäe e'. Skéköl biyöchökwak tö ie' muéwà tabechka kichiae wa batréemi kauk ter taië iskië e' a. Ta e' kkò wötéwaitö daloie ena iwakyuétö as kë yi a ikköyértsane. Ee ie' wöténe dò duas mil eyök as kë ie' a ká ultane wakpa kitériä. Erë mik duas mil eyök deka, età ie' wötsénardaë erë ekuölö è.

4 E' ukuöki ta ye' tò s'blúpa kulé sué tulur ká jài a. Wépa tulur kula' e' ki, e'pa a kawö mène s'wëttsük. Ñies wépa kuli' térdulune Skéköl tté ena Jesùs tté mokí pakè kueki, esepa wiköl sué ye' tò. Ie'pa kë wà iyiwak sulusi dë'kà dayë a ena idiököl dalöiène!. Ñies ie'pa kë e' mène wakyuè iyiwak sulusi kiè wa iwötsa kí ö iulà kkue kí. Ie'pa shkenekane, età ie'pa tò s'wëttsé Cristo ta döka duas mil eyök. **5** Ie'pa shkenekane e' dör s'duulewà e' tsá shkenekane. S'duulewà malepa e'pa kë shkerpakane dò mik duas mil eyök ene età. **6** Wépa shkerdakane kewe, ayëcha buaë esepa. Ie'pa dör wépa batseo! Skéköl tö esepa kí. Ie'pa kë duòpawà bötökicha. Ie'pa kaneblöraë Skéköl a ena Cristo a sacerdotepaie. Ñies ie'pa tö s'wëttseraë Cristo ta ñita dò duas mil eyök ekké.

7 Mik duas mil eyök deka, età Satanás yërdattsane wé itsö' wötëulewa ee. **8** Ie' e' yörattsa Gog ena Magog kitö'uk. Gog ena Magog, e' wà kiane chè ká ultane wakpa. Satanás tö ie'pa dapa'weraë ñippöök Skéköl ta. Ie'pa ñippöökawakpa dör taië wes dayë tsewö es.

9 Ie'pa ultane datse ká wa'ñe demi Jerusalén. Ee s'batse'rpa serke. Ká e' dalér taië Skéköl éna. Ie'pa tò ká e' kkoiéwà shkit s'batse'rpa ewowa, erë bö' biteshka ká jài a, e' tò Skéköl bolökpa ewéwa seraä. **10** Età Bé tò ie'pa kitöö', e' batréemi bö' wöñarke azufre ta me'r taië batsöriie e' a. Ee iyiwak sulusi dë'kà dayë a ena itteköl e'pa uyanemibak. Ee ie'pa weir michoë ñiè nañeë.

Skéköl tö sulitane shuleke bata ekké ta

11 E' ukuöki ta ye' tò isué tò Skéköl tkér ikulé kj. Ikula' dör bërie saruruë. Ká jài ena ká i' e' tkashkar ie' yoki, kë iwëneia yës. **12-13** Età

ye' tö isué tö s'duulewə kos iéter Skéköl kulé wörki as ishulirdak. Wépa datse s'wimblu ké a esepa tso', ñies wépa durulune dayë a esepa tso'. S'dalöiértə! taié ena s'esepa kos iéter Skéköl wörki as ie' tö ie'pa shulò wəs ie'pa e' wamblé! es. Yékkuo tso' tseé ee, e' kí i kos o'sö ena i kos wamblé!sö e' tso' kitule. Yékkuo skà tso' ee et, e' dör sene michoë yékkuo. Yékkuo e' ki wépa ulà a sene michoë döraë, e'pa kiè tso' kitule. Yékkuo e' shuppélor, eta s'duulewə kos shulé Skéköl tö wəs ie'pa e' wamblé! es, ñies wəs itso' kitule iyékkuo kí es. ¹⁴E' ukuökı ta s'duòwə ena s'wimblu ké e' kos batréemi bö' me'r taié batsöriie e' a, e' dör s'duòwə bötökicha e!. ¹⁵Wépa kos kiè kù' kitule sene michoë yékkuo kí, e'pa batréemi bö' ñe' a.

Ká jaì pa'ali ena ká i' pa'ali

21 ¹E' ukuökı ta ye' tö isué tö ká jaì tsá ena ká i' tsá, e' kè kù'ia, e' kos ské yönene pa'ali. Ñies dayë kè kù'ia. ²Eta ye' tö isué tö ká batse'r dör Jerusalén pa'ali e' datse ká jaì a Skéköl ska!. Ká e' wér buaala wəs tayë ulabatsketke e' paiò buaala iwém wörki es. ³Skéköl tkér, e' ska' ttò ttsé ye' tö, e' tö iché aneule: "Ittsó, i'ñe Skéköl de senuk s'ditsö shua. Ie' serdaë ie'pa ta kekraë. Ie'pa döraë ie' ichaie. ⁴Ie'pa wöriö kos paikleraëitö. Kè yi duöpawaiä, kè yi eriarpaiä, kè yi kköchöpaia, kè yi mik i dalérpaiä, íyi ekké kos bakbak e' kueki."

⁵Eta Skéköl tkér ikula! kí, e' tö iché: "Ye' tso' íyi kos yuökne pa'ali." Ñies ie' tö ye' a iché: "Ttè i' dör mokië, e' mik be' erblòmi, e' kueki ishtö yékkuo kí."

⁶E' ukuökı ta ie' tö iché ye' a: "Iwà yöne one. Ye' dör íyi wì ena íyi bata, ttè tsá ena ttè bata. Wépa ersine, esepa a kawö meraë ye' tö, sene michoë di' yök éme, kè tuè ta!. ⁷Wépa e' aléka i sulu kí, kè wə ye' tté olo'yaule, esepa a íyi ekké kos ské meraë ye' tö. Ye' döraë ie'pa Kéköl ena ie'pa döraë ye' ala'rie. ⁸Erë wépa tö ye' tté olo'yé suane kueki, wépa kè erblöta! ye' mik, wépa e' ia'uke i sulu wamblekerakito ese wa, wépa dör s'ttökwakpa, wépa trérta!, wépa wöbatsö alibchök, wépa tö íyi diökl dalöieke skékolie, ñies wépa dör kachökwakpa, esepa kos batreerami bö' wöñarke azufre ta me'r taié batsöriie e' a. E' dör s'duòwə bötökicha e!"

Jerusalén pa'ali kkayëne Juan a

⁹Skéköl biyöchökwakpa dökä kul suéyö kewé tö tka! damirak iwə wà tkèttsa ká ultane wakpa we'likoie, e' eköl de ye' ska!, e' tö iché ye' a: "Be' shkó ye' ta. Obeja Pupula ulabatsöketke, e' tayë kkacheke ye' tö be' a." ¹⁰Eta Skéköl Wiköl de taié ye' kí ta Skéköl biyöchökwak wə ye' mítsər kabata bërie kákkeë e' kí. Ie' tö Jerusalén dör batse'r datse ká jaì a e' kkaché ye' a, e' dör Skéköl kék. ¹¹Ká e' wöñarke dalölöö Skéköl olo taié e' wa. Ká e' olo burke taié dalölöö wəs ák bua'bua tuè dareràë kiè jaspe

es. Ák e' wöaule spaspa ena mat, e' wér sarérëe. ¹²Ká e' kköiëulewá shkit kákkeé buririë. E' ukkó dökä dabom eyök kí böt (12). E' ukkó kos a Skéköl biyöchökwakpa iéter eköl eköl. Ñies Israel aleripa ditséwö dökä dabom eyök kí böt, e'pa kiè tso' kitule eköl eköl ukkó kos e' mik. ¹³Ukkó tso' mañat diwö tskirke, e' kké. Ukkó tso' mañat diwö mi'kewa, e' kke. Ukkó tso' mañat wì wa. Ñies ukkó tso' mañat i' wa. ¹⁴Ká e' kköiëulewá shkittke, e' yöule ák blubluë kí dökä dabom eyök kí bök. Obeja Pupula ttekölpa tsá dabom eyök kí ból, e'pa kiè tso' kitule eköl eköl ák blubluë kos e' mik.

¹⁵Skéköl biyöchökwak tso' ttök ye' ta, e' wá orochka yöule batsié ká ma'woie, ese a'tser. E' wa ie' tö ká kos ñe' ma'weke, ikköiëulewá shkit ena iukkó kos e' ma'weke ie' tö. ¹⁶Ká e' yöule ñikkéé, kos ibatsí dör, ekké isholó dör. Skéköl biyöchökwak tö ká e' ma'wé ká ma'wó a'tser ie' wá e' wa. Ká e' batsí dör kilómetro dökä mil böyük kí cien tkéyök (2.400); ñies isholó ena ikákke e' dör ekké ñies. ¹⁷E' ukuökí ta Skéköl biyöchökwak tö ká kköiëulewá shkit, e' burrí ma'wé. E' dör metro dökä dabom teryök kí teröl (66). Skéköl biyöchökwak tö ima'wé wës s'ditsö tö ká ma'wé es.

¹⁸Ká kköiëulewá shkit, e' yöule ák bua'bua kiè jaspe ese wa. Ká e' yöule orochka wák è wa; e' damiwa sarérëe wës vidrio es. ¹⁹Ák blubluë tuluulewá ká kköiëulewá e' chikíie, e' mik ák bua'bua kua'kí kua'kí bastulur taié. Ák blubluë e' tsá e' dör ák bua'bua kiè jaspe; ák blubluë skà dör zafiro; iskà dör ágata; iskà dör esmeralda; ²⁰iskà dör ónica; iskà dör cornalina; iskà dör crisólito; iskà dör berilo; iskà dör topacio; iskà dör crisoprasa; iskà dör jacinto; ibata dör amatista. ²¹Ukkó dökä dabom eyök kí böt, e' dör ák bua'bua saruru kiè perla dökä dabom eyök kí böt. Ukkó bit e' dör perla et. Ká e' ñalé kibi e' yöule orochka wák è wa damiwa sarérëe.

²²Ké ye' wá Skéköl wé suné ká e' kí. Skéköl diché ta' taié íyi ultane tsata ena Obeja Pupula e'pa serke ee, e' kuekí Skéköl wé kë ta!. ²³Skéköl olo burke taié ká e' a, ñies Obeja Pupula olo burke taié ká e' kos a wës bö'wö taié olo bur es. E' kuekí diwö kë ta!, si'wö kë ta!. ²⁴Ká ultane wakpa serdaë ká e' olo burke e' a. Ká ultane blúpa wá íiyi bua'bua tso' e' bituraë ie'pa wá mè ká e' wakpa a. ²⁵Ká e' a nañewe kë ta!, kekraë ká dör ñiwe. E' kuekí iukkó kë wötërtä'wa yés. ²⁶Ká ultane wakpa wá íiyi bua'bua kos tso', e' bituraë mè ká e' wakpa a. ²⁷Eré íyi ultane kë dör batse'r, ñies wépa tö i' wér suluë Skéköl wa ese wambleta' ö s'kitö'weta!, esepa kos kë döpawä ee. Wépa kiè tso' kitule Obeja Pupula yëkküö kí, yëkküö e' dör sene michoë yëkküö, e'pa è döwami ee.

22 ¹E' ukuökí ta Skéköl biyöchökwak tö ye' a di' kkaché etö. Di' e' dör maneneë, damiwa sarérëe, e' dör sene michoë dí. E' tskirke wé Skéköl ena Obeja Pupula tular ikulé kí e' ska!. ²Di' e' dami ká e' ñalé kibi e' shushaë. Di' e' kkömik kal tso' wi'ké io'ké. Kal e' dör sene

michoë moie se' a. E' wörke si' bit ekkë. E' wà kiane chè tö duas ek ta*ta* iwöne dökä dabom eyök ki bötkicha (12). Kal e' kò dör buaë kapölie ká ultane wakpa bua'woie. ³Ì kos kè dör buaë Skëköl wö^q, e' kè kü ká e' a. Ee ie' ena Obeja Pupula, e'pa tultur ikulé ki. Ee Skëköl kanè mésopa tö ie' dalöieraë. ⁴Je'pa tö ie' sueraë iwöbla wa. Ie' kiè tso' kitule ie'pa wötsa ki. ⁵Ká e' ñi'weraë ie' olo tö, e' kue^q nañewe kè ta'ia ká e' a. Kè yi ki diwö ena bö'wö kiarpaiq ká suoie. Ká e' wakpa tö s'wëttsë michoë blu'paie.

Jesucristo datskene e' kewö dökewatke tsinet

⁶Etä Skëköl biyöchökwak tö ye' a iché: "Ttè kos ttsé be' tö e' dör mok^qe e' mik be' erblömi. Skëköl tö ittekölpa patkë' ittè pakök, e' wák tö ibiyöchökwak patké ì tköraë bet, e' kkachök ikanè mésopa a."

⁷Jesús tö ichè: "iIttsó! Ye! datskene bet. Ì tköke iñe ta ena ì tköraë aishkuö ta ese tté tso' kitule yékkuö i' ki. Wépa tö tté e' wà iuteke, ayécha buaë esepa."

⁸Ye' dör Juan. Ye' tö íyi ikkë ttsé sué. Mik ye' tö ittsé ena isué, etä ye' e' téw^q wöwakköt Skëköl biyöchökwak wörk^q idalöiök. ⁹Erë ie' tö ye' a iché: "iSe kë war! Ye' dör Skëköl kanè méso wës be' ena be' yamipa dör Skëköl ttekölpa ena wépa kos tö tté tso' kitule yékkuö i' ki e' wà iuteke, esepa es. iSkëköl è dalöiò!"

¹⁰Nies ie' tö ye' a iché: "Ttè tso' kitule yékkuö i' ki, e' wà tköketke bet, e' kue^q kë iblarw^q be' wák è a. ¹¹Wépa e' wamblö sulu esepa mûat as ikí e' wamblö sulu. Nies wépa e' ia'uke sene sulusi wa esepa mûat as ikí e' ia'uke sulusi wa. Erë wépa dör yésyés as esepa kí ser yésyés. Nies wépa batse'o! Skëköl tö as esepa kí ser batse'r."

¹²Jesús tö ichè: "Ye! datskene bet. Ye' wà iské datse mè sulitane a eköl eköl wës iser es. ¹³Ye' dör íyi wì ena íyi bata, ttè tsá ena ttè bata. Ye' tso'tke íyi ultane yok^q kewe, ñies ye' ser michoë kékraë."

¹⁴Wépa tö idatsi' skueke Obeja Pupula p^é wa as idötsa buaë maneneë Skëköl a, ayécha buaë esepa. Eseda è a kawö merdaë dökwa Skëköl ká a, sene michoë e' kéli wö katök. ¹⁵Erë wépa dör ì sulu wamblökwakpa, wépa wöbatsö alibchök, wépa trërt^q, wépa dör s'ttökawakpa, wépa tö íyi diököl dalöieke, wépa wöbatsö kachök, esepa kos ate u'rki, kë dë'w^q Skëköl ká a.

¹⁶Jesús tö ichè: "Ye' dör Jesús, e' tö Skëköl biyöchökwak patké ttè i' kos chök ye' icha erulee e'pa a. Ye' dör s'blú bak ká iaiaq^q kiè David, e' aleri datse s'blúie ie' skéie e!. Ye' dör wës bëkwö olo burke dalölöe ká ñirketke eta es."

¹⁷Wiköl Batse'r ena Obeja Pupula tayë, e'pa tö ichè: "iA! shkó!" Nies wépa tö ttè i' ttsé, e'pa tö ichó: "iA! shkó!" Wépa kos ersine éna sene michoë dí yák, esepa mû dò sene michoë dí yok éme kë tuë ta.

¹⁸Ì tköraë e' tso' kitule yékkuö i' ki, wépa tö ittsé, esepa a ye' tö ichè i' es: Yi tö ttè i' ki kuötkéq, e' ta esepa we'ikeraë siarë Skëköl tö ì sulu kos

tso' kitule yëkkuö i' ki ese wa. ¹⁹Ñies yi tö ttè tso' kitule yëkkuö i' ki e'
wele yëttsa, e' ta esepa a Skëköl ke tö kawö mepa sënu^k Skëköl ka batse'r
e' a, sëne michoë këli wö katök wes itso' kitule yëkkuö i' ki es.

²⁰Jesús tö ttè i' kos ché a' a, e' tö ichë: "Moki ye' datskene bet."

Es e' idir. iA Skëkëpa Jesú^s, be' shkó!

²¹As Skëkëpa Jesú^s er buaë chò s'batse'rpa ultane a.

Wes se' sermi buaë yësyësë wës Skëköl ki ikiane es, e' kkachè ie' tö se' a iYëkkuö Batse'r e' ki

Wépa kë tö ie' dalöietä' esepa a Skëköl Yëkkuö Batse'r e' tö ichè i' es:

- A. S'ditsö ultane tso' butsuletsä bánet Skëköl yoki.
Romanos 3.23 pg.
- A. Be' wák è kë a e' batsukwane Skëköl mik.
Gálatas 2.16 pg.
- B. Skëköl er buarmine be' ki Jesucristo è batamik.
Juan 14.6 pg.

Wépa tö Skëköl dalöietä' esepa ta ilè tköke ö is ittsë'rke, etä i uk ie'pa ké, e' chè Skëköl Yëkkuö Batse'r e' tö i' es:

- A. Mik be' suane ilè yoki, etä i uk be' ké, e' chè Skëköl tö be' a:
Juan 14.1 pg.
- A. Mik be' weirke be' dör Cristo icha e' kuékij, etä i uk be' ké, e' chè Skëköl tö be' a:
Mateo 5.11-12. pg.
- B. Mik be' arkemitke i sulu ulà a, etä i uk be' ké, e' chè Skëköl tö be' a:
1 Corintios 10.13 pg.
- CH. Skëköl tö be' a ichè tö i dör suluë wamble:
Gálatas 5.19-21 pg.

- D. Be' dör erblökwak Jesús mik, e' tö ì sulu wamble, e' ta ì ük be' ké, e' chè Skéköl tö be' a:
 1 Juan 1.8-9 pg.

E. Skéköl tö be' a ichè tö wes be' batsmi buaë ie' mik:
 Colosenses 1.10 pg.

Ë. Skéköl tö ichè be' a tö wes be' wa ijchermi moki tö wes ie' dör:
 2 Timoteo 3.16-17 pg.

E. Skéköl tö be' a ichè tö wes be' ttòmi ie' ta:
 Hebreos 4.16 pg.

Ì. Skéköl tö be' a ichè tö wes be' ké s'malepa sauk:
 Mateo 7.12 pg.

I. Skéköl tö be' a ichè tö wes be' ké s'yamipa dör Jesús mik
erblökwakpa esepa sauk:
 Gálatas 6.10 pg.

J. Jesucristo bak senuk ká i! kí e' tté pakè Skéköl Yékuö Batse'r e' tö se' a:
 1 Corintios 15.1-8. pg.

Wépa kë tö Skëköl dalöietä' esepa ą ie
Yëkkuö Batse'r e' tö ichè i' es:

A. S'ditsö ultane tso' butsuletsaq bánet Skéköl yoki.

1. S'ditsö tsá yöne e' tö ì sulu wamble' Skëköl ki, e' kueki be' butsulettsä bánet ie' yöki. E' ché Skëköl tö ttè i' ki:
Romanos 5.12-19
 2. Be' wák tö ì sulu wamble', e' kueki be' butsulettsä bánet ie' yöki. E' ché Skëköl tö ttè ikkëpa ki:

Romanos 1.18-32	Romanos 2.1-5
Romanos 3.9-18, 23	Romanos 8.5-9
Gálatas 3.22	Efesios 2.3
1 Juan 1.8-10	
 3. Be' butsulettsä bánet Skëköl yöki, ì sulu wamblebö e' batamik, e' nuí ki ie' tö be' we'ikeraë wake!, e' ché ie' tö ttè ikkëpa ki:

Mateo 10.14-15, 28	Romanos 1.18
Romanos 6.23	Romanos 9.22
Gálatas 6.7-8	Colosenses 3.5-6
1 Tesalonicenses 4.6 2	Tesalonicenses 1.8
Hebreos 10.26-31	Judas 7
Apocalipsis 20.11-15	

A. Be' wák è kè a e' batsukwane Skëköl mik.

1. Be' wák è kè a e' batsukwane Skëköl miksene búaë yësyësë ö ì búaë wèbö ese wa. E' chè ie' tö ttè ikkëpa ki:

Romanos 3.20	Gálatas 2.16
Santiago 2.10-11	
2. Skëköl kë er buarpante be' ki wës be' yépa tö be' wöblao' sënuk ese wa. E' chè ie' tö ttè ikkëpa ki:

Juan 3.18	Juan 3.36
Efesios 2.8-9	Filipenses 3.4-9
Hebreos 9.22	
3. Skëköl kë er buarpante be' ki wës be' yépa tö be' wöblao' sënuk ese wa. E' chè ie' tö ttè ikkëpa ki:

Lucas 3.8-9	Juan 3.6-7
Juan 3.18	Juan 14.6
Hechos 4.12	Filipenses 3.4-9
Hebreos 2.3	

B. Skëköl er buarmine be' ki Jesucristo è batamik.

1. Be' dalér taië Skëköl éna e' kueki ie' éna be' tsatkak be' weirdaë be' nuì ki e' yoki. E' chè ie' tö ttè ikkëpa ki:

Lucas 19.10	Juan 3.16
Juan 6.37	Romanos 5.8
2 Pedro 3.9	
2. Be' weirdaë be' nuì ki e' tsémi Jesús tö e' ki. E' chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki:

Juan 3.16	Gálatas 3.13
Colosenses 1.14	Hebreos 9.28
1 Pedro 2.24	1 Pedro 3.18
3. Be' kawötä er mane'ük ì sulu watöktsa. E' chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki:

Mateo 4.17	Lucas 13.3
2 Corintios 7.10	2 Pedro 3.9
4. Be' ké erblköd Jesucristo mik tö ie' tö be' nuì olo'yeraë be' ki. E' chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki:

Juan 3.15-18	Juan 6.47
Hechos 16.30-31	Romanos 3.28
Romanos 10.9	Gálatas 2.16
Efesios 2.8-9	
5. Mik ì o' Jesucristo tö be' tsatkoie e' kiéwabö, eta Skëköl er guardane be' ki. E' chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki:

Juan 1.12	Juan 3.16
-----------	-----------

- | | |
|---|----------------------|
| Juan 20.31 | Romanos 5.6-11 |
| 2 Corintios 5.17-19 | Gálatas 2.21 |
| Efesios 1.71 | Juan 5.11-13 |
| 6. Wès be' batsmi Skëköl mik ena dòmi ie' ala'rie, e' chè ie' tö ttè ikkëpa ki: | |
| Juan 1.10-13 | Juan 3.1-21 |
| Juan 14.61 | Juan 5.20 |
| 7. ¿Wès be' wà ijchermi moki tö be' de Skëköl ala'rie? E' chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki: | |
| Romanos 5.5 | Romanos 8.14-16 |
| 1 Corintios 2.14-15 | Gálatas 5.22-24 |
| 1 Juan 2.3-6, 20, 27 | 1 Juan 3.10 |
| 1 Juan 3.18-19, 24 | 1 Juan 5.10-12, 20 |
| 8. Cristo kiéwà be' tö, e' ukuöki tå ñì tköraë be' tå? E' chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki: | |
| Juan 5.24 | Juan 14.27 |
| Hechos 10.43-45 | Hechos 13.39 |
| Romanos 3.28 | Romanos 5.1 |
| Romanos 8.1 | 1 Corintios 1.30 |
| 1 Corintios 6.19 | 2 Corintios 5.17 |
| Gálatas 1.4 | Gálatas 4.7 |
| Efesios 1.3-14 | Efesios 2.4-6, 11-13 |

Wépa tö Skëköl dalöietä' esepa tå ilè tköke ö is ittsë'rke, eta ñì uk ie'pa ké, e' chè Skëköl Yëkkuö Batse'r e' tö i' es:

A. Mik be' suane ilè yoki, eta ñì uk be' ké, e' chè Skëköl tö be' a.

- Mik be' suane eta ñì chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki e' wa ie' tö be' kimeraë e' alökkä iki:**

Lucas 12.32	Juan 14.1, 27
Romanos 8.15	1 Juan 4.18
- Be' suane duèwà yoki, e' tå ñì chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki e' wa ie' tö be' kimeraë e' alökkä be' suane e' ki:**

Romanos 14.7-9	1 Corintios 15.26, 56-57
2 Corintios 5.1-10	Filipenses 1.21
1 Tesalonicenses 4.13-18	Hebreos 2.14-15
- Be' suane dö! yi tö ñì sulu wamble be' tå, e' tå ñì chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki e' wa ie' tö be' kimeraë as be' kë suar:**

Lucas 12.4-7	Romanos 8.31
--------------	--------------

- Hebreos 13.6

4. Be' suane kabsuè sulu yöki, e' ta ì chè Skéköl tö ttè ikkëpa ki e' wa ie' tö be' kimeraë e' alökkä be' suane e' ki:

Marcos 1.27

Romanos 8.31-39

1 Juan 4.1-3

5. Be' suane ì sulu wambleke yile tö aknama diché wa ese yöki, e' ta ì chè Skéköl tö ttè ikkëpa ki e' wa ie' tö be' kimeraë e' alökkä be' suane e' ki:

Lucas 4.33-36

Hechos 16.16-18

Romanos 8.31-39

1 Juan 3.8

6. Be' suane aknamapa yöki ö b   y  ki, e' ta ì chè Skéköl tö ttè ikkëpa ki e' wa ie' tö be' kimeraë e' alökkä be' suane e' ki:

Marcos 1.27

Lucas 4.1-13

Lucas 8.27-36

Lucas 22.31-32

Efesios 6.10-18

Colosenses 2.15

Santiago 4.7

7. Mik be' kaw   tk  ke sulu   ö be' ma'orke, eta ì chè Skéköl tö ttè ikkëpa ki e' wa ie' tö be' kimeraë:

Santiago 1.2-4, 12

Santiago 5.10-11

1 Pedro 1.6-7

1 Pedro 3.14-17

8. Be' wa ijcher tö ì sulu datse be' ki ö ì tö be' w  kl  w  ra  , e' ta ì chè Skéköl tö ttè ikkëpa ki e' tö be' er kuw  ra  :

Mateo 8.23-27

Lucas 12.4-7

Romanos 8.18-39

2 Corintios 11.23-28

2 Timoteo 4.18

2 Pedro 2.5-9

9. I tk  mi be' ta aishkuö t   ese ki be' tkirke, e' ta ì chè Skéköl tö ttè ikkëpa ki e' tö be' kimeraë:

Mateo 6.25-34

Romanos 8.26-28, 31, 37

Filipenses 4.6-7

Hebreos 10.35-36

Santiago 1.2-4, 12

1 Pedro 5.7

10. Mik be' kirirke, eta ì chè Skéköl tö ttè ikkëpa ki e' tö be' er kuw  ra  :

2 Corintios 5.1-10

2 Corintios 12.7-10

Santiago 5.14-16

11. Mik be' eriarke ö be' iuke, eta ì chè Skéköl tö ttè ikkëpa ki e' tö be' er pablera  :

Mateo 5.4

Juan 11.25-26

Juan 14.1-3

Efesios 2.4-7

1 Tesalonicenses 4.13-18

1 Pedro 1.6-9

12. I kos tö be' w  kl  'weke e' tö be' chkew  wa, e' ta ì chè Skéköl tö ttè ikkëpa ki e' tö be' er kuw  ra  :

Mateo 11.28-30

Romanos 8.26-28

Romanos 15.4-6

2 Corintios 4.16-18

2 Corintios 6.10	Filipenses 4.4
Colosenses 1.11-12	Santiago 1.2-4
13. Mik be' ittsé tö ttsëskuakè yi ku' be' <u>kimoie</u> , eta ì chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki e' tö be' er pableraë:	
Mateo 28.20	Juan 14.15-21
Romanos 8.32	2 Corintios 4.9
2 Corintios 13.14	Apocalipsis 3.20

**A. Mik be' weirke be' dör Cristo icha e' kueki, eta ì uk be' ké, e'
chè Skëköl tö be' a:**

1. Mik be' weirke be' dör Jesucristo icha e' kueki, etaçwes be' ké e' ttöök? E' chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki:	
Mateo 5.11-12	Juan 15.18-21
Romanos 5.3-4	Romanos 8.18
Hebreos 12.3	Hebreos 13.13-14
Santiago 5.7-11	1 Pedro 4.12-19
2. Mik be' weirke be' dör Jesucristo icha e' kueki, etaçwes be' ké e' iutök ttè wa ö ilè wè wa? E' chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki:	
Mateo 5.11-12	Marcos 13.9-11
Lucas 12.4-9	Romanos 12.14
1 Pedro 3.14-17	
3. Mik be' weirke be' dör Jesucristo icha e' kueki, eta Skëköl ki ikiane tö be' seriä ie' a buaë. E' chè ie' tö ttè ikkëpa ki:	
1 Corintios 15.58	2 Corintios 4.8-18
2 Corintios 12.10	Santiago 1.2-4, 12
4. Be' suane ö be' jaëne Jesús ttè buaë pakök, e' ta ttè ikkëpa wa Skëköl tö be' er erane tö be' dör ie' icha e' kè blök be' kanè yi vöki:	
Mateo 10.29-33	Lucas 12.6-9
Romanos 1.16	1 Corintios 2.2-5
2 Timoteo 1.6-12	Hebreos 13.6
1 Pedro 3.14-15	

**B. Mik be' arkemitke ì sulu ulà a, eta ì uk be' ké, e' chè Skëköl tö
be' a.**

1. Be' dör Jesús mik erblökwak, çwes e' sermiia buaë yësyësë Skëköl a?	
E' chè ie' tö be' a ttè ikkëpa ki:	
Juan 3.16-21	Romanos 3.24-25
Romanos 5.1-2	Romanos 7.24-25
Romanos 8.1-3	

2. **Be' morke Cristo mik, ɿwes e' kkö'narmi be' a?** E' chè Skëköl tö be' a ttè ikkëpa ki:
- | | |
|--------------|----------------|
| Juan 15.1-10 | Romanos 8.6 |
| Santiago 4.8 | 1 Pedro 5.8-11 |
3. **¿I wèmi be' tö ɿs kë be' e' batsòö Skëköl yoki?** E' chè Skëköl tö be' a ttè ikkëpa ki:
- | | |
|-------------------|-----------------|
| Romanos 6.11-14 | Romanos 8.4-6 |
| 1 Corintios 5.7-8 | Gálatas 5.24-26 |
| Hebreos 12.1-2 | Santiago 1.21 |
| Santiago 4.5-10 | |
4. **Mik be' ittsé tö i kiane Skëköl ki tö be' tö iwè ese kë oneia be' a, eta ttè ikkëpa wa ie' tö be' er kuweraë:**
- | | |
|-----------------|-------------------|
| Mateo 11.28-30 | Romanos 8.26-28 |
| 1 Corintios 1.8 | 2 Corintios 1.3-4 |
| Hebreos 12.1-4 | 1 Pedro 5.10 |
5. **Mik be' ittsé tö be' erkirke i sulu wamblök e' a be' e' mumittsa, eta ɿ uk be' ké? E' chè Skëköl tö be' a ttè ikkëpa ki:**
- | | |
|-------------------|----------------|
| 1 Corintios 10.13 | Gálatas 6.7-10 |
| Santiago 1.13-15 | |
6. **Satanás tö se' erkiöweke i sulu wamblök, ɿwes e' dör? E' chè Skëköl tö se' a ttè ikkëpa ki:**
- | | |
|-----------------|-------------------|
| Juan 8.43-44 | 2 Corintios 11.14 |
| Hebreos 2.14-15 | 1 Pedro 5.8 |
| 1 Juan 3.7-8 | |
7. **Be' suane Satanás yoki ö iklépa yoki, e' ta ɿ uk be' ké? E' chè Skëköl tö se' a ttè ikkëpa ki:**
- | | |
|----------------------|---------------------|
| Efesios 6.10-18 | Colosenses 2.10, 15 |
| 2 Tesalonicenses 3.3 | Hebreos 2.14-15 |
| 1 Juan 4.4 | |
8. **¿Wes be' e' alömikä Satanás ki? E' chè Skëköl tö se' a ttè ikkëpa ki:**
- | | |
|-----------------|-----------------|
| Efesios 6.10-18 | Hebreos 2.14-18 |
| Hebreos 3.12-13 | Hebreos 4.15-16 |
| Santiago 4.7 | 1 Pedro 5.8-11 |
| 1 Juan 3.7-8 | 1 Juan 5.5, 18 |
| Judas 24-25 | |

CH. Skëköl tö be' a ichè tö i dör suluë wamblè. 1. ¿I dör suluë Skëköl wöä? E' chèitö ttè ikkëpa ki:

- | | |
|-----------------|---------------------|
| Romanos 1.18-32 | Romanos 3.10-18, 23 |
| Gálatas 5.16-21 | Santiago 4.17 |
| 1 Juan 3.3-4 | |

2. **Mikbe' ulune yile ki₁**, eta is e' wér Skéköl wa, e' chèitö se' a ttè ikkëpa ki₁:
- | | |
|----------------------|------------------------|
| Mateo 5.21-22, 43-45 | Romanos 12.19-21 |
| Gálatas 5.14-15 | Efesios 4.26-27, 31-32 |
| Colosenses 3.7-8 | Santiago 1.19-20 |
| 1 Juan 4.19-21 | |
3. **Mikyile aₙe suluë be' éna**, eta is e' wér Skéköl wa, e' chèitö se' a ttè ikkëpa ki₁:
- | | |
|--------------------|-------------------|
| Efesios 4.3, 31-32 | 2 Timoteo 2.23-25 |
| Tito 3.2 | Santiago 4.1-3 |
| 1 Pedro 3.9 | |
4. **Mikbe' ñippöke yile t₉ ö yile ppé be' tö**, eta is e' wér Skéköl wa, e' chèitö se' a ttè ikkëpa ki₁:
- | | |
|--------------------|------------------|
| 1 Corintios 6.9-11 | Colosenses 3.7-8 |
| Tito 3.2 | Santiago 3.2-12 |
| Santiago 4.11 | |
5. **Mikbe' biyöblöke yile ki₁ ö yile cheke be' tö suluë o'ka a₁**, eta is e' wér Skéköl wa, e' chèitö se' a ttè ikkëpa ki₁:
- | | |
|----------------------|-----------------|
| Romanos 12.16 | 1 Corintios 4.7 |
| 2 Corintios 10.17-18 | Efesios 4.1-3 |
| Santiago 4.6 | 1 Pedro 5.3-6b |
6. **Mikbe' e' ttsòka tajë**, eta is e' wér Skéköl wa, e' chèitö se' a ttè ikkëpa ki₁:
- | | |
|-----------------|-------------------|
| Efesios 4.25 | Colosenses 3.9-10 |
| 1 Pedro 3.10-12 | |
7. **Mikbe' tso' kachök**, eta is e' wér Skéköl wa, e' chèitö se' a ttè ikkëpa ki₁:
- | | |
|-----------------|---------------|
| Lucas 6.28 | Romanos 12.14 |
| Santiago 3.9-10 | |
8. **Mikbe' tso' alibchök yile ki₁**, eta is e' wér Skéköl wa, e' chèitö se' a ttè ikkëpa ki₁:
- | | |
|------------------|----------------|
| 1 Corintios 4.12 | Efesios 5.4 |
| Colosenses 3.8 | 1 Timoteo 4.12 |
| Santiago 3.9-10 | |
9. **Mikbe' tso' ttè sulusi tsuleie kuluie ese chök**, eta is e' wér Skéköl wa, e' chèitö se' a ttè ikkëpa ki₁:
- | | |
|----------------|----------------|
| Mateo 12.33-37 | Efesios 4.29 |
| Efesios 5.4 | 1 Timoteo 4.12 |
10. **Be' dör wém, senewabak ö au, e'senéka alaköl o'ka ta₁**, e' ta₁ is e' wér Skéköl wa, e' chèitö se' a ttè ikkëpa ki₁:
- | | |
|------------------------|---------------------------|
| Mateo 5.27-28 | 1 Corintios 6.9-11, 15-20 |
| Efesios 5.3 | Colosenses 3.5-6 |
| 1 Tesalonicenses 4.3-8 | |

D. Be' dör Jesúš mik erblökawak, e' tö ì sulu wamble, e' ta ì uk be' ké, e' chè Skëköl tö be' a.

2. Be' dör Jesúś mik erblökwak, e' tö ì sulu wamble, e' ki be' shuleke Skéköl tö, e' ta ɿwes be' ké e' ɿuk? E' chè Skéköl tö be' a ttè i' ki:
Hebreos 12.5-13
3. Ì sulu wamble' be' tö, e' yë'kabak be' tö Skéköl a, erë be' er me'rie iki tabe' kë a ilo'yanuk e' ki, e' ta ɿi ɿuk be' ké? E' chè Skéköl tö be' a ttè ikkëpa ki:
- | | |
|--------------------|--------------------|
| Romanos 8.31-39 | 1 Corintios 6.9-11 |
| Filipenses 3.12-14 | Colosenses 1.13-14 |
| Tito 3.3-7 | 1 Juan 1.8-9 |
| 1 Juan 5.10-13 | |
4. Be' tö ì sulu wamble yi kë dör Jesúś mik erblökwak ese ki, e' ta ɿbe' e' chòmiiq tö be' dör Jesúś mik erblökwak? E' chè Skéköl tö be' a ttè ikkëpa ki:
- | | |
|-----------------|--------------|
| Mateo 5.25-26 | Romanos 8.1 |
| Romanos 8.31-34 | 1 Juan 1.8-9 |
- E. Skéköl tö be' a ichè tö wes be' batsmi buaë ie' mik.**
1. Be' e' batsak buaë Skéköl mik, e' ta be' kéie' ta ttök kekraë wes sini'pa bua'bua kapakò ɿñita kekraë es. E' chè Skéköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
- | | |
|-----------------|-----------------------|
| Mateo 6.5-15 | Marcos 11.24-25 |
| Lucas 18.9-14 | Juan 14.13-14 |
| Juan 16.23-24 | Efesios 5.20 |
| Efesios 6.18 | 1 Tesalonicenses 5.17 |
| 1 Timoteo 2.1-4 | |
2. Be' e' batsak buaë Skéköl mik, e' ta be' kéie' Yëkkuö Batse'r e' wa e' wöbla'ɿuk ká bit ekkë ijchënoie tö ì kiane ie' ki chè be' a. E' chètö se' a ttè ikkëpa ki:
- | | |
|-----------------|-------------------|
| Mateo 24.35 | Juan 5.39 |
| Hechos 17.11 | 2 Timoteo 3.15-17 |
| Hebreos 4.12 | 1 Pedro 2.2 |
| 2 Pedro 1.19-21 | |
3. Be' e' chò tö be' dör Jesúś mik erblökwak, e' ta be' ké senuk Skéköl ttè dalöiëno dikja. E' chè Skéköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
- | | |
|----------------|-----------------|
| Mateo 7.21-27 | Lucas 8.15 |
| Juan 14.15, 21 | Romanos 6.16-18 |
| Gálatas 2.20 2 | Timoteo 3.16 |
| Santiago 4.17 | |
4. Be' e' batsak buaë Skéköl mik ena be' senak wes ie' tö se' ké senuk es, e' ta be' kawöta senuk ie' diché wa. E' chètö se' a ttè ikkëpa ki:
- | | |
|--------------------|---------------------|
| Hechos 1.8 | 1 Corintios 1.8 |
| 2 Corintios 10.3-5 | 2 Corintios 12.9-10 |

- Efesios 1.18-20
Efesios 5.18
Colosenses 1.11
2 Timoteo 1.6-8
- 5. Be' e' batsak buaë Skëköl mik, e' tə be' kawötäbe' bak sənuk suluë e' watöksa.** E' chè Skëköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
- Mateo 6.24
Romanos 7.1-8.2
Gálatas 2.20
Efesios 4.22-24
Santiago 4.4
- 6. Be' erblé Cristo mik, erë e' wà kè kiane chè tö sene Cristo tə e' jcher be' wà seraq. E' skéiebe' ké kí e' wöbla'uk Jesucristo ttè wa.** E' chè Skëköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
- Efesios 4.12-16
2 Pedro 1.5-11
- 7. Be' e' batsak buaë Skëköl mik, e' təbe' ké sənuk e' meulettsa Jesucristo a.** E' chè Skëköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
- Romanos 10.9-10
Filipenses 2.11
- 8. Be' e' batsak buaë Skëköl mik, e' təbe' ké iklö'uk tö Jesucristo dör íyi ilitane Këköl.** E' chè Skëköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
- Lucas 6.5
Romanos 14.9
Filipenses 2.9-11
Colosenses 2.9-10
1 Pedro 3.22
- 9. Be' e' batsak buaë Skëköl mik, e' təbe' ké wëstela chök ie' a ì kos tköke be' tə e' a.** E' chè Skëköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
- Lucas 17.11-19
Filipenses 1.3
Colosenses 3.17
1 Tesalonicenses 5.18
- 10. Be' e' batsak buaë Skëköl mik, e' tabe' ké ie' kikökka.** E' chèitö se' a ttè ikkëpa ki:
- Hechos 16.25
Filipenses 2.9-11
Santiago 5.13
Apocalipsis 5.12
- Efesios 4.16-19
Efesios 6.10-18
2 Tesalonicenses 1.11
2 Pedro 1.3
- Romanos 6.1-23
2 Corintios 5.17
Gálatas 5.16
Colosenses 3.1-10
- Filipenses 3.12-15
2 Pedro 3.18
- Romanos 12.1-2
Colosenses 2.6
- Romanos 10.12
1 Corintios 12.3
Colosenses 1.15-19
Hebreos 1.8
- Efesios 5.20
Filipenses 4.6
1 Tesalonicenses 2.13
1 Timoteo 2.1
- Romanos 11.36
Hebreos 13.15
Judas 24-25
Apocalipsis 19.5

11. Be' e' batsak buaë Skéköl mik, e' t̄abe' ké iklö'uk tö i ché ie' tö e' waweraëitö yësyësë wës ichéítö es. E' chè Skéköl tö se' a ttè ikkëpa ki:

Romanos 4.2-5	Romanos 5.1-2
Romanos 10.17	2 Corintios 1.19-20
Efesios 2.8-9	Hebreos 11.1-13
Santiago 1.3-5	Santiago 2.14-26

12. Be' e' batsak buaë Skéköl mik, e' t̄abe' ké i kiane be' ki e' kiök ie' è a. E' chè Skéköl tö se' a ttè ikkëpa ki:

Lucas 10.2	Lucas 11.9-12
Juan 14.12-14	Juan 15.7
Juan 15.16	Juan 16.26-27
Santiago 1.5-8	Santiago 4.3

13. Be' e' batsak buaë Skéköl mik, e' takè be' kâne i kiök, i tötkök awá wa ö si'kua awé wa ö yi skà wa yës. E' kíie t̄a be' kè kâne i kiök aknamapa a ö bë a yës. E' chè Skéköl tö se' a ttè ikkëpa ki:

Hechos 14.15-17	Hechos 17.29-31
Hechos 19.18-19	Romanos 1.18-23
1 Corintios 10.7	1 Corintios 10.19-22
Gálatas 1.8-9	Gálatas 5.19-21
Colosenses 2.18-19	1 Tesalonicenses 1.9
Santiago 4.1-3	Apocalipsis 9.20-21
Apocalipsis 21.8	

14. Be' e' batsak buaë Skéköl mik, e' takè be' kâne awápa ttò klö'uk. E' chè Skéköl tö se' a ttè ikkëpa ki:

Hechos 8.9-24	Hechos 13.6-12
Hechos 16.16-18	Hechos 19.13-19
Gálatas 1.8-9	Gálatas 5.19-21
Apocalipsis 9.20-21	Apocalipsis 21.8

15. Be' serke buaë Skéköl a, e' t̄abe' weir ie' ttè kueki, e' dalë'ttsëmi be' tö buaë t̄a be' kí e' tkörawä darërëe Cristo ttè a. E' chè Skéköl tö se' a ttè ikkëpa ki:

Mateo 5.10-12	Mateo 10.22
Romanos 8.17-18	Filipenses 1.28-29
2 Timoteo 2.12	2 Timoteo 3.12
Santiago 1.2-4	1 Pedro 2.19-21

16. Be' e' batsak buaë Skéköl mik, e' t̄abe' ké e' kkö'nuk as be' kè tö ie' olo'yò. E' chè Skéköl tö se' a ttè ikkëpa ki:

Mateo 26.41	1 Corintios 10.12-13
Efesios 5.15-17	Efesios 6.18
Colosenses 2.2-4	Colosenses 2.8-10
Colosenses 2.16-19	2 Tesalonicenses 2.15

- 1 Timoteo 4.16
Hebreos 6.11-12

17. Moki be' dör Jesús mik erblökwak, e' tabe' ké s'malepa dalértsök.
E' chè Skéköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
 Mateo 5.44
Juan 13.34-35
1 Corintios 13.1-13
1 Juan 3.14

Mateo 22.39
Juan 15.12, 17
1 Juan 2.9-11
1 Juan 4.7-11, 20-21

18. Be' e' batsak buaë Skéköl mik, e' tabe' ké wépa tö i sulu wamble be ki, e' nuí olo'yök ie'pa ki. E' chè Skéköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
 Mateo 6.14-15
Mateo 18.21-35
Colosenses 3.13

Mateo 18.15-17
2 Corintios 2.5-11

19. Be' e' batsak buaë Skéköl mik, e' tabe' ké s'yamipa erblöke Cristo mik, esepa kímuk er bua' wa. E' chè Skéköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
 Mateo 20.26-28
Santiago 2.14-17

Hebreos 10.24
1 Juan 3.16-18

20. Be' e' batsak buaë Skéköl mik, e' tabe' ké ie' kanè uk. E' chè Skéköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
 Mateo 25.34-40
1 Corintios 3.10-15
2 Corintios 5.9-10

Hechos 10.42
1 Corintios 15.58

21. Be' e' batsak buaë Skéköl mik, e' tabe' ké Jesucristo tté buaë e' pakök wépa kë erblöku' ie' mik esepa a. E' chè Skéköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
 Mateo 28.18-20
Hechos 11.20-21

Hechos 8.4

22. Moki be' dör Jesús mik erblökwak, e' tabe' ké ñi dapa'uk Jesús mik erblökwakpa malepa ta Skéköl dalíoik ena ttök ie' ta ena ñi er diché iök ie' ttè wa. E' chè Skéköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
 1 Corintios 11.17-34
1 Timoteo 4.13

1 Corintios 14.26
Hebreos 10.25

23. Be' e' batsak buaë Skéköl mik, e' tabe' ké kaneblök e' kané woie. E' chè Skéköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
 1 Tesalonicenses 4.11-12

2 Tesalonicenses 3.6-12

24. Moki be' dör Jesús mik erblökwak, e' tabe' ké íyi muk Skéköl a tts'e'ne bua' wa idalíoioie. E' chè Skéköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
 Mateo 6.2-4 Lucas 6.38
Lucas 21.1-4

2 Corintios 9.7

25. Be' e' batsak buaë Skéköl mik, e' tabe' ké be' nuí patauk mik be' tö ikewö mé patuè eta. E' chè Skéköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
 Romanos 13.7-8

Santiago 5.4

26. Be' kí ikiane töbe' erbikè suè buaë Skëköl tö, e' tä ì chè ie' tö ttè ikkë ki, e' kí be' er múwá:

- | | |
|----------------------|-------------------|
| Mateo 6.1-4 | Mateo 16.24-25 |
| Juan 13.1-17 | Romanos 8.31-39 |
| 1 Corintios 15.55-58 | Filipenses 2.3-11 |
| Filipenses 3.13-15 | Filipenses 4.8-9 |
| Colosenses 3.1-4 | 1 Timoteo 4.12 |
| 1 Timoteo 6.6-8 | Tito 2.7-8 |
| Hebreos 13.5-6 | 1 Juan 4.16-21 |

27. Mokí be' dör Jesúis mik erblökwak, e' tä be' kéSkëkëpa Jesucristo datskene e' panuk kröröe. E' chè Skëköl tö se' a ttè ikkëpa ki:

- | | |
|-------------------------|--------------------------|
| Mateo 24.3-51 | Hechos 1.11 |
| 1 Corintios 15.50-58 | 1 Tesalonicenses 4.13-18 |
| 1 Tesalonicenses 5.1-11 | 2 Tesalonicenses 2.1-3 |
| 2 Pedro 3.3-13 | Apocalipsis 1.7 |
| Apocalipsis 22.7 | Apocalipsis 22.12-14, 20 |

Ë. Skëköl tö ichè be' a tö wes be' wa ijchermi mokí tö wes ie' dör.

1. ¿Wes be' wa ijchermi töttè wéne dör mokí Skëköl ttè? E' chè Skëköl tö se' a ttè ikkëpa ki:

Juan 1.17-18	Juan 14.6
2 Timoteo 3.16-17	2 Pedro 1.20-21
Apocalipsis 22.18-19	

2. ¿I wa Skëköl Yékkuö Batse'r e' tö be' kimèmi? E' chè Skëköl tö se' a ttè ikkëpa ki:

- | | |
|-------------------------|--------------|
| Juan 20.31 Romanos 15.4 | |
| 2 Timoteo 3.16-17 | Hebreos 4.12 |
| Santiago 1.22-25 | 1 Juan 5.13 |

3. ¿Wesbe' tö Skëköl kuëmi as be' dò ie' alàie? E' chètö se' a ttè ikkëpa ki:

- | | |
|--------------|-------------|
| Juan 1.10-13 | Juan 3.1-21 |
| Juan 14.61 | Juan 5.20 |

4. ¿Wesbe' wa ijchermi tömokí be' dör Jesúis mik erblökwak? E' chè Skëköl tö se' a ttè ikkëpa ki:

- | | |
|----------------------|--------------------|
| Romanos 5.5 | Romanos 8.14-16 |
| 1 Corintios 2.14-15 | Gálatas 5.22-24 |
| 1 Juan 2.3-6, 20, 27 | 1 Juan 3.10 |
| 1 Juan 3.14 | 1 Juan 3.18-19, 24 |
| 1 Juan 4.13 | 1 Juan 5.11-12, 20 |

5. Mik be' de Jesús mik erblökwakie, eta e' wačì de be' ulà a? E' chè Skëköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
- | | |
|------------------|-------------------------|
| Juan 5.24 | Juan 14.27 |
| Hechos 10.43 | Hechos 13.39 |
| Romanos 3.28 | Romanos 5.1 |
| Romanos 6.14-23 | Romanos 8.1 |
| 1 Corintios 1.30 | 1 Corintios 6.11 |
| 1 Corintios 6.19 | 2 Corintios 5.17 |
| Gálatas 1.4 | Gálatas 3.29 |
| Gálatas 4.7 | Efesios 1.3-14 |
| Efesios 2.13 | 1 Tesalonicenses 1.9-10 |
| 1 Pedro 4.1-5 | 1 Juan 3.14 |
6. ¿Wes be! töyile kìmèmi as Skëköl er buarne iki? E' chè Skëköl tö se' a ttè ikkëpa ki:
- | | |
|------------------|---------------------|
| Mateo 28.18-20 | Marcos 16.15 |
| Romanos 10.14-17 | 2 Corintios 5.17-21 |
7. Be' dör Jesús mik erblökwak,e' a čì uk Skëköl kablé? E' chèitö ttè ikkëpa ki:
- | | |
|--------------------|--------------------|
| Mateo 6.33 | Mateo 7.7 |
| Mateo 11.28-30 | Mateo 28.20 |
| Marcos 11.24 | Juan 8.12 |
| Juan 14.13-14 | Juan 15.7 |
| Romanos 8.32 | 1 Corintios 10.13 |
| Efesios 3.20 | Filipenses 4.7, 19 |
| Colosenses 1.14 | Hebreos 2.18 |
| Hebreos 7.25 | Santiago 4.8 |
| Santiago 5.16 | 1 Pedro 5.6 |
| 1 Juan 3.2 | Judas 24 |
| Apocalipsis 21.3-4 | Apocalipsis 22.3-5 |
8. Mik Jesús mik erblökwakpa blenewa, eta i tköraë ie'pa ta, e' chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki:
- | | |
|-----------------------------|--------------------------|
| 1 Corintios 15.12-28, 35-57 | 2 Corintios 5.1-10 |
| Filipenses 1.21-23 | 1 Tesalonicenses 4.13-18 |
9. Mik wépa kë erblöta' Jesús mik, esepa blenewa, eta i tköraë ie'pa ta, e' chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki:
- | | |
|----------------|----------------------|
| Marcos 9.43-48 | Lucas 16.22-31 |
| Judas 7 | Apocalipsis 20.11-15 |
10. Wépa tkérkeká Jesús mik erblökwakpa wökirie, wes e'pa kawöta senuk, e' chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki:
- | | |
|------------|------------------|
| Hechos 6.3 | 1 Timoteo 3.1-13 |
| Tito 1.5-9 | |

11. **Jesús mik erblökwakpa wökirpa, wes e'pa kē senuk, e' chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki:**
- | | |
|-------------------|------------------------|
| Lucas 22.24-27 | Juan 13.12-17 |
| Hechos 20.28-31 | 1 Timoteo 4.6-7, 11-16 |
| 1 Timoteo 6.20-21 | 2 Timoteo 2.14-16 |
| 2 Timoteo 2.24-26 | Tito 2.1 |
| 1 Pedro 5.1-4 | |
12. **Wes be' wa ijchermi töttè wa s'wöbla'weke yile tö, e' dör moki ö au, e' chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki:**
- | | |
|------------------------|-------------------------|
| Mateo 7.15-23 | Marcos 7.6-9 |
| Juan 7.16-17 | Hechos 17.11 |
| 1 Corintios 15.12 | Gálatas 1.8-9 |
| Filipenses 3.1-19 | Colosenses 2.8, 16-23 |
| 2 Tesalonicenses 2.1-5 | 2 Tesalonicenses 2.9-12 |
| 1 Timoteo 4.1-3 | 1 Timoteo 6.3-5 |
| 2 Timoteo 3.5-9 | Tito 1.15-16 |
| 2 Pedro 2.1-3 | 2 Pedro 2.10-22 |
| 2 Pedro 3.3-7 | 1 Juan 2.18-19 |
| 1 Juan 2.22-23 | 1 Juan 3.10 |
| 1 Juan 4.1-6 | Judas 4-19 |
13. **Yile de s'wöbla'uk kache tté wa, e' ta ì uk be' kē, e' chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki:**
- | | |
|-------------------|-------------------|
| 1 Timoteo 1.3-4 | 1 Timoteo 4.7 |
| 1 Timoteo 5.20-21 | 2 Timoteo 2.23-26 |
| Tito 1.11 | Tito 3.9-11 |
| 2 Pedro 3.17-18 | 2 Juan 7-11 |
14. **Jesucristo shkenekane, ì kueki e' tté e' dör buaë shute be' a, e' chè Skëköl tö ttè ikkëpa ki:**
- | | |
|----------------|---------------------|
| Romanos 6.3-11 | 1 Corintios 15.1-58 |
|----------------|---------------------|

E. Skëköl tö be' a ichè tö wes be' ttòmi ie' ta.

1. **Mik be' ttöke Skëköl ta, etawes be' kē ttök ie' ta, e' chèitö ttè ikkëpa ki:**
- | | |
|-----------------|-----------------------|
| Marcos 11.23-26 | Lucas 11.1-4 |
| Efesios 6.18 | Colosenses 1.12 |
| Colosenses 4.2 | 1 Tesalonicenses 5.17 |
| Hebreos 4.16 | Santiago 1.5-6 |
| 1 Juan 3.21-22 | 1 Juan 5.14-15 |
2. **Mik be' tö ikieke Skëköl a o'ka ki, etawes be' kē ikiök, e' chèitö ttè ikkëpa ki:**
- | | |
|-------------------|-----------------|
| Efesios 1.15-21 | Efesios 3.14-21 |
| Colosenses 1.9-11 | 1 Timoteo 2.1-4 |

3. Be' ittsé tö ì kiébö Skéköl a, e' wà kë dökü' be' ulà a, e' ta ì úk be'
ké, e' chèitö ttè ikkëpa ki:
 Mateo 21.21-22 Colosenses 4.2
 Santiago 4.2-3 1 Pedro 3.7
4. Mik be' ttöke Skéköl ta, eta be' kewéstela chök ie' a ì wéitö be' a, e'
ki, e' chè ie' tö ttè ikkëpa ki:
 Lucas 17.11-19 Juan 6.11
 Romanos 6.17 1 Corintios 15.57
 2 Corintios 2.14 2 Corintios 9.12, 15
 Filipenses 1.3 Colosenses 2.7
 Colosenses 3.16-17 1 Tesalonicenses 2.13
 1 Tesalonicenses 5.18 1 Timoteo 1.12
 1 Timoteo 4.4-5

I. Skéköl tö be' a ichè tö wès be' ké s'malepa sauk.

1. Wès be' batsmi buaë s'malepa mik, e' chè Skéköl tö ttè ikkëpa ki:
 Romanos 12.10 Efesios 4.31-32
 Santiago 3.17-18 1 Pedro 3.8
2. Yile tö ì sulu wamblé be' ki, e' ta ì úk be' ké, e' chè Skéköl tö ttè
ikkëpa ki:
 Marcos 11.25-26 Lucas 6.32-36
 Lucas 17.3-4 Efesios 4.2
 1 Tesalonicenses 5.15 1 Pedro 3.8-9
3. Skéköl ki ikiane tö be' tòwépa éna suluë be' ar, esepa dalértsè. E'
chèitö ttè ikkëpa ki:
 Mateo 5.43-48 Lucas 6.27
 Juan 15.18-19
4. Be' senewabak, e' e' batsak buaë be' maso mik, e' ta ttè ikkëpa ki
Skéköl tö ichè be' a tö wès a' ké ñì sauk:
 Mateo 19.4-6 1 Corintios 7.1-40
 Hebreos 13.4
5. Be' dör wém senewabak, e' e' batsak buaë be' tayë mik, e' ta ttè
ikkëpa ki Skéköl tö ichè be' a tö wès be' ké ie' sauk:
 Efesios 5.25-33 Colosenses 3.19
 1 Pedro 3.7
6. Be' dör alaköl senewabak, e' e' batsak buaë be' wém mik, e' ta ttè
ikkëpa ki Skéköl tö ichè be' a tö wes be' ké ie' sauk:
 Efesios 5.22-24 Colosenses 3.18
 Tito 2.4-5 1 Pedro 3.1-6

8. Jesucristo shuline ena ikötewä krus mik e' pakè kuèmi be' tö ttè ikkëpa ki:

Mateo 26.47–27.66

Marcos 14.43–15.47

Lucas 22.47–23.56

Juan 18.1–19.42

9. Jesucristo kötewä e' shkènekane, e' pakè kuèmi be' tö ttè ikkëpa ki:

Mateo 28.1-15

Marcos 16.1-14

Lucas 24.1-35

Juan 20.1-29

Hechos 1.1-11

10. Jesucristo datskene ká i' ki, e' tté kuèmi be' tö ttè ikkëpa ki:

Mateo 24

Marcos 13

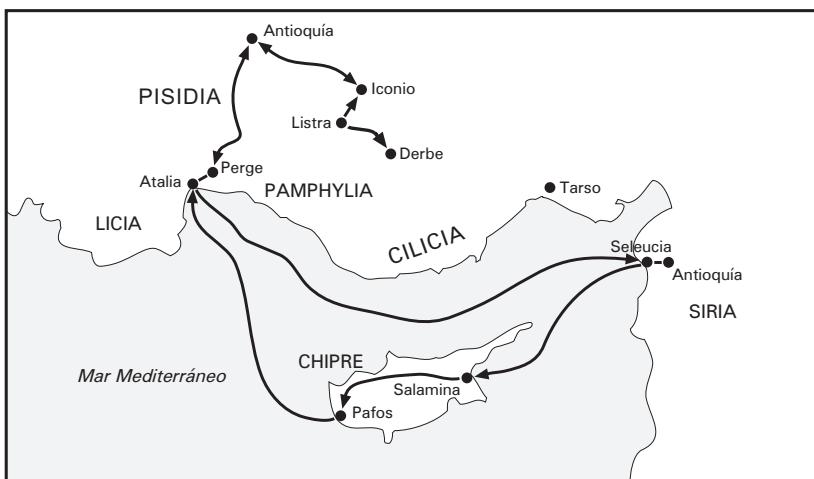
Juan 14.3

1 Tesalonicenses 4.13–5.3

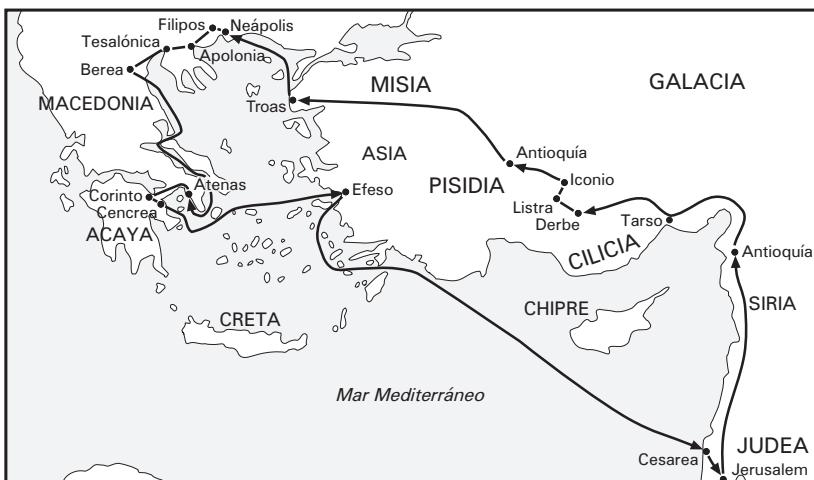
2 Tesalonicenses 2.1-12

1 Juan 3.2

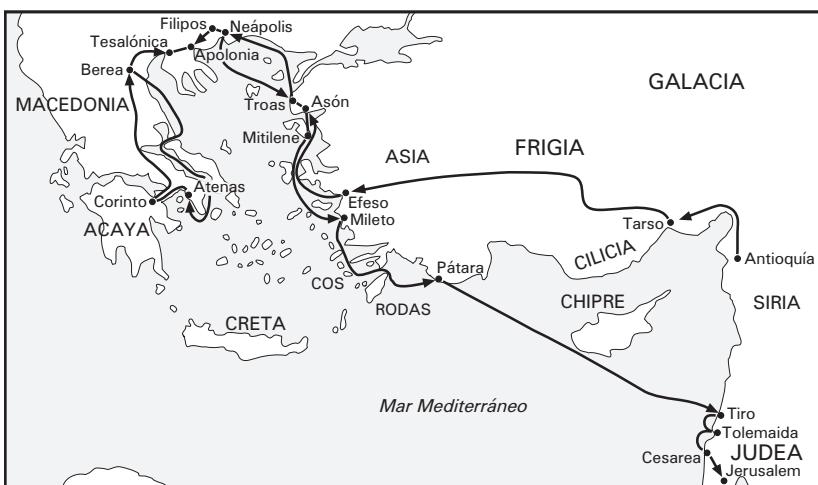
Apocalipsis 19.11-21



PRIMER VIAJE MISIONERO DE PABLO



SEGUNDO VIAJE MISIONERO DE PABLO

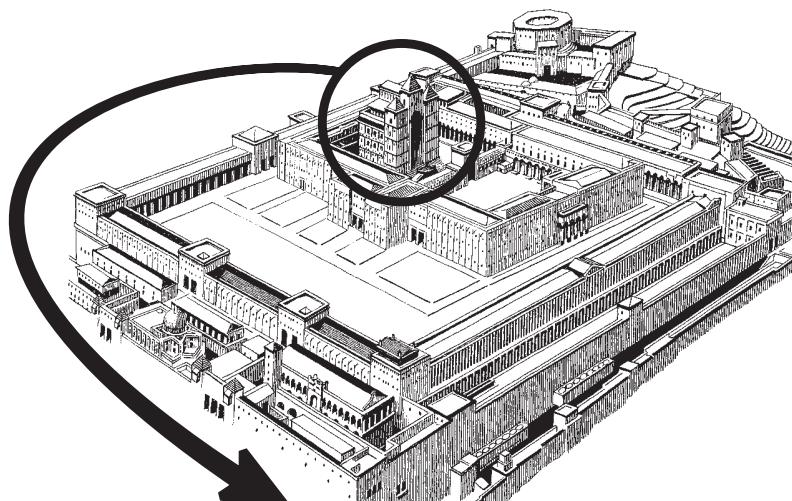


TERCER VIAJE MISIONERO DE PABLO

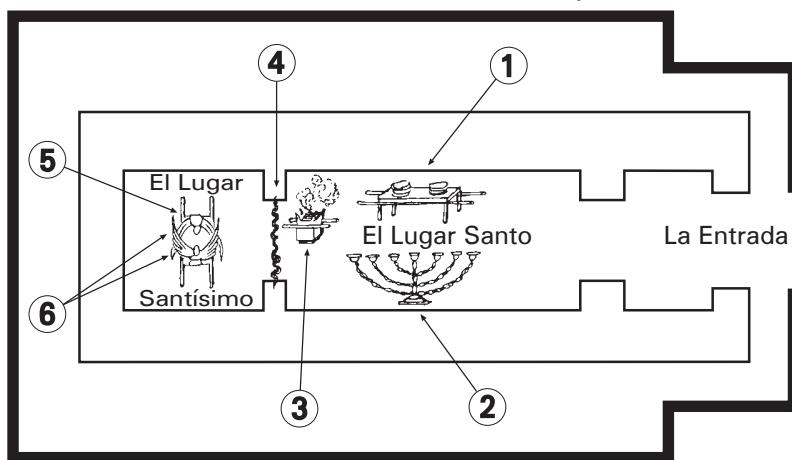


VIAJE DE PABLO A ROMA

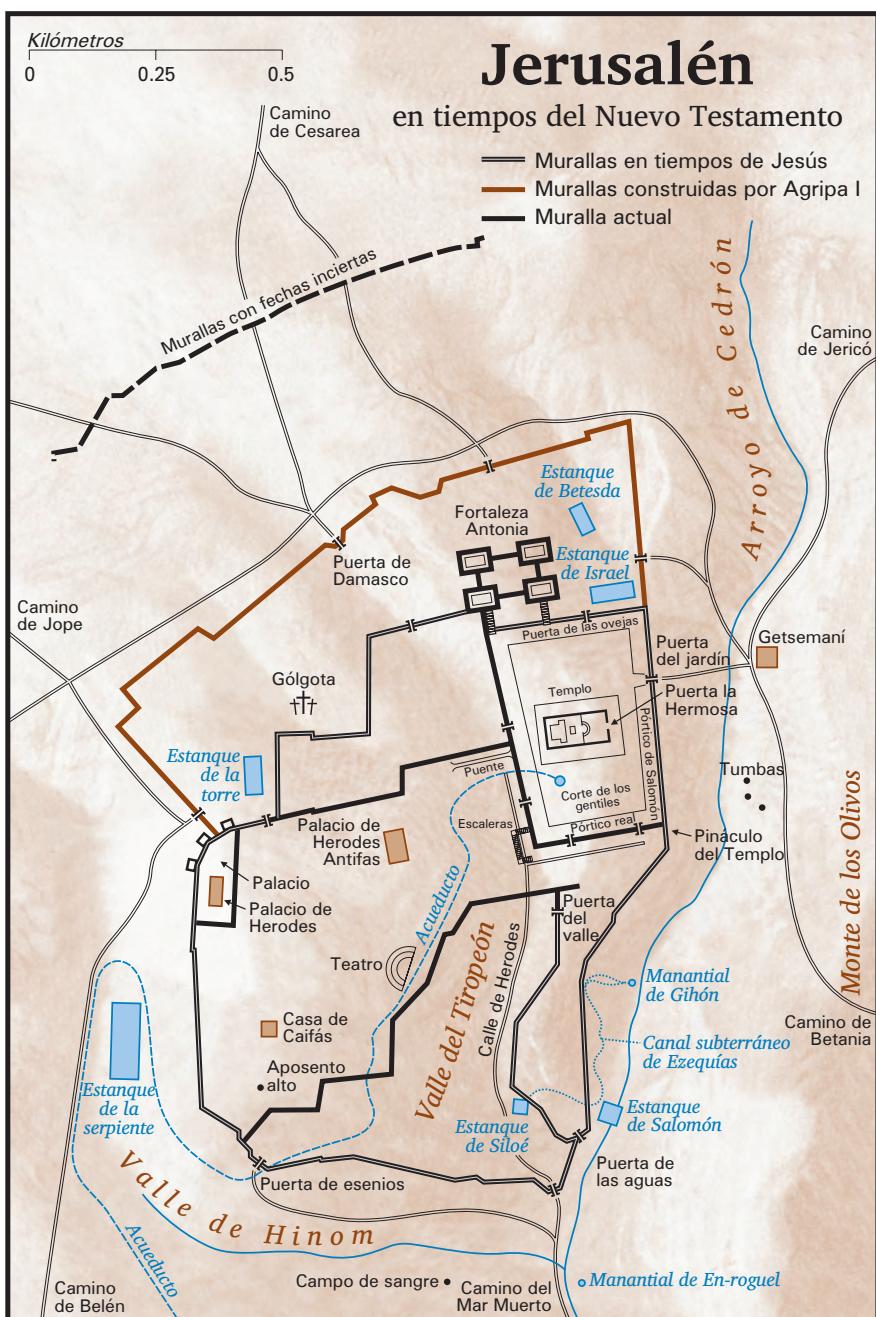
El Templo en el tiempo de Jesucristo



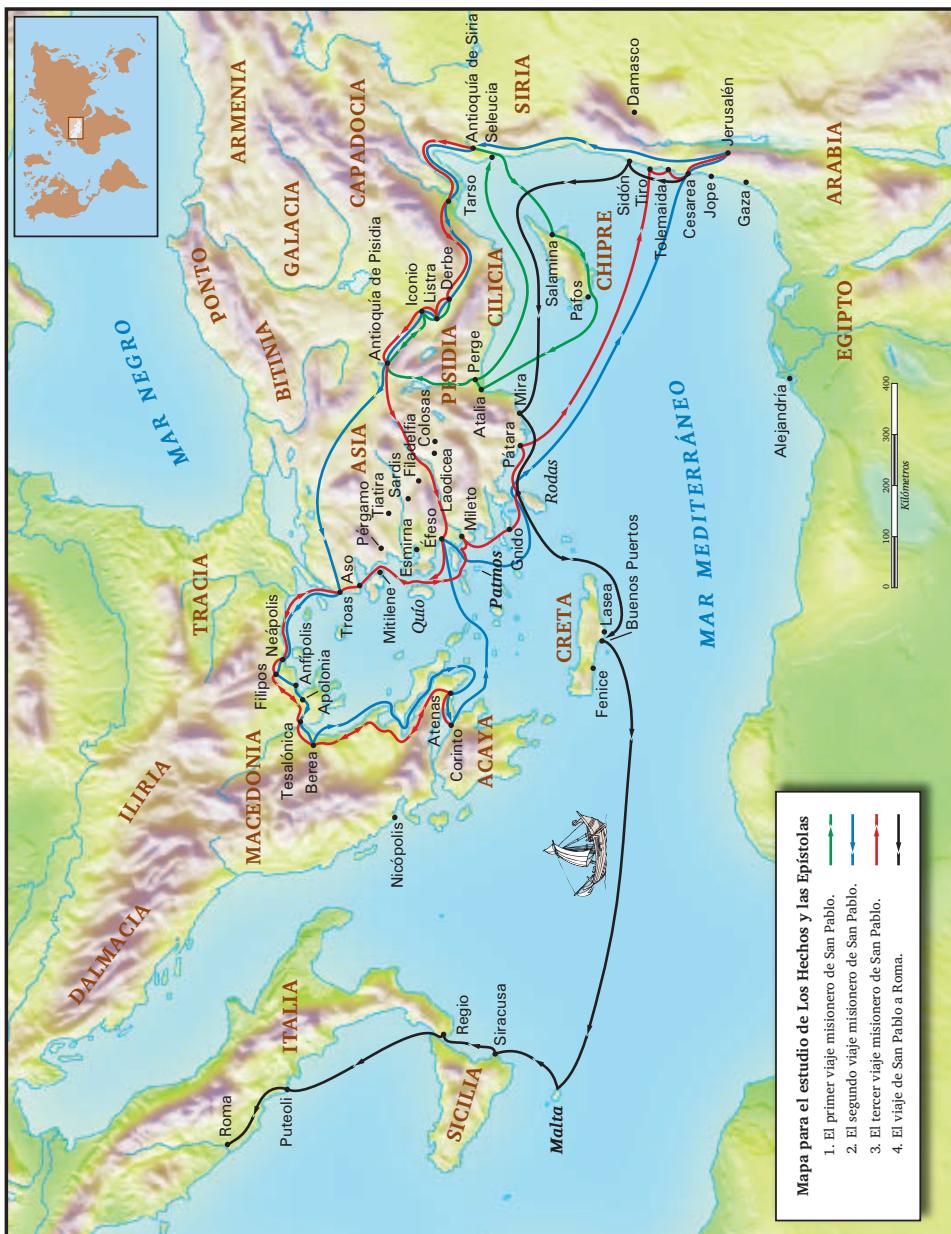
Plano del Interior del Templo



1. La Mesa y los Panes de la Proposición
2. El Candelabro
3. El Altar del Incienso
4. El Velo
5. El Arca del Pacto
6. Los Querubines







Mapa para el estudio de Los Hechos y las epístolas

1. El primer viaje misionero de San Pablo.
2. El segundo viaje misionero de San Pablo.
3. El tercer viaje misionero de San Pablo.
4. El viaje de San Pablo a Roma.